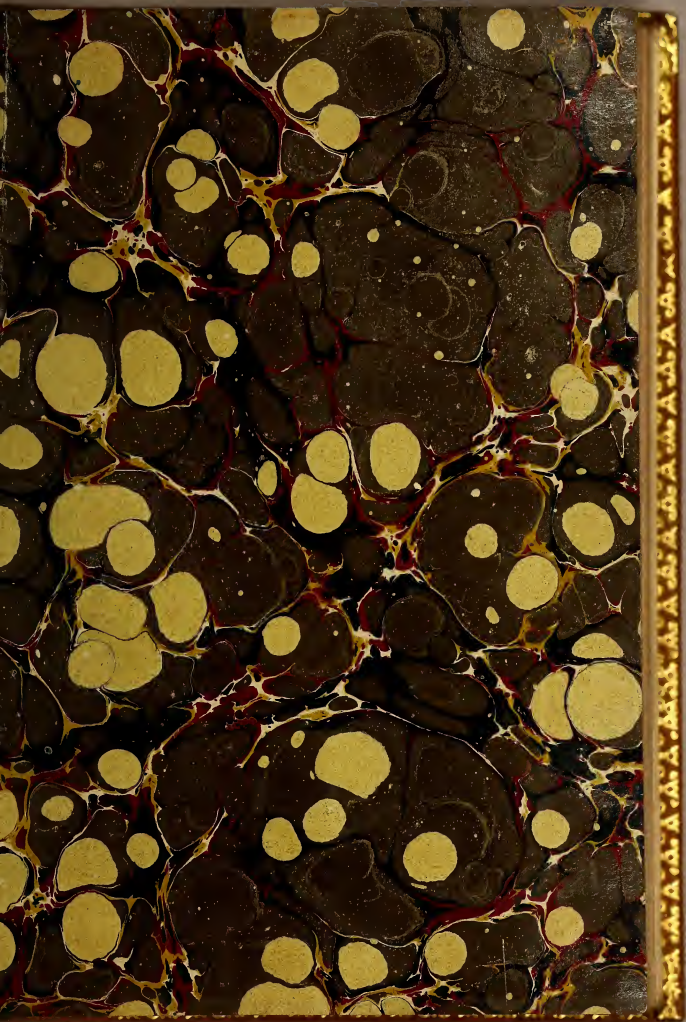

J. M. COOMBS
BINDER
PROV. R. Y.

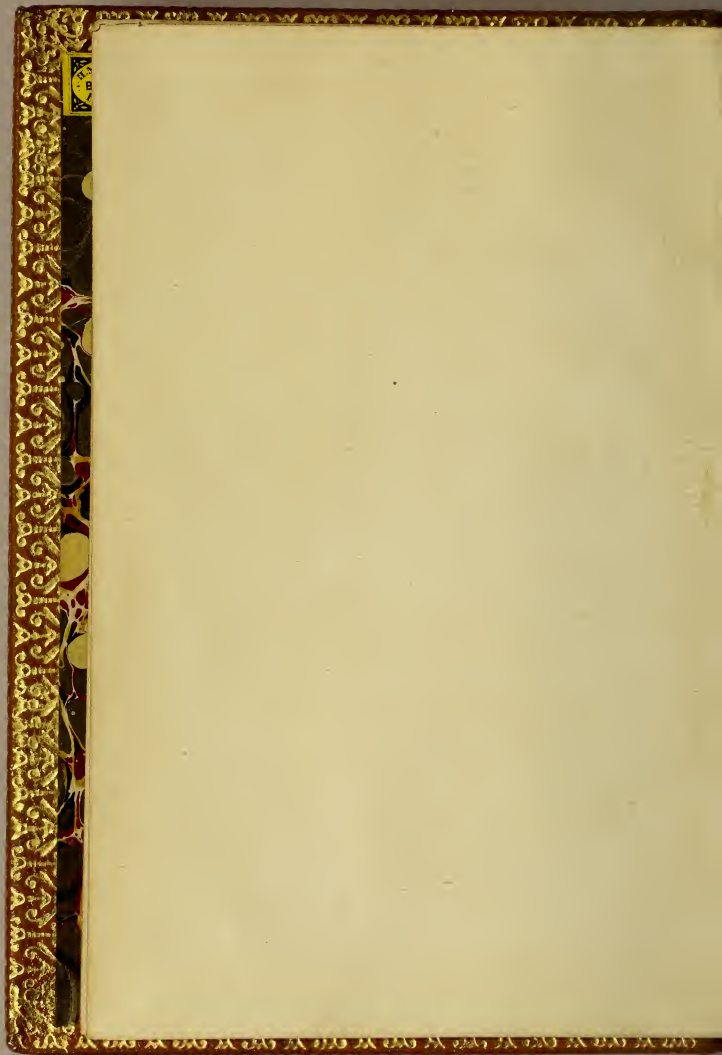
John Carter Brown.

WALTON
BINDER
PROV.

OMNIVM GENTIVM

M ORES, LEGES ET RITVS,

EX MVLTIS CLARISSIS

1952
mis rerum scriptoribus, à Ioanne
Boemo Aubano Teutonico
nuper collecti, & nouis
sine recogniti.

Tribus libris absolutum opus, Africam, Asiam, &
Europam describentibus.

A C C E S S I T L I B E L L V S D E

Regionibus Septentrionalibus, earumq; Gen-
tium ritibus, veterum scriptorum sa-
culo ferè incognitis, ex Iacobo
Zieglero Geographo
diligentiss.

N E C N O N M A T H I E A M I,

chou de Sarmatia Asiana, atq; Euro-
pea, L I B R I duo.

Non sine Indice locupletissimo.

VENETIIS. M D XXXXII.

H E N D E C A S Y L L A B O N
A D L E C T O R E M .

Non sic Herodotum, haud quidem Strabonem,
Haud Trogum, neq; Plinium, haud Solinum,
Scriptorem haud Siculū, haud senem Berosum,
Facundis aliquem nec ex nouellis;
Non Papamq; Pium, Sabellicumq;
De rebus breuius, fideliusq;
His tractasse. Videre nationes,
Hic omnes Asiæ queas vagantes,
Persas atq; Arabes, Scythas & Indos,
Parthos, Assyrios, Syrosq; Medos,
Europæ pariter Gethas, Dacosq;
Thraces, Sauromatasq; Pannonescq;
Germanos, Italos, Gallos, Iberos,
Hybernos quoq; Cantabros, Britannos,
Et gentes titulo sub Africano,
Pœnos, Aethiopes, & incolentes
Aegyptum, & Lybiæ aridas arenas,
Nonnullasq; per insulas morantes:
Turcarum insuper atq; Tartarorum
Sectas, Christigenumq; nationum,
Quæ late dominantur, & gubernant
Nunc regna, Imperia, atq; principatus
Mundum præualide per vniuersum.

SIGISMUNDO GRIM

AVGVSTANO OPTIMA

rum artium & medicinae eximio Docto

ri, Ioannes Boemus Aubanus

Teutonicus. S.

OLLATVRVS ME AD

celeberrimum hunc morem, quo omnes, qui vnquam à se scriptos li-
bros in lucem dedere, vnum aut plu-
res è præstantioribus viris eligere so-

lent, quibus velut defensoribus patronis, illos adscribant, dedicentq;: Cum huc atque illuc mul-
tum diuq; circumspicerè, cui & ego lucubrati-
ones hæc meas de Gentium Moribus ac earum-
dem viuendi ratione, nominatim dedicare, & ad
propugnandum tradere cū primis velim, cui ac-
ceptas fore considerem, Nemo mihi te, splendi-
dissime Doctor, cum dignior, tum aptior occur-
rit: non eo solū, quod eas sub expensis tuis, tuoq;
sub mundissimo castigatissimoq; literario præ-
lo impressurus, laudem (quantulacunque mihi
vnquā à grato & humano lectore pro habitis la-
boribus cesserit) communem mecum habiturus
sis: verum quod te materia ea haud mediocriter
delectari notanter cognoui, cum anno superiori
similes libellos duos, vnum de Septentrionali-
bus Gentibus, cuius autor Matthias de Michau,
alium de meridionalibus cuiusdam Ludouici
de Bononia, impresseris: meq; librū præsentem
in Germanicam linguam nostram transferre in-
terpretariq; adhortatus sis. Et hoc dignissime,
quippe, qui optime diu antea hæc atq; alia, quæ

de externis nationibus memorantur, omnia cognoris, sciasq; licet non ex leuibus circulatoribus, nō ex vagis mēdicis, q vt vulgo admirationes acceptioresq; sint, adeo nefandissime absq; omni verecundia plærung; mentiuntur, vt non ipsis modo non fides etiam minima habeatur, vęq; omnibus iuxta, qui aliquid de his aut scribunt aut recitant: Sed ex grauium fide dignissimorum autorum scriptis, quibus per dius & pernox tu quoq;, quandocunque à medicis curis vacare datur, operam summam impendis. Atq; ex hinc homini in publica præsertim administratione constituto nihil vtilius nihil gloriosius iucundiusq; magis, quàm veraciter aut legendo aut peregrinādo cognoscere, qua religione, quibus moribus, qua regiminis forma, quibus legibus, institutisq; aliæ per orbem gētes vitam tra-
 ducant. Quod ita compertum est, vt illis, qui extra patrios agros & secundum vix lapidem vnquam peruenerint; quiq; ingenuorum morū & artium in iuuentute parum aut nihil perceperint, quamuis naturæ suæ bonitate opulenti, facundi & solertes satis superq; in patriæ sinu populos moderentur & vrbes, tantum tamen felicitatis adimatur, vt propemodum pro despiciato quicquid dicant faciātq;, ab omnibus habeatur. Ediuerso alijs, qui peregrè aliquando profecti, sub fidelibus & eruditis præceptoribus in claris probeq; institutis vrbibus egregia multa viderint didicerintq;, tantum gloriæ & maiestatis adijciatur, vt nihil ab eis attētetur, nihil fiat quod nō secus, quàm à diuinissimo oraculo præceptum alacriter non omnes amplectantur, cum

ctisq; non summe placeat. Quapropter ornatissi-
 me Sigismunde scripta hæc nostra, quæ ex mul-
 tis præclarissimis rerum scriptoribus, iam trien-
 nio fermè non sine maximis laboribus in librum
 istum collegi, congesi, & quantum ingenio, atq;
 industria potui, augmentaui, à me obuiis mani-
 bus & serena fronte suscipe susceptaq; tanta di-
 ligentia, tanta fidelitate perlege, perlustra, exa-
 mina ab omniq; macula expurga: ut nihil usquã
 prætermittatur, nihil præterfluat, quod secum
 minutuli quippiam subripiat inuoluatq; quod
 postea à Lynceis uisitigatorum obstrigilatorũq;
 oculis inuentum, sphingeis unguibus enodatũ,
 uipereis linguis compunctum, exhibitarumq;, in
 famæ & nominis nostrorum amborum dispen-
 dium, atq; obfuscationem in omnibus triuuis pro-
 fabula iactetur. Quod ubi diligentissi-
 me perfeceris, sub dædaleo tuo
 literario prælo accuratissime
 imprimere curabis.

Vale,

A. iij.

IOANNIS BOEMI AV
BANI TEVTONICI,
AD LECTOREM
PRÆFATIO.

Autores quos
in hoc opere se
quitur.

Causa quæ eū
ad scribendum
impulerit.

Libelli farrago.

Memorabiliores Gentium mores, ritus
leges, locorumq; vbi degunt situs:
quos historiae pater Herodotus, Dio-
dorus Siculus, Berosus, Strabo, Soli-
nus, Trogus, Pompeius, Ptolemæus,
Plinius, Cornelius Tacitus, Dionysius Apher,
Pomponius Mela, Cæsar, Iosephus: & ex recen-
tioribus nonnulli, Vincentius, Aeneas Syluius:
qui postea Pii secundi pontificis maximi nomen
tulit: Antonius Sabellicus, Ioannes Nauclerus,
Ambrosius Calepinus, Nicolaus Perotus in Cor-
nucopiis: aliq; permulti clarissimi rerum scri-
ptores in cōmentariis suis diffuse & ceu per par-
tes celebrauere, vt in uno libro conscriptos ha-
beres, facileq;, quando usus deposceret, inueni-
res, historiarum lector cultorq; studiosissime, per
otium succisuis horis vndiq; conquestui, colle-
gi, & in diariū hūc conscripsi, digessi, non spe lu-
cri ullius, non popularis aure ambitione, uerum
enim uero tā libero & planè ocioſo studio, q̄ rei
ipsius mira dulcedine atq; utilitate. Congressi in
quam tum ueteres, tum recentes, bonos item &
malos, indifferenter, ut ipsis tanquam præsentis-
simis atq; optimis exemplis perspectis uitam in-
stituendo, laudabiles sanctosq; æmulabūdos se-
cteris, culpabiles & obscænos vitabūdos præter

P R Æ F A T I O .

eas: Cognoscasq; mi lector quàm pulchre & feliciter hodie, quam itē inculte & simpliciter olim primi mortaliū à creatione sua ad generale usq; diluuium & ultra multis sæculis, terra fusi uixere: quum in usu adhuc æs signatum haberent nullum, Mercimonia nulla, beneficia mutuo beneficiis æquarent, Nihil proprii cuiquam esset, quemadmodum aer & coelum, ita terra & aqua omnibus communes: Non honoribus, non diuitiis inhiarent: cum quisq; sibi & admodum paucis contentus in rure sub dio, aut saltē umbrosa sub arbore aliqua, humiliue casa, cum consorte una uel pluribus, cum dulcibus natis securus & penē otiosus ageret: congestis agrorum fructibus, pecorumq; lacte uesceretur, aquam poraret, uestimentum ex arborum corticibus latisq; folijs primum, deinde ex inconcinnatis animalium pellibus sibi consuaret: nullis obseptus moribus, nullis fossis, liber uagansq; inter libera & uagantia pecora: ubicunq; nox deprehenderit resideret: non latrones, nō fures ullos metueret: lætus profususq; ignarus eorum omnium esset. Quæ postea una cum adolescente mundo ex uariis discordibus mortalium studiis, uoluntatibus æmulationibus, subsequuta sunt, quando propter fructuum absq; cultura nascentium insufficientiam, aliarumq; rerum defectum, bestiarum hominumq; externorum imprimis crebram incursionem, grassantemq; uolentiam, congregati hominum coetus eam peruagandi nocendiq; libertatē cōmunibus auxiliis prohibitori: quisq; sibi certos terræ limites, certos agros uendicare, in quibus coadunatis tuguriis populari-

uilitates enud
 merat.

Mortalium ue
 terum simplex
 uita.

Securitas et lib
 ertas.

Congregati ho
 mines primū.

8 P R Æ F A T I O.

ter habitare cœpere: se muris ac fossis præmunire, legesq; sibi & magistratus, ut pacatè & ipsi inter se uiuerent eligere. Iam non ex rure, non ex pecore solû, sed uariis inuentis artificijs, uariisq; laboribus uitæ emolumenta quærere: per mare colligatis ratibus quàm longissime, deportandi primum colonias gratia, deinde mercandi: ire: iunctis equis curribus uti, æs in monetam signare, cultius, molliusq; uestiri, humanius loqui, pacatius conuersari, splendidius uesti, magnificentius ædificare, per omnia iam nutiores cultiores, prudentioresq; esse: agnatam barbariem feritatemq; famosam sponte sua exuètes, à mutua cæde, ab humanarum carniû esu, à rapinis, à publico & indifferenti marum filiarumq; congressu, talibusq; multis abstinere. Rationi & uiribus iam innitentes, terram quæ tota tunc opacis syluis, nocentibus bestiis, & stagnantibus undis, humano incolatui inconueniens, deserta, horrida, omninoq; inculta & infrequens iacebat, industria & labore à saxorum salebris, ab arborum truncis, à superfluis undis expurgauerè, planauerè, & totam fœcundam, spectabilemq; fecere: Campos aruis, colles uinetis adaperauerè, sarculo proficissos frumentum atque uinum largiter producere instituerè, qui grauatè prius glâdes syluestriaq; poma dedere, ualles irriguis pratis hortisq; amœnissimis decorauerè, suprema montium syluis relicta: ad eò omne solum fructificationi assignauerè, ut quod lignationi pabulationisq; satisfaceret, superesse uix passim sunt. Loca ad hæc omnia frequentissime incolere cœperunt, passim ædificare, ex modicis pa-

Varia mortaliû
studia & iocèta.

Homines culti
tiores facti.

Terra uberior
facta & cultior

gis amplissimas urbes, ex uillis pagos, in excel-
 sis montibus arces, in uallibus deorum templa
 struere, fontes ut alubriores, utq; delectabilio-
 res essent, cæsis marmoribus cõplexi sunt, circũ
 circaq; confitis arboribus amoenissime obum-
 brauere, à quibus in urbes salientẽ aqua percan-
 nales latentessq; siphones quã longissime deri-
 uauere: ubi naturaliter deerat, defossis in ter-
 ram puteis profundissime quæsiere: torrètes im-
 petuosasq; flumina, quæ frequẽter prius pro libi-
 to in maximam interdum accolarum perniciem
 expatiantur, obiectis aggeribus coercuere: at
 que ut trãsudabilia, nihiloq; negotiat: onibus
 humanis obstantia essent, immisis in imum palis
 aut arcibus eductis, ualidissimos pontes super-
 imponere: In mari scopulos, à quibus nauigan-
 tes periclitari solebãt, ut plurimũ deiecere, In su-
 lis & continenti solo portus multos fecere, ac
 in quibus admotæ naues à uentorũ flatibus secu-
 re quiescerent, naualia, stationesq; amplissimas
 effodere: adeo omnia per terram, per mare exco-
 luere, elaborauer eq; ut terra ipsa ad priscũ eius
 sitũ, naturalẽq; squalorẽ hodie comparata, alia
 esse credi possit, quã quẽ olim fuerit, delitiosissi-
 mo huic horto certe haud multũ dissimilis, ex
 quo propter diuini præcepti transgressionẽ, in-
 felices protoplasti Adam & Aëua eiecti sunt.
 Præterea multas ingeniosissimas disciplinas,
 multas artes inuenire homines, quibus per ex-
 cogitatas etiam uarias literarum notas libris ta-
 bellisq; (ut ad posteros peruenirent) demanda-
 tis sese extra mortalem conditionem in tantum
 uindicauerẽ, extulereq; ut indigerũ deorũ bea

Terra paradiso
 æquata.

Homo extra-
 mortalem con-
 ditionem se-
 uindicauit,
 tiffimam vitam iam consequuti uideri potuis-
 sent, Si non mundi princeps iniquissimus Sathan
 superseminata pestilentissima Zizania integrū
 & felicem hunc statum confudisset, qui ut homi-
 nes & numero succrescere cognouit, & melius
 in mundi delitiis iam habere, inuidia permotus
 tererrimis omnis generis sceleribus primum si-
 bi obnoxios factos, mox futurarum supercoele-
 stiumq; rerum curiositate affectos, per obscuras
 oraculorum ambages, iniecta superstitione atq;
 timore, deorum dearumq; profanam culturam
 (ut unius veri singularis dei cognitionem abole-
 ret. mortalesq; ipsos aliquo insigni malo affice-
 ret) edocuit: hic Delphica, illic Euboica, alibi Na-
 samonia adita, Dodoneasq; quercus maligna
 inspiratione resonare fecit: quibus in Latio Sa-
 turno, in Creta Ioui, Iunoni in Samo, Baccho
 Thebis & in India, Isidi Osyriq; in Aegypto, in
 Ilio Vestæ, in Aphricâ iuxta Tritonem Palladi,
 Mercurio sub Teutatis nomine in Gallia et Ger-
 mania, Mineruæ Himetto atq; Athenis, Apollini
 Delphis, in Rhodo, Chio, Patara Licæ, in
 Troade, & Tymbra: Dianæ in Delo & Scy-
 thia: Veneri in Cypro, in Papho Gnido Cythe-
 raq;: Marti in Thracia, Vulcano in Lippara &
 Lemno, Priapo in Lampsaco Hellepontis, aliisq;
 multis in multis aliis locis (quorū adhuc nomi-
 na ob præclarissima inueta & beneficia popula-
 ribus suis collata, in recenti memoria erāt) diu-
 nos honores fieri excitauit. Deinde etiam postq̃
 Christus Iesus uerus dei omnipotentis filius as-
 sumpta carne apparuisset, atq; erranti mundo
 rursus uerum æternæ beatitudinis iter ostēdens

Mali dæmo-
 nis inuidia ho-
 mo pessunda-
 tus.

Verus deus ob-
 liuioni datus.

Plurasitas deo-
 rum inducta.

Vbi locorum
 quiq; deorum
 magis culti.

Christus Iesus
 ab errore uin-
 dicauit.

uerbo & exemplo ad patris sui cœlestis gloriã, ad bene beateq; viuentium hortatus esset, missisq; in orbem uniuersum discipulis, salubri illorum prædicatione nefandissimos superstitionis ritus damuasset, religionem nouam, nouaq; saluberrima uitæ instituta promulgasset, & iam eo quidem deduxisset, ut ipsis ab omnibus in orbem gentibus receptis, ad ueram felicitatē desiderari ulterius potuisset nihil, Ipse Sathan in genuinam malitiam reuersus, curiosa hominū pectora, quæ destituere coactus fuerat, iterum circumueniens, quædam in priorem errorem reduxit, quædam nouis hæreticis opinionibus adeo corripuit, adeo excæcauit, vt multo melius ipsis fuisset, ingressam semel veritatis uiam quodammodo ignorasse, quàm sic temerè, sic maliciosè dereliquisse. Obseruant hodie, diuinoq; honore quã deuotissime prosequuntur Asiæ minoris, Armeniæ, Arabiæ, Persidis, Syriæ, Assyriæ, Mediæ: & in Africa Aegypti, Numidiæ, Libyæ, Mauritaniam: In Europa totius Græciæ, Mysiæ, Thraciæ Turcici nominis gentes omnes, Christo abiecto, Epilenticum Mahometum & illius uesani dogma Scythiæ latissimi populi, qui Tartari hodie uocantur, pars Imperatoris sui Chami idola,

Malus dæmon iterum hominē infidiatus.

Gentes Mahometanz.

Idolatæ Scythæ.

Schismatici.

Veri Christiani.

pars astra, pars etiã vnū deū ex Apostoli Pauli doctrina ueneratur, Indiæ ac Aethiopiæ gētes, quæ presbytero Ioanni parent, Christianã pietatem tuentur, sed instituto lōge à nostro diuerso, Syncerã orthodoxãq; Christi fidē, qua gratiose olim orbis uniuersus illustratus fuit, Germani retinemus, Itali, Galli, Hispani, Angli, Scoti, Hybernici, Daci, Liuoni, Prussi, Poloni, Hungari, & insu-

Discordiae ois
seminariae cul-
tus diuini dispa-
ritas.

Cognitio exter-
narum reru in-
cunda & utilis.

lares, Rhodii, Siculi, Corsici, Sardinii, pauciq;
alii. Effecit acerbissimus humani generis hostis
hac inducta morum diuersitate, hac sacrorum &
rituum perdita damnosaq; superstitione, ut dū
unaquaq; gens deū, quem religiose colit, quēq;
prae se fert uerum summumq; esse, dum se rectā
aeternae beatitudinis uiam ambulare, ceteras ue-
ro omnes per deuia, per abrupta oberrare ma-
gnis rationibus cōtendit, dumq; unaquaq; sectā
suam longe lateq; propagare & extēdere nititur
sefe mutuo tantis inimicitis, tantis odiis habeat
prosequanturq;, ut ad externas hodie nationes pe-
regrinari nō solum nō sit tutū, sed fere omnino
prohibitum & occlusum: unde fieri persuasum
mihi habeo, ut dum uicinarum gentiū nomina
uicinis gentibus uix cognita sint, pro mendaciis
hodie repudientur quaecūq; de ipsis, aut scribā-
tur aut referantur: quorum cognitio tamen adeo
dulcis, adeo utilis, gloriosaq; semper reputata
est, ut clare constet non ob aliam causam quā
illius amore atq; desiderio plerōsque, relicto na-
tali sole, relictis charis parentibus, coniugibus
liberis & amicis, relicta, quod magis est, propria
salute, cū maximis difficultatibus, periculis, cu-
ris, angustiis, ut aliquid experirentur, remotissi-
mas transmarinas interdum assumpsisse pere-
grinationes: ut compertum habeamus non hac
tempestate nostra solum, uerum ab exordio ferē
mundi omnes per quā maximae autoritatis,
prudentiae, eruditionis ab omnibus existimatos
in Reipublicae (paci & belli tempore) magi-
stros, cōsiliarios, iudices, censores, administrato-
res, duces publico cōsensu electos acitosq; esse,

qui ad remotas terræ oras aliquando profecti
 multorum populorum mores cognouere & vr-
 bes: quemadmodum Græciæ atq; italiæ præcos
 illos philosophos, Socratem Socraticam, Plato-
 nem Academicam, Aristotelem Peripatericam,
 Antisthenē Cynicam, Aristippum Cyrenaicam,
 Zenonem Stoicā, Pythagoram Pythagoricam,
 tantas sectas, tantamq; discipulorum frequentia
 instituere conciliareq; sibi potuisse cōspicimus:
 quemadmodum veteres quoque legumatores
 Minoim & Rhadamantū Cretensibus, Orphea
 Tracibus, Draconem Solonemq; Atheniensi-
 bus, Lycurgum Lacedæmonibus, Mosen Iu-
 dæis, Zamolixim Scythis, aliosq; multos popu-
 laribus suis præscriptas factorum cærimonias,
 ciuilesq; disciplinas ferre potuisse videmus:

Quod non à se intra patrios muros eas excogi-
 tasse, sed à sapientissimis seculi hominibus Chal-
 dæisipis, Magis, bragmanis, gymnosophistis,
 & ab Aegyptiorum sacerdotibus, cum quibus
 aliquandiu conuersati essent, deportasse scirent:
 quemadmodum postremo præstantissimos he-
 roas Creteum Iouem, qui quinque terrarum
 orbem perlustrasse prædicatur: Pari quoq; stu-
 dio successuq; eius duos filios Dionysiu cognō-
 mento Bacchum, & fortissimum Herculem æmu-
 lumq; illius Thesea, Iasonem cum cæteris argo-
 nautis, naufragum Vlysem, & ex Troia profu-
 gum Aeneam, Cyrum, Darium, Xerxem, Ale-
 xandrum magnum, Hannibalem Pœnum, Mi-
 tridatem Ponti regem, quinquaginta nationum
 linguis loqui peritum, Antiochum magnum, in-
 numerosq; Romanorum principes, Scipiones,

Prisci Græciæ
 philosophi, vnde
 de philosophiâ
 et gloriam aus-
 picati.

Primi legū las-
 torum vnde au-
 toritatem cons-
 sequuti.

Sapientes seculi.
 Præstantissimi
 heroes vnde
 militari gloriâ
 obtinuerunt.

Pecoratio:

Veniam precatur.

Marios, Lentulos : Pompeium magnum, Iulium Cæsarem, Octavianum Augustum, Constantinos, Carolos, Othones, Conrados, Henricos, Federicos, per factas à se in exteris nationibus bellicas expeditiones, immortalẽ hãc gloriam sempiternamq; memoriam comparare potuisse cognoscimus. Quapropter cum tanta sit in gentiũ earum demq; morum cognitione voluptas, tanta utilitas, cumq; omnibus remotas terras adire inuisereq; ob plurimas causas non concedatur, non liceat etiam, velis suavissime mi lector conscriptos in hoc libro celebriores gentium mores, celebricraq; in quibus habitant, loca non minori alacritate promptitudineq; legendo amplexari & cognoscere, quàm si te permanens regionatim circumducens fidelissime, quo instituto, & quo in loco, vnaquaq; gens vitam egerit hodieq; agat, & ore ad os referrem, & ad oculum digito demonstrarem. Non moueri, non auerti velis, quod à rigidiori censore mihi obijci, exprobrariq; possit, rem me peruetustissima, & plus quàm à mille autoribus antea pertractatam, etiam, non alijs quàm eorum verbis, nunc pro meo, proq; nouo aliquo attulisse: verum institutum meum diligentius inrospectiens cognoscas, me tam ingenij mei, quàm librorum meorum thesauro haud vulgari, tibi (ceu liberalis hic Paterfamilias, cui in Euangelio Christus omnem scribam doctum comparauit) dilecto hospiti non aliena modo & vetera, sed mea etiam & plurima noua exhibere. Vale, & quicqd est, boni cõsule, acceptumq; habe.

DE ORIGINE HO
MINIS OPINIO
THEOLOGORVM
VERA. CAP. I.

IVINA maiestas, cum cœlum
& hanc vniuersi faciem, quæ ab
ornatu, & eleganti forma mundus
appellata est, iac omnia quæ illius
ambitu comprehenduntur, quin-
to creationis die absoluisse, sex-
to hominem masculum vt esset, qui
illis & præisset & frueretur, nobilissimum ani-
mal fecit: vnum omnium animatum quod cœ-
lestem mentem sortitum est. Illi, quod ex ruben-
tis terræ vena fieri cõtigisset, Adami nomen de-
dit: tum mulierem ex dormientis Adæ latere de-
promptâ, ne solus esset, illi in sociâ & coniugem
cõmisit: simulq; in amœnissimam terræ partem
cõstituit, fluminibus quaq; versus irriguam. Lo-
cus à viridante facie, hilariq; aspectu *παράδεισος*
est Graia voce appellatus. Primo beatissimâ vi-
tam agere, malorum omnium expertem, terra
sua sponte ferente omnia. Cæterum lege aberrâ-
tes, amœnissimo incolatu, sedeq; illa beatiore
depulsi, solum flebiliter vertere, Cohibita dein-
ceps & tellus est, cum nihil vitro ferret amplius,
per sudorem & ærumnam vitam agere, subiit
inde morbus, tentareq; cœperunt frigora &

Mundus unde
apellatus. (

Primorum pas-
rentum origo
& appellatio.

Adams.

Paradisus

Fertilitas terræ
cur cohibita.

Protoplastorū
uita.

Cainus primos
genitus.

æstus humana corpora. Cainus primo ex his genitus, secundo loco Abelus, & tum multi alij: ita adolescente mundo, quum iam terra frequentius coleretur, quo maior humanarum gentium vis erat, eo, magis vitia inualescere, vitaq; in peius labi, iniuria pro innocētia haberi cœpta est, pro pietate, numinis contemptus: eoq; scelus ipsum processit, ut deus (vix Noe vno mortalium iusto reperto, quem propter hoc cum domo sua seruari voluit, ut esset per quem humanum genus ex integro reparari posset) cataclysmum im-

Cataclysmus.

miserit, qui inundans omnem terram, vna clade omnia animantia, quæ tunc in terris fuere, præter admodum pauca, quæ mystica navis tuebatur, cum velucibus etiam, extinxit. Post quinos deinde menses, quibus ea inundatio sæviit, arca in Armenis montibus desedit: Noe cum suis in terram egressus, mortale genus breui tempore, propitio numine, reparauit: & ut rursus omnis terra incoleretur, filios, nepotes, ac pronepotes,

Diluuium quã
diu durauit.

alios ad alias terrarum oras velut in colonias habitatum misit. In Aegyptum (ut Berofus habet) cum Colonijs Cham, Efennum, in Libyam & Cyrenen Tritamem, & in totam reliquam Aphricam Iapetum Priscum, Aralaa in Asiam orientalem misit, Gangem, cum aliquot ex filijs Comeri Galli, in Arabiam felicem Sabum cognomine Thuriferum, Arabum præfecit Arabiæ desertæ, & Petreium Petreic: Canaan posuit in Damaſco vsq; in extrema Palæstinae. In Europa regem Sarmatiæ fecit Tuiskonem à Tanai ad Rhenum flumen: iunctiq; sunt illi omnes filij

Noe ppagatio.

Istri & Mesæ cū fratribus suis ab Adula monte vsq;

Noe filios ac nepotes habitatum transmittit.

vsq;

vsq; in Mesemberiam Ponticâ: sub quibus tenuerunt Tyras Archadius, Emathius Italiam, Comerus Gallos, Samotes possedit Celtas, & Iubal Celtiberos, Fuit brevis illa & immatura filiorum alienatio à progenitoribus (quorum viuendi ritus & mores nondum adhuc satis imbiberant) omnis diuersitatis, quæ sequura est, causa. Chamus siquidem ob ludibrium, quo patrem habuit, cum vxore & liberis profugere coactus, in ea Arabiæ parte confedit, quæ ab eo postea nomen sortita est: posteris nullum sacrorum ritum tradidit, cum nullum à patre accepisset. Vnde factum, ut quum procedere tempore alii post alios ex ea terra rursus velut in colonias missi, diuersa mundi loca tenuissent (creuit enim supra modum abdicata soboles) quidam in errores inciderint inextricabiles: lingua variata est, cognitio ueri dei, & omnis cultus perit. A deoq; quidam inculto & barbaro modo, ut audies, vitam duxere: ut quid differentia inter eos & syluestria animalia extiterit vix videas. Qui in Aegyptum transfere, coelestium luminum motum pulchritudinemq; mirati, Solem & Lunam, velut certum ipsis numen esset, pro diis colere coepere, Isidæ hæc illum Osirim nominâtes uitali spiritui et sub Iouis appellatione, sub Vulcani igni, Aetheri sub palladis sub cereris telluri, aliisq; sub aliis nominibus diuinis honores tribuere, Nec tenebræ illæ res tantum in Aegypto steterè, sed quascunq; à principio terras tenuerunt à Chamo procreati, ueræ pietatis ignorantia simul & infanda seruitus coepit. Cæterum nulla unquam tellus plurius fuit coloniarum mater, quam Arabiæ pars illa, quam is cum suis infedit, tantam humano

Vnde motum
& linguæ di-
uersitas orta.
Chami immaturo-
rum exiliu-
m

Homines à Brutis non differ-
bant.

Sol & Luna di-
uinis honores
consecuti.

Arabia multa, generi cladem intempestiuum unius attulit exi-
rum coloniariū lium. Contra Semi & Iaphetis prognati, legiti-
mater. me à maioribus instituti, modicis finibus conten-
Semi & Iaphe ti, haud tam late, ut illi, sunt per omnes terras
tis prognati. euagati. Quo accidit, ut ueritatis studium, pieta-
Quare ueri dei cultus apud tā tis dico & ueri dei cultus apud unam duntaxat
paucos permā gentē ad Messiaē usque tempora in occulto per-
sit. mansit.

DE ORIGINE HOMINIS

opinio Etnicorum falsa.

CAPVT II.

Veteres uero illi Philosophi qui præter ue-
ri numinis cognitionem, ante multa secu-
la naturam & historias tradiderunt, de
hominis origine aliter senserunt. Quidam enim
mundum ingenitum & incorruptibilem, & ge-
nus humanum ab æterno existisse, neq; habuis-
se ortus principium credidere. Quidam genitū
corruptibilemq; arbitrati, & homines dixerunt
generationis initium tempore esse sortitos. Nam
à rerum primordio & cœlum & terram unicam
habuisse ideam immixta eorum natura. Exinde
distinctis inuicem corporibus cœpisse mundū,
hunc ordinem, quem uidemus. Aerem quidem
morum hunc continuum sortitum, & igneam
partem eius superiora loca, propter leuitatem,
appetisse. Eadem causa solem, astraq; cætera
cursus suos sortita. Quod uero humori mix-
tum, eodem stetit in loco, propter grauita-
tem: quæ cum mixta essent, ex humidis quidem
mare effectum, ex durioribus uero terram luto-
sam euasisse, & omnino mollem. Hæc primum

Philosophorū
de mundo dur-
plex opinio.

Leuia superiora,
grauia inferiora
appetisse

quum solis ardore densior euassisset, eius postmo-
 dum superficie ui calores tumefacta, multis in lo-
 cis humores quosdam esse concretos, in quibus
 putredines tenui contacta pellicula sint excita-
 ræ, quemadmodum in paludibus Aegyptiis &
 stagnis accidere uidemus, quum frigidam terrâ
 subito ætus aeris calefacit: tum uero in humidis
 calore adhibito generatio fiat, & noctu quidam
 circumfusus aer humorem præstet, qui in die, so-
 lis uirtute consolidetur, tandem putredines illæ
 ad summum perductæ adueniēte ueluti partus
 tempore, exultis cōfractisq; pelliculis omnis ge-
 neris educūt animantium formas quorū ea quæ
 maiorē calorē sortita sunt, in superiorē regionē
 uolatilia effecta abierunt: quæ uero plus terræ
 continebant, serpētia, aliaq; terrestria euaserūt
 animantia. Naturam aquosam nacta in sui gene-
 ris elementū delata sunt & pisces appellata. Ter-
 ra deinceps, tū solis ardore, tū uentis in dies ma-
 gis arefcens, à gignēdis maioribus animalibus
 desit: sed quæ generata erant mutua cōmixtio-
 ne alios animantes procrearūt. Eodē quoq; mo-
 do & homines à principio genitos dicūt, i agris
 pastū quærētes, syluestri & incognita uita uixisse
 quibus herbæ & arborum fructus ultro uictum
 præberēt. Beluas insuper iis fuisse infensas qui-
 bus ut obsisterent, coetus hominum ob timorem
 factos aiunt communis utilitatis gratia, auxiliâq;
 inuicē prebita & loca habitaculis quæsitâ: sonus
 oris cōfusus cū esset, paulatim discreuisse uocem
 aiunt, & res omnes suo nomine appellasse. Verū
 quū diuersis siti essent in orbis locis, non eisdem
 uos uerbis ferūt: propterea & diuersos literarū
 characteres extitisse. Primosq; hominū cętus suę

Animantiū na-
 turalis creatio.

Aegypti foxcū
 ditas.

Primorum hos
 minum in cul-
 ta uita.

Primi homines
 à beluis infesta-
 ti.

Diuersitas lin-
 guarum unde
 facta.

Homines peris-
culo prudentes
facti.

Magistra rerū
necessitas.

Aethiopes om-
nium mortaliū
primi.

Captatio bene-
uolentiæ à di-
cendorum pro-
positione.

Terra in partes
tres diuiditur.

quenq; gentis initium fuisse. Verum primi homi-
nes nullo subsidio fulti, duram agebant uitam,
quum ignorarent agrestes fructus in usum futu-
rum condere, & ad egestatem seruare: hinc fie-
bat, ut hyeme plurimi aut fame, aut frigore in-
terirent. Experimento deinde edoctos & spelun-
cas aiunt quæfisse, ad euitandam frigoris uim &
fructus seruare coepisse. Ignis ad hæc noticia, cæ-
terarumq; utilium rerum percepta: & cæteras
quoq; uitæ hominum commoditates breui tem-
pore esse adiuuentas deniq; necessitatem ipsam
rerum magistram factam, singulorum periciam
ingentis mortaliū subministrasse, quibus coadiu-
tores datæ sunt manus, sermo, animiq; præstātia.
Et illi, qui eam hominis originem fuisse persua-
sum habuere, & non ad diuinam retulerunt pro-
uidentiam, Aethiopes omniū mortalium primos
fuisse dixerunt. Hac coniectura usi, quod Aethio-
picum solum ante omnes terras syderis propin-
quitate intepescere coepisset, quum terra esset ab-
initio uliginosa: quo contigit, ut ex prima illa hu-
moris calorisq; temperie homo sit ipse genitus,
atq; eam terram in qua nasci contigisset, liben-
tius tenuerit, quàm diuersam ullam, quum igno-
ta ad huc essent omnia quæstuerit. Ibi ergo ex-
ordientes, ubi prius paucula de Aphrica una
trium partium, in quas totus terrarum orbis, &
hic liber noster partitus est, præmiserimus: de
Aethiopiæ situ & eius gentis moribus primū,
tum singularum regionum, & gentium per ordi-
nem, qua poterimus diligentia, referemus.

De terræ situ & partitione. Cap. III.

MAiores nostri, ut refert Orosius, totius
terræ circulū Oceani limbo circūseptū

triquetræ esse figuræ statueret: eiusq; tres partes Africam ab Asia diuiditur. Africam, Asiam & Europam. Africam ab Asia diuerminat Nilus: qui à meridie in Aethiopiam diffunditur, & Aegyptum perlabens, ac mirabili fœcunditate irrigans, ostiis non minus septem mari infunditur. Europam ab Africâ diuidit mare Mediterraneum, quod ab Occidentali Oceano circa Gades insulam & columnas Herculeas, non amplius decem millibus passuum patens, terras aperit atq; intrat, ait Pomponius Mela, Asiam ab Europa Tanais fluius separât, à Septentrione in mediam ferè pauludem Meotidem defluens, cum Ponto reliquum Asiæ ab Europa diuidit. Africâ ab Orientis parte Nilo, à cæteris partibus mari terminata, Europa breuior, ubi mare attingit latior: vnde in iuga exurgens, pergit incurua ad occasum, fastigiâq; se molliter, & sit paulatim adductior: ubi finitur angustissima est. Quantum incolitur fertilitate præstat. Verum maxima inculta est, & vel ab harenis sterilibus obducta, vel ob situm cœli deserta, vel multo ac malefico animalium genere infesta. Mare quo à Septentrione cingitur Libycum vocatur, à meridie Aethiopicum, ab Occidente Athlanticum. A quatuor nō amplius nationibus ab initio Africam solum incolebatur, quarum duæ (sic scribit Herodotus) indigenæ sunt, totidem alienigenæ. Indigenæ quidē Poeni atq; Aethiopes, quorum alteri ad aquilonem Africæ, alteri ad austrum incolunt. Aduenæ vero Phœnices & Græci. Vtustiores Aethiopes, necnon & Aegyptii si vera sunt quæ ipsi de se prædicant, asperi & inculti ab initio: ferinæ carnes herbæq; , veluti pecoribus,

Africa ab Asia diuiditur.

Europa ab Africa diuiditur.

Asia ab Europa diuiditur.

Africæ situs, qualitas et gentes.

Africæ incommoda.

Quatuor Africæ latera,

Indigenæ Africæ gentes

Aduenæ Africæ gentes.

vulgo cibus fuere: neq; morib; neq; lege, neq; im-
 perio vllō vsi, vagi temereq; palantes, nullas cer-
 ras sedes habuere: vbi nox oppresserat, ibi corpo-
 ra quieti dabant. Postea vero ab Hercule, qui &
 in eam terram colonias deportasse dicitur, mirio-
 res cultioresq; facti, ex iis nauibus quibus in Li-
 byam transfretauerunt tuguria fecerunt, & con-
 uenire cohabitareq; cœperunt. Sed de his plura
 postea dicemus. Inæqualiter terrā Africā col-
 litur, ad meridiem plurimum ob nimios æstus
 deserta: contrā qua Europam spectat frequētior
 illi cultus. Eximia & propemodum portentosa
 agrorum feracitas, vtpote qui locis quibusdam
 centesimo fœnore reddant cultoribus messi. Mirum
 est, quod de Mauritanīæ vbertate dicitur: esse in ea
 vites quas duorum hominum complexus capere non
 possit, vuarum racemos cubitales, Staphilini, Hip-
 pomaratri & carduorū scapus duodenum cubito-
 rum, enormi crassitudine calami, Indicis similes,
 quorum nodi octo capiāt modiolos. Asparagos ad-
 hæc videri haud minus notabili magnitudine,
 Arbores circa Atlantem proceritate insigni enodi,
 nitore folio cupressi: sed omnium nobilissima
 citrus Romanis delictis inserta. Alit & Africa
 elefantos & dracones, qui ipsis beluis insidi-
 atur, suoq; cōplexu enecāt: leones, bubalos,
 pardales, capreas, & simeas, quibusdam locis
 supramodum frequentes. Sunt & chamelopar-
 dales, rhizes tauris similes: Herodotus cornutos
 asinos ibi nasci autor est: dracones in super,
 hyenas, histrices, agrestes arietes, thoas ex
 hyæna & lupo genitas. pantheras, cicotias,
 pigardos, sthruos, & præter multa serpen-
 tum genera Cerastas & aspidem, cui pesti Ieneu

*Aphri. ab Her-
 eu. cultiores fa-
 cti.*

*Terræ afr. qua-
 litas.*

*Portentosa A-
 fricæ feracitas.
 Africæ mira-
 bilia.*

*Quæ animalia
 in Africā nas-
 cantur.*

monem minimum animal, opposuit natura.

De Aethiopia, & gentis eius priscis moribus, Cap. IIII.

Aethiopia duplex regio est Asiae & Africæ: altera, quæ & hodie India dicitur, ad orientem solem rubro & Barbarico mari alluitur, ad Septentrionem Libyæ & Ægypto contigua, ad occasum interiorem habet Libyam: ac reliqua parte qua Austro iacet obuersa, alteri iungitur Æthiopiæ, quæ maior est & australior: sic appellata ab Æthiopo Vulcani filio, qui illi præfuit, ut Pli. ait, vel à Græco ἠθίοψο cremo ὄψι aspectus, & solis vicinitate torreat. Est enim iugis æstus.

Quicquid eius est, sub meridiano cardine est. Mōtuosa est circa occiduum, arenosa in medio, ad orientem deserta. Plurimas habet gentes diuerso vultu & monstruoso, specie horribiles. Primi omnium mortalia creduntur, verissimiq; indigenæ, & seruitutem nunq̄ experti. Semper genti libertas incolumis mansit. Primo deorum cultū apud eos institutum memorant, primasq; sacrorum cerimonias. Duplicem literarum vsum, ut quæ sacræ dicerentur sacerdotibus dūtaxat notæ essent. Alterum earum, quæ vulgo paterent. Fuerunt tamen literarum figuræ haud tales, ut ex illis syllabæ coalescerent, sed animantibus extremisq; hominum partibus, variisq; instrumentis, artificumq; perq̄ similes, singulisq; sua inerat figuris significatio: Ut in accipitre celeritas, in Crocodilo malum, custodia in oculo, sicq; aliæ in aliis. Ex sacerdotibus, quem phanatico cursu circumferri viderint, omnium sanctissimum iudicant, quem ubi Regem creauerint, veluti numen insit, aut sit ad minus diuina pro-

Aethiopia duplex dicitur hodie India.

Qualitas Æthiopiæ.

Mortalium veterissimi Aethi. Deorum cultus ab Aethi. ortus.

literæ Æthiop.

Rex ex sacerdotibus eligi.

DE A P H R I C A

Obediētia Aes
thiopum.

providentia eis datus, vulgo adorant, vitam is
agere statutam legibus debet, omniaq; facere iu-
xta patrios mores. Neminem neq; pramio neq;
poena afficere. In quem autem animaduersum
volet, lictorem signum mortis habentē ad eum
mittit, quo inspecto, confestim, quisquis ille est,
domum reuerfus, sibi mortem consciscit. Tan-
tus regibus honor, tantumq; studium ab his tri-
buebatur, vt si quando aliqua corporis parte ex-
quavis causa debilitaretur Rex, domestici ho-
mines sponte sua eandem partem debilitarent:
turpe existimantes, Rege claudo aut monoculo,
& non amicos omnes claudos aut vnoculos esse.

Vestitus Aes
thiopum.

Studiū et exer-
citiū.

Ferunt quoq; consuetudinis esse amicos vltro in
regis morte vita defungi, existimantes eum in-
reritum gloriosum, veraq; amicitiae testem. Plu-
res syderis propinquitate nudi agunt, ouillis
caudis pudenda obtegunt, pauci omnino pecora
vestiuntur pellibus, Alii subligacula capillis co-
texta, ad medium corpus inducunt. Pecuariam
rem vulgo exercēt, pecora pusilla admodū duri-
turriq; velleris, Canes & ipsi nihilo maiores, ca-
terq; asperi & pugnaces. Milii, hordei q; frequens
vltus, vnde porum etiam conficiunt, caeteris carēt
frugibus, pręter palmulas, easq; perraras. Quidā
herbis victitant, tenuioribusq; harundinū radi-
cibus, carnibus, lacte, caseo vescuntur, Meroe fuit
olim regni caput, Clypei figuram ea insula imi-
tatur, ad tria milia stadiorum cum Nilo protensa.
Accolunt pastores eam, qui passim venantur, &
agricolę aurifodinas habent. Herodotus autor
est, apud Macrobios Æthiopes æs pluris existima-
ri, q̄ aurum, cuius tam vilis sit vltus, vt Cambyfis
legati eo profecti, fontes viderint aureis catenis

Aurum apud
Æthiopes ære
vilius.

in custodia vindictos. Quidam Sisamum, alii lo-
rum serunt. Hebeno abundant, & siliquaastro. Ele-
phantes venantur & comedunt, Leones habent,
Rhino cerota, basiliscos, pardales, draconesq;
qui multiplici nexu implicitos elephantes hau-
su sanguinis conficiunt. Hyacinthus ibi & Chry-
soprasus reperiuntur. Colligitur & Cinnam: mu-
Arcubus vruntur quadricubitalibus ligneis &
perustis: instruuntur bello & mulieres, quarum
pleræq; oris labium æneo traiectum habent cir-
culo. Venerantur eorum quidam Orientem so-
lem, Occidentem diris supplicationibus insecta-
tur. Mortuos nonnulli in profluentem deiiciunt,
alii scitibus condunt doliis, quidam etiam vi-
treis conditos domi in annum asseruant, religio-
seq; interim colunt, primitias offerunt. Sunt qui
tradant Regem ab his potissimum declarari, qui
forma & alendorum pecorum peritia, roboreq;, &
opibus cæteros antecellat. Fuisseq; ius olim, vt
Memphiticis sacerdotibus mortis per internun-
tium imperadæ, alteriusq; in demortui locum, quum
libitum esset, constituendi. Deum alterum immor-
talem credere, eum qui rex sit princeps atq; vniuer-
si conditor: mortalem alterum, eumq; incertum. Re-
gem, vt dictum est, & eum, qui de ciuitate meri-
tus sit, secundum post Regem, vt deos veneratur.
Et talis fuit ab initio, & iam ante multa secula Ae-
thiopiæ status: hi genus, ritus, & mores. Hodie ve-
ro, vt se Marcus Antonius Sabellic. (ex quo ma-
iorem partem eorum, quæ hic, & in sequentibus a
uobis dicuntur, accepimus) ab ipsis locorum illorum
indigenis cognouisse dicit: Æthiopiæ rex (quem
nostri Pretoianem vocat, ac sacerdotem Ioannem
sive Ianem: illi Giam, id est, potentem) tam potes-

Arma Aethio-
pum.

Religio Aes-
thiop.

Sacerdotum Aes-
thio, autoritas.

Dii Aethi.

Recentes Aes-
thio. mores,
pretoianes
Giam, sive

Presbyter Ian. est vt duobus & sexaginta aliis regibus imperita
Aethiopia rex. re predicetur, magnorum Antistitum desyde-
 ria ad ipsum omnia referri atq; sacerdotia impe-
 trari, quod Romanus pontifex Regum Maie-
 stati dedit. Sacerdos tamen ipse non est, nec
 vllis sacris initiatus. Primorum Antistitum ingēs
 numerus: atq; cuiq; horum, vt minimum, vigin-
 tediunt episcopi. Principes atq; alics maioris
 dignitatis Antistites, quum in apertum exeunt,
 crux p̄cedit, & aureum vas terra refertū, vt hoc
 inspectum euntē suæ admoneat mortalitatis, illa

Sacerdotes cō-
jugati sunt.

Thomæ aposto-
li in Aethiopia
summa venera-
tio.

Regis Aethio-
pum potentia.

dominicæ passionis, Sacerdotes p̄creationis cau-
 sa ducunt vxorē, quā si morte amiserint, nefas
 est aliā superducere. Magna diuorū tēpla ac no-
 stris opulentiora, plurimūq; fornicato opere ad-
 summū educta. Multæ pioꝝ ordinū familiæ, An-
 tonii, Dominici, Calaguritani, Augusti, Macharçi,
 Colore amiciuntur indiscreto antistitū p̄missu.
 Secundū deum optimum deiparamq; virginem,
 summa in his terris veneratio Thomæ cogno-
 mēto Didymo. Regū ille maximus, quē Giam vo-
 cāt, à Dauide p̄creatus stirpe vnus gentis in tot
 ætates (vt ipsi persuasum habēt) propagata. Estq;
 nō atro vt plurimi Aethiopū, sed cādido colore.
 Garama vrbs regia, quæ nō muris, nō parietib;
 cōstat, sed tabernaculis in ordinē digestis, ex se-
 rico, bisso, purpura in textis. Veteri instituto Rex
 in aperto agit, nec se intra mœnia plus biduo cō-
 tinet: aur quia id turpe ducit, & molle, aur quod
 lege quadam non liceat. Decies cētum millia ho-
 minum ad bellū instruit, quingentos Elephātis,
 equoꝝ ad hæc, & Cameloꝝ ingentē numerum:
 & hæc vel mediocri rerum motu. Suntq; in tota
 gēte familiæ stipēdiariæ, ex qbus orti, signo cru-

cis velut cauterio insigniuntur, cute leniter incisa. Arcu in bello vtuntur, conto, lorica, galea. Sacerdotium in summa dignitate, Secunda dignitas sapientum, quos balsamatos & Tenquatos vocant: tribuitur etiam non parum innocentiae & probitati, quam primo sapientiae gradu collocant. Nobilitari tertius habetur honos, sequuntur stipendiarii. Iudices de vita hominis decernunt, decretum ad praefectum vrbis deferunt, quem Lycomegiam vocant: locum regis is tenet. Legibus nullis ex scripto vtuntur: ex bono & aequo iudicant: si quis adulterii sit conuictus, quadragesima bonorum omnium pars multa est: de adultera domestica vltio: illi quorum interest puniunt. Viri dorem constituunt iis, quas sibi matrimonio iungunt, non aliunde quaerunt. Mundus mulieribus ex auro, quo gens plurimum abundat, Margaritis & serico: viri & foeminae vestitu vtuntur ad pedes demisso, manicato, nec vsquam adaperite, in discreto colore, praeterquam nigro, qui in ea gente iustificus est. Defunctos lugent quadraginta dies. Lautioribus conuiujs secunda mensa crudae inferuntur carnes, quibus affabre concisis, respersisque; aromate audivsume vescuntur. Lanificio caret sericum aut linum vestit totam gentem: non vnus omnibus sermo, sed varia loquendi ratio, variisque; distincta nominibus. Agriculturam exercent, & rem pecuariam. Bina messis est illis, bina etiam aetas. Quicquid Libycarum gentium ab Aethiopia hac seu India vsque ad occidentem solis, omnes Mahometis impietatem colunt, viuuntque; eodem ferere cultu, quo & Barbari qui in Aegypto sunt hodie, & Mauri appellantur, ab ipsa vt creditur, Maurore euagatione, nam ea quoque gens Libyae non

Arma bellica
Aethiopum.

Adulterii multa.
cta.

Dei viri mulieribus constituunt.

Mahometus &
in Libya colunt.

minus infesta fuit quàm Saraceni: diris illis temporibus, quibus magna in humanis rebus facta est mutatio, mores gentium, pietatis cultus, terrarum nomina passim immutata.

De Aegypto & ritu gentis vetusto. Cap. V.

Aegypti denotatio, et descriptio.

Aegyptus regio in Africa, vel secū dū aliquos, Africæ proxima, ab Aegypto Danaï fratre sic appellata, quum prius Aeria diceretur. Hæc teste Pli. lib. 6. ab Oriente rubro mari, Palestinaeq; coniungitur: ab occasu Cyrenem & Africæ residuum haber: à meridie vsq; in Aethiopiam protenditur. A Septentrione mare Aegyptium, Eius insignes vrbes fuere Thebæ, Abydos, Alexandria, Babylon & Memphis, Hodiè Damiatæ & Soldani sedes, ciuitas Chayrus siue Alcyr amplissima. In Aegypto (vt Plato inquit) nunquam visum est pluere, sed terram ipsam Nili inundatione quotannis post æstiuale solstitium fecundari: à plerisq; inter insulares relata est, ita se Nilo scindente, vt triquetram terræ deliniet figuram: quo contingit, vt à Græcæ literæ similitudine, sit à multis Delta cognominata. Aegyptij omnium primi duodecim deorū nomina commenti sunt, aras & simulachra delubraq; statuisse creduntur, animalia in saxis figurasse: quæ oīa planè arguūt eos ab Aethiopiis esse oriundos, qui horū omniū fuerūt autores vt tradit Diodorus Siculus. Eorum fœminæ olim negotiari, cauponari, institoriaq; obire munera cōsueuerunt. Viri intra muros parietes terere, hi onera capitibus gestare, mulieres humeris: illæ stantes micturire, hi sedētes: domi vulgo ventrem exonerare, in viis comessari. Mulierum nulla neq; dei cuiusquā, neq; deę sacerdotiū hæ

Aegypti ab Aethiopia oriundi.

Aegyptiæ mures viros, viri mulierum munera.

buit. Initiantur non sigillatim cuiq; deorum, sed gregatim: quorū unus est pontifex: ubi is defunctus est, filius eius subrogatur, Mares liberi gentili instituto, parentes haud inuti alebant, contra cogebantur filiae etiam nolentes. Pleriq; mortalium in funere deglabrant capita, barbam promittunt Aegyptii promittebant capillum: & barbam tondebant: panem pedibus, lutum manibus subigebant. Horum fuit (ut græci persuasum habuere) & qui ab illis oriundi sunt, virilia circumcidere. A dextera in sinistram literas digerunt. Horum mares binis uestibus uti moris fuit, foeminas singulis: bipertitus literarum usus, profanus hic, ille sacer, sed uterque ab Aethiopibus sumptus. Sacerdotes tertio quoq; die corpora rasitare, ne quid soridis, quum sacra faciūt, intercurreret. Linea ferre vestimenta, semper recens abluta, fasti mūdiciæ gratia se circumcisos esse, quæ facius sit mūdus esse quā decoros. Vestē sacerdotis lineā tm gestare, & calceos papyraceos, Fabā neq; ab eis ferri, neq; alibi naram uesci. Sacerdotibus etiam illā uidere prohibitum, eo q̄ immūdū hoc legumen sit. Lauantē quotidie frigida aqua, iter diu ter, nocte bis. Hostiarū capita prius exerationibus diris damnata nō manducabāt, sed aut peregrinis negotiatoribus venditabāt sacerdotes aut si, qui illa emerent, non affuissent, in Nilum proiciebant. Boues mares, eosdemq; mūdus, ac vitulos vniuersi Aegyptii immolant: foeminas immolare non licet, utpote Isidi consecras. Cibo è farre, quod quidam siliginē uocant, cōfecto victitant. Vino utuntur factō ex hordeo defunt em̄ in ea regione uites. Victitāt quoq; tū piscibus, partim crudis ad solem arefactis, par-

Lugendi de
sūctos ritus mi
rus.

Circumcidere
uirilia à quibus
inceptum.
Sacerdotum
Aegyptio.
mundicies.

Faba immū
dū legumen.

Vinum ex hor
deo.

rim salugine conditis, tum a uibus, sed earū cru-
dis prius tamen sale conditis, coturnicibus ana-
tibusq; apud locupletes, Eorum cum multi con-
uenerunt, & à coena, diucessum est, circumferr ali-
quis in loculo mortuum à ligno factum, aut pi-
ctura & opere maxime imitantem, longitudine
cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensq; sin-
gulis conuiuarū ait in hunc intuens pota & oble-
ctare, talis post mortem futurus. Minores maio-
ribus natu obuui in uia cedunt atq; defleunt,
aduenientibusq; è sedili assurgunt, qua in re cū
Lacedemoniis conueniunt, occurrentes mutuo
se in uis adorant manu genutenus demissa, Ve-
stibus ut dixi lineis amiciūtur, circa crura fimbria-
tis, quas Casiliāas appellant, super quas cādida
ferunt amicula alia tanquam superiecta. Laneæ
uestes, neq; in ædes sacras gestantur, neq; una cū
cadauere sepeliuntur. Nunc quoniā omnes, qui
olim doctrina aliqua excelluere, quiq; aliis gen-
tibus leges & uitæ instituta præscripserunt, ad
Aegyptios prius, ut mores illorum, leges & sa-
pientiam (quibus tum omnes terræ nationes fa-
cile anteibant) perciperent trāsire, ut Orpheus
Poetaq; Homerus, Musæus, Melapodes, Dæda-
lus, Lycurgus, Spartanus, deinceps Solon Athe-
nienfis, Plato philosophus, ac Samius Pythago-
ras, & huius discipulus Samolxis, Eudoxus
quoq; mathematicus, Democritus abderites, &
Inopides Chius, Moses Hebræus, atque alii mul-
ti, ut in sacris eorum libris cōtineri Aegyptii sa-
cerdotes gloriātur, Liber, cōueniēs etiā esse mi-
hi uidetur, illorū uiuēditibus diutius imorari
ut cognoscatur, quid & q̄ quisq; illorum ab his
acceperit, atq; alio transportarit. Nam ut Philip

Mutua ad ora-
tio in uis.

Lanearum uesti-
um contem-
ptus.

pus Beroaldus super Apuleianum Asinum scribit, plerq; etiam ex Aegyptiorum religione trāsata in religionē nostram sunt, ut lineæ uertes, derafa sacerdotum capita, uertigines in altari, pompa sacrificialis, musicæ modulamina, adorationes, preces, aliq; id genus cōplura. Aegyptii Reges (ut scribit Diodorus Siculus libro secūdo) uitā non aliorum regnantium more, qui bus uoluntas pro lege est, tra ducebant licentia, Sed legum instituta in cogendis pecuniis quotidiana; uictu sequebatur. Eorum cultui obsequioq; nullus deputatus erat, neq; empticius, neq; domi genitus seruus, sed nobilium sacerdotū filii, tum ultra uiginti annos nati, tū doctrina præcæteris eruditi, ut horum corporis ministrorum die noctūq; astantium conspectu motus Rex, nil turpe committeret. Raro enī potentes rerum mali euadunt, ubi desunt suarum cupiditatum ministri. Instituta erāt diei noctisq; horæ, quibus Regi, lege permissa, agere fas erat. Mane surgente Regē primo epistolas omnes missas capere oportebat, ut cognitis his, quæ sibi agenda essent, responsō dato, singula in tempore exq; ordine recte agerentur. His actis, quum in uirorum excellentis cœtu lauisset corpus, uestē præclarā indutus sacra diis faciebat. Mos erat sacerdotum principi iuxta aram hostiis deductis, astate Reges in templa obseruatos magna uoce audiēte populo ualetudinē prospicere, omniaq; bona precari Regi, iustitiam in subditos colēti: narrare insuper particularum Regis uirtutes, in deos pietatē ac religionē, in hoēs humanitatem seruantis, tū illum cōtinentē dicere, iustū, magniq; animi, ueracē, liberalē, omnesq; frenantē cupiditates, poenas insup mitiores quā

Christiana nostra religio plebs quo ab Aegyptiis mutata.

Regum Aegyptiorum secuos quales oportebat esse.

Mos laudandi Reges in templis obseruatos

postularent errantis crimina exigentem, red-
 dentem uero gratiam meritis ampliozem: plura
 his similia orans, tandem his execrationem in
 malos exequabatur. Tum Regem culpa purgatis
 omne crimen in ministros, qui regi iniqua suade-
 rent, coniciebat. Quibus actis, sacerdos & regem
 ad felicem diisq; gratam uitam hortabatur, & si-
 mul ad bonos mores, agendumq; non quæ sua-
 derent mali, sed quæ ad laudē & uirtutem maxi-
 me pertinerēt. Demū quum rex tauro diis sacra
 fecisset, sacerdos quædam ex sacris libris clarissi-
 morum uirorum consilia actaq; proferebat, qui-
 bus rex monitus, Imperio pie ac iuste aliorū exē-
 plo uteretur. Non autem pecuniis congregandis
 uacandi, iudicandiq; legibus solum antiquis, sed
 deambulandi quoq; lauandiq; & cum uxore cu-
 bandi, omnisq; degendæ uitæ tempus erat lege
 præstitutum. Cibo uescebantur simplici, ut quo-
 rū mensæ nihil præter uitulum & anserem infer-
 retur, uini potādi certa statuta erat mensura, qua
 neq; farciri uentrem, neq; inebriari possent. De-
 niq; ipsorum uita ea tenebatur modestia, ut nō à
 legislatore, sed à peritissimo medico ad conser-
 uandam sanitatem composita uideretur. Mirabi-
 le uidetur Aegypti, non ex uolūtate, sed ex lege
 uitam priuatam agere, sed multo est mirabilius, il-
 lis, neq; iudicandi, neq; pecuniam congregandi,
 neq; puniendi quenquā per superbiam aut irā aut
 aliam iniustam ob causam, licentiam permissam.
 Sed ueluti priuatos teneri legibus, neque id
 ægrè ferebāt, existimātes parēdo legibus se bea-
 tos fore. Nam ab his qui suis indulgerent cupidi-
 tatibus, multa censebant fieri, quibus damna per-
 riculaq; subirēt. Sciētes enim sæpius, se peccare,
 tamen

Criminum Re-
 gis expurgatio

Cibus ægy. sim-
 plex.

tamen aut amore, aut odio, aut alio animi morbo
 uicti nihilominus aberrant. Qui uero sapientia
 consilioq; uitam instituunt, in paucis offendunt.
 Hac usi erga subditos iustitia, Reges omnium be
 neuolentiam adeo assecuti sunt, ut non solum sa
 cerdotib; sed singulis Aegyptiis maior Regis q̄
 uxorū filiorūq; aut aliorū principū salu
 tis inesset cura. Vita uero his moribus defunctū
 omnes cōmuni mœstitia lugent, uestes lacerant
 tēplis clausis forum nō frequētant, festa solēnia
 nō agunt, dies septuagīta duos luto deturpātes
 capita, ac sine dene subtus mammas cincti, una ui
 ri mulieresq; ducenti fermē aut trecenti circum
 ambulant bis in die nouātes luctū, atq; ad nume
 rum cum cantu, uirtutes regis cōmemorātes. Ci
 bis animantium coctisq; ac uino omniq; mēse ap
 paratu abstinent. Non lauacris, non unguentis,
 non stratis lectis, nō uenereis utuntur: sed tanq̄
 defuncto filio per eos dies mœrentes lugent.
 Hoc tempore quæ ad pōpam funeris spectant
 præparatis, postremo die corpus in arca cōditū
 ante sepulchri aditum ponunt Ibi breuariū in
 uita ab rege gestorum de more recitant, uolētīq;
 facultas datur defunctū accusandi. Astant sacer
 dotes, mortui recte facta laudātes: populus is p
 magnu est, qui exequias circumstat applaudens
 ueris laudibus, in reliquis magno reclamās tu
 multu. Quo accidit, ut plures reges repugnante
 multitudine, solito caruerit sepulchri honore ac
 magnificentia. Is timor coegit Aegypti reges iu
 ste uiuere, ueritos futurā post mortē plebis iram
 atq; odium sempiternū. Antiquorum regū uiuē
 di mos hic maxime fuit. Aegypto omni i plures
 partes, quarū quælibet Græco uerbo nomos ap

Luctus in regū
morte.

Aegyptiorum
regum funera
tio.

Quid coegerit
egy. reges ius
ste uiuere.

Aegypti uetus pellabatur, diuisa, cuiuslibet praetor aderat, qui omnia administratio. nium haberet curam. Aegypti uedgialibus trifariam partitis. priorem portionem percipit collegium sacerdotum magna apud incolas autoritate, tum propter deorum curam, tum propter doctrinam, qua plures erudiuntur. Hanc partem tum ad sacrificiorum ministeria, tum ad priuatae uitae commodia impertunt: neque enim deorum cultum omittendum putant, neque publici consilii utilitatisque ministris aequum censent uitae commoda deesse. Ad sunt enim grauibus in rebus hissempet consilio atque opere regibus, tum astorum peritia, tum uero sacrificiis futura praedicentes. Ex libris praeterea sacris priorum gesta referunt quibus reges in agendis noscant quae sint profutura. Non enim, quemadmodum apud Graecos unus homo, aut unica mulier sacris praest, sed plures in cultu deorum honoreque uersantur, qui eandem sacrorum curam filiis tradunt. Hi omnes immunes sunt, secundumque post Reges honoris dignitatisque locum tenent. Altera portio ad reges peruenit, quam & ad bella & ad uitae cultum, tum ad liberalitatem erga strenuos uiros pro meritis impendunt. Qua ex re fit, ut populares nullo grauentur tributo. Tertiam percipiunt milites, & qui belli sunt instituti ministerio, ut hoc stipendio accepto paratiorem habeant animum ad bellorum pericula obeunda. Est insuper eorum politia in tria hominum genera instituta, Agricolarum, pastorum, & opincum. Agricola parua quadam mercede a sacerdotibus regeque aut militibus agros mercati, per omnem aetatem ad ipsa pueritia rei rusticae sine intermissione uacant: quo fit, ut agricultura caeteris, tum ob doctrinam a

Politia aegypti
 in triplici hominum genere consistebat.
 Agricola.

parentibus perceptam, tum ob continuuū usum præsent, Eodem modo & pastores cura atq; arte **Pastores.** regendi, pecoris à patribus accepta, semper in eo gubernando ætatē agunt. Artes quoq; apud Aegyptios admodum excultas uidemus, & ad summum perductas. Nam soli Aegyptii obifices **Opifices.** omiſſa rerum publicarum cura, nullum nisi aut legibus permissum, aut à patre traditum opus exercent: ut neq; eos docentis inuidia, neq; ciuile odium, neq; aliud quid ab instituto impediatur exercitio. Iudicia uero eorum non casu fiebant, **Iudicia ægyption casu, sed ratione.** sed ratione, existimabant enim rite facta plurimū uitæ mortaliū prodesse. Nam punire nocentes auxilium ferre oppressis, optimam ad prohibenda mala facinorosa uiam putant. Poenam uero delicti aut pecunia aut gratia tolli, existimabant confusionem uitæ communis fore. Quamobrem ex ciuitatibus clarioribus ut Heliopoli, Memphi, Thebis uiros optimos eligebant, quos iudiciis præficerent: qui iudicum confessus neque Athenarum Areopagitis, nec Lacedæmoniorum senatui longo tempore postea institutis cedere uidebantur. Postquam hi conuenerant triginta numero, inter se eligebant optimum uirum, quē iudicii principem constituiebant, in locū cuius ciuitas aliū iudicē substituēbat: his omnibus uictus, sed principi opulentior à Rege dabatur: is aurea catena signum uariis ornatum lapidibus à collo suspensum, quod appellabant ueritatē, gestabat. Coeptis iudiciis ac signo ueritatis à principe iudicū proposito, omnibusq; legibus, q̄ octo libris continēbatur, in medio eorū constitutis, Mos erat accusatorē scribere ea in quibus aliū accusabat, modoq; patratę iniurię, aut dāni facti, quātū eā exti

mares scribere. Reo tempus dabatur rescribēdi ad singula, & aut se id non fecisse, aut rectē fecisse purgandi, aut iniuriam uel damnum minoris extimandi. Rursus accusatori reoq; inuicem respondendi locus erat. Ita bis auditis litigatoribus, cum iudices de controuersia quæsiuissent, princeps signo ueritatis in partem ueriorē uerso, sententiam ferrebat: hic mos iudiciorum erat. Quoniam de legum institutione mentio incidit, haud alienum ab instituto erit, antiquas Aegyptiorum leges etiā referre, quo cognoscatur, quātum cæteris præstent, & per um ordine, & utilitate. Primum periuri capite multabatur, tanquam qui duplici tenerentur scelere: ut qui & pietatem in deos uiolarent, & fidem inter homines tollerent, maximum societatis uinculum humanæ. Si quis iter faciens aut hominem à latronibus cædi comperirer, aut quamlibet iniuriam perpeti, neq; subueniret auxilio (si posset) mortis erat reus: Si auxilium ferre non posset, denunciare latrones tenebatur, & iniuriā accusatione prosequi: qui ea negligebat, plagis ad certum numerum plectebatur, tri duoq; carebat cibo. Falso quempiam accusans, si postmodum ad iudicium delatus foret, pœnam calumniatoribus statutam subibat. Cogebantur Aegyptii omnes scripta nomina sua ad præsidēs, & simul quo exercitio uiuerent deferre: qua in re si quis mentiretur, aut si iniusto uiueret quæstu, in mortis incidebat pœnam. Si quis sponte aut liberum aut seruum occidisset, morte dānare leges iubebant: quæ nō fortunæ conditionē, sed cōsiliū facti pendētes, homines à sceleribus dererrebāt & simul uindicata serui morte reddebātur liberi

Periurium capite
tale fuit apud
Aegypti.

Homicidium
morte inhibitu

securiores. Parribus qui filios occiderent, non erat poena mortis indicta, sed tribus diebus notibusq; continuis edictum vt circa defuncti corpus assisterent publica etiam custodia astante. Nō enim iustum putabant, eum vita priuari, qui vitæ filii autor fuisset, sed potius continuo dolore factiq; poenitentia affligi, quo cæteri ab simili factō auerterentur. Parricidis exquisitam imposuerunt poenam. Nam articulatim præacutis calamis cælos iuebant viuos supra spirarum acerrimum cōburi: maximum inter mortales iudicātes scelus, ei mortē per vim inferre, à quo vitā accepisset. Mulierq; morti destinatae si prægnātes essent, partus expectabatur, existimātes penitus iniquum esse, eum, qui nihil cōmississet, vnā cum facinoroso poenā pati: aut duos plecti, cum vnus deliquisset. In bellis qui aut ordinē relquissent, aut nō parerent ducibus, nō plectebantur morte, sed maxima oīum ignominia: qua postmodo virtute & recte factis deleta, ad priorem statum redirent. Ea lex & homines assuefaciebat, vt id dedecus pessimum malum, morteq; ipsa grauius censerent. His qui secreta hostibus reuelāssent, linguam lex iubebat abscindi. Ei qui moneram circuncideret, aut adulterinam cuderet, aut pondus vel signa immutaret, aut literis inscriberet, aut descripto demeret, aut falsas syngraphas afferret, ambq; amputabantur manus, vt quæ corporis pars peccasset, per vniuersam vitā lueret poenā. Cæteri quoq; aliorum calamitate moniti, ab simili scelere abstinerent. Asperq; etiam poenæ circa mulierum delicta statuta erant. Nā ei, qui mulierem liberam uolasset, uirilia execabantur, quoniā uno crimine tria haud parua scelera cō-

Lex alia in parientes qui liberos occiderent.

Lex in parricidas atrocissima

Lex castrensium ignominiosa.

Lex in monetarum falsarios.

Lex in mechos.

Lex in adulteros et adulteras

plexus esset, iniuriam, corruptelam, & liberorum confusionem. In adulterio spontaneo deprehensus virgis cædebat, ad mille plagas mulier naso mutilabatur. Quo dedecore vultus maculatus ea multaretur parte qua maxime facies exornatur. Legum quæ ad hominum commercia pertinent Bocchoridem latorem fuisse scribunt. Hæc

Bocchorides legislator.

Ad iuramentum raro descendendum.

madant, creditis absq; scriptura mutuo pecuniis, si negarentur, statim debitoris iuramento: ut quæ iusiurandum veluti religiosam rem magni extimarent. Nam cum certum sit iis, qui sæpius iurant abrogari fidem, plurimi ducunt, ne boni viri nomen amittatur, raro ad iuramentum descendere. Legis insuper lator omnem fidem in virute constituens, bonis moribus iudicavit assuescere homines ad probitatem, ne indigni fide viderentur, debere. Iniquum etiam putavit eis, quibus absq; iuramento credita pecunia esset, de re sua iuramentibus non præstari fidem. Fœnus quod ex scripto contrahebatur, prohibuit ultra contracti mutui duplum exigi: solutio ex bonis debitoris solum fiebat. Corpus non poterat addici creditori: purabat enim oportere bona tantum subdita esse debitis. Corpora, quorum opera & bello & pace uterentur, civitatibus addicta esse. Non enim æquum videbatur milites, qui pro patriæ salute pericula subirent, pro vsuris in carcerem duci: quam etiam legem Solon videtur ad Athenienses transtulisse, quam Sisateam appellavit, decernens ne ob usuras civium corpora necerentur.

Lex fœneratoribus data.

Lex de furto admiranda.

Lex privatim præterea de furibus apud solos Ægyptios hæc erat. Iubebat eos qui furari volebāt nomen suum apud principē sacerdotū scribere; atq; euestigio furtum ad eū deferre, similiter q;

bus res furto erepta erat, ad eundem rei sublatae
 tempus diem & horam scribere renebatur. Hoc
 modo facile inuento furto, qui rem amiffisset, quar
 ta multabatur parte, quae daretur furi: fatius le
 gislator esse duxit, quum impossibile efferet prohiberi
 furta, alicuius portionis, q̄ totius rei amiffae
 homines iacturam patir. Nuptiarum non idem apud
 Aegyptios mos est. Sacer dotibus vnam tantum
 vxorem ducere licet. Reliqui pro voluntate &
 facultatibus plures habent. Nullus ex eis nec ex
 serua quide[m] empta genitus spurius habetur. So
 lum enim patrem existimant generis auctore, ma
 tre & nutrimentum & locum infanti praebere. Na
 tos adeo parua educant faciliq; impensa, vt vix
 credi possit. Na tum scirpos, tum alius radicibus
 quas sub cineribus coquunt, tum caulibus palu
 stribus, quas partim coctas, partim assas igni, par
 tim crudas pro cibo praebent, liberos nutriunt,
 discalceati nudiq; maiori ex parte ob patriae tem
 perie vita ducunt. Omnis sumptus i pueros, quo
 usq; ad aetate perueniant, a parentibus impensus
 no[n] excedit dragmas viginti. Erudiunt sacerdo
 tes filios & literis, quae appellantur sacrae, & aliis
 quae ad comunem spectant doctrinam, vt pluri
 mum Geometriae, Arithmeticae q; studio intenti.
 Palestrae aut Musicae no[n] vacant, existimantes quo
 tidianum illius exercitium iunioribus infirmum
 esse, & periculosum. Ex eoq; breuiore vires effi
 ci. Musicam non solum inutilem, sed nocuam
 ducunt, tanq; virosq; animos effoeminante. Mor
 bos vel ieiunio curant, vel vomitu, idq; aut quo
 tidie, aut tribus diebus aut quatuor interiectis.
 asserunt enim ex ciboq; superfluitate oes creatu
 morbos, eam ergo ad valetudine[m] curam optima[m]

Matrimonia.

Puerorum edu
 catio, & impen
 sa modica.Musica dan
 tur ab Aegy
 ptis.Morbos Aegy
 vomitu curant
 aut ieiunio.

Medici ægyptiorum.

Variorum animalium cultura portentosa.

Ibidem vel feralem apud ægyptios interficiunt.

Animalia.

quæ morborum principia auferat. In malitiâ aut peregrinationem profecti, nulla impensa merce de curantur. Medici enim ex publico victu sustentent, ægros secundum legem curant ab antiquis medicis comprobatisq; scriptoribus traditam. Si quis normam sacri libri sequutus infirmum curare nequiverit, omni caret crimine: si præter ea, quam quæ libris continentur, illum curauerit morte punitur. Credidit enim legislator ea mendendi cura, quæ plurimo tempore ab antiquis medicis obseruata profectaq; sit, haud facile meliorem reperiri posse. Colunt Ægyptii animantia quædam præter modum non solum viuâ, sed etiã mortua, sicut Felâ, Ieneu mones, Canes, Accipitres, Ibides, Lupos, Crocodilos, & eiusmodi plura. Non solum horum cultum palâ profiteri non erubescunt, sed tanq; in honoribus deorum effusi id laudi sibi & decori ducunt. Cumq; signis illorum propriis vrbes, & varia loca circumeant, procul ostentantes, quæ feruēt animalia, ea more supplicii singuli venerantur. Cum aliquod eorum moritur sindone cōtectum cum vlulatu pectus percutientes sale liniunt, ac Cedri liquore unguētisq; odore feris, quo diutius feruetur corpus vnctū in sacris locis sepeliūt. Si quis aliquod horum animalium sponte occiderit morte dānatur. A eluro & Ibide exceptis, quos si quis sponte vel secus occiderit, interficitur accurrere turba, & absq; iudicio hoīem variis suppliciis adfectū interficiūt. Quo timore, quos hos mortuos cōspexit, procul astās lamētatur terrificas animal absq; sua culpa mortuum esse. Nutriūt hęc animalia summa cura atq; impesa in tēplorum ambitu à viris haud quaquam cōtemnēdis: quæ similitudine & alia variisq; epulis lacte

conditis cibant: anseres tum elixos tum assatos
 apponunt quotidie. His quæ cruda edunt, aues
 captas præbent, deniq; ea omnia magna sustentat
 cura atq; sumptu. Eorū mortem æque ac filiorum
 lugent, sepeliuntq; sumptuosius. q̄ eorum facul-
 tas ferat, ita vt Ptolemæo Lago Aegyptum tene-
 re, quum bos in Memphi ex senecta mortuus es-
 set, qui illius nutriendi curā ceperat, pecuniam,
 quæ in eius sumptu data erat permagnā, ac insu-
 per quin quaginta talenta argenti. mutuo à Pro-
 lemæo sumpta, in eius sepulturam impendit. Vi-
 debuntur forsitan hæc, quæ diximus miranda,
 sed nequaquā minus admirabitur quis, si quid
 apud quosq; Aegyptios sit cōsideret in funere
 mortuorū. Nā vbi aliquis defunctus est, propin-
 qui oēs amici, qui deturpato luto capite lugentes
 ciuitatem, quo ad mortuus sepeliatur, circūeunt,
 interim neq; lauantur, neq; vinum capiunt, aut
 cibum nisi vilem, neq; vestibus vtuntur splendi-
 dis. Sepulchorum tres habent species, sumptuo-
 sas mediocres, & humiles. In prima argenti tale-
 rum exponunt. In secūda minas viginti. In vlti-
 ma paræ qd sumptus irrogatur. Qui funera mor-
 tuorū curat, eo exercitio à maioribus tradito, fu-
 neris impēsam domesticis descriptā ferunt, scru-
 tantes quāti velint celebrari funus: conuentione
 facta, corpus eis traditur, vt iuxta impēsam cure-
 tur funus. Primo grāmaticus (ita enim appellat)
 posito humi corpore, circa illa describit, q̄tum à
 sinistra parte incidatur: deinde q̄ dicitur scissor
 habēs lapidē Æthiopicum, q̄tum lex sinit latus
 aperit, subitoq; cursu à prosequētibus, qui astant,
 lapidesq; cū execratione in eū iacentibus fugit.
 Existimant enim odijū inhærere, quicunq; amici

in templis splē-
 dide nutriuntur.

Apis bos mor-
 tuus maximo
 sumptu sepul-
 tus.

Mortuorū fune-
 ratio apud Aes-
 gyptios admi-
 randa.

Cyrenæus
 de Aegypto
 lib. 1. cap. 10.
 p. 101.

corpus vulnere illato violari. Curatores verò
 corporis, hos salitores appellant, honore digni
 existimationeq; habentur. Utuntur enim sacerdo-
 tibus templaq; pariter ingrediuntur. His penes ca-
 dauer astantibus, vnus per scissuram corporis in-
 teriora, præter renes & cor, educit. Quæ singula
 alter vino phæniceo ex rebus odoriferis lauat.
 Deinde corpus totum primum ex cedro, tum
 aliis preciosis vnguentis vngunt dies amplius
 triginta. Myrrha deinde ac cinnamomo, cæte-
 risq; rebus liniunt, quæ nõ solum id seruare diu-
 tine, sed odoriferæ reddere queat. Curatum ca-
 dauer cognatis tradit defuncti. Ita singulis eius
 partibus etiã supercilioꝝ palpebrarumq; pilis in-
 regre seruatis, vt omnis corporis species dormie-
 tis more integra perduret. Anteq; sepeliatur cor-
 pus prædicitur à cognatis tum iudicib; tum de-
 functi amicis sepulturæ dies asserentes illum mor-
 tuum paludẽ transituræ. Astantibus iudicibus am-
 plius quadraginta numero, sedentibusq; in præ-
 parato vltra stagnum Hemicyclo, trahitur na-
 uis ad id cõposita ab his, quibus ea cura iniun-
 cta est, tum antequam corpus in arcã condatur
 permittitur. lege volenti accusare mortuum. Si
 quis probatur male vixisse, iudices sententiã fe-
 runt, qua censent corpus eius sepulchro priuan-
 dum. Qui deprehenditur iniuste crimẽ obiecisse
 magna mulctatur poena. Quom deest accusator,
 aut per calumniam accusatum cõstat, cognati fi-
 nito luctu, ad laudes mortui vertuntur, nil de ge-
 nere eius, sicut Græci cõsueverunt, narrãtes. Exi-
 stimant enim se omnes Ægyptii pariter nobiles
 esse, sed ordientes à pueritia, in quauitæ institutio-
 ne, eruditionemq; recēsent, ad viri ætatẽ descē-

Defunctorũ vi-
 ra apud Ægyptios
 iudicio
 discutitur.

dunt, eius erga deos religionem, iustitiam, continentiam, uirtutesq; cæteras commemorantes: in uocaris uero inferis diis, precantur, ut eum inter pios locent: ad quæ uerba omnis multitudo cor respondet, gloriam mortui exrollens, tanq̃ apud inferos eum beatis semper, futuri. Sepeliunt, postea quiq; suos, hi in propriis sepulchris, hi quibus ea defunt domi apud firmiorem parietē arca corporis erecta. Qui uero crimine aliquo aut sceleris sepultura prohibentur, domi absq; arca ponuntur. Quos posteri ditiores facti, ac debita crimina soluentes, honorifice sepeliunt. Mos est apud eos defunctorum parentum corpora dare in pignus creditori. Summa illos, qui non redimunt, sequitur infamia, & sepultura carent. Mirabitur quis merito eos, qui hæc instituerunt, non solum quæ ad uiuentium mores spectarent prosequutos, sed etiam quæ ad mortuorum sepulchra cultumq; pertinerent. A deo hoc pacto ad bonos mores quantum fieri posset componi vitam hominum existimabant. Græci sanè, qui fictis fabulis, ac poetarum dictis fidem excedentibus de piorum meritis malorumq; poena tradiderunt, nequaquam potuerunt suis scriptis traducere homines ad uirtutem. Quin è contrà potius derisi contemptiq; sunt ab improbis. Apud Aegyptios uero non fabulis, sed visu, impiis poena, iustis laus impartita. Singulis diebus uirosq; eorum, quæ uitæ uilia existat admonent: quū uideat cuiq; p̃ his, q̃ egit debiti præmii memoriã impedi. Qua ex causa ad meliorem singuli uertuntur uiuendi normã. Eas enim optimas esse leges putandū est, quibus nõ ditutes, sed honesti prudentesq; homines fiãt. & hæc de Aegyptiis: nũc de reliquis Africæ populis,

Defunctorum parentum corpora creditoribus pignuerantur.

De Pœnis, & cæteris Aphricæ popu-
lis. Cap. VI.

Poenorum multæ sunt & variæ nationes, Adrimachidæ Aegyptum versus siti, eisdem quibus Aegyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Pœni: vxores eorum in vtroque crure armillam æream habent: capitis comam nutriunt: pedunculos suos, quos quisque capit, præmordet, atque ita abicit: quod isti ratum, ex omnibus Pœnis factitant, Solique virgines nupturas regi exhibent, quæ illi placita fuerit, eam deuirginant. Nasamones grandis & dira natio, nauium syrtibus inuolutarum spoliatores, sub æstatem relictis ad mare pecoribus descendunt ad locum augilem decerpunt palmulas, quæ ibi pemultæ & speciosæ sunt, & fructifere omnes. Ex quibus vbi palmulas immaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt: deinde lacte maceratas forbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum his in proparulo coeunt, eodem penè, quo & Massæetæ modo nisi quod hi prius Scipionem prætendant. Mos etiã Nasamonibus est, quum quis primum ducit vxorem, vt sponsa singulos conuiuas adeat veneris gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi, quod secum habet domo adlatum. Iure iurando ac diuinatione tali vtuntur per eos viros, qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur: iurant illorum sepulchra tangentes, diuinat ad suorum accedente monumenta, & illi vbi preces peregerint interdormiunt. vbi quoque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei danda consuetudo hæc est: de manu alterius vterque sumpto inuicem poculo bibit: quod si nihil humoris habuerint, sumptum

Nupturæ regi
deuirginandæ
exhibentur.

Sponsa a fud
Nasamones à
singulis conui-
uis cognoscitur.

Fidei danda cõ-
suetudo.

è terra cinerè lingunt. Garamantes omnium ho-
 minum commercia aspectumq; refugiunt, nihil
 bellicæ armaturæ habentes, nec defendere qui-
 dem sese audentes, supra Nasamones incolunt.
 Circa maritima uero occasum uersus his Macæ
 confines sunt, qui summum capitis uerticè radūt
 in medio capillos crescere sinentes, hinc atq;
 hinc in orbem tondentes. In bellū subterraneo
 rum struthionum pelles pro argumento ferunt
 Gnidanes Macis contermini: quorum mulieres
 simbras pelliceas ferūt, singulæ multas: ob hoc
 (ut memoratur) quod ut à quoque uiro uenerè
 passa est, simbrìa orat: & ut quæq; plurimas ha-
 bet, ita præclarissima cèsetur, tanquã a pluribus
 uiri adamata. Machlyes circa paludè Tritonidè
 habitantes occiput crinitum gestāt. Auses uero
 anteriore in capitis partem. Horum uirgines an-
 niuersario Mineruæ festo in honorè ipsius Deæ
 indigne inter se bifariam diuisæ præliantur la-
 pidibus fustibusq; dicētes se morè patriū serua-
 re ei, quã Mineruã dicimus, & quæ uirgines ex
 uulneribus decedūt, eas falsas uirgines appellāt:
 sed priusquam à pugnādo desistunt, hoc faciūt:
 quæ uirgo in pugnam optimam operã nauauit,
 eã semp cõmuni cõsensu cætere uirgines exor-
 nant, tū cætera armatura Græca, tū crista Corin-
 thia, & curui impositam circa paludè circūferūt
 Idem promiscue cū mulieribus nō una habitan-
 tes, sed pecudum more concubunt: ubi apud mu-
 lierem puer robustus est factus, apud quem uirū
 habitare sustinet (nam tertio quoq; mēse uiri con-
 ueniūt) eius filius censetur. Atlantes à monte At-
 lante, iuxta quem habitant, appellati, anonymi
 sunt, id est, nomen proprium singuli non habēt,

Garamantes
 hominum cõ-
 mercia fugiūt.

Fimbria uene-
 ris pretium.

Virginum des-
 certatio in Mi-
 neruæ festo.

Solem transcendentem execrantur, eiq; propterea omnia conuitia ingerunt, & torridus, & ipsos & regionem perdat: nullo animante uescuntur, nec somnia ulla cernūt. Pastoricii Aphricane & lacte uictitant, nihil uaccinū gustātes quia nec Aegyptii suem gustant, nec uaccā aiunt, nec Cyrenæ fœminæ ferire eas sibi fas putant, ob Idem quæ in Aegyptō est: cui & ieiunia, & dies festos agunt studiose. Ad mulieres Barcæ non modo gustu uaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinet, filii ipsorū ubi quadrimi effecti sunt, uenas uerticis, quidam etiam temporum illorum lana succida inurunt, ob eam causam, ne ullo unquam tempore, pituita officiat è capite defluens: eaq; de re, se aiunt esse optima ualetudine. Eo modo sacrificant: ubi pro primitiis pecudis aurem præciderunt, eam supra domum abiiciunt, hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis omnium deorum immolant Soli & Lunæ. Defunctos ut Græci, sepeliunt omnes Aphri, præter Nasamones, qui illos sedentes sepeliunt, obseruantes, ut dum quis caput agere animā, eum sedentē constituent, ne supinus expiret. Domicilia eorum sunt uirgultis cōpacta suspensis circa lentiscos, & ea quoquo uersus uersatilia. Maxes dexteram capitis partem comatam gestant, sinistram radunt, corpus minio tingunt asserentes se à Troianis esse oriundos Zabi cum Maxibus confinium fœminæ aurigantur currus in bellum. Gigantes (ubi magnam mellis apes cōficiunt, sed multo plus opifices uiri facere dicuntur) omnes minio inficiuntur ac simis uescuntur, quæ assatim gignit iis, qui in motibus degunt. Hi omnes Libyci uita syluestri sub diuo, ut plurimū habitāt, uictu (feræ more)

Sacrificandi ritus.

Sepeliendi ritus.

Libycarum gētium uita.

contenti, nul domesticū edūt: nullis uestibus, præter caprarum pellibus, tegunt corpora. Potentiores inter eos, nullas habent ciuitates, sed turres a quis proximas, condentes in eis, quæ usui super sunt. Subditos populos singulis anis adiurant, ut principi pareāt, obtemperantes, ut socios diligāt abnuentes imperium, ut latrones persequantur. Eorum arma sunt & regioni & moribus cōgrua. Nam cum sint corporibus leues, patria uero ut plurimum plana, neq; ense, neq; gladiis, neque armis utantur in bello. Tris tantum ferunt hastas, lapidesq; in uasis ex corio factis delectos, cū his cerrantes, tum in congressu, tum etiam recessu: primo ferire hostem conantur ad cursum, lapides recte iaciendos longo usu edocti. Erga externos nullum ius, nullamq; seruant fidem. Troglodytæ (qui & à Græcis, quod ex pecoribus uiuant, pastores appellantur) Aethiopiæ populi cœtus ac tyrannos inter se constituunt. Vxores ac filios habent communes, excepto (qui unicā tenet) tyranno. Huic appropinquanti multam tyrannus irrogat certo pecudum numero. Ethesiarum tempore, quo maximi decidunt imbres, sanguine & lacte immixtis, paululumq; coctis nutritiuntur. Aestu solis deficientibus paucis ad loca declinant palustria, pro quibus solis inuicem certant. Pecora uetusta aut in mobos cadentia occidunt, exq; his per omne uiuunt tempus. Parentum nomina minime indiderunt filii, sed tauri, arietis, ouis. Et hos quidem patres, hos matres, quoniam ab his, non à parentibus quotidianus pbeatur cibus appellāt. Vt unctore Idio tæ Paluri arboris succo: potētiores ex quodā flore exp̄sso, q̄ est deterrimo nostro musto p̄similis.

Belligerandi ritus.

Troglodytæ, q̄ etiam pastores dicuntur.

Ethesiarum .i. uentorum quibus xi. dies post canicula exortū perstant.

Armentorum preges secū ducētes uarias, ne iisdē in locis morentur diutius, regiones mutant. Corpora, præter uirilia, q̄ pellibus teguntur, nudī. Pudēda Troglodytē omnes uelut Aegyptiī circuncidunt, his dēptis, quos à casū claudos appellānt. Hi soli intra regionē hesternorum habitantes ab infantia non nouacula inciduntur. Armaferunt Troglodytæ ii, quos dicunt Megauares: scutum ex corio crudo bouis rotundum, & ferratā clauā alii arcus, lāceasq̄. Sepulchra nihil penitus curant: nā paliuri uiminibus corpus ligātes, defuncti ceruicē cruribus applicant, deinde cadaver in loco editiori positum lapidibus ridētes obruunt, impositoq̄, supra saxorum aceruum capræ cornu abeūt nullo dolore moti. Bellātur inuicē nō ut Græci, ob irā, aut ambitionē, sed pabuli gratia. In eorū cōcertationibus primū iactis lapidibus, quo ad aliqui uulneratū cōcertāt: tum arcu quo ad modū exercitati sunt, pugnātes mutuis uulneribus cadunt. Ea certamina dirimunt, q̄ ætate præcedunt fœmine, q̄bus nullo periculo in medium p̄deuntibus (nefas est, nisi has ullo pacto lēdere) extēplo à certamine cessant. Inualidi ob senium armēta se qui, gutture bouis cauda adstricto uitā finiūt. Qui mortē differre licet nolētē eodē modo (admonitum tū antea) uitā priuare, ibiq̄; habetur benefici loco. Febricitātes itē, aut morbo incurabili correptos, simili adficiunt morte. Maximū arbitrātur malorum ab eo uitā diligi, q̄ ne queat aliquid agere dignū uitā. Herodotus scribit Troglodytas specus in quibus habitēt excauare, nullo hūdi diuitias desyderio teneri, quū pauperati se uolūtarie addicārint, tū lapide uno gloriari, quē Exaconthalitū nominamus.

Certamina
fœminæ dirimūt.

ominamus: Serpentum carnibus uesci, Sermo-
nis ad hæc ignaros esse, & propter hoc stridere
magis quam loqui. Alia in Aethiopia, quæ supra
Aegyptum est, habitat gens, Rizophagi uocatur,
radices arundinum, quas ex propinquis locis ef-
fodiunt, magna cura lauantes barbari lapidibus
terunt, quoad molles factæ cohæreant: deinde
placentas ad modum lateris, quantum manus ca-
pit factas, atq; ad solem decoctas mandunt. Quæ
solum cibum, ipsi per omnem uitam suauem atq;
affatim habent, eo quod pacem continuam ser-
uent, Bellantur tamen cum leonibus, qui è deser-
to umbræ causa, & ut minores uenentur feras
egressi, Aethiopum multos è paludibus exeuntes
dilaniant. Et iam dudum ea deleta esset à leoni-
bus natio, nisi natura eis sponte præsidium tulis-
set. Nam sub ortum canis mirabilis atq; innumera
nullo agitante uento, culicum multitudo ad ea
loca aduolat. Homines ad paludes fugientes mi-
nime lædunt, leones abire ex his regionibus cõ-
pellunt, tum morsu, tum uocis sono territos. His
propinqui sunt Ilophagi Spermaphagiq; quo-
rû hi quidem fructus, qui æstate ex arboribus de-
cidunt colligentes absq; labore edunt: reliquo tem-
pore herbam in umbrosis nascentem locis decer-
punt, quæ uitæ subuenit in egestate. Ilophagi ue-
ro cû filiis uxoribusq; ad loca cæpestria acceden-
tes arbores ascendunt, ac teneras ramorû summi-
tates auferunt, tantam ex cõtinuo usu ramos ascen-
dendi peritiam habentes, ut (quod incredibile ui-
detur) de arbore in arborem uelut aues profliat
ascendantq; tenues absq; periculo ramos, maci-
lentiã leuitateq; corporis nixi: quod si quãdo pe-
des labantur, manibus ramis comprehensis, sese

Rizophagi ras
dicib. uicitan-
tes.

Rizophagi leo-
nibus præde-
sunt.

Homines de ar-
bore in arbore
proflientes,

à casu per oportune uindicat: quod si forte deciderint nulla in re propter corporis leuitatē læduntur: ita ramis teneriorib. dēte exefis uētrē sarcinē; Hi semper incedunt nudo corpore, cōmunesq; uxores ac liberos habēt pugnāt inuicē pro locis, armati baculis aduersus alios, ac dominantur uicis: moriūtur ut plurimū fame, quū deficiente uisū corpus priuetur eo sensu, quo cibū quærebat.

Cyneci ferarū Reliquam circa regionē Aethiopes tenent, qui timore super arborē habent it Cyneci dicuntur, numero haud multi, uita ab re liquis diuersa. Syluestre enim incolētes patriā, & penitus asperā rarissq; aquarū fontibus, super arbores ferarū timore dormiunt. Sub auroram ad aquarū decursus armati prodeunt se abscondit inter arborum frondes. Sub æstu uero solis agrestes boues pardalesq; ac uaria ferarū genera, cum caloris tum sitis impatientia ad aquas potus causa confluunt. Repletas grauesq; aqua bestias Aethiopes ex arborib. descendentes adoriuntur, ac lignis adustus, saxi q; & sagittis occisas perq; coctus diuisas edunt. Aliquando uerbo quauis per raro & ipsi à ualēriori bestia interficiuntur: sed multas ipsi dolo & arte ualēiores beluas capiūt. Si quādo defint animalia antea captorū pelles madefactas remotis pilis ad ignem lenē ponunt; dispartitasq; singulis auide ad satietatē sumunt. Impuberes pueros exercent ad certum signū iacere, solis cibum præbentes his, qui signum terigere: ideo iaculatores optimi euadūt: urgente fame. Acridophagi deserto contermini homines sunt paulo cæteris breuiores, macilenti, ac supra modū nigri: Veris tēpore zephyrus ac Libycus uenti infinitū pene locustarū ex deserto ad eos deferunt numex. Hæ pmagnæ sunt, sed colore alay

Acridophagi
locustis uictitā
tes.

ram turpi ac squaïdo, Aethiopes ad id assueti in
 quanquã latã longamq; multis stadiis conualleni
 plurimum materiei ex propinquis locis inge-
 runt: quum suo tempore tanquã locustarum nur-
 bes à uentis supra ualleni defertur, materiem cõ-
 gestam, omnemq; loci herbam antea succisam in-
 cedunt, Locustæ desuper uolantes ingenti fumio
 enectæ paulum ultra ualleni ad terram tanta de-
 cidunt copia, ut uictum omni genti abunde præ-
 beât. Has enim Sale (quem regio plurimum fert)
 superinfuso diutius seruant, cibum gustu eis sua-
 uẽ: hic est solus eorum p omne tẽpus locustarum
 uictus. Neq; enim pecora nutriunt, neq; pisces
 edunt, procul à mari positi: neq; ullum aliud ui-
 tẽ adminiculum habet. Corpore leues sunt, uelo-
 ces cursu, & uitẽ breuis: ut qui longissime uiuunt
 quadagesimum non excedunt annum. Finis eo-
 rum non solum miserabilis est, sed & incredibilis.
 Nã propinquante senectã, periculi alati, nõ solũ
 uisu uariis, sed specie horridi ac turpes, in corpo-
 ribus nati, uentrem primo, tum pectus, deinde tẽ-
 tum corpus paruo tempore exedunt. Qui morbũ
 patitur primum ueluti scabiei cuiusdã pruritu' al-
 lectus, corpus scalpit, uoluptate simul & dolore
 perceptis deinde exorientibus pediculis, simul
 effluente sanie, morbi acerbitate ac dolore perci-
 tus, unguibus corpus magno cũ gemitu lacerat.
 Tanta uero uermium copia effluit, aliis sup alios
 tanquã ex perforato uase, scaturientib; ut deleri
 neq;ât: hoc pacto siue cibi, siue aeris cã misere for-
 riunt uitẽ finẽ. Extremas ad meridiẽ Africę ptes vi-
 ri habitãt a græcis cynamimi, à uicinis barbaris
 syluestres appellati. Barbas hñc admodũ magnas
 greges syluestriũ canum nutrites præsidia uitẽ

Phthiriasi acrí
 dophagi mo-
 riuntur.

Cynamimi si-
 ue syluestres, ca-
 nes nutri.

Nam ab æstiuo tropico, usq; ad medium hyemis Indici boues innumera multitudine eorum patriam ingrediuntur: causa incerta est: utrum ne alias insectantes se feras fugiant: an pastus penuria, an alio naturæ (quæ omnia miranda gignit) impulsu hominibus ignoto acti. His homines, quî obsistere nequeat, suis freti uiribus se canibus ruentur: quibus in uenatione usi boues p̄ multos capiunt, Et hos quidem recentes edunt, hos saluunt ad futurum usum. Multa insuper & alia animalia à canibus capta comedunt. Postremi, qui ad meridiem habitant in hominis forma ferarum uirtutem ducunt Ichthyophagi, sub Troglodyticam oram in Arabico sinu Barbaræ gentes. Nudi per omnem uiram degunt, uxores filiosq; cōmunes habent, bestiis similes, ut qui neq; uoluptatis, neq; doloris ullū, nisi naturale sensum percipiāt, neq; turpis neq; honesti discrimē norint. Habitacula habent nō longe à mari iuxta promontoria, ubi non solū profundæ cauernæ, sed cōualles immensæ & angustæ & spelūcæ existūt, egressu ipsa natura difficili ac turtuoso. Harū tanquā ad eorum usū natura factarū aditus incolæ magnorū congerie lapidū obsepunt: qua ueluti retibus capiātur pisces. Maris enim fluxu, quod his diebus singulis circa tertiam ac nonam horam accidit, oras littori propinquas inundante, aqua in immensum excrescens operis locis omnibus innumerā copiam diuersorum piscium secum in continentem defert: qui quū in diuersa loca cibi gratia diuertant resfluente mari per lapides, pisces in sicco destituantur. Quos incolæ cū uxoribus puerisq; concurrentes capiunt, captos supra petras ad meridiem sitas, nimioq; solis æstui incensas ponunt, pau-

Ichthyophagi
expiscibus ui-
tunt.

loq; post reuoluunt: à quibus sic ad solem decoctis, carnem oem excutiant, & concauo saxo iniecta pinisunt, admixto paliuri semine, cibum sibi conficiunt suauissimum. Nam sic immixtas carnes in modum longioris lateris formant, ad soléq; paulo deficcant, sedétes cum voluptate edunt, non quidé ad certam mensuram, aut pondus, sed ad satietatē. habet hunc cibū semper velut è penu promptum. Neptuno pro Cerere eum largè subministrat. Quando vero maris tēpestare adeo littori vicina loca multis diebus inūdatur, vt nulla detur piscandi facultas (quo tēpore cibi penuria laborant) Conchas legunt permagnas, quarū testa saxi attrita interiori carne cruda, sapore Ostreis persimili vescuntur. Vbi vero tempestas vētorum vt diutius perseuerat, cōchæq; deficiūt, ad ossa siue spinas ex piscibus excussas, & in hunc usum coaceruatas confugiunt: teneriores recētioreseq; ex his dentibus mandunt, duriores edunt saxo contritas, nil brutis animalibus dissimiles. Epulantur autē palām cum læticia, vt dixi, cātūq; ab sono omnibus inuicem cōgratulantibus: deinde mulieres, vt in quāq; quis forte incidit, cognoscunt prolis causa: omni cura ob ciborum, q̄ præsto sint, copiā, vacui: his studiis quatuor diebus intenti, quinto potus gratia ad fontes pergunt gregatim, omnibus simul vocem (velut incōditū sonum) tollentibus. Est profecto hæc haud dissimilis ab armentis boum, Repleto aqua ventre, adeo, vt vix redire queunt. Ea die nihil edūt amplius: iacet quisq; aqua plenus, distētusq; similis ebrio, Postero die denuo ad capiendos pisces redeunt, ita eorū uita per oē tēpus transacta ob simplicem uictum raro in morbos incidunt, breuior

ris tamen quàm nos sunt uitæ. Natura eorum
 incorrupta famem sedare maximum ducit bo-
 num, nullam aduentitiam uoluptatem quærēs.
 Hæc eorum qui inera sinum habitant uiuendi
 norma est. At illorum qui extra sinum sunt mul-
 te est mirabilior: ut qui nunquam bibant & na-
 tura ab omni semoti sunt animi passione. Hi pro-
 cul à terra habitabili tanquam in loca deserta à
 fortuna eiectioni dant operam: humida
 non apperunt, pisces edunt semicrudos, non
 quo situm effugiant, sed feritate quadam, con-
 tenti uictu quem à fortuna sortiti sunt. Felici-
 tatem summam putant, his carere rebus, quæ
 dolorem possent egentibus afferre. Tantæ pa-
 uentia esse dicuntur, ut si quis educto ense eos
 percusserit, non diffugiant, & uerbera & inu-
 rias perferentes, solum percutientem respi-
 ciant, nullum neq; iræ, neq; misericordiæ si-
 gnum ostendentes. Sermone carent, nutu, ma-
 nibusq; significant quibus indigeant, & quæ-
 runt. Hæ gentes unanimi consensu pacem cu-
 rant, nulli externo homini infestæ: quod uitæ ge-
 nus licet mirabile, à priscis olim temporibus ea
 gens seruauit, siue ita longo tempore afflicta, si-
 ue acta necessitate. Habitaculis non iidem, qui-
 bus Ichthiophagi utuntur, sed diuersis habi-
 rant modis. Quidam in speluncis diuersoria
 habent, ad arctum positæ, in quibus tum um-
 bra, tum spirans aura eos ab æstu solis tuta-
 tur. Nam quæ ad meridiem loca spectant, for-
 nacibus ex nimio æstu similia, accessum ad ea
 adimunt. Qui sunt aduersus arctum, excostis
 cetorum incuruis, quas mare plurimas effert,
 ex utroq; positæ latere, colligatisq; quas maris

Hōies ab omni
 passione semo-
 ti.

Miræ patiētiæ
 homines.

alga operiunt, habitacula sibi extruunt ad eu-
 tandos æstus: Natura sibi artem ex necessitate ad
 se tuendam reperire. Et talis fertur esse Ichthio-
 phagorum vita. Superest pauca de Amazonibus
 dicere, quas prisca temporibus in Libya ferunt
 extitisse, Mulieres pugnaces & ualidas uiribus.
 Non eandem, quam nostræ uiram duxisse. Nam
 mos fuit illis certo tempore bellicis, ad seruandâ
 uirginitatem, rebus exercitari. Transactis militiae
 annis uiris coniungi prolis gratia. Has solas &
 principari, & publica obire munera: viros no-
 strarum foeminarum instar domesticæ rei curam
 habere, tum obtemperâtes foeminis, tum militiae
 principatusq; ac omnis Republicæ expertes.
 Post partum nati infantes uiris dantur, quos la-
 cte nutriant, aliisq; rebus prout ætas poscit. Ma-
 sculis mox natis, ut bellicæ rei inutiles sint, dex-
 terum brachium frangunt, aut eos interficiunt,
 vel procul ablegant. Foemellis mamillas, ne cres-
 cant inurunt, afferentes impedimêto eas ad bel-
 landum esse. Unde à Grecis, eo quod mammis ca-
 reant Amazones appellantur. Hesperâ insulam
 inhabitasse illas asserunt, dictam ita, quod ad oc-
 casum sita sit. Eam uero esse in Tritonibus palu-
 de, quæ proxima oceano, à flumine, quod in eam
 defluit. Tritonia appellatur: Aethiopiæ conter-
 mina & monti, qui Atlas dicitur, omnium in ea
 terra maximo. Hæc insula permagna est, uariisq;
 arborum fructibus, ex quibus incolæ viuunt; fe-
 rax, multos tum caprarum tum pecudum gre-
 ges habet, quorum lacte & carnibus
 uescuntur, frumento penitus ca-
 rent, illius usu incolis
 ignoto.

Amazones Bel-
 licoz mulier
 res.

DE ASIA ET CE
LEBRIORIBVS EIVS
GENTIBVS LI
BER II.

CAPVT I.

Asia denomina
ta.

Asia quatuor
latera.
Tauri montis
mentio.

ASIA ALTERA TRI
partita terræ pars appellata ab A
sia Oceani & Thetyos filia, Iapet
uxore ac Promethæi matre: Siue,
ut alii uolunt, ab Asio Manæi Lydi
filio, à meridie per orientē usq; ad Septentrionē
protenditur: terminos habet ab occidente Nilū
& Tanaim cum Euxino ponto & parte mediter
rañei maris: tribus aliis partibus tagitur oceano,
qui ab oriente Eous, à meridie Indicus, à Septē
trione Scythicus appellatur. Taurus mōs mediā
quodāmodo continētē diuidit, ab oriente in oc
cidentē excurrēns, partē ad aquilonē relinquit,
partem ad meridiem: alteram Græci interiorē
uocāt, alteram exteriorē. Mons hic multis in lo
cis latitudinē habet stadiorum trium miliū: longi
tudinem quantam Asia, stadiorum circiter qua
draginta & quinq; millia, à transmarina Rhodi
ora usq; ad Indiæ ac Scythiæ extrema orientem
uersus. Idē in nomina, ac partes multas diuiditur
quarū aliæ maiores, aliæ minores ambitus cōpre
hendunt. Tam latum autem & patens dicunt es
se, quicquid terræ Asiæ nomine continetur, ut
Aphrica & Europa reliquæ, duæ partes inō ma
gis cōplectatur, quàm hæc sola. Coelo tēperato
est, solo fertili, & propterea omnium animantium

genere cultissima. Prouincias siue regiones multas habet: ubi Aphricam aspicit Arabia est: regio inter Iudæam & Aegyptum triplex, ut Plinius refert, una Petrea à Septentrione & occasu Syriae inserta cui à fronte deserta prætenditur Arabia, à meridie altera, quæ felix nominatur. Quidam etiam Panchaiam & Sabeam adiungunt. Arabia dicta ab Arabo Apollinis ex Babylone filio. Arabes longè lateq; diffusi, diuersis moribus uiuunt, & cultibus plurimis, crinibus intonsis mitrata capita habet redimitu pari, pars raso in cutem barba. Artes haud ab uno in alium trāsferuntur, sicut apud nos, sed in patriis quisq; pernianet institutis. Qui maximus est natus, is in totam gentem regnum obrinet. Quæ possidentur uniuersæ sunt cognationi cōmunia, una oibus uxor: Qui primus domum subierit, posito ante ianuam Scipione, cum ea cōgreditur, cum grãdiori natu pernoctat: ita oēs oïum sunt fratres: coeunt cum matribus & sororibus pecudū ritu. Adulter capite plectitur: alterius sanguinis ingressus pro adulterio est: domestici in uniuersum legitimi habentur. Conuiuia ferè terdeni celebrāt, & in his Musicae artis duo non imperiti, consanguinei sibi inuicem ministrant. Vrbes & oppida sine mœnibus, pacate inter se agunt. Sesamino oleo utūtur beatissima aliog rerum ubertate. Ouium greges candidi uelleris grãdiori statura boues, eqs oïo carent: quorum desyderium adimit chamelorum Topia. Aurum, argentum, & plura aromatum genera terræ peculiaria. Aes, ferrum, uestis, purpura, crocus, costus, toreumata aliunde aduehūtur. Defunctorum corpora stercore abiectiora, Res gum cader sterquiliniis sepeliunt. Fidem inter

Arabia triplex
 Petrea, Deserta,
 Felix.

Cum matribus
 et sororibus coeunt
 Arabes.

Equi nulli in Arabia.

Fides Arabū. homines, ut qui maxime, seruant, quam hunc in-
 modum dant. Quoties fœdus inire volunt, alius
 quidem medius inter utrunq; stans acuto lapide
 ferit volam iuxta maiores digitos ipsorum, qui
 fœdus ineunt: deinde sumpto flocco ex utri-
 usq; uestimento, inungit eo sanguine septem
 lapides in medio positos, inter iniungendū in-
 uocans Dionysium & Vraniā: hoc actō, idē, qui
 fuit sequester fœderis inter amicos contrahēdi,
 laudatur hospitiē; aut forte ciuē, si cū ciue res agi-
 tur. Quod fœdus, & ipsi, qui amicitia contraxe-
 runt, seruare iustum cēsent, Myrrhæ sarmentis in-
 gnes fouent, quorum fumo satis noxiō, nisi odo-
 re cremati thoracis occurrāt, plærung; incurabi-
 les morbos cōtrahunt. Cynnāmū per sacerdotes
 legitur, hostiis prius cæsis, quas cū litauerint, ob-
 seruatur, ut messis nec ortum solis anticipet, nec
 egrediatur occasum. Quisquis principatū tenet
 farmētorum strues hasta diuidit, quæ sacrata est
 in hunc usum, atq; ita portio manipulorum etias
 Soli dicatur, quæ, si iuste diuisa est, radiis infla-
 grata incēdium spōte cōcipit. Pars eorū, quibus
 asper uictus est, angues edunt. Nulla illis animi
 uel corporis cura, ac propterea Ophiophagi no-
 minantur. Nomadibus usus Chamelorū frequēs,
 his pugnant: proculq; onera exportant; lacte &
 carnibus uestentes. Fluiuius quem accolunt auri
 ramenta habet, id non constant artium inscitia.
Debæ & ipsi pastores, colunt idem & agros ali-
qua ex parte: gens auri abundans, inter glebas
remere iacentes aureas pilas in glandium magni-
tudine reperiunt, quibus lapillis affabre interie-
ctis monilia conficiunt haud iniucūda aspectui,
ea collo & manibus inducunt. Vēdūt auri fini-

Vraniā et Dionysium in fœde-
 re inuocantur.

Ophiophagi
 serpentum co-
 mestores.

Debæ diuites
 auri.

rimis triplo æris præcio, argenti duplo, cum auri contemptu, tum desiderio, quæ commercio parantur. Proximi his Sabæi thure myrrha & cinnamomo diuites, & in ora huius terræ Balsamum nasci quidam prodiderunt. Habent & palmas odoriferas, & calamum. Serpens ibi patmari longitudine, letalis ferè eius morsus, in arborum radicibus cubat. Odor nimius rerumq; fragrantia super rem sensibus inducit, quem bitummis suffitu, & hyrci barba leuant. Penes regem ois iudicandi ratio, Sabæorum pleriq; sunt agricolæ, aromata alii legunt. In Aethiopiâ ob negotia nauigant nauibus corio contextis, Cinnamomum & Cassiam lignæ materiæ loco igni adhibent. Huius gentis metropolis est, qua Sabam appellant supra montem sita. Reges ex generis successione habent, seorsibus multitudo honores distribuit bonis, malisq; immixtos. Regiam nunq; exire audent, ne à turba hominum lapidibus ueteri quodam deorum responso obruantur, timentes. Sabæ ubi regia est, toreumate argentea, aureaq; omnis generis poculorum habent. Lectos in super tripodasq; argenteis pedibus, cæteramq; supellectilem ultra fidem sumptuosam. Magnis quoq; columnis porticus fulciuntur, quarum capita, tum argentea, tum aurea existunt, laquearia uero ac portæ aureis phialis, preciosus lapidibus intermixtis, totius domus sumptuosissimum ornatum ostendunt. Alia enim auro, alia argento, quædam lapidibus splendent. Nonnulla, tum elephantorum dentibus sunt exculta, tum multis præterea rebus aliis, quæ plurimi apud homines æstimantur. Et eam sanè multis seculis perpetuam habuere felicitatem. Absuit enim ab eis penitus, quæ multos in

Sabæi thure ac myrrha opulenti.

Reges Sabæorum regiam exire non audent.

Suppellex Sabæorum omnis ex auro et argento.

Garræi autē et argento abundantes. præceps dedit, ambitio per auaritiam aliena possidendi. Nec Garræi his minus opulenti, quoque ferè suppellex omnis ex auro est & argento: ex his & ebore domorum limina, testæ parietes construunt. Nabathæi omnium continentissimi, in quærendis opibus mira gentis industria, sed in tuendis multo maior. Qui rem domesticam minuit publicè mulctatur, contra honore afficitur, qui patrimonium auxit. Gladio, arcu, lancea & funda in bello, plurimū etiā bipēnibus Arabes utitur, Dira Sarracenoꝝ gens pestis illa hominū teterrima, inde sumpsit originē. Abiitq; (vt credere est) pars Arabum maxima in Sarracenicum nomē: cæterum veterem appellationē nūc quoque tenent, qui circa Aegyptum habitant, raptu plurimum viuentes chamelorum celeritate freti.

Nabathæi parciissimi.

Sarracenoꝝ gens in Arabia sumpsit exordium.

De Panchaia & moribus Panchaioꝝ.
rum. Cap. II.

Panchaia Arabiæ regio, Diodorus Siculus insulam esse dicit, ductoꝝ stadiorū latitudine, tres in ea nobiles vrbes enumerat, Dalidā, Hyracidā & Oceanidā. Regio omnis, quàm vbi aenosa, fructifera est. Vini maxime abundas & thuris, qđ in ea adeo excrescit, vt per vniuersū orbē satisfaciatur deorū sacris. Ferrēt myrrhā plurimum. & alia varii generis aromata, odorē præbentia, quæ Panchai legunt, & Arabis mercatoꝝ ribus vendunt: à quibus alii precio sumptas, in Phoeniciā, Syriam & Aegyptum transuehunt, inde à reliquis orbis mortalibus importatur. Curribus in bello Panchai utuntur more prisco, Politia eorū trifariā partita est. Primū locū sacerdotes tenēt, quibus additur artifices. Secundum agricolæ habēt. Tertiū milites, quibus pastores adiiciuntur.

Thuris in Panchaia copia.

Sacerdotes omnium sunt duces, quibus & contro-
 uersiarum iudicia & publicarum rerum arbitria per-
 missa, mortis poena tantummodo excepta: Rusti-
 ci agros colunt, fructus omnes in commune confe-
 rentes. Qui ex eis optime uidentur agro colen-
 do uacare, hi usque ad numerum decem ad ceterorum
 exhortationem & distribuendorum fructuum iudi-
 ces a sacerdotibus leguntur. Pastores tum ea, quae
 ad sacra pertinent, tum reliqua in publicum alia nu-
 mero, pondere alia, cum omni ferunt diligentia.
 Nil cuiquam priuatum est, domo atque orto exce-
 pris, sed tum uectigalia, tum caetera sacerdotes per-
 cipiant, aequae illa prout usus fuerit, dispartientes
 ipsis duplum conceditur. Vestibus induuntur mol-
 libus. Oues enim apud eos plurimum ab aliis dif-
 ferunt mollitie. Ornamenta aurea non tantum mu-
 lieres, sed etiam uiri deferunt, torquibus collum
 ornantes, armillis manus, aures more Persarum in
 auribus, pedes nouis ac uarii coloris calceis. Mili-
 tes patriam armis turantur Sacerdotes ultrareliquos
 deliciis uacant, uitam ducentes mundam ac sumptuo-
 sam. Stolas lineas maxime tenues, ac delicatas,
 quaeque etiam uestes ex molliori lana contextas in-
 duunt. Mitras in super gestant auro intextas. San-
 daliis, pro calceamentis uarii coloris utuntur, summa
 arte factis. Ferunt & aurea (mulierum more) praer-
 ter in aures, ornamenta. Hi maxime deorum incum-
 bunt curae, hymnis & laudibus eorum gesta recen-
 sentes. Genus eorum a Ioue manasse narrant, quum
 in Panchaiam uenisset, quo tempore inter homi-
 nes uersatus orbi imperauit. Referta est ea pa-
 triam auro, argento, aere, stanno, ferro, quorum nil
 extra insulam asportari licet, neque uero sacerdoti-
 bus extra locum sacrum proficisci fas est, ultra de

Nihil Panchais
 priuati.

Sacerdotes pan-
 chaiorum deli-
 ciosis dediti.

Iuppiter in Pan-
 chaiam exulans
 tus.
 Sacerdotibus sa-

crum locum exire non licet.

Templum ultra fidem ingens.

Ager circa templū Diis sacer.

prehensum interfici licet. Dona plurima aurea atque argentea diis à longo tempore oblata in templo seruantur. Valuæ eius structura mirabili, auro, argento, ebore, sunt decoræ: dei lectus sex est cubitorum longitudine, quatuor latitudine, aureus totus opificio splendido, ac uenusto. Similimodo & dei mensa cum magnitudine tum parimpenfa splendoreq; iuxta lectum posita. Templum ingens ex albo ædificatum lapide, magnis sculptisq; suffultum columnis, duorum iugerum longitudinem, cui æqua est latitudo complectitur. Per magnæ deorum statuæ summa arte fabricatæ templum exornant, circum sacerdotes, quibus sacrorum cura deman data est, domos habent. Ager qui circumiacet stadiis ducentis diis sacer est, cuius uestigal in sacrificiis consumitur.

De Assyria, Assyriorumq; uiuendi moribus.

Assyriæ fines.

CAPVT III.

ASSYRIA regio Asiæ ab Assur filio Sem, ut Augustinus ait appellata, hodie Syria dicitur habens ab ortu Indiæ & Mediæ partem, ab occasu Tygrini fluium à meridie Susianâ, à septentrione Caucasum montē. Raro in Assyria pluit, quicquid in ea frumēti prouenit, fluminis irrigatione parat. nō sua spē, ut in Aegypto, sed accolarum ingenio & labore tāta alioquin ubertas ut ducētena uulgo, & ubi eximie ferax est, trecentena messe redūdet tellus, quaternum digitorū latitudine tritici & hordei folia sint, Sesami & milii peritas instar arborum attollatur. Quæ omnia sibi explorata, cunctātius tñ Herodotus memoranda cēfuit, uelut parum credibilia, si iis, q ea nō uiderint, talia pderent. Palmis uescuntur, ex qbus

Mel & uinum cōficiunt. Fluuiatib⁹ nauigiis utun-
tur, in specie clypei orbicularis, non puppi, non
prora discretis, quæ sup Assyrios in Armenia sa-
licibus texuntur, crudo cortio exteriorē parte ob-
ducto. Amiciunt Assyrii duab[;] tunicis linea una
ad pedes demissa, altera linea breui cā dida[;]; stola
his superiecta, calceos pedibus in ducunt, qua-
les Thebanæ sole[;] fuerunt, alunt comas mitra[;]
redimunt, unguētis delibuti in publicum exeūt.
Anulum signatorium singuli habent, & sceptrum
affabre facum, cui malum, aut rosa, aut lilium, aut
aliud simile sit ipositum, sine insigni aliquo id
gestare indecorum ac turpe creditum. Ex legi-
bus, qbus ea gens usa dicitur, ea mihi re- memo-
rabilis uisa est, quod uirgines im. maturæ uiro
in publicum p ductæ, singulis annis, iis uenales
proponebantur, qui uxores ducere uellēt, daban-
turq[;] primo uennum formosissimæ quæq[;]. Quibus
minus spectata erat forma, et quas nō modo non
quisquā sibi mercaturus fuisset, sed ne gratis qui-
dē alioqui ducturus, ea pecunia, quæ fuerat pul-
chrioribus uēditis in publicum redacta, cōnubio
locabatur. Herodotus autor est, hunc olim morē
in Venetis Illirico finitimis seruatum, idq[;]; fama se
cōpertum habuisse. Ego (inquit Antonius Sabel-
licus) tenuerit ne mos ille gentis aliquādo, haud
multo plus cōpertum habeo, tantū affirmare pos-
sum, Venetiis cuius urbis opes hodie terra ma-
riq[;]; insigniter pollēt, iter præclara ciuitatis insti-
tuta, uirgines furto cōceptas, & ad lumē pieratis
expositas, ex publico ad nobiles usq[;]; annos in o-
perto sub tetrica disciplina institui, quæ sunt ele-
gātiori forma qm sunt ingenue institutæ, aut sine
dote matrimonio locari iis pferūt, q piculo aliquo

Mel & uinum
ex palmis.
Vestitus.
Assyriorum.
Anuli usus.
Ab[;] scepro
in publicum ne
mo. prodit.
Virgines nubis
les uennum ex
positæ.

Mos a Venetis
obseruatus.

Babyloni^{orum}
lex utilissima
circa infirmos.

Mulieres cum
hospite permis-
cebantur.

Magistratus
Assyr.

aut graui morbo seruati, uotorum damnati, eas si
bi in uxores deposcunt. Alii pudicitiam sequuntur,
aut formam, sine dote ipsas sibi uirgines iungunt,
modo si sint, qui liberaliter, quas duxerint, habi-
tari existimetur: aut si nihil horum sit, minus gra-
ui dote nubunt, quæ forma præstant, quam si fa-
cie fuerint parum liberali, & si pari disciplina in-
stituræ. Altera Babyloni^{orum} lex, quo utilior, eo
magis memorabilis: quum nullus ab initio in his
esset medicorum usus, lege ferunt cõparatum, ut
qui ægrotare cõpisset, eos de morbo consuleret,
qui idem languoris genus passi essent, medicam.
ad id leuandum opem aliquam experti. Apud
alios scriptum reperio, in publicum ægrotos de-
ferri solitos, legeq; cautum, ut qui aliquando ægro-
tassent, male affectos circuirent, docerentq; singu-
los, qua ipsi ope potissimum adiuti aliquando à
morbo liberati essent. Eorum sepulchra in melle,
funeribus lectus qui & Aegyptiis. Qui cum uxore
noctu congressus est, nihil prius uterq; tangit,
quam lotus fuerit. Omnibus Babyloni^{orum} mu-
lieribus olim mos fuit, ex causa quadam in aliqua
re Venerea cum hospite permisceri, cum turba
& cultu plurimo ad illum uenientibus, quæli-
bet noto aliquo coronabatur, hospes quam co-
gnoscere uolebat ponebat super illius genua ar-
gentum quantum sibi uidebatur, tum coibat cum
ea longe à sano abducta, argentum illud Veneri
sacrum erat. Fuere in his familiæ quedam,
nulla re alia nisi piscibus uictitantes: quos ad sole
arefactos, pistillisq; tulos ex eaq; materia asser-
uata, undiq; respersa, offas conficiebant: torre-
bantq; eas in usum panis ad ignem. Tres fuere ma-
gistratus, eorū qui iam militia emeriti erant, nobi-
liorum.

liorum alius & senum, seorsum regio posito. Fue
 re etiã Magi, qui & Chaldæi dicebantur, tales Magorum offi
 quales in Aegypto sacerdotes, ad deorum cultū ci.
 instituti, per omnem uitam philosophari, astrorū
 peritiã tenere, nunc auguriis, nūc carminibus
 sacris mala hominis auertere, bono afficere, au
 guria in somnia prodigiaq; fida interpretatione
 explanare: nec foris instituebantur, ut Græci, sed
 à parentibus disciplinam, uelut hæreditaria for
 titi: pueri domesticè discabant, quia perpetua cu
 ra facilis sequebatur profectus: una, cõstanq; di
 cendi ratio, nõ uaria & anceps qualis apud Græ
 cos, ubi qui eam tradere consueuerunt, uaria de
 principiis & rerum causis, atq; in se repugnan
 tia differebant. Sed hi mundum communi assen
 su æternū opinati, neq; principium habuisse, neq;
 finem habiturum, uniuersorum ordiẽm & orna
 tum diuina prouidentia constare: cœlestia corpo
 ra nõ sua sponte fortuito uel motu, sed lege qua
 dã, certõq; numinis iudicio moueri. Astrorū cur
 sum uetusta obseruatione perscrutari, multa ex il
 lo rum inspectione mortalibus futura uaticinari.
 Maximam uim planetis tribuere, præsertim huic
 quem nõstri Saturnum uocant, Charissimum em
 Planetarum ob
 quem nõstri Saturnum uocant, Charissimum em
 nium Solem arbitrari, & cui præcipua adesse
 uirtus, Martem, Venerem, Mercurium & Io
 uem præ cæteris obseruari quoniam uelut pro
 prium cursum sortiti, futura ostenderent, tanquã
 deorum interpretes. Quod ipsum usq; adeo
 persuasum habuerunt, ut quatuor illa astra uno
 nomine, Mercurios appellarent. Ventis prete
 rea, imbribus, æstu, cometis, solis & lunæ defectu
 terræ hiatu, multis deniq; signis, salubria simul
 ac perniciosa prædicere, Imaginari ad hæc alia

Mundus æternus
 habitus à
 Chaldæis.

Planetarum ob
 seruatio

sydera illis subiecta: & ex iis quædam nostro hemisphere, alia subterraneo uagari: pari ad hæc cum Aegyptiis errore duodecim sibi deos finxerunt, quorū singulis mensē, & unum in zodiaco signum tribuere. Multa quidem regibus uentura uaticinabantur: ut Alexandro uictoriam cū Dario dimicaturō. Hircanori deinceps, Seleuco, & aliis Alexandri successoribus: mox & Romanis successoribus non pauca, quorum euentus fide nō caruit. Numerant præterea sydera quatuor & uiginti: extra zodiacum, ad boream duodecim, reliqua austrum uersus: horum quæ appareant ad uiuos pertinere arbitrati: reliqua ad eos, qui uita defuncti essent. Hæc illi ad alias rerum ambages offuderunt mortalium oculis: ut quæ de annorum obseruatione meminere, quadraginta tria annorum millia à prima suarum rerum memoria ad Alexandri ascensum colligentes, quod impudenti quidem mendacio asseriebant, nisi aliquis eam annorum rationem menstruam interpretetur, qualis apud Aegyptios fuit.

Tēporum per Chaldaeos supputatio falsa.

De Iudæa & Iudæorum uiuendi ritibus, legibus ac institutis. CAPVT. IIII

Palæstinæ fines

Cananæa terra lacte & melle fluens.

Palæstina, quæ eadem est quæ Iudæa, particularis Syriæ prouincia, inter Cœlosyriam iacens & Arabiam petream, ad occasum Aegyptiaco alluitur pelago: perfunditur & Iordane fluuio ad orientem solem: hanc terram bibliaci libri, & Iosephus eossecutus, Cananeam appellant: terram uariarum opum diuitem, frugibus fertilem, aquis illustrem, opimam balsamo. In medio orbis constitutam, quo fit, ut nec frigus nimio rigeat, nec calore torreatur, ob quam

elementorum gratiam æstimauerunt Israelitæ si
 ue Hebræi gens antiquissima, & apud quam so-
 lam à prima hominis formatione cœlestis ac ue-
 ri numinis cognitio cultusq; & primum idioma
 permansit, eam esse, quæ patribus olim Abra-
 hæ Isaac & Iacob promissâ à numine esset, terram
 uidelicet lacte & melle fluentem ideo Iosue for-
 tissimi ducis ductu quadragesimo anno postquã
 Aegyptum exiissent suæ ditionis fecerunt, uno
 & triginta regibus in ea potenti manu deuic-
 tis. Leges Israelitæ tenent, ac secundum eas
 uiuunt, quas a Mose primo suo duce accepe-
 runt quamuis & multis ante Mosen seculis abs-
 que lege aliqua scripta pie sancteq; uixerint, ue-
 riratem diuinis oraculis animiq; acumine & ma-
 gnitudine cõsecuti. Existimat at eximius ille theo-
 logus Moses nullam ciuitatem sine iuris & æqui-
 tatis cultu diutiu consistere posse. Iam quum bo-
 norum præmiis, & impiorum suppliciis suos ad
 amplexandam uirtutem, & impietatem fugien-
 dam, satis exhortatus esset, tandem super decem
 illa legum capita duabus tabulis ad Sinam per-
 lata, alia populo leges ciuiliaq; instituta pmulga-
 uit. Hæ quum adeo multæ sint, ut solæ integrum
 librum præstare possent: memorabiliore tantum
 hic ponã, cæteræ à Iosepho bibliacisq; libris pe-
 rantur. Sanxit Moses, ut pueri initio leges discãt
 quum disciplinam illæ in se optimam cõtineant.
 Qui Dei nomen blasphemia læserit per diem su-
 spendatur, in sepultus abiiciatur ut ex meretricia
 pecunia sacrum nullum fiat. Septẽ sint in singulis
 urbibus principes, q iustitia & prudẽtia cæteros
 antecellãt, ut duo cū his leuitici ministri iudicẽt.
 In re iudicãda aut, si quid rectũ sit, iudicibus pa-

Terra Abrahæ
 promissa.

Leges à Mose
 traditæ.

Decalogus in
 Sinâ datus.

Pueri leges dis-
 cant.

blasphemi su-
 spendantur.

**Tres testimo-
nium ferant.**

**Vidua sine libe-
ris, relicta cui
nubat.**

**Filius parenti-
bus iniurius su-
spendatur.**

**Aes inuentum
proclametur.**

rām liqueat, Pōtificis, & senioris arbitrio res to-
ta decernatur, Ne unus testis recipiat, ac ne duo:
quidē, nisi horum prius sit spectata fides: Tres ri-
te testimoniu dicāt. Sed ne mulier testis sit, neq;
mancipium quod in hoc fortuna, leuitas in illa:
merito suspecta habeatur. Præterea ne ex cōfritis
arboribus aliquid ante quartū annū attingatur,
ut tunc ex frugibus decimæ dētur. Propinqui &
hospites nō nihil picipiant, quod reliquū fuerit
agricolatoris sit, ut semina mūda nō mixta terræ
cōdantur, q̄ dissimiliū cōmunionē terra nō gau-
deat, utq; uiator nō à frugibus arceatur, sed quā-
tū uolet ex his legat, si lectas præsens usus exigat.
Si pudor obstat, ulro accersatur. Quæ turpem
quæstū fecerit, alteriue nupserit, uxor ne ducatur
ut puella pro uirgine ducta, si corrupta sit corpo-
re reperta, flagitiūq; conuicta lapidibus obruatur
aut uiua cremetur. Si quis uirginem alteri despō-
saram, non inuitam uitauerit, uterq; ex remote sup-
plicio afficiatur. Si uis illata fuerit, iniuriæ autor
poenam luat. Quæ sine liberis uidua relicta est,
fratri defuncti coniugis nubat, ex eaq; matrimo-
nio in successionem generis prolem tollat: si eam
ducere nolit, causam apud seniores dicat. Si cau-
sam probauerint, cui uolet illi nubendi facultas
sit, ut luctus in trigessimū diem extendatur fac-
esse id tempus sapienti ad lachrymas, Filius si pa-
rentibus iniurius fuerit extra urbem suspenda-
tur. Hostis bello prostratus non insepultus iaceat.
Si pignus ab inope creditor acceperit ante noctē
restituat. Qui non fuerit soluendo, apud eum, cui
debet, seruitutem seruiat. Si quis contribulē eme-
rit emptus sexto mox anno liber existat. Qui aurū
& argentum inuenerit, inuentū palam præconis

uocē faciat, ut aberrans pecus ad magistrū gre-
gis reducat, vel, quoad dñs existat, custodiat,
Ut Israelitarum nemo uenena cōficiat, neq; cōse-
cra aliunde emat. Qui uenenum alicui miscuerit
sceleris cōuictus id bibat. Qui oculum alicui per
iniuriā eruerit pari clade puniatur. Si taurus quē
quam peremerit cornu, lapidibus obruatur, eius
carnes non attingātur. Deposita ut sacra cu-
stodiatur. ut filius patris scelus nō luat, nec parē-
ribus erit fraudi, si quid filius deliquerit. Et hęc
domi. Militiæ uero illa ut bellum priusq̄ infera-
tur res per legatos aut præcones reperantur, si
res non reddatur, dum placet, rite inferatur. Ad-
ministrādi belli summa penes hunc sit, qui stre-
nuitate & prudentia alios anteibit: ut miles ex
omni multitudine fortissimus legatur. Si hostis
obsidione premitur frugiferæ arbores ne lædan-
tur. Læsa enim si uocem habeant cōuictum face-
rēt populatori. Rebelles uictor ad unum interfi-
ciat. Cæteri quum uicti fuerint tributarii aut ue-
tigales sñt. Ne qua mulier belli tēpore uirile at-
tingat instrumētum, neq; uir muliebri, ut uescē-
di sanguinis usus in uniuersum Israelitis nullus
esset. Lepra infecti, & quibus genitale semen spō-
te flueret, ciuitate expellerētur: & i his mulieres
septenis diebus, q̄ mēstruæ essent, octauo redi-
rent: totidē dies aberāt, qui funestā domū habe-
rēt, ut sacerdos duabus agnis p eo faciat, q̄ flu-
uiū seminis p getē passus est, ipseq; prius frigidā
aquā ingrederetur, Pariq; ratione expiaretur,
qui cum coniuge parum legitimis diebus cōcu-
bisset. Puerpera 40 dies teplo arceatur si marē
enixa fuisset, si foeminā octoginta. Qui uxorē im-
pudicā arbitraretur, hordeaceæ farine assarium

Venero misce-
re iudicis pro-
hibitum.

Leges castreses

Sanguine iudex
non uestuntur.

Leprosi et Gor-
morrei ciuitate
expellebantur.

Expiationes Iu-
dæorum.

Solemniis sac-

spectarū vxorū offerret: mox ea ad templi postes constituta in sa-
 expurgatio. cerdotis uerba iurare cogeretur, nihil læsam à se
 pudicitiam. Si falleret femore dextre disiuncto
 uterog; putrefacto moreretur. Si caste iuraret, de-
 cimo mense puerum sine uteri noxa eniteretur:
 tum ut sacerdos dei in membrana nomen diluēs
 phiala det iuratæ mulieri bibendum. Adulterio
Adulterii pœna. incesto, sodomiticæq; fœditati capitalem pœnam
 interrogauit. Vt sacerdos manco debili ue corpore
 altaris ascensu prohiberetur: aleretur tamen sa-
 cris oblationibus. ut terra septimo quoq; anno, si
Septennii obseruatio. quando Cananeam Iudæi obtinuissent aratri ef-
 fectus immunis. Quæ tellus sua sponte ferret quin-
Iobeus præcipitur obseruari. quagesimo quoq; anno qui Iobeus dicebatur,
 tribulibus esset & extraneis communis, debitæ
 relaxarentur pecuniæ, liberrate serui donarētur,
 prædia quæ uilius uænissent antiquis possessoribus
 redhiberētur. His ille institutis de mi forisq;
 sub id tempus quo uita decessit, Israelitas instruxit.
 Adhibuit & precationē solemnem, pro eorū
 successu, qui rite leges & instituta sancte custodi-
 rent, cōtrā diras imprecationes in præuaricatores.
 Postremo populum sacramento adegit, ut di-
 uinas & humanas leges, quæ semel latæ essent p-
 petuo obseruaret: nec si quis uiolare esset ausus
 impune factum pateretur: Cæteruz quia satis cō-
Cæremoniariū Iudæorū ratio. stat nullum genus hominum cæremoniarum stu-
 diosius magisq; religiosum fuisse unq̄ q̄ Israelitæ
 fuere, quæ fuerit apud illos sacrificandi ratio ab
 initio instituta opere precium duco breuiter, ex-
 plicanda. Duobus ab initio sacrorū generibus Iu-
**Holocaustum sacrificium pri-
 morum.** dæi usi sunt, quoruz unuz holocaustū dixere, idq;
 primores gēris ppertabant: q̄ erat siue boue, siue
 agno rem diuinā facturū, siue quid aliud immo-

lasset annicula mascula; esse oportebat. anima
 lia eris adhibenda: altaris ora sacerdos uictimali
 cruore perfundebat, inde hostiā membratim dis
 sectam super aram concremabat. Alterum genus
 plebeiū, in quo maiora anniculis offerebāt. cruo
 re; super aram diffuso, renes, ad eps, omenta im
 ponebantur flammis: pectora & crura dextera sa
 cerdotibus dabant, quæ supererat intra biduū,
 q̄ rem diuinā fecissent esitabant. Inopia si q̄ pre
 mebantur columbas offerre, aut turtures duas,
 quarum hæc in holocaustum abibat, illā sacerdo
 tes sortiebantur. Qui imprudens deliquisset, huic
 annicula agnaerat aut hœdus piaculum. Qui oc
 culti sibi criminis fuisset conscius, ex præscripto
 legis cæso ariete expiari oportuit, hogi carnis
 uelcebantur sacerdotēs in tēplo, tam publicis q̄
 priuatis sacrificiis: mundissima farina adiicitur,
 in agno assarii mensura, in ariete duorum, in tau
 ro trium. Adhiberi & oleum, quod sacris infun
 debatur. Agnus mane & uespere publice immo
 lari. Septimis quisq; diebus, quæ ipsis ex lege ma
 xime sacræ erant, & sabbata dicebantur, gemina
 tæ hostiæ aris admouebentur. Principio mensis
 duo boues cum septem anniculis agnis, ariete
 uno, & hœdo uno piaculi causa. Adiciebant bi
 rudinem expiabat: in suburbana alter delatus, lo
 co purissimo cu3 rotis uelleribus cremabatur. Pō
 rifex taurum in id sacrum, & in holocaustum arie
 tem dabat. Fuerunt & illis alia sacra, statis cære
 montis feriis uel permixta, quale fuit. 15. mensis
 die, quæ Macedones hyperuerethreum dixerūt,
 & uertēre autumno tabernacula figere, holocau
 sta; feriis tenētib⁹ stera quotānis reddere, myr

Plebeiū sacrificium.

Inopum sacrificium.
 Piacula delinquentium.

Publicum sacrificium.

Sabbatum Iudæis maximè sacrum.

Mensis Hyperuerethreus.

Mēsis Xāthicus
id est aprilis.

Azymorū feriaz

Penthecoste.

Israhelitz ex Aegypto
expulsi.

rhæ, salicis, palmarum & malipersici ramos, quī
hæc facerent, gestātibz Xanthico mense: unde
principium sumebat annus sub plenilunii diem,
sole arietem trāseunt: q̄a his diebus ex Aegypto
egredi cōtigisset mystico agno faciebant. Inde
azymorum feriaz. Luna itidē plena paucis interie-
ctis diebus celebres erāt genti: tauro duo, aries
unus, agni septē quotidie per eos dies holocau-
sto cremabantur. Adiciebatur hyrcus unus pi-
culi nomine. Secunda azymorū primitiaz frugum
cum olei assario dabantur, & frugum principiis
agnus in holocaustum. Erāt & penthecoste s̄ stati
dies, A farthan id illi tēpus uocitabant id est quā-
quagesimam, fermentatos tum panes ex siccis
alphaltis offerebant. Agnas duas in holocaustum,
uitulos duos, arietes totidem, duosq; pro piaculo
hyrcos. De Iudæis & Mōse duce eorū Etnici scri-
ptores ab Ecclesiasticis dissentiunt. Cornelius
enim Tacitus. . . diurnaliū libro egressionem
gentis illius ex Aegypto non diuinæ uoluntati,
sed necessitati tribuēs scribit. Orta per Aegyptū
scabie & prurigine fœda, Bocchorim regem in
Hamonis templo remedium petiisse, iustum re-
gnum purgare atq; illud hoīum genus deis inui-
sum alias in terras ablegare. Quo expulso, ubi
ingens scabiosorum colluies uastis in locis reli-
cta cōse dillet, cæteris per lachrymas torpētibus,
Mosen unum exulum monuisse, ne quā deorum
hominumq; opem expectarent: sed sibi, ut duci
crederent, assensum esse, atq; omnium ignaros
fortuitum iter arripuisse: sed nihil æque, quā
aquæ inopia laborātes: cū iam haud procul exi-
tio totis capis procubuerāt, uidisse agrestiuū asi-
norum gregem à pastu in rupem nemore opacā

concedere, secutum Mosen, quo sibi in posterum gentem firmaret novos ritus contrariosq; cæteris mortalibus indidisse. Profana illic omnia, que apud nos sacra, rursum concessã, quæ nobis incesta. Animalis effigiem, quo monstrante firim, erroremq; depulerã penetrati sacrauere, cæcè ariem in contumeliã Hamonis. Bos quoq; immolatur, quem Aegyptii apim colunt. Sue abstinent ob scabiem uitandam cui animal hoc obnoxium. Se primo die ociantur, quia is finem laboræ rulerit, deinde blandiente inertia septimum quoq; annum ignauitæ datum: alii honorem eum Saturno haberi ob famem & ieiunia. Panis eorum nõ fermentatur. Hi ritus quo modo inducti defenduntur: & quia apud ipsos, si des obstinata, & misericordia in promptu est, sed aduersus oēs alias gentes hostile odium: separati epulis, discreti cubilibus, proiectissima in libidinem gens, alienaræ cõcubitu abstinent. inter se nihil illicitum, circũcidere genitalia instituire, ut diuersitate noscantur. Nec quicq; prius imbuunt, quàm cõtemnere deos. Animas prælio aut supplicio peremptorum æternas putat: eadẽ cura & de inferis & psuasio cœlestium. Cõtra Aegyptii plæraq; animalia effigiesq; cõpositas uenerantur, Iudæi mente sola, unumq; numen intelligunt. Prophanos q; deorū imagines in species hominum fingunt. Hæc & multa alia Cornelius Tacitus & Trogus lib. 16. scribunt. Iudæorum sectæ tres à cõmuni reliquorum uita discretæ erant, Phariseorum, Saduceorum, Esseorum. Pharisei cultu austero, & uictu perparco utebantur, traditiones suas statuentes qbus traditiones Mosi determinabant. Pitacia chartarũ in frõte gerebãt, & in sinistro brachio

Iudæorū ritus
cæterorum mor-
taliū ritibus
contrarii.

Religio Iudæo-
rum.

Phariseorum
mores.

quibus decalogus inscriptus erat. q̄ dixerat dñs
 habebis, quasi qd appensum inter oculos tuos &
 in manu tua. Et hæc phylacteria dicebatur, à phy
 lexe, quod seruire est. & thorat legē. Hi etiā ma
 iores simbrias aliis ferētes spinas eis affigebāt q̄
 bus puncti inter eundem memores mandatorum
 dei fierent. Vniuersa deo deputabāt. & Emarme
 ni, id est fato agere qdem quæ iusta sunt uel ne
 gligere: in arbitrio hoīum plurimum esse dice
 bant, tñ in singulis adiuuare Emarmenem, quam
 ex motibus corporuz superioruz fieri putabāt. su
 perioribus suis & natu maioribus nunq̄ strariuz
 respondebant. Iudiciuz dei futuruz credere, oīm
 animam incorruptam esse, solas bonorum animas

Animas in alia
 corpora migra
 re.

in alia trānsire corpora usq; ad resurrectionem &
 iudicium: malorum aut̄ æternis detrudi carceri
 bus: & quia à cōmuni hoīum habitu diuersi erāt
 ideo Pharisæi dicebatur Saducæi Emarmenem
 negabant deum inspectorem oīum dicentes, & in
 arbitrio hoīum situm esse ut bonum malum uē fa

Animas cū cor
 poribus interire

ciant. Animarum post hanc uitā uel supplicia ne
 gabant uel gaudia, quo d̄ resurrectionē mortuorū
 futuram negabant, animas mori cum corporibus
 putātes: nec angelos esse dicebāt. solos quinq; li
 bros Mosi recipiebant. Ipsi seueri nimis erāt, nec
 inter se sociales, ob quam seueritatē Saducæos, id

Essæorum uita
 tota monastica

est, iustos se nominabant. Essæi uero in omnibus
 monasticā agebant uitam. nuptias & foeminarum
 cōgressum omnino fastidientes non qa coniugia
 & hominum successione censērent perimendā,
 sed cauendā intēperantiam mulierum, nulla eaz

Omnia Essæis
 communia erāt

fidem seruire uito putantes. Omnia habebant
 cōmunia probra unguētum & balneuz ducētes,
 squalōrem decus putarent, dummodo in ueste

candida semper essent. Nulla eis certa ciuitas, sed in singulis domicilia habebant. Ante solis ortum nihil profanum loquentes, Solē, ut oriretur orabant, post usq; ad quintam horam operātes, loti corpus in aquis. simul & cum silentio edebāt. Iuramentum habebant properiurio. Sectæ suæ ne minem adhibebant, nisi sub annua probatione. Recepti autem ad se post annum, duobus aliis annis mores probabant, deprehensum in peccatis à se pellebant, ut herbas pecorum more decerpēs, usq; ad obitum pœniteret. Quum decez sederēt, nullus nouem inuitis loquebatur. Spuere in medium, uel in dexterā partem sui uitabant. Adeo sabbatum obseruabant, quod nec eo die aliuū purgarent, dolabrā ferebant ligneam, qua in loco se cretissimo fodiebant terram ad aliuū purgāda: demissa ueste diligenter se cōtegentes, ne splendori diuino facerent iuriam, ob id etiā statim fouea replentes: u. uebāt quā longissime ob uictus simplicitatem. Palmis enim uictitabant. Pecuniæ eis nullus usus erat. Mortem pro iustitia iudicabant meliorem. Animas omnes à principio creatas pro temporibus incorporari, exutas bonas corporibus ultra oceanum degere, ubi sit reposita eis pfruitio, ad orientez magis malis pcellosa, & hyberna loca delegantes. Erāt in eis q futura p̄dicarent, quidam coniugibus, sed moderate operam dabant, ne si à mulieribus abstinentiū arbitrarentur, genus humanum deficeret. Syriā hodie Græci inhabitant, qui & Griphoni dicuntur, Iacobitæ, Nestoriani, Sarraceni, duæq; Christianæ pietatis gētes Syriani & Marouini. Syriani Græcanico ritu sacrificāt, paruērūt aliq̄diu Rō. ecclesiæ, Marouini sentiunt cum Iacobitæ gēte.

Sabbati obseruatio.

De anima & Es
seorū opinio.
Animarū exus
tarum corpore,
merita.

Horum lingua & literę, quę & Arabum. Ad Lybanum montem habitāt hęc picrum hominum genera. Sarraceni circa Hierosolymā strenui in bello, gaudent agrorū cultura. Syriani inutiles. Marouini pauci numero, sed uiri pugnacissimi.

De Media Medorumq; moribus.

Cap. V.

Mediæ appellatio.

Mediæ fines.

Studia gentis.

Media Asiæ regio à Medo Mediæ & Egei Atheniēsiū regis filio appellata, & à populi Medi dicti, ut Solinus refert. Ioseph⁹ autem à Medeo Iaphet filio dictos fuisse scribit. Hęc regio, ut Ptolemæus habet, à Septentrione mari Hyrcano terminatur, ab occasu maiori Armenia & Assyria à meridie Perside ab Oriente Hircania ac Parthia quæ mōtibus excluditur. Saggittandi, equitandiq; studium gēti præcipuū ac penē peculiare. Peruetusta & Regum veneratio. Tiara pileus rotūdus & manicaræ uestes ab his ad Persas cum Imperio fluxere. Propriū Medorum regū fuit plures uxores ducere, mox & in priuato translatum, ut minus septem habere nō liceret. Pulchrum & fœminæ multos habere uiros, pauciores quinq; calamitatē arbitrari. In eūt fœdus Medorum Græcorū ritu, tum feriēdo brachia, quo illi humeris cōnectuntur ac mutuū sanguinē delingunt. Sterilis regio, qua ad septētrionem obuersa est: quo fit, ut ex malis in hūc usum exiccatis ac contusis massam conficiant, ex tostis amygdalis panem ex herbarum radicibus uinū, ferinis carnibus plurimum uictitantes.

De Parthia & Parthorum uiuendi moribus. Cap. VI.

Parthiæ terminus.

Parthiam Parthi Scytharū exules à se uocauerunt, terram furto occupatam, à meridie

Carmaniam, à septentrione Hyrcanum solū, ab occidua solis plaga Mediam, ad ortum Ariam habentem. Regio est nemorosa montana. & inops frugum Gens ipsa Assyriis Medisq; temporibus obscurissima. Regnoq; à Medis ad persas translato, uelut uulgu sine nomine, uictoribus præde fuit. Postremo Macedonibus seruiuit. Procedente deinde tempore, ea fuit ipsius gentis uirtus, hinc rerum successus, ut non tantum finitimis imperaret. sed à Romanis omnium gentium uictoribus bello petita, eos magnis cladibus uictos affecerit Plinius quatuordecim Parthorum regna numerat. Trogus his orientes Imperium attribuit, uelut orbis diuisione cum Romanis facta. Administratio gentis post defectionem Macedonici Imperii sub regibus fuit: qui Arsaces ab Arsace primo Rege dicebantur omnes. Regum maiestati proximus populorum ordo fuit: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace electi. Sermo his inter Scythicum Medumq; medius, ex utrisq; mixtus. Vestis olim sui moris: posteaquam accessere opes, ut Medis perlucida ac fluida. Armorum patrius ac Scythicus mos. Exercitum non ut aliæ gentes liberorum, sed maiore ex parte seruorum habent. Quorum uulgu, nulli manumittendi potestate permissa, ac per hoc omnibus seruis nascētib; indies crescit, hos pari cura ac liberos suos habent, & equitare & sagittare magna industria docent. Ut quisq; locuples est, ita magnum Regi ad bellum ituro equitatum instruit. Itaq; Antonio bellum Parthis inferenti, quum quinquaginta millia equitum occurrerent. sol. DCCC. liberi fuere. Cominus in acie præliari nesciunt, obsefasq; expugnare urbes: pugnant autem procurrē

Quatuordecim
Parthorum res
gna.

Arsaces
Parthorum re
ges.

Parthorum pu
gnandi ratio.

tibus equis, aut terga dantibus sæpe etiam fugam
 simulant ut incautiores aduersus uulnera insequentes
 habeant signum his in prælio non tuba, sed tympano
 datur, nec pugnare diu possunt, Ceterum intolerabiles
 essent, si quantus his imperus est, uis tanta perseverantia
 foret: plerumque in ipsorum certaminis ardore prælia
 deserunt, ac paulo post pugnam ex fuga repetant, & cum
 maxime uicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum
 fit. Munimentum equitibus loricae plumæ, idem & equis,
 quibus bello utuntur. Auri argentiq; nullus olim nisi in
 armis usus. Vxoribus dulcedine uariæ libidinis singuli
 plures ducunt, nec ullum grauius flagitium, quam
 adulterium uindictant, ob id mulieribus non
 cõuiuia solum uirorum, uerum etiam conspectum
 interdicit. Quidam autem, & in his Strabo, coniuges
 eos suas amicis in matrimonium tradere, ut liberos
 ex eis suscipiant. Carne non alia uescuntur, quam
 uenatibus quæ sita. Equis omni tempore uehuntur,
 his petunt bella, his cõuiuia adeunt mercantur,
 colloquuntur, omniaq; publica & priuata obeunt
 munia, equo sedentes: atq; singulare illud inrer
 ordines discrimen, quod ferulis fortunæ uiri
 pedibus cõmeant, ingenui equis uehuntur,
 Sepultura uulgo aut auium aut canum
 lanarius est. Nuda demum ossa terra obrunt.
 Deorum cura ueneratioq; præcipua. Ingenia
 genti numida, seditiosa, fraudulenta, procacia
 quippe uolentiam uiris, mansuetudinem fœminis
 assignant: Semper aut in externos aut in
 domesticos motus inquieti. Natura taciti,
 ad faciendum, quam ad dicendum promptiores
 Proinde secunda aduersaq; silentio tegunt. Principibus
 metu non pudore parent. In libidinem proie-

Sepultura Parthorum.

Et in cibum parci, fides dictis promissisq. nulla, nisi quatenus expedit.

De Persia & Persarū moribus, ritibus & institutis. CAPVT VII.

Persia Orientalis Regio, à Persē Iouis & Danaes filio dicta: à quo & Persepolis totius gentis caput, Populi Persæ dicti sunt. Hęc Persiæ confinia regio ut Ptolemeus lib. 4. scribit, à septentrione Medis terminatur, ab occasu Susiana, ab ortu solis duabus Carmaniis, à meridie parte sinus Persici eius oppida fuere Axima, Persepolis, Dospolis. Coelum Persiæ Iouem credere. Solem quem Mitram dicunt in primis uenerantur: colunt & lunam, Venerem, ignem, tellurem, aquam, & uentos: non aras, non statuas habuere, sed sub dio, excelsosq. loco sacra operari, cum imprecationibus coronatam hostiam ad aram statuentes nihil præter hostiæ animam superis dandum existimare, nec eos etiam quicquam aliud uelle, quorundam tamen in ea gente extra focis imponere moris fuit. Igni sacrificantes arida ligna imponunt cortice adempto, & aruina superinecta, deinde iufuso oleo succedunt, non inspirantes, sed uentilantes quod si quis inspirarit, aut mortuū quid cœnumue in ignem immiserit, morte plectitur. In flumine Persæ non lauatur, non micturūt, nec cadauer iniiciūt, non etiam spuūt, aut quid calefaciunt, sed aquā hoc modo religiosissime colunt: In lacū uel flumē uel fontē uenientes scrobem faciūt, ibiq. hostiā iugulant, cauētes, ne quid proximæ aquæ sanguine cōtingat, tanquā omnia polluti: postea carnibus super myrto lauro impostis eas magi subtilib. uirgis cōburunt, & factis im

Persiæ confinia

Religio Persarum.

Apud religio
sissime colunt.

precationibus quibusdam, oleum lacte & melle mixtum inspergunt, non in ignem, nec in aquam, sed in terram imprecationes per multum tempus faciunt, fasciculum uirgarum myricinarum tenuium tenentes. Reges creat ex una familia: qui regi non paruerit, capite & brachiis amputatis insepultus abiicitur. Refert Policitus quod Persarum Regum quisque suas aedes in montefaciat, & thesauros & tributa quae exigit ibi recondat, bene ad ministratae rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum ex mediterranea, quae quaeque regio ferat ut colores, medicamenta, lanam uel aliud tale, eodem modo & pecora, Neminem illi ob unam tantum causam occidere licet, neque alii cui aliorum Persarum quicquam in aliquem ex familia sua atrox agere. Vxoribus ducunt singuli multas, aluntque propagandae sobolis gratia, pellicesque plurimas. Reges praemia proponunt iis, qui uno anno plures procreauerint filios: qui creati sunt, ante quin quennium ad patris conspectum gentili instituto non perducuntur, sed apud foeminas degunt: ea praecipue gratia ut si inter educationem quis decedat, nullam est damno patriae ferat molestiam. Nuptiae uerno aequinoctio celebrantur. Sponsus malum, aut chameli medullam nec super haec aliud quicquam coenatus, thalamum ingreditur. A quinto anno ad quartum & uigesimum discunt equitare, iaculare sagittare, & imprimis uera loqui: disciplinarum magistris continentissimis utuntur, qui fabulas, deorum laudes, uirogumque illustrium complexas, cum cantu, interdum uoce tantum ad uitae institutionem referunt. Aeri sonitu uocari unum in locum ad haec discenda perpendunt. Ratio ab his deposcitur eorum,

Reges ex una familia creant Persae.

Studia quibus Persarum pueri instituuntur.

eorum, quæ pueri audiuerunt. Decursione utun-
 tur, duce sibi, quæ sequantur, ex principum filiis,
 aliquo ad id lecto: campus quem decurrat, ut mi-
 nimum, triginta habet stadia. Ad æstû & frigus,
 perferendum, torrentium transitu exercentur.
 In armis & in madidis uestibus perdurant, pascū-
 tur rusticantur. Fructibus Terebinthi, glandibus
 piris agrestibus uestuntur, quotidianus cibus,
 post cursum cæterasq; corporis agitationes pa-
 nis durissimus. Cardamum, & salis granum, assæ-
 carnes indifferenter, & elixæ: aqua potus, Venã-
 tur missilibus telis ex equo arcu & sagittis usi:
 utuntur & funda: ante meridiem arbores ferunt
 radices effodiunt, arma fabricantur, aut lino &
 retibus student Pueri auro exornantur, & impri-
 mis deliciis Pyropus est illis lapis, quem summo
 in honore, habent, & ob id mortuo eum non ap-
 ponunt: Nec etiam ignem, ob honorem & reuerẽ-
 riam, quam illi deferunt. A uigesimo anno ad qu-
 quagesimum militant: forenses usum non norūt,
 neq; uendūt quicquã neq; emunt. Cetro in Rhõ-
 bi speciem ad bellum instruuntur, ac præter pha-
 rerram sagarim & ficas habent & pileum turritū
 squamosum gestant circa pectus thoracem. Prin-
 cipes Anaxyridem triplum habent, & tunicã ma-
 nicatam ad genua demissam: intus candida ful-
 tura, exterior pars colore infecta Amictum æsta-
 re purpureum, hyeme uarium. Tiaras magorum
 infulis similes. Vulgus duplici muniuntur tuni-
 ca, ad media usq; crura demissa: circum caput sin-
 donii ueli uolumen ingens. Lecti & poculorum
 ornatus ex auro & argento: de rebus maximis
 non, nisi medio potu, consultant, eam demum
 consultationem firmiorem rati, quam quæ a so-

Perfarum uis-
 ctus quotidias
 nus.

Principum Per-
 farum uestitus.
 Vulgi Persicæ
 uestitus.

briis fit inita. Noti inter se, & æquales, osculo se in occurſu excipiunt. Qui humiliori sunt fortuna, uenientem adorant. Solo sepeliunt corpora, cetera oblinentes. Magos in sepultos abiiciunt; a uibus lanianos. Cum matribus instituto quodam peculiarioeunt: & hi ritus moresq; Perſarum fuerunt. Herodotus & alios quosdam habet haud memoratu indignos, ut quod ridere coram rege, aut ſpuere nefas duxerint, & flagitioſum. Græcos ab his rideri, quibus perſuaſum eſſet deos ex hominibus ortos, quicquid nefas eſſet, facere idem & dicere nefarium arbitrari. Turpe creditum debere, ſed omnium turpiſſimum mētiri. Cadauera non prius humare, quam à canibus, aut alitibus traherentur: & quod indecorū ſit cæterarū gentiū opinione parentes inopia ad acti uulgo filias prostituiebant: quanquā Babylo- niorū id propriū eſſet. Hodie Perſæ à Saracenis uicti, Mahometiq; delirio imbuti, in tenebris agūt bellica olim gens, ut quæ diu in oriente ſit rerū porita, nunc armis deſueta, ueteri gloria excidit.

De India & Indorum prodigioſis ritibus moribusq; uiuendi. CAP. VIII.

Indiæ magnis
tudo & deſcrip-
tio.

India orientalis regio, Aſiæ terminus, tam ualta perhibetur, ut eam tertiam omniū terrarū partem tradant. Pomponius tantum littoris occupare ſcribit, quantum per 40. dies noctesq; uelificantiſſis curſus eſt: appellata à flumine Indo, in quæ ab occidentali plaga deſinit, à meridionali mari incipiens, ad uicq; ſolis ortū porrigit, & à ſepentrione uſq; ad montē Caucaſum puenit: gētes Oppida Indiæ habet multas, & oppidis a deo exulta, ut quidam quinq; millia. in ea quinq; millia fuiſſe dicat. nec miſc fit, uel de

hominū, uel de urbiū copia: quū soli Indi nunq̄
 à natali solo recesserint. Fluiuos memorabiliores:
 Gangem, Indū, Hypanim, sed omniū maximus,
 Gāges. Terra fauonii spiritu saluberrima, in an-
 no bis metit fruges, uice hyemis. Ethesias patitur
 uentos. Vino carent, quamuis nō desint, qui hoc
 quoq; Musicanū solū ferre autumāt. Nardū fert
 australis ora: fert & Cynamomū, piper, & cala-
 mū aromaticū ut Arabia & Aethiopia. Ebenum
 arborē sola producit. Psittacū auem, monocéron
 bestia, beryllis, chrysoptasis, adamātibus, carbon
 culis, lychnitibus margaritis, unionibus, gemmis
 abundat. Binæ illic æstates, leues auræ, temperius
 cælum ubertas soli, aquarū abundantia. Centū ob-
 id & triginta annorū æuū eorū quidā, ut Musi-
 cani, agunt. Scribis uita aliquanto lōgior. Indis
 omnib; est promissa cæsaries, non sine fūco cæru-
 lei aut crocei coloris: cultus p̄cipuus cū gēmis, ha-
 bit⁹ discrepantissimus, alii laneis alii lineis peplis
 uestiuntur, pars nudi, pars obscœna tm̄. amicula-
 ti, plurimi etiam flexibilibus libris circumdati.
 Niger uulgo corporis color & in materno utero
 tales fiunt, seminis dispositione, quales ipsi sunt
 qui genuere. Genitale semen, ut Aethiopibus, ni-
 grum, statura procera ac ualida. In uictu fruga-
 les sunt, præsertim in castris, nec multa turba gau-
 dent: ornatu plurimo (ut dixi) utuntur, à furtis
 magnopere abstinent, legibus utuntur non scrip-
 tis, literas nō norunt, sed omnia memoriter ad-
 ministrant, & propter simplicitatem acuitæ par-
 simoniam omnia eis prospere succedūt. Vinum
 nō nisi in sacrificiis bibunt, potum ex oriza cōfi-
 ciūt & hordeo, cibus magna ex parte oriza sorbi-
 lis est. In legibus & contractibus maximā simpli-

Indiæ ubertas
 admiranda,

Longissima In-
 dis uita.

Literarū apud
 Indos nullus
 usus Potus & cō-
 bus Indor.

**Simplicitas In
dis affectata.**

**Frictio corpo-
ris probatur.**

**Senibus nisi
prudentes sint
honor nullus
exhibetur Sa-
crificandi indo-
rum ratio.**

Regis uita

citarem esse, uel ex eo argui potest, quod non mul-
tum sunt litigiosi: nā nec commissi, nec depositi
iura ulla habent, nec testibus indigent, nec sigil-
lis, sed simpliciter credunt: domum frequentius
incustoditam habent, quæ profecto omnia conti-
nentia sunt indicia. Cæterum non facile quis ad-
mittat: ut quod soli degant, & quod non una om-
nibus & cœnandi & prandendi hora sit, sed ut
cuiq; libitum sit. Nam ad socialem ciuilēq; uiram
illa sunt commodatiora. Exercitum præcipue fri-
ctionem probant, & maxime strigilibus. Ebene
arbore corpora expoliunt. In tumultis & sepultu-
ris faciendis perparci. In cultu corporis nimir.
Nam & aurum gestant, & lapillis ornantur, & sin-
donem candidissimam induunt, & umbellas secū
portant: nam pulchritudinem excolentes, omnia
faciunt, quæ ad decorandam faciem pertinent.
ueritatem perinde recipiunt atq; uirtutem: ætati
senum prærogatiuam nullam tribuunt, nisi pru-
dentia excellant. Multas nuptas habent, quas a
parentibus accipiunt, pari bouē empras, alias obe-
dientia gratia, alias proles ac uoluptatis, & ni-
si castas esse cogant fornicari licet. Nemo ex In-
dis coronatus sacrificat, nec adolet, nec libat, ui-
ctimas nō iugulant, sed præcluso spiritu necant,
ne quid mancum deo offeratur, sed integrum.
Qui falsus testis deprehenditur, extremis decurra-
tur digitorū articulis. Qui membro aliquo quem-
piam orbauerit, non modo rationis pœnam subit
sed etiā manu trūcatur. Quod si quis artificio ma-
num oculumue ademerit capitale est. Regis cor-
pus impetratæ mulieres curant, quæ regem custo-
diunt, & reliquus exercitus manet extra portas.
Si qua mulier Regem ebrium occiderit, manus

haber ut cū illius successore iungatur, succedunt mulierib' apud
 autem filii Regi interdū dormire non licet, no Indos pmissa.
 ste cogitur cubilia per horas mutare, idq; ppter
 infidias. Quum in castris non est sæpe exit: nam
 & ad iudicium exit, & audit: & si hora est, ut cor
 pus curet, quod strigulum sit perfrictione, simul
 & audit & à tribus perfrictoribus perfricatur:
 exit etiam ad sacrificia, tertio ad uenationē ubi
 Bacchico more maxima mulierum carerua circū
 funditur, stipatores foris manent, uia funibus ob
 textitur: & si quis intro ad mulieres preuaricaue
 rint, capite plectitur, præcedunt eum tympana &
 tintinnabula. Quum in locis septis uenatur, assi
 stunt ei duæ tres ue mulier: s armatæ, quum ue
 ro in locis non clausis uenatur ab elephante. Sa
 gittat: mulierum aliquæ in curribus sedent, quæ
 dam in equis ac elephantis: quemadmodum &
 militant, omnibus armis exercitatæ, multuz pro
 fecto à nostris discrepantes. Atq; hæc etiam à re
 rum scriptoribus dicuntur, quod Indi Iouē plu
 uialem, & Gangem flumen, & indigetes genios
 colant, & quum eorum Rex capillos abluat so
 lemnia celebrent, & maxima dona mittant, diui
 tias suas certatim ostendentes. In septez ordines
 olim diuisa uniuerſa gens fuit, quorum primus
 philosophorum erat, qui cæteris numero paucio
 res, honore & dignitate apud Reges longe ante
 ibant. Hi ab omni opere immunes neq; seruiunt
 neq; imperant, recipiuntq; à priuatis ea quibus
 sacra diis faciunt, & curam habeant defunctorū,
 ranq; chari diis, & quæ fiant apud inferos præ
 cipue noriunt ppter eā dona plurima honoresq;
 eis impenduntur multum enim profunt Indorū
 uitæ, Nam anni principio unā conueniētes sicci

Indorum gens
 in ordines se
 ptem diuisa.

Philosophi qui
in uita nostra
profunt.

tates, pluuias, uentos, morbos, prædicunt: cæte-
raq; quorum cognitio possit utilis esse: futura
enim audientes cum populus tum Rex & futura
declinant mala, & bonis futuris imminet. Qui au-
tem philosophus falsa prædixerit, nullâ, præter
quam quod perpetuo silet, pœnam subit. Secun-
dus ordo est agricolarum, qui multitudine supe-
rantes cæteros, à bello reliquoq; opere liberi, so-
lis agris colendis tempus impartunt. Nullus ho-
stis eos laceffit neq; spoliat sed existimans illos in-
communi utilitate uersari ab omni iniuria absti-
net: itaq; solutimetu agricolæ terramq; libere co-
lentes, rerum afferunt ubertatem. uiuunt autē in
campis cum uxore & liberis, neq; in urbes com-
meant, dant Regi (omnis enim India subdita est
Regibus) tributum nulli priuato licet agros pos-
sidere abq; tributo, quintam quoq; fructu n̄ par-
tem regibus impendunt. Tertium ordinem con-
ficiunt omnis generis pastores, qui neq; in ciui-
tatibus, neq; in uillis morantur. Vtuntur taberna-
culis, uenatu ac retibus tutas à feris auibusq; re-
giones reddunt, hoc exercitio Indiam domesticâ
præstant, multis uariisq; tum bestiis, tum auibus
sementi agricolarum infestis copiosam. Quartum locum
artifices tenent, quorum pars armis, pars rusticis
instrumentis, alii aliis utilibus rebus fabricandis
uacant. Hi non solum immunes à tributo sunt,
sed frumentum insuper à regia percipiunt. Quin-
to ordine milites, sed numero secundi, belli disci-
plina exercetur, omnis ea multitudo armis dedi-
ta tum equi elephantiq; bello apti ex Regia uictum
hnt. Sextus est ordo Ephorum, hi quæcūq; in In-
dia aguntur inspicietes regi referunt. Septimo loco
existunt, q publicis cõsiliis præfunt, numero pau-

cissimi, nobilitate, prudentiaq; maxime insignes. Ex his enim ad regum consilia, tum ad rem publicam gerendam, tum ad res dubias iudicandas acciscuntur, duces insuper ex his deliguntur, ac principes. Has in partes Indiae politica distributa, haud quaquam licet unius ordinis uirum alterius uox rem ducere, neque exercitium mutare. Neque enim fas est militem agrum colore, aut philosophari artificem. Sunt & apud Indos statuti principes, qui iniurias ab aduenis prohibent, si quae eorum infirmentur, ductis medicis curant, defunctosque sepeliunt, eorum pecunia proximioribus tradita, Iudices causas cognoscunt, fontes diligenter puniunt. Serulis conditionis apud eos nemo fuit, imo lege quadam sancitum, neminem omnino seruum esse, liberos aequo iure honoreque; haberi omnes, qui assuescerent neque praestare caeteris neque iniuriis quaeque afficere, optime ob omnes fortunae casus instruisse uitam. stultum sane uideri leges equas omnibus positas, fortunas non aequae omnibus communes esse. Sed quia Indorum gentes multae sunt, & forma, & lingua propter latissimum regionis tractum, diuersae, non illae, quos descripsimus, moribus aequae omnes uiuunt, sed quibusdam etiam incultioribus. Eorum qui auroram spectant alii rei pecuariae dediti sunt alii non. Item alii in palustribus fluminibus habitantes crudis uescuntur piscibus egressi arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia est singulis arundinis internodiis sunt isti ex indis ferunt uellem est regere, quam ubi est flumine messuerunt incideruntque; placentes in modum storeae, itaque thorace sibi induunt. His finitimi aurora uersus sunt Indi pecuarii carnibus crudis uescetes nomine Padae, quae talibus uti moribus narrantur. Quoties

Aegrotates in ciuium aliquis, aliqua ue ægrotat, uirum quidem
 terimuntur et co sui maxime familiares interimunt, quod dicant
 meduntur.

illum morbo tabescentem carnes ipsis corruptu-
 rum: & licet se neger ille ægrotare, at nihilomi-
 nus isti non ignoscentes necant eum, epulaturq;.
 Mulieri uero suæ maxime necessariae id est, quod
 uiro uiri faciunt. Qui autem ad senium perue-
 nit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoq; cum hac
 de causa, tum quia in morbis necantur, non mul-
 ti sanè eorum ad senectutè perueniunt. Est alio-
 rum Indorum hæc diuersa consuetudo, ut nul-
 lum animantem interimant, utq; nihil ferant, nec
 domos parandas existiment. atq; herba uictitè.

Morièdi ritus.

Est eis semen quoddam milii instar sua sponte
 nascens è terra suo in calyce, quod cum ipso ca-
 lyce lectum coquunt, eduntq;. Quorum quisq; in
 morbum incidit, is in locuz desertuz pergit. ibiq;
 decumbit, eius uel decumbentis uel defuncti cu-
 ram gerète nemine. Horum etiã omnium, quos
 iam recensui Indorum coitus in propatulo est si-
 cut pecorum. Philosophos habent Indi Gymno-

**Gymnosophi
 & Indorū Phi-
 losophi.**

sophistas, q; ut Petrarca scribit, ultimas & umbro-
 sas regionis partes incolentes, nudi (quod ipsuz
 nomen indicat) ac uari in scitudinibus philoso-
 phabantur, ab ortu solis ad occasum perstantes,
 immobilibus oculis orbem candentissimi syderis
 contuebantur, in globo igneo rimantes secreta
 quædã insitebant alternis pedibus toto die fer-
 uentibus harenis citra dolorè, & frigora niuiuz &
 flammæ æstus perferebãt. Inter quos Bracmana
 gens fuit, quæ, ut Didimus eius Rex Macedoni
 Alexandro, qui illã debellare cogitabat, scripsit,
 pura & simplici uita uiuit, nullis rerum illecebris
 capitur. Nihil appetit amplius q; ratio naturæ

Bracmana gēs.

flagitat, facilis huic alimonia: non quam luxuria sagacitas per omnia elementa perquirat, sed quam tellus ferro inuoluta producat. Mēsas epulis onerat innocuis. Hinc est quod genera morborū nec nomina numerat diuersa, sed diuturna salute perfruitur: opem non precatur alter ab altero, ubi uiuitur communiter. Inter pares locus non præbetur inuidiæ, ubi nullus superior est. Omnes diuites facit paupertatis æqualitas. Iudicia non habet, quia corrigenda non faciat. Leges nullas tenet, quas crimina nulla proferant. Vna genti lex est, contra ius non ire naturæ. Quæ laborem nutriat, auaritiā non exerceat, otium turpe deuitat. Libidini membra ad debilitandum non tradit. omnia possidet, quæcunq; non cupit. Quod ferocissima sit pestis cupiditas, quæ solet egenos, quos capit efficere, dum finem inquirendi non inuenit, sed & magis quo fuerit locupletata mendicat. Se calefcit, rore humedatur, sitim riuo frangit, thorū ministrat humus, Somnum sollicitudo non rumpit, Mentem cogitatio non fatigat, In homines sibi similes superbia non agit imperiū, nec quæcunq; uel minima seruitute exigit, præter corp⁹ quod solum animo famulari debere censet. In extruendis domibus igne saxa non soluit, nec admixtione pulueris cæmenta duriora conficit: quin potius in defossis telluris speluncis aut cœcauis montium latebris habitat: nullos ibi uentorum fremitus, nullius turbis tempestatem formidat. Tutius se ab imbre defendere speluncam arbitratur, quam regulam, cuius geminus est usus, dum uiuat mansionis, sepulturæ quando moriatur. Nullus ibi preciosus amictus, sed membra papyri tegmine, uel quod uerius, pudore uē-

Speluncas Erac
mani inhabitat

lantur. Fœminæ non ornantur ut placeant, nec sciunt in augenda pulchritudine plus effectare, quàm nasci sunt. Ad concubitum non admonet libido, sed sobolis amor. Bella non gerit, sed pacem moribus, non uiribus confirmat. Nemo parens filii comitatur exequias. nulla extruit in star tēporum sepulchra defunctis, nec in gemmatis urnis funera combusta recondit, quod non honoris esse ducat, sed poenæ. Pestilentiam aut alios corporis morbos, ut dictum est, Bracmani non patiuntur, quod fœdis actibus cœlum nō temerant, sed semper apud eos tenet natura cum tēporibus cōcordiā, & uices suas elemēta inoffensa custodiūt. Medicinæ remedium parsimonia est, quæ nō solum illapsos potest curare dolores, sed etiā procurare ne ueniant. Nulla ludicra spectacula affectat, sed theatrum spectare quum uolunt, gestorū monumenta relegunt, quæ quum sint maxime rideda, desunt. Non in fabulis anilibus (ut multi) delectantur, sed in pulcherrima mundialis machinæ & rerum naturalium dispositione. Mercædi gratia pontum classibus non nauigant. Artem bene loquēdi non discunt, Simplex est apud illos eloquentia, cōmunisq; omnibus, solum præcipiens nō mētiri, forum scholasq; minime frequentant, quorum doctrina discors, stabile nihil certumq; diffinit. In honestate una gētis pars, alia in uoluptate bonum constituit. In cultum diuinum innocuas pecudes nō mactant, dicētes deum sacra sanguine pollutorum non accipere. cultuz potius diligere in cruentū uerbo propitiari orātuz, quod solum ei hoc cum homine est, sua ergo similitudine delectari. In Cathæis Indis multæ uxores in unius uiri coeūt matrimoniu, & is ubi uita

*Parsimonia
morborū oīum
curatio.*

*Religio Brac-
manorum.*

*Cathæ Indi
uxores multas
habent.*

decefferit apud grauíssimos iudices suam quæq;
de meritis agunt causam, & quæ officiosior præ
cæteris uiro chariorq; fuisse iudicantium senten
tia cõprobat, illa in habitu ornatuq; quo cul
tius se exornare potest, uixitrix & lætabunda ro
gum ascēdit, ac iuxta mariti cadauer accubat, am
plexas illud & de osculans suppositis ignibus pu
dicitæ laude contemptris, cum coniuge defuncto
cõcrematur, cæterę cum nota & de decore uiuūt.
Liberi ab ineunte ætate nõ parētum arbitrio tol
lunt, sed eorū, quibus id negotiū publicè iniungit,
renerorū infantium illi habitū inspiciunt, ac si q
segni ab initio, aut parte aliqua corporis debi
les deprehēdunt necari iubēt. Cõnubia nõ opi
bus & nobilitate, sed formæ pstantia conciliant
inter se, liberorū magis, quàm uoluptatis causa.
Cõsuetudo & apud Indos quibusdam hæc est,
ut qui filias præ inopia locare nõ possint, in ipso
ætatis flore, cum tuba & classicis, quibus bellica
significari solent, in forum pducāt, tum multitu
dine cõuocata, puella accedenti pimum postero
ra humerotenus detegit, postea anteriora, quæ
quoz placita fuerit, & approbata quibuscunq; uide
tur illa nubit. Megasthenes p distersos Indię mō
tes nationes esse scribit capinibus caninis, arma
tas unguibus, amictas uestitu tergorum, ad sermo
nem humanum nulla uoce, sed latratibus tatum
sonātes asperis ridibus, Gāgis fontē q accolunt,
nullius ad escā opis indigent, odore uiuunt po
moruz syluestriuz, longiusq; pergentes eadē illa
in p̄sidio gerunt, ut olfactu alant, q si tetriores
fortē spiritum traxerint, exanimari eos certū est,
& illoruz aliquos in Alexandri castris fuisse memo
rię traditū est. Legimus monoculos quoq; i India

Vxorū chas
rissima cū des
functo uiro cre
matur.

Monstruosæ In
dię gentes.
Cœnocephali i
India.

Homines odo
re solo usuētes,

esse: Quosdam etiam tam insigniter auritos, ut aures ad pedes defluant atque in alterutram earum decubent quarum duritie arbores conuellant. Quosdam item singulis pedibus, & adeo lateris quodam, ut ubi se defendi à calore uelint, resupinati his totaliter inumbrentur. Apud Clesiam legitur quosdam foeminas ibi semel tantum parere, natosque canos ilico fieri. Esse rursus gentem alteram, quae in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute, ultra aevi nostri terminos perennatem, Esse etiam prohibent alteram foeminarum gentem, quae quicquid concipiant, sed ultra octauum annum uiuendi spacia non protrahere. Sunt qui ceruicibus carent & in humeris habent oculos. Sunt praeter eos iam enumeratos syluestres quosdam homines caninis capitibus, hirco & aspero corpore, fridore terrifico. Sed haec & alia id genus: quae de India & gente eius memorantur, quonia magna est opus fide, ut pro ueris recipiantur, quam ne in iis quidem quae sunt penè oculis admota, nisi grauate adhibent, qui aliena legunt scripta, parcius sunt referenda. Cathaini hodie eam Indiae partem, quae inter Gedrosiam Indumque fluiuium sita est, atque ab his modo Cathainum appellatur, inhabitant. Scythicum genus hominum, & in quibus magna morum mutatio facta uideri possit, si uera sunt, quae Armenius Aitonus de illis prodidit in historia: Sagacissimi sunt, inquit, aiuntque se solos hominum duobus luminibus cernere, caeteros mortales aut caecos esse, aut altero oculo captos, magnum ingenii acumen, sed iactantia maior. Persuatum est uniuersae genti, se caeteris mortalibus artium subtilitate & scientia longe antecellere, Candidum genus hominum, par-

Memorati in India.

Mulieres quibus quicquid concipiunt, non protrahunt.

Cathainorum mores.

Sagacissimi mortalium Cathaini.

Homines.

uis oculis, natura imberbes: literis utuntur Romanis quadratura similibus, alii alio superstitionis aguntur delirio. Cæterum omnes ueræ pietatis expertes. Solem adorant hi, illi lunam, quidam fusiles statuas, nonnulli bouem: uariaq; per hæc monstra, sparsa est gentis superstitio. Nō scriptas leges, non fidem norunt tullam: & quum in opificiis mirum sin gentis acumen, nulla tamen his rerum diuinarum notitia. Timidum genus hominum mortemq; formidans, gerunt tamen bella magis ingeniose, quam fortiter, sagittis in pugna utuntur, telorumq; generibus, quibusdam hominibus aliarum gentium minime notis, papyracea moneta in u. quadrata forma, & in ea regis imagine expressa, quæ si uerustate obliterari cœperit, obsoletam cum recentius impressa in regia commutant. Suppellex ex auro & argento, cæterisq; metallis, olei inopia insignis, hoc reges duntaxat unguenti loco utuntur. Et de Indis hætenus, nunc de Scythis, qui sunt Indiæ contermini, dicendum.

natura imberbes.
Cathainorum religio.

Moneta papyracea in usu.

De Scythia Scytharūq; feris motibus.
Cap. IX.

Scythia regio septentrionalis, à Scytha Herculis filio, ut tradit Herodotus, dicta, uel ut Be-rosus, à quodam alio ex Araxe prisca, quæ Noe coniunx fuit, genito indigena Scythiæ. Hi olim à primordio paruâ patriâ possidebant, post modo paulatim per uirtutē & uires aucti, quū regiones multas sibi subdidissent, in magnū Imperiū gloriāq; peruenere. Ea primū natio iuxta Araxim flumen parua numero propter ignobilitatem contempta confedit, nacti regem quēquā bellicosum, & militari uirtute præcipuum, agros

Scythiæ appellatio.

Scythæ semper
inuicti perman-
serunt.

ampliarunt. Mōtanos quidē usq; ad Caucasum,
cāpestres uero usq; ad oceanū & Mæotida palu-
dem, aliāq; loca ad Tanaim usq; flumē, à quo Scy-
thæ ipsā lōgo tractu uersus ortū protensa Imao
monte per mediū uelut in duas Scythias diuidi-
tur, quarū una Scythia intra Imaum montē dici-
tur, altera extra: ab alieno imperio aut intacti aut
inuicti Scythæ semper mauserunt. Darium Per-
sarum regem turpi à Scythia submouere fugā,
Cyrum cum omni exercitu trucidarunt. Alexan-
dri magni ducem cum copiis uniuersis deleue-
runt. Romanorum audiuerē, non sensere arma:
gens & laboribus & bellis aspera, uires corporū
immēsa. Hæc inter se olim discreta nō erat, utpo-
te, quæ neq; agrum coleret, neq; rectū sedes ue ha-
beret ulla p solitudines & inculta uagabatur lo-
ca, armēta pecoraq; præ se agēs, cōiuges & liberi
plaustris uehebatur, legibus nullis obnoxia, iusti-
tiā spōte colebat, nullū furto grauius in tota gen-
te flagitiū fuit, ut quæ nō parietibus aut septis ar-
mentū circūdar, sed in propatulo habeat. Nullius
ipsi aut auri, aut argēti usus. Lac & mel in cibatu
frequens: cōtra frigora & rigores ferinis pelli-
bus murinisq; corpora cōmunibar. Laneus usus
ac uestiū ignotus genti. Erat is sanē uiuēdi ritus
frequens Scythiis, sed non omnibus pleriq; eorū
ut loco plurimū distantes, sic ab inuicē uita diuer-
si, ueluti peculiare inter se fouebant mores, de
quibus postea dicemus, ubi ad huc communes
quosdam dixerimus. Gaudent Scytharum plu-
res humana cæde, quem primum uirum in bello
uir Scythæ cœperit, eius sanguinem potat: quos-
cunq; in prælio interemerit, eorum capita regi
offert, nam capite ablato, fit prædæ quacunq; cœ-

Homicidio
Scythæ gaudēt

perit particeps, alioquin expers. caput hoc modo præcidit, in orbē illud amputat circa aures, uerticeq; sumpto excutit, deinde pellem detrahit, & ubi, sicut bouis corium manibus molliuit, tanquā mantile possidet, eaq; ad habenas equi sui appensa gloriatur, qualia mantilia ut quisq; plurima habet, ita uir præstantissimus iudicatur. Multi etiam sunt, qui coria hæc humana, tanquam brutorum, consuunt, quibus pro amiculis induantur. Cætorum hostium manus dextras cum unguibus excoriant quidam, atq; cum iis pharetrarum opercula obducunt. Nonnulli totos homines excoriant, & coria super ligna exienta, supra equos circumferunt. Capita dicto modo excisa exterius crudo bouis corio superducunt, interius inaurant etiam, qui ditiores sunt, & pro poculis utuntur, hospitibus, qui ad eos ueniunt, uiri aliquis existimationis exhibent, referuntq; illos a se esse superatos, id strenuitatis loco ponentes. Semel quotannis singuli regionum principes uinum crateri miscent, de quo Scythæ omnes herustum homicidæ bibunt, nemo gustat, qui nihil præclari operis ediderit, sed sine honore seorsum sedet, quæ res apud eos maxime est ignominia, qui uero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter, quos habent, calicibus potant. Deos hos solū propiciantur & colunt, Vestā ante oēs, deinde Iouē ac Tellurē, existimantes Tellurē Iouis coniugem esse: post hos Appollinē, & cœlestem. Venerem, Martem & Herculem, nulli tamen ex iis simulachra, aras & delubra facienda putant, præterquā Marti, cui ex captiuis ceteris quæq; inimolant, cæteris tum alia pecora, tum præcipue equos, sues pro nihilo putant, quos nec

Humana coria
pro amiculis
conciuntur.
Ossa capitibus hu-
mani Scythis
pocula præbent.

Dii Scytharum
et religio.

Ineundi fœderis
forma apud
Scythas.

Pōpa in regio
funere.

Regii Scythæ.

alere omnino in sua regione uolunt. Rex in quos
morte animaduertit, eorum ne liberōs quidē re
linquit, sed uniuersos mares interficit, tœminis
nihil læsis. Fœdera cum quibuscunq; ineūt Scy
thæ, hoc modo: infuso in grandem calicem ficti
lem u. no. commiscunt eorum sanguinem, qui fœ
dus ferunt percutientes cultello, aut incidentes
gladio aliquantulum corporis, deinde in calice
tingunt, acinacem, agittas, securim, iaculum, hæc
ubi fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea
uinum epotant non modo hi, qui fœdus fecerūt
sed etiam comites hi qui sunt maxime dignitatis.
Regum sepulchra apud Gerros sunt, ubi Bory
sthenes iam nauigabilis est. Ibi quum rex eorum
decessit ingentem scrobem effodiunt, forma qua
drata, de hinc mortuum accipiunt, corpore in
cærato, aluo euulsa atq; expurgata, quam silere
contulo & thymiamate apuq; semine & anisi quū
expleuerunt, resuunt rursus, impositūq; plaustrō
cadauer ad aliam gentem ferunt, quod qui exci
piunt, eadem agunt. Sed regii Scythæ aurē deci
dunt, crimen circumtendunt, brachia circumci
dunt. frontem nasumq; consauciant, sinistra ma
num sagittis traiciunt, postmodo cadauer ad aliā
gentem, cui imperitant, ferunt, quæ ipsos comita
tur ad eos unde primum uenerant, ubi iam mor
tuum circumferentes singulas gentes lustrauerūt
quibus imperitauit apud eos deponunt, qui in ex
tremis habitant et in sepulchris: u postquā illum
super thorū in loculo cōstituere, hastis hinc atq;
illinc de hxis, de super ligna disponūt atq; pallio
contegunt: deinde ubi in reliqua loculi spaciōsi
tate pellicum una omnium charissima, minister
unus, coquus, agaso, uiator, pincerna, equus, stran
gulati

gulati sunt, cum aureis phialis, aliarumq; rerū om-
 niū primitiis consepeliunt: circūacto anno hoc
 ritū agunt, ē famulis regis intimos sumunt. Sunt *Cum tege sua*
 autē famuli regum ingenui Scythæ, & quos ipse *intimi famuli*
 rex miserit, nā nullus uenalius regi ministrat, *sepeliuntur.*
 horū ministrorum quinquaginta ubi stangulaue-
 runt, ac totidem præstantissimos equos, eductis
 interinis, paliisq; rursus distentis atq; confutis, p-
 ambitum regii sepulchri fornicato opere equos,
 & super eos famulos insidentes erigunt, ac ita sta-
 tuunt, ut procul aspicienti equitatus speciē, defū-
 ctum regē custodientis præbeant. Et talis regum
 humatio est, & sepultura. Habēt & priuati mo-
 rem quendā in sepelēdo, nā ubi quis decefferit,
 proximi quiq; in plaustrum collocatū ad amicos
 circumferunt, eos singuli amicorum excipientes,
 epulum præbent, tam propinquis, quā cæteris
 cadauer comitantibus ad hunc modum quadra-
 ginta diebus circumactum, de hinc humatur, ca-
 pite prius exinanito, atque abluto: supra corpus
 fraxinea ligna statuunt muto inclinata, circa quæ præ-
 tendunt lanea pilea quā maxime possunt con-
 stipātes, & in scaphā in medio lignorū pileorūq;
 positam lapides coniiciunt ex igne perspicuos.
 Viri Scythæ nō lauantur, sed uxores eorū infun-
 dentes aquam, corpora ad lapidem aliquem sca-
 brum cōterunt, cypresso, cedro, aut thuris ligno,
 deinde perfritū corpus, quum intumuerit, illud
 faciēq; medicamentis oblinunt. Id eas simul be-
 ne olentes facit, ac postero die medicamentis
 amotis mundas & splēdidas. Iurandi iusiuran-
 dumq; interponendi ipsis per regiū solūmos est
 quo si quis periurasse à diuinatoribus, qui hoc sa-
 lignis uirgis experiuntur, cōuincitur, sine mora

*Priuatorum
 Scytharum hu-
 matio.*

*Latuandi mira-
 bilis ritus.*

Massagethæ et
mores eorum.

capitis poenam subit, atq; facultates omnes amittit, quas accipiunt qui illum periurasse probauerunt. Massagethæ populi Scythiæ in Asia ultra mare Caspium uestitu & uictu Scythis perquam similes, quo fit, ut Scythæ à plerisque credantur ex equis pugnant & pedibus: utroq; pugnae genere pene inuidi: sagittis, hasta, sangari (sic enim ferrum quo uulgo accincti sunt dicitur) auro in baltheis & capitis ac axillarum ornatu utuntur: aureos thoraces equorum pectoribus inducunt. Ex auro fræna & phaleras conficiunt: æreas cuspides hastis præfigunt, ære pharetras muniunt. Ferri & argenti nullus apud eos usus. Singuli uxorem ducunt, eaq; communiter utuntur, idq; Scytharum soli faciunt, si Scythæ habendi sunt. Quoties aliquis mulieris libidine capitur, suspenso ad plaustrum pharetra cum ea sine pudore concumbit. Terminus uitæ nullus genti præfinitus, ubi quis admodum consenuit, eum propinqui & necessarii in unum coeuntes, cum ouibus aliquot immolant, & carnis pro epulo, ubi decorerunt, indifferenter uescuntur, quod genus exitus apud eos beatissimum habetur: languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes, quod ad immolationem non uenerunt. Nihil omnino serunt, pecoribus uictitant, & piscibus, quos Araxes abunde suppeditat, lac plurimum potant. Ex diis unum Solem uenerantur, cui equos immolant, ut perniciosissimo sydere pecoribus omnibus perniciosissima mactent. Seres mites inter se & quietissimi omnium, mortalium coetus fugiunt, adeo ut ceterarum gentium comercia abnuat, primū eorum fluuiū mercatores trāseunt, in cuius ripis nullo inter partes comer-

Seres cum quibus
tissimi sanctissimi
militia.

cio, sed disposito reꝝ precio, oculis estimantibus, sua tradunt, non emunt nostra apud illos neq; meretrix neq; adultera, neq; fur ad iudicium deducitur, neq; occisus homo fertur ibi aliquñ, sed est apud eos legum suarum metus uehementior, quã genifis constellatio. In initio orbis terræ habitant, quia castætuant, nec erugine, nec grandine, aut pestilentia cæterisue malis affliguntur. Fœmina postq̃ cõceperit à nemine petitur, neq; quñ purgatur, carnibus immundis nemo uestit, sacrificia nulla nouit, secũdũ iustitiã omnes sibi ipsis iudices sunt. Ideo non castigãtur huiusmodi plagis, q̃ pro peccatis accidere solent, sed plurimum tẽporis perdurantes, absq; egritudine uitam finiunt. Tauroscythæ à monte Tauro circa quem habitant, Virgini naufragos immolãt, & quoscunq; Græcos illuc delatos, hoc modo, postq̃ preces peregerint hominis caput claua ferunt, truncũ eius quidam aiunt perturbari è rupe prærupta tẽplum est eorũ situm, cruci adfigunt caput, quidam de capite suffigendo consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contenti dicunt, Demonẽ cui immolant, aiunt esse Iphigeniam Agamemnonis filiam. In hostes, quos ceperint, hoc agunt, amputatum quisq; hostis caput domũ portat, & fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunq; supra fumarium. Ideo in sublimi locantes, quod dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Agathirsi excultissimi uiri sunt, & aurum plerunq; gestantes, in commune cum mulierib; coeunt, ut inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neq; luoribus neq; simultatibus mutuo exercentes, cæterum ad Thracũ simi

Nullis calamitatibus obnoxerit
Serese

Græcos Iphigeniæ immolant.

Hostium capitũta supra domorum tecta figuntur.

Neuri quotannis
dies aliquot
lupi fiunt.

Anthropophagi,
omnium agrestissimi.

Budini pedunculos præmordent.

Geloni.

Lycæ e uenatu
uictitant.

litudinē accedentes. Neuri Scythicis utuntur moribus, qui una ante Darii expeditionē æstate, coacti fuerant, propter serpentium multitudinē in ipso forum solo procreatam, terram mutare, sibi persuadent, deierantes se quotannis ad dies aliquot lupos fieri, & rursus in pristinum habitum & formam redire. Anthropophagi, id est, humanæ carnis comestores, agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus ullis utētes rem pecuariam exercent: uestem Scythicæ similem gestant, linguā propriā habent. Melächleoni omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomentum habent, qui soli ex his humana carne uescuntur, institutis Scythicis utētes Budini in gens natio atq; numerosa, cæcis oculis cinnis ac rufa, Gelonus urbs, à qua & Geloni dicuntur, gentis caput est. Libero Trieterica, id est, triennialia agunt, & Bacchanalia exercent. Græci quondam fuere, sed Summoti, ibi confederunt. Lingua ad huc partim Scythica, partim Greca utētes. Sunt tamen Budini à Gelonis, & lingua, & uita dispares. Nam quū indigenæ sint, pecuariæ operam dant, soliq; eius regionis pedunculos edunt. Geloni agriculturæ operam dantes frumento uictitant & hortos possident, nihil illis neq; aspectu, neq; colore similes: horum regio omnis est arboribus frequens ex lacu, qui ibi etiā ingens est, & multus, Lutrias capiunt, castores, aliasq; multas feras, ex quarum pellibus renones faciunt, atq; iduēt. Lycæ è uenatione uictitant, hoc modo, conscensis arboribus quæ & per omnē eorū regionē frequētes sunt, feris insidiatur, singulis adest canis & itē equus in uentrē cubare edoctus humiliter subfidēdi gratia, ubi qs ab arbore ferā uiderit, sagit

raq; percusserit, consensu equo illam persequitur, comitante cane. Argyppei sub excelsum Argyppei natura
 montium radicibus incolunt, homines qui ab ip- ra calu.
 sa natali colui sunt, mares pariter, & foeminae: si-
 mis quoq; naribus & ingenti mento, proprio quo-
 dam oris sono, Scythicam gestates ueste, ex arbo-
 ribus uictitantes, rei pecuariae haud studet: unde
 ei pecorum non multum est, sub arbore quisq; cu-
 bar: per hyemem quidem ubi arborem pileo al-
 bo firmeq; contexerint, per aestate uero sine hoc
 pileo: his nemo mortalium iniuriam inferre. Sacri
 enim dicuntur esse, nihil martium armorum pos-
 sident. Idem finitimoru contouersias dirimunt,
 ad quos quisq; confugit, is a nemine laeditur. Is-
 sedones talibus moribus uti feruntur, quoties pa-
 ter alicui decessit, omnes eius propinqui pecora
 adducunt, quae ubi mastrauerunt, concideruntq;
 concidunt & mortuum patrem illius, a quo in co-
 uiuium accipiuntur, commixtisq; omnibus carni-
 bus conuiuium exhibet, Caput tum defuncti de-
 nudatum purgatumq; inaurant, eoq; pro simula-
 chro utuntur, agentes illi quotannis maiores ho-
 stias caeremoniasq; hae filius patri, pater filio fa-
 cit, quemadmodum Graeci natalicia, dicunt praeterea
 & ipsi, iussi esse: & ipsarum uxores peraeq;
 fortes ac uiri, & tales olim fuisse Scytharum mo-
 res, a Tartaris postea subacti, & illorum uiuendi
 instituta complexi, Tartarorum more uiuunt,
 Tartariq; uno nomine uocantur.

De Tartaria, gentisq; Tartarorum moribus
 & parentia. Cap. X.

Tartaria, quae & Mongal dicitur, ut Vincetius
 scribit, in ea terrae parte sita est, ubi ories
 Aqloni coniungitur, ab oriente Katheorum
 et termini.

Tartariae appellationis.

Bovum et equorum stercore ignes fouentur.

Tartaria peccorum diues.

Quatuor Tartariae populi.

Vetustiores Tartarorum mores.

ac Solāgorum terrā habuit, à meridie Saraceno-
rum, ab occidente Naymanog; ab aglone ocean-
no cieundata. Tartaria à fluuio Tartar, qui per
eam currit appellata. Regio plurimum montosa
ubi capellris est, admixta glareā harenosa est, ster-
ilis nisi aquis fluuialibus quæ tñ rarissimæ sunt,
irrigetur. & ob hanc et cām multum deserta &
infrequens est. ciuitates in ea nullæ, nullæ uillæ,
præter unā, quæ Cracuris dicitur. lignis in ple-
riq; locis adeo inops, ut arido boum & equorum
stercore incolæ ipsi ignes fouere atque cibaria
decoquere cogant. Aer & cœlum intemperatus,
& mirificum, tonitrua & fulgura in æstate adeo
horrenda ut præ timorem hoies intereant, iam
calor magnus est, mox frigus & densissimæ niues
cadunt, uentorum frequenter tam ualidi flatus ut
egantes derineāt, & ad terrā hoies deiiciant, ar-
bores radicitus euertant, & multa damna infer-
rant. In hyeme ibi nunq̄ pluit, in æstate frequen-
ter, sed adeo parce ut uix terra madefiat. Regio
alioq; oīum aialium diues in camelis, bobus. &c.
Iumenta & equos in tanta copia & multitudine,
quantā non credimus reliquum mundi habere:
à quatuor ab initio populis habitabatur. unus Iec-
chamongal, id est magnimongali dicebantur. Se-
cundus sumongal, id est, aquatici mungali. Et il-
li sese et à Tartar fluuio iuxta quem habitabant,
Tartaros appellabant. Tertius Merchat uocaba-
tur. Quartus Merrit. Oēs unā corporis formam,
unam linguam habebant. Ferus ab initio cultus,
sine morib. sine lege, sine ullo uitæ cultu, armēta
pascere, obscuri nominis inter Scythas, finitimo-
rum uestigales. mox gens ipsa in plures uelut tri-
bus diuisa est, cœpitq; sub ducibus agitare, penes

quos erat totius rei summa: pendere tñ nihilomi-
 nus Naymanis uicinis accolis tributum. Quum
 Canguista oraculo quodam primus est Rex ab
 iis creatus, Is recepto Impio primum oium malo-
 rum dæmonum cultum abrogauit, edictōq; præ-
 cepit, ut tota gens deum optimum maximum co-
 leret, cuius prouidentia regnum credi uoluit à se
 receptum: edictum est deinde, ut quicq; per æta-
 re arma ferre possent, ad certum diē regi præsto
 adessent. Estq; militaris multitudo in hunc modū
 distributa, ut decuriones centurionibus parerēt,
 centuriōes chiliarchis, chiliarchi miriadum pfe-
 ctis. Inde ad periclitādas Imperii uires, septez pñ-
 cipuz (ex iis, q uniuersæ genti ante cōstitutuz re-
 gnuz p̄fuerant) filios parentuz manu iussit inter-
 ficī, facessunt illi imperium, etsi acerbuz & atrox;
 euz multitudinis metu, tum religionis adacti: cre-
 dere enim uulgo coeli numen eiusmodi regni ini-
 tiis interfuisse, nō regez, sed deuz ipm uiolari ar-
 birātes si illius dictominus obtemperassent. His
 fretus opibus Canguista p̄muz finitimos Scythas
 bello subegit, subiectos uestigales fecit, & euz his
 eos, qbus ipsi ad id tps tributuz pependerāt. In-
 de remotiores populos aggressus tam p̄spe, tāq;
 feliciter à Scythia ad solis usq; ortuz, & ab ortu
 solis ad mediterraneū mare, & ultra, armis suis
 oīa regna gentes, & nationes subegit, ut merito
 iam se totius orientis dñm & Impatores scribat.
 Sunt autem Tartari oium hominum deformissi-
 mi corpore, ut plurimum, parui, oculos hñt gros-
 sos & p̄minentes, multum coopertos palpebris,
 ita ut ualde parua est apertura in eis: latis hñt
 facies & imberbes excepto q in superiori labro,
 & mento raros habent pilos & uolatiles, graci-

Canguista pri-
 mus Tartarorū
 rex.

Militiæ ordi-
 natio.

Tartarorū cor-
 poris forma.

Tartarorū cor-
 poris forma.

Tartarorū cor-
 poris forma.

Tartarorū cor-
 poris forma.

Tartarorū cor-
 poris forma.

les sunt in medio cōmuniter oēs: radunt caput p
 uerticem ab aure una ad aliā in occipitiū, ita ut
 rasura illa barbari formā p̄tendat, capillos in re
 liqua parte quemadmodum mulieres nostræ lō
 gos nutriunt. de quibus duastricas siue cordas
 faciunt, & utrāq; retro aures colligunt: quo mo
 dō non Tartari solum raduntur, sed quæcūq; gē
 res eis cōmoranur. Ipsi porro leues sunt & agi
 les, boni equites, pedites mali, nullus pedes ua
 dit, omnes & minimi etiā aut equis aut bobus in
 sident quocūq; sit eundem: equitant etiā mulie
 res, equis utuntur castratis, & qui non ferūt: fre
 na plurimo auro, plurimo argento & gēmis ex
 cultra sunt: campanulas admodum resonantes ex
 equi collo pendentēs gestare gloriosum. Sermo
 ne horrido sunt & clamoroso, canantes luporum
 more ululant: caput quariunt q̄n bibunt. bibunt
 aut q̄ sēpissime & ad ebrietatem, quæ apud eos
 gloria est. Non in uillis aut urbibus, sed in cāpo
 ueterum Scytharum ritu sub tabernaculis habi
 rant: pastores enim sunt pleriq; oēs. In hyeme
 manere in planitie solent, in æstate uero pascua
 rum ubertatē sectātes in montibus degunt. Sta
 tiones in tentorii modum aut ex uirgultis conte
 xunt, aut filtro leuigatis lignis sustento: in medio
 rotundam fenestram faciunt, quæ lucē præbeat,
 & fumos emittat: ignem in medio habent, iuxta
 quem liberi & uxores uersantur. Sagittationibus
 luctationibusq; oiri gaudent: uenatores mirabi
 les sunt: cataphracti ad uenādum pergunt, feram
 aspiciētes corona circumstāt, & tunc sagittis quas
 quisq; in illam misit prepeditam capiunt. Panem
 nō habent, nec pinsunt: mappis non utunt, non
 mantilibus. Vnum deum credunt, & ipsum om̄

**Equis Tartari
 munia omnia
 obcunt.**

**Habitatio Tar
 tarorum.**

Venandi ritus.

**Religio Tartar
 ororum.**

nium esse tam uisibilem quàm inuisibilem factorem: nō tñ aliqua cæremonia, aut ritu colunt, sed potius idola quædã de filtro aut serico ad hōis formam effigiata, ex utraq; tētorii parte cōstituentes pecorum suorum custodes esse precantur, atq; plurimum reuerentiæ exhibent: his primum lac omnis iumentis ac pecoris offerunt: & antequam quicq; uel bibere, uel comedere incipiunt, partem apponunt: quodcunq; animal ad esum mactant, illius cor in scypho per integrā noctem appositum mane coquunt & comedunt. Veniantur etiã & sacra faciunt Soli, Lunæ, & quatuor elementis. Chaam præea, regē & dñm suuz filium dei existimantes, religiosissime adorāt, sacrificant, & tantum illi tribuunt, ut digniorē in toto mundo nō esse credant, nec aliquem alium nominare patiunt. Cæteros hōies adeo hæc gēs contemnit, & se prudentia & bonitate excellere putat, ut alloqui fastidiat & à se explodat. Papam Christianosq; cunctos canes appellant, & idolatras, quod lapides & ligna adorēt. Ipsi maleficis artibus intenti, somnia obseruant, Magos habēt, q̄ ea ipsis interpretentur, & ab idolis respōsa perant, & accipiant. Deum enim cum illis loqui per suafum hñt, & propterea ex oraculo uniuersa faciunt. Tempus & præsertim lunationes obseruant nullum tamen præ alio aut singulari festiuitate aut abstinentia colunt, æqualiter omne habent. Tantæ auaritiæ & cupiditatis sunt, ut ubi quispiam aliquid uiderit quod habere desyderat, si illo potiri cum uoluntate possessoris non possit, dummodo Tartari non sit, ui rapit ex præcepto, & instituto regum licere arbitantes. Quum tale mādatum à Canguista Chaamq; pri-

Chaam regem, filium Dei credentes Tartarū adorant.

Auaritia Tartarū insatiāda.

mis regibus habeant, & quicumq; Tartarus aut
 etiam Tartari seruus equum, hominem, siue uir,
 siue mulierem, in uia repererit literas aut cōdu-
 ctum regium non habentem eum sibi uendicet,
 & pro suo, perpetuo utatur. Pecunias indigentibus
 commutant, sed pro grādi & intolerabili usura,
 unum denarium de decem singulis mensibus
 accipiētes, & de usura, usurā, si dilata fuerit. Tri-
 butarios suos tantis tributis, tantis exactiōibus
 molestant, & aggrauant, quantis nullæ aliæ gen-
 tes unq̄ suos exercuisse leguntur, incredibile re-
 latu est, cupiunt semp, & ut dñi oīum extorquet,
 nihil retribuant. Mendicantibus eleemosynā et
 denegant. in hoc laudantur q̄ prandio aut cœ-
 næ superuenientes uolentes comedere non ex-
 cludunt aut repellunt, sed inuitant, & qbus ue-
 scuntur misericorditer cōmunicant. Victus autē
 immundissimi sunt, utpote qui mēsas, ut dictum
 est, mantilibus non operiant, manutergis nō utā-
 tur, quum manus non lauent, non corpus, non
 uestimenta, panē neq; edant, neq; conficiant: ole-
 ra nō edant, nō legumina, sed tantummodo oīū
 animantium carnes. Canum et & cattorū, equorū
 ac grandiusculorum murium. Captorū inimicorū
 corpora, ad crudelitatem suam ostendādā, & uin-
 dicandi desiderium, ad ignem quādoq; assant,
 & ubi plurimi comesturi cōuenere, dentibus(lu-
 porum ad instar) dilaniant, atq; absument. eorum
 sanguinem et ad hoc prius collectum cratheris
 infusum epotant. Lac iumentinum alias ipsis po-
 tus est. Vinū apud eos nō nascitur, aduectū, sicut
 cæteri hoīes, auidissime bibunt. alter alterius pe-
 dūculos comedūt de capite uel aliū de extrahētes
 & dicunt sic, inimicis nr̄is faciā, Scelus magnum

Usurari Tax-
 tari.

Crudelitas Tar-
 tarorū insignis.

habetur si cibi aliquid aut potus perire pmittit. Ideoq; ossa, nisi medulla prius excepta sit, canibus nequaquam proiciunt. Nullum aial ex nimia tenacitate comedunt & absumunt integrum & sanum, sed qm̄ mutilatum fuerit. coeperitq; iam aut senectute, aut aliqua alia pncipie languescere. Multum frugales sunt & in paucis minimisq; cōtenti, bibunt mane unum uel duos scyphos lactis, & interdum toto die aliud nihil bibunt aut comedunt. Vestitu tam uiri q̄ mulieres ferè uno induuntur. uiri mitris caput obtegunt nō multum p̄fundis, obtusis antè, retro caudatis unius palmi longitudine, pari latitudine, q̄ ut capiti adhæreant, & ne à uento qd̄ deturbentur, iuxta aures infra fascias habent, qbus sub mento cōnectantur, Fœminæ coniugatae canistro quod à rotundo teguntur unius pedis & semis lōgitudine, in summitate istar dolii plano, diuersi coloris serico, aut pictis pauonum plumis circumornato, gemis ad hæc & plurimo auro, cætero corpore, ut quæq; diues est, ita uestiuntur, potentiores purpura & serico, quæ admodum earum uiri. Tunicas, portant miro modo formatas, fissura earum in sinistro latere, à quo induunt & exuuntur. nodulos quatuor aut qnq; habet, qbus clauditur: uestimēta q̄ in æstate gerunt, nigra sunt cōmuniter oīa, quæ in hyeme pluuiosisq; t̄pibus alba, infra genua nō descendunt, pelliceis uestibus, qbus maxime utuntur pilos non occultant & carni applicat: ut nos, sed corium, pilos propter decorem uidendos præbent. Virgines à non coniugatis ac illæ à uiris discerni facile nequeunt, q̄ indiscreto ferè oēs à uiris & habitu & gestu sint. Femoralibus æque omnes utuntur. Bollum inuituri, brachia, quæ

Vestitus Tartarorum.

Vnus p̄nè uirorum et mulierum habitus.

Bellica tartarorum arma.

nuda habent, quidam ferreis laminis circumdat, corrigiis quibusdam concatenatis, quidam multiplicato corio, quo etiam caput obmuniunt. Scitis uti nesciunt, pauci quoque lanceis & longioribus gladiis. Enses habent, brachiali longitudine ab una parte fastigiatos, quibus pugnantes à latere percutiunt. Equites sunt, agiles sagittandi que scientissimi. Is omnium fortissimus censetur, qui & Imperii obseruantissimus est: sine stipendio militant, gens in praeliis & rebus gerendis solers, & ad omnia momenta rerum imperumque obeundum præsto. Duces & principes bellum non intrant, sed procul stantes, suos adclamant, hortanturque, & quod factum opus sit diligenter prospiciunt: liberos, uxores, & aliquando hominum imagines equis impostas exercitui addunt, ut maior ac hosti terribilior magis appareat. Nec fuga turpis, si conducibilis sit, aut necessaria. Sagittaturi dextrum brachium ab armatura exuunt, & tãta uel postmodum sagittas excutiunt, ut nullum armorum genus sit illis non penetrabile. Turmam pugnam capeffunt, turmam fugiunt uulnifico sagittarum iactu sequentem à tergo hostem conficientes. In de pugnatum paucitate conspicati, subito in pugnam redeunt, homines equosque sagittantes uulnerat, ac tum maxime uincunt quum uicti creduntur. Quum regionem aliquam inuadere ueniunt, diuiso exercitu, ab omni parte inuadunt, ut eis occurrere non possit ac nemo incolarum effugere, ita uictoria semper in manibus habent. Illa superbissime utuntur capto nulli parcetes, non pueris, non mulieribus, non senibus, oes promiscue occidunt præter artifices. quos ad opera sua reseruât: occidendos per ceteriones diuidunt, seruo cuique ad

Stratagema tartarorum.

interficiēdos decem plures uel pauciores, prout numerus fert, assignantes, quibus omnibus, bipenni, ut sues mactatis, cæteris in terrōe hoc agunt: quæq; millesimum accipiunt, & capite subuerso, pedibus ad stipitē in medio cæсорum erectum ita suspendunt, ut suos adhuc admonere & audire uideatur: pleriq; ad iacentium corpora ipsa, pcedentes è recentibus uulneribus emanantem sanguinem ore excipiunt & ingurgitat. Nemini *Cruelitas Tartarorum ferina* quantumcumq; etiam se obligauerint seruāt fidē quin in deditos eo modo, & multo grauius sæuiant Iuenculas mulieres in quā quisq; incidit & quācumq; uult stuprari licet: abducuntur quæ liberalioris formæ sunt, atq; in extrema omnium rerum penuria seruire perpetuo coguntur. Incōtinētissimi enim omnium hominum Tartari sunt nā licet uxores ducant quotquot uolunt & sustētare possunt, nullusq; (excepta solummodo matre, filia, & sorore) ipsis aut consanguinitatis aut affinitatis gradus ad matrimonium cōtrahēdū obster, Sodomitici tamen ultra modum sunt: se nō minus, q̄ Sarraceni in differēter & impune cū masculis pecudibusq; cōmiscēte: Mulierē quā sibi cōiungunt pro uxore nō habēt, nec dotem accipiunt, donec pepererit: unde sterilē repudiare possunt, & aliam superducere. Hoc mirum est, quod licet mulieres multæ uirum unum habeāt, propter illum inter se non facile rixentur, cum tñ una aliis præferri soleat, atq; iam cū illa mox cum alia dormire: unaquæq; autem suam stationē habet, una quæq; suam familiam: castissime uiuunt nam in adulterio deprehensi tam uir quam mulier lege ipsa occiduntur. A re bellica ferietur uiri pecora in pascua ducunt, & custodiūt, uenanēq;

Sodomitici Tartari et Sarraceni.

In adulterio deprehensi occiduntur.

& se luctando exercent, aliud nihil agunt, mulie-
ribus omnia cōmittunt: his curæ est & quæ sunt
uictui & quæ amictui necessaria pcurare. Gens
ipsa multas superstitiones obseruat, cultellum in
ignem mittere, uel eo saltē attingere: carnes item
ex olla cultello extrahere magnum nephas est:
nihil etiā iuxta ignem securi secant, ne quocūq;
modo lædant, quæ alias religiose uenerantur, & à
quo oia purificari debere persuasum hñt. Flagel-
lo quo equus impellitur, calcaribus enim nō utū-
tur, corpus aut brachia quietis gratia suprapone-
re, aut flagello sagittas tangere maxime deuitāt.
Iuuenes aues non solum non occidunt, sed nec
capiunt quidem: Freno equum nō uerbetāt. Os
osse alio non frangunt. Cibum ac potum, præfer-
tim lac nemo p̄fundit. In stationibus nemo min-
git: quod si obstinate aliquis faceret, absq; mise-
ricordia occideretur. Si autem necessitas cogat,
ut sæpius fit, tentorium in quo factum est, & oia
quæ in eo continētur purgari debent, tali modos
duos ignes, tres passus ab inuicē distantes faciūt,
intra quos hastas duas infigunt, iuxta quemq;
ignem unam statuunt. Deinde cordula ab una
ad aliam ducta, ac buccaranno intecta per me-
dium illarum, ceu per ianuam, quæcūq; purifi-
canda sunt traducunt mulieres duæ, quaruz hoc
interest, in alia parte stant, hinc atq; hinc una,
aquam inspergentes, ac carmina quædam sub-
murmurantes. In conspectum regis nullus adue-
na, cuiuscūq; dignitatis existat, & quantacūque
agere habeat admittitur, nisi purgatus prius. Qui
limen tentorii in quo Imperator aut ducum ali-
quis moratur pedibus calcat, in ipso uestigio in-
terficitur. Præter eā si aliq; morsum fecerit, quō
deglutire

Purgandi per
ignes ratio.

Limen regii tē-
torii calcans in-
terficitur.

deglutire nō possit, cogereturq; eundem euome
 re, accurrunt illico omnes, & foramen sub statioē
 faciunt, per quod extractum crudeliter necant.
 Multa alia sunt, quæ pro inexpiabilibus peccatis
 habent. aut hominē occidere, aliorum terram in-
 uadere, res & bona alicrum contra ius fasq; diri-
 dere, dei præcepta negligere, pro paruo aut nihi-
 lo ducunt In mundo quodam alio, quem tamē
 describere non possunt, se post hanc uita æter-
 naliter uicturos credunt, & meritorum suorū cō-
 digna præmia percepturos. Quum quispiam in-
 firmari cœperit & mortiam uicinus esse, hastam
 unam cum nigro panno tabernaculo, in quo de-
 cumbit, præfigunt, ut ab ingressu prætereuntem
 auertat. Nemo enim hoc cōspecto inuocatus in-
 trare audeat. Postquā uero defunctus est, omnis il-
 lius familia conuenit, & funus extra tentoriū in
 locum aliquē antea delectum clam portant, & fo-
 uea lata profundaq; satis facta, tētoriolū in ea eri-
 gunt, mensam ferculis instruūt: atq; defuncti cor-
 pus prius præciosissimo habitu uestitum ad eam
 applicantes, una omnes terra obruunt. Sepelitur
 etiam cū eo inuentum unū, & equus phaleratus
 unus. Potentiores in uita seruum unum eligunt,
 atq; cauterio suo inustum secum tumulari faciūt,
 & hoc ideo, ut in alio mundo his utatur. De hinc
 amici alium equum accipiunt, & mactant, carnes
 comedunt, cutem fœno repletam, atq; resutam
 quatuor palis supra sepulchrum in defuncti si-
 gnum erigunt. Ossa in animæ expiationem mu-
 lieres comburunt. Cum cure potentiores aliud a-
 gunt, in tenuissima lora illam disciunt, atq; his
 extēsis per sepulchri circuitū terram demetiūt
 tantū, nanq; in alio orbe defunctū sortiri credūt

Aeternam uitā
 Tartari credūt.

Sepeliendi Tar-
 tarorum ritus.

Christiani nominis Tartari parentes necat.

Mos in regis creatione memorandus.

Regum potestas notatur.

quantum hic ab amicis illi hoc corio admensum fuerit. Tricesimo die luctum finiunt. Quidam Tartarorum Christiani nominis, sed pessimi, pariter iam senio confectos, ut citius moriatur, multa pinguedine diu obescant, & inde defunctos comburunt puluerem diligenter collectum, quasi preciosum aliquid obseruant, illo cibaria sua quotidie condientes. Qua autem pompa, qua festiuitate Tartari post regis obitum alium illi substituant, quoniam nescimus scribere, sed legere forte tædiosum, paucis absoluam. In locum in capis aptum, ad hocque consuetum, principes, duces, barones, & omnis populus totius regni conueniunt, tum eum cui regnum aut ex successione, aut electione debetur, in thronum aureum collocant, atque procedentes unanimes uoce & excelsa, omnes in hunc modum acclamant: Rogamus, uolumus etiam, & precipimus ut domineris nobis. Respondet ille: Si hoc à me uultis, necesse est, parati sitis quicquid precæpero facere, cum uocauero uenire, quocumque misero ire, quemcumque occidi iussero id intrepidus facessere, & totum regnum in manus nostras statuere atque committere. Vbi responderunt, sumus inquit rursus, ergo oris mei sermo, de cætero gladius meus erit: fit applausus a populo. Principes interea ipsum è regio solio exceptum supra filtrum in terra stratum humiliter sedere faciunt, ita alloquentes: Vide sursum & agnosce deum, ac respice filtrum in quo sedes deorsum, si bene administraueris, ad uotum habebis omnia. Si autem male, a deo rursus humiliaberis, spoliaberisque, ut ne exile hoc filtrum, in quo sedes, tibi relinquatur, quo dicto, charissimam uxorem adiungunt, & ambos cum filtro eleuantes, hunc

nunc omnium Tartarorum Imperatorem, illam Imperatricem salutant. Ad sunt tum mox ab omnibus gentibus, quibus imperare habet, dona. Ad sunt & quæcunq; Rex defunctus reliquit, de quibus nouus imperator, unumquenq; principū donat, cætera sibi seruari præcipit, & cū hoc comitia dissoluit. In eius manibus seu potestate omnia sunt: nemo potest, audeatq; dicere, hoc meum est uel illius est, Nemo commorari in aliqua terræ parte debet, quam in assignata. Imperator ipse ducibus assignat duces millenariis, millenarii centenariis, centenarii decanis, decani cæteris. Sigillum quo utitur ita inscribitur: Deus in coelo & Chuichuth Chā in terra: dei fortitudo, & omnium hominum Imperator. Quinq; maximos & robustissimos exercitus habet, quinq; duces, per quos omnes, qui obstant, expugnat: aliarum gentium legatis ipse non loquitur, nec etiā in conspectum admittit, nisi tam ipsi quā munera (sine quibus uenire præsertim non debent nec possunt) à mulieribus quibusdam ad hoc deputatis prius purgati fuerint, per medias personas respondet, quibus quando & quā diu loquitur (quantumcūq; magni sint) flexis genibus auscultare debent, & ita attendere, ut ne à uerbo quidem aberrant. Nemini enim licet imperatoris uerba mutare, Nemini latè ab illo sententiæ qualicunq; modo contraire. In publico is nunquā bibit, neq; ali quis Tartarorū princeps, nisi prius cantetur ei, aut citharizetur. Potentiores quum equitant, umbella quæ longiori hastæ imposita iuxta eos portatur, obumbrantur: quod & mulieribus eorum fieri dicunt. Et tales Tartarorum genti mores anno ab hinc ducentesimo erant, hi uiuendi ritus, Georgiani quos Tartari

Sigillum Imperatoris Tartaros,

Imperator Tartarorum per se non respondet.

Potentiores Tartar cū equitant obumbrantur

eodem ferè tempore deuicerunt cultores Christi erant, ritum Græcorum seruantes, Persis uicini, lōgo terrarum tractu à Palæstina ad Capios usq; montes eorum dominium extendebatur. Episcopatus decem & octo habebant, & catholici cum unum, id est, episcopum uniuersalem, qui loco patriarchæ erat, Antiocheno patriarchatu ab initio subiecti erant, bellicosi homines, rasurâ in capite faciebant, clerici rotundam, Laici quadratam. Mulieres eorum quædam equestris ordiniserant, & ad prælium doctæ. Georgiani ordinatis iam aciebus in pugnam ituri repletam optimo uino pugillarem cucurbitam epotare solebât & aduersarios postea animosius adire Clerici usitæ & Symoniæ libere uacabant: cum Armeniis mutuo & perpetuo odio persistebât: Erât enim & Armenii Christiani nominis populus antequam Georgianis subactis, Tartari illos superauerunt: sed à fide rituq; orthodoxæ ecclesiæ in multis discordabant. Diem natalis domini ignorabant, nullas festiuitates, nullas uigilias, nec etiam quatuor tempora obseruabant. Sabbato Paschæ non ieiunabant, Christum eo die circiter uesperam resurrexisse asserentes. Omnibus sextis feriis infra pascharis & penthecostes festiuitates carnes manducabant. Multum ieiunabant, à septuagesima quidem incipientes ita strictè ut nec in quartis sextisq; feriis oleo, uino, aut piscibus uterentur: plus peccare existimantes, qui his diebus uinum biberet, quam eum, qui ueneris gratia lupanar subiret: die Lunæ penitus se ab omnibus cibis abstinebant, die Martis ac Iouis comedebant semel, die Mercurii & Veneris omnino nihil, Sabbato uero & dominico die esitabat car-

Raduntur in capite Georgiani.

Mulieres ad bellum edoctæ.

Armeniorum situs.

Ieiunia Armeniorum.

nes, & reficiebantur laute. Per totam septuagesimam, exceptis sabbatis & dominicis diebus missarum officia nemo celebrabat, nec etiam sextis feriis per totum annum: per hoc enim uiolari ieiunium uolebat. Porro duorum mensium infantes & quoslibet alios indifferenter communioni admitterebant aquam sacrificio non addebant, cum lepore, urso, corniculis, & huiusmodi, sicut Greci iudicabant. In calicibus uitreis & ligneis celebrabant, quidam sine paramentis & sacerdotalibus uestimentis omnino: quidam cum diaconi & subdiaconi insula tantum operati. Vxoræ & symoniæ tam clerici, quam laici, quemadmodum Georgiani, æque studebant omnes. Sacerdotes quoque diuinationibus & necromantiæ incumbebant, Porationibus magis quam laici uacabant. Vxoreres ducebant, sed post mortem alterius secunda coniugia utriusque prohibita erant, Adulteram uiro repudiare & aliam ducere licentiâ episcopi dabant. De igne purgatorio penitus nihil tenebant. Negabant etiâ obstinare in Christo duas naturas fuisse, In triginta articulis à recto Christianæ pietatis tramite eos aberrare Georgiani perdidere.

Sacerdotes Armenicorum uxoreres ducebant.

De turcia, Turcarumque moribus, legibus & institutis omnibus. CAP. XI.

Terra, quæ nunc Turcia est, maiorem Armeniam ab ortu habet, excurritque ad Cilicum usque; per lagus, septentrionem uersus Euxino terminatur, ab Aitono Turga dicitur, plures in ea puincia: Lycæonia, in qua Iconium caput gentis. Capadocia, in qua Cæsarea. Ilaurea, ubi Seleucia: Licia quæ nunc Briquia. Ionia, quæ Quiscum, ubi Ephesus, Paphlagonia, ubi Germanopolis. Lenechubi

Turciae fines.

Gentes Turcicā
incolentes.

Mahometi pa-
rentes.

Ex duabus legi-
bus. Mahome-
tus unam com-
mentus.

Sarraceni et
Turcæ quid de
Christo.

Trapezus. Hoc quicquid est terræ, quæ hodie Tur-
ciæ tener nomen, non una gens inhabitat, sed
Turcæ, Græci, Armeni, Sarraceni Iacobitani, Ne-
storiani, Iudæi, Christiani, Secundum leges & in-
stituta plerunq; uiuentes quas Mahometus pseu-
do propheta Sarracenis Arabiæ genti anno sa-
lutaris sexcentesimo aq; undetrigesimo sanxit: uir
dubium Arabs an Persa utrunq; enim traditur.
Patre malorum demonum cultore, matre Ismae-
lita, & ob id Hebraicę legis non ignara: distrahe-
re puerum illi, ambiguumq; effingere, dum hic,
dum illa suā uterq; legem ingerit: Igitur utroq;
puer imbutus cultu, neutrum adultus recepit,
quia homo callidus atq; uaser ingenio, inter
Christianæ pietatis uiros diutissime uersatus, re-
perniciosam humano generi ex duabus legibus
commentus. Hebræos aiebat impie facere, qui
Christum natum ex uirgine inficiarentur, quādo
id prophetæ, uiri præcipua sanctitate, diuinoq;
afflati spiritu, futurum cecinissent, expectandūq;
multo antea prædixissent, cōtra Christiano, stulte
credere Iesum dei amicissimum natumq; ex uir-
gine, opprobria & cruciatum à Iudæis perpeti uo-
luisse. Martinus Segonius Nouemontanus suo
hæc de Christi regis nostri sepulchro memorie
prodidit, Sarracenos & Turcas, ex antiqua Ma-
hometi prædicatione ridere Christianæ gentis
homines, qui id conditorium uenerabundi ob-
seruent. Christum prophetam, summum affirman-
tes, ex dei spiritu, omnis terrenæ labis expertem
uenturum iudicem gentium: inficiari tñ uerum
ipsius sepulchri adiri, quoniā gloriosum corpus
diuino conceptum flatu prorsus fuerit impassibi-
le. Hæc Segonius & alia in hanc sententiā, quæ à

Mahometicę gentis hominibus non magis impie quam stultę in nostros iactari soleant. His pseudo propheta quum suam gentę malis imbuisset, legę tulit, cui ne ab hominibus sanę mentis quadoq; iretur obuiam, abrogareturq; ut sordidę & pestilenti, capitalem inscripsit pœnam, sanxitq; in suo Alcorano, si quis de ea ausus esset disputare. Quę sanctione palam fecit nihil synceri in ea lege esse, quam uelut mysterium quoddã texerit, uetueritq; tractari, ut quale esset id quod ferebatur, populus haud scire posset. Sergii Monachi Nestorianę impietatis uiri consilio & opera in illa ferenda præcipue usus. Hęc ut popularior esset, ex omnium gentium sectis aliqd assumpsit. Christum imprimis laudandum censuit, uirum fuisse affirmas sanctus & omni uirtute præstantę, eundemq; supra humanitaris fastigium ponere, nũc uerbũ, nunc spiritum & dei animã prædicans uirginis utero natum: ipsam uirginem miris efferre laudibus, astipulari miraculis & Euangelicę historię quatenus à suo non discrepat Alcorano. Euangelia ab Apostolorum discipulis corrupta esse dicebat, oportuisse p Alcoranum suum emendari, & Christiani nominis multitudine per hęc blanditus à Sergio uoluit baptizari: inde i aliorũ studia cõciliãdã cum Sabellianis negare Trinitatę, cum Manichęis binarium in diuinis numerũ ponere, Negare æqualitatem patris & filii cum Eunomio, Spiritum sanctum creaturã dicere cum Macedonio, cum Nicolaitis multitudine uxorum pbare, & uetus testamētum, tametsi id q; diceret qbusdã in locis nõ carere uitiosprætexit his ambagibus incredibile illecebram, q̄ facile uita capiẽ, remisissis suę gęti ueneris & omnium uoluptatum

De lege Mahometi disputare capitale est.

Sergius monachus.

Lex Mahometi ex sectis multis mendicata.

Christianis per quę Mahometus blanditus.

Voluptatum in habentis. Serpit pestis hæc ppter eam in geres inu-
dulgentia. mera, vt iam quora pars hoium præ multitudine

Sarraceni vnde
appellati.

Rerum Sarace-
noꝝ incrementa

Turcæ qualis
gens et vnde
progressa.

illa à uero aberratum adhuc sit in officio. Ex hoc
facile attēdi potest quod Christo credat nō Euro-
patora Mahometo autē & illius maxima pars cū
tota ferē Asia & Africa. Sarraceni, q hæc pseu-
doprophetæ impietatē & delirium primi acce-
perunt, eam Arabiæ partē incolēbat, quæ Petrea
dicta est, vbi videlicet terra ipsa ab vno latere
Iudææ inferta est & reliquo Ægypto, à Sarraco-
loco Nabathæis propinquo: siue vt ipsi volunt à
Sara Abraæ vxore appellati vnde legitimos se
omnium mortalium solos diuinæ pmissionis suc-
cessores esse adhuc p̄suasus hñt. Agricultura q̄-
dam vacabāt & rei pecuarię maior autē pars mi-
litiæ & ob id ab Heraclio ad Persicum belius si-
pendio conducti, quum se ab illo post cōsequen-
tam victoriam fraudari cognouissent ira & igno-
minia accensi Sarraceni Mahometo duce & mo-
nitore in Syriam secedentes Damascus occupā-
bant, vbi copiis & com meatu aucti Ægyptum pe-
rebant, qua subacta Persidem, postea Antiochiā,
& hinc Hierosolymam: adeo potentia & fama in-
dies eorum res crescebant, adeo indies augmen-
tabantur, vt nihil amplius ipsis resistere posse ti-
meretur: quum Turcæ fera & crudelis Scythica
gens ex Caspiis montib. à finitimis pulsi iam per
Caucasas portas in minorem Asiam primo: pos-
tea in Armeniam, Mediam, ac Persidem, descen-
dentes, vi & armis omnia sibi subiugarent, Sarraceni
igitur his vt potē Imperii fines defensuri
obuiam processerant, sed quia ipsis impares erāt
in breui ad eā desperationē adducti sunt, vt Ma-
hometi fide ab his recepta, passi sint eos i Perside

secum regnare, vt nescias vtra gens maiorem fecerit iacturam, quæ tato regno cesserit, an quæ eam sibi pestem inculcari passa sit regnandi cupiditate: vnus itaq; fidei vinculum ita vtraque gentem copulauit, vt Sarraceni pro Turcis, & contra Turcæ pro Sarracenis in discreta appellatione aliquandiu vocati sint. Nunc vt video Turcarum nomen inualuit, altero abolito. Non vnum apud hos equitum genus in vsu sunt. Thimarcini, qui stipendiarii interpretantur, ad octoginta millia: hi vicos, villas castella, vt quisq; meritis est, Regis indulgentia possident stipendii loco, præstoq; sunt Sensacho, duci videlicet eius prouinciæ, cui attributi sunt: In duos hodie diuisi sunt exercitus, Asiaticum & Europeum, ductu inde maiorum ducum militaturi, quoq; hic Asiæ, ille Europe præsidet. Hos Bassas gentili lingua appellat. Sunt & Aconiziæ fatales dicti, hi sine stipendio militat, semperq; agmen præcedunt præbundi, quintâ prædæ partē debet manubiarum noie: sunt hi circiter quædraginta millia. Abiit tertius genus in Charippos, Spahiglanos, & Soluphtaros: præstantissimi horum Charippi equestris dignitatis illustres, & circa regē frequētes octingenti numero ex Scythia Persisq;: neq; alio genere hominum lecti in conspectu regis insigniter, quū opus est, dimicant. Spahi & Soluphtarari sunt, qui ab initio ad turpē vsu, pueri ad huc, apud regē fuere, mox adulti regis indulgentia vxorem ducunt, auctiq; dote coniugis & stipendio plurimum oratorū vtuntur officio, regis laetus dextra leuaq; stipates inter eundē. Ad præfaturas & ceteras dignitates ex hoc ferē ordine legitur, Mille sunt & trecē numero. Triplex ipe-

Turcæ et Sarraceni in vnum confluxi.

Militia Turcarum ex quibus constat.

Bassæ exercitus Turcarum duces.

Aconiziæ.

Charippi.

Spahi, & Soluphtarari.

Peditum.

**Turcarum tri-
plex ordo.**

**Regius exerci-
tus ducēta mil-
lia.**

**Turcarum in re
militari peri-
tia.**

ditibus ordo. Lanizari hi impuberes adhuc ex
toto Imperio leguntur à conquisitoribus aliquā
diu militari disciplina instruuntur, sub magistro
in publicis eymnasiis, mox militiae ascripti ami-
ciuntur breuiori ueste, & pileo albo, ac sursum uesti-
sus erecto: arma, scutum, ensis & arcus: hi castra
muniunt, urbes oppugnant, suntq; ad uiginti mil-
lia, & amplius. Secundi sunt ordinis Alappi, le-
uis armaturę pedites, ense, scuto & longiori hasta
instruuntur, rubro pileo à Lanizaris discreti: ho-
stium equos in prælio cōfodiunt: horū numerus
ad belli magnitudinem accōmodatur minimum
quadraginta millia, cum Rege proficiscunt: his
stipēdium cum bello finitur: ex hoc instituto, Re-
gius habet exercitus ad ducenta armatoriuꝝ mil-
lia. Cæterum peditum turba sine stipēdio uolun-
tariorum aut euocatorum, suntq; his Calones mi-
xti, Lixæ fabri lignarii, & qui pugnantib; necessa-
ria ministrant: sternunt uias, per loca ardua & ab-
rupta: pontes fluminibus aut stagnis imponunt,
aggeres in hostes erigunt, cæteraq; ad expugna-
tiones urbium utilia expediunt. Comitant castra
Numularii, Trapezitæ, insitores, atq; aliorum id
genus hominum ingens colluio, ne quid desit
eorum, q̄ humano usui conducunt. Sed nihil est
quod in ea gente magis mirari possis, q̄ celeritas
in agendo, in periculis constantia, obseruatio im-
perii: ad minima delicta capite plectuntur: pro-
funda & uorticosa tranant flumina, abruptos su-
perant montes, iussi per æqua & iniqua eunt præ-
cipites, non uitæ sed Imperii memores, perugi-
lii, inedięq; tolerantissimi, nulla ibi seditio, nul-
lus tumultus: fremitu nō clamore utuntur in præ-
lio, in castris noctu ram pertinax silētium, ut pa-

tiantur captiuos dilabi, ne tumultus excitetur aliquis. Hi ex omni mortalium numero hodie legitime militant, ut nemini mirum uideri possit, quod sit quod res eorum tamen ad hunc diem creuere, quantum ducentesimo ab hinc anno nullius alterius gentis, possitque uerè dici, esse id genus hominum inuictum, nisi aut lue aut peste aliqua teterrima, aut domestica discordia uincantur. uestitus quo milites utuntur honestissimus est, nihil indecentiæ, nihil inhonestatis omnino habens. In sellis ac frenis nulla curiositas aut superfluitas est. Armis indutus eorum nemo incedit, nisi quum pugna instet. Arma post eos in Saracenis deferuntur. Vexillis non utuntur, sed lanceis, ex quarum summitate quædam diuersi colorum fila dependunt, per quæ singuli ducum à suis inter nosci valeant. Tympano tamen & fistulis ad conuocandum & ad pugnam utuntur. Registrario, qui magnatum vnus est, defuncto bello presentari omnis exercitus debet, tum ut quæ & quorū bello amissi sint cognoscat, tum ut in illorum locum alii scribantur. Pro militibus in omnibus congregationibus & conuiuiis orant, sed multo magis pro communi patriæ causâ cæcis: felices beatosque eos appellantes, & non domi inter coniugum, filiorumque lamentationes obierunt, sed foris inter hostium fremitus hastarumque fragorem. Maiorum suorum uictorias describunt, de scriptas cantant & extollunt, multum enim militum ædificia, sub quibus habitare solent, de lignis & terra vulgo sunt, pauca de lapidibus, solæ magna domus, balnea & deorum templa ex his vulgo constructa: quamuis & plebeorum quædam locupletes adeo sunt ut exercitum armare expedi-

Soli Turcæ legitime militant.

Vexillis non utuntur Turcæ.

Tympano & fistulis etiã Turcæ utuntur.

Maiorum uictorias Turcæ decantant.

Humiliter Turcæ ædificant.

Christiani ha-
bentur à Turcis
à idolatraz.

Sigillis non ro-
borant literas
Turc.

Sedibus et scā-
nis Turcæ non
utuntur.

Mēsz Turcarū
& corio sunt.

reſq; integroz vnus poſſit: ſed quia frugales ſint,
& omnem ſumptum deuitent, humilitatem di-
ligant, voluntariam hanc paupertatem. & reruz
ſitum patienter ferunt. Ob hanc etiam cauſam
picturas abiiciunt imaginum ſculpturas ſic ab-
horrent, ſic deteſtantur, vt Chriſtianos, qui
eis tantum delectemur idolatras uocitent, & in
ueritate eſſe contendant. Sigillis in literis ſiue
regis aut cuiuſcunq; alterius fuerint nullis utun-
tur, nullis ſignis obmuniunt, fidem habent ſta-
tim vbi ſolummodo mittentis nomen audierint,
aut ſcribentis ſtylum inſpexerint. Campanarum
vſus apud eos nullus, nec etiam Chriſtianos in-
ter eos habitantes habere ac uti permittunt. Pro-
pecunia aut aliqua alia re non ludunt ludere re-
pertos ignominia multis & probris afficiunt &
proſequuntur. Ad ſedendum ſcammum, ſedile
aut aliud fulcimentum nemo cuiuſcunq; digni-
tatis conditionis ue exiſtat requirit, ſed decen-
tiſſima quadam & membrorum & veſtium com-
poſitione ſuper terram puerorum more recum-
bit. Menſa ſupra quam veſcuntur vt plurimum e-
corio bubulo parata eſt, aut ceruino non concin-
nato & adhuc hirsuto, rotunditatem habens qua-
ruor vel quinque palmarum latitudinis, circulos
multos per circuitum inſutos ferreos, quibus quique
corrigeæ inductæ ſunt inſtar burſæ clauditur ex-
panditur & portatur. Domum, eccleſiā, aut alium
locum in quo ſedendum eſt niſi diſcalceatus, ne-
mo intrat, quum inhoneſtum indecorumq; val-
de habeatur, vt calceatus quis ſedeat, quare cal-
ceamento quodam utuntur, quod facile & de-
poni poteſt & recipi. Locus in quo vel domi vel in
eccleſiis ſedeſ ſtratus tegetibus laneis eſt, aut ſcir-

peis: habentur quoque interdum propter locorum humiditatem, & immunditiam tabulara. Vestimentis vtuntur tam viri quam foeminae satis largis & longis in anteriori parte apertis, quo honestius curuati naturae opus perficere caelareque possint. Multum enim in egestione cauetur, ne meridiem versus, quo orantes se vertere solent faciem conuertant: Multum etiam ne ab homine quopiam conspecti turpitudinem suam ostendant. Curuati etiam quemadmodum apud nos mulieres micturiant: nam si stando quispiam mingeret pro stulto aut haeretico ab omnibus haberetur. A vino, quoniam peccati & omnis immunditiae seminarium fit, ex lege abstinent, vvas tamen comedunt, & multum potant. Abstinent se quoque à carne & sanguine suillo, necnon ab omni morticino, reliquis comestibilibus cunctis vescentes. Diem Veneris ab omni labore feriat tanto studio & religione colunt, quanta nos dominicam, aut quanta Iudaei sabbatum. In singulis ciuitatibus ecclesia vna principalis est, in qua eo die post meridiem conueniunt omnes, atque oratione solenniter peracta, praedicatio fit. Vnum deum confitentur, qui nullum sibi vel similem habeat, vel aequalem, cuius propheta fidelis Mahometus sit. Quinquies in die Sarraceni omnes orare tenentur, faciebatur ad meridiem versus, & hoc antequam faciant perfectissimam corporis munditiam habere, culum, vererrum, manus, brachia, os, aures, nares, oculos, capillos, ad vltimum pedes est decetissime lauare, praesertim post coitum & egestionem, nisi aegrotauerint, vel in itinere fuerint. Si vero aqua eis ad hoc desit, quod tamen contingere raro aut vix potest, quod in omnibus ciuitatibus con-

Vestimenta
Tur. fluxa.

Viri curuati
mingunt.

Vinum non bibunt
Tur.

Caro suilla
vitatur.

Dies Veneris
Turcis sacra.

Quinquies in
die orant.

Continua balnea.

Ieiunia Turcarum.

Pascha Turcarum.

Domus dei in Mecha.

Sarraceni ad se etiam suam cogunt neminem.

Sacerdotes Turc.

tinua balnea ad hoc habeantur, puluere mūdē & recentis terræ perficiunt : ante abluionē hunc, pollutus quacunq; pollutione loqui secum, aut se etiam uidere, quantum possibile est permittit neminem. In quolibet anno mensem integrum & hebdomadam strictissime ieiunant, interdiu nec comedentes, nec bibentes quicq; nec etiā se mulieribus commiscentes: post Solis autem occasum ad usq; sequentis diei exortum cibus, potibus, ac ueneriad placitum indulgent. In fine ieiunii & postea iterum sexagesimo die Pascha celebrant, in memoriam Arietis Abrahæ ostēsi in sacrificiū filii in loco: noctisq; cuiusdam in qua Alcoranus de cœlo datum existimant. Semel quotannis etiā ad domum dei, quæ in Mecha est, ire Sarraceni oēs debent, tum propter professionem suā recognitionis tum annuos honores Mahometo persoluen do, cuius sepulchrum ibi obseruatur. Religionē seu sectam suam abnegare Sarraceni neminem cogunt, nec istud alicubi psuadere conantur: quamuis Alcoranus præcipiat, ut aduersarios prophetasq; eorundem perdant, & oibis modis persequantur: unde fit in Turcia oīū sectarum gentes habitent, & quæq; , ut solet, suo deo sacra faciat. Sacerdotes præterea eorum à communi populo non multum differunt, nec à priuatis ædibus ecclesiæ. Alcoranus scire sufficit & quæ ad orationem cultumq; legis pertinet: meditationibus, literarumq; studiis minime uacant. Non enim ecclesiarum aut aiarum aliqua cura occupati sunt, sacramenta nulla habent, reliquarū sacrorumq; uasorum, & altarium nulla obseruatio, sed uxoribus, liberis ac cæteræ familiæ intenti, agriculturæ, mercaturæ, uenationi, & similib.

studiis, quibus uictus quæritur & uita sustentatur
 quæmodum laici cæteri; incumbunt: nihil
 est ipsis facere illicitum, nihil prohibitum à serui-
 tute, ab exactiõibus immunes sunt, honoris plu-
 rimum ab omnib. percipiunt, ut qui legis cære-
 monias sciatis præsideant, & alios doce-
 re possint, Gymnasia multa & magna habent, in
 quibus ciuiles leges à Regibus latæ pro regni
 administratione defensioneq; plurimi docentur,
 quorum dein quidam ecclesiasticis quidã secula-
 ribus officiis præficiuntur. Sũt etiã in ea secta mul-
 ti & uarij religiosi, quorũ quidã in memoribus
 & solitudinibus uitam uillatim ducentes homi-
 num cõmercia effugiunt, quidã in ciuitatibus ho-
 spitalitatẽ exercẽtes peregrinos pauperes ad ho-
 spitia saltem recipiunt: si non habeat quo refice-
 re possint, ex mendicitate enim & ipsi uiuunt: alij
 per ciuitates uagantes, in utribus quibusdam bo-
 nã atque semper recentem aquam portat, quam
 cuiq; petenti bibendam ultro offerunt, pro quo
 pietatis officio, si qd ipsis porrigitur accipiunt cu-
 piunt nihil, tantã religionis ostentationem in di-
 ctis & factis, in moribus & gestu præ se ferren-
 tes, ut non homines sed angeli credi possint, si-
 gnum quoddam quisq; gerit per quod cuius pro-
 fessionis sit internosci habet. Iustitiæ Sarraceni
 seu Turcæ exactores strenuissimi sunt, qui homi-
 nis sanguinẽ fuderit pari poena semper plecti-
 tur. In adulterio deprehensus cum adultera abs-
 que misericordia, absq; mora lapidatur. Est etiam
 fornicariis sua poena expressa, octingentos flagel-
 li ictus seu uerbera tolerare debet, qui præuen-
 tus fuerit. Fur prima & secunda uice deprehen-
 sus totidem ictibus flagellatur: tertia, manu trun-

Gymnasia Tur-
 cæ multa habent.

Religiosorum
 Turcarum fa-
 milia.

Iustitia.
 Sarracenorum.
 Adulterorum
 poena.
 Furum poena.

carur, quarta pede. Qui damnum alicui infert, precio æstimato satisfacere compellitur. In possessionibus repetundis ut petutum restibus comprobetur, lege sancitum utq; negator iuramento sese expurget. Testes nullos nisi ualde idoneas probatasq; personas, & quibus sine iuramento credi possit admittunt. Inquisitores per regionem multi etiam constituti sunt, qui orationum, ad quas renentur, negligentes indagatos talibus quidem adficiunt ignominias, tabulam unam cum plurius caudis uulpinis illorum collis appendunt, & hinc inde per totam ciuitatem trahentes non dimittunt donec se certa pecunia absoluant. Extra matrimonium nemini, qui ad prouectam ætatem iam peruenierit, vitam agere licet. Vxores autem ducere legitimas quatuor possunt, & demptis matribus & sororibus quacunque volunt: nulla sanguinis habita ratione: illegitimas uero quotquot placuerint, & enutrirı valeant. Filii tam ex his, quam ex illis suscepti hæredes in patris bonis æqualiter habentur. Hoc tamen seruat, quod duæ filiæ filio vno coæquantur. Coniuges duas aut plures non in una domo, nec etiã in vna ciuitate habent, ob iuges contentiones earum, atq; inquietudines, sed in singulis ciuitatibus singulas. Libertatem viri eas tertio repudiandi habent, tertio item recipiendi. Repudiatæ vero à quo uiro suscipiantur, si lubet permanere possunt. Hæ in vestitu honestissimæ sunt. In capite mittis utuntur uel is ipsis superpositis, ita, ut deceter hac in uolure, una ueli extremitas à dextra aut sinistra capitis parte dependeat, qua, si domum exire, uel in domo in uiroꝝ cõspectum prodire debeant, sine mora totam faciem præter oculos uela

Vxores turcæ
quatuor ducit.

Repudiũ apud
Turcas.

Mulierum Sar
racenorum
vestitus.

re possint. Nunq̄ audet foemina Sarraceni ubi uir
 forum congregatio est apparere. Forum adire,
 uenire aliquid aut emere omnino foeminitus illi
 citum. In ecclesia maiori locum à uiris longe re-
 motum habent & adeo oclusum ut nemo intro
 spicere possit, nec aliquo modo intrare. Quem ta-
 men non omnes sed magnarum solum uxores, &
 nunquam alias quam die ueneris ad unicam ora-
 tionis meridianæ horam, quæ apud eos, ut dictū
 est, solennis est intrare debent. Collocutio uiri &
 mulieris in publico adeo rara est, adeo præter
 consuetudinem, ut si inter eos per annum inte-
 grum morareris, semel uix uidere posses. Virum
 apud mulierē in aperto sedere, aut equitare cū
 aliqua pro monstro duceretur. Coniugati mu-
 tuo, aliis uidentibus, nunquam lasciuiūt, nunquā
 rixantur, quum nec uiri erga mulieres grauitatē
 unquam remittant, nec mulieres erga uiros re-
 uerentiam. Magni domini, qui apud suas pepe-
 ratos Eunuchos habent, qui tanta custodia illas
 obseruant, & tuentur, ut præter maritum impossi-
 bile ulli uiro sit eas alloqui posse, impossibile ip-
 sas posse præuaricari. Postremum Mahometo, le-
 gibusq; ipsius fidei tantum Sarraceni tribuunt,
 ut illas seruantibus æternam beatitudinem certis
 sine promittant: Paradisum uidelicet deliciarū
 horum dulcibus & amenissimis aquis quaq; uer-
 sum irriguum sub puro & temperato coelo con-
 stitutum, in quo quicquid uelint habituri sint: om-
 nium ferulorum genera ad saturitatem, serica
 atq; purpurea indumenta, adolescētulas ad nutū
 speciosas, cum aureis argenteisq; uasis, Angelos
 pincernarum more in aureis lac, in argenteis ui-

Eunuchi multe
 ribus deputati.

na rubea ubertim propinantes ministros. Cōtra
no n seruantibus infernum comminantur interi
rumq; sempiternum. Hoc etiā credunt, quod quā
tiscunq; quis criminibus obnoxius, si moriturus
tantum deo credat & Mahometo, saluus fiat.

De Christianis, eorumq; origine & ri
tibus. Cap. XII.

Causæ natiuita
tis Christi.

Maria uirgo
Christi mater.

Christi sequa
ces discipuli uo
cati.

Petrus ecclesiæ
Christi princeps

Christus Iesus dei patris omnipotentis uerus
& æternus filius, secunda in sancta, indiui
dua, æquali perpetua trinitate persona in
comprehensibili & à seculo abscondito consilio,
atq; mysterio anno ab hinc millesimo quingen
tesimo uigesimo, ut miseros & infelices homines
in primis parentibus Adam & Æua per inobe
dientiæ peccatum eheu lapsos, & ob id multis se
culis cœlesti patria exclusos erigeret, eosq; redu
ceret, ac detrusorum spirituum uetustioreni rui
nam, ad quam supplemendam præcipue creati rui
ramus, aliquando in cœlo refarciret, Sancti spiri
tus cooperatione in Iudæa à uirgine Maria, de
progenie Dauid, homo conceptus & natus est.
Tricesimo uitæ suæ anno usq; in tricesimum quar
tum: que ex Iudæorum inuidia cruci affixus pe
riit, Iudæam omnem percurrrens, Iudæos primum
dein de alias gentes ab antiqua Mosaica lege, ab
idolorum profana cultura ad nouam suam institu
tionem a dh ortatus est, Sequaces quorquot habe
re potuit discipulos appellauit. Ex quibus duo
decim selectioribus post mortem suam, cum (ut
prædixerat) iterum uiuus apparuisset, commisit,
ut apostolorum siue legarorum nomine, in orbē
uniuersum irent: & quæcunq; ab eo didicissent
uidissentq; creaturæ omni prædicarent. Symon
Petrus, cui ecclesiæ suæ regimen principatūq;
diu antea

diu antea post se suscipiendum tradiderat, quum
 post sancti spiritus perceptionem alii ad alias ter
 ræ oras, ut fortiti & iussi fuerant, ad prædicandū
 diuerfissent, primum Antiochiam uenit, ibiq; ec
 clesiæ cathedram primariam constituens, cum
 aliis apostolis, qui sæpius ad eum uenerant, con
 cilium celebrauit: in quo inter cætera Christia
 nos à Christo deinceps dici decretum, qui illius
 dogma orthodoxamq; pietatē amplexi tuerentur
 Romam deinde sede primaria trāsata, pro maxi
 mo ipse, & successores sui semper habuere nego
 tio, rudem & incultam adhuc Christi sui se
 ctam, eamq; professos, aliquo bono ordine & gu
 bernatione ex Mosaiica lege, quam Christus non
 soluere sed adimplere uenisset, ex politis Ro
 manorum, Græcorum, Aegyptiorum, aliarumq;
 gentium sacris & prophanis ritibus, legib; mori
 bus, ex saluberrima in primis Christi Iesu doctri
 na, & sancti spiritus inspiratione cultiores facere
 Rem aggressi, quemadmodum non solum apud
 Hebræos, sed alias etiam gentes, diuisos uiderint
 homines in sacros & profanos, & tam his quam
 illis pulcherrima ordinatione, suos gradus, suas
 dignitates, esse monarcham orbis uniuersi tunc
 Romanum imperatorem, esse consules, esse pa
 ruitos, qui & senatores, ad arbitrium quorum om
 nia ordinarentur, esse per terram reges multos,
 duces, comites, præfides, præfectos, suffectos, tri
 bunos militum, tribunos plebis, prætores, primi
 pylos, centuriones, decuriones, quaterniones,
 duumuiros, quæstores, ædiles, ianitores, scribas,
 lectores, & priuatos homines utriusque sexus
 multos. In deorum uero templis Regem sacrifi
 culum esse, archiflamines, protosflamines, flami

Antiochia pri
 ma ecclesie se
 des.

A Christo dicti
 Christiani.

Christiana reli
 gio à quibus
 sumpta.

Romana possi
 fla.

Hebreorum ci-
uilitas.
Græcorum ad-
ministratio.

Ro. ponri. papa
vocatus.

4. Patriarche
Primates.
Archiepiscopi,
cum cæteris or-
dinibus eccle-
siasticis.

nes, sacerdotes, pari ordine, apud Hebræos in sa-
cris summum pontificem esse, minores sacerdo-
tes, leuitas natiueos luminum extinctores, exorci-
stas, ianitor s siue ædituus, & catores. Apud Græ-
cos chiliarchos, hecatontarchos, penthacontar-
chos, decarchos, pentharchos. Esse præter eos
quoq; rã apud hos quam illos, diuersos & uirorũ
& mulierum religiosos conuentus multos Sadu-
cæos, Essæos, Pharisæos apud Hebræos: Salios,
diales, uestales apud Romanos. Consensere san-
ctissimi apostoli omnes, ut Petrus & qui ei in Ro-
mana sede succederent, in perpetuum Papa tan-
quã pater patrum, uniuersalis, apostolicus, sanctif-
simus, & summus pontifex diceretur Ecclesiæ ca-
tholicæ Romæ, tanquã monarcha Romanus Im-
perator orbi uniuerso, præsideret. Consules quo-
rum semper duo erant æquarent in ecclesia pa-
triarche quatuor, Constantinopolitanus, & Antio-
chenus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, sena-
tores Cardinales exprimerent. Reges qui tribus
ducibus, Primates tribus archiepiscopis imperã-
res designarent: archiepiscopi seu Metropolita-
ni ducibus compararentur, quod uelut illi pluri-
bus Comitibus, sic ipsi episcopis mandarent.
Episcopi Comitum similitudinem exprimerent
Coepiscopi siue episcoporum uicarii præsidēs,
præfectos præpositi. Tribunos militum archi-
presbyteri redderent. Tribunos plebis cancel-
larii, prætores archidiaconi. Centuriones de-
cani. Decuriones præbyteri parochi, aduoca-
tos sacerdotes alii. Aediles diaconi. Quaterniões
subdiaconi, Duumuiros exorcistæ, Quæstores ho-
stiarum, aulæ ianitores lectores, cantores, siue poë-
tas; Acoluthi scriptores aut cæroferarios presen-

tarent. Eos omnes cōmuni appellatione clericos à clericos, id est, sorte, qua ex populo primū in dei sortem eligebantur uocari uoluere. Septem tamē quos adhuc Romanus pontifex solemniter sacrificās secū ī altari habet, cæteris nominatiores esse Episcopos scilicet presbyteros, diaconos, subdiaconos, acoluthos, cantores, quibus singulis in ecclesia sua officia, habitū atq; dignitatem attribue re. Episcopis clericos alios ordinare, uirgines uelare & benedicere pontifices consecrare, manus imponere, confirmare, basilicas deo dedicare, deponēdos ab officio sacerdotes deponere & regradari, synodos celebrare, chrisma conficere, uestes & uasa sacrare & alia quæ etiā minoribus sacerdotibus cōmunia, ut cathecizare, baptizare, sacramentū altaris cōficere, aliis cōmunicare, à peccatis poenitentes absoluere, contumaces arctius irretire, euangelium annunciare. Caput in apice, quatuor digitorum latitudine, in rotundū more Nazareorū radere, & neq; comas neq; barbā nutrire, perpetuo castos esse, sacerdotibus omnibus præcipere. Victum his solum ex primitiis, decimis & oblationibus esse, secularibus curis negotiisq; omnino uacare, honeste uestiri, incedere, & conuersari: soli Deo & ecclesiæ deseruire, lectioni sacræ sedulo incumbere, ut omnia que Christianæ religiōis sunt, in quibus alios instituire obligantur, ipsi perfecte norint. Religiosi conuentus tam uirorum quā mulierū sunt. Benedictini prædicatores Frācisçani, Augustiniani, Bernardini, Antoniani, Ioannitæ, Cartusiani, Præmonstratenses, Carmelitæ, Cistercienses, innumeriq; alii quibus omnibus ex regula, quā sibi priuatim quicq; præscribere, certus habitus, certaq; uiuen

Quid Episcopis concessum.

Sacerdoti qualis vita & habitus.

Christianorū religio si conuentus.

Monachi solitarii. di ratio est. continentiam, paupertatem, atq; obedientiam perpetuam professi, ut plurimum, uitâ solitaria agunt, quare monachi, id est, solitarii appellâtur. Quidam abbates, quidam præpositos,

Quindecim sacra Episcoporum uestes. aut priores sibi præficiunt, Episcopus aut Romano tantummodo pontifici subsunt. Cucullo quâuis non unius coloris ferè utuntur omnes, & carnis abstinent. Episcopis sacrificaturis sacratas uestes ex Mosaica lege desumptas ob perfectio-

Nouem primatorum sacerdotum. nem eorum quindecim numero esse, Sandalia, amictû, albam, talarem, cingulum, stolam, manipulum, tunicâ hyacinthinam, dalmaticam, chirotecas, annulum, castulam, sudariolum, pallium, mitram, pedum, & iuxta altare, in quo sederet, cathedra. E quibus nouem quoq; minoribus sacer-

Romani pontificis uestes. dotibus communes esse uoluere, amictum, albam, talarem, cingulum, stolam, manipulum, castulam. Romano pontifici præter eas ex Constantini magni largitione, omnia Romani Imperatoris insignia permissa tunica coccinea, purpurea chlamys, sceptrum, diadema fastigiatum, quibus in magnis festiuitatibus in sacrario rite indutum rem diuinam facturum ad altare stiparum procedere, presbytero à dextro, diacono à sinistro la-

teribus: subdiacono cum libro clauso cæroferariisq; duobus, & uno cum thuribulo suffumigantibus præcedentibus, eo peruentum mitram deponere, atq; in imis gradibus peccatorum publicam confessionem cum comitibus dicere, ascenso post modum altari, codicem in cornu aræ sinistro iacentem aperiri, deo culari, & missæ sacrificiû suis caeremoniis perficere. Subdiaconum epistolam, Diaconum euangelium legere. Septies per singulos dies Deum laudare, orareq; præscriptis ora-

Septies per diem orare sacerdotes.

tionibus, tam maioribus quàm minoribus sacer-
 dotibus præcepere, circiter vesperum vesperas, Horc. 7. cano
 sub noctis crepusculo completorium, matutino nicæ.
 tempore matutinas, primam, tertiam, sextam, no-
 nam, prima, tertia, sexta, nona diei horis: & hoc,
 si fieri possit, in ecclesia ante altare humiliter orie Orationes quis
 tem versus. Oratio dominica, symbolumq; Apo- ordinauerit
 stolorum, quemadmodum adhuc hodie à vul-
 go ab initio tantum dicebantur. Beatus Hierony-
 mus Damasi papæ impulsu, psalmos per ferias di-
 gessit. & horis singulis proprios deputavit, No-
 cturnis die sacro nouem: non sacro, duodecim.
 Laudibus matutinis quinque, Vesperis quinque, cæ-
 teris omnibus tres. Euangelia, epistolas, aliâq; q̄
 ex veteri ac nouo instrumento adhuc leguntur,
 præter cantum, pro maiori parte ordinavit. Da-
 masus antiphonas, quas Ambrosius Mediolanē-
 sium Episcopus conscripsit, diuiso psallentium
 choro alternatim cantare instituit, & singulis
 versus Gloria patri &c. adiecit Lectiones & hym-
 nos, qui horis singulis præmittuntur, concilia
 Tolerantium & Agathonense approbauere. Ora-
 tiones, gradualia tractus alleluia, offertoria, com-
 munionem in missa, Antiphonas, versiculos, tro-
 pos, aliâq; quæ tam in nocturno quàm diurno
 officio cantantur, legunturq; ad decorem & lau-
 dem dei Gregorius, Gelasius, Ambrosius, & ple-
 riq; alii sancti patres non vno, verum diuersis
 temporibus ædiderunt. Missa (sic appellant sacri-
 ficium) à lectione primum, eo simplici apparatu
 tenoreq; quo adhuc sancto paschæ sabbato fit,
 celebrabatur. Cœlestinus Papa introitum addi-
 dit. Theoprophorus Gloria in excelsis, Hymnum
 & in terra Hylarius Pictauiensis composuit. Sy-

Alternatim can-
 nere.

Missæ officii
 apparatus.

machus cantari instituit. Salutationes, quæ per Dominus uobiscum septies in ea sunt, ex libro Ruth transumptæ, Clemens & Anacletus interposuere. Gelasius cætera ad offertorium vsq; ordine quo peraguntur ordinauit, præter sequentias, quas Nicolaus & symbolum quod Damasus ex Constantinopolitana synodo immiscuere. Prædicario, quæ ex suggesto dieb. festis à sacerdote aut diacono ad populum fit Neemiæ aut Esdræ exemplo inoleuit magis q̄ instituta est. Monebantur in hac ab initio quum omnes in missa præsentibus ex præcepto cõmunicarent, ad mutuam concordiam, qui odio inspectabantur, ut mundi non polluti uitiis, sacramentum altaris perciperet, ratione cuius publica peccatorum confessione adhuc hodie ea concludi solet. veteris ac nouæ legis instrumenta, decem dei præcepta, duodecim fidei articuli, septem ecclesiæ sacramenta, sanctorum uitæ & martyria, dies sacri, d. trinitatis, uirtutes & uitia: & quæcunq; alia, quæ Christiano homini cognita necessaria sunt, edocentur. Offertorium Gregorius apposuit, Leo præfationes. Maiorem & minorem canones Gelasius. Sanctus, beatus Sixtus, Pater noster ex Matthæi euangelio Gregorius. Martialis beati Petri discipulus benedictionem dare episcopos, pacem minores sacerdotes Innocentius instituit. Agnus dei Sergius adiunxit. Gregorius communionem. Conclusio nem per Ite missa, per benedicamus domino, & Deo gratias, Leo adinuenit.

Duodecim fidei articuli, quos quælibet nedum constantissime cõfiteri, uerumetiã credere beati Apostoli mandauere, tales recensentur. Primus unum Deum & trinum esse patrem omnipotentem, coeli

Sermo quare in missa fiat.

De quibus sermo fiat.

Offertorium.

Præfatio.
Canon uerque.

Oratio dñica.

Duodecim fidei articuli.

terræq; factorem. Secundus Iesum Christū filiū
 eius vnigenitum, dñm nostrum. Tertius eundē
 de spiritu sancto conceptum, ex Mariā virgine
 natum. Quartus sub Pōntio Pilato passum, cruci
 fixum mortuum, atq; sepultum. Quintus ad infer
 na descendisse, rursus à mortuis tertia die resur
 rexisse. Sextus ad cælos ascendisse, sedere ad dex
 teram dei patris omnipotentis. Septimus ven
 turum rursus cum gloria iudicatum viuos & mor
 tuos. Octauus spiritum sanctum esse. Nonus san
 ctam ecclesiam catholicam. Decimus sanctorum
 cōmunionē, remissionē peccatorum. Vndecimus
 carnis resurrectionem. Duodecimus æternā post
 obitum in alio urbe vitam. Decem præcepta, quæ
 Deus digito suo conscripta per Mosen Israelitico
 populo dederat, & nos obseruare voluere. Primū
 est, vnum Deum credere. Secundum, ipsius no
 men vanē non assumere. Tertium, sabbata sancti
 ficare. Quartum, parentes & natu maiores hono
 rare. Quintum, non occidere. Sextum nō mecha
 ri. Septimum, non furari. Octauum falsum non
 attestari. Nonum, rei alienæ nō inhiare. Decimū,
 alteri nuptam neq; concupiscere. Septem ecclesiæ
 sacramenta, quæ in posterioribus quinq; fidei ar
 ticulis includuntur, & credi à nobis sancti patres
 præcepere. Primum baptismus est. hoc ex cano
 nica sanctione, nisi maxima necessitas citius de
 poposcisset, olim non nisi in fide prius optime in
 structus approbatus catecumenis per examina vel
 inquisitiones septē, q̄ septē certis per quadragesi
 mæ ieiunū diebus fiebāt, sacris paschæ & p̄the
 costes sabbatis, qb⁹ cōsecrari i parochiis oib. so
 let dabat. Qm̄ vero præ cæteris ad æternā salutē
 id apprime necessarium est, ne q̄s eo orbatus ex

Decē Dei præ
 cepta.

Septem eccles
 iæ sacramenta
 baptismus pri
 mum.

Septies bap
 tiſmū
 nabantur.

vita hac abscedat: statueret, vt nato mox infante, parrini huic tanquam testes. aut fidei iussores, rogentur, à quibus ante ecclesie fores statutus, a sacerdote ad hoc accersito priusquam sacro fonte immergatur quæreretur, an Sathani pompisq; eius omnibus abrenunciauerit, an fidei Christianæ articulos omnes firmiter credat. Parrinis pro eo affirmantibus, sacerdos ter in faciem illi insufflans, exorcizat, catechizatq;. Septem postea cum eo per ordinem facit, benedictum sal ori illius primo immitit, Secundo oculos aures, nares terra suo spuro madefacta illinit, Tertio nomen, quo postea vocetur imponens, in pectore & dorso oleo sancto in crucis formam consignat. Quarto baptismo ter sanctæ trinitatis nomine, patris & filii & spiritus sancti, quo etiam alia sacramenta omnia exhibentur, immergit: aut in crucis formam ter perfundit. Quinto pollice sacro chrismate intincto frontem ipsius cruce notat. Sexto vestem eum candidam induit. Septimo candelam ardentem præbet. Iudei antea q̄ baptizantur, ex Agatonensi concilio menses noue catecumini in fide instruunt, diesq; quadraginta ieiunare debent, diuitiis se suis oïbus abdicare, seruos manumittere: filios si quos Mosaica lege circumciderint a se p̄cul repellere. Nemini ob id mirandum, si tam grauate gens illa baptismo ad moueat. Cōfirmatio, secundum sacramentum, ab Episcopo solum in ecclesia, ante altare adultis, & si fieri possit, ieiunis, tali quidem ritu largitur. Confirmandi cum singulis parrinis omnes ad sunt. Episcopus dicta super oēs vna oratione singulorum frōres humectato chrismate pollice, crucis forma in patris, & filii & spiritus sancti no-

Septem circa
baptizandos.

Tam grauate
tur Iudei bap-
tizantur.

Confirmatio se-
cundum sacra-
mentum.

mine consignat. alapaq; maxillæ sinistræ in suscepti sacramenti memoria. ne repetant, in cutic. Patrini, ne recens vnctio defluat, aut per incuriam abstergatur, mox præparata ad hoc fascia frontem obligant, quam non nisi septimo die depone re fas ducunt: tantum huic sacramento sancti patres concessere, vt nomen in baptisate impostum, si displiceat, in huius perceptione ab Episcopo in aliud mutari possit. Tertium sacramentum est sacer ordo: similiter ab episcopo solum in prima ecclesia in Decembri tantum, nunc constitutis sex anni temporibus. puta singulis quatuor ieiuniorum eam ob causam institutorum, sabbatis. Sabbato. quod sitientes dicitur, & sacrosancti paschæ sabbato confertur maribus solummodo, & quorum uitæ conditio, corporum habitudo, animorum qualitas, satis cognita perspectaq; sit. Septem, secundum quosdam nouem enumerantur, in quibus singulis characterem speciale suscipientis animæ imprimi, & eum hominem sacrum deinceps esse, credi sancti patres voluerunt: hi psaltes sunt, hostiarii, lectores, exorcistæ, acoliti, subdiaconi, diaconi, presbyteri, episcopi, vnum tamen sacramentum, non plura, ratione finalis officii, quod est dominicuz corpus consecrare, censetur. Singulis sua in ecclesia officia, insigniaq; ex Tolerano concilio constituta. Hostiariis sacras ædes tueri, aperire & recludere: clauis ob id eis in ordinatione datur. Lectoribus veteris testamenti sacrarumq; historiarum legendi facultas, codex tribuitur. Exorcistis obfessos malo dæmone hoies adiurare, in signum, quo illud retinetur, liber porrigit. Acolitis cædē labra, luminaria, vrceolos ad arā disponere, atq;

3. Sacramētum
sacer ordo.

7. clericorū
ordines.

Ordinibus officia
et insignia
data.

Portare. Candelabrum eis cum cæreo, urceoliq; uacui præstantur. Subdiaconis oblationes percipere, calicem, patinamq; attrectare, & ad sacrificium deferre. Vinum & aquam in vrceolis diaconis administrare, vacuus ea de re ipsis calix cû patina ab episcopo, vrceoli vino aquaq; pleni, & mappula ab archidiacono dantur. Diaconis Dei Verbum gentibus prædicare, & sacerdotis in sacris ecclesiæ actibus deseruire committitur, Euangelii liber tribuitur, & stola in modum iugi altero tantummodo eius humero iniecta. Presbyteris dominicum corpus consecrare, pro peccatoribus orare, atq; per iniunctam pœnitentiam deo rursus conciliare potestas. Calix cum vino, patina cum hostia, stola super vtrunq; humerum, & castula insignia. Quid episcopo datum supra auditum. Dominica hic tantum die, horam circiter, tertiam, infra missæ officium priusq; Euangelium legitur, ordinatur per manus & libri super caput positionem ab aliis episcopis, connumerato Metropolitano tribus, Episcopi in prima ecclesia ab aliis presbyteris parum aut nihil differebant, communi concilio ecclesiæ moderabantur, antequàm dissensiones vulgo audirentur, quibus vnusq; se, non à Christo, sed à quo baptizatus esset, hic Pauli, aliò se Apollinis, tertius Cephæ appellaret: p̄ vniformitate igit̄ cõseruãda & schismatibus vitandis, necessario decreuere sancti patres, vt communi appellatione oēs qui baptizarentur, Christiani deinceps à Christo dicerentur, vtq; singulis prouinciis, p̄ magnæ vel paruæ essent, vnus aut plures presbyteri probatores, episcopi nomine, præficerentur: qui non, vt antea, suo nutu, sed ecclesiæ Romæ

Episcopi consecratio.

Episcopi à presbyteris olim differebant.

Christiani à Christo.

nãe sacrorumq; cõciliorum statutis ordinationi-
 busq; subditum sibi & cleruz & populum guber-
 naret instituerentq;. Tunc primum piorum prin-
 cipum auxilio permissuq; regiones p totum Chri-
 stianum orbem in dioeceses, in conuentus seu ca-
 pitula, capitula in parochias diuisã: & pulcherri-
 ma illa ordinatio, qualis adhuc cernitur tam in
 clero quã in populo facta, vt populus vicanus
 dato iure suo parochio obediat, parochus deca-
 no, decanus episcopo, episcopus archiepiscopo,
 archiepiscopus primati siue patriarchã, primas
 sine patriarcha legato, legatus pape, papa concilio,
 concilium de soli. Corporis & sanguinis
 Christi saluiferum sacramentum sacerdos q; q;
 ritẽ secundum ecclesie clausas ordinatus, conse-
 craretq; intendens, obseruata verborum forma,
 conficere ex tritico pane verum corpus, ex vino
 verum sanguinem Iesu Christi potest, Ipsemet
 Christus dominus noster nocte, quã passionis
 suã diem proxime præcessit, cum discipulis
 celebrauit, & in memoriam suispius celebra-
 dum, manducandumq; perpetuo instituit, &
 consecrauit. Magna fide circa id necessarium,
 vt primo transmutari panem in corpus, vinum in
 sanguinem Christi credatur. Secundo id licet
 quotidie fiat, Christum tã non augmentari. Ter-
 tio mäducatum indies non minui. Quarto sacra-
 mento in plures partes diuiso, integrum Christũ
 in singulis et minimis particulis pmanere. Quin-
 to ab hoie malitioso manducatum non coinqui-
 nari. Sexto sumentibus malis mortem, bonis vitã
 æternã cõferre. Septimo mäducatũ nõ in mädu-
 cantẽ, vt alius cibus, sed mäducãtez in ipm cõuer-
 ti. Octauo manducatum illãsum in cõelum rapi.

Episcopi quõ
 prio introducti

Corpus et san-
 guis Christi q̄
 tum sacra.

Magna fide
 opus.

Nono tam in exigua & modica panis aut vini forma immensum incomprehensibilemque, deum & hominem Christum comprehendere. Decimo vnum atque idem Christi corpus vno momento multis in locis multis ab hominibus, & diuersa sub specie percipi. Undecimo mutata substantia panis in veram Christi carnem, vini in sanguinem verum, naturalia accidentia panis & vini permanere, non carnis aut sanguinis assumere. Duodecimo dignè manducantibus utilitates duodecim maximas, quæ in his versibus enumerantur, subministrare. Inflamat memorat, sustentat, roborat, auget Hostia, spem purgat, reficit, vitam dat, & vnit. Confirmat fidem minuit scilicetque, remittit. Vltimo tam viuus quam defunctis pro quibus à sacerdote speciat in sacrificio offertur miro modo saluificum & vtile esse. Eucharistiam communionem propterea dici, consecrabatur quod ab exordio Christianæ religionis, & adhuc, vt aiunt, apud schismaticos quosdam, tantæ magnitudinis vnus panis, qui à sacerdote in scutellam comminutus, omnibus qui sacrificio aderant, communicari satisque esse posset, ex præcepto nanque olim Christiani de eo quotidie communicabant: deinde dominicis tantum diebus. Sed cum nec his etiam dignè obseruaretur, præceptum in anno ter vel ad minus semel, sacro videlicet paschalis tempore, in omni que vitæ periculo per viatico, quo etiam noie appellatur, Christianus homo quilibet sanæ rationis diligentiori quam vnquam possit, & animæ & corporis sui ad hoc præparatione percipiat. Matrimonium, quod est maris & foeminae legitima coniunctio, iure naturali, diuino, gentium & civili inductum sacramentum quintum.

Eucharistia cō-
municio.

Quo tempore
sumendum.

Viaticum.

Matrimonium
Sacramentum
quintum.

Sancti patres in Christiana pietate unum, nō plu-
 ra simul publicum nō clandestinū, in ecclesia uel
 eius foribus solenniter fieri præcepere, ita scili-
 cet, ut sacerdos accer. teatur qui uirum primo, de
 inde foeminam inquirat, In matrimonium cōtra-
 hendum utrique ne consentiat: quibus cōsentie-
 tibus, quod maxime in eo necessarium est, ipse cō-
 prehensis amborum dextris eos in indiuiduæ
 sanctæq; Trinitatis & unitatis nomine patris & fi-
 lii & spiritus sancti coniungens iubet hortaturq;
 ut unanimi huius & mutui coniugii perpetuo me-
 mores, uiuentes se mutuo nunquam, derelin-
 quant mutuo diligant, mutuo deseruiant, hono-
 rent: procreationi, non libidini studeant: natos
 ex se pueros honeste & diligenter educant: an-
 nulo postea eos subarrat: & aqua benedicta asper-
 sos, porrecta stola in ecclesiam introducit, sup-
 plices ante altare, si prius benedicti non sint, be-
 nedicit. Mulier rubea uitta, & supra hanc candi-
 do uelamine obuelatur, sine quo deinceps in
 publicum prodire, aut uiris assidere haud licitū
 Duodecim esse, quibus matrimonium contrahē-
 dum impediri, contractus dirimi rursus uoluere.
 Personæ utpote errorem, conditionem interposi-
 tam, cognationē, crimen apertum, sectæ disparita-
 tem uiolentiam, sacrum ordinem, ligamen, quo
 alii alter obstringitur, publicā honestatem, affini-
 tatem, coeundi impotentiam, Sextum ecclesiæ sa-
 cramentum Pœnitentia est à Christo pro altera
 naufragii rabula datum, Christianus homo q̄li-
 bet indubie credere debet in quatuor cōsistere.
 Peccatorū uidelicet pœnitudine, canonica con-
 fessione, absolutione, satisfactioneq;. Primo, non
 leui, sed grauissima pœnitudine in animæ pene

Matrimonii iu-
 ra.

Duodecim ma-
 trimonio obsta-
 tia.

Sextum sacra-
 mentum pœni-
 tentia.

Pœnitentia

Conf. sio.

tribus super perditā, iterūq; amissa illa per peccatū puritate & innocentia, quam uel baptismo, uel superioris poenitentiae beneficio cōsequutus fuit doleat, & dolore siue poenitudine ea se recōciliādum rursus deo speret, omnia quibus sese innocentia amisisse indignationēq; dei in se conuictasse cognoscit, sacerdoti prudēti, ore proprio humiliter uere loco dei confiteatur, firmiterq; credat, à Christo illi ceu suo in terris uicario potestatem cōcessam esse, ut se à peccatis confis omnib. absoluerē possit, Postremum pro satisfactioe, & culparum remedio non grauare, uerum alacriter obeat, quicquid facere iussus fuerit: indubitata fide credat absolutum esse se, quā

Satisfactio Absolutio.

Vltimum sacramentū, unctio extrema.

mo à sacerdote absolutio debita uerborū forma pronunciata fuerit. Vltimum sacramentum Extrema unctio creditur, per oleum, quod ad hunc usum ab episcopo in singulis diocesisibus, aāno ritu, quinta feria, quae paschae festum proxime praecedit, quemadmodum christina consecratur à sacerdote ex Iacobi apostoli praecocepto & Felicis Papae in sede beati Petri quarti institutione moriuris tantummodo adultis, atq; eā postētibis praestatur. Praescripta uerborū forma & crebra sanctorum inuocatione, ea corporis mēbra inunguntur, quibus quinque sensus, uisus, auditus, gustus, olfactus, tactus maxime uigere & homodeliquisse existimatur, utpotē os, oculi, aures, nares, manus, & pedes, qua concedi, si digne percipiatur, nedum leuium delictorum omnimodam remissionem, uerum quoq; aut mox pristinam sanitatem, aut obitum maturiorem leuioremq; sancti patres credi uoluere. Festi dies quos primum ab ecclesia obseruari praecoepere, initium à

Quae corporis membra inunguntur.

Extremae unctiois effectus.

Qui dies

Christi domini nostri aduentu, quē in Decembri
 apostolus Petrus per hebdomadas integras tres,
 & dimidiam ieiunio & oratione ante natiuitatē
 eiusdem, quæ ultimis Decembris diebus cōtinuis
 octo ingenti gaudio & solennitate celebratur om-
 nes aspicantur. Annum in hebdomadas quin-
 quaginta. duas: hebdomadas in menses duode-
 cim, menses ut plurimum in dies triginta diuise
 re. Prima Ianuarii die, ut secundum Mosaicam
 legem Christus præputio circumciscus sit, eccle-
 sia recolit. Tertia postea ut à magis tribus tri-
 bus muneribus adoratus, atque à Icanē in Tor-
 danis flumine baptizatus, nouę legis primodia
 iecit. Secunda Februarii die ut immaculata mater
 eius patrio ritu obediens templo ipsum intulerit,
 & sese purgari permiserit: in cuius rei memo-
 riam solennis ab ecclesia eo die processio pera-
 gitur, candelæq; cereæ benedicuntur. Vicesi-
 ma quinta Martii, ut nasciturus Christus uirgini
 Mariæ per angelum annunciatu, sancti spiri-
 tus obumbratione in utero conceptus sit: quo
 tempore, quadraginta etiam dies, quos nobiscū
 in terris agens ieiunauit: & nos ieiunare passio-
 nemq; ipsius & mortem, quam ut nos à diaboli
 iugo liberaret sponte sua sustinuit, recolere uo-
 luere: ultima illius ieiunii die, quæ frequenter
 in Aprilem cadit maximo, omnium festo, ut supe-
 rata morte ad inferna descendit, diabolo expu-
 gnato rediit suis iterū uiuus, & gloriosus multū
 apparuit, celebrare. In Maio ut spectatibus disci-
 pulis iuersis propria uirtute in cœlos ascendit
 Quo tēpore beati Mamerti episcopi Viēnensis in
 stitutiōe p̄ uniuersum Christianū orbē pegrina-
 tiōes seu letanię de ecclesia una ad aliā minores

Christianis sa-
cra.Aduentus do-
mini.Temporis di-
uisio.Circuncisio
Christi.Epiphania do-
miniPurificatio Ma-
rie.Annuntiatio
domini.Ieiunium do-
mini.Passio domini
Resurrectio do-
mini.Ascensio ad
cœlos.Letantiz mi-
nores.

Trinitatis festū

Corporis Christi.

.Apostolorum
diuisionis.

Assumpt.
Mariæ.

Natiuitatis Ma
riæ.

Præsentationis
in templum.

Conceptionis
Mariæ. Visitas
tionis.

fiunt. In Iunio & Maio quādoq; ut promissus spi
ritus sanctus discipulis Christi singulis in ignitarū
linguarū formis deorsum datus apparuit, ac om
nium nationū linguas & loqui & intelligere de
dit. Octaua die sequenti festū sanctæ Trinitati ce
lebre. Deinde quinta ex Urbani sexti institutio
ne, ut in ultima coena Christus in perennē sui me
moriā saluberrimum corporis & sanguinis sui Sa
cramentum sub panis & uini speciebus perpetuo
uisendū, uescendūq; suis post se relinquens in
stituit, frequenti celebritate recolitur. Decima
quinta Iulii, ut beati apostoli uelut iussi fuerant,
duodecimo anno post domini sui in cœlos ascen
sionem, ad prædicandum gentibus in orbem uni
uersum abierunt nouo festo memoratur. Obitus
genetricis Christi decimaquinta Augusti. Natiui
tas octaua Septembris, ut templo præsentata à tri
matu ibi ad nubiles usq; annis deo iugiter seuiē
do permanferit, uicesima prima Nouembris per
agitur. Octaua Decembris immaculata illius ex
diu sterilib; parentibus conceptio ueneratur. Se
cunda Iulii die ut montana transcendens Eliza
beth cognatam iniussit. Constituti etiam duo
decim apostolis, quibusdam martyribus, non
nullis confessoribus, & uirginibus, sacri dies, Vi
cesimaquarta siquidem Februarii Matthiæ, Mar
co euangelistæ uicesima quinta Aprilis, quo die
Letanias maiores Gregorius fieri ordinauit,
Philippo & Iacobo maiori prima Maii, Petro
& Paulo uicesimanona Iunii, & eiusdem men
sis dies uicesimaquarta Natalis Ioannis baptistæ
sacra est, Vicesimaquinta Iulii Iacobo minori,
Bartholomæo uicesimaquarta Augusti, Matthæo
uicesima prima Septembris, Vicesima octaua
Octobris

Octobris Simoni & Iudæ, Vltima Nouembris
 Andrea: Vicesima prima Decembris Thomæ: &
 eiusdem mensis uicesima septima euangelistæ: Io
 anni, protomartyri Stephano præcedens dies
 dicata, Innocentibus pueris subsequens, Laurē
 tio decima Augusti, Georgio uicesimatertia Apri
 lis. Martino & Nicolao solis ex omnibus con
 fessoribus festa, huic sexta Decembris, illi un
 decima Nouembris tributa. Catharinæ uirgini
 uicesima quinta Nouembris, Mariæ Magdale
 næ uicesima secunda Iulii. Esse etiam sub unius
 Michaelis nomine omnibus beatis angelis diē
 uicesimum nonum Septembris sacrum. Et in
 commune omnibus sanctis & electis dei pri
 mum Nouembris uoluere. Septimam præte
 rea quaq; diem quemadmodum Iudæis sab
 bati operatione prorsus Christianis quietam esse
 Solum diuinis laudibus, diuinis sacrificiis in ec
 clesia operari. Euangelium & fidei præcepta à sa
 cerdotibus prædicantibus ad discere: ac quibus
 cunq; modis coelestis in nos numinis iram die
 bus sex intermediis prouocasse timemus, hac die
 totum deprecari expiareq; Olim quæque quin
 ta dies pari celebritate obseruabatur: sed ne
 idolatris gentibus quæ Ioui hac die feriabant
 nonnihil cōdonaretur, abrogata, rursus fiebat tã
 dominicis diebus quam quintis feriis ante missę
 inceptionem per ecclesiarū circuitum à clero &
 populo solennis processio, atq; aquæ benedictæ
 per sacerdotem asperio, Agapitus instituit, hęc i
 memoriam Christi ascensionis, in illa gloriosæ re
 surrectionis, quæ de dominica in dominicam, ue
 lut de octaua in octauā ppetuo festo celebratur.

*Dñica dies
 christianis ut
 Iudæis sabbat
 tum sacra.*

*Quinta quæq;
 dies olim sacra
 ut hodie domi
 nica.*

*Processio qua
 re fiat domini
 co die.*

Per noctes, quæ præcipuos solennes dies præcedunt, totas olim ex præcepto clerus & populus omnis in ecclesia diuinis laudibus inuigilabant: sed ob plura, enormia scandala & crimina, quæ tenebris occultantibus à malitiosis interim pertrabantur, mos iste sublatus, pro eo ieiunia die præcedenti instituta, adhuc uigiliarum nomen

Quinque per
annum ecclesia
recolit.
Christi passio-
nem.

Christi resurrex-
tionem.

Christi in mudo
conuersatio-
nem,

retinent. Quinque per annum ecclesiã recollere statuerunt, à dñica quæ septuagesima à septuaginta diebus, quos includit, ad octauã paschæ Christi dñi ieiunium, passionem, mortem, sepulturã, præterq; hoc primorum parentum miserabilem lapsum, maximosq; humani generis errores, illos, quibus à ueri nominis cognitione cultuq; abducti, ad idolorũ & malorum dæmonũ profanã obseruationem declinauit. Duram item & intolerabilem illam seruitutem, quam sub Aegyptio Pharaone Israeliticus populus seruiebat: quare in canonicis horis Geneseos & Exodi libri leguntur, & tristitiam tam in gestu quam cultu omnem, ecclesiã ostentat. Ab octauo paschatis die ad octauã penthecostes. Christi resurrectionem, ascensionem, & sancti spiritus transmissionem: cunq; hoc humani generis deo patri per filium reconciliationis redemptionemq; ac in qua præfigurata fuit, filiorũ Israel in terram promissionis restitutionem: noui ob id instrumenti libri leguntur, & iucunda lætãq; omnia repetuntur. Ab octauo deinde penthecostes ad Christi aduentum usq; per hebdomadas plus uiginti miracula & conuersationem illius cum mudo celebrari uoluerunt, præterq; hoc longam illam peregrinationem, quam à restituta salute ad extremũ seculi diem de generatione in generationem longa serie humanũ genus facit, un-

de ob diuersam fortunã, qua uelut in estuoso pe-
 lago nauis fluctantur, ecclesia neq; satis exultat,
 neque tristatur, uerum ut caute ambulet, uictori-
 amq; ex ingruentibus procellis reportet, uariis
 ueteris & noui instrumenti libri præleguntur. A
 domini in super aduentu ad ipsius natiuitatem tẽ-
 poris meminisse, quod à moise ad Messie exortũ
 perdurauit, quo certificatum de sua salute huma-
 num genus ex lege & prophetis illius aduentũ
 futurumq; regnum ardentissimis desyderiis ex-
 pectant: prophetias igitur legi & ieiunium ob-
 seruari statuere: ut ecclesia ex his & edocta mes-
 sius & habitata domini sui Christi natalem, qui
 in quarta hebdomada semper celebratur, digne
 exceptum læta salutis suæ primordia, ueluti con-
 tinuo festo ad septuagesimam usq; digne & me-
 rito pertractaret. Oratoria siue templa, quæ ec-
 clesias appellauere, non nisi Episcopi diocesani
 permisso ædificari uoluere, & cõportata ad stru-
 cturam materia, fundõq; solidiori reperto, eun-
 dem ad hoc accitum lapidem primarium an-
 gularẽ in fundamentis benedicere, signo cru-
 cis signare, & orientem solem uersus dirigere: tũ
 primitiũ fabricis cæmentariis superædificare fas
 esse, Aedem in humani corporis seu crucis for-
 mam, Chorum, in quo summum altare, & psal-
 lentium clericorum chorus, à quo appellatur,
 esset, caput præsentare orienti obiectum, rotun-
 dum posteriori ædificio breuiorem, sed propter
 oculos, qui in capite sunt, magis luminosum, can-
 cellis à reliquo corpore, ueluti collo, distingui.
 Turrim huic unã, aut duas (forsitan aptius) au-
 riũ loco annexi. Campanas in his suspēdi, ad po-
 pulũ ad diurna nocturnaq; officia conuocandũ.

Christi expecta-
 tio.

Christi natale.

Christianorum
 templa.

Dispositio tem-
 plorum.

Posterius ædificium. Posterius ædificiū, ita quoque uersum constitui, ut apte brachia ad dexteram leuamq; reliquum corpus cum pedibus porrectum in longum latumq; significet. Conclauē concameratam, ut plurimum sub turrium una esse: ianuam in chorum habens, in quosacrorum uasa, consecraræ uestes, aliaq; ecclesiæ utensilia reponantur. Sacrarium illud dici. Columnas duplici ordine locari, in quarum epistylis testudinem aut testudum quiescere, basibus inferius altaria applicari, altaria pallis duabus ritè instrata, Christi cruce, aut sanctorum reliquias conseruante arcula, Candelabris duobus hinc atque hinc dispositis, & libro semper exornata esse. Parietes intus & extra incrustari, uariaq; pictura insigniri. In singulis parochiis singulos excauatos & bene munitos lapides haberi, in quibus consecrata baptismatis unda pro baptizandis conseruaretur. Ad dexteram summi altaris parieti aut applicari aut incidi riscum, in quo dominici corporis sacramentum ac oleum sacrum pro ægro tis, Chrisma pro baptizandis omni tempore sub clausura haberi uolueret, Suggestum in ecclesiæ ad hæc medio esse: ex quo festis diebus populus à sacerdote suo, quæ sciri opus sit edoceretur. Clero soli chorum in ecclesia locum esse, prophanæ multitudini posteriorem partem: diuisim tamen: uiris dextrum latus mulieribus sinistrum: honesto utrosq; & gestu & cultu esse: quicquid contra bonos mores, contra Christianam religionem esset magna diligentia deuitare. Comas in prima ecclesia tam uiros quam mulieres nutrire, & corpus nudum ostentare mos fuit. Nihilq; aut parū in corporis cultu differre, Mulieres capita obnū

**Sacrarium.
Columnæ.**

**Altaria et eorum
adornatio.
Baptisterium.**

Sacrum riscū.

Suggestum.

**Christianorum
honestas in ecclesia.**

bere, viros comas decurtare, & vtrosq; in habitu discretos esse beatus Petrus primuz ꝑcepit. Ad metiri porro sacris ædibus omnibus adiacentem agrum, in quo Christianorum hominum cadauera communiter sepelirentur, Coemiterium appellari, ab Episcopo consecrari, atq; omnibus quibus ecclesia privilegiis vti. Defunctis non vbique æqualiter exequiæ parantur. Aliqui enim contiuis diebus septem, aliqui nouem, quidam triginta, aut quadragintā, aut quinquaginta, nonnulli centum, reliqui toto anno nigris indumentis obuoluti magis quàm vestiti lugent, & iusta quoti die faciunt. Cadauer lotum prius sudarioq; aut cilicio indutū a suæ cōditionis viris, clerici a clericis, laici a laicis cum cantu Toletanuz cōcilii efferre decreuit, a sacerdote thure suffitus & benedicta aqua conspersum cum certis imprecationibus sepulchro imponi resupinū pedibus ad orientem, capite ad occidentē soles versis, terra postea obrui. Sepulchrum in signum Christiani ibi sepulti lignea cruce & circum eam hederā, cupresso, aut lauro insigniri.

Christianæ religionis instituta hæc sunt.

K iii

Coemiterium;

Defunctorum exequiæ.

Christianorum funeratio.

DE EUROPEIS

MEMORABILIORIBVS

GENTIBVS LIBER III.

CAPVT. I.

Europæ limites

OST ASIAM ADEUROPAZ
 tertiã orbis partẽ stylus
 vertẽdus est, appellatã ab Eu-
 ropa Agenoris Phœnicuz re-
 gis filia, quẽ à Ioue rapta, in
 Cretam abducta fuit. Ab occi-

Europæ faudes

dẽte mari Atlantico claudit, à septẽtrione ocea-
 no Britãnico, ab oriẽte Tanai, Mœotide palude,
 & Põto, a meridie Mediterraneo. Terra multiformis
 & ad viroz virtutẽ igenue disposita: ciuiũq;
 & domesticarũ ad alios reũ trãsfusiua, est enim to-
 ta habitabilis, in exigua trãmmodo parte ppter fri-
 goris vim inhabitabilis: q̃ finitima Tanaidis &
 Mœotidis incolis Borystenẽsibusq;. i curribus
 gẽtibus: habitabilis autẽ regionis id qdã algidum
 est, & mōranuz laboriose habitat. Curatores autẽ
 p̃bos suscipiẽtia loca etiã prauẽ habitata & p̃ la-
 trocinia mitigant. Quẽadmodum obtinẽtes Gre-
 ci mōtes petrasq; incoluerunt pulchrẽ ob proui-
 dentiã circa ciuilia artesq; & reliquum ad vitam
 sensum, Romani quoq; multas gẽtes accipientes,
 quã natura inhumanã erãt ex ipsis locis asperis
 importuosissq; & frigidis, causa ue alia male habi-
 ratis infociabiles homines inter se, multis aliis ad
 mixtis connexuerunt. Et ciuilitẽr qdem viuere
 agrestiores durioresq; docuerunt. Quantuz autẽ

Græci.

Romani.

Europæ ipsius in plano est, naturalemq; temperiem habet multum adiuuat ad ista: quandoquidem id quod est in felici regione, pacificum omne est, & qđ in tristi, pugnax & virile: accipiuntq; hæ gentes aliqua inter se beneficia: aliæ enim opem armis ferunt, aliæ fructibus & artibus, morumq; doctrina. Manifesta vero sunt etiam non auxiliantium inuicem detrimenta. Habet superius quidam vis arma tenentium, nisi ea ipsa multitudine superetur: adestq; terræ ipsi etiam ultra hoc quoddam naturale bonum, quod ea sanè omnis planicie, montibusq; distinguitur. Ita ut vsquequaq; descriptibile & ciuile pugnaxq; subiaear: plusq; esse alterum, id scilicet, quod est pacis familiare. ita ut hoc vincat adiuuantibus etiã ducebis. Græcorum prius, Macedonum vero Romanorumq; posterius. Ex hoc autem & ad pacem & ad bellum sufficientissima est sibi. Etenim multitudine pugnacem abunde habet, & quæ agros colat, & quæ vrbes quoq; contineat. Excellit hæc & fructus afferens optimos, vitæq; necessarios, & metalla quæcunq; vsui sunt: odores ad sacrificia, necnon multi sumptus lapillos ipsa extrinsecus petit. Quarum etiam rerum inopibus nihilo deterior quam abundantibus est vita. Similiterq; pecudum exhibens mitium multarum copiam. At bestiarum ferarumq; habet raritatem. Et talis quidem natura est Europæ in vniuersum: particularis autem pars prima est omnium ab ortu Græcia.

De Græcia, & legibus à Solone Atheniensibus Græcorum longe principibus sancitis. Cap. II.

Græcia Europæ regio est à quodã Græco

Europa et ad pacem et ad bellum sibi ipsi sufficientissima.

- Græciæ descric** ptio. qui latè in ea rerum olim potius est, appellata. Hæc ab Isthmi angustiis incipit, & a Septentrione in meridiem versa, qua sol oritur Ægeis, qua occidit Ioniis fluctibus obiacet. Thermopylæ montem dirimunt, vt Italiam Apenninus iuga montium a Leucade & mari ad occidentem solè verso, ad alterum mare, quod ad ortum spectat tendentia. Extremos montes ad occasum Oetham vocant, quorum, quod altissimus est, Gallidromum appellant, per cuius vallem in Malliacum sinum iter est, non latius. 60. passibus. Hæc vna viamilitaris est, per quam, si nemo prohibeat, traduci potest exercitus: cætera loca adeo ardua & perplexa, vt ne expeditissimis quidem sint peruia: ideo pylæ, quasi portæ, dictæ. & a calidis aquis mihi r. ascensibus Thermopyle. Iacent ad mare versa, Acarnania, Aetolia, Locris, Phocis, Bœotia. Eubœia penè terræ annexa. Attica & Peloponnesus longius prædictis in mare excurrunt, diuersa montium specie: & qua ad Septentrionem obuersa iacet includitur Epirus, Perrebia, Magnesia, Thessalia, Pthiore, & sinus Malliacus. Athenæ ciuitas liberalium literarum & philosophorum mater, & qua nihil habuit tota Græcia clarior atq; nobilior, fuit inter Achaiam & Macedoniam in regione quæ Attica appellatur, ab Arthis filio Athenarum regis, qui Cecropi in regno successit, & Athenas condidit, vnde & Cecropia dicta est, & postea a Mopso, Mopsopia: & a Ione Xuti filio, vel vt Iosephus scribit, a Iano Iaphet filio Ionia: postremo a Minerua Athenæ: Græci enim Mineruam Athenam vocant. Atheniensibus Draco primū leges cōscripsit, deinde Solon Salaminus multis prioribus ob pœnarum magnitudines
- Thermopylæ.**
Apenninus.
- Gallidromus.**
- Regiones Græciæ.**
- Athenæ & ciuitas instituta**
- Athenarum appellatio.**
- Draconis leges**

abrogatis: omnibus enim ferè legibus quas Dra-
co tulerat pœna erat morti diffinita, vt ocii & de-
fidia conuicti, capite plecterentur. Qui olera fru-
ctus ue in alieno prædio legisset, eodem quo &
paricide supplicio puniretur Ciuitatem census
æstimatione Solon in ordines distribuit. In pri-
mo ii fuere, quibus quingentorum Medimnum
esset census. Secundo dein loco adscripti, q tre-
centis censu foret, equosq; alere possent. Tertius
equorũ onere adæpto pari censu æstimatus. Et ex
his ferè ordinibus Magistratus creari, qui infra
fuerunt Mercennarii nuncupati, concionis habẽ-
dæ, iudicandiq; munia. cæteris exclusi magistra-
tibus obibant. Quam ciuilem institutionẽ Romæ
Seruius Tullius magna ex parte imitatus credi-
tur. Cœcilium in Areopago ex annuis magistrati-
bus constituit, instituti huius Draconem autorem
p̄diderunt. Quidam secundum hæc, quæ dixi,
vt omnem Solon ciuilem discordiæ occasionem in
futuro tolleret, ne temeraria multitudo incertis (vt
solet) statibus iudicia turbare; ex quatuor tribu-
bus, quæ Athenis erant quadringentos legit viros,
ex singulis centum: his permissum, vt quæ Areo-
pagitæ decreuissent, si æqua visa foret, p̄barẽt:
si minus essent placita, pari potestate rescinde-
rẽt. Atq; ita, velut duabus anchoris nixus, aduer-
sus oēs fluctus immobilis mansurus ciuitatis sta-
tus videri potuit. Parricidii, affectatæq; tyranni-
dis damnati, ne magistratum caperẽt lege vetuit.
Nec hos solum ab horum petitione exclusit, sed
eum quoq; qui cetera in ciuitate seditione neutra
partium secutus esset, mali ciuilem esse ratus, quũ
propriam rationem in tuto collocarit, nulla cõmu-
ni cura sollicitudine ue teneri. Habuit nec minus

Ciuitas in or-
dines distributa

Concilium in
Areopago.

Quattuor tribus
Quadringenti
viri: Areopagy-
tis additi.

Lex admiranda.

- Pro mulierib⁹. admirationis illud, vt foeminae, quae viros patre
ad rem veneream idoneos sortitae essent, vnum,
quem vellent, ex mariti propinquis impune ad-
mitterent, Pecuniarias dotes e medio sustulit, vt pau-
ca vestimenta, & vasa quaedam paruo empta pa-
terna domo ferret mulier: testatur coniugii socie-
tatem, non precio, sed natorum charitate iungi
oportere, ne in defunctos vita maledicta iaceren-
tur. Si quis in sacro aut in iudicio, cuiu conuitium
fecisset, qnq; dragmis mulctaretur: Legadae pecu-
niae, caeterarumq; reru facultate testari volentib,
pmissam, quum prius patrio instituto in familia
esse debere censerent, quae amicitia ppinquitate
prglata est, & gratia necessitati, in ea cautum ne
demetia subdola ue persuasione fieret, Ploratus
& lamentationes in alieno funere sustulit: Nec
subsidia alimenta ue vlla filius patri deberet, a
quo no arte esset aliqua ad vsum vitae institutus.
Qui illegitimo essent thoro procreati, neu paren-
tes aleret. Enimueto q meretricio no abstinet co-
gressu, is pbelle demonstrat, se no liberoruz pro-
creationi, sed voluptati studere, seq; ipsum merce
de priuat. Moechum in adulterio deprehensum
impune necari voluit. Qui vim ingenuae virgini
intulisset decem dragmis mulctari. Ius venden-
dae filiae sororis'ue sustulit, nisi adhuc in supro
deprehensae. Qui Isthmia vicisset centum drag-
mas, qui Olympia, quingentas praemium ferret.
Qui lupum vinctum attulisset qnq; dragmas ex
publico acciperet. Qui lupam dragma vna: hoc
pecoris, illud bouis precium: vetus fuit Athenie
suum hac belua insectari, qppe quae aequae sit pe-
cuariae rei & agroꝝ cultui infesta. Eoꝝ liberos q
in praeliis occubuissent publice nutriendos eru-

Dotes pecuniariae
sive sublatæ.

Legandæ pecu-
niæ facultas p-
missa.

Luctus in alie-
no funere inhi-
bitus.

A adulterorum
pœna.

Victorum præ-
mia.

Lupus ab Athe-
nensibus inse-
ctatus.

diendosq; præcepit, quo sanè animati singuli fortiter ac strenue in bellis dmicarent. Voluit etiam vt & is, qui oculos in bello amississet, publice aleretur. Præclare & illud statuit curatorem cum pupillorum matre non inhabitare. Cavit ne is fieret curator, ad quem post pupillorum obitum substantia spectaret. Illud item, non licere anulario venditi anuli seruare sigillum. Et qui alteri vnus oculum eruerit, ei ambos erui debere. Et quæ nõ pcussisti ne tollas, si quis secus facit capitale esto. Principem si ebrius deprehensus esset, morte multandum. Athenienses vt dies secundum lunæ cursum agerent monuit. Ex omni genere frugum mel & cæram extra Atticos fines asportari permisit. Nullum ciuitate donari nisi opificem, qui cum tota domose Athenas contulisset, aut perpetuo exilio natali solo pulsus esset, censebat. Has leges Solon ligneis tabulis, quas Axionas dixere, notatas, in centum annos sancendas curauit, haud ignarus fore, vt his ciuitas longa temporis intercapedine assueta, in perpetuum deinceps sanciret. Herodotus in decem annos Atticis legibus cautum prodidit. Sed vt sanctiores essent, magisq; obseruarentur, aliorum legumlatorum more qui latus leges ad numen aliquod referre solent, ipse, quemadmodum Draco antea, Minervam suarum autorem dixit: atq; in verba sua iurare in foro ad lapidem Senatam populumq; induxit. Fuerunt Athenienses non aduenæ, neq; passim collecta populi colluies originè vrbi dedit, sed in eodem nati solo, quod incolunt, & quæ illis sedes, eadem origo est. Primi lanificij, & olei, & vini vsum docuere, arare quoq; & ferere frumenta glande vescentibus monstrauerunt. literæ

Occisorum in bello liberi ex publico aliti.

Curator pupillorum.

Princeps ebrius morte multandus.

Legum tabulæ Axionæ dictæ.

Minerva Atheniensium legum autor.

Atheniensium origo et inuenta

Tres leges in certæ, ac facundia, & hic ciuilis ordo disciplina
 Neptuni placationem in mulieres
 licet.

in Neptuni placationem à Cecrope in mulieres
 à quibus deus ipse suffragio fastiditus fuerat, &
 Mineruæ posthabitus, latæ erant, adhuc obser-
 uabantur, videlicet, ne vlla vnquam mulier sena-
 tum ingrederetur, vt nulla earum proles marer-

num nomen accipiat, ne quis eas Athenas siue
 Athenienses dicat, sed Atticas. Cæsos in bello
 Thucidide autore in huuc modum sepeliunt,

facto ante triduum tabernaculorum mortuorum
 ossa proponuntur, & suorum quisq; reliquis, si
 quid lubeat, imponit, quum efferuntur singula-
 rum tribuum singulas tribus suæ quamq; tribus
 ossa continentes vehicula portât. Vnus itez tho-

rus inanis fertur, cõstratus eorum, qui nõ extât,
 qui inter cæsos nõ fuere reperti. Efferunt autem
 p̄miscue voluntarii quiq; vel ciues vel hospites

foeminis, p̄pinqate coniunctis ad sepulchrum
 eiulantibus, conduntq; in publico monumento,

quod est iuxta monumētum Callisti, apud subur-
 bana, vbi semper eos sepeliunt, qui in bello occi-

derunt: præterq̄, qui in Marathone, quorum sin-
 gularem fuisse virtutem existimantes, eodem in

loco sepulchruz fecerunt: postea vero quàm eos
 humauerunt aliquis ab ipsa ciuitate delectus vir

haud quaq̄ pro incõsulto habitus, & cui p̄ digni-
 rate conueniat, super eos orationem habet, qualē

decet de eorum laudibus: qua habita disceditur,
 hoc quidem more sepeliunt, quo per omne belli

tempus quoties id accidit legitime vtuntur.

De Laconia & Laconum siue Lacedæmo-
 num institutis. Cap. III.

Monumentū
 Calisti.
 Marathon ciui-
 tas non procul
 ab Athenis.

Laconia in Peloponneso, prouincia quæ & Oebalia & Lacedæmonia dicitur, à Lacedæmonia Iouis & Thygete filio: à quo etiam clara & potens ciuitas in eadem regione ædificata est atq; appellata. Hæc quoq; Spartha dicta est, à Spartho Phoronæi filio, Agamemnonis regia fuit, Lycurgus insignis philosophus Polydis Regis frater quum uita illo defuncto Imperium relictæ filii tutoris nomine aliquãdiu administrasset, ciuitatis statum atq; regionis optimis institutis, optimis legibus excoluit. Quum antea sine morati essent, tam circa se quam circa hospites, nullo consuetudinis conuersationisq; commercio. Lycurgus ergo audacter rem aggressus, omnia iura, instituta, & priscos uiuendi ritus abrogauit atq; ciuilia quædam, multoq; laudabiliora instituit. Primum omnium seniores de Republica electi, qui cum Regibus, qui duo numero creati sunt, consultarent, is ordo uelut arbiter fuit, inter regiam potestatem, & uim multitudinis ne, aut hæc contumacia seuiret: aut Imperio illi. Octo & uiginti seniores (tot enim fuisse Aristoteles scripsit) duobus regibus assidebant, ne nimum Democrazia inualesceret, neque prouidentes: & rursus, ne qui Regnum tenerent tyrannicū quippiam molirentur, quæ hic ordo decreuisset, cætera multitudo ut sciret necesse erat. Addita deinceps post multos annos Ephorum potestas, huic paucorum administrationi, quæ Græco uerbo Oligarchia dicitur, posteaquam nimis uisa est ferocescere: estq; quasi frænū concitio illi iniectum, accidit id tamen centesimo à Lycurgi interitu anno, quū Theopompus regnaret

Reges simul
 apud Lacedæmoniam
 regnabant.

Democrazia. s.
 principatus popularis.

Agrotum diuisio,

Alterum ab Oligarchia institutum, agrotum diuisio: per suavitatem illi multitudini, ut solū omne Latonicum in medio positū æquis in singulos portionibus diuideretur: oportere ratus ciuem ciuitatis ingenio, & uirtute, non luxu, & diuitiis præstare. Abiit igitur uniuersa terra in sortium nouem & triginta milia, in nouem milia urbanus ager & Paiganicus & Mũicipalis in triplo & amplius maiorem numerum, portio quælibet ea fuit, quæ uiro frumenti medimnos, 70. fœminæ . 12. annuos ferret. Habuit à principio animo & res mobiles diuidere, sed inuidiam ueritus, quæ inde imminabat (plures enim uidebantur id ægrè laturos) omnem auri argentiq; usum è medio sustulit, ferreumq; nummum induxit, percussitq; decussis, quem iussit minime ualere, actum demum omnis furandi occasio sublata est. Ignitum ferrū ex quo nummum percussit aceto extinxit, ut ad rem nullam amplius ob mollitiem utile redderetur. Omnes ad hoc artes ut inutiles urbe eiecit, quæ quæ artifices ipsi sublato auri usu sua spõte inde transmigrarunt, quum ferrei nūmi apud alios in usu non essent. Mox uero ut omnem ex ciuitate tolleretur luxum, publica cõuiuia instituit, ut diuites promiscue & inopes uni adhiberentur conuiuio, unisq; uescerentur epulis. Ac ne lautior quilibet quam cœnans in publicū ueniret, qui minus cupide & hilariter uesceretur, ut parū frugi à proxime accumbentibus obiurgabatur, quo planè instituto omnis uetus è medio luxuria sublata est.

Auri & argenti usus è medio sublatus.

Artes oēs apud Lacedæmones sublatae.

Luxus omnis sublatus.

Φιλίας,

Hunc cõuiuandi ritū Philias

dixerūt, haud dubie publicæ amicitia & humanitatis argumēto, uel *quasi* Phiditia dicerēt, *quasi* ita cōuiuando Phidi, id est, parsimoniae affluerent. Qui sacrificii aut uenationis causa cōuiuio nō occurrissent, his dōmi coenare pmissum, cætera multitudo aderat, & conferēbant ad hoc conuiuium quotannis singuli farinae medimnū unum uini coros octo, casei quinq; minas, ficuū quinq; ueni minas. Frequentabant id pueri etiam uelut temperantiae, omnisq; ciuilibus disciplinæ gymnasiū, affluere ibi urbanis sermonibus, iocariq; comiter discēbant, ac sine scurrilitate, cauillari. In re uxoria haud tā pudicitiae q̄ procreationi ob assiduā militiā est consultum, eo usq; uxoribus indultū, ut eas uiri heras appellarēt, uirgines cursu, palaestra, disco, iaculo, exercebātur, ut ocio & muliebribus delitiis sublatis robustiores ad tolerandos partus fierent, nudæ ut pueri in aperto uersari, saltare & cātare in sacris quibusdam praesentibus spectantibusq; inuenibus, nudatio illa nihil turpe habuit, aderat namq; uerecundia, petulātia omnis aberat. Hinc illa in doles tēpestiuāq; in laconicis foeminis ad omnia prōptitudo. Qui coelebs uixisset Gymnicis spectaculis arcebat, nudusq; hyeme forum circuibat, ne ut ceteri senes in honore apud inuenes esset. Nuebant uirgines rapu maturæ uiro. Paranympa in cubiculum abducta capillos ad cutē resecebat, sponsum inde ad eā ingressus cingulū soluebat, noctu tantum cum ea congredebatur, nec prius sponfam aspiciebat inter diu quam ex illa factus esset pater. Filiorum & sobolis dignis hominibus permissa. Liebat seniorum cuique honestum ex iuuentute ac probum aliquem ad uxorem procreationis

quasi Phiditia,
id est amicitias
id est, sodalitia

Vxores heras
appellatæ.
Virginiū stus
dicitur.

Cælibes ludibrio
habitati.
Raptu nubunt
uirgines.
Sponsus spon
sam nō aspiciet
ante quā pater
fit factus.

Ius alendi par-
tus parentibus
nullum.

Infantes firmi
præcipitio pec-
cati.

Puerorum.
Lacedæmonū
educatio.
Exercitia.

causa adducere: atq; ubi eā alieno semine imple-
ret, suum quod nasceretur efficere: neq; probro
dari si quis huic, qui foecundā pudicāq; haberet
uxorem suadere esset ausus, ut cum ea sibi cōgre-
di liceret, ceu bono fertiliq; solo operaturus libe-
rorum causa. Ridebant ad hęc quarundā gentiū
stultitiam, quod canes & equas nunc precio nūc
gratia optimis eius generis animalibus suppone-
rent: uxores præsidio custodirent: ex illis soli ip-
si siue amentes essent, siue ægri infirmiq; genera-
re uellent. Ius alendi partus nullum parentibus
natus infans in publicum deferabatur ad locū
quem Ieschem dixere, ubi magno effecto pue-
ro, uiri pueri formam intuiti, si probassent, ex
nouem milibus sortium in quas urbanus ager
diuisus erat, unam illi curabant adscribi. Infir-
mum & deformem ad apothecas locum, haud
longe è Taygeto præcipitem ac præruptum ex-
ponendum dabant, ut pote Reipublicæ inutile.
Mulieres uino non aqua pueros abluabant, quo
liquore admoto constat resolui corpora debilita-
riq;, si qua sunt Comitiali morbo obnoxia. Nul-
la lotis fomenta adhiberi, nulla teneris crepun-
dia solitudinibus tenebrisq; assuescere. Ob idq;
externarum gentium quidam Laonicas nutri-
ces liberis alendis adhibuerunt. Pueri à septimo
anno in æqualiū cœtu exerceri, literasq; pro ne-
cessitate addiscebant: reliqua disciplina tolera-
tu percipiebatur. Ad cutem pueri tondebantur:
nudis calcibus ambulare, duodecimo anno tuni-
cam unam patrio instituto sortiri, neq; balneas,
neq; formēta scire. Thoris ex arūidine cōstrudis
quietē capiebant. Hyeme eos quos Lycophones
dixerūt thoris immiscere, Iren q; cœtui præerat,
in crea

is creabatur, qui uno anno aut altero cæteros ante
 teiebat, grandiores lignari imperabat, minores
 onera furto quærere. Maiorum cõuiuia ingredi
 inde etiam aliquid furari: qui deprehenſi erant
 in furto: flagris admouebantur: nõ quia nephas
 eſſet, furari, ſed quod parũ prudenter, & ingenio
 ſe eſſet id ab eo factum. Iren quofdam canere iu
 bebat, alios argutas quæſtiones proponere: bre
 ue eſſe oportebat, ſubitumq; reſponſum: quod ſi
 quis negligentius feciſſet, huius pollex ab Ire
 ne acrius mordebatur. Inſtituebantur adhæc
 graui uti oratione, ſed quæ iucunditate non ca
 reret: ſententiisq; breui ſermone complexis, ita
 ut res in prouerbiũ abiit: facilius philoſo
 phari homines poſſe, quam Laconicum ſermonẽ
 imitari. Opera prætium eſt etiam cognoscere qua
 le ab initio ſtudium fuerit omnium ætatum, quan
 ta ad uirtutem contentio, atq; æmulatio. In tres
 diſtincta erat chorus omnis ætas. Tum in ſolenni
 bus ſacris ſeniorum cœtus canere exorſus; Fui
 mus olim robuſti & iuuenes, canora uoce pronun
 tiabant. Tum adultæ ætatis eum excipiens, nos
 quidem iuuenes ſumus & fortes reſpondebant:
 idq; ſi libet experiamini: ad eam puerilis chorus
 tam boni erimus, & meliores. Plutarchus autor
 eſt ad ſua uſq; tẽpora per duraffe Laconicos quos
 dam modulos, quibus illi ad tibiã in hoſtẽ ituri
 uti conſueſſent. Thucydides Laconici huius inſti
 tuti relator, tibiãrum modulos in præliis uſos ſcri
 ptum reliquit: negat tñ id aliquo religionis ritu,
 ſeuẽ diuinæ cauſa fieri ſolitũ, neq; ut uibrarẽtur
 animi excitarentur ad pugnam (quod cornua
 & litui apud Romanos factitarunt) ſed ut equali
 modularoq; ſenſim greſſu conuenientes pugna

Iren puerorum
 præceptor. et
 Furarionetas
 apud Lacedæ.

In choros tres
 omnis ætas di
 uifa.

Cantus tibiãri
 in bello uſurpa
 tus.

Citharæ concē Capesserent, nec suos ordines distrahi sinerēt. Ex
tu usi Lacedæ. tar Laconici uatis armē, quo apparet non tibia
 solum Spartiatas in procinctu ufos, sed citharæ
 etiam concentu: qui mos & ipse à Cretenfisibus su
 ptus uideri potest. Herodotus Halyatem Lydoru
 regem scribit fistulatores & fidicinas, & quod pe
 ne indignum relatu sit, cōuiuiorū etiam delicias
 in acie habuisse, eo bello, quod Milefis intulit.

Cornuum lituo Romani præter cornuum & lituorū concentū ar
rum concentu dentissimo militum clamore bellum capessebant
clamoreq; ro quod longe diuersum ab eo est, quod Homerus
mani bellum de Achæis scripsit, quos tacitos fecit spirantesq;
capessebant robur in pugnam procedere. Galli tripudio, ut
Galli cū tripu Polybius & Liuius scribunt, scutaq; super capita
dio bellū inie runt. Barbarorum quidam cū ululatu præ
 quantientes. Ex qua rituum uarietate potest intel
 lium ineunt. Ex quæteris gentes non id quod Spartani in
 ligi, cæteras gentes non id quod Spartani in
 bellico concentu secutas. Capillos præterea à
 pubertate ex instituto alebant memorabili legū
 latoris dicto, comantibus capitibus multo pul
 chriora fieri humana corpora, quæ si sint alio
 qui deformia, capillo haud dubie foro cescant.

Barbari, cum Prælium initurus rex Musis capram immolabat
ululatu. Domi militiæq; certa uiuendi lege sunt usi, bel
 licaq; exercitatione, patriæ non sibi natos ar
 bitantes. Nullas quæstuosas tractabant artes,
 tantum exercitationis studio teneri. Solennibus
 epulis reliquum dabatur tempus, eoq; per hæc
 uentum est, ut quemadmodum præclare scribit
 Plutarchus, Spartani neq; nollent, neq; si uellēt,
 scirent amplius priuatum uiuere, essentq; ex om
 ni parte patriæ dediti. Suffragandi ratio, ut cæ
 tera ab aliis gētibus diuersa, pauci ad hoc ipsum
 delecti cōclauē Comitio ppinquū subibāt: unde

Rex bellū ini turus, Musis sa
trificabant. trificabant.

Suffragandi ra tio admiranda

ipsi neq; quēpiam uiderent, neq; ab ullo uideren-
 tur. Tū uero, ut primo, alteroue loco cōpetitorū
 nomina sortito educta essent, quantus uocum
 assensus ad singula nomina ortus esset, diligen-
 ter attendebant: ac quoto quisq; clamor loco ma-
 ior minorue esset ad ipsorū aures redditus tabel-
 la pernotare, ex qua in publicū missa percipiebat
 cui cōpetitorum plures essent uoces suffragata.
 Primus ad hæc Lycurgus omni superstitione sub-
 lata, per sit cadauera in urbe sepeliri, tū etiā cur-
 ca templa sortiri monumenta. Nec uiri nec foem-
 næ nomen licebat cuiquam sepulchro inscribere,
 nisi eorū, qui fortiter in bello pūissent. Lugēdi
 tempus undecim erat diebus finitū. Nec ciuibus
 peregrinari pmissum, ne alienos mores urbi im-
 portarent. Quin & peregre eo delati, nisi qui rei
 publicæ utile essent, urbe excludebantur, ne qd
 (ut Thucydides habet) Laconicæ discipline pere-
 grinæ gētes imbibèrent, & satis inhumane haud
 immerito aliquis dixerit. Vel, ut Plutarchus scri-
 bit, ne mutuo congressu noui sermones in urbe
 orientur, & ex his noua iudicia, dissonæq; uolun-
 rates, quæ publicæ rei perniciosissimæ esse solēt.
 Iuuenibus Lycurgus nō amplius una ueste toto
 anno uti pmissit, nec aliquē cultius q̄ alterū: non
 splendidius, ut dictū est, epulari. Emi singula nō
 pecunia, sed merciū cōpensatione iussit. Pueros
 puberes nō in forum, sed i agrū deduci iussit, ut
 primos annos nō in luxuria, sed in omni labore
 & ope agerēt. Nihil eos somni causa substernere
 & uitam sine pulmento degere, nec prius i urbē
 redire, q̄ uiri facti essent statuit. Virgines sine do-
 te nubere iussit, ut uxores non pecuniæ causa el-
 gerentur: seueriusque matrimonia sua uiri coer-

Cadauera in ur-
 be sepeliri per-
 missum.

Luctus fune-
 bris.

Peregrinari La-
 cedæmonibus
 prohibitum.

Iuuenum uesti-
 tus.

Pueri in agrum
 non in forū du-
 cebantur.

Senitum apud
Lacc. honora
tiffi.

Apollo autor
legū apd Lacc.

Lycurgus tolfū
tario extulit.

Regum spartia
tarum digna
tiones.

cerent, cum nullis frænis dotis teneretur. Máxi-
mum honorem non diutum & potentum, sed se-
noratiorem senectus habet. Regibus potestatem
bellorum, magistratibus iudicia, & annuas succel-
siones, senatui custodiam legum, populoq; suble-
gendi senatum, vel creandi quos vellet magistra-
tus potestatem concessit. Hæ quoniam leges aut
nova instituta solutis antea moribus dura esse vi-
debantur, eorū autorem Apollinem Delphicum
finxit, & inde se eas ex pcepto numinis detulisse,
vt cōsuescēdi tædium metus religionis euincat.
Deinde vt æternitatē suis legibus daret, iureiurā-
do ciuitatē obligauit, nihil eorū quæ sanxisset mu-
taturā, priusquam reuenteretur: se ad oraculum
Delphicum profecturum, cōsulturū quid mutan-
dum addēdumue legibus suis illi videatur: Pro-
ficiscitur autē Cretā, ibiq; perpetuū exilium egit
præcepit etiam moriens ossa sua in mare abijci,
ne Lacedæmonem delata Spartani se de nō mu-
tandis legibus a iuramento absolutos putarent.
Liber hic quoq; assignare quas dignationes regi-
bus suis Spartiatæ olim tribuerunt: duo sacerdo-
tia Iouis Lacedæmonij, & Iouis cœlestis: & ius
belli in quamcunq; libuerit regionem inferēdi,
ut id nullis Spartiatarū prohibere fas sit, alioqui
piaculari crimine teneatur, ut in expeditioni-
bus adeundis primi eant reges, in abeunda po-
stremi sint. Centum delecti uiri eis in militia cu-
stodes ad sint. In egressibus utantur quæcunq; pe-
coribus libuerit, quorū immolatorū pelles omnes
ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia sunt quæ pa-
cistēpore eis tribuuntur: quoties ī aliqua republi-
ca euisceratio fit, primi in cœna regis discubāt,

& iis primis distribui incipiat, vtrique eorum duplum omnium quam cæteris conuiuis, libaminaque immolatorum & coria eorum sint. Singulis quoque Calendis instantis mensis singula pecora vtrique publicè dentur Apollini immolanda, & faring medimnum, id est, sex modia, & vini Laconicus quartarius. Et in spectaculis singulorum certaminum certis locis præsideant, liceatque quibuscumque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. Sunt autem Pythii, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, qui publicè cum regibus pascentur. Regibus ad coenam non euntibus binæ choenices, id est, semimodia farinæ, & vini singulæ corylæ, id est, sextarii: præsentibus duplicentur omnia. Eadem ratione pupillis vtri danda sit, ei ne cui mater, an cui pater desponderat, necnon de viis publicis, & si quis adoptiuum filium facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in Senatu, qui constat ex duo de triginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui, duo Senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regibus à republica Spartiarum tribuuntur, illa defunctis. Equites per vniuersam Laconicam obitum Regis enunciant, Fœminæ per orbem circumeuntes ollas pulsitat: quumque hoc fit, necesse est, ex singulis domibus duos ingenuos, marè & fœminam luctu fœdari, magnis poenis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est, quæ Barbaris Asianis. Nam plerique Barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonia.

Pythii qui vocati.

Chœnix.
Cotyla.

Honor defunctis regibus exhibitus.

Exequiæ regum Lacedæmonia.

Publeus in funis regione necessarios quosq; Spartiatarum, qui
 nere regum La sunt numero vicenorum, quorum & item seruo-
 cedam. luctus. rum atq; ipsorum Spartiataruz: posteaquam mil-
 lia in vnum coacta sunt promiscue cum mu-
 lieribus frontes suas intrepide plangunt, & vlu-
 laru immenso vtuntur. Vltimum quemq; regum
 dicentes semper fuisse optimum, Qui vero reguz
 in bello perit, eius simulachrum, quum expres-
 serunt, in thoro bene strato efferunt: cuius tumu-
 latione decem dies iustitium est, nullusq; magi-
 stratum confessus, sed luctus continuus: in hoc
 quoq; cum Persis isti conueniunt, quod defuncto
 rege, alter, qui succedit, liberat ære alieno, qui-
 cunq; Spartiata aliqd aut regi aut reipublice de-
 bebat. Apud Persas, qui rex creatus est, omnibus
 ciuitatibus tributum, quod debebant remittit.
 Cum Ægyptiis etiam Lacedæmonii in hoc con-
 gruunt, quod eorum præcones & tibicines & co-
 qui in paterna artificia succedunt, & coquus è
 coquo, & tibicem ex tibicine, & præco ex præco-
 ne, gignitur, neq; vlli propter vocalitatem aliis
 infidiantes se ipsos ingerunt, sed in paterno ope-
 re perseverant, atque hæc quidem ita fiunt.

Creta descriptio

De Creta insula, & Cretensium celebratis moribus. Cap. IIII.

Creta, quæ & Cădia dicitur, in sula in medi-
 terraneo mari centum vrbiu fama clara:
 hæc vt Strabo scribit à septentrione Ægeo allui-
 tur pelago & Cretico, ab austro Libyco, ad occi-
 dentē Egilam & Cythera spectat, ad orientē Car-
 pathō. habet in lōgitudine. 170. millia passuum,
 in latitudine quinquaginta millia. Circuitus eius
 quingenta cētoginta octo millia passuum cōplectit̃

Infighes i ea vrbes sunt Cortina, Cydonea, Gno Idæ montis de
 sum, Minois regia, & Ida mons omnium qui i ea scripto.
 sunt celeberrimus, celsissimo is vertice affurgit.
 Apollodorus longitudinem eius duum millium
 trecentorumq; stadiorum tradit, circuitum qnq;
 milliū & amplius. Artemidorus mille minus, Nul
 lum in Creta animal noxium est. Serpens ibi nul
 la, nulla noctua: & si inueniatur statim moritur.
 Capris copiosas Ceruis æget, optimi vini feracis
 sima, herbã pducit, quæ diptamos dī: & Aluno
 sam, quæ morfa diurnã famẽ prohibet. Sfalangos etiã
 venenatos gignit, & lapidem qui Idæus
 dactylus dicitur. Cureta olim vocabatur ab habi
 tantibus Curetibus, & p syncopam Creta. Alii di
 cunt Cretã dictã à Crete quodam Iouis filio Cu
 retum Rege, Alii a Crete Nympha Hesperidis
 filia, Incultum hominum genus a principio ha
 buit, Rhadamãtus ad mansuetiores vitæ ritus p
 duxit, sequutus inde Minos qui æquitate & iusti
 tia adhuc magis excoluit. Plato autor est Lacedæ
 monios & alias vetustissimas Græciæ ciuitates
 hinc sibi leges & instituta quæsiuisse, Optimũ gẽ
 tis statum euerit primo tyrannicus dominatus,
 mox & Cilicum latrocinia, Fuit gens ab initio li
 bertatis studiosa, ea se possidere arbitrati, quæ nõ
 essent tyrãnorum libidinibus exposita fuit & cõ
 cordiæ perpetua cura, quæ seditioni diuinarum
 auaritię alumna inimica est, modicẽ proinde an
 tiquitus frugaliterq; vitam agitare, Frequẽtabãt
 pueri conuentus quos greges noiabant. A dultæ
 ætatis viri publica inter se conuiuia celebrare,
 arma reipublicæ causa tractare, ab ineunte ætate
 corpora laborib, exercere, Maris ætus & frigora
 perpeti, accliuẽs semitas saltusq; cursu superare

In Creta nullũ
 animal noxiũ.

Mores Cretensũ
 statim.

- Saltatio pyrrhica.** in gymnasiis pugnas ciere, arcub⁹ & sagittis plurimum uti, in armis saltationem, quam pyrrhice nominant, vulgo celebrare: flexu corporis hæc saltatio fiebat, quo plagæ telaq; euitarentur. Sagulum & militarem calceum sibi inducere, arma preciosissimum munus credere: tantum ad hæc rei maritimæ studium, ut in proverbum abieret, si quis quæ nosset se nescire dissimulareret, Cretes (diceretur) pelagus nescit. Inter æquales connubia conciliari, ex omniq; iuuenum cœtu virginibus sibi sponfos optare ius erat, nec prius pater-na domo abduci moris erat, q̄ ad domesticâ administrationem, essent idoneæ. Dotis magnitudo fuit, si frater aderat, patrimonii dimidium. Pueri ex legibus literas & cantilenas & musicæ artis modulamina quædam discabant. ad viroꝝ Syssitia perducti, humi vilib. lecti amiculis sedebant, illisq; pugnam cientibus ministrare puerorū validissimus maximeq; elatus ductabat gregem. pro viribus singuli plurimos aggregabant æquales, ad venatiões egredi, cursu exercebant corpora, statis diebus puerorū cœtus ad tybiæ & lyræ cæ-tum inter se cõmitti, ut in re bellica consueuere. Huius gentis etiã fuisse qdã memorât lætos dies candido notare calculo, tristes atq; molestos atro-etsi plures huoc morem ad Thraces referunt.
- De Thracia, Tracumq; feris moribus.** Cap. V.
- Romania.** **T**hracia, quæ hodie Romania appellat, Europæ regio est, iter partes Scythiæ cõputata, Macedoniâ segrur, à Septétrione Istrû habet, ab oriente Pontum ac propontidē, à meridie Ægeum mare. Olim Scythion, postea Thracia, à Thrace Martis filio, siue ab asperitate appel-
- Scythion.**

lata. Græcis enim Thrachy asperum dicitur. Re-
 gio est vt Pomponius scribit nec cœlo, nec solo (q̄
 vbi mari vicinior est) satis fœcunda temperataq;
 frigida est & eorum quæ feruntur maligne ad-
 modum patiens, raro vsquàm pomiferâ arbore,
 vitē frequētius tolerat, sed nec eius quidē fru-
 ctus maturat ac mitigat, nisi vbi frigora oblectu
 frōdium cultores arcuere. In ea quōdam vrbes
 celebriores fuere Apollophama, Enos, Nicopo-
 lis, Byzantium, quæ postea a Constantino Cōstan-
 tinopolis dicta est, & in maius aucta gloriosissi-
 mi Imperii sedes & oriētis totius caput delecta,
 Perinthos, Lyfmachia, Caliopolis, Amnes He-
 brus Nestos Strymon. Montes Hæmus Rhodope
 & Orbelos. Homines habet feros asperos & nu-
 merosos adeo, vt si, aut vnus Impio regeretur,
 aut idē sentirent, vt historiæ pater opinatur He-
 rodotus, inexpugnabiles forent, & oium gētium
 multo valēdissimi: sed ga arduum hoc illis est, &
 nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles
 sunt. Habent autē multa nomina singularū regio-
 nū singula, moribus tñ ac opinionib. cōsimilib.
 imbuti, præter Gethas & Traufos & q̄ supra Cre-
 stonas incolunt: ex q̄bus Gethæ se nō mori psua-
 sum habuere, sed ad Zamolxim Deum suum post
 fatuz m:grare. fuit hic Zamolxis homo Pytha-
 goræ quondam discipulus, qui in patriam reuer-
 sus, quum animaduerteter Thraces male viuere
 & inscite, ipse edoctus Ionicum viuēdi genus &
 mores ipsi leges dedit, docuitq; atq; psuasit po-
 pularibus eas seruantibus post obitum ad se in eū
 locum ire, vbi supersites omnium bonorum cō-
 potes essent, per hoc deitatis opinionem conse-
 quutus, ē Thracum se conspectu subduxit, atque

Thraciæ quasi
tas.

Celebriores
Thraciæ vrbes.

Thraces quales
homines.

Gethæ se non
mori putabāt,
Zamolxis
Getharū Deus.

Nūcius ad Zamolxin mittitur.

In cœlum sagittant dum tonitruat Thraces.

Ædito puero Trausi lamentatur.

Vxorum charissima eum marito defuncto sequepeltitur.

euanuit, maximo sui desyderio post se relicto. Ad hunc mittunt assidue adhuc cum naui quorū remigum nuncium quempiā ex seipsis sorte delectum præcipientes ea quibus semper indigēt, eumq; ita mittunt. Quibusdam eorum datur negotium vt tria iacula teneant aliis, vt comprehēsis eius q ad Zamolxin mittit, manib. pedibusq; hoiem agitantes in sublime iactent ad iacula: q si in præsentia extinguitur, propitium sibi Deū arbitrantur, sin minus ipsum nuncium in simulat adseuerantes malum illum esse virum. Hoc insultato alium mittunt, dantes adhuc viuētī mandata. Idē Thraces dum tonat fulguratq; in cœlum sagittas excutiunt, Deo minitantes q nullum alium præter suum esse arbitrentur. Trausi vero in cæteris quidem omnibus idē quod Thraces: verum circa natalitia suorum atq; obitus hoc fatitant. Aedito puero propinqui circumsedētes, eum ploratione prosequuntur recententes quascunq; necesse est illi, quod vitam ingressus sit, perpeti humanas calamitates. Hominē. fato fundum per lusum atq; læticiam terræ demandant, referentes quomalis liberatus in omni sit modo. At qui supra Crestonas incolunt ista agunt: singuli plures vxores habent, quorū vbi quis decessit, diſceptatio magna fit inter vxores acri amicorum circa hanc rem iudicio, quænam dilecta fuerit à marito præcipuē, quæ talis iudicata est, & hunc honorem adeptā, ea à viris & mulieribus exornata, ad tumulum à suo propinquissimo mactatur, vnaq; cum viro humatur, cæteris vxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus atq; lugentibus: nam id eis summo dedecori datur. Cæteri Thraces filios vete-

in instituto palam venditare, nec virgines a parē-
 tibus & propinquis adferuari, sed quibus libuit
 cum viris concumbere sinunt. Vxorū pudicitia
 sollicitius custodiunt, easq; magno ære a parenti-
 bus coemunt: fronte notis quibusdam signatas, *Mulieres inge-
 nuas notis i fronte
 te signabantur*
 generosum id iudicatur, ignobilitatis argumētuz
 sine his esse. Nupturæ quæ præ cæteris specie va-
 leant prius sub taxari volunt, & licentia taxatio-
 nis admissa nō minoribus nubunt præmiis. Quas
 formæ dedecus premit, donibus emunt quibus
 coniunguntur. vterq; sexus epulantes focos am-
 biunt, herbarum (quas habent) semine ignibus
 superiecto, cuius nidore percussī, pro lætitia ha-
 bēt imitari ebrietatē sensibus hebetatis. Ociari,
 ex raptō viuere pro re honesta haberi: contra,
 agros colere pro despiciatissima. Martem vulgo,
 Liberum, Dianam, & Mercurium religiose cole-
 re: perq; eum solum iurare, sui generis autorem
 arbitrari. Corporum magnitudine Thraces oēs
 homines antecedunt: cæruleis oculis ac truci vi-
 su, terrifico vocis sono, annosa ætate. *Ædificia*
 modice ab humo eleuata, annona eodem semper
 tenore, vites nesciunt, pomis abundant. In re-
 gis electione nō nobilitas præualet, sed suffragiū
 vniuersorū: populus enim eligit spectatum mori-
 bus, & inueterata clementia, etiam annis grauem:
 sed hic in eo quæritur, cui liberi nulli sint: nā q
 pater fuerit, etiā si vita spectatus, ad regendum
 non admittitur, & si fortē dum regnat pignus su-
 stulerit potestate: xuitur, maxime hic custoditur
 ne regnum hereditarium fiat. Tum si rex ēr ma-
 ximā præ se ferret æquitatē, nolunt eorum lice-
 re. quadraginta ergo rectores accipit, ne i causis
 capitum solus iudicet. Qd si ipse etiam in peccato
*Ædificia.
 Rex eligitur
 cui liberi non
 sunt.
 Quadraginta
 iudices habuer
 te Thras.*

In Reges a iad,
uctio acerba.

Sepeliendi ritus.

Armatura
Thracum.

Thrace arcus
inuentus.

Valachia &
cius appellatio.

Valachia Da
cia vocata.

aliquo arguitur, morte mulsetur: non tamen ut
cuiusquam manu atrectetur, sed consensu publi
co rerum omnium ei potestate interdita, ipse
tandem fame pereat. Optimates ita sepeliunt, p
latotriduum caduere, mactatisq; omnifariis ho
stis conuiuantur, illudq; desertum prius, deinde
combustum sepeliunt, aut aliter humo cõtegunt,
adgestoq; desuper tumulo cum alia omnis gene
ris certamina proponunt, tum præcipue certa cõ
ratione Monomachiam, hoc est, singulare cerra
men. Armatura qua (ut Herodotus scribit) in Da
riana expeditione vsi sunt talis erat: è pelle vul
pina cassides gestabant, tunicis induti, & insuper
circundati variis sagulis, pedibus & tibiis. indu
tis caliga è pellibus hinnulorum, iacula peltas &
pugiunculos: arcu valde pugnaces sunt, & exer
citatissimi, quem apud se repertum volunt. vna
cum Scythis lingua utebantur. Scribit Plinius
totam Thraciam in quinquaginta stratageas di
uidi solitam. Sed ea Thraciæ pars quæ Gethica
olim dicebatur, vbi Darius Hidaspis filius pe
nè periit, hodie Valachia appellatur, à Flaccis
quiritum gente. Romani enim Gethis superatis
& deletis Flacci. cuiusdam ductu eo Coloniam
miserunt. vnde primum Flaccia, dein corrupta
voce. Valachia dicta: astipulatur huic opinioni
Romanus sermo, qui adhuc in ea gente durat:
cæterum adeo ex omni parte corruptus: ut vix
Romano homini intelligatur. Romanarum litera
rum vsus, elementorum forma aliquatenus inuer
sa, sacrorum ritus, qui & Gethis. Daci postea eam
terrâ occupauerunt, à quibus aliquandiu etiam
Dacia dicta fuit, nunc Teutones, Siculi, & Vala
chi tenent, Teutones fortes viri ex Saxonia illuc

à magno Carolo transmissi, à septē urbibus, quas habitant, Seibenburgenses patrio sermone uocantur. Siculi Hungarorum uetustissimi, ex his qui ab initio ex Scythia digressi his locis confederunt. Valachorum factiones duæ Dragulæ & Dani, alias Dauī. Nam Gethæ & Dauī seruatorum nomina in de olim profecta Græcorum quidam prodidere. Dragulæ Danis impares Turcas nostrorum patrum memoria in eam terram induxerunt, quorum armis Dani ad internitionē deleti sunt.

Ioannes Huniades, uiracer, Danis demū auxilio fuit, terramq; a b hoste receptam sibi uendicauit.

Agriculturæ reiç, pecuarie Valachi ut plurimū student, quod originem gentis arguit. Tributū Regi pēdunt, sed semel tantum, ac id cuiq; regū & confestim ab eius declaratione, tum singulæ familiæ dant bouem tributū nomine, sexaginta millia numero & amplius esse traduntur. Iussi ad bellum exire capitale est non paruissē. Est Valachia Transsylvaniæ contermina ab occasu, ad ortum in Euxinum excurrit: ad boream & septentrionē Rusiam attingit: alluitur ad meridiē Istro circa quē quicquid uagæ gentium occupat perpetua illis hyems, triste cœlū premit. Maligne olī solū sterile sustentabat, imbrem culmo aut fronte defendebant. In cœlo super durara glacie stagno pulsabat, in alimentū feras captabat, nulla illis domicilia, nullæq; sedes erant, nisi quas lassitudo in diē posuerat. uilis & his quærendus erat uictus, q̄ horrēda iniquitas cœli: intecta capita.

De Rusiæ sive Rutheniæ, & recētibus Rusianorum moribus. CAP. VI.

Rusia, quæ etiā Rutheniæ dicitur & Podo-

- Russæ fines.** lia, tripartito nominatur. Alba, superior, & inferior, pars Sarmatiæ Poloniæ prætenta, Peuce fluuius ad septentrionē includitur, ad orientem solem Moscus, occidua illi Liuania atq; Prussia extremæ Germaniæ partes, patent hodie Ruthenorum siue Rhoxolanorum (nam & hoc nomine appellatur) (fines octo dierum itinere, à Tanai ad septentrionalem oceanum, habetq; id spacium nonaginta & amplius dierum iter, rursus à Germanico oceano, quem Balteū uocant ad mare Caspium. Regio adeo fertilis est. ut agro rude culto frumentoq; insperso, tribus perpetuis annis fructū ferat, nec opus est agrum quorannis inuertere, sed inter metendum segete leuiter excussa alia insequentē annū sua sponte crescit. Gramen adeo procerū producit, ut perticā transcendat, unde ibi apum tanta copia, ut mella nedū in alueariis, aut arboribus, uerū in rupium & terræ cauernis reponāt. Optimus medo & hi grandes cęrarū orbes, q ad nos usq; aduehūtur ibi hūt. Nō impiscātur piscinæ & stagna Russorū, sed ut aiunt, pisces ex coeli influētia succrescunt. Sal quodā in lacu Katzibeio uocato siccis tēporibus colligitur, pro quo genti cum Tartaris crebra bella, Mirum est quod dicitur in solo Chelmenfi defectos pini arboris ramos truncosue, duos aut tres annos sup terrā iacētes in saxa indurari. Est ibi optimæ cretæ copia. uersus Tanaim & Mæotim calamo aromatico & reupontico abūdat, pluribusq; herbis & radicibus aliis, alibi nō uisus. Vrbs regia Moscouia est, ad Moscū amnē sita, quatuordecim miliarium passuum circūitu. Nullus hic signati argenti usus. Lapis est in medio foro quadrata forma, quem si quis ascēdit, nec inde ui deturbari, possit
- Terra omnium fertilissima.**
- Apum copia.**
- Sal in lacu nascitur.**
- Calamus aromaticus in Russia.**
- Signati argenti nullus usus.**

principatū urbis obtinet, ingens de ascensu loci
 & deiectu dimicatio inter indigenas sæpiusq; ob
 eam rem pugnatū inter ciues. Gens a deo valida
 est, & superiori anno quodā bellico tumultu in
 regis castris centū uiginti milia equitū recensa
 sint, quorum singuli ordinem ducerent. Arcu in
 bello utuntur, quod gentile & uetus est illis: est
 & lancea in usu duodenum pedum cataphracti
 equites supra hamatā loricā ferreum thoracem
 induunt umbilicis speculorum modo prominēti
 bus. galæ gestat pro casside, in conū fastigiatū,
 equite libentius utuntur in bello quā dedite pe
 dites alii scorpione utuntur (balistā Itali uocant)
 alii plūbeas pilas sulphureo puluere ex æneis ex
 cutiunt machinis Teutonico more. Inuisum gen
 ti Regium nomen, iccirco du cis appellationē li
 bentius usurpant, ut magis popularē, qui ibi rerū
 potitur, dux dicitur: qui in totā gentem Imperiū
 obtinet, huic pileus paulo elatior quā ceteris pro
 ceribus, cætero nihil ab aliis differens, omnis co
 lor in usu, præter nigræ. Viri foeminæq; lineo ami
 ciunt in dufio, eoq; tenuissimo, & ad crura demis
 so, auro circa collū rubentiue serico excolūt id à
 miculū, laxior uestis, ac nihil ferè à Græcis diffe
 rēs qualē Turcæ quoq; & totus septētrio usurpat
 manicæ tm̄ laxiores Ruthenis, auroq; simbria
 tæ à pectore & humeris, Lutrina pellis ambit, ex
 terius uestē. Sola uxor luget uirū, ob ducto capite
 albo lineo, & ad ulnas deiecto, qbus fortuna am
 plior est, quadragesimo die à funere cōiuiantur
 in defuncti memoriā, quorum res angustior est
 quinque hoc temporis interuallo solenni mo
 do epulantur, obseruantur dies obitus, quem
 anniuersariis quoque celebrant epulis, quando

Rufianorum po
tentia.

Bellica Rufia
norum arma.

Regium nomē
Ruthenis huius
sum.

Vestitus Rufia
norum.

Luctus fatis
bris.

ex ea stirpe superest aliquis, custodiuntur nomina defunctorum monumentis literarum, ut sciri possit, quo cuiquam die parentandum sit: planditur & lamentatione funus educunt. Patrii moris est mulieres gemmas & uniones ex auribus suspendere, decorum & maribus, sed adhuc pueris: quæ iterum nupsert, satis castam ducunt, auersantur ut impudicam tertio nubentem, par in maribus offensa. Puellæ à tergo capillum promittunt cæterum matrimonio locatæ sedulo abscondunt. Viri supra aures tondentur, datur probro huic sexui omnis capillorum cultus. Gens uniuersa in uenerem prona, ac bibacissima: hoc laudis loco ponunt, alterum licere arbitrantur, modo id fieri contingat citra omnem cõnubii offensam: foenerant uulgo, nec fraudi cuiquam, ne sacerdotibus quidem. Pars multo maxima Rustianorum seruitutem seruiunt, nec inuiti: multi quidem & in his nobiles etiam se, coniugem, & liberos uendit: aut quia sic maiore otio fruuntur, aut quod maiore uoluptate. Antistites sacrorum Græcanico ritu nigro amiciuntur pallio, horum primores albo, ferunt hi bullam ad pectus suspensam, & tabulam præceptis diuinæ legis in scriptam: minores sacerdotes & ipsi Græcæ uestiuntur sacre uirgines, quod unum genus in ea gète est, ex Antonii abbatis instituto nigra stola amiciuntur. Est & sius sermo genti, Scythicus uero, alius parum compertum habeo. Sunt & literæ nõ multû à Græcarum figura abhorrentes, Musicen & Grâmaticen discunt utranq; Græcæ, cæteras artes uulgo aspènantur: de summa fidei cû Græcis sentiunt, par in cultu cærimonia, & in cœlites ueneratio. Iudicia exercet duodecim numero uiri, unus

Rutheni ut plurimum seruiunt

Sacerdoti habitus.

Sermo.

Musica et grâmatica tantum discuntur.

ritunus aliquis è collegio cognoscit causam, cri-
menue, cognitū ad collegas defert, interdum ad
regem. Si res maioris est ponderis, quā ut pro
collegio uindicari possit: si reus nequeat conuin-
ci, parum uel liqueat factum, cum accusatore co-
gitur de uita dimicare: atq; ita uictor duplici pe-
cunia donatur, qualis fuerit aestimata. Agrorum
cultum oppido exercent, equis arant, ager fera-
cissimus præterquam uini. Ceruisiam potum ex
milio, hordeo, atq; humulo decoctum potant, &
idem ferè totus septentrio. Ex canabi, papauere,
nucibus oleum conficiunt: cliuam non ferr Ru-
siana regio, neq; ex ea arbore liquor aliunde in-
uehitur. Varia alit animalium genera, & in his ple-
raq; pellium aestimatione nobilia, quorum aliqua à
ueteribus celebrata: piscium ingens copia, & in
his Seldis nobilissimus, ex Pareslausco lacu, per-
quam similis iis, qui in Benaco capiuntur. La-
cus in Ruthenia illustres septem, flumina insi-
gnia nouem: & in his quem Borysthenem esse
susplicari libet, ob ea quæ de ipsius magnitudine
est & natura prædicant.

Causa dubia
monomachia
probat.

Ceruisia totius
septentrionis po-
tus.

De Lithuania & Lithuanorum
uita. CAP. VII.

Lithuania est Poloniæ ad ortum connexa no-
ningentorū millium passuum circuitu, ma-
gna sui parte palustris, plurimūq; nemoro-
sa: & ob eā rem difficilis aditu, ac quodāmodo
inaccessa, aquis palustribus cuncta obtinentibus:
hyeme commercia cū Lithuanis habiliora, palu-
dibus & stagnis alta glacie cōcretis niueq; super
infusa, sunt omnia mercatoribus peruia: ut uelut
alto mari, quādo nulla sit certa uia aut semita, sy-
dera signent iter. Rara in Lithuania oppida, uilla-

Lithuania tota
palustris, hyc
me tantum ac-
cedenda.

Diuitia
Lithuanorum
ferarum pelle

rum incolatus infrequens: Accolarum diuitiꝝ pe-
cora pellesq; multigenum ferarum, ut Zobelli-
næ sunt, atq; Harmelinæ: quibus regio insigni-
ter scater: cæræ ac mellis abundans, usus pecu-
niæ genti nullus, inter se matronæ palam concu-
binos habent uirorum permisso, quos connubii
uocant adiutores, contra pellicatus uiris probro
datur, soluuntur facile matrimonia mutuo con-
sensu, & iterum atq; iterum nubūt, adeo gens una
cæteris mortalibus diuerso uiuit ritu, ut non ab-
surdum sit illud Aristippi: Honestum non natu-
ra, sed consuetudine constare. Vini rarissimus,
usus, panis nigricans non cribratus, armenta ui-
ctū præbent, multo lacte utentibus. Sermo genti,
ut Polonis, Sclauonicus: hic enim sermo quam la-
tissime patet, ac plurimis quidem gentibus com-
munis est: ex quibus quædam Romanæ ritum ec-
clesiæ sequuntur, ut Poloni sunt, Dalmatæ, Croatii
Carniq; Alii græco ritu sacra peragunt, ut Bul-
gari, Rutheni, & ex Lithuanis pleriq;. Nonnullæ
ab his diuersæ proprias hæreses habent, ut Bœ-
mi sunt, Morau & Bosnienses, Hussitarū quædā
obseruant delirium, pars multo maxima Mani-
chæum: quædam adhuc etiam gentili cæcitate
tenentur, idola colunt, quemadmodum multi ex
Lithuanis. Hieronymus Pragensis, qui Eugenii
quarti pontificatu in ea terra Euangelium præ-
dicauit, quiq; gentis illius ritus & mores ad id
tempus minus notos nostris hominibus demon-
strauit, dicebat Lithuanorū quosdā, ad quos pri-
mū puenisset, domesticatim serpentes habuisse: q-
bus per se quisq; ut diis penatibus sacrificabant:
cæterum tenuisse se, ut præter unum, qui cremari
non potuit, à suis cultoribus interficerentur. Alii

Serpentes do-
mesticatim ue-
strati.

ignē colunt, captatq; ex eo auguria, Solē nō nulli mallei ferrei specie immani magnitudine, proprium ducem habent, quem Magnum uocant: persæpe tamen regi Polonorum subditi. Caput regionis Vilna est, Episcopalis ciuitas tantæ magnitudinis est quantæ Cracouia cum suburbiis omnibus, domus contiguæ in ea non sunt, sed ueluti in rure horti intermediant, & pomaria. Duo fortissima castra habet, unum in monte situm, inferius in plano alterum. Distat hæc ciuitas à Cracouia, 120 miliaribus. Tartari quidam circa Vilnam in assignatis pagis habitant, qui agros nostrorum colentes laborant & merces uehant, Tartarica lingua loquuntur: Mahometum & sectam Sarracenorum profitentur.

De Liuonia, Prusia, & militib. Maria
nis. CAP. VIII.

Liuonia ueræ fidei cultrix, Rutheniæ ad septentrionem prætenta, & ipsa Sarmaticis finibus: Tartari Scythicū hominū genus crebrius incurfant. Liuonianos ad Christi cultū milites nostri traxere, quum antea nullū nisi malorū dæmonū nouere, sæpius uario euectū de regni possessione in ea terra bellatū. Sarmaticū mare ab occasu, sinusq; in cōperta magnitudinis, cuius ostiū ab occidente est, non procul à Cymbrica Chersoneso, quam Daciam hodie uocant. Circa sinū ad septentrionem semiferæ gentes sunt, cū quibus nullum est linguæ commercium, nutu & signis pmutat merces. Prusia, unde Pruteni, terra hodie Germanæ & Sarmatiæ participans à meridie illi occurrit. Eam terrā, si Ptolomæus uerus auctor est, Vistula pluit à Torno oppido Gedanū usq;: quo in loco Baltheo mari infunditur: ad Sarmaticū oceanū

Sol sub malleo
specie ueneratus.

Milites
Mariani.

Cymbrica
Chersonesus.
hodie Dacia.

extēsa citra vistulam, vltra Germaniæ est. ad orientem solem & meridiem Massouitæ sunt, & Poloni accolunt: ad occidentem Saxones. Prusiæ solum ferax est, maximeq; frugiferum, irriguum, frequēs cultus: Regio amœna & pecoris abundans. piscatus venatioq; multa. Vlmerigi eam terram tenent, quū Gothi ex Scandinauia insula egressi sunt in continentem, vt Iornâdes scripsit. Ptolemæus A maxobios, Alannos, Venedes & Githones penes Vistulam habitasse autor est. Malorum & hæc cultrix fuit dæmonum vsq; ad secundi Federici tempora Deiparini milites, qui & Mariani dicuntur, Post Ptolemaidem in Syria amissam in Germaniam reuersi, viri videlicet nobiles & rei militaris periti, ne per otium marcerent, eundem accedētes, Prusiam Germaniæ conterminā Christi cultam spernere dixerunt: sæpe illius gentis homines in Saxones cæterosq; vicinos excurrere, ingentem vim pecorum abigere, esse in animo si bi compescere barbaram gentem; annuat tamen Imperator, prouinciãq; fratribus perpetuo iure possidendam tradat, si eam armis acquirant. Tam enim Massouitæ duces, qui eius se terræ dominos affirmabant, ius suum fratribus concesserunt. Grata oblatio Federico fuit, qui collaudato proposito, quas voluere fratres sub aurea bulla literas concessit. Illi sumptis armis breui tempore quicquid Prutenici iuris citra & vltra Vistulam fuit subegere: subactam ac bello quæsitam, usæ ditionis fecere. Victa gens Christi fidem complexa est, & cum fide Teutonicam linguam. Fuit ad Vistulam annē quercus, vbi victrix gēs, à principio castallū, erexit, mox vt sunt res hominū, q̄ tenui principio in maius augētur, oppi-

Vlmerigi.
Gothi ex Scandinauia.

Deiparini milites.

Prusia quomodo ab ordine Teutonico acquisita.

Massouitæ duces,

dum frequenti cultu adoleuit Mariæburgum di-
 xerunt. Caput gentis est, atq; sedes eius, q̄ vniuer-
 si ordinis magisterio fungitur. Sacræ huius mili-
 taria origo Teutonica est, nec quisquam nisi Teu-
 tonicis his sacris initiatur: atq; idem claris ortus
 natalibus, & cui proponitur, vt aduersus sacratis-
 simæ crucis hostes paratus sit omni tempore di-
 micare: albo pallio amictuntur, nigra cruce insi-
 ta. omnes alunt barbam, præter eos q̄ sacris ope-
 rantur, & sacerdotes sunt. dominicam orationem
 milites ipsi pro canonicis horis vsurpant: neq; li-
 teras discunt: diuitiis abundant: nec minor q̄ re-
 gibus potentia. Sæpe cum Polonis de regni fi-
 nib; acceptis atq; illatis cladibus contēdere, nec
 totis viribus belli fortunam experiri recusaue-
 runt. Est Prusiæ atq; Lithuanie contermina re-
 giuncula, quæ Samogithia dicitur, syluis & flu-
 minibus circumsepta, quinquaginta milliarum
 longitudine: cuius gentes proceræ & pulchræ
 staturæ, agrestes tamen, moribusq; inculti. Matri-
 monia plura celebrant, & absq; sanguinis respec-
 tu, patre mortuo, filius nouercam, fratre frater
 glotem in vxorem accipiunt. Æs nullum habet,
 humiliter ædificant, ex limo culmoq; tuguria in
 carinarum aut galearum formam, in quorum cul-
 minibus fenestram vnã faciunt: tam patētem,
 vt toti ædificio lucem supernè præbeat. Focus
 perpetuo igne in singulis vnus, circa quē fami-
 lia vniuersa sedēs, nō solum vt cibos coquat, veq;
 etiã vt vehemēs frigus, quo pro maiori anni par-
 te terra hæc cōgelata constrictaq; iacet, propel-
 lat. Vaporaria seu stubas hñt nullas. Gens ad di-
 uinationē & auguria inclinata, præcipuum ei nu-
 mē ignis, quem sacrosanctum perpetuumq; esse

Mariæburgi.

Ordo militum

Teutonicorum.

Vestes eorū.

Pctētia ordinis

Teu.

De Samogithia

et gentis mori-

bus.

Diuinationē vñ

cāt Samogithia

persuasum habuere, qđ in ædito colle ad fluitium Neuyasa assidua lignorum suggestione per sacerdotem aleretur. Vladislaus Poloniae rex, qui eam ad Christi fidem compulit, illum vna cum turri, in qua cōseruabatur, extinxit, defecit, & syluas, quas non minori religione quā ignem sanctas, proq̄, deorum habitaculis. Sarmatæ (iuxta: poeti- cum illud, habitarunt dii quoque syluas) colebāt, & nedum syluas, verum quoque q̄cđ eas subiifet sanctum minimeq̄, violandum censebant, vt aues erant & feræ. Malorum dæmonuz prestigio violantes eas statim in manibus & pedibus cōtrahebantur. Erant in his syluis singulis familiis suus focus & sacra domus constituta, in qbus defunctorum suorū corpora cum equis, fellis, & meliorum vestimēto cōburerent fuit. Conuenire eos noctu credebant, ideoq̄; sedilia ibi ex subere contexta disposita, in qbus optimus medo, escaq̄; ex pasta in casei forma omni tēpore large subministrabatur, vt ipsis vescerentur. Prima Octobris die in his syluis maximum festum peragebant, ex omni regione vniuersus populus congregatus, quēq̄; familia in sua casula cibo & potu, vt melius potuit, patrio instituto indulgebat, tum ad focos diis imprimis quem Perkumo, id est tonitrum dicebant, libabant. Cum Lithuanis & Polonis linguam vnā habent, nam & Polonico sermone sacerdotes eis in ecclesiis prædicant. Romanæ ecclesiæ morem obseruant, licet Rhuteni alii ad meridiem & Moscouitę ad Septentrionem habitātes Græcorū ritum teneant, obedientiamq̄; nō Romano verum Constantinopolitano pontifici promittant. Ad Septentrionem his Moscouia præteditur terra quadringentorum milliariorum pa-

Superstitio gen-
tis admiranda.

Feruitas.

Sermo.

Moscouia.

tens: argento diues, tam valido vbiq; p̄fidio
 conclusa, vt ne dum aduenæ, verum indigenæ et
 absque literis ducis exire atque intrare non pos-
 sint, plana omnino regio est, non montosa, nemo
 rosata tamen, & vt plurimum paludosa, plurimima
 ximis fluminibus Occa, Volha, Dzuuina, Bory-
 stheneq; & Dineper irrigua: piscib; ob id variis,
 & feris abundat, quemadmodum Lithuania, à
 qua non multum discrepat, nisi quod frigidior
 est, ga Septentrionalior. Vnde pecora parua ha-
 bet, & communiter mutila. Moscu metropolis re-
 gionis duplo maior quàm Praga Boemiæ: lignea
 vt aliæ ciuitates, ædificia habet, multas plateas
 sed dispersas latissimi campi interiacent. Mosca
 amnis ipsam intersecat, arx in medio vrbis in pla-
 no sita, septēdecim turribus & tribus propugna-
 culis adeo pulchris & validis, vt similia vix re-
 periantur. Sedecim in ea arce ecclesiæ, quarum
 tres sanctæ Mariæ, sancti Michaelis, & sancti Ni-
 colai muratæ, cæteræ omnes lignæ. Tres quo-
 que in ea amplissimæ curiæ in quibus nobiles
 aulici morantur: palatium in quo dux est Italico
 more constructum pulcherrimum, sed non am-
 plum. Multos nobilissimos ducatus habet, ex qui-
 bus ingruente bello plusquàm ducenta millia
 hominum duobus aut tribus diebus contrahun-
 tur. A qua genti potus & medoliquorq; fermen-
 tatus, quem quassetz vocant. arant ligneo aratro:
 frondibus arborum aut spinis apricant: segetes
 propter longum frigus, raro maturescunt: ideoq;
 in stubis desiccant, trituranq; , aromatibus &
 sublimaris calfactoris contra frigus variis vtun-
 tur. De auena & melle aquã ardetē siue sublima-
 tum faciunt, & lacte et, adeo forte, vt sæpius ab eo

flumina
 Moscouizæ

Moscu ciuitas
 maxima

Mosca amnis

Arx amplissima

Potus Moscoui-
 tarum.

Frigoris cura-
 tio.

Ebrietas capitis inebriantur, Vino & oleo carent: Ne inebriantur
 poena mulctatur. inebriantem potum omnem terræ princeps ca-
 pitis poena prohibuit: bis aut ter tamen in anno
 conceditur, Moneram habent argenteam maio-
 rem & minorem, non rotundam, sed quadrangu-
 larem oblongam. Dzuuingis hanc dicunt. Scla-
 uonica lingua loquuntur. Sectam & religionem
 cum Græcis vnā obseruant, Episcopi eorū Pa-
 triarchæ Constantinopolitano subsunt, & ab eo
 confirmationem postulant. Christum adorant,
 præter Kofanenses, qui cum Sarracenis Maho-
 metum venerantur, & Scythas quosdam alios, ad
 Septentrionem, qui linguis propriis loquuntur,
 & idola colunt. Imprimis vnum, quod Zlota ba-
 ba dicunt, id est, auream vetulam, tanta veneratio-
 ne, vt nemo id pertransit quin saltem pilo ex-
 veste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo pro-
 stratus pro oblatione proiciat. His populis quā-
 uis sermo sit vnus, Sclauonicus videlicet, est ta-
 men adeo impar, & externis linguis hic & alibi
 confusus, vt mutuo se non planè intelligant. Ido-
 lolatriæ tempore pontificem maximum vnus ha-
 bebant, quem Criue nominabant: in ciuitate Ro-
 mo'ue (à Roma dicta) habitabat. Cōmunis genti-
 bus illis mos est, vt non solum seruos vt pecora,
 sed etiam filios, semetipsos vendant, & abducere
 q̄ longissime patiantur, ob victus tantummodo
 sufficientiam, quāuis grossissimis cibus vescatur.

De Polonia, Polonorumq; recentibus mo-
 ribus. Cap. IX.

Polonia Europæ regio, vasta & plana, vnde
 & hoc nomē accipit, significat enī, Sclauo-

nica lingua, qua & ipsa vtitur: Pole planum. Sarmatia alio nomine vocata. Hæc Slesia ad occidentem cõtermina est, Prutenis & Massouitis à septentrione, ab oriente Ruthenis, à meridie Hungaris, Carpato monte, quem Crapak accolæ vocat, interiacente. hæc in partes duas diuiditur, quarum quæ Saxonibus Prutenisq; vicina est, maior Polonia dicitur: altera Hungariæ ac Russiæ obiecta minor vocatur. Regnum vniuersum in quatuor velut regiones diuisum, quas in orbem Rex quotannis inuisit, singulæ ternis mensibus alunt Regem, regiumq; comitarum: cæterum si casu cõcilio'ue is in vna regni parte diutius esse perseuerauerit, nihil debetur ipsi amplius. In Cracouia celebri & amplissima vrbe regia est, totiusq; regni gaza. cæteræ ciuitates parum nitidæ sunt: ex maceria domus ferè omnes compositæ, pleræq; luto collinitæ plaga regionis nemorosa. Gens in vniuersum prudens, multaq; comitate in hospites: bibacissimum genus hominum, vt torus Septentrio, sed rarus vini vsus, ignotusq; genti cis vinearum cultus, factitia ex tritico, aliisq; generibus seminum potio in vsu est, solum ferax, triticiq; abundans. Est & pascuis idoneum, armenta lare pascuntur, venatio multiplex, equus syluester ceruino cornu, bos ferus, vrum Romani vocant. Plumbum duntaxat ex omnibus metallis fodiunt Poloni, & salem saxorum duritie, nulluq; toto regno vberius vectigal, mellis copia tam ingens, v; non satis illis atq; Ruthenis loci supsit, quibus illa recondant, arbores namq; oës & syluæ aluearibus mellificantium nigricant. Literarum figuratio ex gentili & græcanico mixta, promiscuus & fidei ritus inter Romanum & Græ-

Sarmatia
 Eurcpæa.
 Termini/ Polonia.
 niæ.

Polonia duplex
 maior et minor

Cracouia Polonorum regia.

Gens Polonica
 prudens et comis.

Salis fodinæ
 Mellis vectigal

Literæ.

Fidei ritus.

Vestitus. **ſū:** viroꝝ & mulierꝝ vestitus Græcanico similis.
De Hungaria, Hungarorumq; viuendi
institutiſ. Cap. X.

Hūgaria ſines.

Gepidæ & Da-
ci.

Pannonæ.

Hungaria nunc sanè ea regio est quæ olim Pannonia fuit, licet hæc hodie illius ſines in totum non impleat, nec tam latè quondam patuit, q̄ hodie Hungaria. Enimvero à Laytha ſumme inferiorem tantum Pannoniam vſq; ad Sauum amnem complexa, vltra Danubiuſ; Poloniam attingit, terramq; complectitur, quam Gepidæ & Daci tenuerunt: patetq; Imperium gētis multo latius quàm terræ nomen. Erat hæc terra, vt priſci rerum ſcriptores habent, nouem circū data, quorum hæc Germanica lingua dicimus, circū data, quorum ſinguli ita ſtipitib; quernis ſiue ſagineis vel abiegnis extructi erant, vt de margine ad marginem viginti pedum ſpaciū tendere retur in latum, totidem erigeretur in altum: ciuitas autē vniuerſa aut duriffimis lapidibus aut tenaciſſima Crera repleretur: porro ſuperficiēs vallorū eorundē integerimis ceſpitibus tegetetur. Inter quorum confiniā arbuſculæ plantatæ erāt, quæ abſciſæ proiectæq; vt plimum herbas & frondes proferebant. De primo autem circulo ad ſecundum viginti miliaria Teutonica protendebantur, & inde totidem ad tertium, & ita vſq; ad nonum, quamuis alius alio ſemper contractior erat. Intra hos aggeres vici villæq; ita conſtitutæ vt ab vna ad aliam mox hominis audiretur. Aedificia validiſſimis muris præmunita, portæ non ſatis latæ propter hanc cauſam vt per eas latrocinandi gratia quaqua verſum ingrediq; facile poſſent. Tubarum clangore vnus circulus alteri cuiuſq; rei certa ſigna dabat Pannonæ

ab initio eam terram tenuerunt, Pæones olim di-
 cti, inde Huni habuere, gens Scythica. Mox Go-
 thi ex insulis Germanici oceani profecti, post Go-
 thos Longobardi ex Scandinauia etiam oceani
 insula, nouissime Hungari ex alia Hungaria Scy-
 thica egressi, quæ nõ longè à Tanais ortu extrat.
 & iuhra hodie dicitur: misera adhuc regio, vt
 potè sub frigidissimo cælo iacens, duci Mosco-
 uia tributaria. Non tamen aurum argentum ue,
 quibus omnino carent, sed preciosas animalium
 pelles Sabellorum scismorumq; pendunt hoies.
 Non arant, non seminant, neq; panes habent: se-
 rarum carnibus & piscibus vescuntur: aquam po-
 tant: sub tuguriis ex virgultis contextis inter dæ-
 sas syluas humiliter habitant. vnde fit vt hoies
 syluestribus feris comorantes, vestimentis se non
 laneis neq; lineis induant, sed pellibus nuper aut
 lupo aut ceruo vrfõ ue detractis. Solem, lunam,
 astraq; alia alii adorant, & quicquid eis primum
 occurrit. Propriam linguam habent. Corallia pi-
 scantur & balenas, ex quarum cute rhedas bur-
 sasq; faciunt: axungiam pro impinguatione ser-
 uata exteris nationibus vèdunt. Mediocris tumo-
 ris montes ad eam partem qua oceano incumbit
 habet, quos pisces quidam Mors vocati dētibus
 se promouendo scādentes, dum superiora nacti
 vltterius nituntur præcipites decidunt, & moriun-
 tur, eos illi colligunt eduntq; , dentes quos latos
 & albos valde habent reseruant, & mercatoribus
 pro mercibus aliis permutant. Manubria cultello-
 rum ex illis optima paratur. Habet Hungaria no-
 stra ad occasum Austriam & Boemiam, ad meridiem
 Illirici partem quæ Adriatico est pelago obuer-
 sa, ad orientem solem Seruiam, quam Triballi &

Pæones.

Huni.

Gothi.

Longobardi.

Hungari.

Hungaria.

Scythica.

Fluxus Hungar.

ria.

Buda vrbs regia.

Vestitus Hūgarorum.

Mulierum Hūgarorum habitus.

Certamine singulari cōtrouersia dirimūtur.

Hungarorum pugnandi ratio.

Missi tenuerunt, nunc à quibusdam Sagaria vocatam: ad arctum & Boream Poloni, Moschiq; finitimi, Vrbs regia est Buda à Bada Athilę fratre appellata, Ager regionis quatenus colitur tritico fertilis est, auro atq; argento diues. Mirum est q̄ indigenę narrant esse in Pannonia riuum, in q̄ si sæpius ferruz mergatur Cuprum fieri. Viri vestes superne excauant, circa interscapilium linea subtus tunica, circa collum & humeros quodam tenus apparens, quam partem serico & auro ferè omnes exornant, in differens in caliga, cothurno superinducto, capillos inungunt, concinnantq;, lineo galericulo cōtegunt, raroq; nec nisi in otio resoluunt, qui mos & à plerisq; Germanis obseruatur. Muliebris vestitus strictior, & ad collū subductus, vt omnia tegantur, tantum lineę tuniculę ora emineant, preciosissime ornata, vestibus togam superinducunt, serico caput aut lineo cōponunt velamine, ac præter oculos & nasum cætera ferè abscondunt, gemmis & margaritis vulgo vtuntur. Cothurno calceantur viri foeminæq;, ad media crura inducto, annum lugent defunctos, & quosdam biennio. Barbari rasant, præterquam superiore labro. Orthodoxæ fidei cultus, ex lege iudicant. Est & alia iudicii ratio, si causa anceps sit, nec aliter liquere possit, lis ferro decernitur, reus & actor dimittant. Rex aut qui regis vicem gerit spectat, iudicatq; secundum eum qui superior fuerit. satis vicisse credunt, cuius aduersarius aut pugnam cunctatius inibit, aut lineis aræ, qbus pugna locus circumscribitur, exciderit. Qui ex equo dimicant læcea prius, dein gladio vtuntur. Pedites præter uerenda, cætera nudè pugnat. Suus genti sermo

et si Boemo non multū ab similibus. Habent & pri- Sermo.
 uas literas, sed Romanis libentius vtuntur. Fe Litera.
 rox hominum genus, & in bello validū, equestri Ferocitas Hun
 præliū magis quā pedestri idoneū. Regis Impe gatorum.
 rio parent aut regijs ducibus, Cataphractō equi
 te in bello vtuntur, & leui armatura, sed parcius
 omnino, turmatim conflagunt, non tamen toto ag
 mine. Nulla gens Christiani nominis Turcarum
 arma magis exercuit. Nulla ab his rursus magis
 exercita est, adeo paribus animis varioq; euentu
 est semper utrinq; bellatum. Alia Hungaria quæ
 huius mater est, linguæ, & moribus pene adhuc
 illi similis, ritu Barbarico uiuit, idolis seruit.

De Boemia & moribus Boemorum.

CAP. XI.

Boemia Regio, Germaniæ limitibus in-
 clusa, aqulonis flatibus obiacet, Hunga- Boemia: limi-
 ria illi orientalis est, australis Bauaria, tes.
 Noricus ager occiduus, Polonia borealis. Latitu-
 do eius longitudini ferè par, trium forte dierum
 iter. Sylua Hercynia tanquā natiuo muro undiq; Hercynia syl-
 cingitur. Albi fluuius media irrigatur, atq; quodā ua.
 alio, Multauiā nomine, ad cuius ripam Braga sita Multauiā.
 est amplissima urbs & totius regni caput. Solum Braga vrbis res-
 hordei & tritici ferax, pabulo pecore atq; pisci- gla.
 bus abundat, olei sterilis est, quemadmodum Cereuisa Boes-
 Germania ipsa uino non omnino caret, cerui- mica comuca
 siam optimam facit, quæ Viennam usq; Austriæ datur.
 uehitur. Boemi Germanis licet undique circum
 septi sint, Germanica tamen lingua non loquun-
 tur, Dalmatarum aduētū Teutonica illinc pulsa.
 Etenim in eorū annalibus reperitur, fratres duos
 ex Croaticis populis egressos alterum in Boemia,

Lingua germa
nica inBoemia

alterum in Polonia confedisse, mutasseq; & gen-
tibus prioribus linguam & terris nomina Vola-
terrano autore. Mos uetus & Germanica lingua
à plerisq; in hanc usq; diē obseruantur. In tēplis
enim plebes sermone Teutonico docētur, in coe-
miteris Boemico. Solis mendicantibus olim li-
bertas fuit, qua uellent lingua populos instruere
Nullæ genti leges sunt, nulla sanctiora instituta.
quodlibet licet: q̄ppe Christianæ fidei nō solum
non cultus, ut q̄ Valdensiu sectā amplexi tuent,
tum auoz nostrorū memoria Hussitarū ueneno
infecti, Orthodoxæ fidei cultum pax hodie in-
regre custodiunt. Romanum pontificē in ordinē
redigunt: negantq; cæteris Antistitibus augustinio
rē esse ac uenerabiliorem, inter sacerdotes nullū
discrimen ducentes. Presbyterū non dignitatē,
sed uitæ meritum efficere potionem. Animas cor-
poribus excedentes aut in æternas euestigio pœ-
nas demergi, aut perpetua consequi gaudia: pur-
gatorium ignem non inueniri, quo aliquādo ex-
piantur. Stultum arbitrantur defunctis parenta-
re, auaritiæ sacerdotalis inuentū esse, Dei optimi
maximi diuorūq; simulachra medio tollūt. A qua
rumq; ac cæterarū rerum benedictiones irridēt.
Mendicantium religiones malos demones inue-
nisse. Sacerdotes paupes esse debere sola elemo-
sina contentos, non opes non pecuniam posside-
re. Libera cuiq; uerbi dei prædicationem patere.
Nullum capitale peccatum, quātumuis maioris
mali uitædi gratia tolerandū. Qui mortalis culpe
reus sit, eum iudicat neq; debere seculari, neq;
ecclesiastica dignitate potiri, nec etiā parēdū esse
ei. Confirmationē & extremā unctionē inter ec-
clesiæ sacramenta minime teneri. Auricularē cō-

Valdenses.

ErroresBoemo-
rum.

Boemi non pa-
rentant.
Benedictiones
rerum irrident.

Peccatum mor-
ta e tolerandū
non esse.

fessionem nugacē, & superuacua esse, sufficere
 in tubili aut alio secreto loco sua quēq; deo pec
 cata cōfiteri. Baptisma fluuiialis undā nulla inter
 iecta sacri olei mixtura recipiēdum. Cœmiterio
 rum inanem usum, quæstus tantummodo causa
 repertum, quacūq; tegantur tellure humana
 corpora nihil distare. Templum dei late paten
 tis ipsum mundum esse, coartare maiestatem eius
 qui ecclesias monasteria oratoriaq; construunt.
 Sacerdotales uestes, altarium ornamenta, pallas
 corporalia, calices, patenas, uasa huiusmodi
 nil habere momenti, sacerdotem quocūq; loco
 quocūq; tempore sacrum Christi corpus confi
 cere posse, petentibus ministrare, sufficere si uer
 ba sacramentalia tantum dicat: suffragia sancto
 rum in cœlis cum Christo regnantium impetra
 ri, in Canonicis horis cantandis discendisq; fru
 stra tempus teri. Nullo die ab opere cessandum
 esse existimant, quam quæ dominica nunc appel
 latur. Celebritates sanctorum reiciēdas Ieiuniis
 quoq; ab ecclesia institutis nihil inesse meriti. Fa
 ma est etiam Boemorum sacerdotes infantibus
 ipsis & cūctis aliis indifferenter sub utraq; specie
 corpus Christi ministrare, hostia, quam qua nos
 utimur aliquantum grandiori, Georgius Pogge
 bratius huius instituti autor fuisse dicitur. Picar
 dus quidam ex Gallia, gentem alio delirio infe
 cit, is non paruam uirorum mulierumq; Plebē
 contractam pudam incedere iussit, Adamitas
 uocauit, autor omnis licentiæ, uenus publica &
 mixta reliqua horrenda auditu crimina hoc du
 ce cœperant, & in quibusdam locis adhuc dura
 re, sed occulte, à multis dicitur. Nā subterraneos
 Boemorū quidā (qui ex hoc Gruebenhaimerap

Sacramentum
 eucharistiæ.

Celebritates
 sanctorum.
 Infantes Boe
 mi cōmunicat.

Nefandus Boe-
morum ritus.

Bacchanalia
olim in Italia
celebrata.

Hæresis Boemo-
rum inuicta.

Germaniæ ve-
teres limites,
Quid accessit
Ger.

pellantur) sacra operaturi subeunt, inter quæ cū à sacerdote pro more illud Genesim pronunciat, Crescite & multiplicamini, ac replete terram, lumina quæ ibi habentur, continuo omnia extinguuntur, & tunc neq; ætatis ulla, neq; sanguinis attentæ reuerentia promiscue uiri & inquam per tenebras quisq; incidit mulieres cognoscunt, peracto scelere quum in locum suum se quisq; receperit, luminaria rursus incendunt, & sacrum peragitur. Est execrandus hic damnatæ gentis ritus non multum diuersus à bacchanaliis illis, quæ in Hetruria primo, mox Romæ etiam noctu multa uini & epularum crapula mulieres maribus mixtæ in abdito celebrauere, nullo neq; lexis, neq; ætatis respectu habito ad promiscuâ puerorum ac matronarum supra, atq; aliorum flagitiorum, quæ ex ipsis tan quæ ex officina quodam prodibant: quorum sacrorum capita Quirino Philippo & Posthumio Albino consulibus Romæ capitali sunt supplicio affecta, ut scribit Sabellicus Enneade. 6. lib. 7. Hanc Boemorum impietatem nefandam hæresim quatuor reges Venceslaus, Sigismundus, Albertus & Vladislavus extirpare non potuerunt, quamuis sæpius totius uiribus attentarunt.

De Germania, & institutis eorum plurimis. CAP. XII.

Germania Regio Europæ amplissima, tota septentrionalis, à Gallis olim Rheno fluuio diuisa fuit, à Rhætis & Pannonibus Danubio, à Sarmatis Dacisq; mutuo metu & motibus separata, cetera oceano ambiète, hodie extra hos fines Rhætiam, Vindeliciam, Noricam, & superiorem Pannoniam, Alpes partemq; Illiriam, & usq; ad Tridentina

dērina claustra Germania obtiner: Belgas quoq; ferē tota natio Gallici quondam iuris omnisq; Rhēnus in Germaniæ nomen linguamq; concessit, ut iam se Gallos dici nesciant, si audiant indignentur. Heluēri quoq; in germaniæ nomē & linguam tempore labente transiere. Itaq; magnam Galliæ Transalpinæ partē ipsa Germania sibi uendicauit, Prutenos ferocissimam gentē & idolis deditam intra trecentesium annū ex infidelium manibus milites Teutonici ui & armis rapuerunt, ubi & lingua Teutonica introducta est, & Christi cultus genti imperatus unde habita ad primæuos illius terminos consideratione, uidebitur certē illa sibi ferē plus soli extra usurpasse quā intus prius continebat. In duas uelut partes ab initio tota Germania diuisa fuit, ut quæ Alpibus propinquior est, superior sit Germania uersa, inferior. Durat hæc partitio sub Alemanniæ appellatione (quæ à Lemano, ut quidam autumant, lacu est) in hunc usque diem. Prouinciæ tam hæc quam illa multas habent: superior à Mogano flumine, quod Franconiam perlabitur, ascendendo Bouariam habet, Austriam, Styriam, Athesim, Rhætiam, Heluetiam, Sueuiam, Alsatiam, prouinciā Rhenensem, Moguntia cū ad usq; Inferior, Franconiam, cuius magna pars meridiem uersus etiam in superiorem protenditur, habet, Hassiam, Lotharingiam, Brabantiam, Gelriam, Selandiam, Holandiam, Phrisiam, Flandriam, Westualiam, Saxoniam, Daciam Peninsulam, Pomeraniam, Liunionem, Prussiam, Slesiam, Morauiam, Boemiam, Mysnam, Marchiam, Turingiam. Fuit Germaniæ terra ab initio, ut Cor-

- Terra germaniæ olim horrida et infœcunda** nelius Tacitus scribit, & si aliquando specie differbar, in uniuersum aut syluis horrida, aut paludibus infœcunda, humidior qua Gallias, uentiosior qua noricum ac Pannoniam aspicit: frugiferarum arborum & omnis culturæ impatiens sterilis, pecorum tamen fœcunda, sed plerunq; improcerorum, auro atq; argento immunis, & propterea uilis despectaq; ab omnibus. Hodie regio adeo amœna est, adeo pulcherrimis nitidissimisq; urbibus, castris, & pagis passim exornata exulta, ut non Italiae, non Galliae, non Hispaniae ipsa cedat. Coelum satis clemens habet, Cœpi fertilitatem optandam. Sunt colles aprici, nemora opaca, frumentorum abundantia, uiteri montes, clarissimi amnes, Rhenus, Danubius, Moganus, Albis, Neccharus, Sala, Odera, & multi alii fluuii, & riui lymphidissimi totam terram rigantes. Sunt fontes dulcis aquæ, sunt thermæ calidæ, sunt mineræ salis plurimæ: metallorum item fertilitate nullis terris cedit. Vniuersa & Italia, Gallia, Hispania, argentum ex germaniæ negotiatoribus serè omne habent, metallaq; nō parum multa, nec auro est priuata. Quod si hodie priscorum quisquam ab inferis resurgeret, ac oculis intima regionis contempleretur, nunquid non multum is miraretur? aut quid diceret tamen, si uideret quanta nunc esset locorum salubritas, cœli humana temperies, ubertas soli, uini frumentiq; quanta copia, arborum consitiones, quis splendor urbium, templorum sacra, & erga deum religio, urbanitas ciuium, uestitus hominum, rei militaris peritia, apparatus bellicus, cœteraq; ornamenta Germanorum, nobilitasq; quam syncera. profecto, ut reor non di-

Germaniæ laudes.

Flumina Germaniæ

Diuitiæ germaniæ.

Metalla.

Germania quā tam exulta.

ceret terram informem, asperam cœlo, tristem
 cultu. uideret sanè quàm uerum sit illud, quod
 dicitur, Sæpius bonam materiam cessare sine ar
 tifice. Nam etsi aliis regionib; mitior hyems sit
 fructusq; nobiliores, minus tamen æstus tempe
 ratus est. unde & frugum corruptio: ad de ani
 malia uenenosa, & alia ad humani generis per
 niciem intentissima. difficilis satis erit iudicatu,
 quæ cuique prouincia comparanda sit, quæ an
 referenda. Dicta autem est Germania recentio
 ri appellatione quod eius populi. ferè omnes in
 ter se perinde ac fratres, pares existeret tum cor
 porum dispositione, tum moribus atq; uiuendi
 ritibus. prius Teutonia à Tuiscone Noe filio, &
 Alemannia à Manno eius filio, qui gentis au
 tores conditoresq; memorantur, uocitata fuit.

*Teperata Ger
 mania*

Quamuis pleriq; gentem indigenam, id est, in
 de genitam nec aliunde profectam arbitrentur.
 & eius opinionis hic est, qui ita uersificatus est:
 Terra ubi se deuexa globo dimittit in arcton,
 Solis & algoris patiens, duriq; laboris,
 Ingrata ignauam uitæ tolerare quietem:
 Indigena haud alia ducens primordia gente,
 Sed cœlo producta suo Demogorgonis aluus,
 Protulerat: patulas ubi cuncta creata sub auras.
 Germanos uocitant Itali, Graii sed Adelfhos,
 Quod fratrum soleant inter se uiuere more,
 Nomē nobilibus quod adhuc uenerabile nostris
 Pectoribus, similes ingentes corporis artus
 Prodiga cui natura dedit, per lactea colla
 Candida proceris tollentes corpora membris.
 Flaua coma est, flauentq; oculi, flauoq; colore,
 Temperie iustam retinent sua membra saturam

*Germania uno
 de appellata.
 Autor gentis.*

*Germani indig
 genæ.*

*(Dicitur ubi
 dicitur aucto)*

Vox habitū mētis cum gestu & pectora prodit,
 Vox quæ nil muliebri sonat, sed tota uirilis
 Martia crassiloquo testatur corda palato.
 Commune his studium uenari, equitare, uagari,
 Atq; suum uarias uictum quæsisse per artes:
 Vel bacchum uiduis crescentem iungere palis:
 Aruaq; quadriugo proscindere pingua aratro:
 Nec patrio tepuisse solo iuuenilibus annis,
 Sed mox doctiloquæ præcepta adiisse Mineræ,
 Vel uaga ueliferas duxisse per æquora naues,
 Atq; suis terris uarias adducere merces.
 Ne censere nefas animum intendisse rapinis,
 Dum fera belligeri meditantur Prælia Martis,
 Atq; illum regum cellas quæsisse per aulas,
 Quatuor ad fines quas Teutonibus ora coecet:
 Siue per Hercyniæ nemorosa cacumina syluæ,
 Dentatos profernere apros, syluisq; uagantes
 Aeripedes ceruos, ursosq; agitare feroces,
 Vnguibus accipitres trucibusq; iubere rapinas
 Tollere, & euulsas dispergere in æthera plumas.
 Hinc animus dubiis audens se credere rebus,
 Nec segnis timidusq; mori, roseumq; cruorem
 Pro patria & charis certans effundere amicis:
 Atq; audis cædis, si qua ulla iniuria læsit,
 Quiq; fidem sancto & constanti pectore seruet,
 Religionis amans, superumq; & cultor honesti,
 Et ueri iustiq; tenax mens consona labris,
 Ficta coloratæ fugiens mendacia lingua,
 Præliū in tūri Germani sacrum hymnū Her-
 culi canebant, quem uolebant aliquando in eam
 terram uenisse, graui & terribili sonitu, non dis-
 sono, cæterum ad terrorem quæsito pugna capel-
 lebant. Truces oculi pluribus ac cærulei, rutilæ
 comæ, procera corpora, ad primos impetus sub-

Hercules in Ger-
 mania fuit.

ta & præceps natura. Ceterum laborum ope
 rumq; impatiens. Sitim & æstum ut Galli non
 ferunt, frigorum patientissimi. Auri & argen
 ti his olim usus nullus. Argentea uasa eorum
 legatis data, aut principibus muneri missa, non
 minori contemptu quam fictilia tractabant. Com
 merciorum usu aurum & argentum ab his pri
 mo receptum, Credita & à quibusdam tellus ip
 sa italium metallorum expers, quin & ferri inops:
 quo accedit, ut olim rari uterentur gladiis in
 prælio, sed longiori hasta, quam ipsi frameam
 uocant: & in ea breui ferro, habili telo, siue comi
 nus siue eminus dimicarent. Eques scuto & ha
 sta instruebatur, Pedites missilia spargebant, plu
 ra singuli. Nudi in pugnam, aut breui sagulo
 urebantur, nulla cultus occultatione, scuta tan
 tum coloribus, hisq; lectissimis distinguebant,
 paucis loriceæ usus, uix uni alteriue cassis, aut
 galea. Equi nec forma, nec uelocitate conspi
 cui: nec in gyrum ut Italici, sed recto tantum
 conatu aguntur. Scutum in pugna amisisse præ
 cipuum flagitium, ut sacris & publico concilio
 excluderentur eiusmodi clade adfecti. Multi ta
 li infamiae superstites uitam laqueo finierunt.
 Reges nobilitate legebantur, nec his libera infi
 nitaq; potestas fuit. Exercitus is ductabat, qui
 præcipua uirtute præstaret, quiq; exemplo ma
 gis, quam Imperio polleret, uincere uerbera
 re animaduertere in quenquam nullius esse
 præterquam sacerdotum, ut non Imperio, sed
 diuinitus flagitia uindicari crederentur. Signa
 quædam Deorum lucis detracta in prælium ge
 stari præcipuum in pugna incitamentum. Omnes
 suas necessitudines in proximo statuebant, ut in

Auri et argenti
 Germanis usus
 olim nullo

Nudi pugnaue
 runt Germani.

Scuti in pugna
 amisisse ingens
 flagitium.

Deorum simul
 lachra in præ
 lium gestabat.

Matres et liberos
in bello.

Magistratus semper
per armati.

suorum conspectu, aut gloriose vincerent, aut cum laude caderent: liberi, coniuges, parentes sanctissimi pugnae testes adhibebantur. Ad matres & uxores accepta vulnera deferebant: nec illae & numerare & exigere plagas formidabant. Eadem cibos hortationesque pugnantibus suggerebant. Proditum memoriae est inclinatum aciem aliquando illarum hortatu restituta. Creduntur ad haec arbitrari aliquid sancti, prouidi que in foeminis esse, earumque consilia propterea non aspernari, responsa ue negligere. Mercurio certis diebus humanas hostias immolabant. Herculi & Marti ex caeteris animalibus. Sortes & auguria in usu. De minoribus rebus principes ciuitatis consultabant, de maioribus vniuersa ciuitas. In inchoandis rebus noua luna aut plena obseruabatur. Noctium non dierum numerus supputabatur in ea gente. In concilium armati ventitabant: Sententiam approbaturum frameas concutiebant, id honoratissimum assentiendi genus: contra aspernati fremitu significabant. Transfugae & proditores ex arboribus pendentes: ignaui & imbelles atque infamibus corpore caeno obruti, aut a palude aliqua superiecta crate necabantur, tanquam scelera in aperto ponenda essent, vitia contegenda: nihil publice, aut priuatim magistratus agere, nisi armis instructi. In comiteo & affectatione incredibilis aemulatio, qui maiori iuuenum globo stipatus in publicum processisset, praecipua celebritate apud suos & finitimos esse. Turpe & in omni vita infame suo duci superstitem in praelio esse, nisi victor is ex acie decessisset. Princeps pro victoria, comites pro principibus dimicabant. Bella vltro appetere, utpote quibus omnis a re bellica esset quies

ingrata. Inertiae & ignaviae dabatur sudore alii
 quid quaerere, quod posset cruore parari. Bello
 rum cura destituti somno & cibo vel fortissimi
 quique in dulgebant, domo & agrorum cura fo
 minis & senibus delegata, ut mirum videri possit,
 duo tam diuersa eidem genti adfuisse & inetiae
 amorem, & odium quietis. Vicatim plurimum di
 scretisq; domiciliis habitabant. Tegumen fuit sa
 gum, fibula, aut si ea defuisset spina consertum:
 locupletissimi veste distinguebantur, non fluxa,
 sed stricta, ac penè singula membra exprimentes:
 idem foeminis habitus, qui & viris. Atque Ger
 mani ipsi omnium ferè, qui ad Septentrionem &
 ortum habitant, soli vnica vxore contenti ab ini
 tio fuere: quanquam & in his nonnulli plura ce
 lebrarent connubia. Non vxor viro, sed vir vxor
 ri dotem comparabat. Nec ad delicias quaereba
 tur cultus, sed iugati boues dabantur, frænatus
 equus, & scutum cum framea & gladio. Mira in
 foeminis pudicitia, nulla spectanda fuit illecebra,
 nulla coniuuorum ratio, rara in tam numerosa
 gente adulteria. cuius conuicta mulier resectis
 capillis, nudatam coram propinquis maritus do
 mo exactam, toto vico verberibus agebat. pro
 fligatae pudicitiae nulla venia, non aetas, non for
 ma, non opes connubium corruptis conciliare
 poterat. Nemo tamen vicia ridere, id enim secu
 lum corrumpere & corrumpi arbitrabantur. Sic
 vnum mulieres maritum accipere, vt vnum cor
 pus & vnam vitam, nec vlla cogitatio vltra, nec
 longior cupiditas, tanquam matrimonium ama
 rent, non maritum. plus apud illos boni mores
 valuerunt, quam alibi bonae leges. Serus in iuue
 nibus vsus veneris, atque eo minus exhausta pu

Vestitus.

Matrimoniaz.

Adulterii pœ
na.

Homicidii
multatio.

bertas: nec connubia uirginum properabantur
ut ualidior esset procreatio. Homicidium certo
pecorum numero luebatur, atq; uniuersa do-
mus satisfactionem capiebat. Conuiuiis & ho-
spitali mensæ supra modum studebant. Nefas
habebatur quenquam domo aut epulis arcuisse.
Gaudebant munerib; nec data imputare, aut obli-
gari acceptis. Diem noctemq; potando continua-
re. Temulentia nulli probro data est. Crebræ
post crapulam rixæ, raro conuiuiis, cæde sæpius
transigebantur: de pace & bello in conuiuiis cõ-
sultare, quasi nullo alio tempore simplicius pa-
terent hominum curæ, aut ad res magnas magis
incallescere. Gens minime astuta, simpliciter
omnia arcana detegere: post die acta retracta-
bant, ut de summa rerum deliberarent, dum sin-
gere nescirent: decretū uero ferrent, dum erra-
re non possent. Potus ex ordeo in similitudinē
uini corruptus: proximi fluuiorum accolæ ad-
uesticia uina in usu habebant. Cibus simplex,
agrestia poma, recens farina, & lac concretum po-
tus immoderatus. Vno spectaculorum genere
usi, ut nudi iuuenes inter gladios & frameas se
se celeriter expedirent. Exercitatio artem para-
bat, ars decorem. Aleæ adeo studiosi, ut ceteris
amissis nouissimo iactu de libertate contende-
rent: uictus uoluntariam seruitutē adibat, & quā
quam iuuenis & robustus, ligari se & vendi pa-
tiebatur. Annum in hyemem, uer & æstatem di-
uisum habebant, autimnum uini & ceterarum
frugū inopia nescientes. In funere lamenta & la-
chrymas cito abstergebant, in dolore & tristitia
permanebant diutius, foeminis tantū lugere per-
missum, uiris meminisse solum. Et hi olim fuerūt

Ludendi amor

Finebris Ger-
manorū luctus

Germanorum mores, talis uiuendi ritus. Sed quæ mutatio longo temporum interuallo, ut in cæteris gentibus, sit facta, ex præsentis rerum statu deprehendi potest. Omnis hodie Germanorum cõditio siue status quadruplex est. Primus clericorum tam secularium quàm religiosorum: utriusque magnis & largis redditibus, censibusq; prouisi ab aliis plurimum honoris percipiunt, non solum, quod Deo oprimo maximo sacrificent, sanctorum laudes cantent, ac animarum curam habeant, sed etiam quod scripturas intelligant, & ipsas interpretentur, uitamq; coelibem agant. Nam qui in his minus probantur, facile ab inerti uulgo aspernari solent. Vestitu religiosi quinque suo, & satis decenti utuntur. Seculares tunicas portant fluxas, pullo ut plurimum colore, caput mitra lanæa tegunt non multum fastigiata, sed capite auretenus satis adhærenti. Ex collo quum in publicum procedunt fasciam dependunt, quidam sericam, quidam lanæam honestatis tantum ue sandalia, quæ domum reuersi deponunt. Ocio maior pars uacat, literis pauci intendunt, pomeridianas horas ludendo potandoq; deducunt. Iniurias suas minores sacerdotes ad Episcopum deferunt, & aliquando ad Romanam curiam unde graui damno eos, qui nocuerunt aliquando afficiunt, & sibi securitatem parant. Secundus status nobilius est, hic gradus multos habet: sunt enim principes, sunt Comites, atque Barones, atq; inferioris gradus milites. Principes non solum dignitate & generis claritudine, sed & potentia cæteris antecedunt, terras habent & dominia latissima, Comites & Barones cæteri; nobiles

Recentia Germanorum instituta.

Clericorum Germanorum studia

Secundus status nobilium est.

per regionem dispersi florum ad instar intersu-
cent. Sed illud in nobilium ordinem videri
potest, quod principes ipsi, atq; comites Cæsa-
ri, quoties Imperii necessitas exigit, obsequia tanq̃
subiecti præstent: milites exemptos se dicant, &
nisi ad stipendium nemini seruiant, nec subditos
suos seruire sinant: & tamen Romanorum Impe-
ratorem dominum suum ac principem esse dicant
& recognoscant. Prophanari & non parum mi-
nui generis sui splendorem existimant, si merca-
turam artem uel aliquam mechanicam exercent,
Si plebeiam aut sibi inferiorem uxorem ducant,
Si aliena vrbe ciuium more habitent. Ipsi urbano-
rum cõsortia, cõmercia omnia perosi, arces & ro-
bustiora splendidioraq; ædificia in montibus, syl-
uis, & rure collocata cum familia sua libere habi-
tant. Quidam principum aut regum curias frequen-
tant, & bella sequuntur: alii de redditibus suis &
patrimonio viuentes domi manent, communiter
tamen venantur, q̃ solis ipsis licere longo vsu &
concessa libertate contendunt: priuatis leporum
præsertim, caprearum, hinnulorum ceruorumq;
venatio in aliquibus locis oculorum effusione, in
quibusdam truncatione capitis interdicta, noxias
tamen feras captare cuiq; licet. Lautè insuper no-
biles ipsi epulantur, vestiuntur splendide auro
& argento diuersicoloraq; serico tam viri q̃ mu-
lieres domi & foris exornantur, multo familia-
rium cœtu incedunt, & incessu a deo maturo &
premeditato, vt à plebeis mox vt videantur in-
ternosci possint. Equis si longius eundem sit, &
nō pedibus vadūt, dedecorosuz enim hoc valde
ducunt, & meze egestatis indicium. Sed prædari,
vbi necessaria desint, nō veretur. Iniurias illatas

Nobilis studia.

Venatio priuatis interdicta.

Incessus nobilium.

raro iure, sæpius congregato ex sociis equitatu,
ferro, flammis, & rapinis vlciscuntur: coguntq; p
hoc eos, qui intulerunt ad satisfactionem. Gens
superba in quieta, auara, ecclesiæ prælatis & eo-
rum bonis insidians semper, subditos rusticos ir-
remissa seruitute exercet, incredibile dictu, quan-
tum miseris & infelices homines vexet, quatum
exugat. Effer Germania nostra ter quaterq; felix
si Centauri isti Dionysii & Phalarides, aut eiiceretur,
aut saltem ipsorum tyrannide refrænata, &
potestate diminuta, priuatim quemadmodum in
Heluetia, nobiles viuere cogentur. Sequens
status oppidanorum est, quorum quidam Cæsari-
tantum subiecti sunt, quidam principibus aut ec-
clesiæ prælatis. Qui Cæsari parent libertates
multas habent, mores etiam & instituta quibus
in communi sermo vtuntur, Singulis annis ex
ciuibus magistratus suffragio creatur, apud quem
summa potestas cum Imperio sit, in caput
animaduertere cuiusque habet, hoc ordine: Si
de criminibus agitur, assident in concilio hi,
quos sibi ciuitas deleger, rei ipsi ligati adducun-
tur, accusatoribus & reorum defensoribus di-
cendi copia datur, quibus auditis, eunt in sen-
tentiam, non vt leges censent, quas non nouerunt,
sed prout ratio eis dicitur atque iudiciorum con-
suetudo habet, quod & in ciuilibus causis obser-
uatur: excepto qd Cæsar in his appellari potest,
in illis vero non. In omni ferè Imperiali ciuitate
duplices ciues sunt, ingenui & plebei. Mercantiis
& officinis plebei intendunt, ingenui (qui & pa-
tricii dicuntur) patrimonii tantum redditibusq;
suis contenti equestrem ordinem imitantur. Si
plebeiorum quispiam ditior factus, se illis cõmer-

Germania absq;
nobilibus felix

3. Germanorū
status oppidas
norum est.

Iudicioꝝ for-
ma.

Ciuis Germanoꝝ
norum cõditio
duplex.

Illiterati iudi,
cant uiri duo,
decim.

Ciuitum concor
dia et consuetu
do.

cio aut consuetudine commiscere contenderit repellitur, unde longo iam tempore uterq; status in suo ualore perdurat. Reipublicæ administratio tamen ferè communis est, & utriq; permissa: nec eis plebs seruire aut subiecta esse uidetur sua cuiq; substantia tuta est, & libertas, saluis legibus, ut uiuere uelint: in communi iustitia per totam regionem ab illiteratis administratur. In singulis oppidis & nonnullis pagis etiam uiri duodecim, uitæ integritate ac honestate præcipui eliguntur in iudices, nullo habito respectu sciant ne literas uel non, illi iudicandi munus necessario subeunt: licet remuneratione seu mercedem inde nullam expectent, præter honorem pro cõmuni tantummodo bono, suis negotiis post habitis, iudicis status tempore intendunt, iurātq; singuli se unicuiq; iudicatuos secundum quod eis uisum fuerit iustius atq; melius. Nec à sententiis eorum maiores nostri appellabant, indignum fore putantes, tantorum uirorum gratis iudicantium decretis contraire. Hodie uero passim ab eis appellari cœpit, quod ferendum esset, si iudices, ad quos appellatum fuerit, in iudicando consuetudinem priorum iudicum seruarent: sed hoc à paucis attenditur, immo plerumq; priorum iudicium sententiæ, alioquin nullam iniquitatem continentes: ob id solum, quia contra leges scriptas prolatæ inueniantur, retractantur, in quo sine eorum demeritis & iudices primæ instantiæ imperitiæ sugillantur, & uictrix pars grauatur: hoc quæ iustum sit uiderint ipsi. Ciues insuper honestissime inter se & amicissime uiuunt, in locis publicis & priuatis frequenter conuenientes mercantur, cõuiuantur, colludunt, colloquuntur, raro alterutrum

decipiunt, raro contendunt: quocunq; tempore, quocunq; etiam loco, tam viri q̄ mulieres obuiant res inuicem honorant & salutant. Victu vestituq; priuatis diebus ferme omnes Germani a dmodū frugali & simplici utuntur, festiuis parum splendidiori. Operantes in die quater comedūt, ociosibus. Habitus quo uiri induuntur cōmuniter laeneus est: quo mulieres lineus, sed adeo utrorūq; diuersus & colore & forma ut raro unus sicut alius uestitus appareat. A duenticis & nouis uestimentorū formis iam plurimum gaudent, Italicis Gallicisq; præferrim, à quibus ante paucos annos obtusa calceamenta uiri, cum fluxis & discissis manicis tunicas, & texta pilea, quæ pyretia uocant, receperunt, gestabantur mea adhuc memoria rostrati calcei, uestes curtæ atq; strictæ, caudata capita. Sed ista antiqua uirorum frugalitas hodie ad mulieres uenit, mulieribus commissa est, hæc depositis multiplicib; peplis, quibus grandia olim capita faciebant, unico tantum hodie uelantur, modestius incēdunt, Aurum, argentum, & uniores, exquisita item uestimentorum frimbria ex uariis & præciosis animalium pelliculis aut feris, ferè omnino abiecerunt. Quid dicam de uestitum Sarmatis, quæ nisi apud nobilitatem uix magis conspiciuntur, Satis honestus hodie cœminarum uestitus est, satis decorus, nihil haberet quod merito reprehendere quis posset, si à quibusdam superne nimium non excaueretur. In funeribus & parentationibus nigris amiciuntur, defunctos dies triginta lugent, ac ipsis interim ter ista perfoluunt, primo uidelicet die, septimo atq; tricesimo. Ad dei cultum deditissimi sunt, nullus artificum est, qui mane, antequam laborare

Victas.

Habitus Germanorū diuersus

Luctus funebris.

Germani ad cultum dei propensi.

incipiat ædes sacras nō intret, & diuino officio in
 terlit. serui atq; ancillæ ad hoc à dominis quasi
 cōpelluntur, turpe putant eiq; nō modicū expro
 brandū, qui ex pigr̃tia aliaue inani causā sacra
 negligunt. Eleemosynas multas tribuūt. Nulla
 ferè ciuitas est in qua non fratrum mendicantium
 conuentus sunt, peregrinorum inopū publica ho
 spitia. Aluntur etiam iuuenes ephœbi, q; studioꝝ
 causa paterna domo digressi uolūtariè hinc ide
 exulant, tam multi interdū in una ciuitate, ut mi
 rari possis unde nutriantur, illi à ciuib. ex pietate
 hospitatur: uictū domesticatim cantates medicat
 eum tñ large accipiunt. ppter hoc q; ædibus sa
 cris & sacerdotib. deputati diuina officia cātent,
 ad clericatūq; instituantur. Domus publica iuxta
 singulas parochias una est, in qua artū & disci
 plinarum studio tam hi quàm ciuium filii quoti
 die conueniunt, qui ipsis p̃sunt docentq; uiri
 non minus uirtute quàm doctrina spectati sunt,
 delinquentes & literarum neglectores ferulis p̃
 cutiunt aut uerbis dirusculis castigant. Priuaræ
 ædes penè omnes contiguæ sunt, atq; pro ciuiū
 facultate uicorumq; dispositione constructæ. Di
 uites lapidibus cœmentoq; superbe ædificant,
 pauperes luto & ligno tantum humiliter, tegulis
 tamen latericeis aut scissili lapide ædificia sua
 utriq; tegunt, ob decorem ne aut a duersus incē
 dium affirmare non possum. In Saxonia & aliis
 plerisq; locis dolatis asserculis operiūt, quare op
 pida parum uenusta uisuntur, & igni magis ob
 noxia sunt. plateæ ut plurimum silicibus stratæ
 sunt. Portæ seu exitus urbium celsis turribus insi
 gniti, in quibus diurni custodes aduentantes eq
 res tuba significare solent, ut hi q; portas inferius

Misericordes
 sunt Germani.
 Pueri studiorū
 causa exulantes.

Urbanorum
 ædificiorū for
 ma.

Domorum res
 et in Saxonia

obseruant præmoneantur, & eas in maiori tutela habeant. Vrbes communiter natura & arte munitæ, aut iuxta uorticosa flumina uel in montes sitæ sunt, quæ in plano resident muris, fossatis, uallis insuperabilibus circumseptæ, turribus & propugnaculis innumeris, ueluti ex terra, prominēt. Est etiam multarum ciuitatum circūiacens ager fossis adeo profundis & amplis conclusus, ut ab externa populatione & is tutus sit. Eorum postremum, qui in rure pagatim uillatimq; habitant, quiq; illud colunt, & propter hoc rustici uel rurales appellantur, si credere uelint, satis misera & dura cōditio est: seorsum ab aliis quisq; cum familia & pecore suo humiliter uiuit. Casæ luto lignoq; à terra paululum eductæ, & stramine contextæ, domus. Panis cibarius, puls auenacea, aut decoctum legumen, cibus. A qua sermæ potus. Toga lineæ, perones duo & pileus fucatus, uestitus. Gens omni tempore in quietâ, laboriosâ, immunda. In uicinas ciuitates ad uendendum portat, quicquid tam ex agro quàm ex pecore fructus percipit: sibiq; ibi ediuerso comparat, quorum cunq; eget. Artifices enim secum habitantes nullos aut paucos habet. In sacra æde, quæ in singulis uicis communiter una est, festo die ante meridiem omnes conueniunt & à sacerdote suo dei uerbum & sacra audiunt, post meridiem uero sub rilia aut alio publico loco, de suis rebus tractant, Iuniores postea modulante tibia choream ducunt, senes petunt cauponam & uina bibunt. Absq; armis in apertum uirorum nullus uadit, gladiis ad omnem temporis fortunam præcincti. Viros singuli pagi inter se eligunt duos aut quatuor, quos rusticorum magistris appellant, contentionum

Quartus Germanicum status agricolarum est.

Agricolarum misera cōditio

Quid diebus festis rustici agunt.

Rusticorum magistris.

Sculteti pagorū
præfecti.

illi contractuumq; se questres sunt, & reipublicæ dispensatores: administrare tamen non habent, sed domini, aut qui ab his eis præficiuntur barbaro nomine Sculteti. Dominis crebro per annū seruiunt, rus colunt, & semine conspargunt, fructus metunt, & horreis important, ligna secant, domos ædificant, fossas effodiunt. Nihil est quod seruilis & misera gens ipsis debere non dicatur. Nihil etiam quod iussa facere absq; periculo recusare audeat, delinquens grauius mulctatur. Sed nihil est genti durius, q̄ quod prædiorum quæ possidet, maior pars non sua sit, sed illorum, à quibus certa frugum parte quotannis redimere debet. Et tales hodie in vniuersum Germanorum mores sunt, hi viuendi ritus.

De Saxonibus, Saxonumq; & prisca & recentibus moribus. Cap. XIII.

Saxoniam, limitibus.

Saxonia Germaniæ particularis regio, ab occasu Visera fluuii, aut vt alii volunt, Rheno terminata ad aglonē Dacos habet, & mare Balteum: Fræcones ad meridiē, quibus Boioarii & Boemi obtēdunt: ad ortum Pruteni: intra quos terminos q̄ multæ gentes diuersis noibus hodie includantur, ex supradicta Germaniæ descriptione intelligi potest, quas oēs Saxonici iuris esse volunt. Terra à Saxonibus populis nomen accepit, quos quidam reliquias Macedonici exercitus, qui secutus magnum Alexandrum immatura ipsius mortē per totum orbem sit dispersus, esse dixerunt. Quidā eos à Britannia quærendas: sedium causa nauigijs digressos Germaniæ ad nauigasse & propulsatis Thuringis eorum terram occupasse. Erat enim Saxonica gens ab initio in quæratam nimis,

Saxones unde
in germaniam per
ueniunt.

ra nimis, finitimorum sedibus in festa, domi tamē
 pacata & ciuium utilitatibus placida benignita-
 te consulens. Generis quoq; ac nobilitatis suæ p-
 uidiſſimam curam habens, nec facile ullis aliarū
 gentium uel sibi inferiorum connubiis infecta,
 proprium, ſyncerum. & tantum ſui ſimilem popu-
 lum facere conata. Vnde habitus quoq; ac cor-
 porum magnitudo, comarum color tanquā in
 tanto numero hominum idem penē omnibus.
 Quatuor in genere, differentias habuit, Nobiliū,
 Libetorum, Libertorum atq; Seruorum. Et id le-
 gibus cautum erat, ne nulla pars ſuę fortis oblita
 terminos in copulandis coniugiis trāſgrediatur:
 Sed nobilis nobilem ducat uxorem, & liber libe-
 ram, libertus cōiugatur libertæ, & ſeruus ancillæ
 quicunq; uerō contra faciat, cum uiræ ſuæ id dā
 nō luat. Legibus ad malefactorum uindictam
 optimis utebatur. Multa quoq; utilia & ſecundū
 naturę legem honeſta in morum probitate habe-
 re ſtudit, quæ ei ad ueram beatitudinem pro-
 merendam ſuffeciſſent, ſi aliqualem creatoris ſui
 Dei optimi maximi noticiam habuiſſet. Frondo-
 ſis arboribus, fontibusq; uenerationem exhibuit
 & trunco ligneo non paruæ magnitudinis ſub
 diuo erecto, quem patria lingua Irminſaul, la-
 tine uniuerſalem columnam dixit, quaſi omnia
 ſuſtinentem. Coluit etiam Mercurium, cui certis
 diebus humanis hoſtiis litabar. Deos ſuos neq; tē-
 plis includere, neq; humanæ ſpeciei aſſimilare,
 pro diuinitatis magnitudine & dignitate licitū
 arbitrata eſt. His lucos & nemora conſecrauit,
 ab illorumq; nominibus dixit. ſecreta nō niſi cū
 maxima reuerentia contemplabatur. Auſpicia
 & ſortes gens illa quā maxime obſeruabat. Vir

Differentia
 Saxonum qua-
 tuor.

Leges quedam
 Saxonum,

Idolatriæ Saxo-
 nes dediti.

Mercurius à
 Saxo. obſeruat^o

**Auspicia & for-
tes.**

**Equorum præ-
sagia et moni-
tus experiebantur
Saxon.**

**Alia auspicio-
rum captatio.**

**Templum in
Alberstad.**

gam frugiferæ arbori decissam in surculos amputabat, eosq; notis quibusdam discretos super candidam uestem temere, ac fortuito spargebat. Mox si publica consultatio fuit, sacerdos populi si priuata ipse pater familias præcatus deos, cœlumq; suspiciens ter singulos tulit, sublatisq; secundum impressam antea notam interpretatus est: & si prohibuerunt, nulla de eadem re ipsa die consultatio erat. Si permissum est, euentuum adhuc fides exigebatur. Atium uoces uolatusq; interrogare proprium gētis erat. Equorū quoq; præsagia ac monitus experiri, publice alebantur iisdem in nemoribus ac lucis candidi & nullo mortali opere contacti, quos pressos sacro curru sacerdos uel rex princeps ue ciuitatis comitabantur, atq; hinnitus ac fremitus obseruabant, nec ulli auspicio maior fides adhibebatur, non solum apud plebem, sed apud præceteros etiam atq; sacerdotes eos enim ministros deorum esse, & diuinorum consiliorum conscios credebant. Erat & alia auspicioꝝ obseruatio genti in usu, qua grauiū bellorum euentus explorabat: eius uidelicet gentis cum qua bellandum captiuum quæq; interceptum compellendo cum electo popularium suorum decertare: uictoria huius uel illius pro præiudicio accipiebatur. Carolus magnus diuino bello gētem omni impietate abjecta Christianam fidem assumere coegit, quam & hodie cum cæteris Germanis religiosissime obseruat. Regio multis augustissimis & sumptuosissimis basilicis, templis, & cœnobiis clara, quod Alberstadio est beatae uirgini sacrum, prophanis non patet, tantum initiati subeunt. Inducitur tamē unus aliquis ex populo cinericio die hominū opinione nequissimus

mus: hunc uelato capite, pulla ueste sacris admo
uent, quibus rite peractis templo eiecitur: eiectus
toto ieiunior tempore nudis calcibus urbem pe
errat, diuorum templa uisitabundus, Sacerdotes
illi uictum suggerunt, mox in dominica coena ite
rū templo inductus, post olei consecrationem ab
uniuerso clero expiatus dimittitur eleemosyna
prius accepta, quā pie offert tēplo. hunc Adam
uulgo uocat, quia ut proplastus ille omni uacet
crimine, per eumq; ciuitas creditur expiata Est
ager Saxonicus rerum omnium præterquam ui
ni ferax, argenti atq; æris fossiones multas habet.
Ad Goslariam & plæriscq; aliis locis salem ex fon
tium quorundam a quis albissimū coquit, & ue
ctigal ingens percipiunt. Hordeum & triticum
serunt, ex quibus non solum candidissimum pa
nem efficiunt, sed etiam ob uini caritatem potū
Ceruissiam, quæ adeo sitienter & immodeste ab
ipsis bibitur, ut ubi in symposiis conuiuissq; po
cillatores nec hyalis nec cantharis sat infundere
possint, repletum mulctrale apponant, & scutella
iniecta hortentur quemque pro libito potare, di
ctu incredibile est, quantum huius liquoris in se
immodestissima gēs capiat, quantum mutuo ad bi
bendū cogant & hortentur, non sus, non taurus
tantū ingurgitaret. Non ad ebrietatem atq; uo
mitum potasse sufficit, sed rursus ad sobrietatem
dies noctibus noctes diebus continuantes. Qui
cunctos potando superat, is non solū laudem &
gloriam deportat, uerum etiam, pro quo cōten de
runt, ex bene olentibus herbis aut rosis fertū aut
quid aliud in præmiū. Serpit ab illis eheu perdi
tus mos ferē in totā Germaniam, ut eo modo etiā
iam fortissima uina bibantur, cū ineffabili malo,

Mirandus ritus

Sal Saxonicum

Ceruissia Saxo
nibus potus

Saxontum potā
di immodestia

Hospites exci-
pianur potu.

Saxonū cibus.

Infantum nutri-
mentum.

Lingua Saxo-
num.

Hospiti uel alteri eum locum, in quo bibitur sub-
eunt potum quotquot habent, assurgunt, &
porrecto poculo ad combidendum officiosissi-
me hortantur. Inimicus arbitratur qui sæpius
inuitatus, non prærenta causa compotare recu-
sar: cæde nonnunquam & multo sanguine hoc
dedicus expiatur. Cibatu Saxones duro & in-
concinno utuntur, lardum, aridæ hilæ, cepæ
crude, buryrum falsum & nondum adhuc liqua-
tum peculiaris genti cibus. Dominicis diebus in
plerisq; locis coquant quo per hebdomadam
uescantur. Infantes non ut apud nos pulte, quæ
farina & lacte concinnatur, nutriuntur, uerum
solidiori cibo, qui bene masticatus à nutricibus
ad deglutendum tenello ori immittitur: unde
Saxones tali cibo in tenera ætate assueti, & tole-
rantiores redduntur & ualidiores. Linguam pe-
culiarem habent. Vestitum & cætera cum aliis
Germanici sanguinis indiscreta.

De Vestualia & iudicio Vestualis à Caro
lo commisso. Cap. XIII.

Vestualiz fines

Obnobii mons-
tes.

Amasis fluius

Sala fluius.

Vestualia Saxoniz limitibus inclusa, Rhe-
nū ab occidente habet, Visurgū, qui etiā
Viscera dicit, ab oriente: à septentrione
Phrysiā & Holandiā, meridiē Hassiæ mōtes ex-
cipiūt, quos Obnobios Ptolemæus appellare ui-
detur, ex quibus Amasis fluius orit, qui Padebur-
nā & Monasteriū nō ignobiles ciuitates mediam
fermē prouinciā intersecat, & p̄ Phrysiā defluēs
fertur in mare, Sala quoq; Drusi, q̄ Augusti priui-
gnus fuit, clade celebris, Hæc regio olim, ut Stra-
bo scribit, à Bructeris inhabitata est. Alii à Sycar-
bris dicunt, Hos populos Carolus Francog; Rex,

qui magni cognomen tulit, bello uictos primum ad Christianam fidem compulit: ceterum quum sæpius rebellarent, repetitoq; idoloz cultu Christi religionē spernerent: nec iusiurandum quouis modo aduerterent, ut metu pœnæ gentis temeritatem Carolus compeceret, occultos iudices instituit, quibus potestatem dedit, ut quam primū deierasse aliquem comperissent, aut fregisse fidē, aut aliquod aliud scelus perpetrasse, mox illum ubi primum comprehendi posset pro arbitrio necarent. nulla citatione aut expurgatione præuia: uiros graues ac iustos elegit, qui plectere innocentes haud ab re possent. Terruit ea res Sueualos ac demum in fide continuit, quū sæpe in nemoribus & proceres & mediocres uiri laqueo suspensi inuenirentur, nulla accusatione prius audita: querentibus tamen causam, constabat fidē fregisse, aut magnum aliquod scelus commississe. Id iudicium ad nostram usq; gratem perdurat, vocaturq; uetitum. Qui ei præsunt Scabini appellantur, quibus tanta præsumptio est, ut etiam per totam Germaniam iurisdictionem suam extendi uelint. Secretos ritus habent & arcana quædam instituta quibus malefactores iudicant, ea nondum quisquā repertus est qui uel pretio uel metu reuelauerit. Ipsorū quoq; Scabinorum maior pars occulta est, qui per provincias discurrentes criminosos notant, & inferentes iudicio accusant, pbantq; ut eis mos est: dānati libro inscribuntur, & iunioribus Scabinis committitur executio. Rei ignari suę damnationis, ubicunq; reperiuntur supplicio afficiuntur. Degenerauit autē hodie iudiciū: nā & uiles interdū personæ admittuntur, & ciuilia negocia tractare audent, quibus erat

Occulti iudices à Carolo instituti.

Iudicium uetitum siue occultum.

Regionis Vespuliz cōditio solum de criminalibus permissa potestas, Regiō est admodū frigida, vini & frumenti inops: panē uentur nigro, ceruisia potus est. Vinum quod Rheno aduehitur magno emitur pretio, eo tantū opulenti & raro tamen utuntur: bellicosi indigenā atq; ingeniosi: unde inoleuit prouerbiū: Vespuliam uitiosos & fallaces homines potius genere, quam stultos. Præsuli Colonienfi parent.

De Franconia, & Francorum multis ritibus. Cap. XV.

Franconiz extremitates.

FRANCONIA siue Francia orientalis Germaniæ pars, & ferè mediterraneum, à Sicambriis, quibus Valentiniani Cæsaris tempore ob Halaunos deuictos Francorum nomen cōrigit appellata. Sueuiam & Baiariam à meridie habet, Rhenus illi occiduus est, ab ortu Boemi accolunt, Hassi & Thuringi Saxonique populi à septentrione. Regio latis ac densissimis syluis, asperisq; montibus clausa, difficulter adiri potest: intus plana est innumeris turritis oppidis, castris & pagis exulta. Sylua quæ Hercynia dicitur æditissimis iugis per circuitum obfirmans eam ueluti natiuo muro ambit. Moganus nauigabile flumen, Sala, & Thuberus, Neccharus etiam perlabuntur Valles in quibus decurrunt amplæ & profundæ sunt, earūq; utraq; latera uitibus confita, uinum producant, quod ob sui præstantiam ad remotissimas gentes transportatur. Terra præterquam ea pars quæ Norica hodie uocatur, atq; ubi fluminibus uicinior est, arenosa nimium non est ut Aeneas syluius scriptum reliquit, nec nimium etiam silicosa. Fertilis omnis est, hordeum, triticum, & omne frumentum legumēq; satum multo cū fenore reddit. Nulla Germaniæ prouincia plures & mā

Hercynia sylua Franconiam claudit.

Vinum Francanicum.

Fertilitas Franciæ.

iores cepas gignit, nulla grandiora rapa & caulis capita. Adde glycerisam radicem melleam, quæ in Babenburgenfi agro tanta copia, effoditur, ut ingentes currus ea onerari uideas. Est etiam undecunq; terra cultissimis pomariis & pratis amœna. Hominibus omnigenisq; pecoribus abundans. Est piscatio propter fluuij copiam multa. Maior tamen uenatio, feræ in nemoribus à principibus fouetur, aperta stabula hæ plurima habet in quibus hyemis tempore pabulum & interdum sal accipiunt, seq; à cœli inclementia tutantur: eas captare aut saltem persequi priuatorum nemini concessum. Principes quibus Fræconia subiecta est quinque sunt, Burggrauus Norubergensis, comes Palatinus Rheni duo seculares: Babenbergensis, Herbipolensis, Maguntinensis tres ecclesiastici. Herbipolensis terræ ducatum habet, quare dum factis operatur in altari denudatum gladium habet atq; uexillum, is die quo Metropolitum primum cathedramq; episcopalem possidere intendit, primore ciuitatem ipsam ingenti ac exquisitissimo equitatu accedit, in quam admissus, intra portas de equo descendit, & paludamento omni abiecto griseam & uilem tunicam induit, funeque præcingit atq; in ea palmis & capite nudus humiliter in basilicam ad patres concanonicos ascendit, quibus fidelitate promissa in cathedram sublimatur: ducitur tamen prius ad Episcopi cuiusdam statuem, ibique serio admonetur, ut tale agere velit, qualis ille fuerit, qui ex humili & abiecto scholasticulo per discordiam contemptumque electus ecclesiæ statum optime administrauit. Huic cathedræ nullus ex Ducibus aut etiam Comitibus progenitus præstitur, sed qui ex inferiori nobilitate sint. Non

Liquiritia g
cerhis a

Fræconia prim
cipis.

Episcopus Her
bipolensis Fræ
conia dux.

Episcopatum
Herbip. quis
administrat

**Præpositura
Herbipolensis.**

**Franco. à cete
ris germanis
nihil differunt.**

**Ceruifia eantē
uitur à Franco
nibus.**

**In Franconia
multi aduenæ.**

quod principem sustentare non possit, quū opu-
lenta & potens satis existat, uerum ut Episcopa-
tus apud eos permaneat ex quibus maior Cano-
nicorum pars constet. Est etiam Herbipolensis
ecclesiæ præpositura insignis, quā quoties no-
uus possessor intrat, debet ille in multis per re-
gionem pagis, ob decimam, quam in his habet, re-
ferta uino ingentia dolia in publicū statuere, &
scutellas aliquot imponere, ex quibus quicumq;
uelit bibere possit. Franconiæ gens à ceteris Ger-
manis & habitu & corpore nihil differt: laboris
patientissima est: in uinetis colēdis tam uiri quā
mulieres exercentur: nemini oriū datur. Vinum
quod inde percipit ob domesticam egestatē uul-
go uendit, ipsa aquam bibit. Ceruifiam contem-
nit, nec facile ad se deferri permittit. In Herbipo-
li ieiuniorum tantūmodo tempore, & extra ciuita-
tē in naualibus hæc uenditur, ut hi, qui tum se à
uino abstinent eam aquæ loco habeant. In solē
gens est, superbaq; multum sibi arrogans, multū
præsumēs, alias nationes contemnit: cauillisq; ad
eo plerūq; profequitur, ut qui cum ea moratur,
nisi lingua prodat, patriam suam nō dicant. Eos
qui hæc patienter ferunt facile secum commora-
ri patitur, & ueluti per hoc approbatos coniugiis
admittit, unde multi Sueui, multi Bauari, Hassiq;
in Franconia habitant. Ad Dei insuper cultum
propensa est, duo tamē nō mediocria uicia sunt,
quibus plus satis hodie gens illa indulget, blas-
phemia uidelicet & latrocinium, illud decorum,
hoc honestum reputans, & sibi ex longo usu lici-
tum. Multos mirandos ritus obseruat, quos ideo
referre uolo, ne quæ de externis scribuntur in a-
Mos in quintis nes fabulæ æstimentur. In trium quintarum fe/

riarum noctibus, quæ proxime domini nostri nati festis ante Christi
talem præcedunt, ut riuſq; sexus pueri domestica ſi natalē.

tim eunt ianuas pulſantes, cantanteſq; futurum
ſaluatoris exortum: annunciant & ſalubrem an-
num: unde ab his qui in ædibus ſunt pyra poma Mos in Chriſti
nuges & nummos etiã percipiunt. Quo Chriſti
natali.

Ieſu natalem gaudio in templis non clerus ſo-
lum ſed omnis populus excipiat: ex hoc attendi
potest quod puerili ſtatuncula in altare collocata
quæ nuper æditum repræſentet, iuuenes cum
puellis per circuitum tripudiantes choreas agãt
ſeniores cantent more haud multum ab eo qui
dem diuerſo, quo Corybantes olim in Ideę mon-
tis antro circa Iouem uagientem exultaſſe fabu-
lantur. Kalendis Ianuarii, quo tempore & annus
& omnis cõputatio noſtra inchoatur, cognatus
cognatus, amicus amicum accedunt & conſertis
manibus inuicẽ in nouum annum proſperitatem
imprecantur, diemq; illum feſtiua congratulatio
ne & conpotatione deducunt. Tũc etiã ex auita
conſuetudine ultro citroq; munera mittuntur.

Corybantes cir-
ca Iouem.

quæ à Saturnalibus quæ eo tempore celebraban-
tur à Romanis Saturnalia, à Græcis Apopho-
reta dicta ſunt. Hũc morem anno ſuperiori ego
ita uerſificauit. Chriſte patris uerbum &c.
Natalemq; tuum celebrantes oſto diebus
Concinimus laudem, perpetuumq; decus:

Atq; tuo exemplo moniti munuſcula notis

Aut cappum pinguem mittimus, aut leporẽ,

Aut his liba damus ſignis & imagine preſſa.

Mittimus aut Calathis aurea mala decem,

Aurea mala decem, buxo criſtata uirenti,

Et uariis caris rebus aromaticis.

In Epiphania domini ſingulæ familiæ ex melle In Epiphania

*domini domi-
sticatum rex eli-
gitur.* farina addito zinzibere & pipere libū conficiū-
& regem sibi legunt, hoc modo: Libum materfa-
miliās facit, cui absq; consideratione inter suū igē-
dum denariū unum immittit, postea amoto igne
supra calidum focum illud torret, tostum in tot
partes frangit, quod homines familia habet: de-
num distribuit, cuiq; partē unam tribuens. Ad si-
gnatur etiā Christo, beatæq; uirgini & tribus Ma-
gis suæ partes, quæ loco elemosynæ elargiūtur.
In cuius autē portione denarius repertus fuerit
hic rex ab omnibus salutatus, in sedem locatur, &
ter in altū cum iubilo eleuatur, ipse in dextra cre-
tam habet, quæ toties signū Crucis supra in tricl-
niū laquearis deliniat, quæ Cruces quod obstarē
plurimis malis credatur, in multa obseruatione
habentur. Duodecim illis noctibus quæ Christi
natalē Epiphaniāq; intercurrunt, nulla ferè per
Franconiam domus est quæ saltem in habitetur,
quæ thure aut aliqua alia redolētī materia aduer-
sus dæmonum incantatricumq; insidias non sub-
fumigeretur. Quo item modo tres precedētes qua-
dragesimale ieiuniū dies pagat, dicere opus non
erit, si cognoscatur, quæ populari, quæ spontanea
infantia cætera Germania a qua & Franconia mi-
nime desciscit, tunc uiuat. Comedit enim & bibit
seq; ludo iccoq; omnimodo adeo dedit, quasi
usui nunquam ueniant, quasi cras moritura ho-
die prius omnium rerum satietatem capere uelit.

*Quomodo rex
eligatur.*

*Ædes sub sumi-
gantur.*

*Caris priuui
dies.*

*Germani annua-
tim infantiunt.*

Novi aliquid spectaculi quisq; excogitat, quo
mentes & oculos omnium delectet admiratio-
neq; detineat. Atq; ne pudor obster, q se ludicro
illi cōmittunt facies lauris obducunt, sexū & cō-
tem mentientes, uiri mulierum uestimenta, mu-
lieres uirorum induunt Quidam satyros aut ma-

lōs dāmonēs potius representare volētes, minio
 se aut atramēto tingunt, habituq; nefando detur
 pant: alii nudi discurrentes Luperco agunt, à quibus
 ego annum istum delirandi morem ad nos
 defluxisse existimo. Non enim multum diuersus
 est à Lupercalibus sacris, quæ Lycæo Pani in mē
 se Februario olim à nobilissimis Romanorū iuue
 nibus celebrabantur, qui nudi, faciesq; sanguine
 foedati per urbem vagantes obuios loris cede
 bant, quos nostri saccis cinere refertis percutiūt.
 In die cinerum mirum est quod in plerisq; locis
 agitur, virgines quotquot per annum choream
 frequentauerunt, à iuuenibus cōgregant, & ara
 tro pro equis aduectæ, cum tibicine, qui super il
 lud modulans sedet, in fluuium aut lacum trahū
 tur, id quare fiat non plane video, nisi cogitem
 eas per hoc expiare velle, quod festis diebus cō
 tra ecclesiæ præceptum à leuitate sua non absti
 nuerint. In medio quadragesimæ, quo quidē tē
 pore ad lætitiā nos ecclesia adhortatur, luluētus
 in patria mea ex straminem imaginē cōtexit quæ
 mortem ipsam (quemadmodū depingitur) imite
 tur: inde hasta suspēsam in vicinos pagos vocife
 rans portat. Ab aliquibus phumane suscipitur,
 & lacte pisicis siccatisq; pyris, quibus tum vulgo
 vesci solemus refecta, domum remittitur: à cæte
 ris quæ malæ rei, vtputa mortis, prænuncia sit, hu
 manitatis nihil percipit, sed armis & ignominia
 etiā adfecta à finibus repellitur. Eodē tēpore &
 talis mos obseruatur: intexiē stramine vetus vna
 lignea rota, atq; à magno iuuenū cœtu in æditio
 nē montē heftata, post varios lusus, quos in illius
 vertice illi toto die, nisi frigus sipediat, celebrāt,
 circiter vesperā incēditur, & ita flāmans in sub

Lupercalia.

Mos in cinerū
die.

Mos in mediū
quadragesimæ.

In Paschate
ritus.

In ecclesiarum
& dedicationib⁹
ritus.

Ritus in maioribus
supplicationibus.

Penthecostes tē
pore ritus.

jectam uallem ab alto rotatur. stupendū certe spectaculum præbet, ut pleriq; q̄ prius non uiderint. Solem putent aut lunā cœlo decidere. In paschate uulgo placentæ pinfuntur, quarū una, interdū duæ, adolescentibus una puellis altera à ditiori aliquo proponuntur, pro quibus in prato, ubi ante noctem ingens hominum concursus fit, quinque que agiles pedestres currant. Ad parochialium templorum dedicationes, quæ Christiano instituto quotannis festiuo gaudio & commestatione à totis pagis peraguntur, adolescentes ex alijs locis non templa, sed choreas uisitaturi, cum armis & tympano, ueluti ad pugnam, quā & sæpius aut inueniunt, aut suscitant, turmatim eunt, redeuntq; capribus ob id multoties cruentantib. Tribus illis diebus, quibus apostolico instituto maiores letaniæ passim per totum orbē peraguntur, in plurimis Franconiæ locis multæ cruce (sic enim dicitur parochianos cœtus quibus tum sanctæ crucis uexillū præferri solet) cōueniūt. In sacrisq; ædibus non simul & unā melodiā, sed singulę singulam p̄ choros separatim canunt: & puellę & adolescentes mūdiōri quique habitu amicti frondētib; fertis caput coronati omnes, & Scipionibus salignis instructi. Stant sacrarum ædium sacerdotes diligenter singularum cantus attendentes, & quacūq; suauius cantare cognoscunt, illi exuereri more aliquot uini conchos dari adiudicant. Penthecostes tēpore ubiq; ferē hoc agitur: cōueniunt quicūq; equos habent, aut mutuare possunt, & cum dominico corpore quod sacerdotum unusetiam equo insidens collo in bursa suspensum defert, totius agri sui limites obequitāt cantantes supplicantesq; ut segetes deus ab om

ni coeli iniuria & calamitate conseruare uelit. In die sancti Urbani uinitores in foro aut alio publico loco mensam locant, mappis, fronde, & plurimis redolentibus herbis instruunt, desuper stantunculam beati pontificis statuentes, quam si dies serena est, largo uino coronant, & omni honore prosequuntur, si uero pluuialis id non scilicet non faciunt, sed luto proiciunt, & aqua immodica perfundunt, persuasum enim habent, illius diei tempestate auspicioque uinum tunc florescens & augmentari & diminui. In nocte sancti Ioannis baptistae in omnibus ferè per germaniam uicis & oppidis publici ignes parantur, ad quem utriusque sexus iuuenes & senes conuenientes choreas cum cantu agunt, multas euam superstitiones obseruant. Artemisia & uerbena coronati in manibus flores, qui à similitudine calcaris militaria clacaria dicuntur, gestantes, ignem, nisi per eos, non aspicunt, oculos id per totum annum à languoribus conseruare credunt. Qui abire intendit ille herbas, quibus ut dixi, praecinctus fuit, igni iniicit, dicens, abeat & comburatur cum his omne infortunium meum. Ante arcem in monte, qui urbi Herbipoli supereminet ab episcopi aulicis, etiam ignis fit cui orbiculi quidam lignei perforati imponuntur, qui cum inflantur, flexilibus uirgis praefixi, arte & ui in aere supra Moganum annem excutiuntur: Draconem igneum uolare putant, qui prius non uiderunt. Fiunt eodem tempore figulino opere, ollae quaedam, ita multis foraminibus discissae perforataeque, ut partes uix sibi cohaereant, puellae illas emunt, & purpuræarum rosarum folijs obductas impositas lumine ex domorum culminibus pro lucerna

Ritus in die sancti Urbani.

In uigilia sancti Ioannis ritus uarij.

Ollae cum luminibus suspenduntur.

Arbores frondē suspendunt. Tunc temporis adolēcentes pagis
 res pagis inue-
 huntur. rotas pinus inferunt: quarum inferioribus ramis
 abscētis, superiores speculis, vitris, fertis, bracteo-
 lisq; splēdicantibus exornant, arborem terræ
 infixam totam æstatem ita stare sinunt. Autumnū
 tempore cum vix iam maturæ sunt, non antea

**Vindemiadi
 ritus.**

vindemiare cuiquam concessum, quàm domini
 quibus decima debetur hoc permiserint: non
 enim ille hodie, cras alter legit, sed quotquot in
 vno colle vna habent, vno vel duobus diebus
 omnes omnia aberpunt, indicitur hodie in il-
 lo, cras in altero legendum: decimę in vallibus
 sub vinetis excipiuntur. qui tardius, quàm ius-
 sum est, vindemiare volunt, non solum cum li-
 centia facere debent, sed etiam suis expensis de-
 cimam in domini torcular inferre. Herbipoli
 cuiq; vindemiant ob exhibitam credo in deci-
 mado infidelitatem iuuenis addicitur qui dili-
 gēter noter, & iubeat etiam, vt quodq; decimum
 vas lectum absq; fraude dño suo tribuatur. Fini-
 ta vindemia hi pueri oēs in campo cōuenientes
 singuli se de stramine, quod ad hoc aduectum
 est, vna aut duabus facibus armant, quibus sub no-
 tem incēsis cantantes ciuitatē ingrediuntur. Hoc
 more autumnū se expurgare atq; exurere dicūt.
 Martini & Nicolai sanctoꝝ præfulum vtrorūq;
 dies miro gaudio, mira festiuitate Franconiæ
 gens colit, diuersimode tamen, in sacris ædibus
 & altari hæc, illa in mensa & popinis. Nemo per
 totam regionem tanta paupertate premitur, ne-
 mo tanta tenacitate tenetur, qui in festo sancti
 Martini nō altari aliq, vel saltē sullo vitulino ue-
 viscere assato vescatur, qui vino nō remissius in-
 dulgeat. Quilibet enim tūc noua vna sua, à qui

**In festis sancto-
 rum Martini et
 Nicolai ritus.**

**In festo sancti
 Martini.**

bus se adhuc vsq; abstinuit, degustat & dat degustare, omnia. Erogantur in Hiperboli & pleriq; locis hac etiam die pauperibus ex pietate vina. Spectacula publica eduntur, duo aut plures frendentes apri circo includuntur: vt mutuo se exercitis dentibus visceratim dissecant, quorum carnes vbi vulnerati conciderint partim plebi partim potestatibus diuiduntur. In die vero sancti Nicolai adolescentes qui disciplinarum gratia gratias scholas frequentant, inter se tres eligunt, vnum, qui episcopum: duos qui diaconos agant: is ipsa die in sacram ædem solenniter à scholastico coetu introductus diuinis officiis infulatus præsidet: quibus finitis, cum electis domesticatim canendo nummos colligit, eleemosynâ esse negat, sed episcopi subsidium. Vigiliam diei pueri à parentibus, ieiunare eo modo inuitantur, q̄ persuasus habeat, ea munuscula quæ noctu ipsis in calceos sub mēsam ad hoc locatos imponuntur, se à largissimo præfule Nicolao percipere, vnde tanto desiderio pleriq; ieiunant, vt quia eorum sanctitati timeat, ad cibū cōpellēdi sint. Et tales hodie Fræconū famosi mores sunt, tales annui ritus.

In die sancti Nicolai.

Pueri ieiunant.

De Sueuia Sueuorumq; moribus & pri-
scis & recentibus, Cap. XVI.

Sueuia Germaniæ quincia ætate nostra istis finibus describitur, ad oriēte Baiariis, ab oc casu Alatenſibus & Rheno iungitur, Alpiū iuga à meridie habet, à septētrione Franconiam. A Sueuis populis dicta, qui ex ea Scythiæ parte que hodie Liuonia & Prusia est digressi, ibi conſederunt auctore Antonio Sabellico, & confir mare istud Lucanus videtur inueniens.

Sueuia fines.

Sueui vnde in Germaniam veniunt.

Fundit ab extremo flauos aquilone Sueuos.

Sueuia olim
Alemannia.

Sueuiz cōditio

Laudes Sueuiz

Præstantiff. Ger
manorū Sueui.

Alemannia prius nominata fuit à lacu Lemano, qui & Laufanensis uocatur. Suprema portio totius Germaniæ Sueuia est: duobus clarissimis fluminibus Rheno & Danubio irrigatur: quorū alter modico fluxu in occidentem oceano miscetur. Hic è dexter so in orientem per innumeras gētes uolutatus pontum influit. Terra partim plana, partim mōtosa. Ager fertilis cuius nulla pars inculca iacet, præter quam aut lacus, aut montes uel syluæ occupant. Nemora in ea multa, & ob id genti ue natio frequens, aucupium peculiare, frumentorum abundātia, pecorum magna uis. Conualles plurimæ perennibus riuis clarissimæ undiq; amnes procurrunt, qui se uniuersi in Rhenum & Danubium exonerant. Tota in super prouincia salubritate gaudens, celebratissimis urbibus, uicis & castellis referta, Arces excelsæ natura & arte munitæ, & quod ad Christianam religionem pertinet pulcherrimis atq; ditissimis templis, collegiis, monasteriis uariorum ordinum sexus utriusq; basilicis, parochialibusq; ecclesiis est exornata. Circa montes, ferrum, argentum, & metalla procreat. Gens populosa, fortis, audax, & bellicosa, procera corpore, flauo crine uenusta facie, & decora, ingenio singulari prædita: præstantissima Germanorum à Plutarcho dicta. Cuius gloria eo usq; creuille memoratur, ut uirtute & armis Imperium orbis meruerit, illudq; ultra unius seculi spacium magnificentissime tenuit. Sed uiduata postea suis principibus, nescio qua fortunæ iniquitate dicam aut ignauia, mox substitit, quasi non extet, qua famam suam extendere, aut quod minus est tueri possit.

Caius

Caius Iulius Cæsar in quarto cōmentariorum
 de hac ita scribit. Sueuorum gens longe maxima
 ac bellicosissima Germanorum omnium ceterum
 pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis
 singula milia armatorum bellæ causa è finibus
 educuntur. reliqui, qui domi remanserint se atq;
 illos alunt. Hi rursus inuicem anno post in armis
 sunt, illi domi remanēt: si è nec agricultura, neq;
 ratio, atq; vsus belli interemittitur, sed priuati ac
 separati agri apud eos nihil est: Neq; lōgius an
 no remanere vno in loco incolendi causa licet.
 Non frumento solum, sed vulgo lacte & pecore
 viuunt, multumq; sunt in venatione, quæ res &
 cibi genere & quotidiana exercitatione & liber
 tate vitæ (quod à pueris nullo officio aut disci
 plina consuefacti nihil omnino contra volunta
 tem faciunt) & vires alit & immani corpore ho
 mines efficit: atq; in eam se consuetudinem ad
 duxerunt, vt sub cœlo frigidissimo habitantes
 neq; vestem vllam præter pelles habeant, quæ
 propter exiguitatē maior corporis pars nuda &
 aperta est. Lauantur in fluminibus, Mercatoribus
 est ad eos adire magis, eo qd quæ bello coeperūt
 vendant, q̄ vt aliquam rem ad se deferri deside
 rent: quin etiam iumentis, quibus Galli maxi
 me delectantē, quæq; impenso parant p̄tio, Ger
 mani non vtunt, sed quæ apud eos sunt & natu
 ra parua, & deformia, hæc quotidiana exercita
 tione summi vt sine laboris efficiunt, Equestribus
 præliis sæpe de eqs desiliunt, ac pedites prælia
 tur: & eos eodem vestigio remanere edoctos, vbi
 vsus est, celeriter repetunt. Neq; moribus suis qe
 quā inhonestius aut inertius putāt, quàm ephip
 piis vti. Itaq; ad quemuis ephippiator equitum

Antiqui Sueo
 rum mores.

Centum Sueo
 rum pagi.

Vitus Sueoꝝ
 ex Pecore.

Vestitus Sueoꝝ
 rû pelles erant.

ergo obliuio qz
 aburritio, et
 hostitudo est

Ephippiis non
 sunt vsi Germani

Vinū ad se im
portari non pa
riebantur Sue
ui.

Germani com
muni nomine
Sueui appellati
Crimen nodo
substringebant
Sueui.
Sacrificandi
Sueuorū ritus.

Superstitio gen
tis admiranda,
Isidi sacrificab
ant.

non aliquid
isidi ritus

numerum (quamuis pauci) adire audent. Vinum
ad se importari omnino non sinunt, quod ea
ad laborem ferendum remollescere homines atq
effeminari arbitrentur. Publicæ esse laudis pu
tant quā latissime à suis finibus uacare agros: ha
re significari magnum ciuitatum numerum suarū
uim sustinere non posse: propter quod una parte
à Sueuis circiter mille sexcentorū passuum agr
vacare dicuntur. Cornelius Tacitus, ubi de Ger
maniae situ & gentis moribus scribit, de Sueuis
ita refert: Maiore, inquit, Germani parte pro
priis adhuc nationibus nominibusq; discreti
sunt, quanquam in communi Sueui vocentur.
Insigne (inquit) gentis est obliquare crimen no
doq; substringere: sic Sueuia à cæteris Germanis
sic Sueuorum ingenui à seruis separantur: apud
eos usq; ad canicem herrentem capillum retro se
quuntur, ac sæpe in ipso vertice religant, princi
pes ornatiorem habent. Statuto tempore in syl
uam augurii patrum & prisca formidine sacram
omnes eiusdem sanguinis populi legationibus
coeunt, cæsoq; publice homine celebrant, bar
bari certe ritus horrendaq; primordia. Est &
alia ludo reuerentia. Nemo nisi vinculo ligatus
ingreditur, ut minor, & numinis potestatem præ
se ferens: si forte prolapsus attolli & insurgere
haud licitum, per humum euoluuntur, eoq; om
nis superstitio respicit, tanquam in de initia gen
tis ubi regnator omnium deus, cætera, subiecta
atq; parentia. Pars quoq; Sueuorum, ut idem
Cornelius habet, Isidi sacrificat, peculiaria cætera
Germanis & ipsis sunt communia. Verū enim ue
ro nō solum apud Sueuos, sed & apud omnes se
re gentes mutati sunt mores: & quod dolendū plu

rimum est, ferè in peius. Nam hodie potentiores Recetiores Sue-
 Sueuorū ferè omnes mercaturæ uacant, societate uorum mores,
 siue confederationem unâ multi ineunt, ac cer-
 tâ pecuniæ summâ quisq; ponit, qua nō solū aro-
 mata ferica, atq; alias preciosas merces, quæ ad
 nos à trās marinis & remotissimis regionibus trās
 uehuntur, emunt, sed uilia etiā, ut coclearia sunt,
 acus, specilla, pupæ, & huiusmodi: præmunt etiā
 uina & frumenta, quod ego tamen non laudo:
 quum id non minus opificibus & agricolis graue
 damnosumq; sit (qui sua ante tempus gryphoni
 bus istis ne potius dicam uel mercatoribus ven-
 dunt quæ postmodum necessitate cogente du-
 plo ære redimere ab ipsis debent) quam toti pro-
 uincia: quæ, quibuscunq; indiget, non apud uici-
 nas gentes, à quibus minori precio habere possit
 accipere debet, (sic enim à corruptis munere
 principib; impetratum) sed ab illis in Stutgardia
 aut alias ubi emporia habent. Ipsi tamen p se non
 negotiātur, sed cōmunibus seruitiis, q̄ contractam
 rursus pecuniā vna cum lucro cōgregātes certo
 tēpore rationē ponūt, singulisq; dominoꝝ lucti
 partem fideliter præbent. Priuati Sueuorū nulla
 alia re nullo artificio magis occupantur, quā lini
 operatione, cui adeo incubunt, adeo dediti sunt,
 ut in quibusdam Sueuiæ locis nedum mulieres
 & puellæ, sed adolescentes & uiri hyemis tēpore
 solo admouēt. Pāni genus faciūt cuius tela linea
 est intextū bombyciniū, Pargath illud uocantes:
 faciunt & totū lineū, quod Golsch appellāt. Com-
 pertum habeo apud Vlmenfes solum quotannis
 vtriusq; generis pannos parari centum milia, ex
 quo quisq; coniecturare potest quā incōprehen-
 sibilis incredibilisq; summa in tota regiōe elabo-

Mercatores Sue-
 uorum Germa-
 nicæ resp. dan-
 nosi.

Omnis Sueuia
 in linō opera-
 tur.

setur. Ad remotissimas nationes isti panni tran-
 uehuntur, & maxime bis in anno ad Emporium
 Franconia fordense: vbi q̄ ingens vestigal Sueui-
 cae nationi accedit. Præterea quoniam bonis ma-
 la commixta semper sunt, & nulla ex omni parte
 erecta sunt Sueui in venerem supra modum pro-
 ni: foemineus sexus virili ad malum facile cofens-
 tiens, immature uterq; præuaticatur, sero resipi-
 scit. Ego hunc vicio maxime suffragari existimo,
 q̄ quemadmodum in alius Germaniæ puincis,
 ecclesiastica censura publici illi fornicarii, adul-
 teri, raptores minus insectentur. Prouerbiū or-
 rum, vnam Sueuiam latæ Germaniæ satis mere-
 tricum transiendere: quemadmodum Franco-
 niā copiam dare raptorum & mendicantium,
 Boemiā hæreticorum, Baioariam furum, Hel-
 uetiam carnificum, & lenonum, Saxoniam pota-
 torum, Frisiam, atq; Vuestualiam periuororum
 Rhenum gulonum.

Sueui in venerem
 proni.

Prouerbiū quo
 Germanoz mo-
 res notantur.

De Bauaria & Charinthia & earū pri-
 scis legibus moribusq; quibus ho-
 die viuunt. Cap. XVIII.

Noricum.

Bauaria Germaniæ puincia ab Auarib⁹ Hu-
 norum reliquis, q̄ Noricis expulsis, in ea
 terra consedere, adiecta B litera appellat.
 Baioaria est à Boiis Cisalpinæ Galliæ populis hoc
 loci aliqui moratis dicit. Noricum olim fuit, Hun-
 gariam ab oriente habet, ab occidente Sueuiam,
 à meridie Italiam, à Septentrione Franconiā atq;
 Boemiā. Danubio insigni fluuio ex Sueuia pro-
 fluente irrigatur, Austriam, Sturiam & Charin-
 thiam in se comprehendit: quod iidem serè ho-
 mines, iisdē moribus & lingua vtantur, Noricis.
 præterea finibus quondā contenti erant. Beatus

Bauariæ limi-
 tes.

Lucius Britanniae rex primum, deinde sanctus
 Rupertus, ultimo Bonifacius Moguntinus Ar-
 chiepiscopus Christianam pietatem edocuit. In qua
 tuor Episcopatus Bauaria diuiditur, Saltzburge-
 sem, Patauensem, Prisingensem, Rhatisponensem.
 Nulla Germaniae Prouincia pluribus cultiori-
 bus urbibus illustratur Saltzburga, quae Iuuania
 fuisse creditur, metropolis est, Monachium du-
 calis sedes hodie, olim Schiren fuit. Haec terra
 priusquam in prouinciam redigeretur a proprio
 rege ad Arnolphi Imperatoris usque tempora
 administrata est: eum ut Parthia suum Arsaem
 & Aegyptus Prolemæum, ipsa Cacannum nomi-
 nauit, deinde duces habere coepit, hodieque tenet.
 Qui ex una illustri Agilolfingorum familia diu
 eligebantur omnes. Gentis mores uiuendi que in-
 stituta ex legibus, quas orthodoxa fide recens
 suscepta habuere, cognosci possunt: tales fuere,
 ut liberae conditionis homo Chirographo &
 sex testibus, quorum nomina & manus suas im-
 ponat confirmet, si uillas, terram, mancipia, pecu-
 niam, aut quid aliud ecclesiae donauerit, schedam
 praesente sacerdote altari super ponat. Nec ipsi
 nec posteris illius rei sit ulterius, nisi ecclesia per-
 mittat. Apud Episcopum defendatur quicquid
 ecclesiae Dei datum fuerit, Dei iudicium & san-
 ctæ ecclesiae offensam incurrat, restituereque cogatur
 aut a rege aut principe, quicumque ecclesiae
 aut eius rebus iniurius fuerit, uncias auri tres
 pro multa persoluat. Negans ante altare popu-
 lo sacerdoteque praesentibus secundum pecuniae
 summam iuret. Qui seruum ancillam uel ad fu-
 giendum persuaferit, reuocet. & alium interea pi-
 gnoris loco sistat, solidis quidecim componat. Ser-

Bauariae laus
 ab urbibus.

Cacannus Ba-
 uarorum rex.

Ecclesiae libera-
 tas.

De incendiariis uo occulte ecclesię res concremanti manus am
ecclesiarum. putetur ac oculi eruantur, ne tale quid de cęte
 ro perpetrare uideat: dominus uero eius restituat, quicquid incendio consumptum fuerit. Liber homo ex integro omnia restauret, & ob tenacitatem solidis, lx. componat: negans, xxiii. sacramentalibus nominatis ante altare coram ecclesię defensore digitis super Euangelii librũ positus iuret. Reo ad ecclesiã cõfugiet securitas esto, nec domino phas seruum inde abstrahere, aut quouis modo lædere: qui contra fecerit iudice cogente cõponat ecclesię, xl. solidis. Qui in minoribus ordinibus constituto noxius fuerit dupliciter cõponat, quo parentes cõponuntur. In maioribus cõstitutotripliciter. Presbyterum autẽ si quis occiderit, ccc. auro appreciatis solidis. Diaconu. cc. ecclesię in qua ministraueret exoluat: & pecuniã habuerit nullã se ipsum, uxorem, liberos seruitio eo usq; mancipabit, donec statura pecunia redimat. In Episcopum sc̄uiat nemo, etiã si cui molestus fuerit: sed coram rege, duce, aut plebe conueniatur super homicidio, fornicatione, consensuq; hostili. Si inimicos prouincię introduxerit, si perdere, quos saluare debuerat, uoluerit, deponatur aut in exiliũ relegetur. Qui sanãrimonialẽ ex monasterio abductã contra ecclesiasticã legẽ sibi matrimonio coniunxerit restituat. Episcopus ducis auxilio eam uelit nolit monasterio rursus intrudat. Ipsi m uero aut se emendare compellat aut prouincia eiiciant. Presbyteris & diaconibus extraneam apud se in domo mulierem habere non liceat, ne cõsuetudine deceptus polluatur indigne Deo offerens, & populus ob id plagã sustineat. Sacerdotũ ac aliorum clericorum causę

ab Episcopis solum secundum canones iudicentur. Coloni & serui ecclesiæ secundū quod quisq; habet, tributa decimasq; persoluant, de modis decem unum, de partibus decem unam, de decem fascibus unum, de decem apum uasis unum, pulli quatuor oua quindecim tribuāt. ligna, lapides, calcem ad sacrarum ædium structuram aduehāt. ultra uires tamē degrauetur nemo. Qui regionis duci in insidias struet aut hostes prouinciæ inuita uerit, aut ciuitatē aliquā prodiderit, tribus testibus conuictus in ducis potestate sit, bona eius confiscentur. Verum per inuidiā ne quisquam pereat cum uno de se testante duello conflixens, si uicerit absolutus abscedat. Si ducem aliquis suum interfecerit, interficiatur & ipse, acres eius confiscentur in publico in sempiternum. Seditionē aduersus ducem mouens, duci sexcentis, cæteri factiosi, cc. solidis componant. In hosticū cum educitur exercitus propter scorta aut casas non rixetur, nec etiā ppter pabula uel ligna, tollat quisq; quantis indigeat, tollentē nemo prohibeat, secus faciens uel disciplinæ hostili subiaceat, uel corā Comite suo uerbarum quinquaginta sumat. Comiti in Comitatu suo ne hostibus absq; ducis iussione damna inferantur cura sit, ipse persoluat, si sua negligentia peccatum fuerit. Liber si damnum intulerit quadraginta solidis mulctetur, æqualiaq; omnia restituat. Seruus capite plectetur, dominus illius ne talia perpetraret, quia non prohibuit pro ipso restituat. Aliquid in exercitu surripiens criminis conuictus seruus, manibus mutilatur, nihilo secius dominus eius restituere compellatur. Liber ad rei restitutionem solidis. xl. componat. Si quisquam aut à rege aut duce iussus ali

Decimæ quod dandæ.

Deducet, et eius causas.

Seditiosorum poena.

Leges castrensium.

Ducis causz.*quod dicitur***Filius patri infidiatus.****Ducalis aulz libertas***quod dicitur***Quo tempore placitandum.****Iudex qualis esse debeat.**

quem interfecerit, defendat eum & liberos eius rex siue dux cui obeduit. Et si is morietur, alius, qui succedet turelam ipsius assumat. Si dux contumax & rebellis decreta regis contempserit ductu priuetur, seq. æternę salutis spe omni frustratum sciat. Si ducis stultus & arrogans filius, patrem adhuc iudicio præsidere, exercitum ducere, equum ascendere, arma gestare potentem: qui necdum surdus, neq. cæcus est, qui regis mdatum strenue exequi ualet: malignorum consilio principatu deturbare nititur, exhaereditur, aut, si liber, in exilium perpetuum ablegetur, quia contra legem in patrem peccauerit. Qui temeritate aut ebrietate in ducis aula scandalū suscitauerit, quicquid mali sequetur, lege cõponat, solidis. 40. plectetur, seruus manū perdat. In ducis aula qui temere aliquid iacere conspexerit, furti aligetur, in publico solidis quindecim componat, quod domus ducis domus publica censeatur. Imperiū ducis detrectans quindecim solidis mulctetur: & quicquid facere iussus fuerat adhuc perficiat ut placita omni quintodecimo die in Comitatus regionis omnibus peragātur. Liberi omnes conueniant: qui neglexerit, solidis quindecim mulctetur. Iudex ut iuste iudicet librum penes se legis habeat, ex eo causa omnis componatur. Neq. personam neque munera respectet iudex, sed de compositione, dum recte iudicarit, partem nonam accipiat. Sin perperam, duplo, quicquid lata sententia abstulerit exoluat: insup solidis quadraginta mulctetur. Ducis cedes parentibus aut regi solidis Dcccclx. componatur. Parētes ducis sexcētis, obseruato, ut ducis compositio parentū

fuorum compositione triplo excedat, Agilolfingi, de quorum progenie dux perpetuo eligitur, compositionem quadrupla habeant, Huosi, Troz zi, Sagani, Hahilingi, Aennoni primi post Agilolfingos, duplam. Liberum quisquis interfecerit parētib; aut duci bis octoginta solidos exoluat. Si oculum, manum, uel pedem amputauerit quadraginta, si claudum fecerit duodecim, si manum uiginti. Simplex uulnus tribus solidis, dentem mortalem duodecim, alios omnes sex componat. Peregrinos homines inquietare aut laedere summe prohibemus: contrafaciens dupliciter componat, & fisco clx. solidos exoluat. Si occiderit solidis auro appreciatis centum mulctetur. Seruus liberum aut molestans aut uenūdans pretentatus iudici aut manū aut oculū amittat, absq; insigni nota nequaquam dimittatur. Liberti dimidio componantur mitius quā liberi. Nuptias intestatas prohibemus, unde socrum, nurū, priuignam, nouercam, fratris aut sororis filiam, fratris uxorem, uxoris sororem uiro ducere liceat nulli, fratrum aut sororum filii matrimonio nequaquam sese coniungant: facultates eorum à iudice confiscentur, qui contra fecerint. Qui dominicā diem seruili opere profanauerit, nec semel & iterum monitus cesset. I. uerberibus dorsum illius frangatur: si nec adhuc cessauerit, tertia ipsi bonorū pars auferatur: tertio si attentauerit, libertate perdat, seruus sit, qui die sancto, noluit esse liber. Seruus uapulet, & si non emendauerit, dexteram perdat: Peregrinus monitus nisi cessauerit, xii. solidis mulctetur. Qui liberum praeter uoluntatem seruitute deuinxerit, aut illius haereditatem bona ue inuaserit xl. solidis cōponat, restituatq; que

Liberi quocō
penatur.

Liberti.

De nuptiis.

De feriis et p̄
na non cultor
dientium.

Mulierū causa occupauerit omnia. Si quis cum alterius cōiuge libera cōcubuerit, marito. cxi. solidis cōponat: & si deprehensus interficeretur absq; uindicta suo in scelere iaceat. Cū libera consentiente fornicatus, si in coniugem ducere noluerit duodecim cōponat solidis. Dominus serui qui liberę um fecit parentibus illius ad pœnam dedat. interficere ius esto, si libet. Si quis uirginem liberam præter eius ac parētum voluntatē rapuerit solidis xl. liberram viii. ancillam. iiii. cōponat. Liber liberā uxorē absq; culpa dimittens parentibus solidis xl. componat. Mulieri dotem & quicquid ad partauerit secundum familiæ ex qua nata est stēma legitime p̄soluat. Si liberam liber post desponsationē repudiauerit aliāq; super duxerit. 24. solidis puellæ parentibus componat. Sacramentalibus 12. iuret, eam, neq; ob crimen aliquod, neq; ob parentum inuidiam dimittere, uerum ob solum amorem, quo alteri teneatur. Qui alterius sponsam sibi rapuerit, restituat eam, & bis 80. solidis marito componat. Mulier quæ alteri potionem, ut abortum faciat, commiserit, si ancilla est. cc. uerbera accipiat. Ingenua libertate uiduata seruitio deputetur. Si prægnans mulier ic̄ta abortum fecerit, ipsa si morietur, qui ic̄erit tanquam homicida, teneatur, si fœtus tantum nondū uiuens. 20. solidis. uiuens. 50. ueruegeldū persoluat, solidosq; tres & tremissim. Si in ducis curia, in ædibus, sacris, in fabrica, aut molendino, quæ domus publicæ sunt, liber homo quid furatus fuerit, non nuplum componat, secundum rei ualorem iuret, siue campionibus depugnet. fur nocturno in furto deprehensus, si occidatur, non uindictetur. Qui alterius seruum ad furtū uel aliud nefas in

Domus publicæ.

Furta quomodo

domini discrimē perſuaſerit, fraude detecta, rāq̄ do cōponatur
 fur damnetur, nonuplū exoluat. Seruus quod tu
 lit restituat, & insuper flagellorum ictus, cc. exten-
 sus publice accipiat, dominus incommodi nihil
 pariatur. Fur quascunq; res subtraxerit iudici
 presentatus secundum legem uindictæ subiaceat.
 Verum morti non prius damnetur, quam nonnul-
 la illi, qui damnum pertulit, compositio de furis
 facultatibus fiat. Qui aliquid in prouincia emerit
 diligenter prius interroget, furtiuum sit, nec ne.
 Furtiuum si emerit restituere cogatur, atq; in fi-
 scum pro fredo solidos, 12. persoluat qua lege in
 eum etiam animaduertitur qui furtiuum commē-
 datum susceperit. Compositionem à fure, nisi co-
 ram iudice, suscipiat nemo. Latrocinii culpis sub-
 iaceat qui iudicem suum rem celat. Quoties de
 agrorum sinibus contenditur, constituta olim si
 gna ab inspectoribus quæratur, nec aduersus ea
 longē possessionis tempus patrocinetur, uē ditor
 ostendat, si nulla apparuerint, & si cōtentio tanta
 sit ut sedari non possit, campionibus depugne-
 tur. Nemo nouum terminum aut signum sine al-
 terius partis consensu, sine inspectore cōstituat.
 Liber si contra id fecerit lege solidis, 6. mulcte-
 tur: seruus, cc. flagellorum ictus extensus publice
 sustineat. Si liber liberi parietem aut septem dissi-
 pauerit uel irruperit, tribus solidis cōponat, & dā-
 num restituat. Columnas trabes spangas tribus
 solidis ad restitutionem componat. Asseres late-
 res & aliud quicquid ædificio continetur singu-
 lis solidis. Pignurare absq; ducis permisso liceat
 nemini, contrarium faciens, pignus euestigio illæ-
 sum red dar, duci, 40. solidos pro fredo exoluat
 legsum ad arbitriū iudicis cōponat, Qui messem

Furtiua ems
 prio lege coers
 cita.

Agraria lege

Pignurare dux
 permittat.

iam maturam alterius demessuerit solidis sex componat. Negans sacramentalibus secundum legem suam sex iuret. Qui segetes alterius incantando uiciarit, conuictus. xii. solidis componat, familia illius anno toto alimentis provideat, æquale reddat, si quid perdidit. Negans sacramentalibus. xii. iuret aut campione se defenset. Si quis alieno seruo uel ancillæ ad fugam aut auxilio aut consilio adfuerit. xii. ipsum, eam sex solidis componat, reductq; si negare uelit. xii. sacramentalibus iuret, aut cāpionum se pugna expuret. Nemo alienum animal etiam in damno deprehensum quouis modo lædat occidat ue: sed penes se eoufq; retineat. donec domino aut uicinis damnum acceptum indicabit, qui locum læsum cū æquali illæso signent, in messis collectione quod læsus non læso minus protulerit, is cuius animal damnum intulit rependat. Qui uero contra legem hanc, animal occiderit. cadauer sibi habeat, domino aliud æquale reddat. Si oculū excusserit, quanti animal æstimabitur tertia pretii parte componat. Si caudam uel aurem, uno solidi. Si cornu remisse: duplentur, si hoc in domini cōtemptum odium ue perpetrarit. Qui pacta mercede equum aut bouem custodiendum susceperit sua culpa periclitatum ab integro persoluat, & mercedem nullam requirat. uerum iuramento si se absoluerit corium reddat. Qui aurū, argentum uestes aut alias quasq; res uendas siue custodiendas in eades suas receperit, si fortuito incendio una cum rebus suis consumptæ fuerint, quod sibi non profuerint iuramento dato, nihil persolvere cogatur. Qui auxiliatoris specie ex incendio aliquid rapuerit, proditus, qua

Dammorum illatorum compositionis.

De commendatis et commotis datis.

Ex incendio quid sumpiens

druplum exoluat, secundum legisq; statuta cōpo
 nat. Rem in contentione locatā nec vlli donare
 nec vendere liceat. Mulier in viduitate post ma
 riti obitum permanens æqualem vt filioꝝ vnus
 vsu fructuariam portionem possideat. Si vero ad
 alias nuptias transferit, eo die cum dote & rebus
 suis domo egrediatur: filii inter se portionē, quā
 consequuta fuerat, vt reliquam diuidant. Patris
 bona filii de diuersis etiā cōiugiis suscepti æqua
 liter hēreditabunt, Matris vnusquisq; tantū suæ.
 Ancillæ filius cum liberæ filio hærēs non esto.
 Si quis sine liberis morietur, nisi testamento ca
 ueatur, vxor, quoad viduitatem obseruauerit, bo
 norum medietatē oīum retineat, propinqui reli
 quā accipiant. Si vero & ipsa morietur, aut alteri
 nupserit, cum bonis suis, & quæ lege debentur,
 abeat, p̄pinquis & hæc pars cedat: viro aut mu
 liere defunctis, si vsq; ad septimum gradū, p̄pin
 qui nulli reperiantur, nisi testamento vel dona
 tione caueatur, res eorum oēs fiscus indispicat.
 Qui rem aliquā vēdiderit, precio accepto, em
 ptionē aut charta aut testibus ratam faciat, duo,
 tres vel plures testes adhibeatur. Venditio nisi
 voluntaria & libera, firma nō fit. Qui rem alienā
 dño ignorante vendiderit, ipsam lege restituat,
 & aliā æqualē ad dat. Si reperiri nūquā poterit,
 duas similes pro ea reddat. Qui arrā in quacūq;
 re dederit, nisi placitū mutātū fuerit stare cōtra
 ctui debet, aut hāc ipsam p̄dat, & precium q̄ de
 buit exoluat. Si qs rem viciatū vendiderit infra
 dies tres recipiat, vel sacramentali vno viciū igno
 rasse iuret, & stet emptio. Seruus suo non dñi pe
 cutio redemptus, fraude cognita dño restituat,
 quia non precium, sed res serui ignorans acce

Res in cōtētio
 ne posita.
 vltimū dñi

De hæreditate
 leges.

medietas iustit
 De medietate ad
 p̄pinquos

De emptione
 et venditione.

Arræ traditio
 nis ius.

Mancipiorum
 redemptio.

ignoran p̄ci.

Testes & corū
causæ.

Iurandi modus

Perituri aduer-
sio.

De mortuis et
eorum causis.

De nauigiis.

perit. Cōmutatio tantum roboris habeat, quantū
emptio. Qui agrum aut pratū alterius suum di-
cens inuaferit, sex solidis propter temeritatem
componat & exeat. Testem aure tractū nisi super
mortuum testari uelit, repelli nec debet nec pōt.
In mortui causa hic duello proberur, si uicerit ul-
terius nō impugnetur sed credatur ei. Ex plurib.
testibus unus tantū sorte eductus iuret, ita dicēs:
Tertis sortitus sum, testē me exhibeo, sic me deus
iuuet & illū cuius manū teneo, testis aure tractus
sum ueritatē p̄senti in causa dicere, datis dein de
ad sacrādū armis solus altera manu uerbū ipsū
cū uno sacramentali iuret. Mendaciter iurasse cō-
uictus causam restituat. 12. solidis cōponat, aut
innocētia suam cāpione defendat. Si cāpionum
unus ab altero inter de certandum interficiatur,
si ingenuus ab eo, qui iniuste eum inuitauit. 12.
solidis nec amplius componatur. Qui liberū mor-
tuum monumento refoffum spoliauerit, parētib.
illius solidis, 40. componat, & ipsum etiā furtiuū
quod tulit. Si quis occulte liberum occiderit, ca-
dauer in profuuentem aut alio abiectum condi-
gna sepultura & exequis priuet, 40. primum soli-
dis deinde uerregeldo componat. Qui uero li-
beri hominis cadauer ad littus deuolutum aquis
iterum immiserit solidis. 20. cōponat. Seruus eo
modo occisus atq; abscoffus nonuplo, id est. 180.
solidis componatur. Qui uestitu à se interfectum
spoliauerit dupliciter componat. Cadauer homi-
nis mutilans singula membra singulis. 12. solidis
cōponat. Si repertum ne à feris dilaceretur pieta-
te motus humauerit à parentibus aut domino il-
lius solidum accipiat. Qui alterius nauē loco sub-
mouerit illæsam aut æqualē reddat. Extra aquā

vero protractâ si celauerit, interrogatus negauerit, vt furtiuū cōponat. Qui canē venaticū abstulerit ipsum aut similit̄ reddat, & sex solidis componat: pastoralē tribus. Illis legibus Bauari ante aliquot secula paruere, nōnullisq; adhuc, siquidē q̄ Christianæ pietatis obseruantissimi sunt ad exter na augustiora templa turmatim peregrinantur. Aquisgranum præcipue, duo etiā prouinciæ loca miraculis sanctorum & peregrinorum frequentia clara. Virgo Maria Otingæ, & beatus Vuolfgangus. Regio uitibus præterquam ubi australior est non feritur. Nemorosa multum est & montuosa. Sues glandibus syluestribusue pomis credo tanta copia nutrit, vt veluti Hungaria boues, ita hæc sues ceteris Europę nationibus large suppeditet. Est gens adeos uillis & ipsa moribus famosa, vt cæteris Germanis comparata Barbari (Barbari dico) nomen ipsi optime cōuenire nemo nō uideat. Duobus uitiis plus aliis insignes in hospitalitate uidelicet & furto. Vestitu ut plurimum blauo colore amicitur, ocreis libentius quàm caligis calceatur. Baioariæ siue Bauariæ ad Austriam contigua est partim Carinthia partim Styria. Est Carinthia montana regio Carnis ad ortum, Styriæ ad occasum ac meridiem iuncta, Alpes Italas & forum Iulii contingit: multæ in ea ualles collesq; feraces tritici, multilacus, multi amnes, quorum præcipuus Drauus qui per Styriam ac Pannoniam in Danubiū fertur haud inferior Sauo. Imperium Austriæ principes obtinent, & archiducem appellant, cui ea regio parer, quoties nouus princeps reipub. gubernationem in it solennitatē nusquā alibi auditā obseruant. Non longe ab oppido S. Viti in valle

De canib.

Duobus uitiis
obnoxii Bauari.

Carinthiæ limites.

Drauus amnis.
Sauus amnis.

Festivitas in
noui ducis ac-
ceptione mita-
da.

Princeps in
agresti habitu.

Charinthiōū
lingua.

spaciōsa dirutæ civitatis vestigia videntur, nempe
loci veritas perdidit: nec procul hinc in paten-
tibus pratis erectus lapis marmoreus est, quem
cum dux creandus est, rusticus quidam cui per
stirpis suæ succellionem hereditario id officium
debetur, ascendit, ad dexteram bouem habens
foetam nigri coloris: ad leuam equa illi fistur
strigo a macieq; insigni, frequens circa populū
agrestiumq; turba ingens: dux inde fururus ex-
aduerso mouet purpuratorū multitudinem septus:
præcedunt principatus signa, omnesq; in toto
comitatu egregie culti præter futurum ducem.
Is agresti habitu, pileo tectus, calceos & pastora-
lem baculum gerens, pastorem agit magis quàm
principem. Hunc venientem intuitus qui lapidē
obtinet, illurica voce (sunt enim Charinthii Illi-
rii hoc est Sclauoni) quis est hic exclamat, q̄ tam
superbe incedit? Responder circumfusā multitu-
do principē regionis aduentare. Tum ille, iu-
stus ne iudex? salutem patriæ quærens? libera-
conditionis ue honorē est? Christianæ pietatis
cultor? ac defensor? clamatur: est q̄dem & erit.
Rursus idem, quæro quo me iure hæc à sede di-
mouebit? Responder ducalis aulæ magister, sexa-
ginta denariis hic abs te locus emitur: iumenta
hæc tua erunt, ad bouem & equam manum inten-
dens. Vestimenta quæ dux exuer habebis, erisq;
tu cum domo tua tota liber à tributo. Quibus di-
ctis, Rusticus malā principis percussit, alapa leni-
ter incussa, iubetq; æquum iudicē esse, præmioq;
abducto, loco cædit. Tum lapidem dux occupat,
nudum gladium vibrans ad oēm se patrem ver-
tit, populū affatur, polliceturq; se æquum iudi-
cem futurū. ferunt & aquā agresti pileo oblatam
potare

potare in futuræ sobrietatis argumentum. Dein de ad Solemensem ecclesiam: quæ in proximo tumulto sanctæ Mariæ uocabulum & nomen habet, perductus, sacrificus interest. Quibus peractis humili veste, qua adhuc indutus est deposita, paludamentum induit, splendideq; cū proceribus suis conuiuatur. Postremo in pratum reuertitur pro tribunali sedens, ius dicit & funda confert. Hic honos principis inuestiendi rusticis datus est quod illi primum in ea terra Christi fidem accipere, nobilibus & principibus in errore aduſq; Caroli magni tempora permanentibus, quando & ipsi baptismati admoti sunt. Fuit Charinthiæ dux venator Imperii, unde ad eum lites & contentiones venatorum omnium deferebantur, uocatus in iudicio coram Imperatore querulantis non nisi Sclauonica lingua respondebat. Est & alia huius prouinciæ consuetudo in oppido Klage furibus durissima: si quis in furri suspicionem venerit, euestigio suspenditur: postridie de suspicione iudicant, si fontem inueniunt pendere sinunt donec per partes ad terram defluat cadaver. In fons repertus sepelitur, exequi æq; ex publico persoluuntur. Penulis natiui uelleris haud fucati Charinthii teguntur uulgoq; capita pileo obmuniunt, sermone loquuntur Sclauonico. Styrii uero agrestes uulgo populi sunt & strumosi, adeo quidem ingenti struma, ut ipsis loquelam impediatur: & mulier lactans illam post tergum perinde atq; sacco reiciat (si fama uera est) ne infanti impedimento sit. Strumæ causam atq; aerisq; quibus uescuntur incolæ tribuunt. Styriani ipsi cultu & sermone Germani sunt, præter Draui accolæ, qui Illirica utuntur lingua. Sal ibi coquitur quod

Solemensis ecclesia.

Honor principem inuestiendi rusticis datus.

Carinthiæ dux imperii uenator.

Consuetudo furibus grauis.

Styrii uulgo strumosi.

Strumæ causa. Sal Styrianum.

scinditur, quoque alterum Ionium spectat mare, al-
 terum Siculum: in extremitate Rhegium oppidum
 habes. Eius longitudo ab Augusta praetoria pro Roma
 ad Capuamque, obliqua usque ad oppidum Rhegium,
 Solino teste, decies centena & viginti milia pas-
 suum colligitur. Latitudo vero quadringenta decem,
 ubi latior: ubi breuior centum triginta sex: ha-
 betque umbilicum in agro Rheatino, qui dudum
 ex lateris maris superi Rubiconem fluvium pro fi-
 nibus habuit. Diuiditur Italia in multas regiones,
 à Varo flumine ad Macram Liguria terminatur,
 ubi Genua illustris ciuitas. Inde ad Tyberinum
 amnem Hetruria, ubi Pisae, à Tyberi ad Lyrimum
 Latium, ubi Roma, intus Antium in ora à Lyrim ad
 Sarnum Campania, ubi Neapolis. Inde ad Sila-
 rim Picentinarum regio, ubi Surrentum & Saler-
 num, à Silari ad Latiuum Lucania, ubi Pestum &
 Buxentum. à Laio ad Leucopetra Brutium in quo
 bus Rhegium Iulium, à Leucopetra ad Iapigium
 promontorium, quod & Salentinum, magne Grae-
 ciae ora est, ubi Croton & Tarentum. ab Iapigio
 ad Brundisium Calabria, ubi Hydruntum. à
 Brundisio ad Garganum Apulia, ubi Barium &
 Salapia. à Gargano ad Sari fluminis ostium Frenti-
 norum regio, ubi Isonium. à Saro ad Apernum
 amnem Marrucinorum ora, ubi Orton, ab Averno ad
 Aesium fluvium antiquissimum Italiae terminum
 Piceni, quorum Ancon. ab Aesio siue Asio, ut
 quidam scribunt, ad Rubiconem recentius Ita-
 liae confinium Sinones, quorum Phanum fortu-
 nae, Pisaurum & Ariminum. à Rubicone ad pa-
 di ostium Boii, quorum Rauenna. à pado ad Tilia-
 uemptum Veneti, ubi nuuc Venetiae, à Tilia uem-
 pto ad Natisonem Carni siue Foroiulienses, ubi

Longitudo
Italiae.

Latitudo Italiae

Italiae regiones
Liguria.

Hetruria.

Latium.

Campania

Picentinae

Lucania.

Brutium.

Mag. grae.

Calabria.

Apulia.

Fren. reg.

Marrucinorum

ora.

Picennorum

ora.

Senones.

Boii.

Veneti.

Apenninus mōs
Italiam dixer
nens

Laus
Italiae.

Italia terrarum
omnium alum
na & parens.

Quiritum cūi
tas.
Romelaus

Aquileia. à Natifone ad Arfiam lapides & Istri
quorum Tergeſtum & formio amnis, & ipſe ali
quando Italiae finis. Apenninus mons totam
terram uelut in duas diuidit plagas, hanc ad oc
caſum & meridiem, illam ad ſeptentrionem & or
tum obuerſam ab Alpibus primo in Liguriam & Pi
excurrens, mox inde Ciſalpinam Galliam & Pi
cenum ab Hetruria & Sabina dirimit, Anco
nemq̃; progreditur vnde aduerſus in Apuliam
& garganum montem extenditur, Marrucino
rum Pelignorū Ferentinorū terram à Latio
Campania ſeparans: Vltimus eius conatus ex
Gargano eſt ad Leucopetram hinc Apuliam ha
bens. Calabriam & magnæ Græciæ oram. Picen
tes inde Lucanos & brutios. Eſt Italia metallis
grauida, ubiq; uitalis & perennis ſalubritas, exi
mia cœli temperies, campi fertiles, aprici colles,
innoxii ſaltus, opaca nemora, munifica ſylvarum
genera mirafrugum uitium & olearum fertilitas,
nobilia pecori uellera, opima tauris colla, perſpi
cui & piſcoſi lacus, flumina fontesq; ſaluberrimi,
portus plurimi, ipſa auide ad mortales iuuan dos
in Maria procurrens, & uelut gremium omnium
gentium commertio pandens ut uere dicta ſit à
quibuſdam terrarū omnium alumna, atq; eadem pa
rens, cœleſtium prouidentia electa: quæ ſparſa cō
gregaret imperia, molliretq; efferatarum gentiū
ritus: diſcordes ad colloquia linguas munere li
terarū latinoq; ſermone congregaret. Cæterū ut
gentes ſileam (nam longū eſſet numerare) quas
Itali Romani lingua & armis vicere, tantum una
Quiritum ciuitas uirtutum omnium ualuit exēplis
quantum omnis Græcorū eloquentia præceptis,
qui quaſi ita futurū diuinarent, ut hæc una terra

omnibus esset gētibus imperatura, quotā ipsius partē magnā Græciam dixerē: & vt breuiter dicā, non sine prouidentia accidit, ut quū Deus optimus terras inuifit, tum ibi cunctarū gentiu arx esset & Imperium, ubi mox Christiani nominis futurū erat caput, Color Italis & statura penè diuersa est in Cisalpina Gallia Venetoq; recessu color vulgo candidus, cultus & sermo accuratior: contra in Hetruriæ tractu, Latio, Campania Lucania & Brutiis aquilus, capillus niger, breuior statura & macilenta, sermo & cultus simplex. omnia similia in piceno & his qui superi maris oram accoliunt in magnam Græciā usq; nisi quod in Apulis, Calabria, & iis qui extremam tenent Italiam uictus & sermo cū Græcis promiscuus durat. Totā Italia ut omnis ferè Europa vno matrimonio semper contenta fuit, Repudium ex urbe Roma translaticium. Hic Spurius Carbilus sterilitatē conjugis causatus, primus vxorē repudiavit. Triplex olim in regionis ciuitatibus conditio fuit, Seruilis, Libertina, & Ingenua. Ingenuorum triplex ordo, Plebeius, Equester & Patricius. Sacrorum ratio penes pontifices & flamines, & alia quædam collegia esse, alia aliis dæmonibus sacra facere, Summus honos & potestas in dictatore, à quo nulla fuit prouocatio. Ea dignitas semestris fuit, & ad eam per gradus fiebat à quæstura accessus, per ædilitatem, præturam, Consulatū & censuram: non quod semper per hos gradus iretur, explendusq; esset numerus, sed in dignitate potestateq; hic ordo erat, ut in re bellica certumilitiæ gradus: miles cæturioni parebat, Cæturio Tribuno, Tribunus Legato, Legatus Consuli seu alteri cuius essent auspicia, Magister equitū dicta

Hominum color, cultus, et statura,

Ciuium triplex conditio.

Ingenuorum triplex ordo. Dictatoris dignitas.

Dignitatum ordo. Militiæ gradus.

Legitima milita
tia decennalis.
Caularia militi
tia ignominio
sa

Municipes.
Coloni.

Decuriones
Patricii.
Equestres.
Plebei.

Romanæ ciui
tatis.
ordinatio.
Horum multi
tudo diuisa.

tori. Legitima militia decennium habuit si non prius debellari cum hoste cōtigisset, aut missio aliqua intercidisset, quæ nomine & re non vna fuit. Præter legitimam illam, cuius nunc mentio facta est, fuit & Caularia, hæc vt priore illa minus pulchra, ita reliqua honestior, quæ ab re ignominiosa dicta est. Militaris ætas ex Scruui Tulli præscripto à septemdecimo anno in octauum & quadragagesimum decurrebat. Pacati in toga agebant bellantes in sago, & paludamento: bella feciali iure inferebantur, illataq; soluebantur non nisi legitime, Ciuitates aut sociæ, aut coloniæ, aut municipia dicebantur. Municipibus aliis ciuitas, cū suffragio data, aliis sine suffragio. Coloni vt membra ciuitatis erant, & Romanis uiuebāt legibus municipes suis. In his Decuriōes erāt, quod Romæ senatores, Purpura patriciū distinguebat ordinem ab equestri, aurum equestres à plebeio. Maiestatis iudicia totius populi erant: rerum capitaliū, iudicium, qui ad id sorte lecti essent, & ex ea decuria, quæ eo anno iudicaret: ciuiliū reꝝ, prætoris ceterum uiralis hastæ aliaq; aliorum. Et hi olim Italicarum ciuitatum & gentiū in vniuersum mores erāt, institutionē hanc à Romulo trahentes. Romulus enim postquā ciuitatis Romanæ muros, fossas, mutationes & necessarias extructiones perfecisset omnis, ad ciuium statum se cōuertēs ita ordinauit, Diuisa imprimis trifariā omnis populi multitudnie singulis partibus singulos præfecit duces clarissimos: deinde trium rursus earū partiū unā quamq; diuidēs in denas partes, æquales, harum quoq; duces designauit uiros fortissimos, vocauit partes maiores tribus, minores curias, hoīes tribuū ducatus habentes tribunos: q; uero curiis

præfiderent, curiões dici poterant, Erāt autē & in
 decurias diuifæ curiæ, ducesq; eay decuriões ap
 pellati. Omnibus itaq; in tribus & curias diuifis, **Agri diuifio**
 Agrū in triginta partes diuidēs, ſua cuiq; curiæ
 partē tribuit, tm̄ ipſe agri accipiēs, quantū quidē
 ad ſacrificium templaq; ſatis eſſet: partem quoq;
 agri publicā relinquens, ſicq; una diuiſio regio
 nis & hominum cōmunem continens æquabilita
 tem fuit. Altera item hominum ipſorumq; fuit **altera multitu
 dinis hominū
 ſegregatio**
 commoda & honores pro dignitate cuiuſq; par
 tiens. Illuſtres enim genere & ſpectatæ virtutis
 uiros, tum diuites, & quibus erant filii ab ignobi
 libus diſcreuit, humilibus & egenis, vocauitq; te
 nuioris fortunæ homines plebeos, & qui melio
 ris erant conditionis patres: his de cauſis proge
 nitos eorū deinceps patricios uocabāt. Romulus
 ubi maiores à minoribus diſcreuerat, leges de
 hinc poſuit, ſtatuitq; quid utroſq; agere ſopus eſ
 ſet. Sacra quidē patricios perficere, magiſtratus
 gerere, ius dicere ac ſecum quoq; publica admi
 niſtrare, vrbaniſ ipſos maxime negotiis intentos
 eſſe. Plebeios autē his muneribus ſolutos, cum in
 experti eſſent, & ob inopiam negccioſi, agricultura
 ri ſimul, & paſcere pecora, queſtuariasq; exercere
 artes. Ne vero diſſiderent aut iniuriis locupletū
 in humiles, aut leuium egenorumq; hominum in
 excellentiores inuidia, cōmendauit ipſe patriciis
 plebeios, vnumqueng; eorum permittit, quem **Patriciorum
 officia.**
 uellet ſibi patronum eligere, patronatum vo
 cans ſuſceptum pauperum humiliumque pa
 trocinium, & officia inſtituens utriſq; commo
 da, beneuolas ciuilesq; eorum coniunctio
 nes fecit: vt illi tuerentur clientes, tanquam
 patres filios: clientes è conuerſio Patronis obſe
**Plebeiorum
 officia.**
**Patronus.
 Patronatus.**
Clientes

Cētum viri cō
filiarii delecti.

Senatus.
Patres.
Senatores.

Celeres.
Regis officia.

Dignitas Sena
tui concessa.

quos si essent: communiter autē vtriusq; neq; pium
neq; phas erat accusare se inuicem, nec aduersus
se testimonium dicere, nec cū inimicis numerari,
sicq; firmior erat Romanorū concordia. Consilia/
rios post hęc instituit, cētum viros ex patriciis eli
git, fecitq; delectum eorum hoc modo. Ipse
vnum ex omnibus optimum designauit, cui com
mittenda essent vrbana negocia cum ipse exerci
tum extra fines duceret, tribuum vniciq; edixit,
vt tres viros ex se deligeret, qui etate & generis
splendore censuq; excellerent, post hos autem no
uem viros, etiam curiis singulis imperauit tres
maxime idoneos ex patriciis eligere, posteaquam
nouem istos primis à tribubus electis addens no
naginta, quos curiæ suffragiis prætulerant, eo
quoq; quem ipse elegerat duce ad dito, centum
consiliarioꝝ numerum explicuit & à Romanis se
natus dici cœptus est, qui ob autoritatē Patres,
ætatem Senatores dicti sunt. Deinde trecentos
viros ex generosissimis familiis eligens robustis
simis corporibus, quos Curia renunciarunt, eo
dem modo quo antea Senatores, singulæ denos
iuuenes, eos semper circum se Romulus habuit.
Nomē cōmune omnes habebāt, Celeres vocati,
ab exequendi ministerii celeritate, custodes re
gis erant. Regis autem hæc officia, primum qui
de temploꝝ sacrificorumq; principatum tenere,
agereq; eum omnia in honorē cultumq; deorum
pia. Deinde legum morisq; patrii custodem ip
sum fieri, iurisq; simul omnis, Senatum cogere,
populum conuocare, potestatemq; sibi in bello
Imperatoriam esse: Senatorio ordini honorem &
potestatem talem attribuit, omni de re, de qua re
ferret regno, cognoscere atq; suffragium fere, &

quod visum maiori parti esset id vincere. Plebi Plebi conceffit
 deinde tria hæc dedit, magistratus creare, leges Romulus.
 sciscere, & de bello decernere, cū rex uellet, neq;
 tamen potestatem horum absolutam nisi & sena- Suffragandi ri
 tus approbasset. Ferebat populus suffragium non tus.
 viritum, sed per curias conuocatus, & quod pluri
 bus visum esset curiis, ad senatum referebatur.
 Nunc autem mos iste suffragiorum in plerisq; lo
 cis conuersus est, neq; enim de plebiscitis sena
 tus iudicat, sed eorum quæ senatus cognouit po
 pulus est dominus, Ex hac autem diuisione Ro
 muli non ciuilia modo negocia, sed bellica quoq;
 Celeres isti exequabantur. Quandocunq; enim
 ei uisum esset exercitum educere, nec tribunos
 tunc per tribus, nec per curias centuriones, neq;
 præfectos equitum creati oportebat, sed rex tri
 bunis mandare, illiq; curionibus, è quibus dein
 de decuriones edocti statuti sibi quisq; milites
 educebat. Vna enim decenter instructi aderant.
 Mille etiam pugnatoreselegit, vt quidam scri
 bunt, quos ob numerum milites nominauit. Tum
 ipse se Imperii insignibus, & cætero habitu &
 duodecim listoribus cum fascibus præcedenti
 bus augustiorem populo reddidit: in quo fasciu;
 numero, duodecim vultures, qui ei augurium fe
 cerunt, uideri potest Romulus secutus, nisi ab
 Hetruscis morem ipsum aliquis potius sumptum
 dixerit, quibus cum duodecim populi essent, ma
 gistratumq; vnum communi nomine crearent,
 singuli suum illi apparitorem dare consueuerūt.
 Sello curulis Trabea & aliorum Romanorum re
 gum insignia omnia inde haud dubie fuerunt.
 Romulus etiam ciuitatis vires augere volēs, cau
 sam honestam commentus, & rem in honorē Dei

Celerū officia

Mille pugnatore
res delecti.Listores cum
fascibus

Apparitores.

referens, templum loco in umbroso erigit, confu-
 gientibusq; ad illud sponsor factus est p̄ speciem
 regionis erga deos, nihil eos mali ab inimicis ac-
 cepturos, ac si permanere apud se uellent, ciuita-
 tis etiā participes faciebat, tradebatq; agri por-
 tionem, quam bello quaesierat. Fuit item & aliud
 institutum, ut vt ne captas bello urbes funditus
 euerterent, aut in seruitutem redigerent: uerum
 missis in eas coloniis pro portiōe aliqua regionis
 colonias Romanorū facerent urbes uictas & rei
 publicę participes. Cæterum post Titi Taci cæ-
 dem, cum quo & Sabinū & Romanum populum
 in vnū confluxum quinq; annis gubernarat, Ro-
 mulus ad sacra conuersus publica & priuata mul-
 ta instituit. Legem de matrimoniis tulit, & mulier
 viro socia esset pecuniarum, & cæterarum rerum
 sacrorum etiam, & ut uiueret ad mariti sui morē,
 domumq; ut ille dominus, ira & hæc domina. Mo-
 rienti viro sine liberis succederet, sui cum prole
 æqua sit illi pars sua. Adulterii conuictam uir &
 cognati vt uellent necarent. Si uinum bibisset
 domi ut adulteram punirent, quo instituto uide-
 ri potest apud Rom. morē inualuisse, ut quoties
 uiri domū se reciperent, filias & uxorem exciper-
 rent, osculo, an, vt Portius Cato prodidit, olerent
 temetum: vt enim corruptionē insanix principū
 arbitrati sunt, ita corruptionis ebrietatem. Paren-
 tum in liberos ut omne ius sit statuit, siue uellent
 coercere, siue verberare, siue uinctum rustico ope-
 ri detinere, vendere quoq; permisit & occidere.
 Si quis à patre uēditus se in libertatē uindicarit
 vt iterum ac tertio patri ius uendendi sit. Fuit id
 legis caput. ccc. deinceps anno in duodecim ta-
 bulis relatum, Mitigauit tamen non nihil austerū

Lex in bello
 obseruanda.

Leges à Romū
 lo latz.

Mulier uiro
 æquata Vinū
 mulierib. Ros
 manū prohibi-
 tum.

Ius parentibus
 in liberos con-
 cessum.

carmen Numa Pompilius, quod tulit nullum patri am-
 plius ius in filium oportere esse, ubi illius iussu
 duxerit uxorem. Sequuta & alia instituta. Ne quis
 liberæ fortunæ sedentariam exerceret artem. Mi-
 litaris disciplina & agricultura civibus permissa.
 unde laudationis mos ille manavit ad posteros;
 bonus miles, bonusque colonus. Imperfectum pu-
 tabat rex utranque vitam alteram ab altera separa-
 ri, necesse esse & humum exerceri, & belli obi-
 ti munera, ut lex Lacedæmoniorum habet. Ope-
 ri omnes pacis tempore uacare rustico præcepit
 permisit tamen mercari etiam quando res aliqua
 desiderabatur. Nec religionis immemor, tem-
 pla, aras, deorumque simulacra constituit. Adie-
 cit & dies fastos, sacrificia, ferias, nundinas, &
 alia pleraque ad deorum cultum pertinentia: pere-
 grina sacra, & ea imprimis, quæ græcæ fierent
 ritu urbe exclusit, præter Herculeam iam inde ab
 Euadri temporibus institutam. Alicarnaseus Diony-
 sius Varronem secutus lxx. ait sacerdotes, qui publi-
 ca sacra facerent tributum curiatimque ab eo insti-
 tutos, additos & his aruspices divinationum inter-
 pretes. Curiarum singulis genius suus cum sacro-
 ministris datus, communisque omnibus Vestæ. & an-
 nus in decem menses digestus: quibus nemo non
 potest intelligere fuisse Romulum divinarum hu-
 manarumque rerum non imperitum, nec ante Numæ
 regnum populum Romanum sine moribus & reli-
 gione, ut plerique autumant mansisse. Has civiles
 disciplinas Romulus dedit. Numa Pompilius qui
 post eum regnum accepit, plures alias adiecit:
 annum ad cursum lunæ in duodecim digessit men-
 ses, quum Romulus ex decem antea constituisset
 mutatoque mensium ordine, Martius, qui primus

Peregrina sacra
 urbe exclu-
 sa.

Vestæ dea tribu-
 tum uenerat
 ta.

Annos in men-
 ses duodecim.

Fasti et fasti
dies.

Virgines vesta
Ica.

Duodecim
Salii.

Pontifex crea
tur.

tum fuit, ac ineunte inchoabat annu, duobus Ianuario & Februario prelaris, tertius i ordine est factus Fastos quoq; dies fecit & nefastos, gbus nihil cum populo agi poterat. Flaminu vnum Iouii creauit, qui Dialis est dictus, cum insigni veste curuliq; sella excoluit. A diecit & alios duos, Marti vnum, Quirino alterum, ab insigni quod capite gestabat, quasi Filamines dictos. Vestæ virgines legit. Hæ decem primos annos sacrorum ritum perdiscebant: totidem deinde operabatur sacris, tertio decennio rudes, & nuper captas instituebant: postea vero, si quæ nubere vellet, fas erat alterum mallet sequi Salarium his ex publico constituit: perpetua virginitate interim aliisq; cæremniis venerabiles fecit. Si qua incoesti conuicta esset, ante ora ciuium moesto silentio efferebatur, viuâq; circa Collinam portam in subterraneum specum demissa, tellureq; superingesta necari. Gradiuo Marti duodecim sacrauit Salios: hi mensæ, qui ab eo nomen traxit, plures dies celebribus locis vrbs solenne ducebant, tripudium: tunica vericolori tegmine puniceo distincto amicti, çneo balthæo, & gladio succincti: dextralanceam virgamq; gestabant, leua thraceam ex ære peltâ altioribus pileis, & in conum exeuntibus capita insigniebant. Nihil ab his diuersos fuisse, Dionysius opinatus est, quos Græci Curetas dixerit, Romani a solenni saltatione Salios. Pontifex est deinceps ab eo creatus. cuius potestati omnia sacrorum iura subiecit, quibus hostiis, quibus diebus, ad quæ templa sacra fieri oporteret formula edocuit. Interiecti, etiam sunt tot sacris ordinib. Feciales, his ea cura tradita, vt Romani nullum iniuste bellum inferrent cuiquâ. Hi si qua per iniu-

ria Romanis ademta essent, res ablatas ab hoste repetebat: quæ si nõ reddita essent, bellũ cõposito ad id carmine indicebant. Pari potestate fontes, res iuste repetentibus ad supplicium dabãt, legatorũ iniurias vindicabant: hi quæ pia in fœderibus essent tueri, sancire pacẽ, eandem si minus legitime pacta esset irritã habere, si quid Imperator, aut exercitus cõtra publicum iusiurandũ deliquisset, scelus expiare. Puerum trimo minorẽ lugeri vetuit, neq; natu grandiore plures menses lugendum cõsuevit quã vixisset annos. Tempus longissimi ludus in decem menses extendit. Populũ in diuersa distribuit collegia Tibicinũ, artificum architectorum, insectorum, sutorum, coriariorum fabrorum, figulorũ, & ex variarum artium opificibus contractis vnum omnium nouissimum, sua singulis sacra venerationesq; diis reddendas distribuit. Seruius Tullius in classes & centurias omnem ciuium multitudinẽ diuisit. Quorũ ordinũ ratio hæc fuit, vt hi, quorum res cõtum millibus censerentur, in prima classẽ essent, quæ centurias habuit octoginta. Pari numero iuniorum seniorumq; vt hi ad vrbis custodiam præsto essent, Iuvenes foris bella gererent: arma vtriusq; imperata galea, clypeus, lorica, ocreæ, & hæc quæ corpus tegerent, in hostes hasta & gladius. Aditẽ huic classis duæ fabrorum centuriæ, qui in bellũ machinas ferrent, & ob id inermes Altera classis ex viginti facta est centuriis, quarũ census ab quinq; & septuaginta millibus, ad centum millia extendebatur: arma illis scutum, galea, ocreæ, lorica dumtaxat ademta: tela in hostes eadem: idem ætatis discum. Tertiæ classis cõsensus in quinquaginta millia descendit, totidem cõturiæ, nec in armis quicq;

Lugendi ratio.
Populi in collegia distributio

Populi in classes distributio.
Prima classis.

Secunda classis

Tertia classis.

- præter ocreas variatū, par centuriarū numerus.
- Quarta classis** Quartæ classis cēsus ad huc minor, quippe qui à
Quinta classis. quinquaginta millibus in summam dimidio mino-
 rem contraheretur, nihil his datum præter ueru-
 tū. Quintā classē triginta centuriarū explevere,
 fundā his & lapides missiles ferre in pugna cō-
 missum. Cornicines, tibicines, cū ipsis cēsi, in tris
 cēturias distributi, quadraginta millibus æstima-
 ta est hæc classis. Minor deinceps cēsus reliquā
 habuit multitudinē, cui ob inopiā militiæ munus
Ciuitatis cēsus tributūq; Tullus remisit. Ciues iuramento ade-
 git, ut singuli bona sua cōstimare, quibus parētib⁹
 orti essent, quos filios haberent, cuius ipsi ætatis,
 cuius vxores, liberiq;, quæ illorū nomina, quo ut
 bis loco, aut quo regionis pago domiciliū habe-
 rent, proposita his, qui fallerent pœna, ut adem-
 ptis bonis, ipsi uerberib. cæsi, uenderentur. Peditū
Equitum ordo numero distributo, ex primoribus ciuitatis no-
 uos scripsit equitū ordines, ut cum iis que fuerāt
 sub Romulo inauguratæ, quæq; illis postea à Tar-
 quinio ad ditæ duo de uiginti essent cēturiæ, de-
 na millia çris singulis ad emendos equos data
 ex publico, & ad eos alendos duo millia in annū
 constituta: uiduæ equitibus attributę, quæ an-
 nuam pecuniam penderent: fuerunt equitum pe-
 ditūq; cēturiæ centum nonaginta tres, quibus
 in ferendis suffragiis, sua omnibus ordinibus ser-
 uabatur dignitas, ut q plurimi cēsi essent maiora
 belloq; onera sustinerēt (nā ita cōparatū à Seruio
 erat, ut nō uirum ut antea, sed p cēsus æstimatio-
 ne⁹ singuli tributa penderent) hi primo, loco suf-
Tributi pensio. fragia mirēt. Ceterū habuit prima classis octogin-
 ta peditum centurias, inibantq; cū his equites suf-
Suffragandi ratio. fragia, quod Diony. demonstrat, ut octo & nona

ginta cēturiæ primo loco in suffragium vocarēt. Excebat hic numerus dimidiū suffragiorū, quo factū, ut quod his suffragiis cōuenisset, p̄ decreto haberetur, quicquid id esset, quæ p̄pter minus esset populus in suffragia. Si hic quoq; quod raro accidere solebat, uariatū esset, secundæ classis cēturiæ uocabātur, atq; aliæ deinceps aliæ ordine, ita, ut fere nunq̄ sit ad extremā classē peruentū. Tulli regis prudētia cōparatū, ut ordines in eo paria facerēt, ut iis q̄ maiora sustinerēt onera, id cōmodi suffragiis repōneret, quibus licet nemo exclusus uideret, ut tñ omnis penes eq̄tes & primæ classis cēturias esset cōstituta: in quorū potestate fuit creare quos uellet magistratus, sancire leges, bella indidere: quorū trium potestas ab initio fuit a Romulo populo data: deinde Tarquinio ex urbe eiecto iterum mutata regiminis forma est, pro regibus Consules habere coeptum, quibus omnia insignia permittā quæ fuerant & regum, præter coronæ togæq; palmatæ usum, cum Brutus cum Collatino libertatis uindex hanc dignitatem centuriatis comitiis consequutus Ciuēs sacramento adegit, ne mortalium quenq̄ amplius Romæ regnare paterentur. Senatorum numerū in trecentorū summam expleuit, Regem sacriculum creauit, qui ea sacra perpetravit, quæ reges facere cōsueuerant. Leges Valerius tertius consul tulit, quibus prouocatio a consulibus ad populum est permittā, ut capitale esset huic qui iniussu populimagistratū caperet. Ciuū uestigia tollerentur, quo contigit, ut uulgo promptiores ad quæstus & opificia, sint homines facti. Ad didit & alio capite, ut qui tyrannidem affectaret impune occideretur Aerariū in quod publi

*Equitū dignas
tio.*

*Consules factus
cti.*

*Senatores tres
centi.*

*Rex sacrificu
lus.*

Aerarium

constitutum

ea pecunia reponeretur Saturni templum consti-
tuit, populo, vt duos quoq; quæstores crearet, p-
misi. Creatus tamen non longe post magistratus,

Quæstores crea-
ti.Dictator in ur-
be.

ab cuius Imperio nulla esset prouocatio. Dictato-
ris ei nomen inditum, à dictandi quæ vellet pot-
estate, siue à dicendo potius, quia non populi suffra-
gio creati contigisset, sed ab vno esset dictus, qui
tum summum in vrbe Imperium haberet. Hunc
creandi dictatoris morem uideri possunt Roma-
ni à Græcis accepisse: quibus, vt Theophrastus tra-
didit in libris quos de regno scripsit, in certum
tempus tyrannos quos Esymnetas dixerunt, lege
re moris fuit. Semestris illius dignitas apud Ro-
manos fuit, nec alio pacto creati solebat, quã cū
vis aliqua maior repente exorta ingentem urbi-
ciadem minitari videretur: huic ceteros magistra-
tus eligere licebat, vt magistrum equitum, qui se-
cundam post eum dignitatem gerebat, præfer-
tum in equites & accensos: iungebatur dictato-
ri, sicuti regibus tribunus. Spurio Cassio & Po-
sthumio Cominio consulibus plebi datum est vt

Magister equi-
tum.

& suū haberet magistratum, qui sacrosanctus es-
set, q inuiolabilis, cui auxilii latio aduersus consu-
les esset: diserte expressum, ne parum cuiquam
eum magistratum capere liceret, hic tribunus ple-
bis nomine dicebatur. tanta fuit ipsorum postea
insolentia, vt, nisi eis placerent, decreta consulum
& senatorum cassarent, comitiis creabantur, siue
auspicijs, siue religione primum duo numero,
deinde tres additi, ad vltimum ad huc quinque

Magistratus sa-
cro sanctus.Tria comitiis
genera.

Tria Comitiorum genera Romæ olim usurpata
sunt: Curiata, cū ex generibus hominū suffragiū
ferretur, nomenq; ideo rei datum, quod curiatum
per lictores calarentur. Centuriata, quæ ex censu,
& ætate

& ætate fieret, quorum ratio ab Æde relata est, cæterū, ut illa per lictorē, ita hæc per cornicinē calati solita. Tributa reliquum genus appellatū ex regionibus & locis cōflata. Ex patribus centuriatis Comitibus decemviri sine prouocatione creati, Et in eos publicæ administrationis ratio omnis à cōsulibus translata est, vt olim à regibus ad consules: hi condere leges iussu, decimo die ius singulū in orbem dicebant, quo in decem tabulas complexo, quod faustum felixq̄, esset leges decem tabularum populo promulgauere: duodecim fauces præcedebant eum, cuius erat iurisdictio, cæteris singuli accensi. Sed diu non durauit magistratus ille, quippe qui ut Tribunitia potestas ab eo ex urbe in perpetuū tolleretur à patribus excogitatus fuerat, re cognita, ab ipsis tribunis ipse sublatus est. Tum lege cautū ut quod plebs vellet, totus populus teneret. Et alia: ut q̄ Tribunis plebis aedilibus iudicibus noceret, eius caput Ioui esset sacrum, familia ad ædem Cereris Iheri liberæq̄, uēderentur. Itē ut alter ex plebe cōsul deinceps crearetur: atq̄, ut inter patritios & plebeios cōnubia promiscua essent. Censores præterea creati duo, quibus scribarum ministerium, tabularum cura censendi formula commissa. Res parua ab initio, sed quæ procedente tempore multo maiora quam ab initio credibile fuerit, habuit incrementa. Tanta illis dignatio, tanta auctoritas, ut omnis morum ciuiliſq̄, disciplinæ ratio ipsorum esset. Regimen ad hæc senatus, equitū Centuriarum, omne decoris ignominiaq̄, discrimen, hominum priuata & publica loca recognoscere, uectigalia populo Romano locare, cæsum agere, lustrum cōdere, senatores è senatu remouere,

Decemviri
creati.

leges x. tabularum
promulgataz.

Censores duo
creati.

notare infamia, quinto quoque anno creabantur. Magistratus & alius supradictus, quod ius diceret. Praetorem hunc vocare placuit, huic omnis publici priuatique iuris potestate promissa. nouum ius condere, & vetera abrogare facultas: erat vnus ab initio, quod urbanus dicebatur, quo non sufficere, quod multi peregrini in ciuitate venirent, alius creatus est, peregrinusque uocatus, quod plerumque inter peregrinos ius diceret: honorarium ius illud appellabatur a magistratus honore, regia illis insignia, & apparatus consulibus, penes equalis. Permansit hic ciuitatis status ad Iulii Caesaris usque tempora, quod monarchiani, quae longa postea Imperatoris serie retenta est, iterum induxit. Ludus Romae celebrabatur, quod Magnus Circensis etiam & plebeius dicebatur, eius praeposita ex capitolio praefata in circum maximum mittebatur tali apparatus: Equum filium, quibus aetas apta esset praeposita, equos sedentes, quod pedibus stipendia facturi erat, suis aliis centuriisque discreti praecedebant, ut exteris gentibus ostenderetur qualis quantaque iuuentutis indoles, in spem ciuitatis interim subolesceret: hos aurigae sequebantur, quadrigae bigaeque, & equi desultorii. Mox athletae leuiorum grauiumque certaminum, pudenda tamen velati, caeterum corpus nudi, cursu, palaestra, caestibus certaturi. Saltatorum deinceps chori virorum primus, alter pubescere incipientium postremus puerorum. Ordine deinde tibicines subsecutores & Tibiolas instantes citharocediaque; lyras septichordes eburneas, & quae barbata nuncupata sunt habentes. Saltatorum cultus tunicae puniceae cingulis aereis strictae, enses lateribus pendentes, tela breuiora uiris, galeae aereae christis insignes, pennisque exulta. Praeibat choris viri singuli saltationis & tripudii modum praemonstrant.

Praetores duo
urbanus et peregrinus.

Ius honorarium

stipendia
magistratus

Ludus Circensis
siue plebeius.

Athletae

Saltatores

Tibicines.

tes, bellicos motus atq; uehemēter p̄celeūmaricis
 & rithmis imitantes. Enoplia saltatio in his usur-
 para quæ & Pyrrhica nūcupata est, à Pallade, vt
 creditur, reperta. alii Curetes eius saltatiōis au-
 res arbitrati sunt. Enoplios choros Satyriscorum
 cœtus eueſtigio ſequebatur: erāt hi in Syllenos
 & Satyros figurati, cauillabūdo motu ridicula in
 magnis imitantes. Atq; hunc demum ordinem ti-
 bicines alii, & citharœdi vario ſequebantur con-
 cœtu. Ibant inde q; paſſim thura & aromata Thu-
 ribulis adolebant, multaq; odorū fragrantia deo-
 rum ſimulachra auro argentoq; cœlata uiro-
 rum humeris ferebantur. Tum demum Thēſam ſum-
 mi vr̄bis magiſtratus magna omniū ordinum ca-
 terua religioſe ſequebantur. Circi area in qua
 hic & alii ludi agebātur tria & dimidium in lon-
 gitudine, ſtadia habuit, latitudo quaternum fuit
 iugerum, id ſoli ſpaciū inter Palatinum & Auē-
 tinum iacēs, tribus lateribus porticus paululum
 repandæ elaudēbant cl. millium ſpectatorū capa-
 ces, ſedilia circa aream cemento extructa erant,
 in quo ſedentes ſpectarēt. Scœnici ludi in eo etiā
 agebantur, tali primum ratione. Ludiones ex He-
 truſcia accerſebantur, hi ad tibicinis modulōs ſal-
 tantes, haud indecorōs morē tuſco reddebant
 motus. Imitari hos primo Remana iuuentus, in-
 comptis inter ſe carminib; iocuralia fundentes,
 nec motus interim abſoni à voce, mox diligenti
 uſurpatioe eo proceſſit uſus ut vernaculi eius rei
 artiſces, quia nihil iam à Tuſcis ludiōibus diſta-
 rent, Hiſtrioēs appellati ſint, quia Hetruſca voce
 Hiſter ludio vocaretur. Hi deinceps non incōdi-
 tum & rude carmen, alterniſq; vt à principio ia-
 ctatum uſurparunt, quod Feſcēnnio fuit, ſimile,

Enoplia ſue
Pyrrhica ſaltatio
Satyrisci.

Circi magnitudo.

Ludi Scœnici.
ut color uerbi
vnt ut uerbi
in toga, autur
aliqua

Hiſtriones.

sed modulatas satyras, descripto ad tibicinem ca-
tu, decoroq; motu peragebant. L. Andronicus
ab Satyris digressus fabulam argumento fecit
factaq; cum sapius egisset, obtusa demum frequen-
ti usu voce, puerum qui caneret ante tibicinem sta-
tuit, inde ut ad tibicinis latus histrione canerent
receptum. vbi igitur res a risu & soluto ioco auoca-
ri coepta est, ludoq; in artem paulatim uertete, iu-
uentus fabulae actu histrionibus relictis, veteri
instituto ridicula uersibus in extra inter se iacta-
bant: unde exordia fabulis potissimum Attellani-
cis coinserta extiterunt. Id Ludionum genus ab
Oscis acceptum, iuuentus tenuit, nec Histrioni-
bus attingere permittitur. Hic quae ratione Sena-
tus populusq; Romanus suos uita defunctos im-
peratores consecrare, coeloq; inferre solebat, refe-
rendum duco. Ipsi namq; ut Herodianus scribit,
locabant in regiae uestibulo super eburneum lectum
auro stratum imaginem defuncto principi perquam si-
milis: recumbebatq; pallida effigies in modum
aegrotantis: circa lectum magna diei partem assidebat
senatus omnis, ad leuam pulvis uestibus amictus: ad
dexteram lectae ex omni nobilitate matronae, in al-
bis uestibus. Is enim color lugubris fuit in mulie-
re olim: omni alioqui ornatu detracto, id septem
diebus defuncto datur. Medicis uelut adhuc spirare
interuisentibus, denuntiatisq; in dies morbum
ingrauescere. Ad postremum, quasi tum demum
uita defunctum, equestris senatorumq; ordinis iuue-
nes per uiam sacram in forum deferunt: lecto in
rostris deposito, pueri puellaeq; patricii generis
compositio ab utraq; parte coetu hymnos in defun-
ctum canunt, seibili carmine modulatos. Dein ebur-
neo lecto cum effigie ex foro in caput Martium

Consecrandi
ratio.

Aug. in b. d.
Job

Albus color lu-
gubris in for-
minis, niger in
uiris.

translato, ingens ibi suggestus quadrata formali
 ignea tantum materia cōtextitur, multis gradibus
 in phari speciem fastigio assurgentibus. Singuli
 auro & purpura instrati, signis ex ebore factis,
 variisq; picturis insigniter excoluntur: ac quo al
 tiores illi minusq; patentes, eo minores his imagi
 nes prominebant, interius erat moles aridis re
 ferta fomitibus. Effigie secundo gradu collocata
 omnibusq; odoramentorum generibus omni
 riam admotis, quæ certatim à tota ciuitate eo con
 gerebatur: nobilissimi iuuenes equestris ordinis
 trabeari tabernaculo obequitabant motu quodam
 Pyrrhichio solenni; decursu. Circumagebant
 & currus quibus insidebant rectores personas il
 lustrum principum gerentes: ac tum demum ab im
 perii successore face admota circumfusa multitu
 do ab imis partibus mole incendit ac simul ignis
 cœpit inualefcere, ex ædificii fastigio aquila emit
 titur, quæ principis animam in cœlum ferre puta
 batur. Qui per hæc Romanorum princeps conse
 cratus esset, vana superstitione inter decs coleba
 tur. & hæc de vrbe Romanæ statu. Hodie Italia
 omnis Christianam pietatem religiosissime obseruat
 sacrorum cæremonias ex Romanæ ecclesiæ insti
 tuto: nisi forte in vltima eius terræ pte pauci græ
 cum seruent ritum, & ipsi quidem græci generis,
 vnum cōnubium vt Itali olim, sed citra repudiū:
 neq; id permittitur nisi magna de causa, Roma
 niq; pōtificis permissu. Regum nobilium princi
 pum primogeniti veteri instituto regnū obtinent
 in priuata fortuna virilis stirpis liberi ex æq; sunt
 hæredes, sed legitimo thoro nati. Triplici iure
 vtitur Italia pōtificio, Cæsareo, & Municipali, cō
 stat hoc ex legibus quas aliæ ciuitates alia sibi de

Recentes Italiam
 mores.

causa cōdunt, ad bonum æquumq; spectat. Iudicia reꝝ ciuiliūq; negotiorum, hic iudicum ordines exercent illic magistratus: nā nō una ubiq; est regiminis forma. Prima nobilitas militiæ, si Felix sit, Sequens rei literariæ, Sacerdotium magistrarum Theologi primas sibi partes uendicant, secundas ab his iuris scientiæ periti: sunt & Medici in admiratione, sed maiore quæstu: Mathematici, Dialectici, Astronomi, & Poete magis inter se clari quā vulgo conspicui. Grammatici extremi omnium: ut qui inter pueros consenescant. Est & sacris oratoribus grande nomen, sed maior ueneratio, ob pietatis studium frequentiore agūt theatro, quam forenses. His maior quæstus, quam nomen. Est & Mercatura in magna celebritate, nam pretium hodie vt semper in precio est. Pictores, Statuarii, Fusores in maiori admiratione, q̄ agricolæ: & si, vt auditū est, prima laus apud maiores his debebatur. Romani p̄p̄modū soli Italiæ pecuaria exercēt, sed mercenaria externorū huiusmodi opera. Vestitus alius alii, sed Venetis laxitate in signi ac prolixitate: & in his urbibus municipalisumptuosior. Secundum Venetos ciuilis & nitidus Florentiæ, & ceteræ Hetrutiæ. Mediolanensibus ac toti Aemiliæ Liguriq; floridior, sed paulo contractior. Romæ Aulicus prolixitate varietateq; colorū oēs alios antecellit. Romanus multo frugalior, sed cui suus nō desit nitor, p̄sertim in foeminis. Neapolis magis nitido utitur quā sumptuoso, & externus gratior Italico. Cætera Italia simplicius uestitur, nec vnus habitus omnibus: q̄p̄ quem nostra memoria sæpius uariari cōtigit. Ecce in Aemilia & tōra Gallia Cisalpina gaudēt

Vestitus Italorum diuersus.

Romanorum uestitus

principes foeminae in Hispanico habitu videri, ut
 in Gallico malunt, iam & Romae muliebris se-
 xus Tuscum nuper affectabat: Venetiarum ma-
 tronae his paucis annis ulnas, pectus, & hume-
 ros nudabant: nunc omnia contegunt, ac laxio-
 ribus utuntur manicis, & Hispanicum degenerat.
 Veteres Romanorum statuae & numismata arguunt
 nullum apud maiores fuisse tegendi capitis usum
 nec caliga fuit nisi militaris: est hodie utrunque
 uulgarissimum, sed tegere caput translativum in
 Italia, ut credere est: quod nomen etiam declarat:
 nec lanei aut linei thoracis adeo frequens usus
 olim: quod ex veteri statuarum figuratiōe potest
 intelligi: nunc omnis iuuenum cultus in his sese
 propemodum effert. Italicus sermo neque ille est,
 qui olim fuit, nec omnino ab eo diversus, sed bar-
 baris uocibus plus minusue adulteratus, ut haec
 aut illa regio fuit externis gentibus magis obno-
 xia. Littoralis Histriae ora uenera plurimum uni-
 linguarum flore constata: quod facile contigit in
 frequentissimo Italicarum gentium commercio:
 olim multo simplicior fuit, ac minus auribus gra-
 ta. Carnicus sermo plures sonat linguas, ac ne-
 scio quid ab Italiceo diversum, dulcior auditu,
 quo Tarvisium, Patauium, Verona, Vicentia, Ma-
 tua, Ferraria utuntur, sed in his urbibus gravior
 agresti. Cisalpina Gallia externum quendam &
 a nostro alienum sonat. Nulla alioquin gens cul-
 tior aut urbium apparatus, aut victus frugalita-
 re. Rauennae, Arimino, Pisauo, Faentiae, Bono-
 niae, & uniuersae Aemiliae, flaminiae uenustus ser-
 mo. Tuscis breuis, & uelut Laconicus, in alieno
 suo ore, gravior, quod Romae nuper offendebat.

Principum foeminarum uestitus.

Tegendi capitis apud Italos olim nullus usus.

Veneta lingua

Carnicus sermo.

Cisalpinæ Galliae sermo et laus.

Tuscus sermo Laconi

eus breuis Ro-
 manus sermo. commercio gentium in dies magis excolitur. Pi-
 cenis & Sabinis & Marfis crassior castigatiorq;
 Vmbrijs, Apulis, Lucanis, Brutijs, Samnitibus &
 ceteræ Italiae rudiior lingua ac minus peregrini-
 nis imbuta, præter Neapolim, ubi plerique Hi-
 spanicum affectant, quod si quis altius spectet, at
 que in vniuersum iudicet, nulla est ciuitas, nullus
 populus, qui non aliquid à finitimis differat: au-
 tor Antonius Sabellicus Enneade, l. i. lib. i.

De Liguria Ligurumq; prisco viuendi
 more. Cap. XX.

Liguria Italiae regio pro maiori parte mon-
 tuosa, inter amnes Varum & Macram, ab al-
 tero latere Apenninum habens, ab altero
 Padum Tusciam attingens: cuius caput nunc est
 Genua. A Ligysto Phaetontis filio dicta, conuer-
 sione y in u, vt pictor Fabius prodidit: horum
 gens Siculi fuere, vt Thucidides arbitratur. Ma-
 gna pars Italiae est ab his olim possessa. Siculi ab
 Oenotris Italiae eiectione Siciliam tenuerunt. Ligu-
 res labore plurimo continuo vitam duram agunt:
 nam multis arboribus opulenta regione materia
 est ad naualem fabricam præcipua: arbores tan-
 ta crassitudine, ut diametri octonos pateant pe-
 des. Vnde, quidam cædendæ materiei, quidam
 subigendo agro à lapidum asperitate cultu diffi-
 cili uacant: ita enim terra lapidosa est, ut gleba
 absq; saxo nequeat effodi. ob quod uitæ ærumno-
 sæ natura assueti, licet multo in labore versentur
 parum tamen percipiunt emolumenti: conti-
 nuum vero exercitium, & uictus paritas corpo-
 rum macilentia efficit ac robusta. Mulieres
 quoq; virorum labores perferunt, assuetæ yna
 cum uiris opus facere, Venationibus continuo

Liguriæ fines.
 Siculi ex Italia
 in Siciliam con-
 pulsi.
 Ligurum studia.

Mulieres in la-
 bore uiros adiu-
 uant.

vacant, captisq; feris fructuum inopiam sustentat
 Niubus insuper montanisq; asperitatibus assueti
 agiles corpore ac ualidi redduntur. Nonnulli
 messis raritate carnes partim domesticas edunt,
 partim ferinas, aqua in potum sumpta. Oleribus
 videntur, prout fert regio eorum, ad quos neq; Ce-
 res venit, neq; Dionysius, præ ceteris diis homi-
 nibus utiles. In terra cubat ut plurimum, rari sub
 recto aut in tuguriis iacent. Plures ad concaua
 saxa speluncasq; ab natura factas, ubi tegatur cor-
 pora diuertunt. Hoc pacto prisco more absq; ap-
 paratu aliquo viuunt. Deniq; mulieres virorum,
 viri ferarum robur & vires habent. Asserunt in
 bello sæpius uegetum Gallum ab gracili macilē
 toq; Ligure ex prouocatione singulari certamine
 uinci. Arma habent leuiora, quam Romani. Ope-
 riuntur corpora scuto longo ad formam galatico
 rum facto, runicasq; succincta. Armatur etiā ferarū
 pellibus, ac ense mediocri. Quidā Romanorū con-
 suetudine, quos in ea re imitati sunt, arma immu-
 tarunt, feroces sunt, & acuto ingenio, nō in bello
 solum, sed in communi uita. Mercaturā exercent
 nauigantes per Sardonum Libycumq; pelagus,
 sponte se grauibus maris periculis obiectantes.
 scaphis enim haud satis ceterarum nauium mo-
 re præparatis nauigant: quo fit ut imminentē
 pestate grauiā subeant vitæ discrimina. Gens
 hæc ut Ant. Sabellicus primo lib. 7. Enneadis
 habet, adhuc ferox est, & ad rebellandum nata,
 quæ diu Romana exercuit arma, plurimum pe-
 core uicitrat, lacte, hordeacea; potione.

T De Tuscia, & gentis eius antiquis
 morib. Cap. XXI.

Tuscia Italiae regio celebris, à sacrificiis, ut

Victus Ligurū
 Habitacula.

Robur corporum.

Arma.

Ferocitas.

Nauigantes
 mercaturam
 Exercent.
 Recentes mo-
 res.

Tyrhenia un-
de Tuscia ap-
pellata.
Tusci etiā He-
trusci appellan-
tur.

Vmbroꝝ ter-
ra.
Longobardia.

Tuba à Tyrhe-
nis inuenta.
Inuenta Tyr-
rhenorum plus
rima.

quidam arbitrantur, dicta, nam Græci *θύρην* sacrifici-
care dicunt, uel à thure, quo maxime in sacrifici-
ciis utimur, à Tusculo Herculis filio, quod ve-
teres probant. Olim Tyrhenia dicta fuit. Du-
bium à Tyrreno Atys, an Herculis & Ompha-
les, an (ut alii scribunt) Telephi filio, qui in
eam terram duxerit colonos. Dionysius à Tyrri-
bus ædificiorum genere, quibus Tusci uterentur
id nomen factum suspicatur. Romani eius terræ
populos nunc Tuscos, nunc Hetruscos dixere.
Græci vero Tyrrhenos. Veterem illoꝝ opulen-
tiam, tum pelagi nomen demonstrat magna ex
parte Italiæ prætenti, tum fines terræ ab infero
ad superum mare, & ad alpes propemodū p̄moti
Satis cōstat quod quicquid terræ intra alpes iacet
& Apeninū Vmbroꝝ olim fuisse, q̄ inde à Tyr-
rhenis sint eieci, Tyrreni à Callis, Galli à Ro-
manis, Romani à Longobardis, q̄ postremo nomē
ipsi terræ indiderunt, & quod ad celebritatē no-
minis attinet, Latini, Vmbri, & Ausones à Græcis
Tyrreni sunt olim vnc nomine appellati, qui
dā etiā Romam ipsam Tyrrenam urbē opinati
sunt. Fuit Tyrrena gēs fortitudine egregia ma-
gno potita imperio, ciuitates condidit plures at-
que opulentas. Classe quoq; potens, cū diutius
maris imperitasset, Italū pelagus ab se Tyrrenū
denominauit. Pedestri quoq; exercitu præualida
tubā primo adinuenit, & bello admodū vtilem,
& ab illis Tyrrenum appellatam, Duces exerci-
tus plures insignibus decorauit. Lictores, curulē
sellā, prætextam vestem, fasces, septem eburneū
aliā multa dedit, domibus porticus addidit, in
quis seruoꝝ concurrentiū turba diuerteret, quæ
imitari postmodū Romani, inq̄, melius audā ad

suam rempublicam transfudere, literis quoque & rerum naturalium inuestigationi ac theologiae plurimo tempore impenso. Praeteris in fulgurum interpretatione & arte augurandi uersata est, adeo ut nostra etiam aetate uniuersus ferme orbis, tum ad miretur viros, tum haruspibus utatur. Inscientia facient dorum sacrorum ita etiam floruit, ut Romani qui non seruandae tantum, sed & amplificandae religionis cupiditate incendebantur decem principum filios senatus consulto singulis Tusciae populis percipiendae sacrorum disciplinae gratia traderent: hinc ludibrium illud malorum daemonum ad Romanos defluxit. Hinc Bacchanalia, quae ut foeda & perniciosa, magno sunt honorum consensu, autorum suorum supplicio vindicata, ex totaque Italia sublata. Patriam Tyrrheni uberem incolunt, quam studio curaque efficiunt fertiliorem. Mensa bis in die sumptuose preparata, omnia quae ad epularum delicias pertinent abunde subministrant. Stragulas in super uestes floribus distinctas poculaque aurea varii generis, ac ministrorum seruorumque numerum permagnum in usu habent: multiplices ubi non solum serui famulantur, sed etiam liberi plures. Gens in uniuersum magis adhuc superstitiosa est, quam pugna-

In augurandi arte uersabantur Etrusci.

Bacchanalia ex Tuscia ad Romanos.

De Galatia Europea & Galatarum priscis moribus. Cap. XXII.

Galatia magna Europae regio fuit, ultra Celticam ad notum oceanumque, versus pertinentesque Galatia fines, Thoras, & Hercinij montem (scribit Diodorus Siculus) & a terminis istis ad Scythiam usque protensa. Sic appellata a Galate Herculis & Celticae cuiusdam mulieris filio. Haec a pluribus na-

Galatia hyc
nis tempore
glacie occupa
ta.

Zitum ex hor
deo potus.

Vini appeten
tissimi.

Auro abundat
Galatia.

Corpus auro
exornat Galat.

tionibus incolebatur regioq; vt plurimum ad ar
ctum sita, frigidaq; adeo, vt quæ hyemis tempo
re pro aqua niuib; oppleta existat: glacies
quoq; immensa adeo partim occupet, vt flu
mina congelata sint peruia transeuntibus, non
solum paucis, sed exercitibus quoq; cum cur
ribus atque impedimentis. Complures magni
fluuui vario fluxu per Galatiam fluunt, quorum
hi ex profundis stagnis, hi ex montibus, partim
in Oceanum ut Rhenus, partim in Pontum vt
Danubius, alii in Hadriaticum mare decurrunt
vt Eridanus qui & Padus. Sed hi omnes fere hye
mis tempore congelati securum transitum inie
dis desuper (ne labantur) paleis, euntibus præ
bent. Vinum & oleum propter eam frigiditatem
regio non producit, quare coacti homines po
tum sibi ex ordeo comparant quem zitum appel
lant: aqua etiã, in qua lauant fauum mellis utun
tur. Vino præter modum adeo delectantur, ut à
mercatoribus importatum purum bibant, mini
moq; potu ebrii aut somnum in ducant, aut insa
niam: quo fit ut mercatores Italici plures quæstu
ducti vinum, tum nauibus, tum per terram curri
bus deferentes pincernam puerum mercantur
pro vini amphora. Vniuersa Galatia argento ca
ret auro abundat, illud natura ipsa præben te. Nã
cum fluminum decursus, difficiles flexus habeat,
superans ripas à montibus fluens aqua, arenam
auream passim per campos eicit, qua confata,
auroq; puro educto ad ornatum corporis mulie
res viriq; utuntur: etenim & manuũ articulos, &
brachia armillis aureis exornant. Circa collum
grandes torques gestant ex solido auro, & in di
gitis anulos, Thoraces etiam auro exornant. Pri

uati quid ac mirabile in deorum templis potentes obseruant, plurimum auri ipsis diis oblati per pavementum spargentes, neque id quisquam incolarum, quamuis gens auri sit auda, propter religionem contingere audeat. Sunt Galatæ molles atque albi corpore oblongo: comas quamuis habeant natura rufas studio tamen augent naturæ colorem. Calamistro capillos inflectunt, fronte illos ad cervicem reuicentes ut Satyris aspectu puerisque; appareant persimiles: capillos arte efficiunt crassiores, ut nihil differant ab equorum iubis. Barbam quidam radunt, nonnulli nutriunt. Parce nobiles quidam genas radunt: barbam adeo fouent ut corpora operiat. Quo accidit, ut cum edant repleatur cibo: cum bibant ueluti per cannale potus videatur inferri. Coenant sedendo omnes, non tamen in sedibus, sed in solo super luporum aut canum infratis pellibus. Ministrant eis pueri iuniores ætate tenera: iuxta eos ignes fiunt, in quibus ollæ sunt & nerua plena carnibus, viros bonos melioribus carnibus honorant, quemadmodum Poeta Aiaci scribit. Impensum ab optimatibus honorem, quando singulari Hectorem certamine vicisset. Hospites ad epulas, qui sint, qua causa uenerint rogantes. Coesueuerunt quoque sumpto cibo ad uerborum, pro ut casus tulit, concertationem surgentes ex prouocatione certare inuicem, nulla habita uitæ cura: increbuit enim apud eos Pythagoræ sententia, qua dixit animas hominum esse immortales, rursusque eas defunctis corporibus post certum tempus in alia corpora reuersuras, ob hanc causam in defunctorum Pyram epistolas scriptas quidam coniciunt, tanquam eas mortui sint le-

Aurum in templis sparsum.

Corporum Galatarum dispositum

Galatæ molles atque albi corpore oblongo: comas quamuis habeant natura rufas studio tamen augent naturæ colorem.

Barbam nobis liores nutriunt.

Sedente in solo coenant Galatæ.

Ex prouocatione certare soleant Galatæ.

Att. mortem.

dām, alii armis à natura datis nudi pugnant, pro
 ensibus ferreas spatās gerunt oblongas, ærea ca-
 thena à dextero latere pendentes. Nonnulli tu-
 nicas aureis aut argenteis zonis cinguntur, iacu-
 lis insuper bellantur, quæ illi lanceas uocant, fer-
 ro cubiti aut amplius longitudinis paulominus
 duobus palmis lato, enses haud minores sunt, quæ
 apud ceteros uenabula, habentq; tum rectos tum
 curuos nõ solum ad corpora cedē dum, sed etiã
 ad perforandum aptos. Aspectu sunt terribiles,
 voce graui atque aspera. Sermonē utuntur bre-
 ui ac subobsuro, multaq; ex animo dubia loquū-
 tur: plurima ad iactantiã in eorum laudē dicunt,
 & ad cæterorum contēptum. Minaces sunt ac de-
 tractorēs, opinioneq; inflati, acuti ingenio, & à do-
 ctina minime alieni. Sunt & apud eos melodiæ
 poætæ, quos ipsi Bardos dicunt, hi cum organis
 veluti cum lyra cantant, hos laudantes alios virtu-
 perates. Philosophi quoq; ac Theologi, quos vo-
 cant Saronidas, præcipuè ab illis coluntur. Vtun-
 tur insuper diuinatoribus, qui apud eos cum au-
 guris & sacrificiis futura prædicent: maximi exi-
 stimantur omni eis obtēperante plebe, de rebus
 magnis consulturi mirabilem incredibilemq; ob-
 seruant ritum, ense hominem iugulant, quo labē-
 te, tum ex casu, tum ex membrorum laceratione,
 tum etiã ex sanguinis effluxu futura diiudicāt.
 Est apud eos moris nullum absque Philosopho
 sacrificium facere, existimantes per diuinæ natu-
 ræ consuetos sacra fieri oportere, tanquam deis
 propinquiores. Horum intercessionē bona à diis
 censent petenda, quorum consilio, & pace, &
 bello fruuntur. Poætæ vero apud eos tanti ha-
 bentur, vt cum extructa acie exercitus eductis

Enses maximi.

Bardi melodia
rum poætæ.Saronidæ philo-
sophi et theolo-
gi.Mirabilis atq;
horēdus ritus.Poætæ i maxie
ma.

ueneratione.

Forminæ Galatarū uiris similes.

Sacerdotes forminæ.

ensibus iactisq; iaculis propinquant, non solum amici sed hostes eorum quoq; interuentu à pugna abstineant, ita apud agreitiores barbaros iracedit sapientiæ & Mars reueretur musas. Galatarum foeminæ non tantum corporis magnitudine sunt uiris similes, sed robore etiam. Pueri ut plurimum canisunt, ætate prouecti colorem paternum assumunt. Eorum qui subtus arcton habitant Galatæ, quiq; Scythiæ sunt propinqui, ut pote cæteris agreitiores nonnullos aiunt humanis carnibus uesci, quemadmodum & hi qui eâ Britanniæ partem, quæ Iris dicitur habitant, horum fortitudine feritateq; diulgata tradunt eos, qui priscais temporibus omnem ferme Asiã discurrentes Cimerii dicebantur, ipsos esse, qui paulo post corrupto nomine pro Cimeriis Cimbri sunt appellati: iam prisco more dant latrociniis operam rapientes aliena suis omnibus cõtemptis. Hi sunt qui Roma capta, cum Delphici Apollinis templum spoliassent, magnam Europæ partem, non paruam Asiæ tributariam fecere agris eorum quos subegerant possessis. Na qui in Græciam peruenerunt. Galatæ, de se partem occupatam Gallogræciam dixerunt, & Galatiam minoris Asiæ regionem, quæ ab oriente Cappadociam & Halym fluium habet, ab occidente Bythyniam & Asiam à meridie Pamphiliam, à septentrione pontum Euxinum. Cæterum Cimbri de quibus iam nobis sermo est, Gens diuina supra modum feritatis, impietatisq; in deorū sacrificiis inauditæ, sequebantur exercitum mulieres Sacerdotes diuinationis peritæ, quarū canus capillus erat, alba vestis, lutea è carbaso subter tunica fibulis annexa ahenis incinctæ zonis, pedes

pedes nudæ, captiuisq; castra strictis occurrebāt
 ensibus, quos sternentes humi ad æreum protra-
 hebant craterem uiginticapacem amphorarum.
 Habebant & pulpirum quo agiliter ascenso, tollē-
 tes in sublime captiuum super lebete iugulabant.
 tum profuso in craterem sanguine inde cum stil-
 laret vaticinium edebant: alii vero scisso uentre
 intestina speculabantur suis victoriam clamitan-
 tes. Noxios quoq; quinquennio seruatos affixos
 sudibus sacrificabant, & animantia ex hostibus
 capta vna cum hominibus interfecta, aut supra
 ingentem Pyram posita comburebant, aut aliis
 adificiebant poenis. Et quamuis Cimbri mulieres
 habeant speciosas, ad mares tamen præter modū
 sunt cupidiores. In ferarum pellibus humi dor-
 mientes, ex utroq; latere excubitores habent. In
 ipsis certaminibus extētas ad carrorum velami-
 na pelles tantis pulsant ictibus, vt ingenti cum
 horrore fragor efficiatur. Sed illa admiranda eo-
 rum impudentia, quod speciem corporis facile
 aliis offerūt in propatulo, neq; hoc turpe ducūt,
 quin potius ignauum abnuere gratiam oblatam.
 Fertur à Valerio maximo Cimbros & Celtibe-
 ros in acie gaudio exultare consueuisse, tanquā
 gloriose & feliciter vita essent excessuri. Lameri-
 tari vero in morbo quasi turpiter perituri.

Cruelis vaticij
 nandi ritus.

Noxios sacrifi-
 cabant Cimbri

Cimbri ad ma-
 res cupidiores

Impudentia
 Cimbrorum ad-
 miranda.

De Gallia, Gallorumq; veteribus & recenti-
 bus moribus. Cap. XXIII.

GAllia lata Europæ regio inter Gallicum in-
 ternum mare, oceanumq; Britanicū, Rhe-
 nū, Alpes, & mōtes Pyrenæos iacēs: Pyre-
 næis iugis ad occasum includitur, ad septentrionē
 & Boreā Gallico, Brytānicoq; oceano: ad orientem.

Gallie 4. terminus

tē solē Rhēnus illi parib⁹ penē spaciis ex alpib⁹
 in oceanū, qbus Pyrenēi iugū ex interno mari
 ad externū pcurrit, qua meridie spectat Narbo-
 nense illi præteditur pelagus. Gallia appellata à
 cadore populi, Gala enim lac dicitur, Triplex est
 Tōsa siue togata, q̄ & Cisalpina dicitur, sed Italię
 finibus includitur, Comata cognominatur omnis
 Trāalpina Gallia, eam in tres puincias à tribus
 populorū generibus hystorici diuiserunt, Belgicā
 uidelicet: Celticā, & Aquitanicā: terminos illarū
 ita statuentes, vt à Scalde ad Sequanā Belgica sit
 dicta, mox Celtica ab eo ad Garumnā quæ eadē
 est & Lugdunensis, inde ad Pyrenæi excursum
 Aqtanica, olim Arcmonica vocata. Augustus qua
 drifariā diuisit addita Lugdunēsi puincia. A mia-
 nus in multiugas puincias diuidit, vtpote q̄ pri-
 mam & secundā Lugdunensem, & primā & secū-
 dam Aquitanicā faciat. Braccata, quæ & Narbonē-
 sis dicit, à Braccis uestiū genere sic uocitata, Bel-
 gica, q̄ Rheno adiacet pro maiori parte lingua
 Teutonica utit, prouincias habet, Heluetiā, Alsa-
 ciā, Lotharingiā, Lucelburgā, Burgundiā, Brabā-
 tiā, Gelreā, Hollandiam, Selandiā quę omnes, ni-
 si Rhēnus antiquus terrarū limes absunderet
 Germaniæ nostræ potius annumerandæ essent
 ex quo hodie & consequenter etiā non montes,
 non flumina pro regionū terminis habentur, sed
 singulæ linguæ & imperia. Eo vsq; vnamquamq;
 regionem extendi dicant, quousq; gētis illius ser-
 mo versatur. Galliæ populis Græci communi ap-
 pellatione olim ab eorum Regis nomine Celtas
 dixere, & ab illius matris nomine Galatas, Frāci
 hodie vocantur & Gallia Francia, à Francis Ger-
 maniæ populis, à qbus olim ferē tota subacta est

Gallia nude ap-
 pellata.
 Diuisio Galliæ.

Braccata siue
 Narbonensis.
 Galliæ regiōes

Galli à grecis
 olim Celtæ, ho-
 die Franci ap-
 pellantur.

ut Baptista Mantuanus in Dionysio suo: et M. Antonius Sabellicus libro 3. x. eneadishabent. *Cæ* Factiones amar
far dictator Gallicas gentes lingua, legibus & in bant Galli.
 fitutis inter se differre dixit, multa tamen multis
 communia esse, ut factiones exercere, quæ nõ so
 lum in ciuitatibus & pagis, sed in singulis pene
 familiis vulgo reperiuntur, ut qui ingenio & opi
 bus polleant, inter se de principatu contendant,
 ut cuncta suo potius quam alterius arbitrio fiant
 quod ut gentile, ita vetus esse nec temere institu
 tum videri, ut tuta plebs esset à potentiorum iniu
 ria, nusquam gentium plebs alioqui contempior: *Despectissimi*
 quippe quæ olim seruitii penè loco haberetur, *omnium gen*
 omnis publici consilii expers, pleriq; tributorum, *tium Galli fue*
 aut alieni æris magnitudine grauati, vulgo soliti *runt.*
 se nobilioribus addicere, ut à cæterorum iniuria
 tutiores essent, omnia in eos iura, ut in seruos, ha
 bituris. Duo hominum genera in præcipuo ho
 nore esse, Equites & Druides, alii Bardos & Va
 cics Druidibus adiiciunt, quorum hi naturalium
 rerum causis dediti essent inuestigandis, illi lau
 dationibus & Poeticis rebus. *Cæ*sar vno nomine
 omnes Druidas vocat, hi sacrificia curare publi
 ca & priuata, religiones interpretari, Adolescen
 tes disciplinis instituire, quorum coetibus præ
 cipue venerari: iidem de cædibus, de finibus
 cæterisq; controuersis cognoscere, pœnas confi
 tuere, si quis siue publicâ, siue priuatam personâ
 gerens decreto non sterisset, sacrificiis interdice
 re, quæ præcipua fuit in gente animaduersio,
 Druides omnem hominum congressum & sermonem
 declinare, ne contagione polluerentur, his pete
 tibus neq; ius dici cuiquâ potuit, neque honos
 ullus publicus comunicari, vnus omnibus pesse,

Druidum offi
cia et dignitas
tes.

*Concilium an-
num in carnu-
tum finibus.*

cui in vniuersum ordinem summa erat potestas. In huius defuncti velut antistitis locum alius sus-
fragio surrogabatur, cogebatur horum consiliū
certo anni tempore in Carnutum finibus. Est is
locus Galliarum ferè medius, controuersiasq; ex
vniuersa gente eo delatas suo componebant, sed
creto, vulgo postea receptum, id institutum, de
ex Britannia translaticium, Parlamentumq; vo-
catum, de quo postea. Druides à bellicis rebus
aberant, neq; ad tributum cogebantur. Multa
millia versuum ediscere necesse erat, qui tali se
disciplinæ tradidisset: ut pleriq; uiginti annos in
ea comparanda morarentur: neq; fas erat quip-
piam ad eam cognitionem pertinens literis com-
mendare, quod ad memoriæ cultum, & scientiæ
autoritatem, putaretur pertinere. Cæteris Gallis
tempestate ea Græce literę in usu fuere. Credere
Druides animas non interire, sed in alia transire
corpora, atq; metu mortis ita sublato audaciores
in periculis fieri. Multa de syderibus disputabāt,
de mundi & terrarum magnitudine, de rerum
natura, & Deorum potestate. Mundum ipsum
æternum, ignem & aquam uicissim præualere. Al-
terum genus equites, hi cæterorum ordinum re-
ligiosissimi, verum graui morbo affecti aut in pe-
riculis constituti, pro salute humanam hostiam
mactabant, Druidum ministerio adiuti: Alii simu-
lachra habebant immani magnitudine, vimini-
bus contexta, eaq; uiuis corporibus plena circū-
iecto absumebantur, supplicia eorum qui latro-
cinii alterius ue noxæ conuidi essent diis gra-
uissima arbitrari. Mercurius in præcipua uene-
ratione esse, quem omnium artium inuentorem
prædicabant. Viarum & itinerum ducem, & ad

*Opinionis drui-
dum uaria.*

*alterum genus
equites.*

*mercurius in ue-
neratione Gal-
lis erat.*

quæstum faciendum plurimum prodesse. Marti in pugnam ituri quicquid cepissent pro uictoria uouebant, uisabanturq; ob eam in plerisq; uribus ingentes tumuli bellicis spoliis constructi. Si quis ex præda aliquid fraudasset graui supplicio id scelus uindicabant. Se ex Dite procreatos persuasum habuere, ob idq; initium festorum dierum ab ea nocte capere, quæ festam lucem præcessisset, rati noctem illi sacram esse. Liberos ad conspectum suum non prius venire patiebatur, quâ per ætatem adolcuissent, ut militaria iam obire munia possent. Turpissimum arbitantes filium adhuc puerum patri assistere. Viri quantas ab uxore pecunias dotis nomine accepissent, tantundem domesticarum fortunarum æqua æstimatione cum dote conferre: quicquid inde fructuum perciperetur id diligenter asseruari, eiusq; esse, qd superstes alteri fuisset. Viri in uxores, sicut in liberos, vitæ & necis potestatem habuere. Si qua ueneficii conuicta esset, à propinquis mariti igne sequisq; cruciatibus necari. In funere omnia, quæ uiuis charissima fuissent cremare cum defunctis animalia etiam ipsa, nec multum antequam C. Cæsar eam terram debellasset, clientes & seruitia funebri rogo inferebantur. In ciuitatibus quæ optimæ institutæ erant primores multi gubernabant. Ducem vnum primis temporibus ad annum eligentes, sicut & in bello vnus à multitudine designabatur Imperator. Si quis de republica aliquid à finitimis fama compertum haberet, id ad Magistratus deferrebat, quædam suo arbitrio occultare, cætera pro concione palam facere. De republica nisi in publicis loqui nemini licebat. Qui in cõsiliu ultimus ueniebat necabatur. Qui tu-

Galli se ex Dite
tenatos dixero

Viris ius i uxore
res et liberos.

Ciuitatum ad
ministratio.
Aristocratia.

In concilio tu-
multuans.

Vestitus Gallo-
rum.

Arma bellica
Gallorum.
Alimenta.

Ovium et por-
corum diuites
galli.

Domicilia
Gallorum

multuabatur, ad eum minister stricto occurrebat
ense, & minitabundus silentium imperabat, qui si
non desistebat, secundo ac tertio id idem factita-
bat, deniq; tm̄ illi abscedebat ē sagulo, ut quod
residuum esset, redderetur inutile, Magistratib;
aurea sunt gestamina, collo torques, manib; & la-
certis armillæ. Vulgus sagis uestitur, scissôq; pro-
tonica amictu qui vix nates integeret dimidias,
lana quidē aspera, cæterę oblongis villis, vnde
& sagula hirsuta texunt, qlenę uocant. Comas stu-
dio nutriebant, corpora genti proceriora, & uul-
go cãdida, & secundum ea armatura æqualis, gla-
dius lógus à dextero latere dependens, clipeus
etiã longus, hastæ ad proportionē: & Meris pel-
tæ genus est: arcubus plariq; utuntur, cum telo
tertiorē infigunt ictu, quo in aucupiis potissimū
vtunt, paucissimi bellū fundis & fuste ineunt. Hu-
mi cubant cœnitantes in stramentis assident, plu-
rima cum lacte illis esca: carnibusq; multifariam
præsertim sullis & recentibus & salitis. Sues in
in agris nutriuntur, & proceritate robore & cele-
ritate præstantes adeo, vt in suo cuipiã acceden-
ti nō minus quam à lupis periculum immineat.
Tã copiosissillis & ouium & porcorę greges sunt,
vt hinc saginarum & fassamentorum abundãtia,
non solum Romæ, sed & pluribus Italiæ partibus
suppeditetur. Domicilia ex pluteis, & cratibus in-
testudinis speciem faciebant, & quidem perma-
gna multis impositis lacunaribus. Ferox omni-
bus ingenium, ingenita simplicitas, plus urium
quam consilii in bella afferunt. maius bellorum
quam agrorum studium, Mira fœminarum fœcū-
ditas ut ter centū & amplius armatorę millia gēs
vna Belgica ad bellum olim mitteret: uictoria su-

pra q̄ dici possit, uincentibus læta, uictis stupor.
 E prælio decedentes ceruicibus equoꝝ hostium
 capita suspēdunt, eaq; domum delata, ut sint spe
 ctaculo postibus affigunt. Illustrium uirorum ca-
 pita cedrinis condientes odoribus peregrinis
 ostentant, nec tantidem auri redimi dignabantur
 Gentile & uetus aureos torques ex collo suspen-
 dere manibus & lacertis armillas inducere, ue-
 stes auro pictas gestare. Hominem diuinationi de-
 stinatum in tergo ferientes ex ipso impatientiæ
 afflicta diq; modo uaticinium capiebant. Tra-
 duntur & alia humanorum sacrificiorum genera
 quosdam sagittis cōfigebant, & intra sacras cōdes
 patibulo suffigebant, magnāq; è foenochorto sta-
 tuā apparantes, eiq; lignum iniectātes pecoraq;
 & uarias immittentes beluas atq; homines holo-
 caustum faciebant. Erant Galli ex assiduo labo-
 re & exercitio ferē omnes olim macilenti corpo-
 re, uentresq; minime propendebant, nam saginā
 ad eo deuitabant, ut adolentes, qui zonæ men-
 suram ventre excederent publice multarentur.
 Cæterum, Romanorum cōmercio multa mutari
 contigit, tempus inde omnia in melius uertit, Ob-
 seruantissimi itaq; hodie ueræ pietatis sunt, regis
 imperium latē omnia tenet. Matrimonia Italico
 ritu celebrāt, liberales artes multis curę existūt, &
 imprimis diuinæ artiū studia. Gymnasiū, quod
 Parisiis est, id demonstrat, omnium q̄ hodie sunt
 in terris celeberrimum. Sunt & Romanæ litera-
 rum appetentissimi, ac latin arum cōmuli, in eo stu-
 diorum genere, nec Græca aspernantur. Penes
 magistratus iudicia sunt, regum est hos legere. In
 bellis cataphrato equite utuntur, pedireq; leuiter
 armato: utuntur & sagittariis, qui longiores in-

Hostium capi-
 ta postibus affi-
 guntur.

Galli olim om-
 nes macilenti.

Recentes Gallo-
 rum mores.
 Artibus libera-
 libus Franci stu-
 dent.

tendunt arcus: nec corneos, vt Scythæ & totus ferè oriens, sed ex Taxo, alia ue duriore materia comitantur bellica tormenta exercitum, curribus uehuntur, magis ordine quàm agminibus dimicant, maiore ferocia quam arte, quanquàm hanc quoquè in administrando bello haud negligant. Atalios uocant caduceatores, hi belli pacisquè nuntii colunt regem in credibili affectu. Multa religio in templis, in religione sanctitas sacrorum antistitum maiestas, in clero dignitas & ueneratio multa, frequens in cærimonia cantus: & ob eam rem Musicae studium his propemodum peculiare. in vestitu & calceatu, vel nostra memoria variatum. me puero (inquit Sabellicus) gallicæ gentis aulici omnes citra clerum amiciebantur manicato sagulo, vix dimidias nates tegente in multas scutulas ab imo ad summum complicato puluinatocquè circa humeros. Calcei anteriore parte in tenue cornu protenti semipedalis longitudinis, qualis nunc species uiscitur in gentilibus auleis, tegmè capitis, id Biretum dicunt, oblongum, ac ueluti in conum exiens. At nunc omnia murata, Calcei à fronte uehementer expansi in modum vrsini pedis, retro castigatior forma, ac vix calcanei capax, laxior uestitus ac multo demissior quàm antea ad media fere crura descendens, laxis manicis ab vna parte defectis, tenuis versicoloribus tectis & ex obliquo cancellatim sago assutis. Laxus pileus ac plurimum punice coloris, sed Biretum multo laxius, male capiti cohærens, ut nihil sit alioqui ipsa gète cultius. Cepit his paucis annis nostrorum hominū animos incredibile studium eius cultus imitandi, atque adeo mos inualuit, vt tota ferè Italia Gallico spectaretur habuit, manifesto p̄sagio.

Bellica Gallo-
rum uirtus.

Francorum re-
ligio.

Musicae studiū
Gallis peculia-
re.

Vestitus Fran-
corum.

Italia in Galli-

lia Gallico spectaretur habuit, manifesto p̄sagio.

eorum quæ postea secuta sunt. *W*ulteris habitus cohabitū dese
 nihil fere mutatus Et Gallia Baptistā Māruanus etata.

in Diony. suo libro secundo metricè sic describit,
 Gallia terreni pars est non infima mundi,
 Sed longe lateq; patens, Hispanica tangit
 Oppida ab occasu, sese coniungit ab ortu
 Italiq; nostro hinc pelago qua respicit austrum,
 Clauditur Oceano geminas qua respicit ursa,
 Vnde venit Boreas hybernaq; frigora surgunt,
 Et uada Theutonici tangit ualidissima Rheni.
 Terra hominū, frugūq; ferax, armenta, gregesq;
 Vberibus pascens glebis, non languida cœlo
 Tabifico: non mortiferis infesta venenis,
 Vt Libye: non perpetuis adoperta pruinis,
 Sicut hyperborei montes: non torrida ab æstu,
 Qui faciat steriles, ut decolor India, campos.
 Non etiam noctis pallens semestribus umbris,
 Quale sub arcturo positū mare, & vltima Thile:
 Sed nec ut Aegyptus, qua fusa palustris undis,
 Sed cœlo & teneræ fœcunda uligine terre.

Et paulo post.

*I*gnea mens Gallis & lactea corpora: nomen
 A candore datum populis: muliebria pingit.
 Ora color tyrius: Paphium meditata decorem
 Ex geminis fecit natura coloribus vnum:
 Læti: alacres, lusu, choreis & carmine gaudent:
 In uenerem proni, proni in conuiuia, proni
 Ante dapes ad sacra Deum: seruire iugumq;
 Ferre negant: fugiunt figmēta & hypocrisim, ore
 Liberi, ut ingenuis mos est, terricosq; perosi,
 Venatu, aucupio campos montana, lacusq;
 Sollicitant, bellandi vsu lætantur, equorum
 Terga fatigante: lorice hæstilia & arcus
 Delitiæ genti: sub dio ad sydera somnum

Carpere, fuscari sole & ferrugine pulchrum est,
 Puluere conspergi, grauibus sudare sub armis,
 Pro patria, pro cognatis, pro regibus ire
 In pugna & gladios, & morti occubere dulce est.
 Aegoceros genti dominans: si credimus astris,
 Si damus hoc caelo arbitriū: cito mobile pectus
 Cordaq; largitus, rerum sitibunda nouarum.

Aegoceros. i. ea
 pricornus Fran
 cis dominatur

Parlamenti in
 titium.

Druidum con
 cilium.

Curia Parlamen
 ti Parisius de
 creta.

Curia Parla
 menti. 4.

Non inconueniens alienumq; ab instituto ui
 detur huc praecipuum regiae francorum orna
 mentum Parlamentum ponere, quis illud à prin
 cipio instituerit, aut vnde originem habeat, à
 scriptoribus aliud non traditur, quam ut supra si
 gnificauit à Druidibus receptum, aut longo tem
 pore ad nostram vsq; aetatem obseruatum crede
 re est. Nam & illud, quemadmodum Druidum
 concilium, Carnuto quotannis tempore & loco,
 quem Rex designasset, habebatur, hoc modo, cō
 ueniebant ex cunctis prouinciæ ciuitatibus viri
 consuetudinum & iudiciorum periti, ad idq; an
 rea munus delecti, qui ius cuiq; per prouocatio
 nem disceptanti dicerent. Sed quæ uaga esset in
 certa; institutio, decreta Parisius curia & sedes
 est: suntq; ad eam iudices designati, qui ibi cōsistē
 tes perpetui prouocationum definitores essent. Il
 lorum octoginta numero sunt, annua stipēdia ex fi
 sco regio percipiunt. In curias quatuor diuisi sunt,
 seorsumq; singuli sedēt, & suos praesidentes habēt.
 In prima, quam ipsi Camerā uocant, praesidentes
 quatuor sedent, Consilarii triginta: hi cōtentio
 nes & causas audiunt, dilationes & quæ ad iuris
 cognitionem attinent constituunt, leuiora quæ
 dam & temporanea definiunt. In secunda uerō
 & tertia cameris æquati sedent tam in hac quam
 in illa xviii, Hi Enquestrarum, id est, inquisitio

num consiliarii dicuntur, & inquisitionibus præ-
 fiat ex clero & laicis constituti: præfidentes utri-
 que quatuor habent, sententias dicunt, quas con-
 stitutus diebus præfidentium unus primæ curiæ
 pronunciat: idq; Arrestum, id est, raram & fixum
 vocant: quod ab eo prouocari nemini liceat:
 qui ibi reus iudicatus fuerit lx. librarum thuro-
 nensium precium persolvere curiis debet, & quã
 doq; magis: nam si causam suam non satis intel-
 lectam aut discussam existimaret, & ob hoc sibi
 iniuriam factam, reuoluendæ in iudicium causæ
 suæ ipse potestatem haber: verum non prius
 auditur, quam duplicatam dictæ pecuniæ sum-
 mam deposuerit. Quarta curia eorum est, quos
 Requestrarum, id est, supplicationum & palatii ma-
 gistratos appellant: ab illis eorum causa tantum
 agitur qui regis obsequiis deputati sunt, aut pri-
 uilegio donati: ne ab aliis curiis infestentur: huius
 curiæ iudices sex tantum sunt & ab eis prouoca-
 re ad Parlamentum licet. In decidendis causis
 cū nodus aliquis, hoc est magna difficultas offer-
 tur, hæc omnium curiarum consiliariis congre-
 gatis discutitur, quod etiam fit in his quæ Rex
 de republica statuit. huius enim senatus decreto
 omnia æduntur. Habet & parlamentum coniudi-
 ces, dum adsunt Fraciæ pares, & alii supplicatio-
 num magistri familiares regis comites, qui postea
 primæ curiæ præfides primi sedent. Illis enim cū
 Fraciæ paribus regalium & parium causæ defi-
 niendæ cōmittuntur. Sunt autē Fraciæ pares ex
 omni nobilitate duodecim selecti Remensis, Lau-
 dunensis, Lingonensis Episcopi Duces: Bellouacē-
 sis, Nouionensis, Catalaunensis, Episcopi Comites
 uocati: ex secularibus etiam sex, Burgūdus, Nor-

Fraciæ pares
 xii. numero.

Parium Fræciæ
dignitas.

mādu, Aqtanicus, principes Duces: Flādrensis
Tholosanus, & Cāpanus principes Comites. Illos
duodecim vt refert Rhobertus, Carolus magnus
primū inſi tuit, & ſecum in militiā ductos Pare:
appellauit, q̄a æquali inter ſe dignitate regi aſſa
rent, nec cuiuſquam quam ſenatus Parlamenti iu
dicio obtemperarēt, coronandoq; regi ad eſſent.
Et hi fuerunt & ſunt hodie Gallorum ſiue Fran
corum mores, talesq; eorum decantati ritus.

De Hiſpania, & moribus Hiſpano
rum. Cap. XXIII.

Hiſpaniæ lau
des.

H iſpania maxima Europæ regio, inter A
phricam & Galliam iacens, oceani freto &
Pyrenæis montibus clauditur, terris opti
mis comparanda: nullis poſthabenda frugum
copia, ſiue ſoli ubertatem, ſiue vinearum prouen
tus reſpicere, ſiue arborarios uelis: omni mate
ria aſſuit, quæcunque aut pretio cara eſſe poſſit,
aut v ſu neceſſaria, adeo, ut non ipſis incolis ta
men, uerum etiam Italiæ urbiq; Romæ cunctarū
rerum abundantia ſufficiat. Argentum, gemmas,
& aurum, ſi requiras, habet: ferrarius nūquam de
ficiat, nec cedit uitibus, uincit oleis: nihil ocioſum
in ea, nihil ſterile, non coquunt ibi ſales, ſed effo
diunt. Non uiolento ſole torretur, vt Aphrica,
neq; aſſiduis uentis, vt Gallia fatigatur ſalubritas
cœli per omnem regionem æqualis, nulla palu
dum graui nebula inſicitur, ſed marina aura per
flatur: lini ſparti q; in ea uis ingens: minii certe
nulla feracior terra. Curſus annium non torren
res, rapidiq; ut noceant, ſed lenes & vineis cam
piſq; irrigui, æſtuariisq; oceani aſſatim piſcoſi. In
nulla tamē re magis olim commendaſta eſt, quam
equorum pernicitate, quos ibi à vento cōcipi me

Diuitiæ Hiſpa
niæ.

Cœli ſalubri
tas.

Annii curſus.

Ab equorum

moriæ proditum est. A montibus Pyrenæis inci-
 pit, & per columnas Herculis circumiens vsq; in
 Borealem oceanum protenditur: ita ut omnia in
 eo circuitu ad Hispaniam spectent. decem milli-
 bus stadiis, vt Apianus scribit, eius latitudo com-
 mensuratur: longitudo prorius eadem esse videt,
 ab vna tantū parte scilicet Pyrenæi montis dor-
 so Galliæ adhæret, à reliquis omnibus mari cin-
 gitur. Tribus distincta nominibus est: nam pars
 Tarraconensis dicitur, pars Bæthica, & pars Lu-
 sitania. Tarraconensis in qua ciuitates clarissime
 Pallantia, Numantia, quæ hodie Scoria dicitur,
 fuere. altero capite Gallias, altero Bæthicā Lusita-
 niamq; contingens, mari latera obicit mediterra-
 neo qua meridiem, qua septentrionē spectat occa-
 no. Alias vero duas fluuius Anas separat, Ita q;
 Bæthica in qua vrbes claræ Ispalis & Corduba
 fuere, maria utraq; prospiciat, ad occidentem
 Atlanticum, ad meridiem Mediterraneum Lusita-
 nia oceano tantummodo obiecta est, latere ad
 septentriones, fronte ad occasum uersa, in ea ci-
 uitas Emerita quōdam clarissima fuit. Hęc regio
 primo Iberia ab Ibero fluuio, postea ab Hespero
 Atlantis fratre Hesperia dicta est, ultimo ab Hi-
 spali quæ hodie Sibilis uocatur Hispania. Cor-
 pus hominum ad inedia laborēq; animi ad
 mortem parati, dura omnibus & stricta parsimo-
 nia, bellum q̄ ocium malunt: si extraneus deest,
 domi hostem quærunt. Sæpe tormentis pro silē-
 tio rerum creditarū immortui, adeo illis fortior
 raciturnitatis cura, quam uitæ, uelocitas gēti per-
 nix, in quies animus plurimis, militares equi &
 arma sanguine ipsorū chariora. Nullus nisi festis
 diebus epularum apparatus, aqua calida lauari

Diuisio Hispaniæ:

Tarraconensis
et eius fines.
Bæthica.

Lusitania.

Iberia.
Hesperia.
Hispania unde
appellata.
Gentis cōditio

Fœminæ agros
et rem domesti-
cam curant.
Vestitus et Ar-
matura Hispano-
rum.

Ferrum gladiis
conficiendis uti-
lissimum.

Hispanorum
bellica virrus.
Cantantes pug-
nâ ingrediun-
tur Hispani.
Hospitales sunt
Hispani.

post secundū Punicum bellū à Romanis didice-
re. In tanta seculorum serie nullus illis dux ma-
gnus præter Viriatū, q̄ annos decē Romanos ua-
ria uictoria fatigauit. Fœminæ res domesticas
agrorumq̄; culturas administrant, ipsi armis & ra-
pinis inferiunt: breui utuntur veste ac nigra, la-
nam habente similem caprarum pilis. Peltas in
bello paruas ex neruis confectas, quibus tegatur
corpus, habent: his in bello ea agilitate utuntur
ut & ictus & sagittas euitent: iaculis ferreis ha-
matisq̄; utuntur, galeas ferunt æreas cristatis pal-
mis, gladios ex ferro puro ad palmi mensuram,
quibus in conferta utuntur pugna Ferrum suo
more ad conficienda arma præparant. Nam fer-
reas laminas in terram abscondentes, ibi tam-
diu esse sinunt quo ab debiliori parte ferrugine
absumpta ualidior superfit: ex eo tum enses for-
tissimos, tum cætera ad belli usum arma necessa-
ria componunt, hoc pacto fabricata, adeo cædūt
omnia, ut neq; scutum, neq; galea, neq; aliud qd
eis obsistat. duobus gladiis fulti cū equestri cer-
tamine superiores euaserint, ex equis desiliunt &
pedestrem adiuuant pugnam. Iaculis lūge iaciūt
summa arte: in acie diutius perseverant: mobili
corpore leuiq̄; ut facile fugiant hostem & inse-
quantur. Bella ad numerum aggrediuntur, hosti
obuiant cantâdo. In pace choreas leui saltu exer-
cent, cum quadâ crurum agilitate. Erga nephari-
os homines atq; hostes crudeles sunt, cum ad-
uenis humani atq; hospitales. Aduenientes enim
externos hospitio benigne recipiūt: adeo ut çmu-
lacione quadam inuicē pro illorū honore certēt.
Quos aduenç sequunt, hos laudât, amicosq̄; deo-
tū putât, Mulieres ferrea monilia collo gestât su-

præ verticē coruos incuruos habētia, & ante frō-
 tem longius incumbētes, ad quos, cum velint ue-
 lum attrahunt, ut extentū faciei umbraculū præ-
 beat, idq; ipsæ pro maximo ducunt ornamento.
 Quadam itē in parte, tympanulū circumducitur,
 ad posterioresq; in occipite neruos capiti vsq; ad
 auriculas adstrictum in altum latumq; paulatim su-
 pinatur. Aliæ synciput expilatam enudant, adeo
 ut amplius quam frons ipsa pateat. Aliquæ im-
 positum ad pedis mensuram in sublime stylum
 erigunt, cui cæsariem circumtexunt, deindeq; pi-
 leo nigranti exornant. Carnibus uariis affluēter
 uescuntur. Potum ex melle conficiunt, eius copiā
 præbente affatim patria. Vinum emptum bibunt
 mercatorum opera aduectum. Mirabilis apud
 eos hæc obseruatur consuetudo, quod licet in vi-
 ctus munditia eligantes existant, una in retamen
 ista immundi uidentur, & spurcitie pleni: nam
 vniuersum corpus lauant urina dentesq; fricant
 hanc optimam corporis curam existimantes. Fuit
 olim tota Hispaniæ terra (vt nihil obmittatur
 quod ad regionis cognitionem attinere cogno-
 scitur) diuisa in ulteriorem & citeriorem Hispa-
 nias. Citerior eadem quæ Tarraconensis ad Py-
 renæa usq; iuga protenditur. Vterior in duas
 per longitudinem prouincias diuiditur, in Bethi-
 cam & Lusitaniam. Superioribus annis Hispania
 in regna quinq; diuisa est, in Castellæ Regnum,
 Aragonum, Portugalense, Nauarræ & Granatæ:

Nota morem
 admirandum.
 Victus.

Lotio Hispani
 corpus curaa.

Hispania bifas-
 riam diuisa.
 Regna Hispani-
 niæ quinq;

De Lusitania & uetustis Lusitanorum
 moribus. Cap. XXV.

Lusitania ulterioris Hispaniæ pars, quæ hodie
 Portugallia appellatur, Bethicā à meridie,

Lusitania Poshj
 gallia.

Tarraconensem ab ortu, ab occasu & septentrione oceanum habens: dicta, vt Plinius scribit, à Lusō Liberi patris ac Lyfa cum eo bacchate. Sūt Lusitani Hispanorum fortissimi, scrutatores infidiosi, veloces, agiles atq; versatiles. Scutis duunpedum, latitudine vtuntur curuis ad anteriora prospectantibus, quibus neq; fibula neq; ansa vlla est, his in bello ea agilitate vtuntur, vt & ictus & sagittas euitent. Gladiolus aut pugio lateri adhæret. Plurimi lineos Thoraces habent, per pauci lorice vtuntur, aut cristatis cassidibus nō nulli neruatis galeis. Iaculum longè iaciunt, & summa arte: in acie diutius perseuerant, mobili corpore leuiq; , vt facile & fugiant hostem, & insequantur. Peditibus ocreę adsumt. vnusquisque plura fert iacula, quidam vtuntur & hastilibus, cuspides sunt æreę. Aliquos Durio amni vicinos Spartano ritu degere tradūt duobus vtuntur vnguentis, ad calefaciendumq; ignitis vtuntur lapidibus, & frigida lauatur. Vnicus illis est cibus mundus quidē & simplex. Sacrificiis dediti exta prospiciunt, nihilq; concidunt inspectant & lateris fibras & contrectantes vētura cōiectant. Ex intestinis quoq; hominum maxime captiuorum diuinationes captant, sagis velantes. Inde vbi plaga infigitur ab intestinis sub aruspice primum ad hominis casum vaticinantur, abscissas captiuoꝝ dexteras diis offerunt. Oēs montium habitatores victu simplici, vtuntur, aquarū potores, humi cubitores Longas vt foeminae inferius diffundūt comas, mitratis frōtibus pugnas ineunt. Hirco maxime vescuntur, quem & Marti immolant, sicut & captiuos & equos. Faciunt etiam Hecatombas, id est, centenario numero sacrificia

Bellica Lusitanorum uirtus.

Spartano ritu Lusitani uiuūt.

Vaticinandi uarii ritus.

pro sacrificia quolibet ex genere, ritu Græcico: & ut inquit Pindarus, omnia cetera immolat, Gymnica etiam cōficiunt certamina. Armis exercent ludos & equis, & cæstibus, & cursibus & tumultuaria pugna, & instructo per cohortes plio. Mōtani hōmīnes duabus aīni partibus querna uestūtur glaude, quam cum siccauerint frangunt, molunt, panes conficiunt, & ad tempus reponunt. Hordeaceo vtuntur vīno nam vitis inopia summa laborant. idq; ita confectum euestigio absumunt. Conuiuia inter consanguineos celebrant, pro oleo buthyrum vsurpant, sedentes coenitant, ædificatos in pariete hemicilo habentes. Primus sedendi locus cœnantibus in orbem grati præstatur & honori. Inter potandum ducto ad tibiam vel cubam choro saltant inflexis exultantes poplitibus. In Basteranis mulieres inuicem manibus proscue innectuntur. Omnes ferè pulvis amicti uestibus, & sagis. In quibus inuoluti per stramenta cubant. Terrea illis ut Gallis in vsu sunt vasa. Mulieres in roseis degunt ornamentis. Nummorum loco graui admodum sarcinarum permutatione utuntur: vel extensi argenti laminæ frustum abscissum exhibent. Destinatos neci lapidibus obruunt. Parricidas extramontium cōfinia vel vltra flumina eiectos saxis opprimunt. Coniugia de more Græcorum cōtra hūt, Aegrotos vetustoritu Aegyptiorū in plateis deponunt ut qui eo morbi genere tentati sunt con monefere eos ualeant. Hic est montanis iuendi ritus quem cōmemorauī, eis inquam, qui boreale Hispaniæ latus terminant. Memoriae proditum est, Cātābros, qui extrema Lusitaniæ seruant, cum in hostiū potestate pueniunt & deinde cruci affixi,

Omnia centena immolat Lusitani
Glande uestuntur montani Lusitani.

Inter potandū choreas ducūt Lusitani.

Parricidarum pœnæ.
Curandi ægrotosmos Aegyptiacus.
Cantabrorum mores.

lætitiæ pæna canere. Viros uxoribus dotes tradere & filias hæredes designari, à gbus fratres earum vxoribus exhibentur, tantaq; feritate esse, vt matres filios, ne in hostium manus perueniât trucidare, & illud etiam filios parentibus facere. Cuidam deo sacra faciunt, cuius nomen non extat. Rotunda Luna tempore nocturno ante fores per omnes domos pernoctant choreas agentes virorum & mulierum communis est utilitas. Rē ipsæ rusticam exercent, Puerperæq; viris ministerium exhibent, Hispanum & illud est, vt de more toxicum apponatur, ex olere apio confimili conficiunt, nullum afferens dolorem, vt si quid offeratur inuiti, in promptu illud habeant. Eorundem & illud est vt sese pro iis, quibus conciliantur immolent, & pro eis morti se deuouent.

Cantabrorum ferocitas.

Religio. Toxicum semper in promptu.

De Anglia, Scotia, Hybernia, aliisque multis insulis & Insularum moribus. Cap. XXVI.

Anglia quondam Britania.

Anglia quæ & Britannia ab eruditis dicitur, insignis in Oceano Insula triangulari forma Siciliae similis. Hæc vndiq; à circumfuso mari complexa est nusquam iuncta cōtinenti, sed ab omni orbe nostro diuisa, quæ & quondam ab albis rupibus, qui ad eam nauigantibus primo apparent Albion dicebatur. Troes eam quandoq; incoluerunt: qui Troia à græcis vastata Palladis oraculo digressi classe in hanc Insulam uenerunt, atq; Gigantes tunc eam incolentes multis pæliis victos expulerunt. Hos verum & ipsos post multos annos Saxones illustris Germaniæ populus Angliæ reginæ auspicio expulerunt, & agros opesq; Insularum inter se partientes, vt linguæ pariter & gētis memo-

Albion. Troes in Anglia.

Saxones in Anglia.

ria in deuicta Insula ſempiterna foret ab Anglia vnde
 ductrice ſua terra illā Angliā dixerunt, quāuis appellata.
 plæriq; ſic appellatam putent, quaſi noſtri orbis
 angulū. Galliæ & Hiſpaniæ ſeptentrionem verſus
 opponitur, Ambitus quadrageſies octies & ſe- Ambitus An-
 pruaſiginta quinq; millibus paſſuum conſtat: dies gliæ.
 lōgiſſimus. 17. horarū deprehēditur, & æſtate lu-
 cidæ ſunt noctes. Sunt Angli cæruleis oculis, fa- Noctes æſtatis
 cie adeo ueniſta & ſtatura præcæra, vt beatiffimus lucidæ in An-
 Gregorius cū forte Angloꝝ pueros Romæ vide- gliæ.
 ret, Bene inquit bene Angli dicuntur, quia uultu
 nitēt vt angeli, oportet illis miniſtrari iter ſalutis
 æternæ. In bello ſunt intrepidi, optimiq; ſagit- Veniſti ſunt
 tarii. Fœminæ candore & forma inſigni. Vulgus Angli corpore.
 ignobile ferum & inhospitale: mitior nobilitas
 ac magis obuia ad omne humanitatis officium: Hoſpitalitas
 aperto capite, alteroq; genu flexo hoſpites ſalu- Anglo.
 rant: oſculantur etiam ſi mulier ſit atq; in caupo
 nam ducunt, potantq; vna, quod facere minime
 probro eſt, modo omnis laſciua abſit. In bello
 non agrī violantur, non urbes. ſed ad internitio-
 nem alterius partis dimicatur. Omnia uictorē ſe-
 quuntur. Prouinciarum omnium prima Chriſtia
 nam pietatem complexa eſt, pecoris & lanificii
 abundans, lupos non gignit, nec illatos nutrit. Lupos non gñ-
 idcirco uagum pecus & ſine cuſtode ſecurum. Eſt gnit Angliæ.
 Angliæ etiam metallis diues, Aurum habet, Ar-
 gentum, plumbum, & cuprum. Inſunt & Marga- Diuitiæ An-
 ritæ, & Gagates lapis, qui ardet in aqua, & oleo ex- gliæ.
 tinguitur. Vinum non gignit tellus, ſed pro eo
 Ceruiſia in uſu eſt. Sunt & exotica uina. Vici & Exotica. i. aliū
 uillæ ī Angliā plurimi ſunt, & urbes numero mul- de aduecta.
 tæ. Lundenia gentis caput regiaq; ſedes, q̄ nunc
 corrupta uoce Londres, copia negotiatorū cele-

- Antiqui Anglorum mores.**
Glastum.
 bris, & tales infra paucos annos Anglorum mores erant. Cæsaris vero tempore alios tuebantur. Nefas tunc erat leporem, gallinam aut anserem gustare, alere tamen uoluptatis gratia. Mediteranei plerique lacte & carnibus sine frumenti usu, victitabant, amiciebanturque pellibus. Glasto ora inficiebant quod color est cæruleus, ut in pugna horridiores essent, capillo promisso, præter caput cæterum corpus rasitare. Mulieres uno tempore denis & amplius uirum matrimonio locari, habereque eas fratres cum fratribus communes, & parentes cum liberis, ac si qui ex his nati essent liberi habebantur. Strabo autor est, Anglos proceros homines supra Gallorum staturam esse, capillo breuiore, in quo tamen cum Cæsare dissentit, nemo undique obseptas urbes illis fuisse, & in his tuguria, sub quibus & domini & armenta stabulabantur, pluuium ibi coelum esse magis quam niuale, cum differenaret, late nebulam obtinere terram, ut quatuor circiter horas meridianum solem non aspiciat. Scotia suprema Angliæ pars est ad septentrionem tenui freto siue fluuio ab insula dirempta: nec procul inde Hybernia, Hylandiam uulgo vocat. Indiscreti insularum habitus, indiscreta ferè omnia, eadem lingua, iudem mores, subita ingenia, & in ultione prona, ferociaque in bello insignis, sobrii & inedia patientissimi, eleganti forma, sed cultu negligentiore. Scoti à pictura corporis nuncupati ut quidam arbitrantur. vetus & uulgare fuit pectus brachia manus encausto figurare, quod in paucis hodie seruatur, atque iisdem syluestribus, veteres scriptores Britannorum fuisse aiunt, quum in pugnam ituri essent, corpora sibi tingere, ad terrorem ut credere par est. Inuidi
- Comubia uno tempore multa**
Mansiones.
Cælum in Anglia.
Scotia.
Hybernia
Hylandia.
Scoti unde appellati.
Quare corpora tinxerunt Britan.

natura, ac cæterorum mortalium contemporēs. Ostentant plus nimio nobilitatē suam, ut in summa etiam egestate suum genus referāt ad regiā stirpem. Gaudent mēdacio, nec pacem colunt vt cæteri Angli. Scribit Pius pontifex dies ibi brumales trium ferme horarum esse, cæterum & illud mirabile in ea gente obseruasse, Mendicantes circa diuorum templa lapides in eleemosynam à prætereuntibus cogerere, quibus ad usum ignis vterentur. Carer lignis ea regio, lapis qui datur sulphurea est materia aut certe pinguis. Refert quoq; Aeneas inuestigatam à se ibi arborem esse sed non repertam, cuius caduca folia in subiectum amnem prolapsa in volucres verti dicerentur, adiicit audiuisse postea à locorum peritis id miraculi in Orchardum una spectari. Hybernia Insula inter septentrionem & occidentem solem dimidio minor quam Britannia cui propinqua est, ab hyberno tempore, vt quidam putant, appellata, adeo pabulosa est vt ibi pecuaria (nisi æstate à pastibus arceantur) in periculum agat facies. Nullum noxium animal gignit, non araneum non ranam, nec alit aliunde innectam: omnia noxia animalia alio asportata solo pulueris iniectione necat. Apes in ea non reperiuntur, mira coeli temperies, fertilitas insignis. Gens tamen inhospita, inculta, crudelis. Sanguine interemptorū hausto prius victores vultus deturpant: Fas atque nefas eodem animo ducunt: Puerpera si quando matrem edidit primos cibos gladio imponit marito, inq; os paruuli summe mucrone auspicio alimenterum leniter infert, & gentilibus uotis optat, nō aliter, quam si in bello & inter arma mortē obeat. Qui cultui student, dentibus marinarum belua,

Dies Brumales
trium horarum
in Scotia.

Insulæ quædā
mirabilia.

De Hybernia
et gētis morib.
Insulæ ubertas.
Nullum noxiū
animal in Hy
bernia.

Hybernorum
barbari mores.

rum insignium ensium capulos exornat, cædicat enim ad eburneam claritatē. Viris præcipua gloria in armis est. Montium incolæ carne lacte & pomis uictitant, magis venationi & ludis, quâ agris operibus dediti. Mare quod inter Hyberniam & Angliam interluit vndosum inquietum toto anno, non nisi æstiuis pauculis diebus est nauigabile, nauigant autem uimineis alueis, quos circumdant ambitione tergorum bubalorum, quantocumq; tempore cursus tenebit, nauigantes escis abstinent: freti latitudinem in centum viginti millia passuum diffundi qui fidem ad verum ratiocinati sunt æstimarunt. Qui Syllurâ insulam tenent homines etiam nunc vetustum morem custodiunt, Nundinas ac nummum refutant, dant res & accipiunt, mutationibus necessaria potius quam precii parant, Deos percolunt, scientiam futurorum pariter viri & foeminae ostentant. Eubudum insularum quarum quinque sunt incolæ, fruges nesciunt, piscibus tantum & lacte viuunt. Rex vnus est uniuersis, nam quotquot sunt, omnes angusta interluuie diuiduntur. Rex nihil suum habet, omnia uniuersorum: ad æquitatem certis legibus stringitur: ac, ne auaritia à uero diuertatur, discit paupertate iusticiam, utpote, cui nihil sit rei familiaris, è publico alitur. Nulla illi datur foemina propria, sed peruicissitudines in quacumq; comotus sit usuaria sumit, vnde ei nec votû nec spes conceditur liberorum. Thyle insularum ultima, quæ circum Britanniam iacent, est, in qua æstiuo solstitio sole in Cancrisyodus faciente transitum, nox fere nulla Brumali solstitio perinde nullus dies. Potmorum copia est: qui illic habitant principio ueris inter pe-

Hybernis præcipua in armis gloria.

Syllura insula.

Ebudum insula.

Omnia uniuersorum apud Ebudum.

Thyle insularum ultima.

Nox nulla.
Dies nullus.

tudes pabulis viuunt, deinde lacte, in hyeme cō
 spargunt arborum fructus. Vtuntur foeminis uul
 go, certum matrimonium nullis. Aliæ quoq; exi
 stunt insulæ in Mediterraneo occidentē versus,
 quæ à Græcis Gymnesiæ ab incolarum nuditate
 qui æstatis tempore absq; vestibus incedunt: ab
 accolis vero ac Romanis Baleares, à fundæ iactu
 quod rectius quam reliqui lapides iaciant, ap
 pellati. Harum media reliquis maior est, demptis
 septem, Sicilia, Sardinia, Creta, Euboea, Cypro,
 Cyrno, Lesbo. Ab est ab Iberia, quæ Hispania
 est, diei vnus nauigatione. Minor ad orientem
 spectat, nutriens plurima omnis generis armen
 ta, sed mulos præcipue, qui & magni sunt & so
 nora voce. Vtraq; insula fertilis ac fructifera
 est, referta habitatoribus, vt qui triginta homi
 num milia excedant. Ad uini potum, quod raro
 apud eos est, sunt promptiores. Oleo omnino ca
 rent: ideo ex Lentisco & Porci adipe mixtis un
 gunt corpora. Mulieres adeo præceteris appetit
 vt mulierem à prædonibus captam tribus aut
 quatuor redimant viris. Habitant in saxis conca
 uis, iuxtaq; præcipites petras. Effossis cuniculis
 ad corporum tegumenta vtuntur, & vitæ securi
 tatem. Aureo nummo aut argenteo non vtuntur
 quæ afferri ad insulâ prohibent: existimât enim
 eo pacto, cum auro atq; argento careant sese faci
 le omnes uitæ insidias euasuros. Hanc ob rē cum
 olim cū Carthaginensibus militassent, ex stipen
 dio impenso mulieres ac vinum emprū secū tule
 re. Mirandū vero q̄ in nuptiis de more seruant:
 in epulis enim quæ cum domesticis amicisq; in
 nuptiis sunt, primus secundusq; & deinceps se
 cundū gratē reliqui nuptā cognoscunt: vltimus

Cōmunita ma
 trimonia.

Gymnesiæ in
 sulæ.
 Baleares insulæ
 Iberia Hispan
 ia.

Durus habitans
 di ritus.

Pecuniz nullus
 vsus.

Nuptam cōti
 uz per ordinē
 cognoscunt.

Sepulchra

Arma insularum.

Fundarum usus
Iactus, peritia.

De in insula à
Iambolii reper
ta.

Iamboli fortu
na.

Ipso locus ad vxorē datur: priuatum quid etiā
& à cæterorum moribus alienum in defunctorū
sepulchris obseruant. Lignis enim membra cor
poris incisa in uas coniciunt supraq; saxa accu
mulant. Arma eis sunt fundæ tres, vna caput cin
gunt, altera uentrem, tertia in manibus gestatur.
In prælio lapides multo maiores quam reliqui
ita robuste iactant, vt ab aliquo tormento lapis
missus uideatur. In urbium expugnatione lapi
dum iactu eos quidem qui supra ex propugnacu
lis mœnia tuentur uulnerant. In pugna vero scu
ra, galeas, omneq; armorum genus confringunt.
ita autē recte lapides propellunt, ut raro effugiat
ictum appetitus locus, quod eis continuus à pueri
tia usus præbet, à matribus ad id certamen ce
ctis. Imponunt enim supra erectum lignum panē
signum quod iactu petant, neq; ante cibū capiant
quam panem lapide eiectum pro cibo sumunt p
missu matris. Nunc de insula in oceano versus
meridiem reperta, & quæ in ea præter fidem nar
rantur, deq; inuentionis causa paucis sunt expli
canda. Iambolus à pueritia eruditus post patris,
qui mercator fuit, obitum, & ipse mercaturæ ope
ram dedit, per Arabiā transiens ad aromata emē
da, cum sociis itineris à latronibus captus primo
cum vno ex conseruis, pastor deputatus est, dein
de vna cum eo à quibusdam Aethiopibus com
prehensus, vltraq; maritimam Aethiopiā ductus.
Hi cum essent externi in expiationem eius regio
nis capti sunt. Mos erat, his qui ea loca incolebāt
Aethiopibus à priscis tēporibus ex deorū respon
so traditus, perq; pgenie, uiginti annos vero sex
cētos (progenies enim triginta pficitur annis) ob
seruatus duobus hominib; expiationē facere. Ha

bebāt preparatū nauigiolū ad ferendas maris te-
 pestates aptū, & q̄ duo uiri facile regere possent
 In id sex mēsum uictu, quod satis esset ambobus
 imposito, uiros inducētes mandabant, ut secundū
 oraculi responsa nauiculam versus meridiē diri-
 gerent, venturos eos ad insulam esse felicē & hu-
 manos homines, qui beate uiuerent. Eodē modo
 & eorum patriam, si ipsi in insulam salui peruenis-
 sent, sexcentis annis in pace felicitateq̄ futuram.
 Sin vero longitudine maris territi cursū retro
 verterēt, tanq̄ impios ac scelestos omni eorū gen-
 ti magnarū calamitatum causam præbituros. Ae-
 thiopeſ vero aiunt dies agere iuxta mare festos,
 sacraq̄ facere optantes, quo solita fiat expiatio, p̄
 sperum nauigantium cusum. Hi post quatuor mē-
 sum nauigationem multis acti tempestatibus, ad
 insulam deferuntur figura rotundam stadiorum
 ambitu quinq̄ millium: insulæ appropinquantibus,
 accolæ quidam obuū scaphā deducunt; alii
 accurrentes mirantur alienigenarum aduentum,
 eos humaniter benigneq̄ suscipiunt, quæ apud
 se erant illis communicantes. Sunt eius insulæ
 homines corpore ac moribus haud nostris simi-
 les, eadem tamen corporis forma, sed quæ ma-
 gnitudine quatuor cubitos excedat, horum ossa
 veluti nerui quo uelis flectuntur reflectunturq̄.
 Corpore sunt plusquam nos, agili ac robusto. Nā
 si quid manibus ceperint, nemo eripere ex digi-
 tis potest: pilis corpora adeo perpolita, ut ne
 parua quidem lanudo appareat. Pulchri sunt
 decori, & corpore composito. Aurum foramina
 multo nostris patientiora, quemadmodum & lin-
 gua à nobis differunt. Habet enim eorum lin-
 gua priuatim quod, tum à natura, tum ab inge-

Aethiopiū
 maritimorum
 expiatio.
 Insulæ descrip-
 tio.

Hominum mi-
 rabiliū descri-
 ptio.

Lingua duplex nio datum, diuisam enim linguã natura dedit, qua scinditur in inferiori parte, vt ab radice duplex esse videatur. Ita varia vtuntur loquela, vt non solum voce hominum loquantur, sed adiuu diuersarum imitantur cãtus. Et quod admirabilius videtur vna cum duobus hominibus perfecte simul respondendo, tum disputãdo loquuntur: vna enim linguã parte vni loquitur, reliqua alteri. Purum ibi esse integro anno aerem constat, quemadmodum Poeta scribit, Pyrum supra pyram, malum supra malum, vnam supra vitem senescere: esse insuper tradunt continuo diem parem nocti. Circa meridiem nullam fieri reialicuius umbram cum supra verticem sol existat, viuunt autem secundum cognationes ac cœtus qui tamen quadringentos non excedant. Habitat in pratis ferente absque cultura sponte sua uberes fructus terra. Nam insulã virtus aerisq; temperies terram sua sponte frugiferam, vltra quam satis est reddit. Nascuntur apud eos arundines plurimę ferentes uberẽ fructum albo eruo persimilem: hos collectos spargunt aqua calida quoad auctus ouis colubę magnitudinẽ æquat, ex his postmodum contritis panem conficiunt dulcedine præstantem. Sunt etiã in ea quarũ fontes permagni, ex quibus partim aquã calidã ad vsum balnearum, ad curã dosq; morbos manant. partim summa dulcedine frigidę, quã ad valetudinẽ conferunt. Est quoq; omnium doctrinarum maximeq; astrologiẽ apud eos cura. Vtrũtur literis quas habent viginti & octo secundũ virtutem significandi, characteres vero septem, quarum quælibet quatuor interpretat modis. Longissimã sunt ætatis, ut qui annis centũ quin-

Lingua duplex
à natura homi
nibus.

Insulã vbertas.

Terra absq; cul
tura frugifera.

Fõtes salubres.

Doctrinarum
cura.

Literã.

Quaginta vitam agant, & absque aliquo (vt pluri-
 mum) morbo. Si quis febricitat, aut corpore eger
 fuerit, mori statuta lege compellunt. Non scri-
 bunt per latus, vt nos, sed a superiori parte re-
 cta linea ad inferiorem. Mos est eis ad certam
 vsq; ætatem viuere qua perfecta, variam sibi mor-
 tem sponte constituunt. Gemina est apud eos her-
 ba, sopra quam si quis iacet in suauem deductus
 somnum moritur. Mulieres minime nubunt, sed
 omnibus sunt cõmunes. Simili modo & filii edu-
 cantur communiq; amore sunt omnibus. Abdu-
 cunt sæpius à nutrientibus infantes neq; matres
 filium recognoscant. Quo fit, vt cum nulla sit
 apud eos ambitio, aut præcipua affectio, cõcordes
 absque seditione viuant. Esse insuper ea in insula
 animalia magnitudine quidem parua, sed natu-
 ra & sanguinis virtute admirabilia, corpore sunt
 rotundo ac testudinib. simili, duabus lineis inui-
 cem per medium transversis, in quarum cuiusli-
 bet extremo sit auris et oculus, ut quatuor ocu-
 lis uideant, totidemq; audiant auribus. Vnicis
 ventre atq; intestinis, in quæ comesta confluunt.
 Pedes circum habent plures, quibus in utranq;
 partem ambulant. Huius beluæ sanguis mirabili
 asseritur virtute. Omne enim corpus concisum
 dum spirat hoc tinctū sanguine coheret. Quisq;
 coetus nutrit magnas diuersæ naturæ aues, qui-
 bus experiuntur quales filii sint futuri. Impos-
 tis enim supra aues infantibus si volâtes p. aera
 immoti non expauescant, educant. Si vero timo-
 re ignauiaq; deficiunt, proiiciuntur, vt neq; diu-
 tius victuri & animi exercitio inutiles. Cuiusli-
 bet coetus senior aliis tanquam rex cui parent
 omnes, imperat. Annis centū quinquaginta actis

Aeger mori le-
 ge compellitur.

Herba mortẽ
 inducentes.

Matrimonia
 cõmunia.

Animalia ad-
 mirabilia.

Sanguis medi-
 cinæ utilissimo

Aliz insulæ septem.

Victus insulæ norum.
Religio.

Serpentes inno-
cui et esui apti.

Exercitia et
studia.

Sepulchra

seipsum uita ex lege priuat. post eum senior accipit principatum. Mare quo insula circumdatur fluctuosum, & quod motus ingentes facit, dulcis est aquæ gustus. Arctus & plæræq; stellæ quæ nobis apparent minime ab illis conspiciuntur. Sunt & aliæ septē insulæ pari magnitudine paribusq; ferè interuallis distantes, quæ eiusdem gentis legisq; existunt. Omnes eas incolentes, quamuis terra sua sponte abunde uictum ferat, his tamen modeste utuntur. Simples enim cibos appetunt nurrimentum quod satis est quærentes. Carnibus tum, assis tum elixis uestuntur. Coquorum artem uariisq; saporibus condita ut inutilia reiciunt. Deos & eum, qui omnia continet, solemq; & reliqua coelestia colunt. Pisces auesq; uari generis capiunt. Nascuntur ibi sua sponte arbores fructifera, Oleæ & uites, ex quibus olei & uini copiam educunt. Serpētes magnos sed innocuos insula producit, quorum carnes minæ dulcedinis edunt. Vestes parant ex lanugine molli ac splendida ex medio arundinum sumpta, quam ritimis tincta ostreis vestimenta purpurea conficiuntur. Varia existunt animātia, ut quia propter opinionem haud facile credita. Certum uiuendi ordinem seruant, vnicō cibo dietim contenti. Nā certo die pisces, alio aues, quādoq; terrestria animalia edunt, oleo aliquando simpliciq; mensa utuntur. Diuersis sunt exercitiis dediti, quidam inuicem ministrant, alii piscantur, alii exercent artes, nonnulli circa alias res usui commodas occupantur, quidam exceptis senibus partis inuicem operis seruitio vacant. In sacris ac diebus festis hymnos in deorum, & maxime Solis, laudes canunt, cui se & insulas dicarunt, Mortuos in

littore sepeliunt, cadauer cū mare fuit arena ob
ruentes, vt aquę fluxu inundationeꝛ; exaggeret
locus, Calamos ex quibus fructū decerpit auge
ri aiunt inuuiq; ad lunę modum. Fontium aqua
dulcis ac sana caliditate seruat, nisi frigida aqua
aut vinum immisceatur. Iambolus & q cum eo ac
cesserat cum septē annis in insula mā sisset, tandē
inuiti eiekti sunt, tanquam mali, malisq; moribus
assueti. Igitur præparata rurſus scapha, cibusq; im
positis abscondere coacti mēſibus quatuor ad Re
gem Indię peruenere, à quo postea saluo condu
cti per Perfidem in Græciam dimissi sunt.

Aquę mirabi
lis natura.

De Taprobana insula & gentis eius mo
ribus. Cap. XXVII.

TApobanen insulam antequam temeritas
humana exquisito penitus mari fidem pā
deret, diu orbem alterum putauerunt, &
quidem eum quem habitare Antipodes crederē
tur. verum Alexandri magni uirtus ignorantia
publici erroris non tulit ulterius permanere, sed
in hęc usq; secreta propagauit nominis sui glo
riam. Missus igitur Onesicritus præfectus classis
Macedonię, terram istam quanta esset, quid gi
generet, quomodo haberetur exploratam notitię
nostrę dedit, pater in longitudine stadiorum se
ptem milia, in latitudine quinq; milia, scinditur
amne interfluo. Nam pars eius bestiis & elephan
tis repleta est maioribus multo, quam quos India
partem homines tenent, Margaritis scæter, & gē
mis omnibus, sita est inter ortum & occasum, ab
eo mari incipit quod prætum Indię est. A Prasia
Indorum gente dieꝛ viginti quinq; primo in eā
fuit cursus, sed cū Papyraceis & Nili nauibus illo

Alexandri ma
gni uirtus.
Insula ab Ones
icrito roperta
Taprobane
ambitus.

pergeretur, mox cursu nauium nostrarum septem
 dierum iter factus est. Mare vadofum iuteriacet
 altitudinis non amplius senum passuum. Certis
 autem canalibus adeo altum, adeoque depressum,
 ut nullae unquam anchorae ad profundum illius
 ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando sy-
 derum obseruatio, ut potè ubi Septentriones ne-
 quaquam aspiiciuntur, Vergiliae nunquam apparet,
 Lunam ab octaua in sextadecimam tantum supra
 terram uident. Lucet ibi Canopus sydus clarum
 & amplissimum, Solè orientem à dextra habent,
 occidentè à sinistra habent. Sub Claudii adhuc
 principatu aes signatum ignorabant. Pecunia ma-
 xime stupuisse traduntur, quod signata dispari-
 bus foret uultibus, parè tamen haberet modum pon-
 deris. Excedunt homines corporum magnitudine
 alios omnes, Crines fusco imbuunt. Caeruleis ocu-
 lis, atroci visu, terrifico sono uocis, quibus imma-
 tura mors est. In annos centum æuam trahunt.
 Aliis omnibus, annosa ætas, & penè ultra humanam
 extenta fragilitatem. Nulli aut per diem aut ante
 diem somnus, Noctis partem quieti destinant, lu-
 cis ortum uigilia anteuertunt. Aedificia modice
 ab humo tollunt. Annona semper eodem tenore
 est, uites nesciunt, Pomis abundant. Colunt Her-
 culem. In regis electione non nobilitas præua-
 let, sed suffragium uniuersorū: populus enim eli-
 git spectatum moribus & inueteratæ clementiæ,
 & iam annis grauem. Sed hoc in eo queritur cui
 liberi nulli sint. Nam qui pater fuerit, etià si uita
 spectatus est, non admittitur ad regendum, at si
 fortè dum regnat pignus sustulit, exiuitur potesta-
 re. Idque eo maxime custoditur ne regnum hæredi-
 tarium fiat, deinde etià si rex, maximam præferat

Mare vadofum.

Canopus sydus.

Taprobanae homines.

Rex suffragio creatur.

Rex liberis carere debet.

æquitatem, nolunt ei totum licere. Quadraginta iudiciorū pub
 rectores accipit, ne in causis capitum solus iudi- chra institutio.
 cer, & sic quoq; si displicuerit iudicium ad po
 pulū prouocatur. A quo datus iudicibus septua
 ginta fertur sententiā cui necessario ad quiesci
 tur. Cultu rex dissimili à cæteris vestitur. Quod
 si etiā ipse in aliquo peccato argutus sit, ac con
 uictus morte mulctatur. Non tamen vt cuiusq; at
 trectetur manu, sed consensu publico rerum om
 nium interdicta ei facultate etiā colloqui pote
 stas punito denegatur. Culturæ studēt vniuersi,
 venatibus indulgēt, nec plebeias agunt prædas,
 cuz Tygrides & Elephāti tatum requirātur. Ma
 ria quoq; piscationibus inquietant, marinasq; te
 studines capere gaudent, quarum tāta est magni
 tudo vt superficies earum domum faciat & nume
 rosam familiā non arctè receperet. Maior pars In
 sulæ huius calore ambusta est, & in vastas deficit
 solitudines, latus eius mare alluit peruiridi colo
 re, fructicosum adeo, vt iubæ arborum plerunq;
 gubernaculis atterantur. Mirantur aurum, & ad
 gratiam poculerum omnium gemmarum adhi
 bēt apparatus. Secant marmora testudinea va
 rietate. Margaritas legunt plurimas maximasq;.
 Et hæ sunt gentes, hæ nationes, quarum mores
 ritus & instituta ab historiographis ipsis passim
 celebrata sunt, & potissimum quæ potuerunt ali
 qua sui excellentia & dignitate, ad cognitionem
 nostram peruenire. Per multas adhuc esse fateor,
 quæ à me aut prætergressæ sunt, aut parcius attr
 itatæ, cū de illis scribere non plura potui quàm
 inueni, vt qui apud eas nō fui, nec cognoui, neq;
 qui oium conscius esset (præter immortalem de
 um) dicere satis posse existimaui, Ipse enī solus

Rex peccans
 morte mulctatur.

Testudinū Ma
 rinarū magni
 tudo.

Conclusio libri.

Excusatio Au
 toris.

Deus solus oīa nouit, et potest. est, qui nouit omnia, & solus qui potest, Ipse est, q
 nouit, et potest. prima ipsius orbis fundamepta in orbem cōiecit
 & immensi maris aditum & semitam mortalibus
 patefecit, quiq; vitæ huius commoditates omnes

Adeocuiq; fors
 sua concessa.

Vnde morum
 diuersitas.

ra discernens unicuiq; quam uoluit, sortem tradi
 dit, quibusdam enim ut terram colerēt, atq; inde
 sibi diuitias & opes compararent, aliis autem ut
 pelago acti, aut piscarentur sibi victum, aut merc
 cimoniam commutarent. Aliis ut scientiæ & phi
 losophiæ studiis se dederent atq; inde honores
 aucuparentur & laudes. Multis etiā ut ceteris p
 essent, iuberent & imperarent. Ideo nō mirandū,
 si homines uariam inter se, non solū fortuna, sed
 etiam naturam, mores, & uiuendi ritus sint conse
 cuti. quum uidemus regiones & loca eam queq;
 uarietatem adepta, postquam vna quidē lacteos
 homines pareat, alia subalbidos, alia fuscōs, alia
 prorsus adustos, aut similes multis floribus, qua
 les Assyria generat. Sic enim statuit deus, ut ho
 mines uarii quoq; ingenii, & multiformis animi
 ac industriæ, quemadmodum & cætera, na
 scerentur, atque ut unusquisque sua
 contentaretur sorte,

FINIS.

DE REGIONIBVS

SEPTENTRIONALIBVS,
earumq; gentium ritibus, veterum
scriptorū sæculo ferè incognitis.

DE SCHONDIA

Chondia, tabulæ aliquæ Germaniæ
parriculares Schödenmar-
chia, siue Schödanîa. i. amoenâ
Daniâ vocarūt. Plinius aliquo
loco Scandiâ, alio rursus Scan-
dinaniâ (si fides tamen exēpla-
ribus est) nominauit, sed mâsit
illi Sschondia, nomen, quod
amœnitatem (siue vt verbum

reddam) pulchritudinem significat, quoniâ coeli
beneficio, telluris obsequio, portuū & emporio-
rum cōmoditate, maritimis opibus, lacuū & flumi-
num piscatiōe, venatione nobilium ferarū, auri,
argenti, æris & plumbi inexhaustis venis, coloni
industria agro exercendo, oppidorum frequētia
ciuilibus institutis, nullæ cedit beatæ regioni.

Schondia veteres Latini & Græci ferè inco-
gnitâ habuerunt: argumento est, q̄ istic terrarū
zonam frigidâ perpetuis damnatâ niuibus, om-
nisq; animantis impatientem dixerunt magno
cōsensu. Pauci modo eius mentionē tanquā ha-
bitatę fecerunt, inter quos Plinius. Quarū claris-
sima (inquit libro quarto) Scandinaniâ est, incō-
pertę magnitudinis, portione tantum eius q̄ sit
notum, Hillenionum gēte quingentos incolente
pagos, quæ alterum orbem terrarum eâ appellat,

nec est minor opinione Eningia. Hæc Plinius. Alii Plinio etiam antiquiores fortunatas terras & hoies macrobios atq; omnium iustissimos mortalium sub hoc terrarum tractu posuerunt.

Itaq; non aliis terris veniunt pelles nobilium ferarum præstatiore Sabellæ, quibus in urbe nostro præmium prope immane, & æstimatio secundum aurum & gemmas in regio instrumento est, inde exportantur. Et quod miremur, non alio quàm huiusmodi tempore electione venantur, quoniam tunc pilus densior est, & cutis fidelius hæret.

Circumscribitur autem Schondia ab occidente oceano Hyperborico à Septentrione, terra incognita ab oriente parte Russiæ albæ, & mari Balthico à meridie Gothano sinu, & parte Daciæ.

Complectitur vero imperia regia tria, Noruegiani, Sueciani & Gothiani, Dinassias vero quæ regibus parent, xxxvii.

DE GRONLANDIA.

GRonlandia interpretatur vires terra, sic dicta ob insignem prouentum pabuli. Cuius & pecoris quanta sit copia hinc licet spectare, quod sub tempore quod ad eos nauigatur componunt præmercales ingentes strues butyri & casei, unde etiam coniectamus terram non esse asperam montibus.

Episcopales Ecclesias duas habet, sub ordinatione Nidrosien. Vni datus est his proximis annis Præsul, suffraganei tamen titulo, quoniam dum Metropolis negligenter intendit illic directioni religionis, propter locorum distantias & difficiles navigationes. Populus ferè est gentiliter, alioque ingenio mobilis, & magicis artibus impense deditus.

Feruntur magicis carminibus ceteræ tempestates maris, & inuoluere periculis peregrinas naues

quas sunt prædaturi. Ipsi enim scortis & subtilibus nanigiis vtuntur, tutis à quassatione maris, & scopulorum. Ad hunc modum laborantes, alias adoriuntur.

Gronlandiæ descriptio sic habet: Latus eius orientale Noruegiam respicit, ad Occidentem & Septentrionem terminatur incognitio sine terrarum & marium.

DE ISLANDIA

Islandia, id est, glacialis terra, hæc est Tyle, nulli veterum non celebrata.

Tylenses contentissimi dicuntur à Saxone Grammatico.

Religione sunt Christiani. Propriam scripturam habent, vt tota Scandia.

Res memorabiles maiorum & sui temporis conscribunt & celebrant cantibus & rithmis: denique scopulis & promontoriis insculpunt, vt nulla nisi cum naturæ iniuria intercidant apud posteritatem.

Situs insulæ extenditur inter Austrum & Boream: ducentorum prope schoenorum lógitudine.

Ipsa multa sui parte est montosa & inculta. Qua autem parte est plana præstat plurimum pabulo, tam læto vt pecus depellatur à pascuis, ne ab aruina suffocetur.

Præterea, insula est prædicanda insolitis miraculis: Rupes siue promontorium est quod æstuar perpetuis ignibus instar Ætnæ. Is locus est carcer sordidarum animarum. Glacies etiam certa appellitur littori magnis molibus, cuius si crusta adferuetur quauis magna diligentia, tamen dispar statim atque reliqua eius generis glacies recedit à promontorio in altum.

Comperiuntur illic spiritus se exhibentes manifestos humanis ministeriis. Submersorum siue alio violento casu eiektorum spectra sese offerunt congressibus nocorum hominum, tam manifesta vt tanquam viuientes accipiuntur ab ignaris mortuis illorum data dextera, nec deprehenditur error, priusquam spectrum dispareat.

Incolæ plurimum præfagiunt fata principū,

Ciuitates in ea mediterraneæ sunt: Hølen Episcopalis, & Scalholten etiam Episcopalis.

DE LAPONIA.

LAPONIA dicta est à populo quo habitatur. Vocant vero Germani Lapones, eos qui parum idonea rei præfenti dicunt & faciunt, quæ Romana lingua dicit (puto) ineptos, infulsos, bardos.

Sunt vero Lapones staturæ modicæ & corpore vsque adeo agili, vt accincti pharetra & arcu, transmittat sese per circulum diametri cubitalis.

Pedestri pugnant arcu armati vt ferè Tartari. Artem iaculandi docentur à pueris, vtq; antiquitus apud Balceates, sic apud Lapones ætate nostra puero non datur cibus priusquam attigerit sagitta propositum signum.

Veste vtuntur stricta, & toti aptata corpori, ne quid impediendi faciat operi.

Hyeme vtuntur veste pellibus integris Phocærum siue vrsorum artificiose laboratis, eas modo astringunt supra caput, soliq; oculi patent, corpore reliquo toti contenti sunt, quasiq; in culeū insuti, nisi quod hæc expressa per mēbra oīa ad cōmoditatem non ad pœnam laborata sit. Hinc putato temere creditum esse, q̄ sint corpore hirsuto instar brutorū, parsita referentes ob ignorantia,

pars ob voluptatem, quam inde pleriq; capiunt, vt supra fidem rerum dicant omnia cōperta sibi apud remotas terras. Sic vero arte & industria muniti Lapones perferunt foris hyemes & Aquilones, & omnem iniuriam à cœlo.

Domos non habent, sed tabernacula quasi castentia mansionesq; sæpe transferunt.

Amazobii sunt, venationibus plurimū studēt, ferarū quoq; tanta copia est, vt passim cedantur.

Nefas est mulierem exire tabernaculū, ianua qua vir eo die est ad venationē profectus. Etiam religio est ne manu cōtingat feram captā, sed vir porrigit mulieri veru præfixum quantum illi carnis impercit. Agrum non colunt.

Terra serpente non fert, sed culices illic sunt grandes & infesti.

Pisces capiunt plurima copia, hocq; prouentu viuunt Ichthiophagorum Æthiopum more, atq; vt hi feruore nimio, sic illi frigore exponunt pisces & edomant in farinam. Tantum deniq; super est capturæ, vt eius plurimum condant in Cetariis, & exportent in vicinas terras Northbothniam & Russiam albam.

Nauigiis vtuntur nullis clavis, sed neruis & viminibus compaginatīs. His per rapidissimos fluuios inter montes Laponiæ deferuntur, æstare nudi vt in periculo enatare valeant, & colligere ex naufragio merces.

Pars artificia exercēt, pingunt acu ad delicias, & faciunt vestes intextas auro & argento.

Qui ad vsuz qppia artis reperint, & q receptū ab alijs excoluerint, honoratur publicè, v3. veste donatur cui sit intextū argumētū excultæ artis, atq; hoc insigne in familia manet ad posteritatē:

Naues dolia, & omne instrumentum domesticum probe fabricant, & exportant in viciniam.

Commercia permutatione & pecunia agunt, nullo consensu tantum, & nullo sermone communicato, atque istud non propter ingenii inopiam, & mores brutos, sed quod linguam habeant peculiarem, & ignotam vicinis.

Gens validissima est, & diu libera fuit, & arma sustinuit Norduegiæ, suecique, donec concessit ad sub imperium, & tributum perdit priores ferarum pelles.

Præsides eligunt propriis arbitriis, quem Regem vocant, verum Rex Suecique ius administrationis donat. Is veste rubra induitur, hoc est ipsi insignis regium.

Denique populares veniunt in Sueciam pro cognitionibus dubiarum caussarum.

In itinere hospitium aut omnino tectum non subeunt, sed agunt noctes sub diuo.

Equos non habent, sed eorum loco feram domant quam ipsi Reen dicunt. Hæc est fera iustæ magnitudinis multæ, pilo prope asini hirsuto, ungulas habet bifidas, & cornua ramosa instar cervi, sed humiliora & ramis rarioribus. Equitem dorso non fert, sed anilena imposita iungitur vehiculo, Asseditur viginti quatuor horarum spatio centum quinquaginta milia passuum, siue Schoenos triginta, quod ipsum spatium dicunt lingua patria ter mutare horizontem, hoc est, ter contingere signum quod eminentius postremum prospexerint: quod certe indicium est magnæ cum pernicitatis, tum magnæ virtutis feræ, quæ in tantum spatium cursu sufficit, etiam ubi interrim pabuletur. Hæc historia putarim veteres quædam agnouisse, sed obscura & dubia quasi fama excepta, siquidem aiunt Scythas quosdam equitare ceruos.

Religionem Christianā neq; sequuntur, neq;
etiam refugiunt, tanq̄ Iudaico odio in eam offen-
si, sed subinde admittunt in gratiā regum qbus
parent. Etiam quo minus plures sint Christiani,
culpa nonnulla est Præsulum, qui aut hanc curā
instituen dæ gentis abiecerunt, aut fidē Christi il-
lic adolescentē euilescere rursus fecerunt, dum
sub eius fidei prætextu sua etiam vectigalia sub-
inferre genti voluerunt, intollerabili exēplo nō
his locis magis q̄ orbi omni Christiano, vt quod
acerbissimas trahere defectiones solet,

Is status est religionis apud Lapones, tñ suo pre-
& à maioribus recepto instituto sunt idololatræ.
Et qd̄ mane aiantis occurrit procedenti, ex eo ca-
pit omen euentus diei & idem in diem colit.

Statuas etiam lapideas erectas in mōtibz pro-
diis habent.

Foederant coniugia, ea auspiciantur in igne &
& silice, mysterio coniugali tam apto, (vt putāt)
vt eo nihil sit aptius. Vt enim silex latentem in-
se ignem habet qui cōcussione emicat, sic in vtrō-
que sexu est recondita vita quæ tandē profertur
mutua copula in prolem viuentem.

Præterea incantatores sunt perefficaces. Ma-
gicos nodos tres nectunt, pendentes à loro: vbi
vnum soluerint cient vētos tolerabiles: vbi alteri-
um, vehemētiores: vbi tertium, mouēt aperta tē-
pestatē, quæ admodum & veteres fulmina elicies-
bant. Ea arte isti vtuntur in nauigantes ex arbi-
trio, ita vt his fauere vel minus visum fuerit, ita
si sunt & mouent flumina & maria.

Faciunt quoq; è plumbo iacuta magica, breuia
admodum digiti, ea emittunt per quauis dissita
loca in eos de quibus vindictam expetunt.

Hi oborto carcinomate à crure vel brachio intra triduum vehementia doloris examinantur.

Sol occidit illis locis, & ducit noctem vnam, continuam, perpetuam. per tres fere menses brumę: per quos quidem tres menses non habent lucem, nisi qualem crepuscula. clarissima quidē: sed in paucissima horas, qualesq; lunares splendores faciūt. Itaque diē quo sol ad hemisphæriū redit. festum habēt, & ducunt lætitiā solēni festiuitate.

DE NORTVEGIA

Nortuegia, id est, septētrionalis Via. Fuit regnū hoc aliquādiu admodū florēs, & imperium tenuit per Daniam & Frisiam & late per Insulas, donec domesticum imperium p hereditariam successione administratum fuit. Postea sub interregno, cōsensu procerum institutum est, vt reges per electionem susciperentur, arbitrati eos hoc æquius administraturos regnum, quo minus forent confirmati per nouitatem. Sed euenit dū quisque vt opibus. ambitione & fauoribus affinitatis præstitit. ita in spem maiorem venit regni assequendi, vt factionibus distraherentur, seseq; etiam inferrent ad occasionem capiēdi regni extēni, qui adiuuarent & destituerent partes cōcertātes, vt visum sibi è re fuit. Itaq; est hoc tempore sub potestate Danorum. Hi nō legitimos modo redditus & tolerabilia vectigalia imperant, sed omnia commoda transferunt in Daniam.

Hęc fortuna est Nortuegię, neque ipsa ædificia vrbium suam amplitudinem & dignitatē vererem tueri possunt, nec spes est status reparandi Publici enim cōuentus in rem non admittuntur, nemo ex arbitrio suo referre audet, aut opere tētare, incertus de omnium consensu. Ad hęc diffi

cultatē accedit qualitas locorum, habet enim Dana in potestate nauigationes omnes Nortuegia nis, neque hæc exercere mare potest, neq; exportare merces, hoc rege hoste. Præterea à coelo, à telure, à mari nequaquam humilis aut parum siliæ existimata.

Hæc mittit in reliquam Europam piscem ex genere Afellorum, frigore induratum & extensum in fustem, vnde & eum Germani dicunt stocvisch. Captura eius laudatissima est Ianuario, quando superest frigus vt induretur, & qui clementioribus mensibus fuerunt capti marcescunt atq; sunt idonei vt exportentur.

Occidentale eius litus totum, infestū est veroto tēpore balænis vastæ magnitudinis, adeo qd ad centū perueniunt cubitos. Hæ tunc gregatim cōueniunt ad p̄lificandum. Naues vel q̄ in earū corpora vel in vortices aquarum quos hæ faciūt intar Charybdis agitatione sua delatæ fuerūt, p̄cliantur. Remedium est autē nauigantibus castoreum dilutū a qua, & in mare effusum. Hoc tanq̄ accento petitus grex balænarū, totus repēte dissipatur & in profundum fertur. Regiunt horrendum. Spiracula duo habet in summa fronte patētia ad cubiti proceritatē, hæc recta sunt folliculo resprantes efflant vndasin modum densi nimbi Spina dorsi reperitur continens amplexu vlnas tres, in ternodia singula vnā. Lōgæ minus cubitis sexaginta cōdiunt in acetariis. Maiores inuti les cibo sunt p̄pter nō domabilem asperitatem.

Est iuper australi ripa omnium ecclesiarū per Nortuegiam, Islandiam, Gronlandiā, & insulas adiacentes metropolis. Nidrosia. Euit nobilis in primis ciuitas sub florente Nortuegiæ imperio.

contuens in ambitu parochias (quasi dicas regiones vrbis) vigintiquatuor, nunc in vici formam redacta est. Vocatur lingua Germanica Trutheym, quasi Druydum domicilium. Extat hodie ecclesia cathedralis argumentum veteris foelicitatis, cui magnitudine & laborati lapidis artificio par opus non est sub orbe Christiano. Crepido circum altare corrupta fuit incendio, ea reparabatur eo tēpore quo ista scriberemus. Id fuit circiter annum. M. D. xxx. In quā quidē crepidinem reparandā impensæ imputantur ad septem milia aureorum. Atq; à tantilla parte æfimatio præstantiæ fiat templi totius.

Tractus totus littoralis Nortuegiæ est mitis, mare non congelatur, niues non diu durât.

Habet etiâ terra hæc pestem peculiare, quam Lemm vel Lemmer vocant patrio sermone. Hæc est bestiola quadrupes, magnitudine soricis, pile varia. Hæc per tempestates & repentinos imbres decidunt. Incōpertum adhuc vnde, an ex remioribus insulis & huc vento delatæ, an ex nubibus feculentis temerè natæ deferantur. Id vero cōpertum est, quod statim atq; deciderunt reperiuntur in visceribus herbæ crudæ nondum coctæ. Hæc morte locustarū depascuntur oïa virètia, & quæ morfu tantum attigerint, emoriuntur virulentia. Viuit hæc pestis donec non gustauerit herbam renatâ. Conueniunt quoq; gregatim quasi hirundines auolaturæ, sed stato tēpore aut moriuntur acruatim cum lue terræ, ex quarum corruptione aer fit pestilens, & afficit Noituegos vertigine, & isterisi, vel ab aliis bestiis distis Lemmrat consumuntur, vnde pinguescunt & reddūt pelles aliquanto laxiores humana mensura.

Est in ea lacus Mos, in cuius medio insula Hof-
 fuuen. In eo lacu apparet offretum, Serpens miræ
 magnitudinis, qui (vt Cometę orbi reliquo) sic is-
 portendit Nortuegię mutationē rerum. Vñsus est
 recentissime anno salutis M. D. xxii. alte eminens
 sup aquas, cōuolutus in spirā, existimatus est con-
 iectura collecta procul visu cubitorum quinq-
 uaginta, & fuit sequuta eiectio regis Christierni.

Sunt in eadem præter cæteras, insulæ tres: Lo-
 forth, Laganas & Vastral. Inter has mare appella-
 tur Muscöstrom, id est, æstus: hic mare sorbetur i-
 tra cauernas accedente fluxu, & reflatur refluxu,
 quanto maximo impetu deferuntur torrentes.
 Nauigat hoc mare donec i ferius est faucibus sco-
 pulorū, & q̄ iniquo tēpore interciderint, ferunt
 precipites in voraginē. Naufragiorū reliquæ præ-
 roreduntur, & si q̄do reduntur, reperiunt ro-
 bora attrita collisione scopulorū, vt lanugine qua
 si obducta videat. Hæc est potētia naturæ, fabulo-
 sas Symphelegadas & formidatā Malæā, & Siculā
 Charybdim, & omnia miracula superās. q̄ naturā
 efficere reliquo mari cōpertum mortalibus est.

Insulæ circum Norduegiām lætissimi pabuli
 sunt, & non prius mense Nouembri reducunt pe-
 cus in stabula, in plerisque etiam hybernant.

Sunt in ea castra, oppida & ciuitates præcipuę
 Vvardhus, id est, speculatoria domus, castrū va-
 lidissimum, & p̄sidium impositum Laponibus:
 Matteur oppidum, Bōbgang oppidū, Scyttūgz-
 berg oppidum, Reon castrum, Nidrosia ciuitas
 metropolis: de qua superius: Bergis ciuitas epi-
 scopalis, Monasteriū beatæ Brigittæ, Staffäger ci-
 uitas episcopalis, Conspergh castrum & empori-
 um, Akershus castrum, Allōia episcopalis, Varne

monasterium, Saltzburgum emporium, Congel-
le emporium, Bohus castrum munitissimum, sup
Boreale lotus ostiorum Trolheræ fluuii. Is flu-
uius tanto fragore decurrit, vt per schœnos tres
audiatur. Castrum regium, Vermelâ dia ducatus,
Hammaria ciuitas episcopalis, Edzvvald castrû,
Sderhen castrum, Hoff castrum, Olaffzburgum
castrum, Sten vicholin castrum.

DE SVEDIA.

Svecia regnum est diues argenti, æris, plum-
bi, & ferri, frugum, pecoris, & prouentu im-
menso piscium ex fluminibus, lacubus, & mari, ve
nationibus quoq; ferarum.

Est in ea Stocholin vrbs magna. Regia, & em-
porium Suecorum, munita natura & arte, ea sita
est in paludibus instar Venetiarum: inde sortita
nomen quod sita in aquis fundamenta sint palis
stabilita. Mare eâ ingreditur duobus ramis, tam
largis aquis, vt naues onerariæ extensis velis &
toto onere inuehantur.

Angermanniæ ducatus tenet Septentrionalia
ad confinia Laponiæ: eius tractus est totus syluo-
sus, & ibi in præcipuis feris venatur Vros & Bison-
tes, quos patria lingua dicunt Elg, id est, A. finos syl-
uestres, tâtæ proceritatis vt summo dorso æquæ
mensurâ hois porrecti in brachia elata. Midel-
pathia ducatus eò australior, post quæ Helsingia
ducatus, Gestricia ducatus, Fieringia ducatus, Vp-
salia ciuitas Metropolis, Hic cõditû est corp⁹ Eri-
ci Regis & Martyris, Copdalia ducatus, id est, cu-
pri vallis, post Lemptiam Ducatum ad Austrum.
Sub hoc sunt Dalecarli, gens potens armis.

Post hunc Vestralia ducatus priore australior,
Oplandia ducatus, vmbilicus totius Schonidiæ.

Vestrorors vrbs episcopolis, insignis magnitudine & arce munitissima.

Sup boreali litore lacus Meler fuit olim vrbs magna, & q̄ armaret quatuordecim milia hoium, nunc bellis redacta est in oppidi formam.

Totus tractus Oplandiæ habet, fossiones ar̄genti, cupri & chalybis.

Sudermannia Ducatus, tenet australiora lacus Meler.

Strengenes vrbs episcopolis. Hic conditū est corpus Eschilli episcopi & martyris.

Nicopia, vrbs insignis munitissima arce.

Telge oppidum super australi parte lacus Meler. Hic conditum est corpus beatæ Ragnildis reginæ Sueciæ.

Neritia ducatus, cuius alumna, & princeps fuit beata Brigitta.

Insulæ & scopuli adiacent Sueciæ, quæ Oonæ à veteribus dicuntur, manetq; eius nominis ratio hoc etiam tempore. Est enim in his innumera copia auium, incolq; proximilitoris adnauigāt mense Maio, dum aues incubant, & prædantur qua, condiuntq; sale, & seruant in multum tēpus ad cibum.

DE GOTHIA.

Gothia interpretat̄ bona Dei q̄q; appellatio lingua Germanica est Goth, id est bonus.

Gothi q̄ tēpore sobolē emiserint ad nouas quærēdas sedes, & quādo Meotidis & Asiæ littora occuparint, nullis veteræ (quod ego cōpertū habeam) meminerunt. Fuerunt autē cogniti ex eo tempore quo Romani imperium per Illyriā ad Danubium vsq; promouerunt. Atq; adeo ab ætate Cæsaris dictatoris & Octauii Augusti

maxime inclaruerunt. bellis maximis gestis super Danubio imperii limite. Tamen sub hac etiā claritudine, quæ Gothia esset. & quo terrarum locō sita vndeque Gothi oriundi essent, ad hanc ferre ætatem ignoratum est.

Terminatur hæc à septentrione sine australi Sueciæ. ab occidente reliquis Nortuegiæ montibus, qui sunt à Sueciæ limite ad Trolhetæ fluminis ostia. A meridie & oriente terminatur mari.

Loca eius insigniora sunt hæc: Lodhusia portus & emporium, Valdburgium vrbs insignis arce munitissima Halmstadt, Helfinburgū vrbs arce insignis. Landiscrona, Malmogia portus & emporium, Rochnabii, anscher, Calmaria vrbs magna, portus & emporium. Habet arcem, quæ operum magnificentia certat cum arce Mediolanensi. Stegholin, Sudercopia emporium & portus. Nortcopia, Lidecopia ciuitas super lacu Vener, Tingualla oppidum super eodem lacu. Hic sunt fossiones ferri optimi. Ianocopia clarum oppidum. Vastena oppidum, insigne monasterio & conditoriis beatarum Brigittæ viduæ & filiæ Catharinæ, Echesio oppidum.

Huetlandia oppidum, Dalia ducatus, Verme landia ducatus.

VESTROGOTHIA ducatus.

Eius ciuitates sunt: Scaris, Varnen, in qua est insigne monasterium ordinis sancti Benedicti, vbi sepultura veterū Regū. Falcopia, habet nomē à nūdinis equorū quæ hic videntur. Kindia Comitatus.

OSTROGOTHIA Ducatus.

Sunt in eo ciuitates: Schemingia, hic condita sunt corpora beatarum virginum Ingridis & Mechtildis, Lincopia ciuitas episcopalis.

SEPTENTRIONALIBVS. 319

Aduith vicus, in q̄ sunt fodinæ ferri & æris,
HALLADIA Ducatus, & in eo ciuitates.

VÆ, Lundis metropolis. SMALANDIA
Ducatus. TNISCHIA Ducatus. VERENDIA
Ducatus, & in eo Vexio ciuitas episcopolis.

BLECHINGIA Ducatus, & sub eo ciuitates,
Cronabech, V Vestervvich.

V I S B I ciuitas Gothiæ. Emporium fuit an-
tiquum, celeberrimum, instar eius apud Genuam
Ligurum. Postea Danor̄ & Moschor̄ pyratice
excursionibus afflictum, desertum est. Extant ho-
die ruinæ testantes veterem claritatē. Fuerunt
hoc loco prima statua Gothor̄, q̄ Meotidē occu-
parunt. Est hodie fertilitate agri & arce & Mon-
asteriis insignis. In reliqs est cœnobium ordinis
sancti Bñdicti, apud q̄s est bibliotheca circiter
duum millium & auctor̄ & Codicum veterum.

DE FINLANDIA.

Finlandia dicta est pulchra terra, vel vt si-
gnificantius dicam, sina terra, quomodo si-
num aurum, sinum argētum vulgo dicunt.
Plinius Eningiam vocat, quod ipsius nomē singu-
larē notat, q̄ terra sit eximie fertilitatis. Idē Pli-
nius visus est eam appellasse Finnonia, pro quo
corruptè legunt Pannoniam. Certe hodie quoq̄
sinus Finnonicus à Finlandia appellatur.

Habuit Eningia antiquitus titulum regni, tãta
est eius amplitudo, nunc titulus Dynastiæ, tenesq̄
eam Sclauonum gens & lingua.

Fuit superiori ætate ritus Giæci, donec domi-
num habuit Moschum: hoc vero tempore sub re-
ge Suecię existit, & communionem occidentalís
ecclesiæ tuetur.

Vina Hispanica inferunt multa copia, & quo

310 DE REGIONIBVS SEP.

ea gens ad plurimam liberalitatem & hilaritatem vitæ.

Terminantur à Septentrione linea Australi Ostrobothniæ, & per montes extenditur, Ab occidentali mari Finnonico.

Loca eius insigniora hæc sunt, Gusta castrum, Albo ciuitas, Råsburgum, Viburgum, Nouum castrum, Satacundie Ducatus. Domus regia castrum Achas, Huittis, Pirchala, Saftamala, Kuri, Tauastia Ducatus, Pelchene, Sexmeche, Hauo, Hactolo, Ianacala, Vano, Lampis, Holola, Itamal, Padas, Iochi, Iemse, Sifmes, Karelia Ducatus, Saghola, Lapauesi, Ieskes, Egrepe, Semingia, Iochas, Kiuando, Nikirkia, id est, noua Ecclesia, Vekelax, Pittis.

NORDFINLANDIA, id est, Borealis Finlandia Ducatus, Agreminne, Vermo, Agero, Noufis, Moscho, Tetola, Reffa, Nikirkia, Ioki, Ragna, Poyte, Touesala, S. Catherina, Vemo, S. Martinus, Pikke.

SVDERFINLANDIA, id est, Australis Finlandia Ducatus, Pargas, Kymitte, Nadenal, id est, Vallis gratiæ, Kymittele, Sain, Nau, Pemara, Corpo, Halikko, Vschele, Bierno, Permo.

NILANDIA, id est, noua terra Ducatus, Tenala, Berga, Payo, Karis, Sybo, Viestes, Loyo, Helfnigia, Ingoa, Espoa, Kirkiölech.

ANDREAS

ANDREAS PALEOSPHY

RA GVNDELFINGIVS

Lectori. S.

MARONE licet Ithacus Vlyffes ſce-
lerum inuentor, ab Homero Poli-
tropus, ab alijs technarum Archi-
tectos & verſutiæ omnis concilia-
bulum appelletur: attamen ſapientiſſimus, peri-
tiſſimus, atq; patientiſſimus heroum omnium &
prædicatur & habetur, quod peregre profectus
externorum hominum mores multorum cogno-
uit & urbes, ab aduerſante nimium ſibi fortuna
per Scillam atq; Carybdim actus, Syrtium Cy-
clopis Syrenum & Circes moleſtias tulit. Quis
ergo non videat, quis non intelligat quam deco-
rum, quamque vtile ſit ad tanti principis veſti-
gia quam remotiſſime peregrinari, alienas ter-
ras inuiſere, unde peculiaria gentium aliarum
ſtudia, mores, exercitia, linguæ, leges, dogma-
ta ſacra & profana omnia, eſus, veſtitus, ædifican-
di ratio, locorum ſitus cultusq; & deniq; rerum
naturæ omnium ediscantur. Quoniam vero pro-
pter impediementa pleraq; ætate maxime noſtra
omnibus hoc non conceditur, vt non minus il-
la hæc in patrio ſinu quieſcendo cognoſceretur,
elaborauit Boemus hic meus Literarum huma-
narum ſcientiſſimus ex innumeris clariſſis ſcri-
ptoribus conſcriptum præſens opus. In quo
tres terræ partes, partium regiones, & loca, lo-
corum homines, hominum mores & ritus me-
morabilioreſ explicantur omnes, tanta diligen-
tia: tanta arte, quanta à nemine ante eum vn-

quam prius pertractari dinoscuntur : ex racem
tione diligenti vindemiam, ex spicilegio me
sem fecit, succosum non minus quam iucun
dum, nec iucundum minus quam utilem at
per necessarium librum, adeo, ut nisi quæ
ipso de homine prædicantur, ille, qui humani
rati studet, cognouerit, magis instituto aberre
suo quam materiarius, quem materiæ in qua la
borat natura siue conditio fugerit. Quare

humanarum rerum humane Lector eas

hominum res intuere, lege, atq; ubi

quanta in eis utilitas, quanta

humanae vitæ institutio

sit, experieris, gra

tias Boemo

nostro

age

immortales.

MATHIÆ

MATHIAE AMICHOV

DE SARMATIA ASIANA
ATQVE EVROPEA
LIBER DVO

De duabus Sarmatiis in genere, Caput I.

NTIQVIO
RES duas Sar
matias posuerunt
vnam in Europa,
alteram in Asia,
sibiinuicem cohæ
rètes & cõtiguas.
In Europiana sũt
regiones Russo
rum seu Ruteno
rum, Lithuanorũ,
Moskorum & eis
adiacentes, ab oc
cidente flumine

Vissæ, & ab oriente Tanai inclusæ: harum regionũ
gentes olim Geræ nuncupabantur. In Asiatica ve
ro Sarmatia, nunc commorantur & degunt plura
genera Tartarorum, à flumine Don seu Tanai ab
occidente usq; ad mare Caspium, ab oriente con
tenta. Horum imperia, genealogiæ, ritus & mores,
latitudoq; terrarum, flumina & circũcirca adiacetia
in subscribendis explanabuntur.

De ortu & aduentu Tartarorum, Caput II

ANno domini M. CCXI, apparuit grandis
cometes in diebus mensis Maii, octodẽcim
diebus durans, & supra Poloucos, Taniam ac Rus

sram gyrans, caudamq; in occasum porrigens, & ad
 uentum Tartarorum significans: vnde sequenti an
 no gens Tartarorum in illam diē ignota, occiso vi
 fertur proprio rege Dauid, de submontibus India
 confluisq; pluribus nationibus Septentrionis a
 Poloucos venit. Polouci siquidem fuerunt gentes
 secundum latus Septentrionale Euxini maris com
 manētes, vltra paludes, Mæotidis, quos alii Gothos
 appellant. Polouci autē lingua Rutenoru sonant &
 interpretantur venatici seu rapaces, quia, sæpenu
 mero inuadentes eos spoliabant, & bona ipsoru ra
 piebant atq; abducebant, quē admodum & Tartari
 nisce temporibus faciunt. Itaq; Tartari ingredie
 tibus, terras Poloucorum, pastularunt per ambasia
 tam, ipsos principes Rutenorū, vt vniuersis copiis &
 potentis se adiuerent, quonia par exitiū & disceri
 men eos sicut & Poloucos expectaret. Superuene
 runt autē & Tartarorū nuntii denuntiātes ducib;
 Russiæ, ne immiscerent sese bello & adiutorio Po
 loucorum, sed potius exterminium eorū tanquā ad
 uersariorū procurarent. Russiq; vero immaturo usi
 consilio, nuntii Tartarorū cōprehensis & occisis,
 perrexerunt exercitū Poloucis in adiutorium
 terra mariq; videlicet Mscissaus Romanouic cum
 militia Kiouien. Mscissaus Mscissauic cum militia
 Halicien. Item cæteri duces Russiæ Vlodimir, Ru
 rikouicz: duces Cirneouien. & duces Smolnenses,
 Iundiq; exercitū omnium Poloucorum peruenerunt
 in Protolce, & abinde singuli ascensis equis, vene
 runt duodecim stadiis ad fluuium Kalcza, vbi iam
 Tartari castra metati fuerūt, & illico respirādi spa
 tio non dato, Tartari in eos irruerunt, & cōtritis ac
 diffugientibus Poloucis acies Rutenorū disiciuntur,
 plurimaq; cæde peracta bini duces Mscissaus Kioi

uien. & Cirneouien. captiuatur. Reliq fugietes (abo
 minabile dictu) à Poloucis focis, p quorum terram
 fugā maturabant trucidabatur. Equites quoq; pro
 pter equos, pedites ppter vestes occidebantur, &
 in aquis suffocabantur. In illa ergo die Ruteni in
 pessimum horrendumq; inciderūt piculum, quale
 in terris Russiæ nunquā auditum est. Ea q; prima
 clauis extitit quā Ruteni à Tartaris pertulerunt.
 Mscislaus autem Mscislaue Halicien. dux dum ad
 naues fugiendo peruenisset, superatis fluuiis per
 sequutionem Tartarorum veritus naues abrumpi
 præcepit, abindeq; fugax in Halic pauore & trepi
 datione plenus puenit. Vladimirus aut Rurikouic
 fuga & ipse saluarus in Kiou perueniens, sedē acce
 pit Kiouien. Alia vero omnis multitudo Rutenorū
 dum ad naues fugiēdo peruenisset, & eas abruptas
 offendisset, in moerorem versa, dum undas tranare
 non posset, fame contabescens illic consumpta est
 præter paucos duces & aliquos eorum milites, qui
 in lēbis fluuios traiecerūt. Præterea anno dñi mille
 simo ducētesimo vigesimo octauo, in maxima mult
 tudine Tartari Russiā ingrediētes, vniuersam terrā
 Rensanica vastauerunt, ducē occiderunt, senes &
 impuberes necauerunt, reliquam multitudinem in
 captiuitatem abduxerunt, castra incenderunt. Iterū
 hyeme eiusdem anni uenerunt Tartari in terram
 Sufdalorum, & ea vniuersa vastata, ducem Geor
 gium & filios eius, pluresq; alios Sufdalorum prin
 cipes interfecerunt, castrum Rostou incenderunt,
 captiuos & prædam pro libito abduxerunt. Sequē
 ti quoq; anno in Smolnensem & Cirnyeouien. re
 giones venientes, eas crudelissima cæde nulli æra
 ti parcentes peruastauerunt, castra & fortalitia ex
 quibus duces & milites præ timore fugerāt incēde

runt, & onusti captiuorum multitudine in terras suas redierunt.

De crudeli vastatione Poloniae & Hungariae
per Tartaros. Caput. III.

Kiou metropo-
lis Russiæ.

Post prædicta, Tartarorum horrenda vastatio ex ordine narrationis subnectenda est. Anno domini millesimo ducentesimo quadagesimo primo, Tartari in Russiam venerunt, & Kiou amplissimam urbem & metropolim Rutenorum magnifice constructam funditus deleuerunt. Habuit siquidem præfata urbs portas & turres firmiter ædificatas, & aliquarum portarum tecta deaurata & splendida habuit & usque nunc habet Metropolitanum de Rutenorum seu Græcorum, plurimis Vladicis & episcopis à Danubio per Moldauiam, Valachiam, Russiam, & Moskouiam præfidentem, in Kiouia iam post destructionem non residentem. Habuit insuper ecclesias supra trecentas ornatissimas, quarum aliquæ in campis inter vepres & arbusa in hanc diem permanent, & stant desolatæ pro latibus ferarum: ex quibus binæ ecclesie, videlicet sanctæ Mariæ & sancti Michaelis aliquas laminas tecti adhuc tenet deauratas, quas Tartari præ datum venientes, & inspicere altum bassina vocant: altum bassina id est, aureum caput habentes, quia partem tecti deaurati habent. Hac vero tempestate in monte vbi olim castrum Kiouie stabat, Lithuani domini illius loci, fortalicium amplum de roboribus & lignis extruxerunt & tenent. Itaque tota Russiam cum sua metropoli & Podolia omniquaque pessundata, Bartholomæus Tartarorum Impator uel Hungariam ingredi misit ducem Petam nomine cum magno exercitu vastatum Poloniam. Auunt Poloni Bathum regem Tartarorum Poloniam,

Slesiam, Morauiam vastasse: verior tamen historia
 eorum, sicut & chronica Hungarorum referunt, Ba-
 thum non fuisse in Polonia, sed duces ipsius, qui
 cruciatis tyrannis & principibus Rutenorum, re-
 ceptaq; præda, in oppidum Lublin & Zauichost,
 vicinijsq; eorum, redixerunt eam in Russiam, festi-
 nanterq; redeunt, expugnaverunt Sandomiriam
 cum castro. Illicq; occiderunt abbatem Pokrzyuni-
 cen cum fratribus eius, & magnum numerum vtriusq;
 sexus nobilium & ignobilium virorum ac matro-
 narum ad conseruandum vitam Sandomiriæ colle-
 ctorum. Inde exeunt per Vissicam, in Skarbini-
 riam venerunt, & reuertebantur prædam deductu-
 ri in Russiam. Dumq; statua tenerent ad fluuium
 Zarna, apud villam quæ maior Thurško vocatur,
 irruit in eos Vlodimirus Cracouien, palatinus cum
 militibus Cracouiensibus. Vbi inter pugnandum
 omnis captiuorum multitudo diffugiens, in propin-
 quas sylvas se recepit: superati tamen sunt pauci
 à multis, Vlodimirus palatinus Cracouien, cum
 suis à Tartaris. Verum strage suorum perculsi Tar-
 tari, per syluam Stremech in Russiam recesserunt,
 & in supplementum accersitis plurimis Tartaris
 cum fremitu & ira in Poloniam redierunt, & quia
 maximum exercitum habuerunt, ad Sandomiriam
 peruenientes, bifariam diuiserunt eum, minoremq;
 exercitum in Lancitiam, Siradiam & Kuiauiá de-
 stinarunt cū principe Cadano, quem Poloni Cayda-
 num nuncupant, qui nullo obice apparente vasta-
 uerunt crudelissime illos tractus cædibus atq; igne.
 Maiora autem exercitus Tartarorum, cuius ductor fuit
 Poeta Tartarorum princeps versus Cracouiam iuit,
 omnem oram transitui propinquā cæde & incendio
 peruastans, Occurrunt ergo ei in villa Chmelik

prope oppidum Sidlou, Vlodimirus, palatinus. Clemens Castellanus Cracouienſis. Pacoſlaus palatinus, Iacobus Raciborouic Castellanus, Sandomiriēſis. cum nobilibus & militibus Cracouieſis. & Sandomiriēſis. Et factō conſictu cum vna turma Tartarorum, ipſaq; attrita pedem referente, & ad alteram preſtantiorem turmam ſeſe diuertente, Poloni certamine priori feſſi, pauci à plurimis aduerſo pectore confoſſi ceciderunt: reliqui vero in fugam conuerſi, per itinera nota euaserunt. Ceciderunt in conſictu deſiderati Chriſtinus Sulkouic de Nyeſued, Nicolaus Vitouic, Albertus Stampotic, Zementa, Grampina, Sulislaus, milites ſtrenui, & alii plures validi. Ex quorum ſtrage tantus pavor irrepiſit, vt alii in alias regiones fugerent: agreſtes vero cum pignoribus & pecoribus in paludes & ſyluas, & in inuia ſe conderent. Sed & Boleſlaus Puidicus dux Cracouię & Sădomirię cum Grzimila, ua matre, & Kinga coniuge ſua primum verſus Hſgariam in caſtrum Pieninide prope oppidum Sancedez, poſtea vero in Morauiam ad monaſterium Ciſterciēſis. effugit. Tartari autem poſt cladem apud Chmelik peractam, Cracouiam in die cinerum peruenerunt, & eam vacuam hominibus inuenientes (omnes ſiquidem in abdita diſfugerant) in eccleſias & domus incendio læuierunt. Eccleſiam vero ſancti Andreę tunc extra muros Cracouienſis. extantem, vallantes oppugnabant, expugnare tamen non valuerunt, quoniam pluribus Polonis magna vi & fortitudine ſe & ſua illic defendentibus, irritō cœpto reſceſſerunt, & in Vratiſlauriā perrexerunt, eam ſimiliter vt Cracouię deſertā habitatoribus, ſed & conflagratā habitationibus reperiētes. Ciues enim Vratiſlaurienſes. pauore conſternati, ſerē omni

bus relictis, pretiosioribus duntaxat festine raptis,
 iugā inierunt: quod gentes ducis Henrici de arce
 videntes descenderunt, & opes cum victualibus in
 urbem inducentes urbem cum testis eius flammis
 exusserunt. Et Tartari in urbe nil reperiētes, castrū
 vallarunt, & post aliquot dies obsidionē soluentes
 (vt aiunt) orationibus & lachrymis Cessai prioris
 ordinis prædicatorum & fratrum eius in castrum
 admissorum depulsi recesserunt. Interimq; feria se-
 cunda paschæ Tartaris qui' Kuiauiam vastauerunt,
 superuenientibus simul iuncti in Leguiczam profe-
 cti sunt. Dux etenim Henricus secundus sanctæ He-
 duuiss filius per illud tempus sibi collegerat gentes
 & armigeros, tam nobiles quàm agrestes maioris
 Poloniæ & Slesię. Adueniant & principes cum
 suis militib; Myeczla^o Kazimirides dux Opoliēsis,
 Boleslaus filius Depoldi marchionis Morauię ex-
 pulsi, qui Syepiloka cognominatus est, & Pōpo de
 Hosterno magister cruciferorū de Prussia cū Prus-
 sia cum fratribus sui ordinis, insup & crucignati plu-
 res. Quūq; ex oppido Legnicēn. duceret agmina, &
 ea obegtare, lapis de summitate ecclīe beatæ Ma-
 rię decidit, parūq; abfuit qn eaput ducis Hērici di-
 ruperit, qđ re vera infaustum omē fuit. Suburbana
 itaq; oppidi Legnicēsis ptergressus, quatuor acies
 instruxit & ordinauit. Primā de cruce signatis volū-
 tariis, & de auri fossoribus oppidi Goltberck, aliisq;
 pegrinis militibus: hāc Boleslaus Syepiolkā filius
 marchionis Morauię ducebat. Altera acies fuit mi-
 litū Cracouiēnsium & maioris Polonię, hanc Suli-
 slaus frater Vlodimiri oliz palatini Cracouiēsis cir-
 ca Chmyelikocci ductitauit. Tertiā aciem guber-
 nauit Myeczlaus dux Opoliēsis, in qua erant mili-
 tes Opolienses, & Pompo magister Prusię cūz fra-

tribus & militia sua. Quartam aciem ipsemet du-
 Henricus ex præstantioribus militibus Slesæ,
 maioris Poloniæ, ac pretio conductis militibus re-
 xit. Totidem erant Tartarorum agmina, sed robore
 & frequentia pugnatore præstantiora, ita ut vnus
 agmen eorum omnia Polonorum agmina excede-
 ret. In campo igitur qui bonus campus dicitur, po-
 recto, & in omnes partes lato vterq; exercitus qui
 to idus Aprilis, alias feria secunda post octaua-
 pascæ conuenit. Primumq; cruce signatorum & au-
 ri fossorum exercitus cum Tartaris magno impetu
 congressus, velut teneræ aristæ à grandine percus-
 sæ, à sagittis Tartaricis obrutus est. Deinde duo ag-
 mina sub gubernatione Sulissai militis, & Myeczla-
 ducis Opoliensis consistentia, pugnare cum tribus
 Tartarorum agminibus ingressi, validam in Tar-
 taris stragem ediderunt, ita ut pedem referrent, &
 fugam inirent. Quidam autem celerrimo cursu circa
 ca vtrunq; exercitū discurrens, terribili voce clama-
 uit. Byegayce byegayce, quod sonat, fugite, fugite. Po-
 lonis terrorem incutiens. Quam vocem Myeczlaus
 dux Opoliensis audiens, deserto prælio fugit, &
 secum magnam partem militum traxit. Quod videns
 dux Henricus, ingemiscens dixit, Gorze se nam sta-
 lo, id est, peius & moleste nobis accidit: inducensq;
 suam quartam aciem fortissimorum militum, tres
 acies Tartarorum à duabus aciebus Polonorum
 dissectas prostravit, & in fugam conuertit. Quarta
 autem acies Tartarorum, & maior omnium cum
 suo duce Petra superueniens, horribili impetu bel-
 lum intulit, & bellum acerrimum inter vtroq; dura-
 uir, magnaq; ex parte Tartaris cæsis & in fugam spe-
 ctantibus, quidam Tartarorum vexillifer valde ma-
 gnum ferens vexillum, in quo chi litera Græca de-

piſta erat, talis X, & in ſummitate haſtilis imago te-
rerimi & nigerrimi coloris cum barba prolixa, coe-
pit incantando fortiter caput imaginis quatere. Ex
quo illico fumus & nebula horrendi & intolerabi-
lis foetoris in Polonos diſfuſa eſt, vt penè exanima-
ti, & inualidi ad belluꝝ redderentur. Clamore itaq;
horrendo eleuato, in Polonos Tartaricus exercitus
conuerſus, acies eorum quaꝫ interim integræ erant,
dirupit, & eas magna trage aſfecit. In qua dux Bo-
leſlaus filius Marchionis Morauiaꝫ diſtꝫ Syepiolka
& Pompo magiſter cruciſignator in de Prussia cū
multis inſignibus militibus necat ſunt. Dux vero
Henricus corona à Tartaris circumfuſus eſt, vt à ter-
go & fronte cæderetur, iamq; ſuis omnibus vnà pu-
gnantibus proſtratis, ad extremum circa eum non
niſi quatuor milites verſabantur. Sulislaus frater
olim Vlodimiri palatini Cracouiſis, Clemens pa-
latinus Glogouiſis, Conradus Konrathouicz, &
Ioannes Iuanouicz, qui quanta potuerunt vi & co-
nata principem Henricum ex prælio educentes, ad
fugiendum diſponebant: ſed ducis equus ſaucia-
tus ſubiſtebat. Tartari igitur he Henricus euade-
ret, veloci curſu conſequutum cum tribus præſatis
militibus, quarto Ioanne Iuanouicz ab eis ſegrega-
to vallauerunt, cum quibus aliquanto tempore de-
certabat. Ioannes vero Iuanouic equum recentem
à Roſciſſao aulico ducali receptum, penetratis ho-
ſtium cuneis duci adminiſtrauit. Quo aſcenſo dux
ſequebatur Ioannem Iuanouic, viã per medios ho-
ſtes ei parantem. Ipſoq; in curſu vulnerato & eua-
dente dux Henricus ſintercipitur, & tertio circum-
uallatur: dumq; audaciſſime contra Tartaros dimi-
caret, & manu ſiniſtra eleuata, Tartarum ſibi obuiũ
ferirer, ab altero Tartaro lancea ſub aſcella tranſ-

fixus, ex equo demisso brachio moribundus de-
 xit: quem Tartari ingenti strepitu inconditarum
 vocum facto capiunt, & extra locum certaminis
 quantum esset geminus balistæ iactus pertractum
 framea caput absciderunt, corpusq; insignibus
 omnibus despoliatum nudum reliquerunt. Occisus
 est in eo prælio multitudo nobilium Poloniæ, in
 ter quos clari & insignes fuerunt Sulislaus frater
 Vlodimiri palatini Cracouiensis, Clemens palatinus
 Glogouiensis. Conradus Konrathonic, Stephanus
 phanus de Virbna, & Andreas filius eius, Clemens
 filius Andreæ de Peltznica, Thomas Pyotrkonie,
 Petrus Kuffa & cæteri. Corpus ducis Henrici post
 cladem in sexto digito sinistri pedis vix cognitum,
 & repertum per Annam coniugem eius in medio
 chori ecclesiæ sancti Iacobi apud fratres minores
 Vratislaviæ sepultum est. Pomponis vero magistri
 Prussici, & militum insigniorum supra expresso-
 rum, in eodem monasterio sancti Iacobi Vratisla-
 viæ corpora tumulata sunt. Boleslai autem filii Mar-
 chionis Moraviæ funus in Lubens in choro con-
 uersorum humatum est, super cætera corpora si-
 delium in loco prælii sepulta. Ecclesia in hanc
 diem durans constructa est. Maxima victoria de
 duce Henrico & Polonis Tartari potiti, lectis spo-
 liis vnicuique interemptorum vnam auriculam ab-
 sciderunt, & nouem saccos grandes ad sciendum
 numerum occisorum repleuerunt. Ducis autem Hé-
 rici capite in longiori hasta erecto ad castrum Le-
 gnica (oppidum enim metu Tartarorum exustum
 fuerat) applicuerunt, mandantes vt duce eoruz oc-
 ciso, castrum eis aperirent. Castrensibus conuenien-
 ter respondentibus, quod pro vno duce occiso plu-
 res duces filios occisi haberent, illi vero circa Le-

Nobilium Po-
 lonorū Reges.

nicz vastatis & incensis villis, in Othmuchou se
 ceperunt, vbi quindecim diebus statiuā conti-
 nuando, omnem regionem per circuitum vallaue-
 runt. Ex inde Ratiborieñ. oram adeuntes, in Bole-
 silko octo diebus commorati in Morauiam secesse-
 runt. & Vuenceslao rege Bohemię in castris se cō-
 tinente, eam plus quā vno mense incendiis & cæ-
 dibus vastauerunt: ab Olomunc septimis castris in
 Hungariam peruenerunt, & maiori horde ip-
 sius Bathi quę Hungariam intrauerat sese confō-
 ciauerunt.

De cruenta vastatione Hungarię per
 Bathi Imperatorum Tartarorum.

Caput IIII.

Bathi vastata & ad nihilum redacta Russia,
 Hungariam cum quinquies centum millibus
 ingredi contēdebat. Resistentem ergo inter
 mōtes Sarmaticos & in clausa dicta Russię introitū
 phibētē comitē palatinū Hungarię à Bela quarto
 rege Hūgarię cū gētib⁹ missum p̄fat⁹ Bathi obruit
 & expugnauit, festinaterq; exurēdo, oppida & villas
 ad Titiam fluuium qui vulgariter Cisa appellatur,
 ex montibus Sarmaticis versus meridiem in Da-
 nubium fluentem peruenit. Et exinde gentes Tar-
 tarorum excurrentes, Vatiā cum sua cathedrali
 ecclesia vastauerunt & incenderunt. Ad Pest quo-
 que vbi rex Bela quartus exercitū contra Tartaros
 colligebat, ibāt & redibant, aliqñ appropinquādo,
 nonnunq̄ vero fugiendo, prout est mos pugnandi
 Tartaris. Quomq; copiosus exercitum, tam ex nobi-
 libus, quā spiritualibus rex Bela coadunauerat, ad-
 uersus Tartaros procedens ad fluuium Titiam ap-
 plicuit, & castra metatus est, adhibitaq; custodia mil-
 le armatoꝝ ad pōtem, putabat Tartaros nō trāsire

fluium, quoniam altus est, limosus multum, & im-
 permeabilis. Tartari autem qui multo maiores flu-
 uios transierant, inuento vado Titiam nonnu trans-
 natarunt, & in aurota exercitum Hungarorum cū
 Bela rege eorum undiq; circumdederunt, missisq;
 densis, & quasi infinitis sagittis, velut quum gran-
 do nebulosis ac densus cum fragore descendit,
 Hungaros perturbarunt multos occidendo, pluri-
 mos vero vulnerado, Hungari ergo veluti impre-
 parati & absque ordine contrauenientes cadebat.
 Quod alii videntes, meticulosidam discedebant,
 & fugiebant. Tartari vero tanqua astuti, sinebant
 eos per medium sui transire. Vnde Colomanus fra-
 ter regis sic, & rex Bela quartus taquam ignoti eua-
 serunt. Reliquos vero conclusos Tartari crudelissi-
 me ad vnum necauerunt. Inter quos spirituales
 maiores ceciderunt, Mathias Strigoniensis archi-
 episcopus, Vgolinus Colocen, archiepiscopus, Geor-
 gius episcopus Iaurien, Reynaldus episcopus Trāf-
 syluanien, & ecclesiæ Nutriensis episcopus, Nicolaus
 Scibiniē, præpositus vicecancellarius regis, Era-
 dius archidiaconus Bachiensis, magister Albertus
 Strigoniē, archidiaconus. De aliis autē secularib;
 nobilibus & ignobilibus fere infiniti occisi sunt: &
 qui fugerant consequuti in viis necati iacuerunt.
 In Pest etiam multi plebani collecti in ore gladii su-
 peruenientibus Tartaris perierunt. Rex autem Be-
 la quartus prope fugit ad metas Austriæ, vbi cap-
 tus & detentus fuit per ducem Austriæ: tandē di-
 missus ad reginam coniugem suam perueniens, se-
 cessit in Siquoniam, illic vsq; ad persecutionem Ca-
 dan commoratus. Vastata itaq; Hungaria ex vna
 parte Danubii, in hyeme proxima gelato Danubio
 in partem alterā penetrauerūt, & sedes inter Iauri-

um & Strigonium fixerunt, vbi in hanc diem fo-
 & tumuli habitationis eorum cernuntur. Ex quo
 loco præfatam trans Danubium regionem spoliis,
 incendiis & occisionibus crudelissime affixerunt.
 Quomq; in Tartariam secedere proponerent, diu-
 o exercitu, princeps Cadan aduersus regem Belā
 n Sclauoniam diuertit. A cuius facie territus rex,
 ad mare, tandem ad Polam ciuitatem fugit. Cadan
 utem quemadmodum cum Bathi constituerat, per
 ransit s& vastatis Bosna, Seruia & Bulgaria, sub-
 titit circa Danubiū, donec horda Imperatoris Ba-
 thi superueniret. At Bathi post discessum Cadan
 allauit & expugnauit Strigonium urbem illa tem-
 pestate nobilem, cuius incolæ erant varii mercato-
 res, Almani, Gallici & Italici: & quia thesauros quos
 Tartari expetebant in terra suffoderant & occulte-
 rant, idcirco omnes necauerunt, nulli sexui nulliq;
 erari parcentes: destructaq; Strigonio, secus Danu-
 bium transeuntes ad exercitum principis Cadan
 opperientem & expectantem peruenerunt. Tandē
 iuxta paludes Mæotidis via priori in Tartariam
 abierunt. Tempus autē quo Tartari Hungariā affli-
 xerūt, & multimode vastauerūt, erat ferè biēnium.
 Quomodo Innocētius papa quartus misit ad Chā
 Tartarorum, ne Christianos persequeretur: &
 quomodo fidem Mahumeti susceperit, Cap v.

Iscedentibus Tartaris tota Europa contre-
 muit, & principes Christianorum timore per-
 culsi, ne redirent consulebant inuicem. In-
 nocentius quoq; papa quartus ex consilio Lugdu-
 nenē, fratrem Ascelinum ordinis prædicatorum cū
 pluribus fratribus eiusdem & aliorum ordinum ad
 eos misit, anno domini M. C C X L V I, qui per
 Almaniam & Bohemiam in Vratislauriam venit, ex

ceptusq; & veneratus est à Boleslao Slesiae & Vra-
tislauiae duce. Exinde transiens ad Lancitaniam per-
uenit, à Conrado duce Mazouiae cum suis recolle-
ctus & hospitatus. Dehinc ad Crocauiam deductus
à Boleslao pudico, genitriceq; eius Grimislaua, & à
Prandotha ordinario loci benigne suscepti & ha-
biti sunt, pluribus pellibus subtilibus prouisi, supra
id quod proprio cre potuerunt emere, quoniam
principes Tartarorum sine munere adire nephas
est. Tuli autem fortuna, vt esset apud Boleslaum
pudicum principem Crocauiam atque Sandomiriam
Vasilko princeps Russiae, nepos matris suae: huic
itaq; commendati, in Russiam per ipsum deducti
sunt: ad Kiouiam vero venientes, equos acquisiue-
runt pro conditione terrarum Tartarorum valen-
tes, qui pedibus aquam & pabulum sub niuibus si-
bi quærerent. Tandem ex Kiou procedentes, plu-
res duces Tartarorum pertransierunt donec ad
Cham seu Imperatorem Tartarorum applicuerunt.
Cui legatione domini Papae Innocentii quarti ex-
posita, postulauerunt vt deum vniuersorum agno-
siceret atq; coleret, & eum quem misit Iesum Chri-
stum: ut que gentem Christianam crudeli nece que
admodum fecit in Polonia Hungaria & Morauia
non perderet. Et accepto responso quod Cham p-
quinq; annis gentem Christianam non inuade-
ret, per eandem viam ad dominum apostolicum
cum literis Imperatoris Tartarorum redierunt. Ha-
bes in speculo historiali Vincentii libro, xxxii. hæc
historiam, quam caute legas necesse est, quoniam
in aliquibus superstitiosa est. Post discessum legato-
rum Christianorum superuenerunt legati Sarace-
norum, persuadentes Tartaris, vt sectam & fidem
Mahumeti acceptarent, taquam faciliorem & tole-
rabiliorẽ,

Vincentii his-
toria fabulosa

abiliorem, voluptatibus plenam, virisq; belligeris
 competentiore, Christianorum autem religionē
 confutando dicebant esse otiosorum, imbecillium,
 & idololatrarū imagines colentium. Saracenorum
 vero legem multis vtilitatibus atq; voluptatibus re
 fertam, & cæterarum religionum vi & armis expu
 gnatricem, vt superbos debellaret, humiliatis ve
 ro tributum constitueret. Placuit barbaris & ipsi
 primum Imperatori Bathi & omnibus Tartaris tā
 quam viris cordatis audacibus & sensualibus per
 suasio Saracenorum, ideo illam & non alteram
 susceperunt. Et quum dicant Eissā Rocholla, id
 est, Iesus est spiritus domini: Mahumet vero Ros
 solai, id est, Mahumet est iustitia dei, noluerunt spi
 ritum dei Iesum benedictum spiritualiter viue
 docentem acceptare: sed iustitiam dei, hoc est Ma
 humet carnaliter & tanquam bestiam sensualem in
 spurcitiis volutantem, ab omnipotenti deo iuste in
 lacu poenarum die ac nocte cruciandam amplexa
 ti sunt. Itaq; ex tunc velut & nunc Mahumetum ve
 nerantes sequuntur, Pētateucho Moyfi obediunt,
 circumciduntur, & legalia obseruant, campanis ca
 rent: sed quotidie lahi illo illoloh, quod in latino
 sonat, Non est deus nisi vnus deus: clamant: inge
 nue se profitentur Ismaelitas, quia de Ismael ora
 tos: Christianos vero dzintis, id est paganos, & ga
 ur, id est infideles, & sine religione appellant. Ce
 lebrant velut alii Saraceni, tria in anno festa, pri
 mum kuiram, id est oblationis pasca in memoriam
 oblationis Isaac, quando Abraam multarum gen
 tium pater p̄cepto dei ipsum necare & offerre
 proposuerat. In isto festo offerunt arietes, aues, ali
 res &c. Aliud festum colunt pro animabus, tunc vi
 sitant sepulchra suorum maiorū, operibus mi

Religio Tarta
 rorum

fericordiæ insistant, & alunt pauperes. Tertium festum agunt, pro se suaque salute. Pro primo festo rite parando triginta diebus ieiunant, pro altero vniuerso mense, pro tertio duodecim diebus.

De moribus Tartarorum, & de contentis in terra eorum. Caput. VI.

Tartari sunt homines ut frequenter statura mediæ, pectore, & scapulis ampli, facie latius nasali simi, colore tetri & deformes, robustioribus & fortes, famem, frigus & æstum facile patientes, equitatu ab ineunte ætate & arte sagittandi gaudentes. Omnia sua secum ducunt, vagi & instabiles locum cum vxoribus, pueris atque pecoribus in campis degunt. Ciuitates, villas & domos non habent. Pro hyeme ad releuandum à frigore, ad mare Caspium diuertunt, quoniam illic ratione maris temperiæ aeris inueniunt. Ad æstatem in suam regionem redeunt. Aliqui eorum unam porcã, duas, tres ue in locum per iugeratrua, quatuor & ultra sulcant, arant, & millio seminant, inde cibos & barã, id est, pastas faciunt. Non habent frumentum, nec aliquod aliud legumem, pecora & pecudes plurimas tenent, præcipue caballos & caballas pro equitatu & victu valentes. Incidunt & vulnerant equos, cruoremque & per se & cum millio vorant carnes pecudum, pecorum & equorum comedunt etiam semicrudas. Caballos pridie tum sponte tum morbo mortuos exciso loco apostemato perlubenter comedunt. Bibunt aquam lac, & ceruisiam ex millio costam Aquam Turci & Tartari vocant, Su interdum Tartari dicunt Suha, & esta aqua. Ceruisiam autem milliarem seu ex millio factam, buzam nominant, eandem Rutheni Braha vocant. Laudant lac, præsertim komiz, id est acetosum, eo quod stomachum eorum confortet, & medicinam purgatiuam faciat. In conuiuio

iis, & cum hospitibus aduenisq; bibunt Araka,
 quod est lac sublimatum, quod mirabiliter & ci-
 to inebriat. Non furantur; neq; fures inter se
 pariuntur; rapo tamen viuere vicinos spolando
 periuicundum & desicium est apud eos. Non sunt
 artificia inter eos, nec pecuniæ, sed res pro re-
 bus commutant. Verum in horda Zauolhensi,
 inceperunt a pros, id est, argenteos obolos Tur-
 corum accipere & tenere. In horda vero Preko-
 peni ducatos acceptant. In horda Nohaiska res
 pro rebus dant, uasri & perfidi sunt exteris, sibi
 inuicem vero & suis omnibus fidelissimi. Indu-
 menta sepe numero ex filtro & lana alba grosse &
 plane facta gerunt. Oponce plurimum diligunt, Oponce
 in expressione huius nominis præponunt lite-
 ram i, ioponce, & non oponce nuncupantes, &
 est pallium album spissum inconfutile pro imbribus
 & fluuiis bene uile. Terra eorum terra plana
 & absq; montibus, absq; lignis & arboribus, gra-
 minibus duntaxat abundans. Vias non habent,
 neq; nauigia, sed per dies iter suum computant,
 ut terra Zauolhensium Tartarorum citissima equi-
 tationis à flumine Volha ad mare Caspiū est quasi
 triginta dierum: equitant vna die viginti miliaria
 magna Germanica, pedibus nõ gradiuntur nec itine-
 rat. Fere apud eos reperiuntur, cerui, damæ, dorcæ,
 & snak, q̄ est animal quæritatis ouis, in terris aliis
 non visum, lana griseum, duo parua cornua habes,
 cursu velocissimum, & esu carniū eius suauissimū.
 Et dum grex snak in aliquo campo inter gramina
 conspicitur, Cham seu Imperator Tartarorum cū
 suorum multitudine equestres vadunt, & omni-
 qua; circundant in altissimis graminiibus deliti-
 tescentes. Dūq; tympanis incipiunt sonare, tūc snak

tanq̄ metu percussæ, rapidissime hinc atq; illinc a
vna parte circumstantium ad alteram procurrun
& iterum atq; iteruz decursando vadunt, vsquequ
fatigati deficiant, tunc irruentibus Tartaris cur
clamore occiduntur;

De finibus & metis Tartarorum Za
uolhensium. Cap. VII.

Clauditur terra Cham & Tartarorum Zauo
hensium ab ortu solis mari Caspio seu Hirc
no. A Septentrione campis longissime latissime
protensis. Ab occasu fluminibus Tanai & Tolha.
meridie partim mari Euxino seu Ponto, partim al
tissimis montibus Iberiæ & Albanæ. Mare Caspi
vocat Ruteni Chualens ke more: & est mare non
ab oceano, sed à fluminibus illic defluentibus con
gestum. Fluunt multa ac magna flumina in alvea
rium illius maris, de ripis altis impetuose & quasi
per saltum ex alto in medium decidentibus, & iux
ta ripas sub ipsas transeuntibus iter præbentibus.
Vnde fit vt ibi in æstate à Persis & Medis refrige
rium quærat: & in hyeme ratione euaporationū
temperies cohsatur. Iuxta illud mare & post ad oriē
tem, vt Ruteni proferunt, sunt Tartari criniti, quos
Tartari Calmuchi & paganos nuncupant, quoniam
ritum Mahumeticum non colunt, nec crines capi
tis abradunt, quemadmodum Tartari omnes ra
dunt, præter adolescentes, qui rafa coma binos
radios crinium ab aure dextra, & alium à sinistra
vsq; in brachia prominentes, in signum innubilita
tis aut virginitatis relinquunt. Ab occasu sunt flu
mina Tanais & Volha. Tanaim Tartari Don appel
lant, qui secundum fontes suos ex ducatu Resensco
à duce Moscouiæ occupato, versus Septentrionem
fluit. Post flectitur in meridiem, & tribus ostiis pa,

Tartari crini
ti

Don flu,

ides Mæotidas ingreditur: imo ipse paludes Meo-
 idas causat. Sunt iam circa Tanaim arbores po-
 naq; & alii fructus: sunt & mellificia quercina non-
 nulla & pauciora de pino. Inde est quod Tartari
 sanctum Don dicunt: quia iuxta illum, victū ex fruz
 ribus, melle & piscibus reperiant. Volha fluius
 Tarrarice Edel nuncupatus. ex Moscouia profluit,
 ex fontibus septentrionalioribus & occidentalioribus *Edel flu.*
 bus quàm Tanais: qui quum ad Septentrionē flue-
 ret, longo Tanaim circuiens interuallo, defectitur
 in orientem & meridiem, & viginti quinque ostiis seu
 fluminibus in mare Fuxinum delabitur. Distat, Ta-
 nais à Volha quinque hebdomadarum itinere, ad-
 minus veloci cursu trium hebdomadarum equita-
 tiōe, vel plus. Et est Volha triplo maior quàm Don.
 Viginti quinque autem partitiones, seu particularia
 flumina ipsius Volhæ sunt magna: minora autē ex
 eis sunt rāta quātus Tyberis Romæ, aut Vissa post
 Cracouiam. Sunt multum piscosi præfati fluuii, ita
 quod framen Tartari cæteriꝫ, transeuntes in ripa
 stando pisces cum aqua decurrentes secant & tol-
 lant. Est iuxta hos fluuios, Tanaim & volha air, id
 est, calamus aromaticus, qui & brostuorce dicitur, in
 maxima copia. Ibidem reuponticum, quod Tartari
 nominant cinireuent crescit: & cinireuent nomen
 est Persicum. Item cucilabuca, vel vt alii exprimūt
 hilcabucha: & in Latino sonat oculus cornicis: &
 est multæ calefactionis. De ortu horum fluminum
 Don & Edel, quum de Moscouia tractauero clarius
 dicam. Quoties autē Tartari Zauclhenses in terras
 nostras spoliatum ire vadunt, & per hæc & alia fluz
 mina absq; nauigio alligatis sarcinis desuper, con-
 iugibusq; & pueris in deris equoz; sedentibus, ipsi
 met caudas caballorum tenentes transnātant: & ræ

pinas crudelitatesq; plurimas inferūt. Ad meridi-
 versus mare Caspium sunt mōtes Iberiæ & Alba-
 niæ, quos Rutenia gēte Piacihorsci Circaci, quas
 quinquemōtani Circaci vocāt. Inter illos siqui dē
 mōtes sunt Gazarorum gētes, quas vt Morauicali
 gēda depromit, sanctus Cirullus & Metudius fra-
 tres, p̄ Michaelē imperatorem Constantinopolita-
 num missi, ad fidem Christi conuerterunt, & vsque
 nunc fidem & ritum Græcorum profitentur: sunt
 homines bellicosi, ī tota Asia & Aegypto accepta bi-
 les. Apud hos Tartari Zauolhenses tela comparāt.
 Verum hac ætate Græci illas gentes Abgazari &
 Abgazeli nominant, & vicinæ iuxta illos sunt gen-
 tes Circassi & Mengrelli, omnes de ritu Græco p̄
 beatum Cirullum in fidem Christi reductæ. Inde
 sanctus Cirullus rediens ex mari Euxino seu ponti-
 co (in quo omnipotens deus mirabilis & gloriosus
 in sanctis suis, dederat habitaculum & ecclesiam
 marmoream per manus angelorum sancto Clemen-
 ti structam, quā singulis annis infesto sancti Clemen-
 tis & septē diebus, mari recedente & siccato, secure
 circumfisi incolę aggr̄ diebantur, sanctum dei vene-
 rando, collendo & extollendo) sustulit corpus san-
 cti Clementis, & in Morauiam prædicaturus Chri-
 stum dominum secum tulit & asportauit. Deinde
 Romam euocatus, & per papam Nicolaum citatus,
 prædictum corpus sancti Clementis Romam detu-
 lit, & in ecclesia sancti Clementis honorifice depo-
 suit. Ipse Cirullus cum Metudio fratre in eadē basi-
 lica beati Clementis Romæ sepulti, sed non reper-
 ta ossa illorum, quantumlibet summe desiderata in
 eadem basilica quæsit. Ex montibus Circassorum
 piacihorski, seu quinque montium fuit magnus
 fluuius Tirckin Tarrarico nūcupatus, rapidissimo

curfu lapides secū uoluēs, & multos pisces, in mare Caspium defluuit. Post hunc ex eisdem montibus fluuius Cohan, minor quam Tírck, in prænomīnatum mare Caspium descendit.

De genealogia imperatorum trans Volham incolentium, Caput VIII.

Quatuor sunt hordæ Tartarorum totidē imperatores eorundē, scilicet horda Zauolhēsum, horda Precopensium, horda Cofanēsum, & quarta horda Nohacēsum, quintaq; addunt quæ imperatorem non tenet, & nuncupant eā Cazacca: de his inferius dicetur. Horda in Tartarico multitudinē significat. Principalis ergo horda est Czahadaiorum siue Zauolhensū, quæ Tak Xi, id est, capitalem hordam, vel homines principales & liberos se ē nominat, tum quia nulli subiicitur, tū quia ab ipsa cæteræ hordæ propagatæ sunt. Ob hoc & Moscouitæ magnā hordam Zauolhensium hordam appellant. Inde etiam imperator eorum Ir Tli Xi lingua ipsorum, hoc est, liber homo dicitur. Dicitur & Vlu cham, quod sonat magnus dominus, siue magnus impator: vlu enim magnus, chā vero dñs & imperator est. Eū dē aliqui magnū canē dixerunt, & male interpretati sunt: quia Vlu cham non significat magnum canē: cham etenim cum aspiratione dominum & imperatorem: & cam sine aspiratione cruorem & nunquā canem sermone Tartarorum designat. Produunt itaq; & referūt Tartari, quod quædam vidua concepit & peperit filium nomine Cinkis, & quum filii ipsius tanquā adulteram necare voluerunt, sinxit & excusauit se non ab homine, sed à radiis solis concepisse. Cuius figmento filii credentes matrē liberam dimiserūt. Natus ergo eius Cingos vel Cinkis, homo sortis

Catalogus
imperatorū
Tartarorum.

humilis, creuit in virum magnū & fortem: & is fuit primus propagator & fator imperatorum Czahadaiorum sex Zauolhensium. Huius filius fuit Iocucham gentilis & paganus. Iocucham genuit Zaincham tertium imperatorem, qui in orbe terrarum & maxime in Polonia, Hungaria & Russia dicitur Bathi, Iste destruxit Gothiam & Russiam, & vastauit Poloniam, Slesiam, Morauiam & Hungariam, prout à principio dictum est. Idem Bathi fuit gentilis primum: tandē sectam Mahumeti persuasus cum Tartaris suscepit, quā in hanc diē tenent & sequuntur. Quartus imperator ex Bathi genitus fuit Temir Cutlu, & interpretatur ex Tartarico felix ferrū: temir felix, & cutlu ferrum: erat siquidē felix & bellicosus. Iste est ille Temerlanes in historiis celebratus, qui totā Asiam vastauit, & vsque ad Aegyptū transit. Iste imperatorem Turcorum Pesaitem primum conflixit, & captiuatum catenis aureis alligauit, & post in breuī dimisit. Iste habuit exercitum duodecies cētena millia. Fuit & alius princeps Tartarorum eo tempore Aclac Cutlu, quod in Latino sonat claudus, vel claudum ferrum: quoniam claudus erat, sed ferox. Is multa bella feliciter gessit, & ciuitatem magnam in terra Czahadai, id est, Tartarorum Zauolhensium, nomine Cumumedczar, expugnando desertauit, & in solitudinē redegit. Stātdomus illius ciuitatis muratæ uacua, & ecclesiæ olim Gothorum trecentæ in ritum Mahumeticum & Mesquitas absque habitatoribus redactæ. In castro illius ciuitatis sit sepultura imperatorum Zauolhensium. Quintus imperator ex Temir Cutlu progenitus fuit Temir Gzar. Iste, dicitur, per Vitoldum ducem Lithuaniz & Vladikaum regem Poloniz in auxilium contra cruciferos Prussiz euoca-

us fortiter pugnās ferro occubuisse. Sextus imperator ex Temirczar genitus fuit. Macmetczar. Ex isto genitus est Achmetczar septimus imperator: & Achmet sermone Tartarorum exponitur cōponibilis. Achmet genuit Sziachmet octauum imperatorem. Sziachmet sonat quasi religiosus achmet: & Tartari cognominant ipsum Siachmet, quod est martyrizatus achmet: quia per Lithuanos captus detinetur, in Couno incarceratus. Iste euocatus per Albertum regem Poloniae, & per Alexandrum magnū ducem Lithuaniae in solatium contra Mendligeri imperatorem Precopensium Tartarorum anno domini millesimo quingentesimo venit sub hyemem cum sexaginta millibus pugnatorum: mulieres vero & pueri fuerunt supra cētum millia: & quae hyems fuit horrida intensiq; frigoris, cōiunx eius per imperatorem Precopensē clam vocata frigus & in ediam non ferens, in Precopa Siachmet marito suo cum magna parte exercitus fugit. Itaq; Siachmet militibus diminutus & intensissimo frigore pressus, per Mendligeri Precopensē oppugnatus, dissecto eius exercitu confictus est, & cum trecentis equis versus Baizetum Turcorum imperatorem fugit. Quumq; in Bialigrod, quod sonat albu castrum iuxta mare ponticu peruenisset, intellexit se captiuandū mādato imperatoris Baizet: idcirco praepeti cursu retro cū quinquaginta equis fugit, & in caeos prope Kiou euasit. Capitaneus véro Kiou uienfis per exploratores de ipso certior redditus, circumdedit eum cum suis & captiuauit in Vilnāq; Lithuania misit, vnde aliquoties fugerat, & consequutus, comprehensus & reductus est. Alexandro autē rege Poloniae & magno duce Lithuaniae cōuentionem generalem in Bresce Rutenorū agente, ad

uenit mandato eius Sziachmet ex Vilna, & magnifice per regem Alexandrum ad vnum milliare obuiam sibi eunti susceptus est: deinceps in Radom per Polonos, vt reduceretur in Tartariam trans Volham, conductis aliquot millibus armatorum leuis armaturæ, decretum est: & vt competior reductio, & à suis laudabilior susceptio fieret, præmisserunt Cazac Soltan fratrem germanum Szachmet qui trans Volham peruenit, & cū albugerim Czapatruo Szachmet in Czahadai terra eorum cognata moratur. Sachmet uero pro expeditione armatorum in Lithuaniam transiens, ad suggestionem Mēdligeri Precopenfis imperatoris captiuatus est de nouo per Lithuanos, et in Couno, quod est castrum iuxta mare Balteum, detrusus ac incarceratus est, vere Sachmet, id est martyrizatus à suis nūcupat.

Quod gentes Scythiæ inquietæ sunt & semper rapaces. Cap. IX.

Non possunt Tartari in quiete viuere, quin semper vicinos impetant ac inuadant, prædamq; ex spoliis hominum ac pecorum abigant et reportent, & hoc comūne est omnibus hordis Tartarorum, ab exordio & ingressu eorum in hanc diē vnde pauca pro multis exemplificando. Anno domini millesimo ducētesimo quinquagesimo quarto ingens Tartarorum exercitus ex multis legionibus cōsatus, & p gentes Rutenorum atque Lithuanorū adactus, cū ducibus Tartarorum Nogay & Thelebuga post festum sancti Andreae in terrā Sandomiriensem aduenit, trāsīensq; per glacies inducatus fluiū Vistle, tā ciuitatē quā ecclesias eius incendit, castrūq; in quod vniuersa Sandomiriensium regio cum vxoribus, pignoribus, ac fortunis cōfugerat cinxit, & illud nocte ac inter diu expugnauit: sed

quum nō praeualuisset, duces Russiæ Vasilco & Leo
 filii Danielis regis Russiæ dolose iusserunt omagiū
 & subiectionem praestituros propter securitatem,
 quod Sandomiriensi fecerunt. Tartari autem fide
 violata clamore valido & cōcursu inuecti in castrū
 omnes crudelibus suppliciis truculentissime ene-
 cauerunt, fluxitq; sanguis occisorum de colle arcis
 tanq̄ qdā riuus in Vissā. Alios vero homines occi-
 dere fastidientes, tanquam gregem cumularos in
 Vissam impulerunt & submerserunt effusis è San-
 domiria Tartari ducatum praebeantibus Rutenis in
 Cracouiam venientes, & eam vacuā habitatoribus
 reperientes, in tecta & valitudinarios saeuerunt,
 tribusq; mensibus grassati, nullam resistentiā passi,
 onusti praeda in Tartariam reuersi sunt. Praeterea
 apud Cracouiam puer natus vix semestris (mirabile
 dictu) articulata voce Tartaros vēturos & Polono-
 rum capita praecisuros praedixit. Cūctis remētibus
 interrogatus, an ipse etiā Tartarorū aduentū time-
 ret respondit plurimum sese timere, quum inter
 alios suum caput essent praecisuri. Et ecce sub intēssi-
 mis frigoribus & dēssimis niuibz ferocissima gēs
 Tartarorum famem sedatura, ducibus Nogay &
 Thelebuga primum in Lublienses & Mazouiae, ex-
 post in Sandomiriensium, Sira diensium & Cracoui-
 ensium oras in numero locustarum venit. A castro
 & ciuitate Sandomiriensium, cum ignominia & stra-
 ge, militibus qui in praesidio erant, strenue tutanti-
 bus repulsi, plures ecclesias monasteria & munitio-
 nes obtinuerunt & incenderunt. Ad Cracouiam au-
 tem in uigilia natiuitatis Christi adplicantes, & eā
 expugnare adorsi, aliquot insignes eorum amife-
 runt, ululatuq; edito ab ea discesserunt, & depopu-
 lationē cū spoliis lōgius extenderunt. Dux Lesco ni

Tartarorum
 perfida seuitia

Prodigium

ger de viribus suorum militum diffidens, in Hungariam cum Griffina sua cōiuge secessit. Et Tartar grassantes ad alpes Pannonias & ad Slesia perueniunt. Terris itaq; prædictis spoliatis, sacerdotibus lactantibus, & senibus trucidatis cum ingenti præda hominum ac pecorum abscesserunt, quam apud Vladimiriã Russiæ parentes viginti vnum millia de virginibus duntaxat nondum nuptis computauerunt: ex quo multitudo cæterorum virorum & fœminarum poterit æstimari. Eodem ferè tempore Tartari per Cumanos inducti, Hungariam cædibus & spoliis vsq; ad Pest vastauerunt, & in ea ab octaua epiphaniarum vsque ad festum paschæ cōmorati sunt. Item eodem anno Tartari imperium Constantinopolitanum inuaserunt & pluribus hominibus trucidatis, multa loca deserrauerunt. Vnde ex his liquet, quod Tartari nunquam sine spoliis viuunt, & quod vicinas gentes turbant & inuadunt, veluti istis annis Tartari Precopenses sæpe numero Valachiam, Russiam, Lithuaniam & Moscouiã affligunt. Tartari vero Nohaienses & Cosanenses Moscouiã inuadunt, & spoliis atq; cædibus implent.

Quæ gens, quæ natio habitet in Scythia, Cap. X.

Quam sint trecenti & sex anni, quod Tartari ingressi occupauerunt Sarmatiam Asiaticam seu Scythiam, pulsaret forsitan quæpiã dubitatio, quænam gentes inhabitauerint præfata Sarmatiã Asiaticam, & nunc & prædictis temporibus Scythiã appellatã. Ad hoc ex præcedentibus facile est secundum historias respondere, quoniam Gothi illas terras tempore aduentus & ingressionis Tartarorum incoluerunt, à vicinis Polouci nūcupati: quod sermone Sclauorum, Rutenorum & Moscouitarum rapaces & spoliatores sonat: quia tunc Gothi qui

admodum nunc Tartari tanquam canes venatici vicinas inuadentes nationes molestabant ac spoliabant. Sed altius exordiendo dicamus quod secundum Ptolomæum Pheludianum in secundo quadrupartiti, angulus Aquilonis septentrionalis, ubi nunc resident Tartari, est de partitione trianguli signorum septentrionalium aureorū: dominaturq; in eo Saturnus cum signo aquarii, qui reddit præfatum angulum ferocem & horrendum secundum incolas eius: sic enim inquit idem Ptolomæus: Qui in cōsibus terrarum Sarmatiæ & terræ Ascardæ conuersantur, Aquario & Saturno assimilantur: unde maioris sunt crudelitatis, qualitatesq; animarū earum ferocissimæ. Hæc ille, Malignæ siquidem est influentiæ ille falcifer Saturnus, & humanogeni infestissimus, suis contrariis qualitatibus frigiditatis & siccitatis semper contrarius. Ex illo ergo angulo consurrexerunt, & vsque in hanc diem insurgunt nationes rigidæ & crudeles humanū genus perturbantes, secundum quod Hieremias primo capitulo dixit, Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terræ. Quod cui placeret examinare, manifestissimū & verum, quia diuinum oraculum apparebit. Ibi enim historiæ, & Ptolomæus in loco præallegato tradunt mulieres quæ Amazones dicuntur, habitasse, illis temporibus terror mundi: nam fragilitate sexus abiecta, plures terras vexauerunt, Asiamq; minore occupauerunt, & Ephesum famosam urbem cōstruxerunt. His deletis & exterminatis successerunt aliæ nationes Scythæ communiter nuncupatæ, orbi terrarū ut plurimum molesti. Tandem superuenerunt Gothi, qui & Gethæ vocantur, quorum captiui à Grecis & comicis eorum Geta, & à Dacia Dauus & Da-

Amazones

Geta

cus, tanquam Sclauī & serui tenti & nuncupati fuerunt. Hi longo tempore possederunt illas terras ciuitatēsq; & castra mutauerunt: præda ut semper vixerunt, donec ex Iuhra à finibus septentrionalis Scythiæ superuenerunt Iuhri, qui postea Hungari deinde Hungari sunt dicti. Hi Gothos sui multitudine presserunt & expulerunt. Ciuitates tamen & quædam castra non obtinuerunt. Gothi pulsi alias sedes intrauerunt: primumq; Alanos, Roxolanos, Rutenos & Vandalos eiecerunt: tandem iuxta mare ponti commorati, Bulgariam, Thraciam, & imperium Constantinopolitanum inuaserunt, quos Zeno imperator perhorrescens & suspectis habens ad Italiam liberandam de manibus Odoacri Erulū misit, prout infra dicitur. Vandalī vero & Alani vagi, à Constantino magno sedem petierunt, & pro mansione Pannonias acceperunt. De his specialiter inferius tangetur. Iuhri autem multiplicati per flumina magna transeuntes, ut fertur, per venatores ceruam sequentes ducti & animati, terras Russorum intrauerunt, & Pannoniam prope aggressi sunt: præcipientesq; eis Attilam in ducem, ferè toti Europæ molesti fuerunt. Deinceps Gothi qui super remanserant, pace oblata multiplicati sunt, & Tartaros inuaiores, immo & exterminatores, prout in principio huius operis diximus, acceperunt. Hæc summarie de habitatoribus Sarmatiæ Asiaticæ dicta sunt. In sequentibus autem amplius & particularius dicitur.

De Gothis, Cap. XI.

Gothi de Scythia pulsi partim in Taurica insula, & iuxta eam, iuxtaque mare pōti commorati sunt: partim vero cū Ragaso rege eorū plus quā ducenta millia Italiā inuaserunt: & quum

Hungari

Iuhri

Roma tremere, & tantā potētiā expauesceret, multitudine eorū in aspero montis Fesulani iugo inedia consumpta est: captusque & in vincula cōiectus est Ragalus rex: exercitus vero eius tanquā pecudes dissectus, trucidatus, & venundatus est. Hi autē qui circa Tauricā & pōtum sederunt, bifariā diuisi sunt & qui cum duce Alarico ad occasum in Italiam & Galliam profecti sunt, Visigothi, id est occidentales Gothi vocati sunt. Qui vero cum principe Frigiderno in locis suis ad mare ponti permanserunt, Ostrogothi, hoc est orientales Gothi sunt appellati. Exinde apertum & manifestum est, vnde ostrogothi & Visigothi dicti sunt. Patet etiam, quod Gothi sub rege Daciæ in Gothia degentes, friuole & inepte eis nomina Ostrogotorum & Visigothorum appropriant, quum non de ipsis, sed de his quos diximus circa pontum & Mysiam cōmorātibus, & illis ad Gallias transeuntibus, orientales & occidentales Gothi primum & vere dictum sit. Illi autē Gothia, in septentrione ad oceanum in terra algidissima, haud in oriēte degunt: maleque & absurde aliana nomina eis vsurpāt. De hoc vide Paulum Diaconum libro decimo sexto, capite secundo. Orientales quoque Gothi Mysiam & Thraciam, cæterasque Constantinopolitani imperii puincias ingressi sunt quos imperator expauescens, & ab imperio Constantinopolitano semouere cupiens cum Theoderico rege eorum ad liberandam Italiam contra Odoacrum misit. Hi per Seremium & Pannoniam gradientes, quum propē Aquileisam circa flūuium Sontium se suaque iumēta reficerent & pabularēt, Odoacrum cum grandi exercitu venientem, & eis oppugnationem inferentem fuderunt. Qui fugiens Romā peruenit: & q̄a clausas ei portas repe-

rit retrocedendo ad Rauēnam cucurrit: quē Theodericus obsidione cinxit, & post triennium cum eorum compositione facta, dolo occidit, totiq. Italiae dominatus est. Qui autem reges Gothorum in Italia, Gallia, & Hispania fuerunt, de facili ex historicis colliges: quoniam de his nō est mihi intentio principalis scribendi. Iuhris autem, siue Hungaris, de Sarmatia Asiana in Pannoniam abeuntibus, reliquiae Gothorum auctae & multiplicatae sunt, quas Tartari ab oriente superuenientes in toto deleuerunt: sed & ciuitates castraq. demoliti sunt, ut solum in Taurica insula residui reperirētur. Verum Ianuenses ex Italia Theodosiam seu Cassam urbem famosam in Taurica insula sub ipsis obtinuerunt, & coloniam fecerunt. Tādē Tartari de familia Vlanorum, de quibus infra dicitur, per portam septentrionalem insulam ingressi, totam cum oppidis, pagis & capis occupauerunt, duces de Mōcup, quibus generis & linguā Gothorum fuerunt, duntaxat castrum Mancup retinentibus. Postremo Mahumet octauus imperator Turcorum, auus moderni Selim beci imperatoris. Tauricam insulam comprehendit, Cassam expugnauit, Tartaros precopenses seu Vlanos cum toto Cheroneso omagiales sibi fecit, & ultra insulam ad septentrionem, castrum Azau in ripa Tanais in castellauit, & in hunc diem Turci tenent. Binos quoq. duces & fratres de Mancup uocabantur, quos Gothici generis & linguagii superstites, ad spem gregis Gothorum prolificandorum, gladio percussit & castrum Mancup possedit. Sicq. Gothi penitus extincti sunt, nec eorū genealogia aptius appareat.

De Alanis, Vandalis & Sueuis,

Cap. X I I.

Alani

Alani fuere gētes in Alania regiōe Sarmatiæ
Europiæ. flumini Tanai origine & conter
mine: & est regio plana, sine mōtib⁹, paucas simofita
es & colles habens: caret colonis & habitatoribus,
quoniam ab inuasoribus eiekti & dispersi, in alienis
rouinciis consumpti & extincti sunt. Stant campi
Alaniæ late profusi, tam Alanis quam aduenis pos
sessoribus orbati ac deserti: duntaxat interdum Ca
caci eam pertranseunt, quærentes, vt moris eorum
est, quem deuorent. Cazac Tartaricum nomen est,
Cozac vero Rutenicum, valens in lingua Latina
peruilem stipendiarium, grassatorem seu reytero
rem: spoliis enim viuunt: nulli subiecti, gregatim
tristissimos & vacuos campos tres, sex decem, vigin
ti, sexaginta &c. numero percurrentes. Crescit in il
la terra calamus aromaticus vberime, tartar skieze
à Polonis nomine à Tartaris mutuato nuncupa
tus: quoniam nō longe à Tartarorum regione cre
scit & multiplicatur. Ast vādali sunt & fuerunt po
puli Germaniæ, vt suis traditionibus celebrant Pli
nius, Suetonius Tranquillus, & Cornelius Tacitus,
hecus flumen Vandalum à regina eorum in libamē
& sacrificium diis suis pro victoria ex inimicis ade
pta, sponte in ipso submersa appellatum. Hoc flu
men Istula & Visla vocatur. Vt autem de Vandalis
completior historia referatur, accipiendum est q̄
Sclauī ex Iauan filio Iaphet per Helisam procreati
sunt. Noe siquidem genuit Sem, Cham, & Iaphet.
Iaphet vero Iauan quartogenitum & fratres eius,
Iauan iuxta mare Ionium & Ægæum Græcos edidit
& multiplicauit, simul & Helladicos & Æolios
Sclauos quæ per filium suum Helisam propagauit:
à Iauan enim Ionium mare dictum est, Hebræi quo
que Ionios & Græcos lingua eorum Iauā vocitāt.

Hæc est sententia Iosephi de filiis Noe, Sclauitæ, que mox post Græcos ad occidentem tetras possederunt, Seruiâ, Rasciâ, Dalmatiâ, Mysiam, Bulgariam, Bosnam, Croaciam, Pannoniam & Sclauoniam. Fuerunt autem principes Lech & Czech bini fratres, uan nepotes de femore Helisæ descendentes, Croaciâ ac Sclauoniâ per Crupâ fluuium rapidum & uelocem determinatas, forte cum cognatione & familiaris eorum inhabitantes, regiam locumq; principalem suæ residentie in Psari castro ac villagio eius nominis tenentes: villa usq; in hodiernum diem cum suo nomine Psari permanet ad fluenta Crupæ, plures inhabitatores & colonos, nostro æuo etiam linguæ Sclauonici habens, Castrum uero demolitum solas ruinas & fundamenta arcis demonstrat. Quamquam autem ex multiplicatione hominum & genealogiarum Dalmatia, Croaciâ & Sclauonia eas non comprehenderet, sepenumero iurgia & cædes inter fratres, principes & cognatos pullulabant. Quapropter præfati duces Lech & Czech uitando pessima facinora, parricidia & mortes hominum animo cõcordi & cõsilio salubri, collectis rebus & gentibus eorum, per familias & colonias cum tota superlectile, quantulacunque tunc habebatur, relictis sedibus natiuis, ad occidentales diuerterunt regiones exploratum ire & percontari nouas sedes. Sciebant namque orientales meridionalesq; regiones colonis & habitatoribus occupatas atque referas: & idcirco frustra eas aggregiendas & quærendas. Profecti itaq; peruenere in Morauiam & Bohemiâ, & lustrata uniuersa illa regione, uasta quidem & nondum culta, perspecta & aura eius salubri, & gleba fertillixerunt tentoria in monte qui Rzip dicitur: cœpitq; Czech frater minor, loci amœnitate delectatus

Bohemi & Poloni ex Sclauis

maiori natu germano suo Lech plurimis instans
 petere terras Morauia & Bohemiam hæredi-
 care suam posterorūq; suorum perpetuandas & po-
 pulandas. Lech autem ad obeundam & nutriendā
 beneuolentiam fraternam, consensit votis petitioni
 usq; Cech, & valedicens processit cum suis versus
 orientem & septentrionem, deueniensq; in terras
 incultas, à nemine nūquam habitatas, Slesie & ma-
 gis Polonię, suos suaq; omnia exposuit & firmavit
 multiplicatq; Lechitæ, qui & Poloni in his locis
 maioris Polonię & Slesie, creuerunt deo volente
 in maximo numero, & impleuerunt Vandaliam,
 id est Poloniam, iuxta flumen Vandalum, qui nunc
 Vissa nominatur. Impleuerunt Pomeraniam, Cassu-
 biam, & totam regionem secus mare Germanicum
 ubi nūc est Marchia Lubec & Rostoc vsque Vestua-
 liā, fortitq; sunt varias nominationes secundum
 varietatem locorum quæ inhabitauerunt: & hi qui pe-
 nes fluium Sueuum, nunc in Teutonico Spre seu
 Spreua dictum cōmorati sunt, Sueui nuncupati: &
 quia sua Polonica brogi vocant, appellati sunt: sicq;
 de reliquis, Drauianæ & Trauianæ à copia ligno-
 rum & graminum nomina perceperunt. Tempore
 autem imperatoris Augusti, vt refert Bergōmensis
 in supplemento Burgundorum, octuaginta millia
 ex septentrione venientes, ripas Rheni in sede-
 runt, quos Drusus & Tiberius nepotes Octauiani,
 vt refert Paulus Orosius, expulerunt, & repedare
 in cognatas sedes compulerunt. Tandem Drusus
 Rhenum & Albim fluuios transeundo pugnauit.
 Albis fluuius est per Bohemiam & Misnam vsque
 in mare Germanicum decurrens, Labya in Bohe-
 mico nuncupatus, & in Sueuos & Burgundos in-

Suetus flu.

Albis flu.

cidit, quibus cum cruentissimam pugnam egit cum
 victoria. Sed victor Drusus in eodem prælio pe-
 ferocissimam Sueuorum gentem necatus occubuit
 & in Maguntiam relatus sepultus quieuit. Exind
 Cæsar Octavianus, vt mitescerent sub mitiori coele
 Sueuos, vt inquit Suetonius Tranquillus, traduxit
 in Galliam, atque in proximis Rheno agris collo-
 cauit: vbi vrbs Augusta in honorẽ imperatoris Au-
 gusti structa est: qui translati in hanc diem Sueui
 priori patria, & Vindelici à linguagio Vindelico-
 rum atque Sclauorum, nominantur, ipsaque urbs
 Augusta, Vindelicorum Augusta dicitur. Hæc re-
 ferunt præfatus Suetonius Tranquillus, & Marti-
 nius in sua Martiniana parte secunda, sub descriptio-
 ne Cæsaris Augusti: tametsi Sueui de provincia eo-
 rum cis mare Germanicum sita, educti fuerunt: alii
 tamen Poloni, Vindelici & Sclauj subintrauerunt
 & illam regionem repleuerunt. Vnde tempore, Valen-
 tianiani imperatoris, vt dicit Orosius & Bergo-
 mensis in supplemento, Burgundi iterum ex septen-
 trione de terra Vindelicorum surgentes, ad Rhodanum
 fluuium pertransierunt, & quia pacifice illas
 terras coluerunt, à vicinis eorum intacti Burgun-
 diam ex suo nomine vocatam constituerunt, Sed
 Vindelicos circa Lubec, Rostoc, Mekelsburg, & flu-
 uium Sueuum imperatores Henrici, tanquam gen-
 tiles Christum colere nolentes expugnauerunt
 sicq; ad extremum Henricus tertius deuictis præ-
 dictis gentibus Teutonicos in eorum loca induxit
 & locauit. Refert quoque historia Henrici tertii
 quod quatuor reges Vindelicorum capti, diebus fe-
 stis & diebus coronationis suæ, lebetes & caldaria
 in ignominiam eorum ad coquinam eius ferebant.
 Et verum quidem est, quod vsque in hodiernam

liem perdurant Vindelici seu Sclavi in illis locis
 circa Lubec, Rostoc, Misnam & Marchiam, non in
 urbibus, sed in pagis & villagiis, præcipue hi qui
 Garbi & Vindæ vocantur, permanent & nomina
 Polonorum atque Vindelicorum prisca in nomina
 locorum, castrorum & ciuitatum. Nam Lubec
 Rostoc, Mekelsburg &c. nomina sunt Polonica.

Continua narratio de Vandalis, Alanis
 & Sueuis, Cap. XIII.

EXpuli Alani è suis sedibus ad Vandalos de-
 clinauerunt, & simul Pannoniam intrauerunt,
 ipsamq; quasi sexaginta annis inhabitauerunt:
 post ea rempublicam Romanorum inuadentes Gal-
 lias affixerunt: & exinde, vt referunt historici, ad
 Vandaliam seu Poloniam redierunt, & vsque ad tẽ-
 pora Stiliconis commorati sunt: intuleruntq;, vt ex
 quibusdam signis coniectio, immensam multitudinẽ
 argenteorum, cum figura & effigie Adriani impera-
 toris, prout titulus & superscriptio ostendit. Quam
 monetam in hanc diem est reperire apud Polonos
 secus decursus aquarum, & illuua pluuiarum, & in
 campis in cultura agrorum, vocantq; eam ruricolæ
 denarios sancti Ioanis Baptiste, propter expressam
 imaginem capitis & colli ad similitudinem capitis
 sancti Ioannis in disco. Tempore autem Honorii
 imperatoris Stilicon comes Romanus cupiens filio
 suo Eucherio apicem & culmen imperii conquire-
 re, Vandalos, Sueuos, Alanos & Quados concitauit
 ad arma, & ad perturbandum dominium Romano-
 rum. Qui in Galliis debacchantes, diuina & huma-
 na pessundarunt atq; destruxerunt. Deinde Gothis
 cedentes Hispanias penetrauerunt, & nunc has,
 nunc illas terribili mente affixerunt. Deinceps ad
 Africam occupandam per Bonifacium principẽ

Rom. euocati transferunt, & illam ferro & igni vastantes cōquisuerunt. Primo itaque anno Gratianus puta anno domini tricētesimo octuagesimo primo & deinceps super Vandalos de regno Poloniae exeuntes regnavit Modigisilus annis triginta. Post hūc filius eius Gundericus in Hispaniis annis sedecim: hic capta Hispali quā manus in ecclesiā ipsius ciuitatis extendisset, à dæmone correptus interit: cui Gēsericus frater successit, vt refert Paulus Diaconus, ab Hispaniis ad Africā transiens, cunctā penē Africā ferro, flamma, rapinis crudelissime deuastauit, fidem catholicam impietate Ariana infectus subuertit, episcopos profligauit. Sub hoc turbine, teste eodem Paulo Diacono & Possidonio beatus Augustinus episcopus Hipponensis, ne suā ciuitatis ruinam cerneret, expletis annis vitæ suæ septuaginta sex migravit ad Christum. Deinde Gensericus Carthaginem inuadit: atque capit cū validissimo exercitu: ex Africā aduectus Romā spoliat, multa millia captiuorum cum regina Eudoxia & duabus filiabus in Carthaginem duxit, quā Trasamundo filio suo in matrimonium copulauit, Campaniam & Appuliam flammis consumpsit, Campaniam & nolam pari ruina strauit. Inter has procelas vir piissimus Paulinus Nolanæ urbis Episcopus pro cuiusdam viduæ filio sese in seruitutem tradidit. Regnavit Gensericus annis quadraginta octo. Eo mortuo successit Honoricus filius eius, qui effugatis amplius quam CCCXXXIII catholicis episcopis, & ecclesiis eorum clausis, plebem uariis supplicis affecit, & quidem innumeris magnis & linguas abscidit: illis tamen expeditissime loquentibus, ut refert beatus Gregorius in tertio libro Dialogorū, & Paulus Diaconus in gestis Romanorū.

Genserici crudelitas

Tandē iudicio derpcussus, scarēs uermibus misera
 biliter expirauit. Post hunc Guntamundus nouē
 annis regnauit. Post quē Trasamūndus, q̄ ducētos
 & viginti episcopos in Sardinia exilio relegauit.
 Deinde anno domini quingentesimo vigesimo re
 gnauit Hildericus filius eius ex Eudoxia filia Valē
 tiniani imperatoris à Gēserico captiuata genitus.
 Hūc pater Trasamundus ad mortem ueniēs, sacra
 mēti nodis astrinxit, ne vnquā in regno suo catho
 licis cōsuleret. Qui mox patre mortuo antequā re
 gnū susciperet, omnes catholicos ab exiliis iussit re
 uocare, & episcopis ecclesias reformare. Regnauit
 annis octo: Hūc Gilimer perimens, annis quinque
 post eum regnauit, qui tāte crudelitatis fuit, vt nec
 parentibus parceret. Tandem Belisarius patritius
 à Iustiniano imperatore missus est ad Aphricā, qui
 magnas copias Vandalorum fudit, regemq̄ eorum
 Gilimerum uiuum capiens catena argentea uinctū
 Iustiniano Cōstantinopolim misit. Sic uādalorū re
 gnū in Aphrica destruētū est. Habes ex prædictis,
 quod Vādali, Sueui & Burgūdi fuerunt de regno
 Poloniæ, à locis Poloniæ, quæ inhabitarūt, appella
 tionē & nomina sortiti, linguā & sermonē Polonicū
 profitentes & loquentes. Habes secundo, quod præ
 fati populi Vandali, Sueui & Burgundi, Germani
 & non Sarmatæ neq; Schythæ fuerunt. Ideo Si
 gibertus Vincentius in speculo historiali, & ceteri
 antiquiores, incōcinne & iniuste Scythas fuisse
 scripserunt. Collige tertio, quod prædictæ gentes
 non de Scandia insula, sed de Polonia oriundi,
 partem Europe occidentalem & Aphricā perturba
 uerunt. Vnde non recte antiquiores dixerunt
 eos Scythas ex Scandinauia insula, quum Scythia
 proprie sit post Tanaim in Asia ad orientem: Scan

Scandia sc̄nā

dia vero, siue Scandinauia fuit & est ad occiduum fo-
 lis post mare Germanicum in septentrione, Daciae
 conhaerens, qua rex Daciae possidet, multis millibus
 passuum a Scythia distans. Valde ergo indistincte
 ac impertinenter iam dictae gentes Alaniq; Gothi
 & Huni ab inexpertis de Scandia dicuntur exiisse
 quum in ea nunquam fuerint, nec eam penetraue-
 runt aut contigerunt. Collige quarto, quod Poloni
 & Bohemi, Sueui, & omnia genera Sclauorum post
 diluuium in hanc aetatem in suis sedibus & cognatis
 regnis permanent, & non aliunde superuenerunt.
 Nec est verum quod falsus est Blondus (salua ne-
 nia tanti historici, in aliis doctissime scribentis, &
 modernorum sequaciumque eorum) quod Sclauus
 a Tanai & Bosphoro ascendit in Illyricum, Dal-
 matiam & Croaciam. Lech quoque & Cech principes
 Polonorum & Bohemorum ad occidentem di-
 uerterunt, & terras Vandalorum post egressum ip-
 sorum in Gallias intrauerunt, qui Sclauus in ipsorum
 prouinciis, & in principes Lech & Cech in Polonia &
 Bohemia a diluuium in nostram aetatem perman-
 runt, permanent, & deo fauente permanebunt. Ve-
 runtamen Ruteni cum suis principibus ascende-
 runt eo tempore & aliis de Russia & Bosphoro in
 Illyricum & Croaciam, & spolia referebant pingua,
 nec illic permanerunt. Etiam exeunt de Vandalia
 seu Polonia armigeri sexaginta millia, nonnunquam
 centum millia ad oppugnandum hostes: nec per
 hoc desertatur regnum Polonorum, quum ciues,
 mercatores & coloni agrorum in oppidis & vil-
 lagis intacti permanent absque desolatione, & sic
 quod non sint loca ingrediendi & occupandi ex-
 teris: sicut fuit & tempore Honorii Caesaris, quan-
 do Vādali pugnatores duntaxat exiuerant in Gal-

lias. Et adhuc inquitur historici, quod regressi Vandalii, qui primum Gallias affigebant, sedes eorum in Vandalia inhabitauerunt: ergo alii ipsas non occupauerunt. Collige quinto, quod linguagium Sclauorum amplissimum est & diffusum, plurimas terras & prouincias possidens, veluti sunt Seruii, Mysii, Rasci seu Bulguri, Bosnenses, Turco hac tempestate subiugati, velut sunt Dalmatae, Croatae, Pannonii, Slau, Carni, Bohemi, Morau, Slesitae, Poloni maiores, & minores, Mazouitae, Pomerani, Cassubitae, Sarbi, Ruteni, Moscouitae: hi omnes Sclau & Vindelici sunt per ampla regna inhabitantes. Sed & Lituania iam sclauonizant: Nugardi quoque Plescouienses, Smolnenses & Ohulici. Vide chronicas eorum & cosmographias. Collige sexto, quod cis mare Germanicum Poloni, Sueui & Burgundi, consumpti & exterminati sunt per Henricos imperatores, duntaxat Sarbis, & Vindis seu Vindelicis adhuc manentibus, ut expressum est supra.

Lingua Sclauorum latiss.

De Iuhris, Caput XIII.

Iuhri de Iuhra terra Scythiae septentrionalissima & frigidissima, iuxta oceanum septentrionis, à Moscouia ciuitate Moscorum ad orientem & septentrionem quingentis milliariibus magnis germanicis distante, ascenderunt & venerunt per terram planam ad meridiem in regionem Gothorum in Scythia ubi nunc Tartari Zahadaienses seu Zauothenenses degunt, prefferuntque sui multitudine, & eicerunt Gothos de Gothia in Sarmatiam. Quumque coaluissent, & penè in infinitum multiplicati fuissent, audierunt à venatoribus, qui ceruam sequentes transierant flumina Volhae & Tanais, quod esset terra Sarmatarum Europae fertilior & aurum mitioris, coaceruatim praefata flumina transnatares, Sarmatas & Rute-

nos confixerunt, Gothosq; insequentes cum ei
 in Mysia & Thracia bellarunt, & eos superarunt
 intrantesq; Pannoniam solo vino & regionis uber-
 tate delectari mansionem in ea fixerunt: Maternum
 & Detricum capitaneos Romanorum cum eorum
 gentibus aggressi confixerunt & Materno occise
 Detricum in fugam verterunt: præterea regem ele-
 gerunt, & supra se constituerunt virum vastrum
 animosum & strenuum, Attilam nuncupatum, quæ
 Hungari suo idiomate Ethele vocant. Is aduocatis
 & recensitis multis regibus & gentibus, Gallias in-
 gressus, eas tyråniter & crudeliter vastauit. Et quæ
 ad campos Cathalaunicos longe lateq; patentis de-
 uenisset, Aetius patritius cum Romanorum chorti-
 bus, cum Theodorico rege Gothorum, multisq;
 aliis gentibus aduersus eum accelerabat. Quo cõ-
 pte Attila aruspices de victoria consuluit, qui in-
 spectis extis superatum iri inferioremq; ipsum
 in illo bello fore dixerunt, adiicientes q̃ maior de
 inimicis occideretur: putabatq; Attila quod Aetius
 supremus dux partis aduersæ caderet, aliquo mo-
 do de morte ipsius gaudēs (terribilis enim visa est
 ei potentia Aetii) acies ordinauit instructis, cauteq;
 ad vesperum non in meridie tubas canere iussit &
 congregari. Vbi numerosissimus populus celsus est,
 et Theodoricus rex Gothorum non Aetius, quod
 Attila oprabat, cecidit et occubuit. Attila videns se
 victum, se & uos inter currus in medium castrorū
 recepit: nox enim aderat: præcepitq; è sellis equi-
 tum in struem congestis focum accendere, vt si im-
 peteretur præcipitaret sese ī ignē, & arderet potius
 quam in manus hostium deueniret. Altera autem
 die Thoris mundus filius Theodorici regis Go-
 thorum, vltum iri cupiens necē genitoris ꝑtra Attilæ

Iamacies instruebat. Aetius vero suspectam habēs
 potentia Gothorum tanquā & Honorū, persuasit
 Thorsimundo, vt omīssa pugna ad possidendū so-
 lium paternū properaret, ne frater eius regnū prę-
 occuparet: quo pmotus discessit, Aetiusq; & omnis
 exercitus ipsius solutus recessit, Tunc Attila exhila-
 ratus, spes iniquas vltionis coquebat, & ě loco sece-
 dēs urbē Remēsē obsedit & expugnauit, sanctūq;
 Nicasium eiusdē vrbis præsulē cum sorore eius Eu-
 tropia & omnibus ciuibus trucidauit. Ad Treas
 autē quum accessisset, occurrit ei pōtifex sanctus Lu-
 pus, & percōtādo dixit: Tu quis es? Cui ille: Attila
 sum, inquit, flagellum irę dei. Et Lupus arrepto fre-
 no equi eius introduxit eum cum suo exercitu in
 ciuitatē dicens: Bene veneris flagellum irę dei. Ille
 autē cum suis cęcitate percussus, vt aiunt, pręsiit ur-
 ben in partē alterā pacificus. Mulier autem pauper
 rima habens decem filias, timore percussa de subur-
 bio fugiebat, filiam postremo editam, & in bimatu
 natam, in sindone ad collum ligata gestabat, duasq;
 minores puellulas in iumento, q̄ ante se pelle-
 bat, portabat: reliquę filię circum matrē gra-
 diebantur, & ambulabant. Hanc quum bellatores
 Attilę consequuti sunt, filię eius territę ad matrē
 concurrerunt. Mater autem stupida & sui incom-
 pos, viso fluuio properanter currebat, volēs se prę-
 cipitare, & in fluuio submergere, Sed milites eam
 insequuti in ripa fluuii rapuerunt, & cum filiabus
 ad Attilam perduxerunt. Quę supplex ad terram
 procidēs gratiam precabatur. Cui Attila misertus,
 datis pluribus nummis & vestibus, liberam cum
 prole sua dimisit, Sed & alii quicum ea aducti
 fuerunt propter ipsam pepererunt. Deinceps Attila
 in Germaniam descendit, castraq; oppida & uillas

eius vastabat, donec audiret quod Aetius & Gothi denuo nouum militē contra eum pararent: quo p motus ad Pannoniā abcessit & renouato exercitu vir vltius in Italiā per Styriam & Coritaniā pro perabat. Ab exploratoribus autem certior red ditus quod Aetius & innumeratæ gentes in radicibus alpium opperirentur eum, declinauit & diuertit ad Dalmatiā & Histriam, euerfisq̄, notabilibus urbibus iuxta mare Adriaticum ad Aquileiam venit, & eā per triennium obsedit. Et quum victualia obseforibus etiā in longinquo defecissent, militesq̄; præ media cōtra eum murmurarent, coepit iterum ob equitare urbem, prospiciens qua parte impeteret eam & dirumperet: viditq̄; auem quæ ciconia vocatur, pullum suum è summitate arcis rostro in ppin quum arundinetum portare, sic cōsequēter & aliū & exclamans dixit, auē præsciam futurorum, nosse urbē perditum iri, ideo fugere: & inualescēs cōtra ciuitatē cepit eā, & more tyrannico omnes quos in ea reperit, in ore gladii trucidauit. Eo tēpore urbs magnifica & præpotens Venetiarum ob metum Attilæ extracta est. Progrediens autē ad Lombardiā Attila, crudeliter affixit & vastauit eā. Quumq̄; ad Rauēnā venisset, aduolauit Leo papa, obnixē & humiliter supplicans, vt à uastatione urbis Romæ & totius Italiæ supersederet & cessaret, quod & fecit. Et dum pugnatōres eius admirantes adinuicē replicarēt, quod Attila neminem timeret, nisi bina animalia, lupum & leonem, de pontificibus propter quos genti eorum pepercit, parabolā sumētes. Respondit Attila, Maturum virum clericali habitu indutum iuxta leonem cum gladio bisacuto sterilise, & uibrato gladio mortē ei cōminasse, nisi pacem redderet, petitorē exaudiendo. Abcessit itaq̄; &

in Pannoniã rediit. Celebransq; nuptias cum vna pulcherrima virgine multum vini haufit, & in nocte inter cubandum apoplexia suffocatus, centum & uiginti quatuor annis ætatis expletis interiit, & sanguis per nares & os ipfius fluxit. Illa nocte Marcianus Imperator in Cõstantinopoli p̄ omnium vidit Attilæ arcum fractum, arcubus enim gens Iutorum potiffime utebatur. Defuncto aut̄ Attila, infurrexerunt inter Hungaros diffenfiones, digladiationes & strages, ita vt plures eorum occifi perirēt, reliquos cum Chaba filio Attilæ rex Gepedarum, et alii olim Attilæ fubiecti de Pannonia expulerūt, q̄ in Gothiam per paludes Meotidas transferunt, tria vero millia ex eis inter eundem de Pannonia fe gre gauerunt fe ab eis, et in Tranffyluania manferunt, et ne à vicinis impeterentur, Siculos in vulgari eorum Czakle fe nominauerunt. Qui autē trās Mæotidas et mare Euxinum penetrauerunt, fæ penumero reminifcentes fertilitatis abundantiq; panis et vini ipfius Pannoniæ, fuis pofteris diferebant et narra bant, vtq; in Pannoniã redirent hortabantur. Factumq; eft, vt pofl mortem Attilæ anno tricēteffimo primo, recenfitis pugnatoribus ducēris et fedecim millibus, viã patrum eorum ingreffi, iuxta paludes Mæotidis per Sarmatiam, in Pannoniã peruenerint temporibus Constantini Imperatoris quinti, et Zachariæ papæ, videlicet anno domini feptingentefimo quadrageffimo quarto. Primūq; in Iazyges afcēderunt, et illic feptē capitaneos elegerunt, unicuiq; eorum p̄pter infultum inimicorum triginta millia pugnatorum confignātes: et vt melius ab hoftibus tuerentur, feptem caffra, cuiq; capitaneo vnum affi gnando, rude et groffe de terra fecerunt et erexerunt, à quibus feptem caffris in hanc diē feptē ca-

Attilæ mors.

strensis dicitur. Præterea miserunt exploratum ire Pannoniam quendam è suis militibus Cusid appellatum. Is offensus & reperto rege Pannoniæ Suyatoplug nomine: Sclaus hic erat, nam & tota Pannonia terra Sclauorum fuit, licet Romani eis capitaneos & armigeros extraneos præficiiebant, ipsum nomine Iuhrorum aduenarum præsalutando, equum album cum sella & freno deauratis obtulit, & parum terre aquæ & herbæ ab eo postulauit: quod rex Suyatoplug cõcessit, æstimabat enim agricolas fore, & tam hospites aliquid piam terræ pro cultura exposcere: ideo subridens ait, Habeant quantum volunt. Cusid ergo lagenam terræ, alteram aquæ Danubii, tertiam graminis reportauit, & quæ egit suis exposuit. Iuhri cognoscentes Pannoniam terram feracem & optimam esse, nomine primi præfecti Arpad nuncupati, Suyatoplug intumauerunt, ut per amplius in terra eorum, pro equo albo, sella & freno deauratis empto non maneret. Is sero intelligens bellum ei imminere, exercitum coadunabat Iuhri autem festine accelerantes ad regem prope Danubium uenerunt, & facta pugna Pannonios cum rege eorum præstigerunt. Rex quoque Suyatoplug à facie eorum fugiens in Danubium incidit, & aqua uehementibus absorptus perit. At Iuhri Sclauos incolas Pannoniæ trucidarunt, terramque eorum in hanc horam possiderunt, Sclauis undique in finibus Pannoniæ remanentibus & inhabitantibus. Accipe primo, quod Iuhri à Iuhra regione Scythiæ de qua oriundi exiuerunt: uocati sunt, & usque in nostra tempora à Bohemis, Polonis & Sclauis * Hugri appellantur, ab aliis autem Hugui, tandem & Hungari dicti sunt. Accipe secundo quod idem linguarum & loquela pronuntiatioque acuta sunt Iuhrorum in Hungaria, & illorum qui in Scythia in Iuhra

Huni alijs

degunt. Verum Hungari in Pannonia Chrísticolę sunt & poltiores abúdanioresq; in omnibus. Iuhri autē in Scythia vsq; huc idololatrę sunt & agrestes. Accipe tertio, quo, quod Iuhra Septētrionalissima est absq; altissimis & inaccessibilibus montibus, nec tantis vt sunt alpes iuxta Italiam, neq; sicut mōtes Sarmatici. Non recte ergo quidā historici tradiderunt, dicentes Huguos exisse de prouincia eorū de montibus maximis & inaccessibilibus. Enimvero sunt mōtes in Iuhra cum densis syluis patētes & bene pmeabiles, quātitatis medię & altitudinis, petrosi & saxosi, quales sunt per totū Septētrionē in fine terrę iuxta oceanū septētrionis. Et scias q̄ ex oceanū Septētrionis quidā pisces idiomate Mosconitarū, morss nuncupant, in summitatē mōtis mari adiacētis scandūt, & dentē fricādo se in ascendēdo appēdunt, de culmine mōtis deorsum in partē alterā prolabantur & cadunt, quos Iuhri & cæteri incolę Septētrionis capiunt, dentesq; eorum qui ponderosissimę sunt grauitatis, in Moscouiam mittunt, & post ad Turcos & Tartaros. De quibus manubria & tenacula ensiū, framearum & cultellorū faciūt, vt impetuosiores ictus grauitate adiuuante impellant. Accipe quarto, quod montes Riphæi & Hyperbo rei non sunt in rerum natura, nō in Scythia, nō in Moscouia, nec vsquam locorū: & quū ferē omnes cosmographi asserant Tanaim, Edel seu Volham, Dzuina, & magnos fluuios ex prædictis montibus effluere, conficta conficte, & potius fabulosa, in exti scribere. Fluit Tanais, Volha & maxima flumina ex Moscouia, de terra plana, coenosa & nemorosa, nullis montibus obsita, prout de Moscouia quum peruentum fuerit dicam, si deus annuerit. Bone lector hic est barathrū profundissimū propter clarif

Mari piscis.

fimos scriptores montes Riphæos & Hyperboreos
 ponentes. A quorum contradictione veritas ipsa
 me tueatur & defendat, pro omnibus argutis ratio
 nibus, experientiam rerum opponendo, ut qui non
 credit, videat & experiatur quod ita est quæ admo
 dum dixi. Accipe quinto, quod Iuhri in Iuhra Scy
 thiæ non colunt agros, non seminant, non habent
 panem, vinum aut ceruissiam, degunt miserrime in
 syluis & foueis subterratis, piscibus vescendo & car
 nibus ferarum, quarum copiam habent, & aquam
 bibunt, pellibus induuntur ex diuersis animalibus
 in unum consuendo, pellem lupi, cerui, uulpis, mar
 duris &c. Misera ergo regio est sub polo arctico, vt
 dixit Hippocrates in lib. de regionibus, aere &
 aqua. Subiecti sunt duci Moscouiæ, & pendunt pro
 tributo pelles sabellorum, schismorum, & similibus,
 quoniam aliis donatiuis carent. Accipe sexto, quod
 aliqui famosi cosmographi & historici in illo angu
 lo ad mare Septentrionis temperatissimas regiones
 confinxerunt, in quibus propter temperiem & au
 ram placidissimam beate & diutissime viuunt, do
 nec tædio affecti, de montibus sese in oceanum præ
 cipitent. Hoc totum fabulosum est: qualis etenim
 beatitudo sit, non habere panem, merum, & cætera
 delectabilia: qualis temperies est, cõtinuum frigus
 quod illic est pati: In solstitio hyemali perpetuam
 & continuam noctem sentire: In solstitio vero æsti
 uo permanentes, & parum tepentes soles videre
 sed hæc omitto. Accipe septimo, quod in Iuhra &
 locis Septentrionis non effoditur aurum, argenti
 nec aliæ mineræ. Nec correspondent fabulæ, quod
 illic essent griffi & magnæ aues prohibentes fodere
 & efferre aurum. Vnde secundum hoc dico, con
 trarium autoribus antiquis, quod griffi non sunt in
 rei veritate

Estor cosma
 graphonum.

rei veritate in illa parte Septentrionis, nec in aliis partibus orbis. Affertur autem ad nos avis quædam rapina viuens, quantitatis aquilæ, sed aliis & cauda prolixioribus quàm aquila, in similitudinem accipitris, & vocant eam Moscouitæ Kiczoth, nostri vero homines vocant ipsam Byalozor, quasi albicâsplendor, quia subalba est secundum ventrem. Hanc omnes rapaces aues, accipites, falcones, & cæteræ rapaces viuentes in tantum metuunt, quod inspecta ea tremunt & cadunt, & extinguuntur. Accipe octauo quod in Septentrione post Cothiam, Sueciam, Filandiam, Iuhram, & post mare Caspium non sunt montrosi homines, scilicet monoculi, bicipites, canina capita habentes &c. sunt nobis similes, rare, sparsim, & abinuicem distantes, pauci numero habitantes, colore ut frequenter liuidi, propter frigus liuiditatem corporis eorum imprimens. Hæc vera sunt, & qui scripsit verum scripsit, & scimus quia verum est testimonium eius.

De Turcis Cap. XV.

Hactenus diximus de quibusdam nationibus ante aduentum Tartarorum, Sarmatiâ Asiâ nam seu Scythiam per tempora & tempora inhabitantibus, si de Amazonibus, de Scythis, de Gothis & Iuhris seu Huguis. Consequenter dicemus de validis gentibus ex Tartaris Czahadaieñ. originaliter disseminatis, quales sunt Turci, Vlani seu Tartari Prezecopenses, & Tartari Gosanenses: item Tartari Nohaiëñ. Et primo de Turcis pauca dicamus. Post aduentum Tartarorum ex oriente, in terrâ Gothorum quam ipsi Czahadaieñ. vocât anno quasi nonagesimo. Quidam miles magni Cham nomine Otumanna, sortis humilis & fortuna tunc obscurus, viribus tamen corporis robustus & auz.

Otumanus d
quo Turc. Imper
perat, Otumanni

dax, propter certas vt ei videbatur iniurias, è Tartaris in quadraginta equis secedens, coepit occulte Cappadocia mōtes, & aditus opportunos occupare & ex opportunitate loci & temporis pradas agere: ad quem pluri grassatores, vt fit in huiuscemodi genere hominum, cōfixerunt, & coaluerunt vehementer, ita vt quod prius occultis insidiis egit, palam & pari Marte tūc coeperit oppida, ciuitates & gentes inuadere & occupare. Et quia nō reperit resistētes, ipse celer, manu audax, & dexteritate fortunatus per errores, cōminationes, & per aliquarum ciuitatum direptiones, occupauit & possedit Cappadociā, Pōtū, Bithyniā, Asiā minorē, Pamphiliā & Ciliciā. Itaq; ex ipsa familia Otumanorū siue Turcorū originem duxit, quia ab Aquilone pādetur omne malū super vniuersam terram. Quod autē Turci propagō & soboles sit Tartarorum, identidas morum, loquelæ & pugnandi demonstrat. Nam habitum modūq; equitandi & curte insedendi, sagittis quoq; & arcubus pugnādi eundē habuerunt, & nunc vt plures habent cum Tartaris. Sermonē etiā & linguagium Tartarorum cōnatum habēt: nō differ loquela Tartarus & Turcus, nisi modice, velut exemplariter diceretur, sicut Italus & Hispanus, vel Polonus & Bohemus, Orumano ex humanis rapto, filius eius Archanes secūdus eex Turcorum successit, audacia & ambitione patri haud absimilis, sed disciplina rei familiaris lōge pitior: quo factum est vt dominiū & imperiū à patre ceptū, suapte industria auxerit & cōseruauerit. Dein de terris rex subsecutus est filius Archanis nomine Ammurates, hic Græcis dissentientibus & Imperatore Trapesuntino & Cōstantino de imperio certatibus, in adiutoriū p Trapesuntinum Imperatorē pretio e vocatus, &

in Thraciã p Helleſpontum traiectus, vaſer & aſtu
tus euentum belli prorogauit atq; protraxit, donec
Græcis viribus & diuitiis fractis & eneruatis, occa
ſione habita in eos arma vertit, & Thraciã occupa
uit. Eo defuncto Peſaites quartus rex filius ſurrexit
qui rerum maximarum cupidus, Macedoniã, Theſ
ſaliã, Phocidẽ, Bœotiã, Atticã ſui iuris effectit, Bul
gariſq; & Illyricos aſiduis excuſſionibus debilita
uit, & ſuburbia egregiã vrbis Cõſtantinopolitanã
ſpoliauit. & ciuitatẽ obſidione atq; fame intantum
excruciauit, vt Imperator Cõſtantinopolitanus ad
Italiã & Galliã auxilia mendicaturus profectus
ſit. Sed deo diſponente, Temir Cutlu magnus Chã
Tartarorũ, quem hiſtorici Temerlanẽ dixerunt, af
ſigendo & tanquã fulgur Aſiam pertranſeundo,
incidit in Peſaitẽ præparatũ & occurrentẽ ei, quẽ
proſtigauit, et captiuatum catenis aureis alligauit &
abduxit, breuiq; dimiſit, qui paulo poſt obiit. Poſt
hunc quintus rex Alpinus appellatus regnauit.
Aduerſus iſtum Sigifmundus Hungariã & Bohe
miã rex ac Romanorum Imperator copioſum du
xit exercitum. Collatiſq; ſingulis, tumultuoſe fuſus
caſtra reliquit, & paruo nauigio vix per Danubiũ
turpem ſibi inuenit ſalutẽ. Amplius ſextus in ordi
ne rex Turcorum Mahumetes tributa grauiã im
poſuit, excursionibusq; fines ſui imperii dilatauit:
p̄terea ſublato Mahumete morte, filius eius Ammu
rates ſecũdus regnauit, hic Theſſalonicã urbẽ illu
ſtrẽ euertit, Cyprũ & Aetholiã ſubegit, Tribulos,
Illyricos & Hũgaros vaſtauit, Vladiflau Poloniẽ &
Hũgarie regẽ in primis feliciter pugnante, vltimo
cõgreſſu ad lacũ Varnẽſem, Ioãne Huny d cũ Hun
garis è prælio ſecedeñtib; ſupauit, & miſere cũ ſuis
occidit, elatusq; victoria, Peloponenſum vi cepit, &

muros Isthmi Corinthiaci funditus deiecit: vira-
deniq; functus, Mahumetem filium octauum regem
reliquit, qui Constantinopolim anno Christi M.
CCCLIII, die vltimo Maii, post obsidionis
quartum & quinquagesimum diem, summa vi & ex-
trema oppugnatione cepit, Peram subinde opulen-
tissimum oppidum p̄ deditiōē demolitis muris ac-
cepit, Bulgariaq; & Rascia potitus, Smyderou ma-
gnificū castrum Rasciæ supra Danubiū situm ade-
ptus est, & ex eo Dalmatiā & Croaciā in solitudinē
redegit, Stiriā quoq; & Austriā penetrauit. Deinde
Nigropontuum sub Venetis expugnauit, Theodo-
siam, nunc Cassam nuncupatam in Taurica insula,
Tanuensium coloniam vna cum præfata insula ex-
pugnauit & comprehendit, binosq; principes de
castro, Macup, v̄ fertur, postremas Gothorum reli-
quias gladio percussit, & Mendligeri Imperatorē
Tartarorum in prædicta Chersoneso Daurica, vi iu-
ris fecit. Moldauiam & Valachiam vastauit, & cum
Venetis sedecim annis continuis pugnauit, cum
Husacasan rege Persarum similiter continuum bel-
lum gessit, sæpe victus, nonnunquam & ipse victor
fuit. Obiit prima die Maii, anno domini millesimo
quadringsentesimo octuagesimo primo, in Constā-
tinopoli sepultus: pro ipso Turci* Baiffetum filium
cius ad imperium assumpserunt. Zeliabus vero mi-
nor natu filius Mahumeti indignatus ad Soldanū
Aegypti recurrens, & exercitum comparans, cum
Baiffeto infeliciter pugnauit, & ad Rhodiē, fugit
quem magister ordinis Rhodiensis captiuum in
Franciam misit, & postea Alexandro papæ sexto ob-
tulit. Ludouicus autem rex Galliarum ad Appuliā
consequendam per Romam transiens. Zeliabum à
domino papa per contractum accepit, & inter eun-

allās Balazet

dum veneno, an fatigatione itineris, incertum est, extinxit. Expugnauit autē Baiffetus nonus rex Turcorū Ciliā & album castrum in Moldouia. Modon quoq; insulā & vrbe eiusdē nominis, sub Venetis vi & obsidiōe cōquisiuit. Cum Sophi rege Persarū saepe pugnavit, & quasi semper succubuit. Dum autē tenuisset filius ipsius Selimzabeg, quē nostri homines Selēbeg vocant, imperium sub eo. arripuit, & Baiffetus ad insulā in qua nutritus erat, deductus breui occubuit. Decimus rex Turcorum Zelēbeg modernus surrepto imperio, fratres suos necauit & extinxit, deinde minas Christianis, p̄cipue Pannoniæ bellum inferre p̄posuit, Deus autē omnipotēs excelsus iudicio aduersus eum Sophi regē Persarum cōcitauit, & aliquot p̄xius p̄fictū superare cōcessit. Tribus autē Imperatoribus postremo dictis Cōstantinopolis sedes imperii, quondā secunda Roma dicta, domicilium assiduū factum est, ita vt à circumstitis incolis, p̄sertim à Sclauis, non Byzantium nec Cōstantinopolis, sed Czarou domus id est, domus Cēsaris diceretur, & est Cōstantinopolis triquetra figurā, duobus angulis mari adiacēs tertio campos prospectans, eius ambitus decem & octo miliaria Italica continet, nō habet grādia palatia, nisi thermas & scholas philosophantiū magnifice nouiter structas: templum uerosanctæ, Sophia, hoc est, sapientiæ dei, qui est Christus vera Sophia patris, egregie olim ædificatum, per Mahumetem imperatorem secundum Turcorum deiectum est, & stabulum ferarum factum. Roma vero Italiæ rotundæ figurā, ambitu murorum triginta duo miliaria cōtinet, ferè duplo ambitu Cōstantinopolis excedens, & habet septem colles & palatia pretiosa.

De familia Tartarorum Vlanorum siue

Altera soboles & genealogia ex Tartaris Za
uolhensibus deriuata est Tartarorum Vla
norum ab Vlano inuafore insulæ Taurice cognō
minata. Vlana puella est & virgo, & quia vianus de
virginē & puella genitus est sine legitimo thoro,
Vlanus nuncupatus est, suisq; posteris in Cherfone
so Tauricano nomen indidit. Etiam virgines im
pregnari & cōcipere absque viro apud Machome
ritas nullum miraculum est, quum apud ipsos hoc
sæpius cōtingat & prædicetur. Est autem Taurica
na insula inter paludes Mæctidas, longitudinis vi
ginti quatuor milliarium, latitudinis vero quin de
cim milliarium, habet tres ciuitates, Solat, Kirkel,
Cassam: & duo castra, Mankup & Azau. Solat Tar
tari appellant Chrim, & Cæsarem Precopensem,
exinde Chrimensem Imperatorem vocant: & ciui
ras illa domus exiles habet, & est deserta pro maio
ri parte. Alia ciuitas minor est Kirkel, & supra eam
in rupe alta est castrum ex lignis & argilla factum.
In hac rupe, vt fertur draco commorabatur, & tru
cidabat homines & iumenta, propter quem incolę
fugientes, habitationes propinquas vacuas relique
runt, & quia Græci & Italici insulam inhabitantes
gloriosam dei genitricē Mariā precati sunt, vt eos
à dracone liberaret, viderunt successu tēporis cāde
lam ardētē intra rupē: inciderunt ergo & secue
runt gradus ascendendi in rupe, & peruenientes
ad cādelā ardētē imaginē sanctissimę genitricis
Marię cōspexerunt, coram qua lumen arsit, draco
nēq; desubtus p mediū ruptum iacētē, Egerunt ita
quę gratias de tam mirāda liberatione, & dracone
in frustra sectum, proiecerunt extra rupem, & qa in
colę glorificantes beatam virginem, ad imaginem

titis ascendebant veneratum. Acigeri Cæsar Præ
 copenſis contra fratres ſuos pugnans, exēplo eo
 rum motus, ſupplicauit beatæ virginī Mariæ, vt
 eum adiuuaret, votum vouens quod virginē be
 nedictam remuneraret. Nam Mahumetici vene
 rantur beatam Mariam, profitentes eam virginem
 abſq; thoro virili magnum prophetam Ieſum be
 nedictum concepiffe & peperiffe. Quumq; adiutus
 ſuperaret ſuos æmulos, binos equos quos habuit
 meliores vendidit, & exinde cera empta, maxima
 duo lumina ſiue candelas fecit, & ante imaginem
 coram ardere quotannis iuſſit, quod in hanc vſq;
 diem per ſubſequentes Imperatores continuatur.
 Tertia ciuitas eſt vrbs Theodoſia, nūc Caſſa dicta,
 quam expugnauit ſub Ianuenſibus Mahumetes ſe
 cundus Imperator Turcorum caſtrum verò Man
 kup, quod eſt verſus occaſum à Caſſa, præſatus
 Turcus Mahumetes vi accipiens, binos fratres
 principes & dominos caſtri Mankup, vt dicitur,
 reliquias vltimas Gothorum gladio occidit. A zou
 quoq; caſtrum circa oſtia fluuii Tanais ſitum inca
 ſtellauit, & Turci vſq; nunc tenent. Tartari vero
 Vlani ab ingreſſu inſulæ in campeſtribus eius,
 vt eſt innata conſuetudo Tartarorum, degunt,
 & extra inſulam iidem campeſtria Sarmatię Euro
 pianę iuxta paludes Mæotidas & mare Ponti
 vſq; ad Album caſtrum occupādo poſſidēt. Ingreſ
 ſumq; in inſulam ſeu introitum ad occaſum ſolis fe
 cerunt aggerē de terra longitudinis vnus millia
 ris, in modū pontis ſternentes, rude tamen & ſemi
 plene, ita ut aquæ maris in aliquibus locis aggerē
 pertranſeant. Inſula ergo antiquitus Taurica dice
 batur: nūc vero Prezekop, quod ſonat ſoſſatū, quo
 nam aquæ circumdederunt & eam protegit, tanq;

Theodoſia
vrbs.

fossata aquis plena ciuitates: sed hæc hæctenus. Videmus deinceps genealogiã, Post Vlanum in Turrica regnauit Tachtamis Czar, qui vna cum Vitoldo duce Lithuanie cõtra fratrem suum Temir Culu Czar Imperatorem Zauolheñ. pugnavit, & superatus est. Ex Tachtamis Czar filius eius Szidachmeth Czar regnare voluit: sed Acikerei Czar expulit eum, & ipsemet pro eo regnauit. Szidachmeth autẽ pro auxilio in Lithuaniam perrexit, & captiuatus p̄ Lithuanos cum vxore & filiis in castro Couno incarceratus est, ibi cum cõiuge & filiis mortuus in diebus Cazimiri tertii regis Poloniae & magni ducis Lithuaniae, defuncto Adzigeri Czar: quia septẽ filios reliquerat, senior filius Haider nominatus obtinuit imperium. Mẽdligeri vero vnus ex præfatis filiis ad Imperatorem Turcorum cõfugit, & accepto subsidio & vxore à Turco, disperfit & eiecit Haider & lamurci cum aliis fratribus. Hi ad Iuã Vasilouicz Moscovie ducẽ fugerunt, qui suscepit eos, & ducatum Cofanensem eis donauit. Ex Mẽdligeri Czaru nouẽ filii nati sunt, primus Mahumet Cerei, alter Achmet Cerei, tertius Machmut Cerei, quartus Berhi Cerei, & est submersus dum prædã ageret per fluuium in Valachia, anno domini M, DX. Quintus Burnas Cerei, sextus Mubarec Cerei, septimus Saadech Cerei, octauus & noni nomina nõ teneo. Nunc pro patre suo regnat Mahumet Cerei Czar. Et scias quod licet Tartari Prezecopẽses magis ciuiles mitioresq; ratione auræ sexti climatũs quod inhabitãt deberet esse, tamen nõ deseruerunt prisca suã lupinã rapacitatẽ & ferinã crudelitãtẽ, sicut bestiales quicãpos & syluas inhabitant, & non ciuitates nec villas. Inuadunt enim singulis annis, vastant & depredantur Russiam, Lithuaniam, Valachiam, Poloniã

& quandoq; Moscouiam.

De Tartaris Kofanensibus, & Tartaris

Nahaiensibus Caput XVII.

Tertia horda Tartarorum Kofanensium nuncupata est sic à castro Kofan supra flumen Volha circa metas Moscouiæ sito, penes quæ cõmorantur. Et exiuerunt de principali horda omnium Tartarorũ videlicet de Tartaris Czahadaienũ, siue Zauolheũ, sicut & ceteri Tartari omnes. Habet autem prædicta Kofanensis horda quasi duodecim millia pugnatorũ in necessitate autẽ, quõdo aduocãt alios Tartaros, ad triginta millia bellatorũ cõstituant. Istorum principes, & facta eorum, genealogiaq; nõ scribuntur quoniã omagiales sunt ducis Moscouiæ, & pendent ex arbitrio eius in viuẽdo, in belãdo, & duces sibi eligẽdo: idcirco quæ de Moscorũ principe dicitur, de ipsis poterit accipi & adaptari.

Quarta horda recens & noua, ultimo ex Tartaris Zauolheũsibus orta est Occassorum siue Tartarorũ Nahaienũ. Nã postquã Occass, insignis seruus & miles magni Cham, habens triginta filios, occisus est: filii secesserunt à capitali horda Zauolheũ, & iuxta castrum Sarai degerre cõeperunt ante hunc annum Christi, millesimum quingentesimum decimum septimum, circiter septuaginta annos, uel paulo minus subitoq; in immensum creuerunt, intantum, vt hac tempestate numerosissima & maxima surrexerit horda ipsorum. Isti sunt septentrionaliores & frigidiores omnium Tartarorum, Moscouiæ à parte orientali adiacentes, & sepe numero eam inuadentes atq; spoliantes. Dominantur inter eos filii & nepotes Occass. Non habent pecuniam nec monetam sed res pro rebus vendunt, puta pro seruis, pro filiis, pro pecoribus & iumentis.

MATHIAE AMICHOV

DE SARMATIA EUROPEA

LIBER SECVNDVS

De Russia, de tractibus eius, & abundantia
& contentis in ea, Cap. I.

OSTQVAM diximus de Sarmatia Asiae, quae Scythia vocatur, restat dicere de Sarmatia Europea, & in ea primū occurrit Russia, olim Roxolania dicta. Latus eius orientale adiacet flumini Tanai, & paludibus Maotidis, secernentibus Asiam & Europam. Priscis autem seculis Alani habitauerunt ad flumen Tanais: deinde iuxta illos ad meridiem Roxolani. Hæ autem gentes in toto delere perierunt, campiq; latissime patentes spectantur deserti, solis feris & Cosacis seu prædonibus prout supra dictum est. Post hos supersunt reliquæ Circassorum versus meridiem, & sunt gentes ferocissimæ & bellicosissimæ, genere & lingua Rutheni. Deinde est castrū Oczarcou nuncupatū, quod Imperator Tartarorum Prezecopensiū extruxit, in dominio Lithuanorum, & post quasi duobus milliariis ab Oczarcou in meridiem sequitur Dzassou & fuit castrum quod ante tempora nostra demolitum est: à Dzassou in Byaligrod quod Turci occuparunt, sunt sex miliaria. Sequitur Podolia ad occasum, Moldavia & Valachia contermina ad meridiem, ad orientem vero campis Tartarorum & Taurica insula: hæc terrarum fertilissima, ce-

rerisq; et mellis feracissima. Nam agro rude cul-
 to et parum inuerso atq; exarato frumentoq; super
 seminato tribus annis sponte frumentū germinat,
 ita tamē quod colligēdo tēpore messis segetē, ali-
 quidpiā granorum pmittatur in terrā decidere ad
 surgēdū ex eis frumērum in anno sequēti, sine cul-
 tura et sine agri aratura. Gramē quoq; et pascua tā
 cito ac vberime fundit et prodit vt peticā in tri-
 bus diebus supercrefendo cōtegat et aratrum in
 locis graminosis derelictum in paulo pluribus die-
 bus graminibus sepiat & cooperiat. Examina vero
 apum non solum in mellificis & arboribus cauatis
 mellificant, verū in ripis & terra sponte mel a repo-
 nūt. Cōtingitq; sepenumero, vt examina apū supue-
 nientia & priores apes exterminātia, ruricolæ ad-
 uolātia agmina apum trucidēt aut in aquis mergāt
 vt quæ præfuerunt hæreditarie mellificarēt & ma-
 nerēt. Postea ad mōtes Sarmaticos habitat genus
 Rutenorū, quibus præsidēt nobiles Polonorū. In Ko-
 lomya. in Zidazou. in Sniatin. in Aootin, in Busco
 & c. Sub eisdem montibus sunt tractus Halicien-
 ses, olim Galicia dictus, & Prezemissien. & in-
 ter montes Sarmaticos tractus Sanocensis. In me-
 dium Russiæ tenendo est, Leopoliensis terra, &
 vrbs in ea bene munita eodem nomine nuncupa-
 ta, habens duo castra, superum & inferum & est
 metropolis Russiæ. Septentrionem sunt tractus
 Chelmenfis & Belzenfis, terra que in medio iaces
 clauditur autem Russiā à meridie Sarmaticis mon-
 tibus, & flumine Tyras, quem incolæ Nieslr ap-
 pellant. Ab oriente finitur Tanai, & Mæotidi-
 bus Tauricæ, insula. A Septentrione Lithua-
 nia, ab occasu vero Polonia. Ex Moscouia au-
 tem aduenit Berysthenes, ab incolis Dienpr nun-

cupatus famofus fluuius, per Lithuaniam & Ruffiã
 currens & fub Smolẽfco & fub Kiou labẽs, in hunc
 ab occafu circa Chmyelnik oppidum conflurgens,
 Boh non exiguus fluuius illabitur: & quum men-
 fus effet Boryfthenes, quafi trecenta milliaria Ger-
 manica, in mare Ponti cadit. Amplius terra Ruffiã
 quum fit fertilis, abundat melle & medone, potu
 ex melle factõ, ad ducitur & vinum ex Pannonia, &
 vinum ex Moldauiã atque Valachia, quibus ad iac-
 cer: fed & vinum Cræcum ex Græcia, & eft forte:
 etiam ceruifiam ad nutum habet. Abundat equis
 bobus, & ouium gregibus abundat cera in maxima
 copia, abundat pellibus mardarum, fcifmorum, uul-
 pium & boum. Abundat fluminibus quibus irriga-
 tur, & aquis pifculentis, ita vt vbi aqua inuenitur,
 & pifces in ipfa reperiantur: non impifcantur fla-
 gna & pifcinæ Rufforum, fed vbicunq; atquæ repe-
 riuntur, illic & pifces de rore coeli, vt aiunt, demit-
 tuntur, abfq; hominum cura & impifcatione: funt
 quẽ in tractu Leopoliensif lucei magni & laudabi-
 les, & in perras tâ quã in laminas diuifibiles. Abun-
 dat Ruffia calamo aromatico in terris verfus Ta-
 naim & paludes Mæotidas. Item reupontico in eif-
 dem terris & in Lithuania fic & pluribus herbis ac
 radicibus alibi nõ vifis. Abundat tota terra Ruffiã
 granis tinctorum quæ copiofiffime excrefcunt: &
 quum prifcistemporibus ad Ienuam & Florentiã
 urbes Italicas importarentur, nunc uix aliquid de
 eifdem colligitur, fereq; in toto frufrata & non col-
 lecta pereunt. In tractu Chelmenfi rami pini arboris
 defecti, & in terra iacentes, in anno aut in duobus
 in faxa & filices vertuntur: eft quẽ ibi creta feu
 terra alba in copia quæ ad nos ducitur. Eft & fal q̄
 in lacu Kæzibeio temporibus ficcis colligitur, &

Quia prope est Oczarkou castrum Tartarorum, interceptiuntur & capiuntur interdum per Tartaros ductores salis vna cum palustris ducentis quãdoq; & trecetis. In terra quoq; Prænemiſſienſi & in Dro hobiz ſal coctum in bolas ac portiones collectum reponitur. Præterea in Ruſſia ſunt plures ſectæ, eſt enim religio Chriſtiana Romano pôtifici ſubiecta, & illa regit, & præualet, quanquã ſit exigua numero. Eſt altera ſecta Rutenorum amplior, quæ ritum Græcorum inſectatur, totam Ruſſiam adimplens. Eſt tertia ſecta Iudæorum non uſurariorum velut ſit in terris Chriſtianorum, ſed laboratorum agricolarum & mercatorum magnorum, præſidentq; vt sæpe teloneis & exationibus publicis. Eſt quarta ſecta Armenorum, præcipue in ciuitate Kamyeny cenſi & Leopolienſi. Hi ſunt mercatores peritiſſimi ad Caſſim, Conſtantinopolim ad Alexãdriam Aegypti, ad Alkairam & partes Indiæ penetrantes & merces afferentes Ruteni habitu & eccleſiaſticis officiis Græcos inſequuntur, habentq; proprias literas, & abecedarium inſtar & proximum Græcis. Hebræi ſimiliter Hebræorum literis utuntur & diſciplinis, verum etiam artes liberales, aſtronomiam & medicinam perſcrutantur, Armeni ſuo ritu gaudent & literis. Inter ſanctos colunt plus Taddæum apoſtolũ afferentes quod eos conuerterit, & fidem Chriſti docuerit. Deinde & Bartholomæum ſanctum dei apoſtolum venerantur, per quem multos articulos, vt aſſerunt deſide acceperunt: habent magnifica & plurimum decora eccleſiaſtica apparatus, planetas & ornatus non ſciſſos, ſed omniquaue rotũdos, libros, calices, & cæteram Chriſtianorum veteranorum ſplendidam ſupelleſtilem. Quo autem ad ſpirituales præſides & paſtores, Chriſtianorum ar-

Ruſſitarum religio.

chi præful est Leopoliē. Metropolitanus Rufforū
 & Lithuanorum, habens sub sua ditione Kiouieſ.
 Kamyenyecē. Prænemiſiē. Chelmeſ. Lucerieſ.
 & Mednieſ. episcopos. Rutenorū vero metropolita
 nus est Kiouieſ. quæ olim metropolis Ruſſiæ fuit.
 habet ſubiectos Vladicas, & episcopos de ritu Græ
 co in Moldavia & Valachia uſq; ad flumen Hiſtri
 feu Danubij, vnum in Ruſſia Chelmeſem, alterum
 in dominio Lithuanorum Vladimiriēſem ſive Bre
 ſteſ. tertiu Pinſci ſeu Murouuſci, quartu Poloceſ.
 quintum Luceſ. ſextum Smolenſem, & paſſim om
 nes alios Vladicas ac episcopos in terris Moſcorū
 & in Septētrionem de iuriſdictione Moſcorum pro
 tenſorum. Iſidorus metropolitanus olim kiouieſ.
 lingua & doctrina Græcus peritiſſimus, tēpore Eu
 geni papæ quartu ad cocilium Florētinum in cen
 tum equis ierat, & vniōne eccleſiæ Romanæ per
 cepta in Ruſſia redierat: hunc Moſcouitæ obedien
 tiā Romanā eis p̄dicantē ſpoliauerunt, & in necem
 extremā impulerunt. Sequuntur Ruteni doctores
 & theologos Græcorum, præcipue Baſiliū magnū,
 Gregorium Nazanzenū, & Ioannē Chryſoſtomum
 Gregorium Nazanzenum eorū ſermone Bogoflou
 nuncupant, quod in latino ſonat, laudans deum.
 Acceptant & noſtrum ſanctum Gregorium papam
 Romanum, præcipue in libris moralium, quæ tranſ
 larum legunt, & lingua eorum Byeſſednic, q̄ uale
 cōcionantē, per ſua dentē vel prædicantē, vocāt. In
 eccleſiis Rutenorum lingua Seruiorum q̄ eſt Scha
 uonica, diuina celebrant, legunt & cantāt. In eccle
 ſiis Armenorum ſermone Armeno. In ſynagogis
 Iudæorum lingua Hebræa orant, Chriſtiani autem
 ritu Romano latino ſermone cantant, orant & legūt.
 Et ſcias q̄ in fluminibus Ruſſiæ & Lithuanicæ præ

incipue in Boristhene & Boh, tempore æstatis multis
 plicantur ephimeræ, & sunt vermes & volatilia ala-
 ta, quaternis, interdum senis alis oriuntur & gene-
 ratur, mane currunt sup aquas, & volât super ripas
 circa meridiem: in occasu autē solis extinguntur.
 De his loquitur Aristoteles primo de historiis anima-
 liū & i Problematib⁹: & medici de febre ephimera.

De Lithuania & Samagithia. Cap. II.

Magnus ducatus Lithuania est regio latissi-
 ma in ea sunt plures duces Lithuania &
 Russia: vnus autem præses & monarcha, cui ceteri
 omnes subsunt magnus dux Lithuania vulgo nun-
 cupatus. Aiunt autē vetustiores & antiquitatum re-
 latores, quod quidā Italici propter Romanorum
 dissensiones deserentes Italiā ingressi sunt terras
 Lithuania, & nomen patriæ Italia genti vero Itali
 indiderunt: quæ per pastores terra Litalia & gens
 Litali, litera præposita cœpit nuncupari. Cuteni au-
 tem & Poloni eorum vicini maiorē immutationē fa-
 cientes, vsq; in hodiernam diem terram Lithua-
 niam, gentes vero Lithuanos appellant. Hi pri-
 mum condiderunt oppidum Vilno, eleuationis
 poli quinquaginta septem graduum, & ex nomi-
 ne ducis Vili, quo cum illas regiones ingressi
 sunt, Vilno vocauerunt, fluminibus quoque cir-
 ca ipsum fluentibus Vilia & Vilna ex eiusdem
 ducis nomine indiderunt nomina. Samagithiam
 autem de suo sermone sic nœminarunt, quod lin-
 gua eorum, terra inferior sonat. Aliqui autem
 ignari historiæ, à lituo quod est cornu, & tuba
 venatorum, eo quod regio illa plures vena-
 tiones exerceat, Lithuaniam appellari voluerunt,
 quod ad effectum, nō ad historiæ originē spectat.
 Hæc gens Lithuanorum annis superioribus adeo

Litaliæ

obscura, contempta, et vilis apud Rutenos fuit, vt principes Cioueni, ab ea sola perizomata et subera ob egestatem et soli natiui sterilitatem in signum tammodo subiectionis exigent: donec Vithenedux Lithuanorum rebellionem primum cõtra Rutenos inducens, et seipsum ducem inter populares constituens, alii principes Russiæ aggressus confligit, sensimq; adeo creuit viribus, vt iugo principibus Russiæ iniecto, etiam in tributa eos redigeret sibi pendenda, quæ per plures etates Rutenis ipse penderat. Posteriq; duci Vithenensuccedentes fortius lupinis & subitis incurfionibus finitimas gentes Russiæ, Prussiæ, Mazouïæ & Poloniæ inuadebant & diripiebant: donec fratres cruciferi Theutonici ordinis beatæ Mariæ per Conradum ducem Mazouïæ aduocati, & in auxilium assumpti, Prussia vi & continuis armis conquisita, Samagitas & Lithuanos aggressi, debellare, captiuare, & opprimere pluribus oppugnationibus cœperunt, tam diu donec ad Olgerdum & Ceystutum duces Lithuanïæ successiue peruenerunt. Fuit autem Olgerdus magnus dux Lithuanïæ, cuius filius erat Jagello, postea baptizatus, & Vladislaus nominatus, in regem Polonię coronatus. Frater autem ipsius Olgerdi fuit Ceystuth, maximus expugnator & persecutor Christianorum, qui inter pugnandum cum cruciferis Theutonicis in Prussia ter captus, terq; astu & mira euasione contra voluntatem cruciferorum liberatus è vinculis fugerat. Huius Ceystuth filius fuerat Vitaudus seu Vitoldus mactæ uirtutis princeps, Jagello autem qui postea & Vladislaus, sub treugis pacis captiuando Ceystuth, & filium eius Vitandum, Ceyuth in carcere occidit, Vitandum uero in vincula coniecit. Tandem à cruciferis & Christianorum

Christianorum exercitijs sæpenumero Jagello
pressus, deo miserare ad Polonos declinavit, fideq;
Christiana cum fratribus suis, quos octo in nume-
ro habuit, vnda baptisatus ablutus, & in regem
Poloniæ coronatus, Heduigim filia Ludouici Hun-
gariæ & Poloniæ regis illustrissimam ac speciosissi-
mam in consortem accepit, anno Christi millesimo
tricentesimo octuagesimo sexto, die Iouis, quarta
decima mensis Februarii, quæ fuit sancti Valentini.
Coepitq; præfatus rex Vladislaus secundum pro-
missa vigilare & instare, vt gentem Lithuanicam à
tenebris erroris ac idolatria expurgaret, assumptis
quoque secum Bodzanta archiepiscopo Gheznés,
& pluribus viris ecclesiasticis atq; religiosis. Item
regina Heduigi, Semouito & Ioanna Mazouia, Cõ-
rado Olesnicensi ducibus, & complurimis baroni-
bus, anno domini millesimo tricentesimo octuage-
simo septimo in Lithuaniam intrauit, & baptisima
suscipere Lithuanos procurauit. Colebant autem
ab origine Lithuani numina, igne, syluas, aspides
& serpentes: ignem qui per sacerdotem lingua eo-
rum zincz nuncupatum, subiectis lignis adolebat:
syluas autē & lucos sacrosantos & habitacula deo-
rum putabant: aspides vero atq; serpentes in singu-
lis domibus velut deos penates nutriebant & vene-
rabantur. Rex itaque Vladislaus ignem sacrum pu-
tatum in ciuitate Vilnensi, barbaris inspectantibus,
extingui, templum & aram in quibus fiebat hostia-
rum immolatio dirumpi, syluas vero succidi & con-
fringi, serpentes quoq; necari præcepit, barbaris
flentibus deorum suorum falsorum exterminium,
contra regem autem nec mussitare audentibus, mi-
rantibus quoq; quod Poloni sacrorum violatores
ignis sylvarum & serpentium intacti illæsiq; à diis

eorum, secus quam ipsemet quoties violabat, fuerit. Exterminatis itaque idolis, gens Lithuanorum per aliquot dies de articulis fidei & oratione dominica per sacerdotes Polonos, magis tamen per regem Vladislaum, qui linguam gentis nouerat edocebatur, & sacra baptismatis unda enascebatur: largiente pio rege Vladislao singulis ex popularium numero post susceptum baptismum, ex panno de Polonia adducto nouas vestes: qua prouida liberalitate effecit, ut natio illa rudis & p̄nosa, lineis in ea die contenta fama huiusmodi liberalitatis vulgata per consequendis laneis cateruatum ad suscipiendum baptismum ex omni regione accurreret: & quoniam labor erat immensus vnumquęque credentium baptizare singillatim, mandante rege multitudo sequestrabat in turmas & cuneos, & vniuersis de qualibet turmarum benedicta aqua sufficienter conspergis, cuilibet turmę & vniuersis qui in ea cõstiterat, nomen vsitatum Petrus, secundę Paulus, tercię Ioannes & c. foeminis per turmas diuisis, Catherina, Margaretta & c. iuxta numerum turmarum imponebat. Militaribus tamen spiritualis impēdebat baptismus. Fundauit insuper rex Vladislaus in Vilna ecclesiam cathedralem sub titulo sancti Stanislai patroni Polonorum, principalemque aram in loco ubi ignis qui falso perpetuus credebatur, constituit, ut error gentilis heret cunctis parentior. Constituit etiam in eadem ecclesia Vilnensi episcopum virum spectatę virtutis Andreani Vazilo, natione Polonum genere nobilem, de domo accipitrum, professione fratrem ordinis minorum, olim Elizabeth reginę Hungarię confessorem & prædicatorem insignem episcopum Ceretę. Eodem quoque Vladislao rege instante, Samagithia fidem Christi & baptismum sus-

fcepit. Ad cognoscendam autē naturā provinciae
 & gentis illius, animaduerte, quod regio Samagi-
 thia est Septentrionalis & gelida, Lithuaniae, Lio-
 niae & Prussiae contermina syluis, collibus & flumini-
 bus circumsepta, in hos tractus distincta, scilicet Sarmagithiae
situs
 Iragola, Myednici, Chrossae, Rosena, Viduki, Vye-
 lunya, Celthini, Czethra, gentes regionis procerae
 & altae staturae, agrestes & incultae, paucis & castiga-
 to victu viuentes, sitim aqua sedare solite, raro cer-
 uisia aut Medone: auri, argenti, æris, ferri, vini illa
 tempestate expertes & ignaræ: apud quos licitum
 erat uni viri plures habere vxores, & patre mor-
 tuo nouercam, fratreq; glotem in vxorem accipere
 nullis illic stibarum, nullis ædificiorum nobilium
 sed tantummodo tugurii vnus vltus, ventrem diste-
 tum & porrectum, extrema vero habens coarta, ex
 ligno & culmo structura largius ab immo sensim
 operis incremento ædificium in arctius cogitur, in
 carinae seu galeæ maximae similitudinem elaborata
 in cacumine fenestra vna superne lumen reddens,
 subter quam focus & cibos parabiles quoquens, &
 frigus quo regio pro maiori anni parte constricta
 est repellens, in ea domo se, uxores, pignora, seruos,
 ancillas, pecus, armentum, frumentum, & omnem supelle-
 ctile condunt, gens ad diuinationes & auguria pro-
 cliuis. Præcipuum nomen Samagitticum erat ignis,
 quem sacrosanctum & perpetuum putabant, qui in
 montis altissimi iugo super fluuium Neuyasza sito as-
 sidualignorum appositione à sacrorum sacerdote
 alebatur. Accedens itaq; Vladislaus rex turrim in
 qua consistebat incendit, & igne disiecit & extinxit
 Succidit deinde per milites suos Polonicos syl-
 uas, quas non secus quam sanctas & deorum habi-
 tacula Samagittiae iuxta illud poeticum, Habitarunt dii

quoq; sylvas, venerabantur, in eam caliginem mentis prolapsi, quod, & sylvæ præfate & aues, feræq; in illis consistentes sanctæ forent, & quicquid in illas ingrederetur, vt sanctum deberet censerî, uiolanti quoq; nemus, feras vel alites, manus aut pedes dæmonum arte curuabatur, Maxima itaque barbaros tenebat admiratio, quod Polonorum milites nemus ritu eorum excidentés, nulla læsio quale ipsi in se frequentius experti erant sequeretur. Habebant præterea in syluis præfatis focos, in familias & domos distinctos, in quibus omnibus charorum & familiarium cadauera cum equis, sellis & vestimentis potioribus incendebant: locabant etiam ad focos huiusmodi, ex subere facta sedilia, in quibus escas ex pasta in casei modum præparatas deponebant, medonemq; focis infundebant, ea credulitate illusi, quod mortuorum suorum animæ, quorum illic cõbusta fuerant corpora nocte venirent, escaq; se exsatiarent. Insuper prima Octobris die, maxima per Samagittas in syluis præfatis celebritas agebatur, & ex omni regione vniuersus vtriusq; sexus cõueniens illuc populus, cibos & potus quilibet iuxta suæ conditionis qualificationem deferebat, quibus aliquot diebus epulati diis suis falsis præcipue deo lingua eorum appellato Perkuno, id est tonitru, ad focos quisque suos offerebat libamina. Rex itaque Vladislaus primum eos pater noster, deinde solum docuit, quoniam nullus sacerdotum linguam Samagitticam nouerat, & vñdis baptismatis ablui iussit. Vnus autem ex maioribus Samagittarum p omnibus respondit. Ex quo, inquit, serenissime rex dii nostri velut inertes & languidi à deo Polonorum deleri sunt, deos nostros & sacra eorum deserimus, & deo tuo atq; Polonorum fortiori adhære

Mortuorum pa
rentationes

mus, sicq; baptizati sunt. Rex autem in Myedniki
 cathedralem ecclesiam sub honore & titulo sancto-
 rum martyrum Alexandri Theodori & Euancii, in
 aliis autem locis ecclesias parochiales fundauit, &
 illis dotem sufficientem consignauit & inscripsit.
 Mednicensis ecclesiae primus episcopus Mathias
 origine Almanus, in Vilna tamen natus, eo quod
 linguam Lithuanicam & Samagitticam norat præ-
 fecus est & consecratus. Contigit autem in prima
 plantatione, dum Samagittæ per magistrum Nico-
 laum Vazic, fratrem ordinis prædicatorum re-
 gium prædicatorem per interpretem instruerentur
 de fide, creatione mundi, & lapsu primi hominis
 Adæ, vnus Samagitharum sufferre sermonem præ-
 dicantis non valens in hæc verba prorumpit, Men-
 titur, inquit, illustrissime rex iste sacerdos, asserit
 mundum creatum esse, quum sit homo non longæ
 uæ ætatis, sunt etenim inter nos plures annorum
 numero seniores eo, centenarium numerum super-
 gressi, qui creationem nullam recordantur: sed so-
 lem & lunam, cæteraq; sydera semper eisdem moti-
 bus luxisse referunt. Rex autem Vladislaus iubens
 eum silere, declarauit magistrum Vazic creationē
 mundi non asseruisse in diebus suis incepisse, sed
 longe ante, puta ante sex millia annorum, & paulo
 plus, ordinatione diuina prouenisse. Contulit autē
 rex Vladislaus magnum ducatum Lithuaniae & Sa-
 magitthiæ Alexandro Vitoldo fratri suo patruelis
 quia acer & animosus erat pugnando, adiecit Li-
 thuaniae ducatum Pskou, quem Plestouiam appel-
 lant. Deinde alterum ducatum Nouogrodien, qui
 Nugardia agnominatur. Tertium ducatum Smol-
 nensem suo dominio apposuit. Factaq; in circuitu
 pace, in orientem penetravit, & incidens in hordā

Tartarorū multitudinē eorū, in Lithuaniam appulit, ac in certo territorio Lithuanie locauit, vsque i hac diem permanentē. Cōgestoq; fortiori exercitu, iterum in Tartariam perrexit, & superatis fluminibus in planicie diffuse porrectā circa flumen Vorzela quattadecima die Augusti peruenit. Ibi occurrente ei Imperatore Zauolhensi Temir kutlu, quem scriptores Temerlanem nuncupant, cum infinita ac innumerabili Tartarorum multitudine, de treugis & pace vtrinq; tractabant, concordia tamen nequaquam à Tartaris acceptabatur. Vitoldus igitur à suis persuasus cum custodibus corporis sui retorsum abiit, & in Lithuaniam fugitiue rediit: exercitus vero ipse ab infinita multitudine Tartarorum obrutus, in toto deletus est. Præterea Sigismundus rex Romanorum iaciendo inter Vitoldū & Vladislaum fratrem eius regem Poloniae fomitem discordiarum, coronam Vitoldo promisit, & in regem Lithuanorū sublimari persuasit: verū quū afferret cotona per loca tutiora Marchiæ & Prullia, nobiles maioris Poloniae sese opposuerunt, & cum exploratoribus in custodia permanendo, in loco qui Turzagora vocatur, legatos Imperatoris Romanorum opperiebantur & expectarunt. Illi vero rem infectā cognoscentes, terrore perculsi retrocesserūt. Vitoldus autem de hoc certior factus prætristitia ab anthrace inter scapulas orto, uitam cū principatu finiuit, anno domini millesimo quadrigentesimo trigesimo. Post mortem Vitoldi Vladislaus Jagello rex Poloniae Suitrigellum fratrem suum in ducem Lithuaniae anulo suo inuestiuit & substituit: qui immemor beneficii, contra Vladislaum Jagellonem tumultuauit & bella gessit, propter quod rex Vladislaus principi Sigismūdo de Starodup suggestit,

comisitq; vt ducatu Lithuanie sub Suirigello su-
 riperet. Apparere igitur comete supra illu duc-
 tum, dux Sigismundus de Starodup Suirigellu ex-
 pulit, & ducatu magnu Lithuanie possedit. Hunc
 Sigismundus Iuan dux Czarthoriesis, genere & se-
 cta Rutenus post aliquot dies occidit. Ingredebatur
 siquidem ex consuetudine vrsa ad tabernaculum du-
 cis Sigismundi. Ruteni itaque more vrsae ostiu taber-
 naculi fricabant & mouebant: quo audito dux Sigis-
 mundus vrsam aduenisse putado, ostia aperuit, & a
 Rutenis vulneribus concisus occubuit. Aeneas de Pi-
 colominibus scripsit, non hunc Sigismundum, sed Vi-
 toldum sicut praemissum est, p suos in forma vrsae
 delusum interfectum. Sed in seculis relatoribus credi-
 dit, & erronee scripsit, quemadmodum simili errore
 ductus, plurima de Lithuanis, plurima & de Polo-
 nis conscripta literis tradidit. Posterique historiographi
 errantem erronee sequentes, ipsius Aeneae absurdi-
 tates & loca atque mores illarum nationum nunquam
 visa, aliter quam fuerunt, & quam sunt, tam vera li-
 teris demandare non erubuerunt, quum experien-
 tia praeteritorum atque praesentium ipsum & ipsos
 inexpertos & aliter quam res habeat scribentes re-
 darguat. Successit duci Sigismundo de Starodup,
 Kazimirus Vladislai Jagellonis tertius natus in ma-
 gno ducatu Lithuanie, quem ferè quinquaginta an-
 nis gubernauit, sub cuius extremis & vltimis annis
 Iuan dux Moscorum auulsit, & sibi appropriauit
 ducatum Nouogrodensem, alias Nugardiam seu
 Nouogrodiam nuncupatu. Post Kazimirum in Li-
 thuania dominatus est Alexander filius eius quar-
 togenitus, cuius temporibus praefatus Iuan dux
 Moscorum principatum Mozaisensem, longitudi-
 nis septuaginta, latitudinis totidem milliariu, & castra

quadraginta subripuit. Alexandro vita functo, Sigismundus modernus in magno ducatu Lithuanie suffectus est sub cuius dominio Vassilo Moscouie dux & principatum Plefkon, que Plefkouia appellatur, & ducatu Smolnesem expugnauit & possedit.

De amplitudine & contentis magni ducatus Lithuanie. Cap. LII.

Amplitudo magni ducatus Lithuanie est talis. A mari Balteo seu Protenico ad Vilnam capitalem ciuitatem Lithuanie sexaginta milliaria, a Riga vero ad Vilnam recto itinere septuaginta milliaria: eundo vero super Poloczko ut communiter vadunt, erunt a Riga in Vilnam centum milliaria. Deinde a Vilna in Kiou sunt centum milliaria. A Kiou vsq; ad confluentiam, ubi iungitur fluuii Dinepr & Boh, quos Græci Borysthenes, maiorem & minorem appellant, sunt decem diete que faciunt septuaginta milliaria, ibi stererat castrum Dzassou, quod destructum est, & ibi est finis domini Lithuanorum, quum prius protendebatur ad Byaligrod, quod latini Album castrum nuncupant, & ipsum Turci expugnarunt & possident: circum circa vero Tartari in campis degunt: Ista est computatio versus meridiem, quinimmo verius dicam in ter orientem & meridiem. Iterum ex trasuerso computando, a Patzou & metis Lithuanie in Vilnam sunt octuaginta milliaria: sed a Cracouia per eandem viam vsq; in Vilnam sunt centum & viginti milliaria. A Vilna in Smolensko centum milliaria, a Smolensko in Moscuam ciuitatem Moscorum centum milliaria, & sunt milliaria Germanica magna. Prima autem & capitalis ciuitas in Lithuania est Vilna, est tanta quanta Cracouia cum Kazimiria Clepardia, & omnibus suburbis: verum domus non

sunt cohærentes sicut in nostris ciuitatibus, sed vt
 sæpe mediant horti & pomaria: habet Vilna bina Vilna metropo
 castra murata, superum in monte & inferum in bas sis Lithuaniz
 so. Nouigrod vero, quam Latini Nugardiã vel No
 uogardiam vöcant, fuit de possessione magni duca
 tus Lithuaniz per ducem Vitoldum armis conqui
 sita, & est Nouigrod in amplitudinẽ paulo maior
 quam Roma, quia Roma in ambitu continet trigin
 ta duo milliaria Italica, quæ faciunt sex milliaria Nugardiz gni
 Germanica, & duo milliaria Italica supersunt. No tudo.
 uigrod autem continet integra septem milliaria,
 alias trigintaquinque milliaria Italica. Itẽ Nouigrod
 lignea habet ædificia, Roma vero murata. Distat
 Nouigrod à mari Balteo duobus vel quasi tribus
 milliariis. Et fuerunt, adhucq; sunt in ea ditissimi
 mercatores: intantum quod apud quemlibet merca
 torem iuxta refectorium est Crancz, id est reserua
 culum loco testudinis, in quod argentum, aurum &
 res pretiosæ conquestæ proiciebantur absq; nume
 ro, Vnde Iuan, quod sonat Ioannes princeps Mo
 scorum anno domini millesimo quadringentesimo
 septuageesimo nono, surripiendo Nouigrod de ma
 nibus Kazimiri magni ducis Lithuaniz, huiusce
 modi thesauros Nouogrodienẽ exhaustit, & trecen
 tos currus ad summum implendo, duntaxat de au
 ro, argento & vnionibus pretiosis, in Moscouiam
 abduxit. Et quia in eadem Nouigrod perniciofa
 consuetudo inoleuerat sicariorum & reptomum, sæ
 pẽq; aliquo reo inuento vel designato pulsabatur
 campana prætorii, vbi centum senatores tanquam
 iudices sedebant, omnes more illius patriæ barbã
 protensam nutriendes, vulgus autem audito sono
 campanæ, concurrebat de tota ciuitate, ita q; quili
 bet hospes duos acciperet lapides in brachio, & filii

hospitum similiter. Quumq; reus per senatores cō-
 dēnaretur, lapidibus adstantes obruebant & interfici-
 eiebāt eum, tumultuosēq; ad domū cōdemnati cur-
 rētes diripiebāt omnia bona occisi, & area domus
 postea vendebatur, & pecunia exinde pro Republi-
 ca confiscabatur. Idcirco Iuan dux Moscorum pre-
 fatus apprehensa & possessa Nouigrod in quinque
 famosioribus plateis quinque capitaneos cum ar-
 migeris constituit ad sedandum & prohibendum
 solitos tumultus, inuasiones & spolia. Est in Noui-
 grod castrum Deczen nuncupatum, in eo principa-
 lis ecclesia est sancti Sophiæ, id est, saluatoris, & est
 recta aureis laminis splendentibus, suntq; in ea-
 dem Nouigrod septem monasteria Zirnkorum, id
 est, nigrorum monachorum de regula sancti Basilii
 & distant à se inuicem ferè vel prope per mediū mil-
 liare. In primo monasterio B. Mariæ virginis sunt
 mille monachi, in altero sancti Georgii septingenti
 in tertio sexingenti, in quarto quadringenti: sic cō-
 sequenter in aliis monasteriis. Sunt & ecclesiæ san-
 ctorum plurimæ, & solius sancti Nicolai, quem Ru-
 reni inter alios sanctos plus colunt: ecclesię sunt tot
 quot sunt dies in anno. Habet eleuationē poli No-
 uigrod sex aginta sex graduum, & in æstate circa
 solstitium æstiuale post occasum solis apparet lux
 coeli vsq; in ortum solis, vt artifices, sartores, suto-
 res, & cæteri mechanici suere & laborare possint.
 Post Nugardiam ad Septentrionē est Suetia & Filā-
 dia vsque in oceanum Septentrionis, Pskou vrbs
 nobilis murata & magna, minor tamen quam Noui-
 grod, adiacet Moscouiæ & Lithuanis, hanc Latini
 Plesecouiam appellant, in habitatores ipsius omnes
 Plesecouia sunt lingua & ritu Ruteni, barbam non radunt, &
 crines capitis non tondent, habitum vero in toto

deferunt Almannicum. Habet terra Plefcouiaë
 triginta castra murata, & sunt versus Liuoniam
 & non sunt tam bona castra in Moscouia, neque
 in Lithuania. Totâ autem terra Plefcouiaë sexa-
 ginta milliaria in longitudine, & quadraginta in
 latitudine continet. Vassilo modernus princeps
 Moscouiaë per compositionem & tradimentum
 seniorum adeptus est, & possidet Pskou, depo-
 sitionis campanam, ad cuius pulsum tota ciuitas cõ-
 fluebat, & iniuriantes opprimebat. Contra pactum
 quoque & promissa sua abegit Vladicam. id est, epi-
 scopum loci, & plures nobiles ac ciues Plefcouiaë
 & locauit in ciuitate Moscuâ, & aliis locis Mo-
 scouiaë. Deinceps versus orientem est Poloczko
 castrum & ciuitas magna, & pertinet ad ducatum
 Smoleñ. possidet eam magnus dux Lithua-
 niaë. Post hanc ad orientem est Smolensco ca-
 strum & ciuitas ex roboribus structa, & fossis pro-
 fundis munita, ipsa autem terra seu ducatus Smo-
 lensco continet in longum sexaginta aut septua-
 ginta milliaria Germanica. Præterea linguagium *Lingua Lithua-*
 Lithuanicum est quadripartitum, primum lin- *norum*
 guagium est Iaczuingorum. vt horum qui cir-
 ca castrum Drohicin inhabitant, & pauci super
 sunt. Alterum est Lithuanorum & Samagittharũ
 Terrium Prutenicum. Quartum in Lothua seu
 Lothihola, id est, Liuonia, circa fluuium Dzuina,
 & Rigam ciuitatem. Et horum quanquam eadẽ sit
 lingua, vnus tamen non plene alterum intelligit,
 nisi cursiuus & qui vagatus est per illas terras. Ha-
 buit hoc linguagiũ quadripartitũ tẽpore idololatriæ
 pontificẽ maximum vnum, quẽ Criue appellabant
 morantem in ciuitate Romoue à Roma dicta, quo-
 niã hoc linguagiũ de Italia iactat sese aduenisse, &

haber nonnulla vocabula Italica in suo sermone. De isto Criue & ciuitate Romoue in legenda sancti Adelberti pontificis & martyris legitur. Et scias Φ in Prussia iam pauci proferunt Prutenicum, subintrauit si quidem lingua Polonorum & Almannorum sic & in Lothua pauci villani profitentur hanc linguam, quia subintrauit Almannicum. In Samagithia autem, quæ est longitudinis quinquaginta miliariorum, & in Lithuania, quæ in longum triginta miliaria continet, in villis Lithuanicum loquuntur & in magna parte Polonicum profitentur: nam & sermone Polonico sacerdotes eis prædicant in ecclesiis, in super scito quod hoc linguagium quadripartitum totum est de obedientia & fide Romanæ ecclesiæ, in aliis autem prouinciis circumiacentibus, ut in Nouigrod, in Plescoua, in Polocko, in Smolensco, & in meridiem vsque post KiouRuteni sunt omnes, & Rutenicum seu Sclauonicum loquuntur, ritumq; Græcorum obseruant, & obedientiam Constantinopolitano patriarchæ præstât. Amplius sunt in ducatu Lithuaniae Tartari circum Vilnam, & habent proprias villas: colunt agros more nostro, laborant & vehunt merces, ad mandatumq; magni ducis Lithuaniae omnes ad bellum assurgunt, loquuntur Tartaricum & colunt Mahumetem, quia Saracenorum sectam profitentur. Insuper sunt Hebræi in Lithuania, præsertim in ciuitate Troki, hi laborant & mercantur thelonea & officia publica tenent, de vsurisq; non viuunt, post hoc de fluminibus dicamus. A parte orientali dominium Lithuanorum terminant fluuii, Oskol, Iugra Doneycz, id est paruus Don, & est paruus Tanais, hi & plurimi alii in Tanaim decurrunt. Item ex dominio Lithuanorum post castrum Vesnya, quod dux Moscouiæ,

Tartari cohabit
tant Lithuanis

Modernus Vassilo occupauit, ortus est. Dinepr, seu Boristhenes ex terra plana lufosa, ex stagnis in den-
 fis syluis, & fuit sub Smolensco & sub Kiou, tandē
 emensis quasi tricētis milliariis Germanicis, in ma-
 re Ponti incidit. Item Vilia aliū fluiuius triginta
 milliariis ad orientem Vilnæ ciuitatis ortum cepit
 & sub castro Vilnēfi cum alio fluiuo minori Vilna
 dicto, & initium eius duobus milliariis à præfata ci-
 uitate Vilna computatur, cōmiscetur, vnaq; ad ma-
 gnum fluiuium Niemen influunt. Niemē autem flu-
 uius valde flexuose decurrit, naues defert & mer-
 ces: & post castrum Couno in mare Prutenicum ca-
 dit. Item Dzuina magnus fluiuius fontes habet in
 Moſcouia & in dominio Lithuanorum, fuit sub ca-
 stro Vitepſk, deinde sub Poloczko: hostia eius cir-
 ca Rigam ciuitatem Liuoniæ, vbi in mare cadit, &
 ſcias quod quemadmodum in superioribus præmi-
 ſi tria magna flumina prope ſe inuicem oriuntur,
 ſcilicet, Dinepr, Dzuina, & Volha, oriuntur, in quā,
 in locis planis, nemoroſis paluſtribus, non ex mon-
 tibus Hyperboreis, non Riphæis, nec aliquibus
 montibus qui in natura minime ſunt, duntaxat fig-
 mento olim Græcorum tanquam in rei veritate exi-
 ſterent glorioſe & ampulloſe prædicati ſunt, & ꝑ
 præfata flumina ex ipsis erumperent ac orirentur
 per ſequaces hiftoricos cosmographos & poetas in-
 experte deſcripti decantatiq; ſunt, quum nuſquam
 compareant plana ſiquidem eſt terra per totum,
 vnde illa ortum ducunt. Et Dinepr qui eſt Borithe-
 nes ad meridiem fuit vſq; in mare Ponti incidens
 Dzuina grande flumen ex Moſcouia erumpens, ad
 occaſum ſolis per dominia Lithuanorum, & per Li-
 uoniam labens iuxta ciuitatem Rigam, in mare Bal-
 teum deſcendit, Volha maximus fluminum etiam

Ortus Borithe-
nis

Nunq̄ montes
in his locis

ex Moscouia oriēs, in Septētrionē tēdit, reuersusq; in orientem, longinque circuit Tanaim: tandē conuersus in meridiem per Scythiā seu Sarmatiā Asiā nam & campos planissimos Tartarorum peruagatus, in viginti quinque flumina magna partitus, mare Euxinum ingreditur. Distat Tanais à Volha in Tartaria itinere sex hebdomadarū, ad minus triū aut quatuor velocissime currentibus. Sunt & alia in Lithuania & Moscouia multa flumina & stagna magna: parua vero flumina & rui sine numero in maiora defluunt. Omnia piscosa abundanter, ita quod in illis terris vbi aqua, ibi & pisces: & sunt pisces sapidiore & delectabiliore gustus quam in regionibus nostris, piscinæ & fodinæ pro aquis & impiscationibus tanquam inutiles illic non sunt. Amplius in ducatu Lithuanicæ panis rusticorum nigerrimus est non cribratus, ex filigine aut ordeo vna cū furfuribus: dominorum vero, & potentum panis delectabilis de pura similagine tritici albissimus pinfirur & habetur: vino carent, nisi quod aliunde ducitur præcipue vinum Rhenense, & ex occidentalibus regionibus per mare Germanicum & Balteum adductum alicubi reperitur, medone & spisso, & tenui & vario modo cocto abundant, & illo reficiuntur & inebriantur. Ceruissas coquunt diuersimode & ex variis granis, puta frumento, filigine, ordeo, auena, millo &c. & non sunt lapidæ: vulgus autem vt semper aquam bibit: oliuæ & fructus dulces ac delicati illic non cresunt, algida etenim & frigida est prouincia. Armenta habent omnis generis & feras sylvarum, plus quam in orbe Christianorum reperiantur: saltus, deserta & syluæ sunt magnæ, decem, aliquando quindecim milliariorū, nonnunquam & viginti quinque milliariorū: ad late

Panis Lithuanicæ.

ra desertorum & sylvarū villæ & habitatores inue
niunt, & idcirco q̄a magna nemora sunt, magnæ fe
ræ & multæ abundantissimæ visuntur & capiuntur
vri & boues syluestres, quæ lingua ipsorū thuri &
zumbrones vocant, onagri, & equi syluestres, cerui,
damæ, dorcæ, capræ, apri, vrsi, mardures, scismi, &
cætera genera ferarum. Insuper aues abundant &
sicedulæ, quamuis illic vineæ non sunt, aduolant
& impinguntur, atq; cum suauitate eduntur. Estq;
in Lithuania & Moscouia animal veracissimum &
inutile, quod alibi non comparet, rossomaka nomi
natum, quantitatis canis, faciei catti, corporis &
caudæ vt vulpis, colore nigrum, cadaueribus vesci
tur, inuentoq; cadauere, intantum vorat, vt exten
datur & infletur tanquam tympanum, repertaq; an
gustia, stricta inter arbores intrat & intrudit se cum
violentia premendo, vt violenter comesta violen
tius egerat, sicq; extenuatum de nouo cadaueri accur
rit, & ad summum impletur, cum vicissitudine ex
pressionis, & ad morticinium reuersionis, donec to
tum absumat & deuoret. Et forsân natura tâ insatia
bile animal in illis regionib; producit, vt homines
simili vocacitate laborâtes redarguat. Quoniâ po
têtes quî cõiuuari cœperint, sedêt à meridie in me
diū noctis cõtinuo cibo & potu sese opplendo, & à
mêsâ quoties natura ppellit affurgēdo & egerēdo
iterū vorant vsq; ad vomitū & amissionem discre
tionis & sensus, tuncq; inguinis & capitis quæ sunt
discrimina nesciunt: estq; illa consuetudo pernicio
sa in Lithuania & Moscouia, magis vero & absq;
rubore in Tartaria. Est etiâ in illis terris Lithuanicę
Moscouicę & Tartaricę ab origine consuetudo ven
ditionis hominum: serui natura venduntur à do
minis suis tanquam pecora, pueriq; eorū & vxores:

Crapula Lithua
norum

quinimmo pauperes homines, libero vêtre nati, vi-
ctū carentes, vendunt filios & filias suas interdum,
& semetipfos, vt apud patronos filiquis & grossis
cibus saturantur.

De Moscoua Caput IIII.

Moscouia est regio longissima latissimaq;. nā
à Smolensko vsque ad Moscouam ciuitatē
sunt centum milliaria, à Moscoua ad Voloch da cen-
tū milliaria. Et, Voloch da est prouincia, & fluuius p
ipsam labens eodem nomine vcat: à Voloch da
ad Vsczuga centum milliaria, ab Vsczuga ad Via-
thka centum milliaria: & ista quadringenta millia-
ria sunt de regione Moscouiæ, & sermo per totum
est Rutenicus seu Sclauonicus. Vltra prædicta à
Viatka ad regionem Permca centum milliaria,
inde ad terram Vahulcka triginta milliaria & hæc
Scythiæ confinis est. Et istæ prouinciæ subiectæ
sunt duci Moscouiæ, additisq; terris ad Septentrio-
nem & orientem ab eodem duce Moscouiæ posses-
sis, Iuhra & Corela quæ sunt in Scythia erunt quin-
genta milliaria Germanica magna. Verum Mosco-
uia non per milliaria nostra computant, sed per
verst: & uerst est quinta pars miliaris Germanici.
Numerant itaque à ciuitate Moskoua ad Vlodmi-
riam ciuitatem decem & septem milliaria Germani-
ca: abinde ad Vsczueh quingenta verst: iterum ab
Vsczuh ad Iuhram quingenta uerst. Intra Mosco-
uiam autem sunt multi ducatus. Est ducatus seu ter-
ra Moscouiæ, de quatriginta milliaria pugnatorū
nobiliū ad bellum egrediuntur, agrestium vero
sexaginta millia. Est & ducatus seu terra Turczka
de qua quadraginta millia armatorum nobiliū
duntaxta ad bellum prodeunt. In hoc ducatu ca-
pitalis ciuitas Tuerd nuncupatur, & est ciuitas grā-
dis lignea

Tuerd

dis lignea de lignis ædificata: in ea sunt ecclesiæ li-
 gneæ centum & sexaginta: castrum etiam ligneum
 est, & sunt in ipso nouè oracula seu ecclesiæ: princi-
 palis est sancti saluatoris, & illa duntaxat est murata
 sub ac ciuitate & castro: amplissimus fluuius Volha
 labitur. Ducatus Chelmsci, de quo septè millia pu-
 gnatorum exeunt. Ducatus Zubsczouski, de quo
 quatuor millia armatorū. Ducatus Kliniski, de quo
 duo millia bellatorū prodeunt, ad terrā Tuerdesi,
 annumeratur. Item ducatus Kubensis triginta mil-
 liaria in longum cōtinens. Ducatus Iacossauieñ.
 quadraginta milliaria de terra habēs. Ducatus Szu-
 herfien, viginti milliaria terrę habēs. Ducatus Sza-
 chouensis triginta milliaria in longum continens:
 omnes sunt in milliariis Moscouiæ in longum com-
 putatis. Insuper ducatus Rzezensis, de quo quin-
 cim millia baronum seu nobilium armatorum eua-
 dunt, & fluuius nominatissimus Tanais de ipso ori-
 tur. Item ducatus Susdolorum, & plures ei adiacen-
 tes desolati & destructi sunt per Tartaros. Est & ter-
 ra Tartarorum Cozanska, Horda nominata, trigin-
 ta millia pugnatorum producens, principi Mosco-
 rum subiecta, in campis iuxta castrum Cozan, quod
 dux Moscouiæ possidet: & alluitur magno flumini
 Volha, degens. Moscuua est ciuitas principalis satis
 magna, bis maior quam Florentia Thusciæ, aut bis
 maior quam Praga Bohemię urbs Praga dico quę
 extat & quam tu vidisti: non Praga, quam quidam
 nouus historicus fiste astruit longissimā trium die-
 rum itinere ciuitatem, quod fabula est: verum Mo-
 scuua lignea est non murata, plurimas habens pla-
 teas, & vbi vna platea finitur, altera non statim inci-
 pit, sed campus mediat. Inter domos quoq; sepes
 mediant, ita vt domus sibi inuicem non cohæreant.

Moscuua
 ciuitas

Nobilium domus sunt maiores, plebeiorum vero humiles. Fluit per medium ciuitatis, & sub castro ipsius fluuius eiusdem nominis cum ciuitate, Moscuua appellatus, & est tantus, quantus Multaua in Praga, aut Arnus in Florentia. Castrum autem quod est in medio ciuitatis in plano, est castrum bonum muratum tantae amplitudinis, ut Buda in Hungaria, habet tria propugnacula: & cum his turres magnae simul computatae sunt decem & septem, tegulis latericis rectae, sed vnus murus: in eo castro ecclesiae sunt sedecim, tres muratae, scilicet, sanctae Mariae, sancti Michaelis, & sancti Nicolai, reliquae sunt de ligno. Palatium ducis praefato castro est muratum ad instar Italicum, nouum, non amplum, nec magnam tres curiae nobilium sunt muratae, aliae domus ligno constructae, stibae omnes nigrae. Aliae ciuitates Moscorum sunt minores, & castra minora omnia de lignis fabrefacta. Praeterea terra Mosconiae plena est boscis ac syluis, aquis quoque, fluminibus, piscibus & feris, quemadmodum Lithuania referta, sed frigidior & Septentrionalior, unde pecudes & pecora parua sunt & mutua absque cornibus, quasi semper propter frigus: homines vero proceri, altissimi, & robustae staturae sunt, bibunt aquam, medonem & quassacem, id est, fermentatos liquores. Arant & succant ligno sine ferramento, & arpicant frondibus arborum supra seminata ab equis tractis, raroque propter intensam & longa gelua segetes maturescunt, ideo messes sectis frugibus in stibis desiccant maturant & triturant. Saepenumero autem vtuntur calescentibus aromatibus, saepe & sublimatis, de aromatibus, de melle, vel alio calefactorio, ita ut & de auena aquam ardentem siue sublimatum faciant & bibant ad effugandum & repellendum algorem &

frigus, alioquin ex frigore congelarēt. Carent vi-
 no & oleo, & ne inebrientur princeps terrę prohi-
 bet ne e medio aut liquor inebrians in aliqua domo
 reperiat sub priuatione vitę, nisi bis aut ter in
 anno ex admiffione principis. Monetam habent ar-
 genteam puri argenti, dzingis nominatam, maio-
 rem & minorem, formę oblongę, quadrangularę,
 non orbicularę, nō politā, nec bene planatā. Estq;
 terra diues argento, & custodia vndiq; claufa, vt ne
 dum serui & captiui, sed & liberi, indigenę & ad-
 uenę exire abfq; literis ducis nequeant, & hęc ha-
 ctenus. Flumina in Moscouia sunt plurima, aliqua
 autē maiora scitu digna enumerabo. Tanais nomi- Tanais origo
 natiffimus fluuius à Tartaris & Moscouitis Don nū-
 cupatus fontes & originē habet in Moscouia pro-
 pe in ducatu Rezenfi. Confurgit de terra plana,
 sterili, limofa paludinoſa & nemoroſa. Quumq; ad
 orientem ſolis preceſſiſſet vſque ad metas Scythiæ
 & Tartarię, declinat ad meridiē, & perueniens ad
 paludes Mæotidas illic oſtia tenet & ingredit. Eſt
 tantus Tanais, quantum dicerē triplatum Tyberim
 poſt Romam in mare Tyrrhenum decurrentē
 aut quantum Danubium in duplo circa Budam. Et
 doctrina aſtologorum tenet, quod Tanais ſit eius
 longitudinis cuius & Nilus fluuius Aegypti, puta
 circa ſexaginta gradus longitudinis. Et ſicut Nilus
 à meridiē ad mare Alexandrię deſcēdit, ſic Tanais
 à ſperentrione in Mæotidas & mare Ponti deſluit.
 Nec piget reperere quod ſupra dixi, aliam magna ſur-
 mine ex Moscouia eſſe orta, videlicet Ezuina, Vo-
 lha, & Dinepr ſeu Boryſthenem. Et quum Mosco-
 uia ſit regio plana, non montofa, prædicta flumina
 in diſtantiā non valde longinqua à ſe inuicem ex
 terra plana, nemoroſa & palandiuoſa oriuntur, ma-

ximusq; fluminum ille Volha in Tartarico dictus Edel, tēdens in septentrionē pcedit ducentis miliariis vsq; ad Nnifni nouigrod, quod sonat inferius nouum castrum, & est in terra Moscouiæ: & illic accurrit & ei cōiungitur magnus fluuius ex media Moscouia procedēs, Occa cognominatus. Dein de octuagintamiliariis germanicis Volha sub castrum Gofan, quod dux Moscouiæ possidet, tandem sub castrū Sardi, quod Tartari tenēt, fluit deinceps versus meridiē viginti quinque fluminibus tantis vt est Tyberis Romæ, & aliis multo maioribus influit in mare Euxinum. Accipiat itaq; lector tua humanitas, & contra omnes aduersantes tueatur, & dicat quod prælibata flumina nō de montibus, nec de radicibus montium, quoniā ibi montes sunt nulli, oriuntur & fluunt. Accipiat secundo, quod montes Hyperborei & Ryphei, de quibus emanasse illa flumina ab aliquibus fabulose scriptum est, nec in Moscouia, neq; in aliis partibus septentrionis sunt recteq; dicetur cōfictos esse, et nusquam existere, nisi forte in libro scripti aut picti, et non in terra reperiri affirmarētur. Accipiat tertio, quod in dominio Moscorum, quemadmodum et in terris Turcorum, homines de loco in locum, et de territorio in territorium ad incolēdum transferuntur, et alii p his commutati mittuntur et locantur. Accipiat quarto, in Moscouia vnā linguam et vnum sermonem esse, scilicet Rutenicum seu Sclauonicum in omnibus sarrapiis et principatibus, sic quod etiā Ohulici et qui in Viathca degunt Ruteni sunt, et Rutenicū loquuntur, vnāq; sectam et religionē instar Græcorum tenent, omnesq; Vladicæ, id est episcopi, qui plurimi sunt, patriarchæ Cōstantinopolitano subsumunt, et cōfirmationē ab ipso postulantes obediētiam

promittunt, p̄ter Tartaros Cofanēses, qui ducē Moscorum recognoscētes, Mahumetum vna cum Saracenis venerantur, & linguagium Tartarorum loquuntur, etiā p̄ter alienigenas ad septentrionē in Scythia cōmorātes, qui sermone & linguis ppriis loquuntur, & idola colunt, prout in sequenti capitulo dicitur. Accipiat quarto, quod post terā Viathca nuncupatam in Scythiam penetrando iacet maximum idolum Zlotababa, quod interpretatum sonat, aurea anus seu vetula, quod gentes vicinæ colunt & venerantur, nec aliquis in proximo gradiēs aut feras agitanquo & in venatione sectando vacuus & sine oblatione pertransit: quinimmo si munus nobile deest, pellem aut saltem de veste extractum pilum in offertorium idolo proiicit, & inclinando se cum reuerentia pertransit.

De regionibus Scythiæ Perm, Baskird, Iuhra & Corela, p̄ ducē Moscouiæ subiugatis. Cap. V.

Post Moscouiam sunt gentes regiones inter septentrionem & orientem in fine Asiæ septentrionalis, quæ proprie Scythia dicitur, principali Moscouiæ subiectæ, per Iuan ducē Moscouiæ principaliter subiugatæ, scilicet Perm, Baskird, Czrire, missa, Iuhra, Corela. Perm monosyllabam est, inde terra Permsce, bissyllabe Permsca pronuntiado: & fuit regio idola colēs, quam Iuan dux Moscorum citra annos viginti bapulsina percipere coegit, more Rutenorum seu Græcorum: & posuit eis Vladicam, id est episcopum, nomine Stephanum, quem barbari post discessum ducis viuum excoriauerunt & necauerunt, reuersusq; dux affixit eos, & alium denuo præfulem constituit, sub quo tanquam noui Christicolæ, Rutenorum schisma & ritum profidentes permanent. Aliæ vero regiones præexpressæ

DE SARMATIA EUROPEA

in infidelitate & idolatria persistunt. Colunt solem
 lunā, stellas, bestias sylvarum. et quod eis occurrit
 habent pprialinguagia et idiomata. In terra Permi
 sca proprium idioma, in terra Paskirdorum pro
 prium, in Iuhra proprium, et in Corela etiam pro
 prium. In his regionibus non arant, non seminant,
 panēs nō habent nec pecuntias: feris sylvarum, quę
 apud eos abundant, vescuntur, et non nisi aqua bi
 bunt: morantur in densis syluis, in tuguriis ex vir
 gultis factis. Et quia syuæ illas terras contexerunt,
 homines syluestres et ferinos effecerunt. Sunt velut
 bestię ratione non videntes, vestimenta de lana nō
 habent: pellibus teguntur rude & grosse, consue
 tes varias pelles in simul, ex lupo, ceruo, vrfo, label
 lis & scismis & cæteris, prout fors obtulerit. Et quia
 ipsorum terrę mineras non nouerunt, pro omni magio
 duci Moscouię mineras non pendunt, sed pelles
 animalium syluestrium quibus abundat. Proximio
 res oceano septentrionis, vt Iudtri & Coreli, piscan
 rur & capiunt balneas seu vitulos & canes marinos
 quos ipsi vor vol appellant: & ex cute eorum parāt
 redas, bursas & caletas, axungiam autem pro imagi
 natione seruant & vendūt. In Iuhra & Corela sunt
 aliqui mōres mediocris tumoris, non altissimę ele
 uationis, prout quidam putauerunt & scripserunt.
 Supra mōtes autem oceani qui mediocres sūt,
 per totum septentrionem oceano adiacentes, scan
 dunt ex mari pisces morsis nuncupati, dente se su
 pra montem continendo, fricando, & ascensum pro
 mouendo: dumq; ad summitatem montis peruene
 rint, ad vteriora gressum promouendo, ad alteram
 partem montium volitando decidunt. Hos illę gē
 res colligendo dentes eorum satis magnos, largos &
 albos pondere grauissimos capiunt, & Moscouitis

Homines sine
 pane viuunt.

pendunt atq; vendunt: Moscovitæ vero his utuntur
 ad Tartariam quoq; & Turciam mittunt, ad parã
 dum manubria gladiatorum, framearum & cultrorũ,
 quoniam gravitate sui maiorem ac fortiozem im-
 pressionem impingunt, & præbent impellentibus,
 laborantibus, præliantibus & occidentibus. Et me-
 mineris quod supra dixi, hanc esse illam Iuhram
 regionem Scythiæ, de qua egressi sunt Iuhri, à po-
 sterioribus Huni & Hungari dicti, qui ad Gothiam
 ascendentes vehementer multiplicati transferunt
 maxima flumina circa paludes Meotidas, intrae-
 runtq; Pannoniã, & secundo regressu eam occupa-
 verunt, possederunt, & in hac diẽ tenuerunt, suntq;
 eiusdẽ sermonis & loquelæ præcisæ, nisi quod ad-
 diderunt nostri Hungari aliqua vocabula ex Scla-
 vonico idiomate, earum rerum quæ in Scythia &
 Iuhra non reperiuntur. Verum in Pannovia Iuhri
 sunt Christicolæ: in Iuhra vero patres eorum ido-
 lolatræ, politioresq; & cultiores sunt Hũgari in Pã-
 nonia, omnibus delitiis pleni (quamvis in toto syl-
 uestres sunt, bestiales) & in frigidissima regione mi-
 ferrime degentes. Insuper memineras in his regio-
 nibus Scythiæ ad oceanum septentrionis non esse
 magna flumina, sed esse quãdam rupes & montes
 mediocris molis, & non excellentissimæ celsitudi-
 nis inaccessibilesq;, velut aliqui historici antiquio-
 res protulerunt & scripserunt. Porius itaq; se-
 cundum experientiam dixissent, de ne-
 moribus & densis sylvis eos exi-
 uisse, quam de inaccessibi-
 libus montibus.

FINIS.

CC iiii

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

CC. 111. 2

INDEX CAPITVM TRIVM

LIBRORVM IOANNES

BOEMI DE OMNIVM GENTIVM MORIBVS.

Præfatio folio siue pagina sexta.

LIBER PRIMVS.

- De Origine hominis opinio Theologorum vera. Cap. I. 15
De Origine hominis opinio Etnicorum falsa. Cap. II. 18
De terræ situ & partitione. Cap. III. 20
De Aethiopia & gentis eius præcis moribus. Cap. IIII. 23
De Aegypto & ritu gentis uetusto Cap. V. 28
De Pænis & cæteris Africæ populis. Cap. VI. 44

LIBER SECVNDVS.

- De Asia & celebrioribus eius gentibus. Cap. I. 56
De Panchaia & moribus Panchaiorum. Cap. II. 60
De Assyria Assyriorumq; uiuendi moribus. Cap. III. 62
De Iudæa & Iudæorum uiuendi ritibus legibus ac institutis. Cap. IIII. 66
De Media Medorumq; moribus. Cap. V. 76
De Parthia & Parthorum uiuendi moribus. Cap. VI. 76
De Persia & Persarum moribus ritibus & institutis. Cap. VII. 79
De India & Indorum prodigiosis ritibus moribusq; uiuendi. Cap. VIII. 82
De Scythia. Scytarumq; feris moribus. Cap. IX. 93
De Tartaria, gentisq; Tartarorum moribus & potentia. Cap. X. 101
De Turcia Turcatumq; moribus, legibus & institutis omnibus. Cap. XI. 115
De Christianis, eorumq; origine & ritibus. Cap. XII. 128

LIBER TERTIVS.

- De Europæis memorabiliorib; gētib; Ca. I. De Europa. 150
De Græcia & legibus à Solone Atheniensibus Græcorum lōge principibus sancitis. Cap. II. 150

I N D E X.

De Læonia & Læonum siue Lacedæmonum institutis.	
Cap. III.	157
De Creta insula, & Cretensium celebratis moribus. Ca. IIII.	166
De Thracia, thracumq; feris moribus. Cap. V.	168
De Russia siue Ruthenia, & recentibus Russianorum moribus. Cap. VI.	173
De Lituania Lituorumq; uita. Cap. VII.	177
De Lituonia, Prussia & militibus marianis. Cap. VIII.	179
De Polonia, Polonorumq; recentibus moribus. Cap. IX.	184
De Hungaria Hungarorumq; uiuendi institutis. Cap. X.	186
De Boemia & moribus Boemorum. Cap. XI.	189
De Germania, & institutis eorum plurimis. Cap. XII.	192
De Saxonia, Saxonumq; & priscis & recentibus moribus. Cap. XII.	208
De Vuestualia, & iudicio Vuestualis à Carolo Magno commissio. Cap. XIII.	212
De Franconia, & Francorum multis ritibus. Cap. XV.	214
De Sueuia, Sueuorumq; moribus & priscis & recentibus. Cap. XVI.	223
De Bawaria & Carinthia, & earum priscis legibus & moribus quibus hodie uiuunt. Cap. XVIII.	228
De Italia, Italarum moribus, Item de Romulo & eius ciuilibus institutis. Cap. XIX.	242
De Liguria Ligurumq; prisco uiuendi more. Cap. XX.	264
De Tuscia & gentis eius antiquis moribus. Cap. XXI.	265
De Galatia Europea, & Galatarum priscis moribus. Cap. XXII.	267
De Gallia, Gallorumq; ueteribus & recentibus moribus. Cap. XXIII.	273
De Hispania & moribus Hispanorum. Cap. XXIII.	284
De Lusitania & uetustis Lusitanorum moribus. Cap. XXV.	287
De Anglia, Scotia, Hybernia, aliisque multis insulis & insularum moribus. Cap. XXVI.	290
De Taprobana insula, & gentis eius moribus, Cap. XXVII. & ultimum.	301

MATHIAE AMICOV

DE SARMATIA ASIANA,

atq; Europea.

Libri duo.

- De duobus Sarmatijs in genere. Cap. I.
De ortu & aduentu Tartarorum. Cap. II.
De crudeli vastatione Polonie & vngarie p tartaros. Ca. III.
De cruenta vastatione Hungariae per Bathi Imperatorum
Tartarorum. Cap. IIII.
Quomodo Innocentius papa quartus misit ad Cham Tartarorum
ne Christianes persequeretur: & quomodo fidem
Mahumethi suscepit. Cap. V.
De moribus Tartaroru, & de contentis in terra eoru. Cap. VI.
De finibus & metis Tartarorum Zauolhensium. Cap. VII.
De genealogia Imperatoru tras Vo ha incolctu. Ca. VIII.
Quod gotes Schythiae ingete sunt & semp rapaces. Ca. IX.
Quae gens, quae natio habitat in Scythia. Cap. X.
De Gothis. Cap. XI.
De Alanis, Vandalis & Suetis. Cap. XII.
Continua narratio de Vadalis Alanis & Suetis. Cap. XIII.
De Iubris. Cap. XIII.
De Turcis. Cap. XV.
De familia Tartaroru, Vianoru, siue Praecopensiu. Cap. XVI.
De Tartaris Kofanesis, & Tartaris Nahaisibus. Ca. XVII.

Liber Secundus.

- De Russia, de tractibus eius, & abundantia & contentis in
ca. Cap. I.
De Lithuania & Samagithia. Cap. II.
De amplitudine & ptetis magni ducatus Lithuaniae. Ca. III.
De Moscouia. Cap. IIII.
De regionibus Scythiae Perm, Baskird, Iuhra & Corela per
ducem Moscouiae subiugatis. Cap. V.

**ANNOTATORVM IN
OPERIS MARGINE OMNIVM
INDEX ET TABVLA.**

A bsque septro in pu- blicum nemo pro- dit. 63	Aes nullum in usu 181
Abolutio peccatorum 142	Aetas in choros tres diuisa 161
Abstemii ex lege sunt Tur- caz omnes 123	Aetatis mira reuerentia 289
Acridophagi 50	Aethiopes omnium mortali- um primi 23
Acerba lex 58	Aethiopia duplex 23
Adam singulis annis expiaz- tur 211	Aethiopia quaedam hodie India appellatur 23
Adoratio mutua, in uis 30	Agathirsi ex cultissimi Scy- tharum 99
Adrimachidae 44	Agilolfingi bavarorum dus- ces 233
Ad uirtutem quid efficacius impellat 43	Ager circa templum diis sacer. 62
Adulterii poena 38	Agraria lex 68
Adulterii poena 57	Agricolarum misera con- ditio 207
Adulterii deprehensi occi- duntur 109	Agrariae leges 235
Adulterii poena apud Tur- cas 125	Agrorum in singulos diuisi- o 158. & 247
Adulterii poena apud Athe- nienses 152	Albus color lugubris foemi- nis niger lugubris in ui- ris 260
Adulterii poena apud Ger- manos 199	Alemania 193. & 224
Aegypti foecunditas 18	Alex stud. germani 200
Aegypti delta 28	Alternatim cantatur in tem- plis 133
Aegyptii ab aethiopibus 28	Amazones bellicosa mulie- res 55
Aegrotantes interimuntur & comeduntur 88	Amasis fluuius 212
Aerarium publicum consti- tutum 255	Amictus ex papyro 88

I N D E X.

Anglia	290	Aristocratia administratio	
Animantium naturalis crea		optimum	277
tio	18	Artæ traditionis uirtus	237
Animalium uariorum portē		Art ex necessitate	57
tōfus cultus	40	Artēs ut iuiles inblatæ	158
Animas in alia corpora mi		Artēces Farthorū reges	77
grare de anima opinio		Auruspices	251
nes Effectorum	79	Afiæ denominatio	56
Anulorum usus	63	Afiæ quatuor confinia et	
Annus in menses duode		magnitudo	56
cim	251	Afia ab Euro, diuid.	21
Animalia multa ut sacro		Affyria	62
sancta nutriuntur in tem		Afylum	250
plis	40	Atlantes anonymi	46
Antropophagi	100. & 272	Atalli gallorum cadu.	240
Anthochia prima ecclesiæ		Athletæ	258
sedes	129	Athenæ & eius ciuilia insti	
Animalia mirabilia	299	tuta	152
Aqua religiosissime colit		Auaritia disturbat	60
tur	79	Aurum ære uilius	244
Aqua de melle & auena sus		Auri & arg. nui. usus	94
blimatur	183	Auri & argenti usus lege su	
Aquitania olim aremoni		blatus	158
ca	274	Aurum in deorum templis	
appellationis abusio	204	sparum	268
Apis bos	41	Auspicia, & sortes	210
A pecore trogloditæ filios		Autores legum numina ha	
denominant	47	bita	155
Apenninus mons	241	Axione legum tabulæ	155
Aphricæ situs gentes & qua		Azymorum feriæ.	72
litas	21	B Acchanalia	192
Apum et mellis mira co		Baleares insu.	295
pia	174	Basiæ milit. du.	119
Arabia triplex	57	Barba nobil. indic.	269
Arabum mores	57	Barcæ formiæ	46
Astra 4. Mercurii	65	Barbari ululantes bellum pe	
Argyppæi natura calui	101	tebant	162
Ariopagitæ	153	Bardi poetæ galata.	281

I N D E X.

Baptismi sacramentū	135	Cantantes belligerant Hi-	
Bauaria siue baioua.	228	spani	286
Belgica	274	Cantabri	289
Bellicosi Tartari	108	Cananea terra lacte & meli-	
Belligerandi ritus	47	le fluens	66
Bellum inituri corpora tuis		Capita hostiarum damnata	
gunt	289	a biiciuntur	29
Benedictio rerum irriterur		Capillorum cul. pbro	176
à Boemis	190	Carnispriuii dies	218
Bethica Hispaniæ	285	Castiæis ignominiosalex	37
Blasphemix poena	67	Cataclysmus	16
Bocchorides legisla.	38	Cathani et mores	92
Boemia & confinia	189	Celeres et offic.eorum	248
Boues forminx non immo-		Celtæ Galli	274
labantur	29	Census ciuitatis	254
Boum & equorum stercore		Censores Ro. duo	257
ignes nutriuntur	102	Certamina forminx diri-	
Braccata Gallia	274	munt	48
Braga Boem. regia	189	Ceruisia totius septentrionis	
Bragmani	88	potus	177
Britannia	290	Ceruissiam contemunt soli	
Budini	100	Francones	216
Buda Hung. regia	188	Chaam rex dei filius	105
Acanni Bauarorum		Chaldei	65
reges	229	Charinthia	239
Calcei rostrati	280	Christiani idolatra	122
Cadavera intra urbes sepe		Christiani a Christo	128
liri permissum	163	Cimbri	273
Cætorum in bel. sepul.	156	Circumcidere uirilia	29
Canguista primus Tartaro-		Circi magnitudo	259
rum rex	103	Ciuitas quiritum	244
Caligæ usus	263	Ciuitates ægypti	28
Calamus aromat.	174	Ciuitates Thraciæ	169
Chami exilium imma.	17	Ciuitates Hisp.	284.285
Cainus primogeni.	16	Citharæ vsus in procm.	162
Canones missæ	134	Clericorum in ecclesia di-	
Canopus sydus	302	gnitates	131
Cantus tibiariū in bel.	161	Cleri. quare honorandi	201

I N D E X.

Cler. germanorum stu.	201	Cynocephali in India	91
Clientes	248	Cyrenæ forminz	44
Classes Rom.	253. 254	D Aci	186
Cœmiterium	149	Debæ diuites au	
Coitus Indorum in propatu		ii	58
lo	88	Decalogus in monte Sing	
Concharum caro cibus	53	datus	67
Conciliū areopagitarū	153	Decem Dei præcepta	135
Cœlibes ludibrio habens		Decemūiri	257
tur	159	Decimæ quomodo & de quâ	
Comata Gallia	274	bus dandæ	231
Communis Libycatum gen		Defunctorum Christianorū	
tium uita	46	exequiæ	149
Compotando certant Saxo		Democratia	157
nes	211	Deorum cultus ab Aethiopi	
Comitiōrū tria genera	256	bus institutus	23
Confirmationis sacra.	136	Deorum simulachra in præ	
Confessio peccatorum	141	lium gestata	197
Consuetudo furibus acer		Dies ueneris Turcis ut sab	
ba	241	batur Iudæis sacra	123
Consules Ro. duo	255	Dies lapillo signare	168
Confecrandi impatores Ro.		Dies trium tantum horarum	
ratio	260	in Scotia	293
Cornuum usus in proc.	162	Dies nulli & noctes nul	
Corybantes	217	læ	294
Cracouia Pol. regia	185	Dies qui Christianis sa	
Creta quæ et Candia	166	cri	143
Crudelitas Tartar.	106	Dignitatum ordo	245
Cupiditas pestis ferociss		Dignitas senatus	248
ma	89	Dignationes strenuorum mi	
Curatores funerum	42	litum	270
Curatores pupillorum	155	Dii Scytharum	95
Culices leonib. in fest.	49	Diluuium quam diu durauit	
Curix & curiones Ro.	246	& quare immisium	16
Cynamymi	51	Dictator & eius digni	
Cymblicacherfonesus dodie		tas	245
dacia	179	Dicendi constans ratio	65
Cyneci	50	Ditissimi mortalium aras	

I N D E X.

bes	57. & 58	tractū	138
Diuitiæ Indiæ admittendæ	83	Equis omnia obeunt Parisi	
Diuitiæ Germaniæ	194	thi	78
Diuitiæ Angliæ	291	Equi nulli in Arabia	57
Diuitiæ Hispaniæ	284	Equi Hispanorum præstantissimi	284
Dominica dies Christianis vt sabbatum Iudæis facta	145	Equorum præfagia explorata	210
Domicilia Gallorum	278	Errores à fide Armenorum	115
Domus mahometis in Mesopotamia	124	Errores Boemorum	190
Domuum publicarum priuilegia	234	Essecrum uita	79
Donationes ecclesiarum	229	Eucharistiæ sacramentum	140
Dragule & dani	173	Euentus belli monomachæ tentatus	209
Draus amnis	239	Europa & eius limites latitudinis	150
Druides sacerdotes gallicorum	275	Europa ab Africa diuiditur	21
Ducalis aulæ imunitas	232	Exercitia puerorum	81
Ducum causæ	232	Expiationes Iudæorum	69
Duodecim fidei articuli	134	Exprouocatione certare	269
Duodecim matrim. diuinitas	141	F aba immundum legumen	29
Duod. Franciæ pares	283	Fabulas non amant bragmani	90
Durus habitandi mos	296	Falsariorum poena	37
E brietas capitis poena mulctatur	184	Famuli regum Scytharum omnes ingenui	97
ia	200	Factiosi semper Galli	275
Ebudes insulæ	294	Fasti & nefasti dies	252
Ecclesia Christianorum	147	Ferax astuta uenat. 50. & 51	
Enoplia siue pyrrhica saluatio	259	Ferarum pelles gentis diuitias	178
Ephorum potestas	157	Ferix non obseruantes quomodoprobendi	233
Episcopi consecratio & eius dignitas	138	Ferri & argenti vsus nullus	98
Episcoporum causæ	230		
Epif. quomodo primum in			

Fertilitas

I N D E X.

Fertilitas terræ quare cohi-	60	Garrei opulenti	60
bita	15	Geloni	100
Fidei dandæ ritus	58	Gentium diuersitas	19
Filius parentibus iniurius su-		Gentes quæ turciam inha-	
spenditur	68	bitant	116
Filiarum publica pstitutio	82	Georgiani	113
Fimbria veneris precium	45	Germani annuatim infa-	
Fœderum inuendi forma.	76. & 94	niunt	218
Franconia	214	Germani olim vno noie Sue-	
Fran. quæ etiam Gallia	274	ui sicut hodie Fræci	226
Friçtio corporis prob.	84	Gepidæ	186
Frigor. mira curatio	183	Gethæ	169
Frugaliſſimi mortalium Tar-		Glande vefcebantur Iuſita-	
tari	107	ni	289
Fundæ studium	296	Glaſto tingebantur bellige-	
Funerandi multæ rationes.	41. & 42	rantes Angli	192
Funeris Chriſtianorum Iu-		Glycerhyſa liquiritia	215
ctus	149	Gnidanes	45
Furti admiranda lex	38	Gothi ex ſcandinauia	180
Furto nihil ſceleratius credi-		Græc. ob fabul. deriſi	43
tum	94	Græcorum militæres ordi-	
Furti pœna	125	nes 3o Græcia	150
Furari pro honeſto habi-		Gregatim iniciabantur ſa-	
tum	161	cris ægyptij	29
Furtorum compoſitio	234	Grubehaimeri hæretici	191
Furtiua emptio	235	Gymnoſophiſtæ indocti phi-	
Futura ex aſtris vaticinati		loſophi	88
Chaldæi	66	Gymnaſium Pariſianum	279
Anges, Indus, hi-		Gymneſiæ Inſulæ	295
panis	83	H æreditatis variæ Je-	
Gallat. euro.	267	ges	237
Gallatia aſiana	272	Hebræi ſiue Iſrael	
Gallia	273	litæ	67
Galli tripudiantes bellige-		Hebræorum militaris or-	
rant	162	do	129
Garamantes	45	Heræ uxores dictæ	159
		Herbæ mortem ferentes	299
		Hæreſis Boemorum	192

I N D E X.

Hercules in Germ.	196	Hyberni. & hyrland.	292
Herculeæ sacra	251	Hyperuertheus mensis	71
Hispa. 185. Histrion.	259	I A standi magna per	
Homicidii poena	36	ritia	296
Homines à brutis parum		Iamboli insula	195
diuersi	17	Iberia Hispania	295
Homines ab omni passione		Ibidem vel eburum interitio	
animi sancti	54	ciens interficitur	40
Homines serm. carentes	54	Ichthiophagi	52
Homi. odore uiuentes	91	Ida mons excelsiss.	167
Homines auritissimi	92	Ieiunia Turcarum	124
Homines ceruicibus caren-		Ieiunia Armenorum	114
tes oculos habentes in		Ieiunia christianorum	143
humeris	92	Iguem religiosisime colunt	
Homi. natura imber.	93	Tartari	110
Hom. opinione facti	101	Ignis sacrosanctus & per-	
Hominum mirabilium des-		petuus	181
criptio	197	Ilophagi	49
Hom. ingenia secundum ter-		Illiterati iudices	204
ram in qua habitant	151	Immunitas ecclesiarum	230
Holocaustum	70	Inaures mulieres gess-	
Homicidio Scythæ gau-		stant	176
dent	94	In Aegyptonunquam plues-	
Honestissimi vestitus Tur-		re	28
czæ	121	Indorum ordines septē	85
Honor defunctis regibus ex-		India & gentis more	83
hibitus	165	Infantes non nutriunt Saxo-	
Horæ christianis septem ca-		nes pulte	212
nonicæ	132	Infantes inualidi præcipitio	
Hospites potu excipiuntur	212	necantur	160
Hortium spolia domorum		Infantes communicant	
foribus affiguntur	270	Boemi.	191
Hortium capita postibus		Infantes communicant	
affiguntur	99. & 279	Armeni	115
Humana coris pro amicis		Infernus à Turcis credi-	
lis	65	tus	128
Hungaria	186	Ingenuorum Romanorum	
		ordo	245

I N D E X.

In hominis arbitrio quæ	Lac iumentinum	166
posita	Laus Europæ	150
In propatulo coeuntes	Laudes Sueviæ	224
inter pocula consultant	Laus Italiæ	244
Perfæ	Laus Galliæ	278
Inuenta tyrthenorum	Laus Hispaniæ	284
Iobeus	Lauandi mirab. ritus	97
Item puerorum præcep-	Legandæ pecuniæ potes-	
tor	tas	154
Issedones defunctos come-	Leges nullæ Aethiopi-	
dunt	bus	27
Isis apud sueu. culta	Leges multæ Aegyptio-	
Iudicio defunctorum uita	rum	36
discutitur	Leges quæ optimæ cenfen-	
Iudicia Aegyptiorum	da	43
Iudicium electio	Leges à Mose Iudæis da-	
Iudiciorum Germanorum	ta	67
ratio	Leges à Mahomethe Sar-	
Iudicium occultum Vues-	racenis lata	117
stualiz	Leges à Dracone sancti-	
Iudex qualis esse deus	ta	153
beat	Leges à Solone data	153
Iudiciorum ritus cæterorum	Leges à Lycurgo perlat-	
contrarii	ta	157
Iurare per regis solium	Leges quædam Saxo-	
Iurandi forma Bauaro-	nun	209
rum	Leges in neptuni placatio-	
Ius in uxores & lib.	nem mult. graues	156
Ius municipale	Leges multæ Bauarorum	
Iustitia Sarracenorum	229. & seq. 30	
Ius honorarium	Leges à Romu. lata	250
L	Legitima militiæ decemo-	
Anearum uestium con-	nalis	246
temptus	Leprosi & gomerrei ex umbi-	
Latium & Auso-	bus pellendi	69
ma	Letaniæ Christianorum du-	
Laus Aegyptiorum	plices	143
Lacedæmonia siue Iacæ-	Lex in mechos eru.	38
nia		

I N D E X.

Lex sifatez	38	rum	188
Lex circa infirmos utilitatis		Luctus funebriſ Germanoſ	
ma	64	rum	205
Lex admiranda pro mulieribus	154	Ludus circenſis ſive plebeius	258
Liberi diuerſo matrimonio ſuſcepti	126	Ludi Scenici	259
Libya gentium mores	22	Lugendi defunctoſ mirandus ritus	29
Lictores cum ſaciſ	249	Lugdunenſis Gallia	274
Liguria	264	Ludonia angloꝝ regia	291
Lingua hominibus natura duplex	298	Luperci & lupercalia	219
Lincis veſtimentiſ uſi ſacer dotes	29	Lupi nulli in anglia	289
Literarum apud Indooſ uſus	83	Luſitania	285
Lithuania paluſtris regio	177	Luxus omniſ e medio ſublatuſ	158
Liuonia	179	Lycurguſ legiſlator	157
Lithuorum uſuſ in prociſctu	192	163. Lyrcæ	100
Longiſſima indiſ uita	83	Macilenti omneſ galli	179
Longobardia	266	Mace	45
Lotio corpus curare	287	Magnitudo Aſiæ	56
Luctuſ in regiſ morte publicuſ	33. & 166	Magi & eorum officia	65
Luctuſ funebriſ undecim dierum apud Lacedæmonieſ	163	Mahometeſ in liby.	27
Luctuſ funebriſ apud aſſyrioc	64	Mahometeſ parenteſ & dogma	116
Luctuſ funeriſ chriſtianoſ	149	Magiſtratuſ Iudæoꝝ	68
Luctuſ funebriſ apud Romanooſ	175	Maria Chriſti mat.	128
Luctuſ funeriſ tartaroſ	11	Magna in humaniſ rebus mutatio facta	28
Luctuſ funebriſ hungaroſ		Marieburgum	181
		Marathon	156
		Magiſter equitum	256
		Magiſtratuſ ſemper armatuſ	198
		Magiſtra. ſacroſan.	256
		Macuſ. brachia fran.	55
		Matrimoniſ ſacra.	140
		Matrimo. repudium	245

I N D E X.

Mactes & liberi bello adhibiti	198	explorantur	210
Massagethæ	98	Monopedes	92
Massouæ duces	180	Monoculi homines eodem	
Mauri in Aegypto	27	Moneta papyracea	93
Maxies	46	Mors miseranda	58
Medo potus dulci.	174	Martis commouefactio in conuiujs	30
Media & fines eius	76	Morbos uomitu curant aut ieiunio	39
Medici ex præscripto curant non arbitrio	40	Mortuorum publica laudatio	42
Mel & uinum ex palm.	62	Moriendi ritus	88
Melanchleni	100	Morbis non infestantur braemani	90
Mollisuestig.ingens	187	Mose.& mosecultæ	182
Mensæ de corio	122	Mulieres cum hospitibus cocumtes	64
Meroe æthio.regia	24	Mulieres multos uiros habentes	76
Militiæ Tartarorum ordinatio	103	Mulieres semel tantum parientes	92
Militia turcarum ex quibus constat.	119	Mulieres quinquennes paritantes eodem	
Milites teutonici mariani.	179	Mulieres ad bellum edocetæ	110
Militiæ Ro.gradus	245	Mulieres ingenue notis quibusdâ insigniuntur	171
Militaris turcæ pitia	120	Mulierum causæ	230
Mira æthiopum obediensia	24	Mulieres uiros strechue iuuuant	265
Miræ patietiz homines	54	Mulieres agros & rem domesticâ curantes	286
Mirabilis mos	43	Mundus æternus creditus	65
Mirabi.nubendi mos	63	Musica damnata ab ægyptijs	39
Misæ apparatus	133	Musica in conuiujs	57
Molestissimi mortaliu Tartari	106	Muscant	89
Monachi	132		
Monumentum callisti	156		
Monomachia controuersiz componuntur	176		
Monomach. causæ dubiz discutuntur	177		
Monomachia euentus belliz			

I N D E X.

N Abathzi omnium continentiss ^o	Odor & mira rerum fragrantia in sabæis	59
mi	Oebalia	157
Narbo. gal.	Oenotria	242
Nasamones	Officium reg. ægyptii	32
Nauigia ex corio	Oleum è seminibus & nucibus	177
Nauigia ex arundinum in ternodiis	Oligarchia	157
Neuri	Omnia centenaria immo- lantur	289
Nihil priuati panchais	Omnia uniuersorum	294
Nobilium Germanorum stua dia	Opiniones de hominis origine	15. & 18
Noctes æstatis in Anglia lucidæ	Opinio de diis	17
Noe propagatio	Opiniones druidum uariæ	276
Noe filios ac nepotes habitatum transmittit' ibi.	Ophiophagi	58
Nomades	Oppida Indiæ quinq; milia	82
Noricum	Optima medicina Ios- tium	287
Nouem sacerdotum sacræ uestes	Oratio dominica	134
Noxios sacrificabant Cymbri	Ordines gentis æthio- piz	26
Nubendi mirabilis mos	Ordines atheniensium	153
Nudi qui pugnabant	Ordines christianorum	113
191. & 197	Ordinis sacramentum	137
Nulsum noxium animal in hibernia	P Adæ pecuarii In- di	87
Nupturæ de uirginandæ regi exhibentur	Panchaia	60
44	Palestina & fines	66
Nuptam conuiuuz per ordinem cognoscunt	Pannonies	186
295	Panis ex tostis amigda- lis	76
O Nobii montes	Paradisus	15. & 127
Ociari & ex raptu uiuere hontur	Parfimoniam ægyptiorum	16
171	Parlamentum iudicium Fræ- lis	213
Occulti iudices Væstuarum		
213		

I N D E X.

corum	282	manz profunt	86
Parricidæ & poena	4. & 289	Phitiriasi moriuntur aerido	
Papa Rom. pontif.	130	phagi	57
Parasymonia morborum om		Piacula Iudæorum	71
nium curatrix	90	Piscii ingeniosa captio	53
Parentationes Russia.	176	Pitacia in frontibus	73
Pascha Iudæorum	72	Planetar. obseruatio	65
Pascha Turcarum	124	Plebei	246
Pascha Christian.	143	Pocula ex capitis testa	95
Passio & uita Christi reco		Policia ægyptiorum	34
litor	143	Policia panchaïorum	60
Pastoritiū nihil uaccinum		Policia Indorum	87
gustant	46	Politia Romanorum	129
Parthia & eius latera	76	Politia Atheniën.	153
Patroni	147	Politia Thracum	171
Patricii	246	Politia Germanorum	207
Pecuniæ nuf. usus	178. 295	Pompa in regio funere	96
Pentecoste Iudæorum	72	Polonia duplex	185
Pentecoste Christianos		Potentia sacre militiæ Teu	
rum	143	tonicæ	187
Pecnes	186	Pontifex	252
Periurus digitis curtatur	83	Populus in classes diuis	
Persia	79	sus	253. & 254
Pexuriū capitale apud Ægy		Portugallia	287
ptios	36	Pœnitentiæ sacramētū	141
Pexurij grauis poena	238	Præsbyteri	138
Peregrinari Lacedæmoni		Præcipua in armis gloria	
bus prohibitum	163	hybernis	297
Perpetuum frigus	181	Prætores Romani semper	
Peregrina sacra vrbe exclu		duo	258
sa	251	Primorum parentum crea	
Petrus ecclesiæ Christianæ		tio	15
princeps	128	Promiscue cum mulieribus	
Phariseorum mores	72	habitanes	45
Philæ siue phidicia	159	Protoplastorum uita	15
Philosophorum de mundo		Prouerbiū quo Germanos	
opiniones	18	rum mores notantur	228
Philosophi quantū uitæ hui		rum mores notantur	193

I N D E X.

Prullia uel prutenia	179	ptios studiorum gratis	
Publica conuiuia lege in-		iuere	30
stituta	158	Quid coegerit ægypti re-	
Pueros leges addicere des-		ges bene uiuere	33
bere	67	Quid mortuorum corpora	
Pueri expositi ex publico nu-		à putredine diu con-	
triantur	63	seruat	42
Puerorum Lacedæmonum		Qui festis diebus rustici	
educatio & exerci.	160	agant	207
Pueri in agrum non in fos-		Quindecim sacræ episcopo	
rum ducebantur	163	rum testes	132
Pueri studiorum gratia exu-		Quinques in die orant	
lautes	206	Thurcæ	123
Puerorum educatio & im-		Quinta olim feria ut dies	
pena leuis	39	dominica festiua	145
Pugnandi parthorum ras-		Quinq; per annum Christi	
tio	77	ecclesia recolit	146
Pugnandi Hungarorum		Questores Ro. duo	256
ratio	188	R Apto nubunt uiro-	
Pugnam cantantes ineunt		gines	159
Hispani	286	Regis officium dia-	
Purgandi per ignem ras-		urnum pariterq; noct.	31
tio	110	Regibus non omnia agere	
Pueri in hipodromo exerci-		licitum	31. & 197
citi	80. Pythii 165	Regis Indorum uita mulier-	
Q Vare ueri dei cul-		ribus curæ	85
tus apud tã pau-		Reges ex una tantum fas-	
cos permans-		milia	80
it	18	Regii Scythæ	96
Quatuor africæ latera	21	Regia potestas	122
Quatuor astra Mercurii		Reges semper duo apud La-	
dicta	65	cedæmones	157
Quæ animalia in Africa na-		Regum spartiatarum dia-	
scantur	22	gnationes	164
Quæ primum deos com-		Regiones Græciæ	152
menti aras & simulac-		Regio hyeme tantum ad-	
chra	28	eunda.	177
Qui philosophi ad Aegy-		Regiones Italiæ	245

I N D E X.

Regiones Germaniæ	193	Sacerdotibus sacrum locum	
Regimen pulchrum	257	exire non licet	61
Regiones Galliæ	274	Sacerdotum christianorum	
Regiones Hispaniæ	285	vita mores habitus	131
Regna Hispa. quinq;	287	Sacerdotes Turcarum à ple-	
Religio Iudæorum	73	beis parum differūt.	124
Religio Perfarum	79	Sacrament. ecclesi. se-	
Religio Tartarorum	104	ptem.	135
Reli. Turcarum 124. &	125	Sacerdotum rufianorum ha-	
Reli. Cantabrorum	290	bitus	176
Rel. valde hetrusci	267	Sacerdotum dignitas apud	
Religio Scytharum	95	germanos	197
Repudium apud Tur-		Sacerdotes forminæ	272
cas	126	Sacrosissimi mortalium (ca-	
Rex phanaticus apud Aes-		res	98
thiopes.	23	Sacerdotes Armeniorū vxor-	
Rex domesticatim singulis		res ducebant	116
annis eligitur	218	Saducei	74
Rex sacrificulus	255	Salus reg. omnib. ctræ	33
Rex eligitur cui nulli li-		Saltatio pyrrhica	168
beri	171	Sal ex lactu foditur	174
Requestarum iudices gallos		Salis fodinæ	185
rum	283	Salli sacerd. Martis	252
Riscum sacrum	148	Saltzburgæ olim Iuua-	
Ro. quiratum ciuitas	244	nia	229
Ro. vrbs politia	246	Samogithia	189
Rusia siue ruthenia	173	Sanguine Iudæi absti-	
Sabei	59	nent	69
Sabbatum Iudæis sa-		Sarmatia europea	184
crum	71	Saraceni & Turcæ de Chri-	
Sacerdotes in summo hono-		sto quid	116
re apud æthiopes	26	Saronide philoso. galatas	
Identidē apud pache.	62	rum	270
Sacerdotum vtilitas & au-		Satisfa. pro admittis	141
toritas	34	Sagacissimi mortalium ca-	
Sacrificandi ritus	46	thali. 2.2. fatyrif.	259
Sacerdotes deliciis va-		Sauus annus	239
cant	60	Scotia	292

I N D E X.

Scythia & gens eius	93	Septem circa baptizandos	136
Scuti in bello amilfid dedecorofum	197	Septem clericorum ordinnes	137
Sculteti pagorum præfecti	208	Seres sanctis. omnium & quietis. mortalium	99
Semi & Iaphetis prognati	17	Serm. in missa qualis	134
Sepeliendi ritus apud thraces	172	Seruilis conditionis apud Indos nemo	87
Senectus in honore	30	Serpentes innocui & esui apti	198
Senior cuiuslibet coctus rex	299	Serpentes pro diis uenerati	178
Sedentaria ars ingenuis prohibita	251	Septem castrenses	170
Senio aut morbo adfecti mori cõpelluntur	98. & 299	Senatus	248
Senibus nisi prudentes nullus honor datur	84	Simplex mortalium uisita	54
Senectus apud Lacedæmones honoratis.	164	Siculi ex Italia in insulam expulsi	264
Sepeliendi ritus apud aethiophos	47	Sigillum imperatoris Charimi	112
Sepeliendi ritus apud Tartaros	111	Sigillis Turcæ literas nihil obfirmant	122
Sepulchra in melle	64	Sclauonica lingua omnium maxima	178
Sepulchra regum Scythæ.	96	Sclauonica lingua asiis uisitata	184
Sepeliendi Christianorum ritus	149	Sodomitæ Tartari & Saraceni	109
Sepulchra nihili curant Trogloditæ	48	Sol & Luna diuinos honores consecuti	17
Senes massaget. immoiant suos & carnes edunt	198	Solemni suspectarum formarum expurgatio	70
Septem ecclesie sacramentata	133	Soli turcæ legitime missitant	121
Septies orant in die Christiani	133	Spartha	157
Septies baptizandi olim examinati	135	Spectaculum	200
		Spermatophagi	89

I N D E X.

Stratagemata Tartarorum	108	gens tartarorum	62
Styria olim ualeria	422	Templa christianorum	147
Styrii uulgo strenuosi	241	Temporum supputatio per	
Strumæ causa	241	Chaldaeos	66
Studia quibus Persarum pue		Tempus omne æquatur à	
ri uacant	80	Tartaris	105
Studiolorum publicus in ur		Tempus ut supputatur à	
bibus locus	206	Christianis	141
Sues non alunt Scythæ	95	Terræ diuisio	21
Sueuicia regio	223	Terræ Africæ qualitas	
sufragandi ritus admiran		tas	ibidem
di	162	Terrarum omnium parens	
Sufrag. alius ritus	248	Italia	243
Sufragandi rō	162. & 254	Terrarum omnium fertilissima	
Supputatio temporis more		marusia	174
Christianorum	143	Terra abiq; cultura frugibus	
Superstitio gentis fam.	182	fera	248
Superstitiosæ obseruationes		Testes & eorum causæ	238
tartarorum	109	Testudinum marinarum	
Susceptio principis miranda	240	magnitudo	303
Symbolum Apostolorum		Tegendi capitis olim nulus	
rum	134	lus usus	262
Syluæ sacrosanctæ	182	Thermopylæ montes Græcia	
Sylua hercynia	214	cia	152
Syllura insula	244	Thracia & gentes	169
T aprobanæ insulæ		Thomæ apostoli summa ueneratio	62
descriptio	302	Thuris copia in panachais	60
Tarraconensis Hispania	285	Thylæ insularum extrema	
Tartari & gentes eius	10	ma	292
Taurus mons	56	Tibiarum usus in procius	
Taurosythæ	99	ctu	161
Temulentia nulli probro data	200	Totius orientis dominus imperator Cham	103
Temulentia morte uindictatur	184	Toxicum semper in procius	
Templum ultra fidem in		ptu	287
		Tributi penusio	254

I N D E X,

Tributa Perlarum	80	ta	251. & 252
Tribus Romanorum	246	Vestales virgines qua-	
Tribus Atheniensium qua-		tuor	252
tuor	153	Vestitus Tartarorum admi-	
Tribuni plebis & mili-		randi	107
tum	954	Vetustissimi gentium He-	
Trieterica sacra	100	brai	67
Tres testimonium ferant	68	Viativum Christianorum	
Trausi	170	corpus Christi	140
Tritonia palus	55	Victoria superbissime vtun-	
Trogloditz	47	tur Tartari	109
Transfugarum porta	196	Vistus cynecorum pauper-	
Tumulantur serui quinquas-		rimus	51
ginta cum mortuo rege	97	Vitia non ridenda	299
Turca & Sarraceni in vnam		Vinum & mel ex palmis	62
gentem coaliti	119	Vinum à Sueuis diu spre-	
Turcia & eius gens	119	tum	226
Tuscia	265	Vinum mulieribus Roma-	
Tyrrhenia	166	nis interdictum	250
Tympanis & tib. in procin-		Vini appetentissimi gals-	
etiam turca vtuntur	121	ta	268
V Alachia, quæ olim		Virginum annua decerta-	
Dacia	172	tio in minerue festo	45
Varij Francorū an-		Virgines nubiles venum ex-	
nui ritus	217. & seq.	ponuntur	63
Varia animalia portentose		Virginum Laconum sus-	
coluntur	40	dia	159
Vaticinandi varij rit.	286	Virgines sine dote nubes	
Venandi Tartarorum ri-		re	163
tus	140	Viri amazonum mulierum	
Vendendi & emendi nul-		officia curant	54
lus vsus	81	Viri & mulieres æqualiter	
Vendere hoies solitum	184	induuntur	107
Venatio priuatis prohibi-		Vmbra apud arabes	57
ta	202	Vmbrosorum terra	266
Veritas insigne principis iu-		Vnde morum & linguæ tã-	
dicum	35	ta diuersitas	17
Vesta dea tributim venerat		Vnctionis extremæ sacra-	

INDEX

mentum	142	habetur	110
Vrbium germaniæ si-		Vxor charissima cum des-	
tus	207	functo sepelitur	170
Vixarii tartari	106	Vxores hæræ appella-	
Vualdenses	190	tz	159
Vuestualia & eius iudi-		X Anticus mēsis aprī-	
cium	212. & 214	lis	72
Vxor vniuersæ cognatio-		Z Amolkis Gethæ-	
ni vna	57	rum deus, &	
Vxores & liberi oēs omni-		legislator	169
bus cōmunes. 48. 49. 299		Zabicum mulieres aurigæ-	
Vxores viris singulis mul-		tur	46
tz	78	Zigantes simiis vescen-	
Vxor charissima cum des-		tes	46
functo crematur	91	Zlota baba idolum	184
Vxor nisi pepererit nulla		Zitū ex hordæo potus.	268

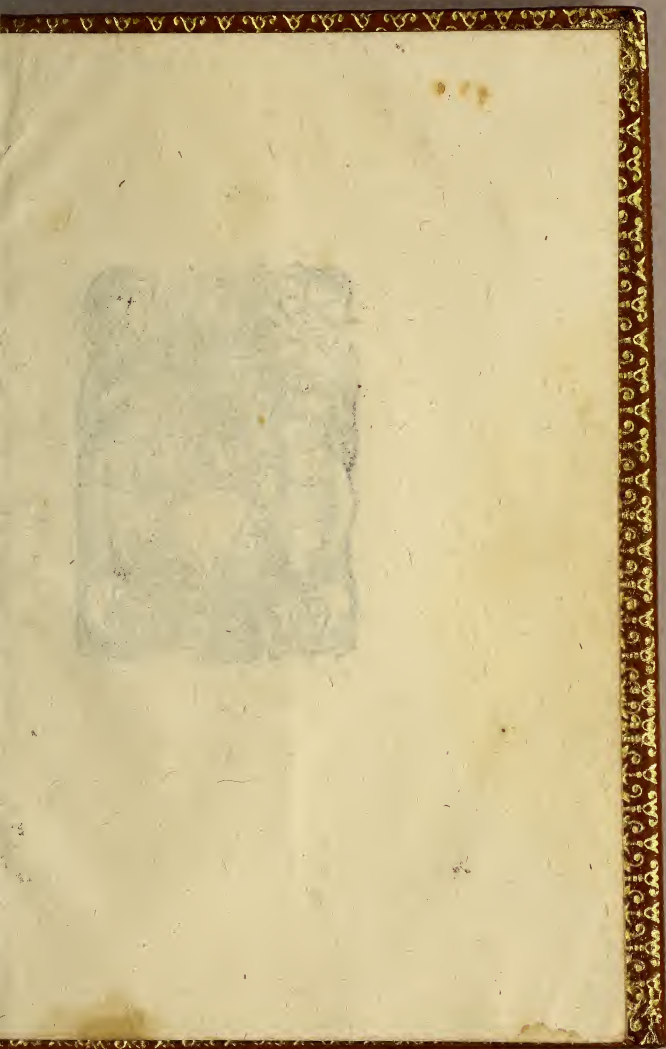
FINIS.

REGISTRVM

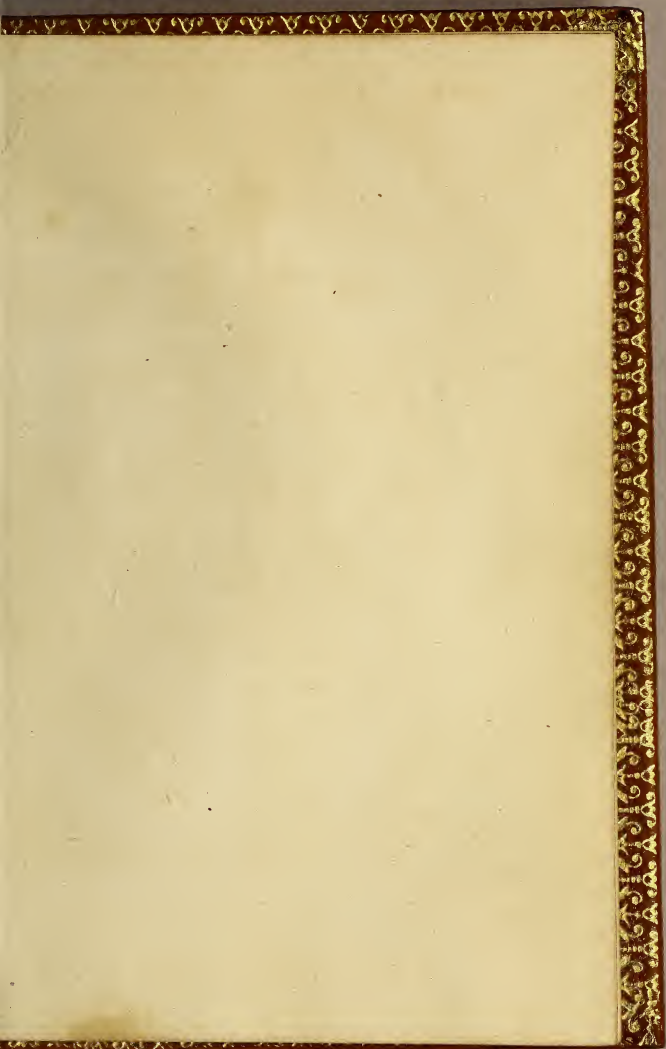
A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z. A A B B C C D D.

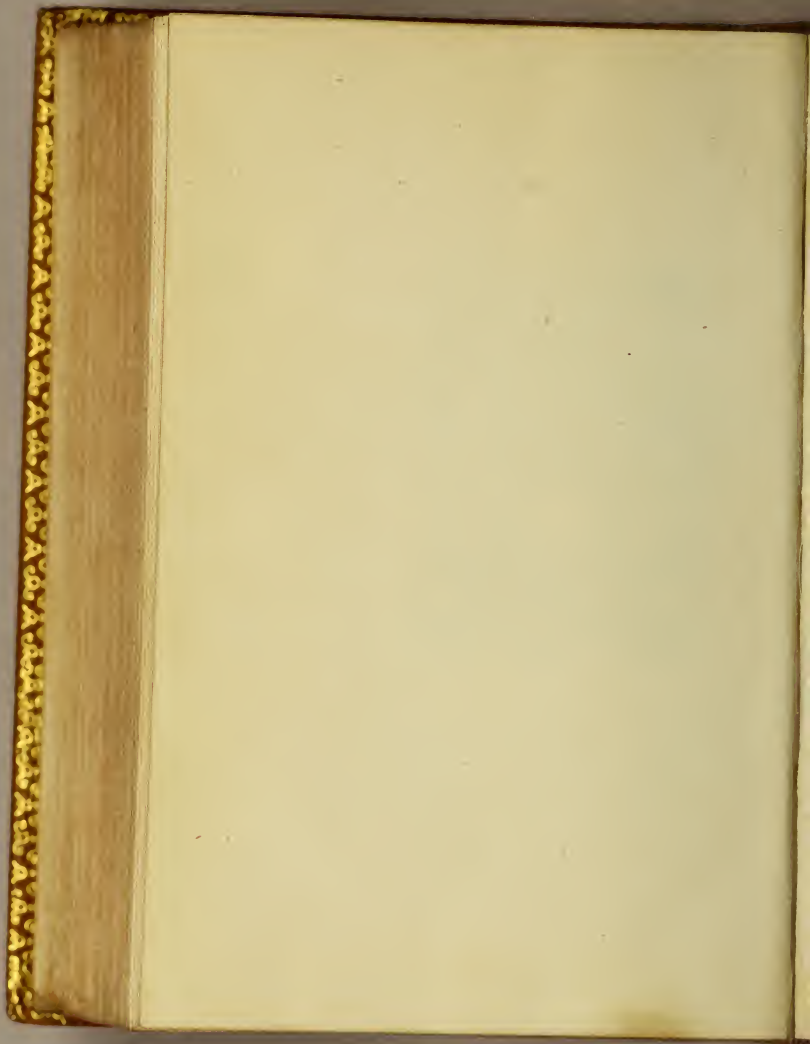
Omnes sunt quatuor niones.

Venetis per Ioan. Ant. & Perrum fratres de Ni-
colinis de Sabio: expensis vero Io. Bapti-
stæ Pederzani Brixienfis. Anno
Dñi, M. D. XXXXII.

5812
B6710v

